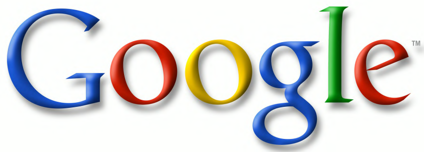
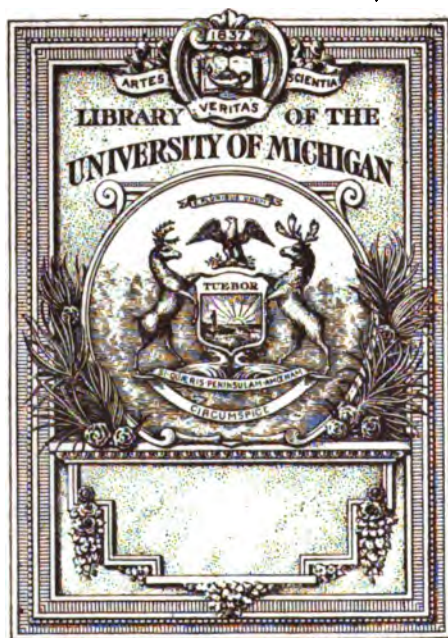

Google


1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

van het Koningrijk der Nederlanden

inhoudende een Verhael van de

MERKWAERDIGSTE

GESCHIEDENISSEN,

die voorgevallen zyn binnen den omtrek der

VEREENIGDE

PROVINTIEN,

sederd het begin des jaers MDCCXLVII, het jaer der Verkiezinge van zyne Doorluchtigste Hoogheit, Prins WILLEM DEN IV, hoogl. ged. tot Stadhouder van Holland, enz.

NEGENDE DEEL.

1755.



TE AMSTELDAM,
By F. HOUTTUYN.

VOORREDE.

WY begroeten U wederom, waerde Begunstigers, by de Intrede van dit Nieuwe Jaer en den aenvang van dit nieuwe Boekdeel onzer Jaerboeken. Heeft de Almagtige thans wederom een schakel aen den keten uwer jaren geklonken, Hy verlenge die reeks van verloopene dagen met dit en nog vele ronden van jaerwisselingen. Schonk u zyn Genade den rykdom van Geestelyke Gaven, Hy bestrale de Ziel verder meer en meer met het licht zyner hemelsche Kennisse en vermenigvuldige in uwe harten den schat, die het ware heilgenot kan volmaken. Gaf u de Uitdeeler aller Zegeningen milden voorspoed in uwe ondernemingen en bedryven, Hy doe deze verder vermeerderen en aengroeien; of bezocht u de hand der vaderlyke tuchtiginge door het gevoel van rampen en tegenheden, de Goedertierenheid des Heeren zende nu zynen troost in uwe Harten, en wende verder alle Plagen en Onheilen van u af en doe ze ten uwen nutte gedyen. Kortom. Hy geve u, in alles, stoffe, om zynen Heiligen Name te danken in 't genot zyner gunsten, op de zalige onsterflykheid te hopen, en met een bereid gemoed den dag te verwachten, die eindelyk, hoe lang ook de jaren gerekt worden, komen moet en den tyd in de eeuwigheid zal verwisselen. Ondertusschen doe die Opperbestierer van Ryken en Staten u het welvaren van het lieve Vaderland beschouwen in alle zegeningen, die immer over eenige Volkeren kunnen worden uitgestort; om u, onder het genot van byzonder heil, te verheugen in de algemeene Goedertierenheden des Heeren, die zelden missen haren invloed te doen gevoelen aen ieder der byzondere Ingezetenen van den Staet. Van dit welvaren zal

het ons heuchlyk zyn u, in den voortgang onzer Jaerboeken, de Berichten open te leggen; terwyl wy pogen zullen uwen lust gaende te houden in het wel behandelen der Stoffen en het uitkiezen van het merkwaerdige, dat ons in de Gebeurtenissen der Nederlanden, met derzelver onderhoorige Gewesten, zal bejegenen. Blyde waren wy altyd en zyn 't nog, dat wy uwen iever, zoo in het ontvangen als in het mededeelen van 't gene 'er in den omtrek dezer Landen voorvalt, niet zagen verflaeuwen, maer veel eer aenwakkeren door de uitgestrektheid onzer pogingen om het Vaderland ten dienste te staen. Hier in zullen wy volharden, zoo lang Nederland Stoffe zal opleveren, die de opmerkinge zyner Ingezetenen verdient. En wien kan 't in de gedachten komen dat het in 't wyduitgestrekt bevang dezer Gewesten, immer aen Gevallen zou ontbreken, die onze Pen kunnen bezig houden. Onze Jaerboeken zullen ongetwyfelt proeven geven, dat de weetzieke weereld altoos de oplettendheid gaende houd ontrent het gene zy bedryft of poogt te bedryven. Is door Gods goedheid en door het bestier der loffelyke Overheden, deze Staet in stiller kalmte gebragt, dan, in den vroeger loop onzer Verhalen, beleeft werd; de Kerk heeft, te jammerlyk, onze Bladeren met Geschillen vervult, waer van sommigen nog niet ten einde zyn, en die wy, van harten, wenschten, zonder krenkinge van Waerheid en Godsvrucht te zien bevredigt. Anderen smeulen in de assche of nieuwe flikkeren op en schynen een onderwerp voor onze Penne te zullen worden. In het Burgerlyke mangelt het niet aen gebreken en overtredingen, die Wetten en Keuren vereisschen om te recht gebragt en beteugelt te worden. 's Lands Overheid, waekzaem tot heil der Onderzaten, is, zoo verre men moge nagaen,

werk-

werkzaem om de nutste middelen, die de menschelyke wysheid kan uitdenken, ter bevorderinge van Handel en Neringe, te beramen. Van dit alles, en wat onze verwachting, by mooglykheid, niet voorzien kan, verslag te doen en het met echte bewyzen te sterken, is de taek, die wy ons, volgens 't aengevangen beloop dezes Werks, voorstellen en durven beloven. Van dit beloop onzes Werks en van onze behandelinge, zy het ons vergund eens vrymoedig een woord met onze Lezers te redeneren. Geenszins is het ons oogmerk om 't Gemeen slechts op een maendelyksch Boekje te onthalen, en dus den tyd te korten, door velen het Geheugen te ververschen omtrent zaken, die zy of reets volkomen weten, of waer van hun niet meer dan de kennis eeniger omstandigheden ontbreekt; noch het is ook ons voornaemste doelwit, altyd aen 't Gemeen iets te melden, waer van het niets altoos had vernomen. Wy stellen ons dan niet als het wezenlykste voor, het verhalen van de uitkomsten der zaken, die dikwils met weinige woorden zouden kunnen gezegd worden. Dit echter, weten wy, is 't begrip van velen onzer Lezeren over onze Jaerboeken; hoewel zy anderszins onzen arbeid welgezind zyn en gretig onze Verhalen lezen. Hierom is het dezen ook alleraengenaemst, wanneer zy onze Bladeren vervult zien met Verhalen, die de vlugge nieuwsgierigheid kittelen; doch die, terwyl zy den tyd zonder vervelen doen slyten, na dat zy gelezen zyn, met het Boek in een hoek weggelegd en even gemakkelyk vergeten worden. Voor dezen (men verschoone onze openhartigheid) zyn onze Jaerboeken enkel een tydverdryf, en zy kunnen op zyn best, indien zy in wezen blyven, dienen om hunne Boekenkassen jaerlyks met twee Boekdeelen te vermeerderen, zonder dat by hun het bestendige nut,

't welk wy voornamelyk met ons Werk beoogen, bereikt word. Geheel anders zyn de gedachten der genen, die dieper in het oogmerk van ons Werk intreden. en dus doorgronden wat het voornaemste van onze meeninge zy. Dezen vinden 'er, benevens een beknopt verhael van Zaken en Gevallen, eene verzameling van echte Stukken, waer'uit de vorsprong dier Gevallen en Zaken meenigmael ontdekt en de reden der uitkomsten veel al ten klaersten bewezen word. Zy vinden 'er, zoo verre derzelver uitgave ons word toegelaten, Wetten en Bevelen van Staten en Overheden ten nutte van Burgeren en Ingezetenen; Verbonden met buitenlandsche Mogendheden; Overeenkomsten van Landen, Steden en Genootschappen, gevestigd op oude Herkomsten, en beweerd door onwrikbare Rechten en Voorrechten. Zy leeren 'er waerop ieders Gezag, Magt en Gerechtigheid gegrond is, en hoe verre Overheden (wy zeggen dit met eerbied) en Onderdanen, in hunne handelingen gaen mogen, en wat ieder rechtschapenen Vaderlander in zynen stand te doen sta. Dit was ook, van ouds, het oogmerk in 't verzamelen van Plakaten, Handvesten, Voorrechten, Wetten en Keuren zoo gretig van hun, die 't begelden kunnen, gekocht, als schatten bewaerd en als heldere baken aengemerkt, waer op de Historie t'zeil gaet en als gronden, waerop zy hare zekerste waerheden bouwt. Aldus waerdeert ook een recht Beminnaer der Historie van ons Vaderland, het wyduitgebreid Werk van den Heere Lieuwe van Aitzema, *wiens arbeid door ware kundigen met dankbaerheid erkend word, en altoos den Nazaten ten nutte zal strekken. Dit begrip, dat de verreziendsten onzer Lezeren van onze Jaerboeken maken, gelyk edele vernuften ons openhartig hebben gelieven te betui-*

gen

gen, bekennen wy, streelt ons, en wy kunnen (al zou men 't eigen lof willen noemen) ons genoegen hier over langer niet verbergen. Ook zal het ons aenspooren, niet alleen om rustig voort te varen, maer alle middelen uit te denken om ons Werk te verbeteren. Doorweven wy het echter met gevallen, die in den grond van minder belang zyn of schynen, verstandigen zullen 't ons ten goede duiden. Zy weten dat elk wat wils moet hebben. Ook is deze manier van behandeling, geenszins zonder wezenlyk nut. Want hoe velen, door Verhalen, die hun meest behagen, tot het lezen onzer Jaerboeken uitgelokt, zullen niet meenigmael opgewekt worden om met oplettende aendacht het oog te slaen op 't gene, waerin zy, in 't eerst geen smaek vonden. In vele gevallen ook, die gering schynen, kan een grond van leerzaemheid zyn, die door luiden van oordeel lichtelyk ontdekt word, schoon zy aen anderen als van geen belang voorkomen. Sommigen zyn voorbeelden en proeven van deugden en ondeugden; die ter navolginge of ten afschrik kunnen dienen. Dezen betaemt het ons, wanneer zy, onzes oordeels, iets zonderlings behelzen, het zy met of zonder onze aenmerkingen voor te stellen. Anderen zyn nut om geweten te worden, dewyl men dikwils twist of iets dergelyks immer voorhenen zy voorgevallen. Wy zouden met veel, dat sommigen gering noemen, onze Jaerboeken merkelyk kunnen uitbreiden, doch sparen veel, om de kiesheid van anderen te gemoet te komen; terwyl wy ondertusschen dankbaer zyn voor de Berichten, en niemands bereidwilligheid verachten, die zich zoo genegen toont om ons dienst te doen. Eenige dingen komen daerenboven met ons bestek niet overeen, schoon anderen, die zeer na aen dezelve grenzen, hier toe behooren. Wy willen aen den anderen

kant niet ontveinzen, dat 'er nu of dan wel iets geplaetst word uit dankbaerheid voor de bereidwillige Toezendinge, te meer, wanneer dit aenleidinge geven kan, ja meermalen gegeven heeft, om ons gewigtiger zaken en die meer met ons oogmerk overeenstemmen, mede te deelen. Men houde ons dan ten goede, dat wy elk niet even zeer behagen, want als wy eens ieder zyn beurt geven, gelooven wy veel te hebben uitgericht, en wy behoeven niet te zeggen dat aen allen ten allen tyde te voldoen, onmogelyk is.

Na dus wederom eens met onze Lezers geredeneert en hun bericht te hebben, wat wy zakelykst in onzen arbeid keuren, en waerom wy van dit oogwit wel eens afwyken, gaen wy thans met ons werk weder voort, verzoekende de aenhoudende genegenheid onzer Begunstigeren en bereidwillige Correspondenten, die voor alle hunne voorgaende moeite en medegedeelde Stukken en Berichten uit grond des harten bedankt worden, met verzekering dat wy alles zullen blyven aenwenden om hunne gunste verder te verdienen. Trachten wy ergens nu of dan eenige verandering in ons Ontwerp te maken, gelyk in de voorgaende laetste Stukjes reeds geschied is, het zal vooreerst tot een proeve dienen, zonder dat wy ons door vaste belofte tot het aenhouden verbinden. De ondervinding leert dat het maken van Ontwerpen gemakkelyk, maer 't volvoeren somtyds bezwaerlyk valt, voornamelyk wanneer die genen, die door hunne hulpe ons oogmerk onderschragen kunnen, of niet diep genoeg in de Ontwerpen indringen, of zich ongenegen toonen om hier toe moeite te doen; doch laet ons over dit laetste niet weder klagen, gelyk wy voorhenen overvloedig gedaen hebben. Veel liever verlangen wy door betuigingen van dankbaerheid voor 't genotene ieders harte te winnen en tot vriendelyke gedienstigheid uit te lokken.

NE-

NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

JANUARY.

MDCCLV.

HOLLAND.

ZEVENBERGEN.


DRossaerd, Burgemeesteren en Schepenen dezer Stede en den Lande van Zevenbergen, hebben, by Publicatie van den 1. dezer Louwmaend, voor de laetste mael, alle Vreemdelingen, zoo wel die aen de Haven alhier gewerkt hebben, als alle anderen, die, zonder Permissie en behoorlyke Borgbrieven, zich met der Woon binnen deze Stad en Jurisdictie hebben ter neder gezet, doen waerschouwen dat zy, zonder uitstel, binnen een Maend na de dagteekening van deze Publicatie, dat is voor den 1. der Sprokkelmaend, dezelve zullen hebben te ruimen en verlaten, op Pœne, dat met de nalatigen naer vereisch van zaken zal worden gehandeld; wordende alle Burgers, Huisluiden en Ingezetenen wel specialyk gewaerschouwd, na dien tyd, aen deze Vreemdelingen geen Huisvesting of Herberging meer te geven; maer in tegendeel hun ernstig te recommanderen deze Plaets te verlaten; op Pœne dat alle Eigenaers en Huurders van Huizingen, zoo wel binnen als buiten deze Zevenbergen.

 Stad,

Zevenbergen. Stad, die dit aen eenige Vreemdelingen, zonder Permissie of het vertoonen van Borgbrieven hier ingekomen, zullen gedaen of Huizinge zullen verhuurt hebben, zonder aenzien van Personen, zullen vervallen zyn in een Boete van Vyfentwintig Guldens, ten behoeve van den Heere Hoofd-Officier dezer Stede; en dat op alles naeuwkeurig gelet en na dien tyd Huiszoeking gedaen zal worden.

's GRAVENHAGE.

's Gravenhage. DE Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden hebben, in deze Louwmaend, een Ordonnantie gearresteert wegens het Tiendenrecht op de Mee, Aerdappelen, Koolen enz. in de Distrikten van Hulst, Hulster-Ambagt en de Baronnye van St. Jans Steen; waer in hunne Hoog Mog. aldus spreken:

Van de Mee, Aerdappelen enz. moet in de Districten van Hulst, Hulster-Ambacht enz. het Tiendenrecht betaeld worden.

ALzoo Wy geinformeerd zyn, dat sederd eenigen tyd herwaert het Planten van Mee, Aerdappelen, Koolen enz. in de Distrikten van Hulst, Hulster-Ambagt en de Baronnye van St. Jans Steen, meer dan te voren, word gedaen, en dat daer toe worden gebruikt de Landen, daer op bevorens Granen en andere Gewassen, het Tiendenrecht subject, worden gezaeid, waer door de Eigenaers der Tienden van hunne Gerechtigheden en Inkomsten worden ontzet; Zoo hebben Wy, om daer tegen te voorzien, goedgevonden te statueren en te ordonneren, gelyk Wy statueren en ordonneren by deze, dat voortaen in de voorschreven Distrikten van Hulst, Hulster-Ambagt en de Baronnye van St. Jans Steen, te beginnen met den jare 1755, de Mee, Aerdappelen, Aerdperen, Aerdnooten, Koolen, Tabak, Hop, Ajuin en diergelyke, als nog aldaer onbekende of ongeteelde

Vruch-

Vruchten en Gewassen, niet in den Schoof of Band geleverd en buiten de betuinde Hoven geplant wordende, onder het Tiendenrecht zullen worden gebragt, en aen die het Recht van Tienden hebben, gegeven en toegestaen, gelyk Wy hun geven en toestaen by deze, om met het voorschreven jaer 1755, en vervolgens deswegens by Redemptie te mogen vorderen vyf Schellingen Vlaemsch per Gemet, meer en minder quantiteit van Roeden naer advenant, met dien verstande nogtans, dat daer van vry zullen zyn en blyven alle zoodanige eetbare Vruchten, als door geringe of behoeftige Ingezetenen zullen kunnen worden aengetoond, alleen tot hunlieder Consumptie, doch geenszins tot Commercie of Koopmanschap, te zyn geplant, enz. 'S GRAVENHAGE.

AMSTELDAM.

DE Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit hebben alhier, volgens het by hun den 7 dezer Louwmaend gearresteerde, de onderstaende Publicatie wegens de Turksche Paspoorten doen bekend maken: AMSTELDAM.

NOtificeren by deze aen alle en een iegelyk, die zulks mogt aengaen, dat zoo wel de Reeders als de Schippers, welke een Turksch Paspoort van de Oude en een Paspoort van de Nieuwe Snede, beide te zamen aen Boord en van het Kollegie ter Admiraliteit te Amsteldam geligt hebben, bedacht moeten zyn, om het Turksch Paspoort van de Oude Snede, by de eerste bekwame gelegenheid, die zy daer toe krygen, ter plaetse daer Consuls zyn, aen den Consul over te geven, en daer geene Consuls zyn, met de ordinaire Post aen dit Collegie terug te zenden, na het zelve Paspoort alvorens te hebben doorgesneden; zoo dat, indien nog zoodanige Schippers mogten wezen, die tot nu toe maer alleenlyk een Turks Paspoort van de Oude Snede aen Boord zouden mogen hebben, de *Notificatie wegens de oude Turksche Paspoorten.*

Ree-

AMSTELDAM.

Notificatie wegens de oude Turksche Paspoorten.

Reeders en Schippers, dat Oude Paspoort aen Boord moeten houden, doch vooral bedacht zyn, om zich, zoo dra immers mooglyk, van een Nieuw Turksch Paspoort te voorzien; en zoo ras als zy dat Nieuwe Paspoort zullen hebben ontvangen, als dan met de eerste occasie hun Turksch Paspoort van de Oude Snede, aen den Consul over te geven, daer een Consul is; of daer geen Consul is, met de ordinaire Post aen dit Collegie terug te zenden, na dat zy dat Oude Paspoort alvorens zullen hebben doorgesneden.

NIEUWENDAM.

NIEUWENDAM.

OP den 22 der laetste Wintermaend, werden de Inwoners van dit en de nabygelegene Dorpen in grooten schrik en ontroeringe gebragt, door een ongeluk, dat ook ligtelyk aenleiding tot de vernieling der meeste Huizen en het ongelukkig omkomen veler In- en Opgezetenen, hier en hier omtrent, zou hebben kunnen geven. In een Kruidmakery, toebehoorende aen de Wed. Korn. Strandwyk en Zoon, Kooplieden te Amsteldam, en gebouwd tusschen den Binnenweg en den Zeedyk, die van dit Dorp naer Buiksloot loopt, zou een der Timmerlieden, die aen deze Kruidmakery werkten, op den middag omtrent ten half een uur, een Kram slaen aen de Zeef, in het gedeelte van dit Gebouw, het Korrelhuis genaemd, dat dezen naem voert om dat het Buskruid, na dat het aen een Koek gedroogd is, hier met Kogels, in een Zeef, gekorreld of klein gemaekt word. Hier lagen, ten dien tyde, wel ruim twaelfhonderd ponden Buskruid. Of deze Kram, gelyk ook de Hamer, van Yzer geweest zyn, en door 't slaen op

op malkander vonken veroorzaekt zyn, is niet zeker; maer dit al, dat dit Korrelhuis, met den Werkman, na dat hy eenige minuten al-hier geweest was, in de lucht vloog, en de Man wel omtrent vyftig Roeden ver in het Land geworpen werd. Hy leefde nog na den Val, maer was, toen men hem vond, buiten staet om bescheid van 't ongeval te geven, en stierf, deerlyk gebrand en gekwetst, eenige minuten later. De geweldige perssing van de Lucht, by dit geval, maekte hier en elders een groote dreuning, waer door zelfs te Amsteldam aen een Huis eenige Glazen in den Voorgevel aen stukken geslagen werden. Dit Ongeluk bragt schielyk de Inwoners dezer Plaetse op de been, die met mannenmoed de resolutie namen om aenstonds het Kolenhuis, een ander gedeelte der Kruidmakerye, omver te halen, in voornemen om 't zelfde lot ook aen de andere Gebouwen derzelve te doen overkomen; doch in dezen yver werden zy gestuit door 't bezef, dat dit aenleiding zoude kunnen geven om ook den Kruidtoren, waerin het Buskruid als in een Magazyn bewaerd word, door het Vuur of de verspreidende Vonken, aen te steken, en door 't geweldig springen het grootste gedeelte van dit vry aenzienlyk Dorp te vernielen. Dus bleef het hier by, en de schade bepaelde zich aen het ontramponeren van sommige gedeelten der Kruidmakerye en eenige der naestby staende Huizen. Vervolgens hebben de Inwoners van dit Dorp, aen hunne Ed. Mog., de Heeren Gecommitteerde Raden van Westvriesland en het Noorder-Kwartier, een Request gepresenteert, met verzoek dat de Kruidmakery, ter voorkominge

NIEUWENDAM.

NIEU-WEN-DAM. ge van verdere Ongelukken, van hier mogt verplaetst worden; doch op het zelve is tot nog toe geen Dispositie gevallen.

WEESP.

WEESP. SEdert eenigen tyd, is hier en elders, zeer veel gesproken over eene zake, betreffende de Dnus *Joannes van Wena*, Predikant der Hervormde Gemeente in deze Stad. De Bewegingen hier door, in den Kerkeraed alhier, in de Classis van Amsteldam, waer onder deze Stad, ten aenzien van het Kerkelyke, behoort; als mede voor Schepenen dezer Stad, en de beide Gerechtshoven dezer Provintie, zoo wel als by de Vergadering der Staten van Holland en Westvriesland, veroorzaekt, verpligten ons om 'er de Proceduren van te boek te slaen, zoo verre die blyken uit de Papieren, welken deswegens weereldkundig gemaekt of ons byzonderlyk medegedeeld zyn. Deze Bewegingen namen reeds haren aenvang in den jare 1752, of immers begonnen zich, in Grasmaend van dien jare, te openbaren in de Proceduren, die zekere jonge Juffer, hier wonende, met name *Katharina Jacoba van Bruggen*, geassisteerd met haren Vader en Voogd *Jan van Bruggen*, Burgemeester dezer Stad, voor den Hove van Holland, tegen den Predikant van Wena, aenving. Zy verzocht en verwierf of impetreerde, gelyk de Term in de Praktyk van Rechten luid, den 24 der gemelde Grasmaend, by den Hove van Holland een Mandament van Rauactie (*), ten-

(*) *Rauactie*, veel ligt, in zynen oorsprong, *rauwe Actie*, is een Gerechtszaek in haren eersten Aenleg, welke nooit voor eenige Hoven of Rechtbanken is gebragt,

tenderende dat hy, van Wena, de pretense Trouwbeloften en alle andere Verbindteniffen tot een Huwelyk, met hem gemaekt, om zaken, die naderhand voor den Hove werden opengelegd, door den Rechter krachteloos en naer Rechten onbestaenbaer zoude zien verklaren. Hier op werd, na behoorlyke Dagvaerding, den volgenden 19 van Bloeimaend, ten gemelden einde, tegen den Predikant Eisch gedaen; tegen welken door Dnus van Wena, den 12 der naestvolgende Zomermaend, alvorens hier op te antwoorden, gedaen werd een Wedereisch, dat de voorgenoemde Juffer by den Hove zoude gecondemneerd worden om hem naer de Wetten dezer Landen te trouwen, en met hem te leven als een echte Vrouw betaemt; gelyk ook de Vader om dit te gehengen en te gedogen; wordende wyders door hem derzelver Eisch, ter vernietiginge van de Trouwbeloften, tegengesproken. Dit werd vervolgens een volkomen Proces en van tyd tot tyd behandeld volgens de Manier van Procederen voor den Hove, met de Repliquen en Dupliquen ten dezen einde wederzydsch vereischt. Onder de Stukken, waer op de Eischers zich wilden fonderen om de Huwelyksverbindtenisse te laten vernietigen, waren eenige Missiven en negen Briefjes, allen, zoo gezegd word, door den Predikant van Wena, aen zekere getrouwde Vrouw binnen deze Stad, geschreven; welke hy op den Inven-

bragt geweest, waer door zy haer Rypheid zoude hebben kunnen bekomen. Zie den President *Willem de Groot*, *Inleid. tot de Praktyk*, *Cap. VI.*

Wesp. ventaris van Stukken gemeld ziende, had hy, den 31 der Wynmaend des meergemelden jaers 1752, een Declaratoir, Renuntiatie, Presentatie en Acceptatie laten doen, die in substantie overeenkwam met den Eisch tegen hem gedaen. Doch deze Presentatie werd door zyne Partyen niet aengenomen, maer door dezelven op den voortgang van het Pleidooi aengedrongen. Hy liet derhalven, den 5 der Wintermaend des zelfden jaers, eene nadere geamplieerde Presentatie doen, van bereid en te vreden te zyn om de Kosten, op deze Instantie gevallen, te betalen, des noods ter taxatie van den Hove. Dit werd, den 11 der laetstgemelde Maend, door de Partyen Eischers tegen den Predikant, aengenomen en hier op Condemnatie van den Hove gedecerneerd; waer mede de Proceduren over het vernietigen van de Trouwbeloften ten einde gebragt werden. De Classis van Amsteldam had ondertusschen, hangende deze Proceduren over de Trouwbeloften, kennisse gekregen van de bovengemelde Missiven en Briefjes, want op den 2 der Wynmaend des voorgemelden jaers had zekere Lidmaet der Gereformeerde Kerke alhier, by de Classis Klagten en Beschuldigingen tegen den Predikant van Wena ingebragt, die zy met verscheide Brieven, als anders, wilde waer maken. Deze Klagten, met de Papieren hier toe behoorende, had de Classis in een Commissie doen onderzoeken en voorts geoordeelt dat de zaek, ter eerster Instantie, behoorde tot den Kerkeraed dezer Stad, waerom zy den zelven kennisse gaf van de voorschre-

schreven Klagten en gelastte onderzoek te doen Waek
aengaende de Waerheid of Valschheid der Beschuldigingen. Ten dezen einde werden, door de Classis, aen den Kerkeraed, op den 27 van Wintermaend des zelfden jaers, in handen gesteld Copyen authentiek van de voorschreven Briefjes, en naderhand, den 3 van Louwmaend des volgenden jaers 1753, op verzoek van den Kerkeraed, de oorspronkelyke Briefjes zelven. Dus begon in deze Stad de zaek van Dnus van Wena in beweging te geraken. Ingevolge de genoemde onderrichtinge van de Classis deed, in het laetst der Wintermaend des jaers 1752, *Jan Daniel Thuret*, aen wiens Vrouw de Briefjes zonden geschreven zyn, den Predikant van Wena Proces aen voor den Kerkeraed, en gaf ten zynen laste over de Briefjes, te voren door ons gemeld; eischende dat de Kerkeraed, deze zaek onderzogt hebbende, een Uitspraek zoude doen zoo als zy oordeelen zoude te behooren. Maer weinige dagen hier na ontstond, uit hoofde der Beschuldigingen, voor den Kerkeraed gedaen, een Proces over het bekladden van den goeden Naem van den Predikant tusschen Dnus van Wena en den zelfden Thuret, voor Schepenen dezer Stad, voor welken de Predikant zyne Party dagvaerde; terwyl hy, tevens, vernemende dat de Classis van Amsteldam getracht had de zaek aen zich te trekken, by Request, aen Burgemeesteren en Schepenen dezer Stad verzocht dat den Kerkeraed alhier mogt worden geordonneerd om met de zaek, wegens de Aenklagte van Jan Daniel Thuret, gedurende de Pro-

Weesp. cedluren voor Schepenen, ftil te zitten en hem daeromtrent ongemoeit te laten; het welk door Burgemeesteren en Schepenen, by derzelver Resolutie van den 17 der Lentemaend des jaers 1753, aen den Kerkeraed werd geordonneerd; die daer op in deze Ordre berustten en in een Brief aen de Classis van de bevelen hunner Overheid kennis gaven. In het Proces voor Schepenen had Dous van Wena doen zeggen: „dat, schoon hem Ei„scher onbewust ware iets met den Gedaegden „Jan Daniel Thuret uit- of openstaende te heb„ben, de gemelde Gedaegde echter van zich had „kunnen verkrygen, om te vanteren even als „ware hem Gedaegden eenige Actie of Suste„nue, tot laste van hem Eischer, competeren„de", en daer op verder geconcludeert, „dat „hy Thuret zoude worden gecondemneerd om „alle zoodanige Actie of Sustenue, als hy van„teert tot laste van hem van Wena te heb„ben, binnen den tyd van zes eerstkomende „weken, voor Schepenen te Weesp te insti„tueren, op pœne van een eeuwig zwygen en „*silentium*". Waer tegen de voornoemde Thuret heeft geconcludeert, „ten fine van niet „ontvankelyk en tot Absolutie van de Instan„tie, met de Kosten, en, die onverminderd „voortgaende, genomen contrarie Conclusie". En is die zaek verder, persisterende voor Reen Duplicq, den 3 der Grasmaend, voldongen. Thuret by den Kerkeraed dezer Stad dus zyn oogmerk niet kunnende bereiken, bragt de zaek aen by de Classis van Amsteldam, daer dezelve aengenomen werd. Vervolgens beklaegde zich de Classis, wel verre van

het

het gedrag des Kerkeraeds goed te keuren; in een Brief van den 2 der Grasmaend des jaers 1753, dat de Kerkeraed zoo ten eersten had berust in het bevel van den Magistraet; met bericht dat de meergemelde *Jan Daniel Thuret*, bezwaerd zynde over de behandeling van den Kerkeraed, aen de Classis had geappelleert en dit Appel by haer was aengenomen; uit welken hoofde zy en den Kerkeraed en Dnus van Wena citeerden op hare aenstaende Vergadering in de eerstvolgende Bloeimaend, om daer te hooren wat hen zoude worden voorgehouden; en dat de Kerkeraed dan ook moest mede brengen de bovengemelde Negen Brief jes, zoo de oorspronkelyken, als Copyen, als welken thans aen de Classis behoorden ter hand gesteld te worden. Burgemeesters en Schepenen dezer Stad, van deze Missive der Classis kennis gekregen hebbende, ordonneerden den Kerkeraed, by eene nadere Resolutie van den 17 der Grasmaend, zich te gedragen naer hunne Resolutie, op den 17 der vorige Lentemaend genomen, en uit dezen hoofde met de Kerkelyke Proceduren niet voort te gaen tot dat de zaek, nog onafgedaen hangende, door den gewoonen Richter zou wezen uitgesproken. Van deze Resolutie gaf de Kerkeraed kennis aen de Classis; doch deze citeerde, by een Brief van den 8 der Bloeimaend, zoo wel den Kerkeraed als Dnus van Wena, andermael, om zich ter verantwoordinge te stellen op hare eerstkomende Vergadering in Zomermaend. Maer om de bovengemelde reden weder te vergeefs. Hier op volgde de derde en laetste Citatien, by welken den Kerkeraed en Dnus WEESP.

WERK van Wena bevolen werd voor de Classis te verschynen op den 23 der Hooimaend; waeruit men zien kon dat de Classis, niettegenstaende de Resolutiën van den Magistraet, voornemens was hare Proceduren te volvoeren, het welk niet dan groote onheilen voor den Kerkeraed en Dnus van Wena te weeg kon brengen. Hierom wendde Dnus van Wena zich, in Zomermaend van den jare 1753, by Request aen den Hove van Holland, in het zelve poserende de Actie van Jan Daniel Thuret tegen hem Dnus van Wena voor den Kerkeraed van deze Stad; zyne Actie tegen gemelden Thuret voor Schepenen alhier; het geen 'er gebeurd was by Burgemeesteren en Schepenen dezer Stad, ten aenzien hunner ordre aen den Kerkeraed om, gedurende die Proceduren voor Schepenen, stil te zitten, met de obedientie van den Kerkeraed; het gedrag van de Classis in zich die zaken aen te trekken en hier over den Kerkeraed en hem, van Wena, tot drie malen toe, te citeren; welk Gedrag en Citatien hy houdende voor ten eenenmale onwettig en onbestaenbaer, derhalven den Hove verzocht deszelfs Provisie. Het Hof gaf hier op, den 29 van Zomermaend des meergemelden jaers, Appointement, volgens het welke de Classis, den 7 der Hooimaend, werd geinsinueerd en aen dezelve geordonneerd om zich, den 18 van die maend, te laten vinden op een Comparitie voor Commissarissen uit den Hove; aen welke order de Classis, door Gecommitteerden, heeft voldaen. Partyen gehoord zynde, werd door den Hove, op den 1 der Slagtmaend,

ver-

verleend *Mandament Pœnael* (*), waerin het Hof, sprekende tot den eersten gezworen Exploictier, hier op verzocht, na het melden van het Request van den Predikant van Wena, door ons in substantie hier boven aengehaeld, aldus zegt: WEENA.

ZOO IS 'T, dat wy, na verhoor van den Supppliant en eenige Gecommitteerden van de Classis van Amsteldam, U committeren, mits deze, dat gy van wegen de Hooge Overigheid aen de Classis van Amsteldam, en allen anderen (des noods) op zekere groote pœne, tegen dezelve Hooge Overigheid te verbeuren, interdiceert op de voorsz. nulle Citatie eenige Proceduren te ondernemen, of met de reeds bedreigde tegen den Suppliant voort te gaen, behoudens het recht en de faculteit aen de Classis van Amsteldam, om over de Klagten van *Jan Daniel Thuret*, ten laste van den Suppliant gedaen en voor den Kerkeraed van Weesp althans litispendent, door middel van *Provocatie* (†) kennisse te nemen; of, in cas van *denegatie van Justitie*, daer over, by wege van *Evocatie* (§), te cognosceren, en te betalen de Kosten hierom gedaen. En, in cas van Oppositie, de voorsz. Interdictie Pœnael stadhoudende tot dat, Partyen gehoord, anders zal zyn geordonneerd, dagvaert den Opposant te compareren of Gemagtigden te zenden,

Interdictie Pænael aen de Classis van Amsteldam.

(*) *Mandament Pœnael* is een Dagvaerding met Boetdwang, waer by iemand, van wegen het Hof, op een groote Boete word verboden iets te doen.

(†) *Provocatie* is een Appel of Beroep van een lager tot een hooger Rechtbank, in dit geval den Hoogen Raed.

(§) *Evocatie* is het aftrekken van een Proces van een lager tot een hooger Rechtbank, om redenen. In dit geval zou de Classis deze hooger Rechtbank zyn, by weigering van Justitie door den Kerkeraed.

Interdictie Pœnael aen de Classis van Amsteldam.

den t'eenen zekeren bekwamen dage voor dezen Hove, om te zeggen de redenen van dien, te aenhooren zoodanigen Eisch en Conclusie, als de Suppliant, ten dage dienende, ter zake voorsz zal willen doen en nemen, daer tegen te antwoorden en voorts te procederen als naer Rechten. latende Copie volgens de Instructie, en ons relaterende Uw wedervaren.

Gegeven in den Hage, onder 't Zegel van de Justitie, den 1. November 1753. (*Onder stond*) By Mevrouwe de Gouvernante en myne Heeren den President en de Raden over Holland, Zeeland en Vriesland.

(*was onderteekend*)

R. V. BLEISWYK.

Dit Exploict geschiedde aen de Classis van Amsteldam den 9 der Slagtmaend, en de Pœne, daer in gesteld, was van vyftig Guldens; en, in cas van Oppositie, werd de Opposant voor den Hove gedagvaerd op den 26 der zelfde maend des jaers 1753. De Classis, zich door dit Mandament of deze Interdictie pœnael de handen gebonden ziende, besloot, in Louwmaend des verloopenen jaers 1754, zich te keeren tot de Staten van Holland en Westvriesland met een zeer breedvoerig Request, waer in zy de zaek, zoo als zy oordeelde dat behoorde te geschieden, aen hun Ed. Gr. Mog. voorstelden, gelyk uit de Copy van dit Request, hier woordelyk volgende, gezien kan worden:

Aen de Edele Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Westvriesland.

GEven met diep respect alleronderdanigst te kennen de Classis van Amsteldam; Dat zy Suppliant-

plianten zich zelven bevinden in een allerbekommerlykste omstandigheid, zoodanig, dat zy vermeenen best voor de Eere Gods en het Welzyn en de Stigtinge der Kerke te zyn, zich deswegens, zonder verder tydverzuim, te addresseren aen den Souverain van den Lande, op dat een verregaende Ergernis, welke voorkomt dat door een Leeraer in de Gemeente van Weesp begaen zoude zyn, met den meesten spoed moge worden geweerd, op dat Gods toorn daer over tegen den Lande niet ontsteken worde, maer daer van moge worden afgekeerd.

Weesp. Requeste van de Classis aen de Staten.

De Suppliante vermeenen dat het noodig zal zyn de zaek in haer origine en eerste begin aen Uw Edele Groot Mog. te moeten voordragen, zoo om alle verwarringen te eviteren, als om dat daer door dezelve in een vol daglicht zal worden gesteld.

Den 24 April 1752, hebben *Catharina Jacoba van Bruggen*, minderjarige Dochter, geadsisteert met haer Vader en Voogd, *Jan van Bruggen*, Burgemeester en Raed van Weesp; mitsgaders voor zoo veel des noods de voornoemde Jan van Bruggen zelf, in qualiteit als Vader en Voogd over zyne gemelde Dochter Catharina Jacoba van Bruggen, van den Hove van Holland geimpetreert Mandament van Rauactie, disponerende tegen *Joannes van Wena*, Predikant te Weesp, voornoemd, tenderende dat gemelde Predikant *van Wena* de pretense Trouwbeloften en alle zoodanige andere engagementen van Huwelyk, als de eerste Impetrante aen hem, zoo mondeling als schriftelyk, gegeven of met hem gemaekt mogte hebben, by den voorschreven Hove te zien verklaren invalide en naer rechten onbestaenbaer, enz.

Den 19 May 1752 is uit kragte van het voorschreven Mandament, na dat het zelve behoorlyk was geëxploicteerd, ter Rolle van opgemelden Hove Eisch gedaen.

Den 12 Juny 1752 is door gemelden Predikant *van Wena*, na allegatie van vele middelen en posi-

WEESP.

Requeſt van de Claſſis aen de Staten.

ſitiven, alvorens in de voorſchreven zake te antwoorden in Conventie, gedaen Eiſch in Reconventie, en geconcludeert dat de voorſchreve Impetrante zoude worden gecondemneerd met hem *van Wena*, naer de Wetten dezer Landen, te trouwen, en met hem te leven als een Echte Vrouw betaemt; en dat de tweede Impetrant haer Vader zoude worden gecondemneerd het zelve te gehengen en gedogen; en voorts in Conventie genomen contrarie Concluſie.

Den 4 July 1752 is van wegen de voornoemde Impetranten en Verweerders gediend van een Concluſie van Antwoord in Reconventie en Replicq in Conventie, en daer by ten laſte van den voornoemden Predikant *van Wena* geposeerd woordelyk:

Art. 11. Dat hy nog veel minder reden hadde, om op zyn gedrag, gedurenden den tyd, dat hy te Weesp geſtaen hadde, te glorieeren,

12 Zullende ter zyner tyd wel conſteren

13 Dat dien aengaende aen de Impetranten en Verweerders waren voorgekomen zoodanige zaken en omſtandigheden,

14 Dat het de onbegrypelykheid zelve was, dat de Gedaegde en Eiſcher, wetende dat die zaken en omſtandigheden aen de Impetranten en Verweerders ten vollen waren bekent,

15 Het durfde riſiqueren en de Impetranten en Verweerders genoegzaem als forceerde,

16 Dat die zaken en omſtandigheden door de Impetranten en Verweerders niet langer wierden geceleerd,

17 Maer daer van de bewyzen ter zyner tyd onder het oog van den Rechter worden gebragt.

En is voorts daer by, in Reconventie antwoordende, genomen contrarie Concluſie in Conventie en geperſiſteerd voor Replicq.

Den 19 July 1752 is van wegen den voornoemden Predikant *van Wena* gediend van Replicq in Conventie en Duplicq in Reconventie, en daer by ten

ten opzigte van het voorschrevene mede *verbotenus* geposeert Wassen.

Art. 25 Zoo worden nog te minder by den Gedaegden en Eischer geredouteerd *Requeſt van de Claſſis aen de Staten.*

26 De hatelyke Insinuatien, die de Impetranten en Verweerders of wel liever de tweede Impetrant en Verweerder verder bedektelyk van des Gedaegden en Eischers Persoon en gedrag ware het doenlyk) trachten te geven,

27 Als zullende op zyn tyd wel blyken

28 Dat dezelve, of niet van het onderzoek ten dezen

29 En dus alleen maer uitgedagt schenen, om eenige Couleur aen zyne gansch ingratieuse sustenuen en voorgevens te geven,

30 Of dat, byaldien de tweede Impetrant en Verweerder zich daer over de Censure wilde aenmatigen, of zich als Accusateurs van den Gedaegden en Eisscher daer omtrent wilde opdoen,

31 En die quasi tot nog toe geceleerde zaken en omstandigheden onder het oog van den Rechter te brengen,

32 De Gedaegde en Eisscher zich wel op zyn tyd tegen alle calumnieuse voorgevens, alwaer het van den tweeden Impetrant en Verweerder onverhooptelyk zelven, by rechtelyke wegen zoude weten te verzetten.

En is voorts daer by in Reconventie voor Replicq en in Conventie voor Duplicq gepersisteerd.

Den 21 July 1752 is de voorschreve zaek ter Rolle van den Hove voldongen en verdragen, na voorgaende wisselinge van Inventaris en Stukken, te bepleiten in het Collegie van den Rade, ten pericule van de Impetranten en Verweerders.

Den 24 July 1752 is de voorschreve zaek by den voorschreven Hove op den Requeste, ten dien einde door de Impetranten en Verweerders gepresenteerd, by Appoinctement geordonneerd den 25 September 1752 in den Rade voornoemd te bepleiten, en Partyen inmiddels gelast van Inventaris en

WEESP. en Stukken te wisselen; van welk Requeft en Appoinctement ten zelfden dage aen den Procureur van den Predikant *van Wena* is geleverd Copye, die het zelve heeft overgenomen onder expresse protestatie van faiten.

Requeft van de Classis aen de Staten.

Sedert dien tyd zyn ten lafte van den voornoemden Predikant *van Wena* verspreid verregaende en zeer nadeelige Geruchten, welken ook wel zyn gekomen ter ooren van de Classis van Amsteldam, immers van zommige Leden der zelve, dan is een ieder uitziende gebleven wat daer van door den tyd zoude openbaer worden. De Supplianten kunnen echter niet verbergen, dat zy met de uiterfte bevreemding zyn aengedaen geweest, als zy hebben vernomen en uit authentique Stukken gezien, hoedanig de voorschreve zaek is getermineerd en afgedaen geworden, en wel namelyk: Dat de voornoemde Impetranten en Verweerders onder anderen tot probatie van derzelver voorschreven gemaekte positie en derzelver Inventaris van Stukken hebben geproduceert eenige eigenhandige originele Missiven van den voornoemden Predikant *van Wena* niet alleen, maer verder, *sub littera* G 3 en vervolgens tot 12 *loci*, Negen Briefjes, welken daer by gezegd worden mede te zyn eigenhandige Briefjes, door den Predikant *van Wena* aen zekere getrouwde Vrouw binnen de Stad Weesp geschreven, en dat zy daer in verder hebben vernomen, dat, na dat de voornoemde Predikant *van Wena* daer van door deszelfs Praktisyns had verzogt en bekomen visie, dezelve had kunnen goedvinden,

Den 31 October 1752 (en wel na dat hy *van Wena* wist, dat de Supplianten bereids kennis hadden bekomen van den gruwelyken inhoud van de voorschreven Negen Briefjes, waer van hy, by den voorschreven Inventaris openlyk als de Schryver en Autheur was voorgedragen, en van welke Briefjes de Supplianten hier nevens voegen Copyen authenticq, en hierna verder van zullen moeten gewagen) na het poseren van eenige middelen, om, zoo het schynt, aen zyn doen eenige couleur te geven, heeft

heeft gedaen een Declaratoir, Renuntiatie, Presentatie en Acceptatie, in substantie overeenkomende met het geen, waer toe het voorschreve Mandament van Rauactie en opgevolgde Eisch was tenderende; Dat dewyl de voorschreve Presentatie door Partyen niet wierd geaccepteerd, en daer door mitsdien niet konde worden geprævenieerd om de zake in de voorschreve gedane productie te doen komen onder het oog van den Hove, te minder, om dat de Party insteerde op den voortgang van de Pleidooi (welkers dag bereids verloopen was) en tot dien tyd nog niet had kunnen gehouden worden, zoo heeft de voornoemde Predikant *van Wena* WEESP. *Request van de Classis aen de Staten.*

Den 5 December 1752 gedaen inhæreren het Declaratoir, Renuntiatie, Presentatie en Acceptatie, waer van op den voorschreven 11 October bevorens ter Rolle van den Hove was gediend, en dezelve te amplieren en te doen een nadere Presentatie van bereid en te vreden te zyn, om te betalen de Kosten, in de voorschreven instantie gevallen, (des noods) ter tauxatie van den Hove.

Daer op heeft noodzakelyk moeten en is ook gevolgd, dat de Impetranten en Verweerders voornoemt, den 11 December 1752 het voorschreven Declaratoir, Renuntiatie, Presentatie en Acceptatie, mitsgaders de nadere Presentatie hebben geaccepteert, en daerop volgens Verzoek, *hinc inde* gedaen, Condemnatie by den voorschreven Hove is gedecerneerd, en de voorschreven zaek aldaer gefinieerd.

Dat het al inmiddels, en wel op den voorschreven 2 October 1752 is komen te gebeuren, dat door een Lidmaet der Gereformeerde Gemeente te Weesp, aen de Suppliantes zeer zware Klagten en Beschuldigingen tegen den Predikant *van Wena* zyn ingebragt, die zy wilde verifieren met verscheide authentique Brieven enz.; dat de Suppliantes die Aenklagten en de Papieren, daer toe behoorende, in een Commissie hebbende onderzogt, voorts hebben geoordeelt, dat de zaek, ter eerster Instantie, behoorde tot den Kerkeraed van Weesp.

Dat

WEESP. *Request van de Classis aen de Staten.*

Dat de Beschuldigingen behelsden zaken van het uiterste gewigt, waer van al voor lange kwade geruchten tot groote ergernis hadden gerouleert, en dat de Beschuldigde ook was een Lid van de Classis, waerom de Classis per Missive van voorschreve Aenklagten aen den Kerkeraed te Weesp heeft kennis gegeven, en dezelve gelast dat de Kerkeraed voornoemd onderzoek zoude doen aengaende de waerheid of valschheid der gemelde Beschuldigingen. Met geen ander gevolg, dan dat, niet tegenstaende de voorschreven Kerkeraed al op den 27 December 1752 hebben in handen gehad Copyen authentiek van de voorschreven Negen Briefjes, en dat op den 3 January 1753 de Briefjes ter hunner requisitie *in originali* aen denzelven zyn overgegeven, dezelve, wel verre van daer in te procederen en handelen, zoo als volgens Kerken-Ordeninge behoorde, om zoo grove ergernis naer vereisch tegen te gaen en te straffen, daerin gehouden een zoodanig gedrag, als aen Uw. Ed. Groot Mogende uit de Extracten authentiek, hier nevens gevoegd, zal komen te blyken; en waer omtrent de Supplianten niets verders zullen gewagen, als dat zy Supplianten vermeenen daer door bevoegd te zyn den Kerkeraed zelf voor de Classis te hooren, en hun gehouden gedrag te mogen beoordeelen. Dat de Classis een zoo grove Ergernis en Boosheid, aen een van derzelver Medeleden ten laste gelegd, moetende onderzoeken, en niet onverschillig kunnende aenzien het gedrag in die zaek by den Kerkeraed gehouden, hebben geresolveert den Predikant *van Wena*, (welke geduurende al dien tyd van het Classis was afgebleven en zyn posten niet waergenomen, niet tegenstaende dezelve by Missive, in dato den 9 January 1753, daer toe uit den naem van de Classis was aengemaend) zelfs voor haer in de Classis van May 1753, gelyk ook de Kerkeraed van Weesp voornoemd, te doen citeren.

Den 7 May 1753, is by de Classis ingekomen een Brief van den voornoemden Predikant *van* *We-*

Wena, als ook een van den Kerkeraed, zich excuserende om voor de Classis te compareren, daer toe bybrengende (zoo de Supplianten vermeenen) ongegronde Redenen, met bewoordingen, waer over de Classis zich geërgert vond, en geresolveert heeft, ten tweedemael, zoo wel den Kerkeraed als den Predikant *van Wena*, voor zich te citeren.

Weesp. *Request van de Classis aen de Staten.*

Den 4 Juny 1753, compareerde de voornoemde Kerkeraed noch de Predikant *van Wena* weder niet, maer excuseerden zich daer van nader met een Brief; waerop de Classis hun voor de derdemael heeft geciteert, met uitdrukkelyke protestatie van alle onheilen, welken uit het achterblyven, by continuatie, zouden kunnen voorkomen.

Daerop is verder gebeurd, dat de voornoemde Predikant *van Wena*, welke alom tot nog toe is gebleven, wel verre van te derven ontkennen dat hy was de Autheur en Schryver van die voorschreven Negen Briefjes, maer ignorerende *quasi* wat Actie en door wien of welken Persoon daer uit wierde gemaekt, en daer van geinformeerd wezende, hadde bestaen den Persoon van Jan Daniel Thuret, dewelke de voorschreve schandaleuse en God onteerende Negen Briefjes aen den Kerkeraed had overgegeven, te dagvaerden voor Schepenen der Stad Weesp, en heeft hy *van Wena* by Eisch aldaer gedaen zeggen: Dat, offschoon hem Eisscher onbewust ware ietwes met den Gedaegden uit of openstaende te hebben, de gemelde Gedaegde echter van zich hadde kunnen verkrygen om te vanteren, even als ware, hem Gedaegden eenige Actie of Sustenue tot laste van hem Eisscher competerende; En daerop verder geconcludeert, dat hy Thuret zoude worden gecondemneerd om alle zoodanige Actie of Sustenue, als hy vanteert tot laste van hem *van Wena* te hebben, binnen den tyd van zes eerstkomende weken, voor Schepenen te Weesp, te institueren, op pœne van een eeuwig zwygen en *silentium*; waer jegens de voornoemde Thuret heeft geconclu-

WEESP, *Requeſt van de Claſſis aen de Staten.*

cludeert, ten fine van niet ontvankelyk en tot abſolutie van de inſtantie, met de koſten; en dien onverminderd voortgaende genomen contrarie Concluſie; en is die zaek verder, *perſiſtendo* voor Re- en Duplicq, voldongen den 3 April 1753.

Dat de voornoemde Predikant *van Wena* daerop hebbende weten te obtineren een Diſpoſitie van den Magiſtraet te Weeſp, waer by den Kerkeraed word geïnterdiceerd met de zaek van de voornoemde Partyen voort te gaen, zoo lang die by den Weereldlyken Rechter niet zoude wezen getermineerd, de Kerkeraed daerin quaſi heeft beruſt, even als hadde zy nu tegens de voorſchreven Ergernis naer behooren gewaekt, en als of zy daer in niet verders zoude hebben kunnen doen; waer van dezelve na de eerſte Citatie voor de Claſſis, aen de Claſſis wel hebben kennis gegeven, zonder byvoeginge nochtans van de Reſolutie des Magiſtraets, by hun voorgewend; dan dewyl de Claſſis vermeende in het gedrag des Kerkeraeds niet te kunnen beruſten, maer den Predikant *van Wena* en den Kerkeraed te moeten hooren en ſpreken, zoo zyn daer op gevolgd de voorſchreve tweede en derde Citatien voor de Claſſis, aengezien de Claſſis met beide, zoo wel den Predikant *van Wena* als den Kerkeraed, te verhandelen heeft zaken, die geenszins zullen concerneren den voornoemden Thuret, maer hoofdzakelyk daerop zullen moeten uitkomen, namelyk, over de Ergernis, welken haer voorgekomen was dat de Predikant *van Wena* had gegeven door het ſchryven van de voorſchreven Negen ſchandelyke Briefjes en een meenigte anderen van die natuur, welken de Kerkeraed mede wel had kunnen magtig worden; maer die nu zyn in handen van de Claſſis; zoo hy dezelve, als de zynen, by hem geſchreven, mogte erkennen; en ten opzigte van den Kerkeraed, dat, die Negen vuile Stukken onder derzelver oog gebragt zynde, eerſt by Copie authentiek en naderhand *in originali*, dezelve dienaengaende niet heeft gehandelt, zoo als zy lieden

voor

voor de Eere Gods en het Nut der Kerke hadden behooren te doen; ja dat zy vele andere dergelyke Briefjes, hun aengeboden, niet eens hadden opgeëischt of ingezien.

Weesp. Request van de Classis aen de Staten.

Dat de Supplianten daer op met de alleruiterste bevreemding hebben moeten ondervinden, dat de gemelde Predikant *van Wena*, in plaetse van zich over de voorschreven hem te laste gelegde Gruwelen, des mogelyk, te verontschuldigen of daer over deszelfs berouw en leedwezen te betoonen, en zich te submitteren aen den Kerkelyken Rechter, wiens oordeel over Wangedragingen hy niet kan of mag ontgaen, nog heeft die vrymoedigheid om zich te addresseren aen den Hove van Holland, en zulks aen dien zelfden Rechter, wiens oogen hy had afgekeert van de voorschreve Negen hem ten laste geproduceerde Briefjes, en tegens de Supplianten te verzoeken Mandament Pœnael.

Dat daer op, by Appoinctement, in dato den 29 7 Juny 1753, aen de Supplianten geinsinueerd den July 1753, zynde geordonneerd een Comparitie voor Heeren Commissarissen uit gemelden Hove tegens den 18 July 1753, van welk Requeft en Appoinctement de Supplianten hier nevens voegen Copyen authentiek, de Supplianten door hunne Gecommitteerden op de geordonneerde Comparitie eerbieds halven zyn verschenen, in gedachten dat een voordragt der zaken en de eige positiven van het Requeft om Mandament Pœnael genoegzaem waren om te doen zien de ongefundeertheid en den verkeerden toeleg van het voorschreven verzoek; doch dat hun Supplianten Gecommitteerden bericht zynde, dat op een verzoek van die natuur moeste worden gepleit, daer toe dan ook Practisyns hebben aengezocht; en is die zaek op de voorschreven Comparitie gedeeltelyk afgepleit, wanneer de absentie van den Predikant *van Wena*, Requirant van dat Pœnael, occasie heeft gegeven dat die Comparitie is gecontinueerd tot Woensdag na de groote Vacantie, zynde den 5 September

WEESP. *Requeſt van de Claſſis aen de Staten.*

1753; dat, op den 22 July 1753, door den Kerkeraed aen de Claſſis is gezonden een Reſolutie, by Burgemeeſteren en Schepenen der Stede Weeſp, op den 27 Juny bevorens genomen, waer van Copie authenticq mede hier nevens word overgelegd. Dat de voorſchreve nader geordonneerde Comparitie, ook als doen in tegenwoordigheid van den voornoemden Predikant *van Wena* is gehouden, met dat gevolg, dat Heeren Commiſſariſſen hebbende gedaen en aengedrongen diverſe Propoſitien, en wel eerſt om, waer het mogelyk, de geheele zaek te ſchikken en buiten verder eclat te houden, dan waer van de onmogelykheid door of van wegen der Supplianten Gecommitteerden zynde aengetoond, is daer van afgegaen, maer verder geproponeerd de differenten over het voortgaen of niet voortgaen van de Claſſis te ſchikken, door het bepalen van zekeren tyd; dat hun Supplianten Gecommitteerden daerop hebben gedeclareert niet anders *in mandatis* te hebben, dan om aen te dringen dat het verzochte Pœnael mogte worden ontzegd en gewezen van de hand; te meer om dat zy declareerden dat het gene de Supplianten met den Predikant *van Wena* en den Kerkeraed van Weeſp hadden te verhandelen, geene gemeenſchap had met de Verſchillen en Procedures, die hy *van Wena* met den voornoemden Thuret had uitſtaende, dat het de Claſſis was onverſchillig of Thuret een Actie inſtitueerde of niet, dat de Claſſis moeſt waken en yveren tegens Ergernis en Boosheid, ook dan, wanneer daerin by eenigen Kerkeraed niet naer derzelver importantie wierde gewaekt, en dat zy mitsdien vermeenden, ter zake voorſchreven, ten rechte den gemelden Predikant *van Wena* en den Kerkeraed van Weeſp, ten derdenmale, voor de Claſſis geciteert te hebben; voegende daer by dat, zoo gemelde Predikant *van Wena* of de Kerkeraed vermeende bezwaerd te zyn by het gene door de Claſſis bereids was of ſtond te worden gedaen, deſelve daer jegens Kerkelyk moeſte voorzien; dat

de

de voorschreven Comparitie is afgebroken om nader te worden hervat tot het afpleiten op het Poenael, en daer toe, op den 24 September 1753, weder van wegen de Supplianten zynde verzogt, is de verdere Pleidooi opgehouden, door dat de Practisyns van den Requirant, quasi hun Meester hadden gepermoveert tot het bepalen van zekeren tyd enz., en dat zy zouden overgeven een Project Verbael; doch van wegens de Supplianten is geinsteert op Dispositie. Den 27 September 1753 is weder gehouden Comparitie, en door de Practisyns van den Predikant *van Weng*, quasi op Approbatie van hunnen Meester, overgegeven een Project Verbael hier nevens: der Supplianten Procureur heeft blyven insteren op Dispositie, en niet, dan op goedvinden van Heeren Commissarissen, overgenomen het voorschreven Project Verbael: van alle het welke aen de Classis, den 1 October 1753, omstandig zynde Raport gedaen, hebben dezelve geresolveert deze zake (des noods) in derzelver omstandigheden aen Uw Ed. Groot Mogende te moeten voordragen, zoo om te doen zien dat het is buiten hunne schuld, dat de Predikstoel word beklommen en de Heilige Sakramenten in de Kerke Gods, by continuatie, bediend door een Leeraer, welken ten laste is leggende dat hy zoude zyn de Schryver van zulke godlooze, vuile en ergerlyke Briefjes, en dat hy schuldig zoude zyn aen de verregaende Wangedragingen en Boosheden, daerin voorkomende, en welke zich daer van tot nog toe niet heeft kunnen of willen zuiveren, ja die op een bespottelyke wyze handelt als hy daer over voor den Kerkeraed is verschenen, met quasi te vragen wie is myn Beschuldiger, welke de Misdaed, en wie daer door beledigd? als ook om te doen zien hoedanig by den Kerkeraed van Weesp daerin is gehandeld, niettegenstaende dezelve te meermalen zyn aengemaend en ernstig daer toe verpligt, dat de Ergernis geweerd en de Eere Gods bevorderd wierd, en dat zy daerom hebben geresolveert die

Weng. Request van de Classis aen de Staten.

 zaek

WEESP. *Request van de Classis aen de Staten.*

zaek zelf by de hand te nemen; en dewyl de Supplianten (onder reverentie) vertrouwen dat het is absolut strydig aen de Intentie en Ordres van Uw Edele Groot Mogende, dat de Supplianten over de voorschreven en dergelyke zaken zich in Procedures zouden moeten inlaten, daer door opgehouden en van Rechtbank tot Rechtbank worden gesleept, te minder daer de Supplianten geen Beurs of Casse hebben, waer uit dezelve de onvermydelyke Proces-Kosten zouden kunnen vinden, en het van hun niet te vergen is die uit derzelver Beurse te betalen, te minder om dat, zoo diergelyke ondernemingen zoude hebben dat effect, de Supplianten dan voor een menigte Procedures zouden worden blootgesteld, geconsideteerd de uitgebreidheid van de Classis niet alleen, maer ook de velerhande zaken, aen den Kerkeraed van Amsteldam voorkomende.

Dat de Supplianten, in een vaste persuasie dat by Heeren Commissarissen van den Hove op den voorschreven Requeste zoude worden verleend *nihil*, en om buiten noodzake Uw Edele Groot Mogende Vergaderinge in derzelver wigtige occupatien niet te interrumperen, de nadere Dispositie van den Hove hebben afgewagt.

Dat, by gemelde Commissarissen op den voorschreven Requeste nader gedisponeerd zynde, en by Appoinctement, in dato den 1 November 1753, het verzochte Mandament-Pœnael wezende verleend, schoon met byvoeginge woordelyk, „ behoudens het recht en de faculteit aen de Clas„ sis van Amsteldam, om over de Klagten van „ Jan Daniel Thuret, ten laste van den Suppli„ ant gedaen en voor den Kerkeraed van Weesp „ althans *litispendent*, door middel van provoca„ tie kennisse te nemen, of, in cas van denegatie „ van Justitie, daer over by wegen van evocatie „ te cognosceren"; Dat daer van aen der Supplianten Gecommitteerden kennisse gegeven zynde, dezelven hebben vermeent dat de nood nu vereischte en de pressance van dien hun belette om

een

een Classicale Convocatie nader te beleggen, maer dat zy lieden hun door een spoedig adres aen Uw Edele Groot Mogendel moesten bevryden, om door eene interjectie van Appel binnen tien dagen, en het overgeven van hunne grieven aen den Hove, binnen twintig dagen moetende geschieden, een aenvang te moeten maken om door middel van Procedures te bekomen redres in zoodanige grief, als aen alle Kerkelyke Vergaderingen, en in het byzonder aen de Classis van Amsteldam, zoo de Supplianten vertrouwen tegens de intentie van Uw Edele Groot Mogende, en de jaerlyksche op alle Synoden uitgedrukte Artikelen, om alle Kerkelyke Zaken Kerkelyk te hebben behandeld, is toegebragt; verhopende de Supplianten dat de loop der Procedures door Uw Edele Groot Mogende zal worden gehouden in state, hangende derzelver Deliberatien over der Supplianten verzoek. Mits welke zoo keeren zich de Supplianten tot Uw Edele Groot Mogende, ootmoediglyk verzoekende dat Uw Edele Groot Mogende het voorschreven Appoinctement van Heeren Commissarissen van den Hove en het voorschreven verleende Mandament gelieven in te trekken of te stellen buiten effect, en dat Uw Edele Groot Mogende in tegendeel gelieven te verklaren en verstaen, dat de Predikant *van Wena* zal hebben te verschynen voor de Classis van Amsteldam, om aldaer te worden gehoord en zich te verantwoorden over de voorschreven Negen Briefjes en vele diergelyke anderen, welken de Supplianten hem zullen voorhouden, en, het zy dat hy compareert of niet, de Classis dien aengaende zal vermogen en moeten handelen, zoo als dezelve ter Eere Gods en tot Stichtinge der Kerke vermeenen zullen te behooren; en dat Uw Edele Groot Mogende verder gelieven te nemen zoodanige Resolutie en te stellen zoodanige ordres, als dezelven vinden mogen te behooren, ten einde Supplianten ten dezen en diergelyke zaken mogen worden gehouden buiten Procedures, of wel anderzins, zoo Uw Edele

WINTER.

Request van de Classis aen de Staten.

WEESP. le Groot Mogende mogten verstaen, dat de Suppl. „pliantën de grieven, die zy vermeenen hun door „de voorschreve nadere Dispositie van Heeren Com-„missarissen te zyn toegebragt, door den ordinaris „loop der Procedures te moeten allegueeren en su-„stineren, dat de Suppliantën, in dien gevalle, al-le de Kosten, daer door bereids gemaekt of nog te maken, zullen mogen brengen ten laste van den Lande; en eindelyk dat Uw Ed. Groot Mogende, hangende derzelver Deliberatiën op der Suppliantën verzoek, de voorschreve zaek en der Suppliantën Recht van Provocatie gelieven te houden in state en surcheance.

Request van de Classis aen de Staten.

(*Onderstond*)

Dit doende enz.

(*Was geteekend*)

THEODORUS VAN SCHELLUYNE, *Cl. ad banc rem Deputatus.*

JOHAN ALBERT VAN MUYDEN, *Class. Amstelod. ad b. rem Deputatus.*

By dit Request was gevoegd een Memorie, vervattende eenige zaken, te merkwaerdig om niet bewaerd te worden, weshalven wy dezelve hier byvoegen.

Korte Memorie voor de Classis van Amsteldam, relatief tot het Verzoek by dezelve Classis aen hun Ed. Groot Mogende gedaen, wegens de zake van Joannes van Wena, Predikant te Weesp.

Adstructie op het Request van de Classis.

DE zaek, waer over de Classis zich by Requeste heeft moeten addresseren aen den Souverain, is in derzelver Aert en Omstandigheden zoo naekt en klaer voorgedragen en de Redenen, waer op het gemelde Verzoek is gegrond, by den voorsz. Requeste zoodanig gedetailleerd dat (zoo vertrouwd word) niet noodig kan zyn dezelve nader te adstrueren en zoude men mitsdien voor de Classis daer

daer omtrent volkomen kunnen berusten, zoo niet de importantie der zake vorderde, om (al was het ten overvloede) by deze Memorie nog nader kortelyk te moeten beantwoorden en wegnemen dat gene, 't welk aen de zyde van den Predikant *van Wena*, op de gehoudene Comparitien, hoofdzakelyk geallegeert is geweest, en 't welke (naer 't schynt) by Heeren Commissarissen ingressie heeft gevonden.

Wraak!

Afstrucie op het Request van de Classis.

Het voornaemste bestaet hier in, dat, in deze zake Kerkelyk en by ordine *geprocedeerd moetende worden, de Kerkeraed van Weesp, en niet de Classis van Amsteldam, de eerste competente Rechter ter decisie der zaek moet zyn.*

Dit advoueert de Classis *in thesi*, en heeft ook met 'er daed getoont van dat zelfde Begrip te wezen, wanneer zy aen den voorn. Kerkeraed reeds over lange occasie heeft gegeven, om over de bewuste zaken ter eerster Instantie te cognosceren, en aen Dnus *van Wena*, om zich daer voor te verantwoorden; doch wanneer geconsidereerd word, dat die zaek daer niet is voortgegaen, maer in tegendeel, wat gedrag de gemelde Kerkeraed en Dnus *van Wena* dien aengaende hebben gehouden, en eindelyk wat dezelve Kerkeraed van wegen den Magistraet van Weesp is bejegend, zoo is de Classis verpligt en genoodzaekt geworden die zaken aen zich te trekken, op dat dezelven behoorlyk onderzocht, de Predikant *van Wena*, zoo hy onschuldig mogt worden gevonden, van de blaem, hem te laste gelegd, gezuiverd en hy mitsdien in staet gesteld om, als een Leeraer, op wiens Leven en Gedrag niets te zeggen is, Gods Kerk met vrucht te helpen opbouwen; of, zoo hy schuldig bevonden wierd, de noodige voorzieninge mogt worden gedaen, waer door eene zoo verregaende Ergernis konde worden geweerd.

Dit is (zoo vertrouwd word) zoo een onwedersprekelyke pligt van de Classis geweest, dat zy zulks noch hebben durven noch kunnen nalaten, en het is in effecte een Evocatie, waer uit dienvolgende

WERKSP. van zelf profluëert, dat zoo de Predikant van Wena daer door bezwaerd meent te zyn, hy dat Bezwaer naer Kerkelyke Ordening moeste hebben gebragt aen het Synode, te meer, dewyl hy by zyn handteekeninge is verpligt en zich verbonden heeft, om, indien hy in Leer of Leven zich kwam te ontgaen, zich te onderwerpen den Kerkelyken Rechter; en meende de Predikant *van Wena*, dat het nog de tyd niet was om de zake te evoceren, 't was, onder reverentie, zyn indispensable pligt zyn reden van Bezwaer daer over te komen allegueren voor de Classis, welke als dan dezelve zoude hebben overwogen en daer over naer bevind van zaken geoordeelt, van welke Decisie de Predikant *van Wena* het middel van Appel aen het Synode al mede open staet; die hooge Kerkelyke Vergadering, by den Souverain zelfs gewettigd en met hun Edele Groot Mogende Commissarissen Politiek vereerd, is het, onder reverentie, die alleen kennis kan en mag nemen, of by de Classis wel en naer behooren, ter Eere Gods en tot nut en Stichtinge der Kerke, gehandeld is, of niet; maer kan, door middel van geene Proceduren voor den Wereldlyken Rechter, veel min pœnaliter, worden verhinderd of belet de voortgang der zake voor de Classis,

Adstructie op het Requeft van de Classis.

Nog beeft men geallegueert, dat 'er een Proces over dat Werk was voor den Weereldlyken Rechter, en dan moest de Kerkelyke Rechter stil staen, en uitzien wat die Politike Rechter kwam te verstaen.

Dit is gansch abusivelyk geallegueerd geweest, want daer word tegen *Joannes van Wena* geen Accusatie of Delict voor den Weereldlyken Rechter geventileert; *van Wena* is nog in geen Criminele Poursuites over de zaken en grouwelen hem ten laste gelegt. Wel is waer, dat de Kerkelyke Rechter moet volgen den Politieken; edoch dat procedeert alleen dan (zoo de Classis zich verbeeld) wanneer de Politieke of Wereldlyke Rechter kennis heeft genomen van een Accusatie of Delict,

een

een Kerkelyk Persoon ten laste gelegt, dewyl als dan uit de Decisie, daer in te vallen, zal blyken of die Persoon schuldig is of niet. Maer dit gaet niet door, wanneer in consideratie komen zoodanige zaken, waer over nog geen Crimineel, maer alleen Kerkelyk, Onderzoek is. Hier nu nader aen te toonen dat het Proces, door *Joannes van Wena* tegen *J. D. Thuret* voor den Weereldlyken Rechter *de Lege diffamari* geëntameerd, van geen gewigt of consideratie is, zoude te kort zyn gedaen aen de Attentie van Uw Ed. Groot Mogende, die uit den Requeste van de Classis voorzeker wel zullen hebben geremarqueert dat het niet ter zake kan doen of J. D. Thuret, by den Requeste gemeld, een Actie heeft of niet, of hy die heeft gevanteerd, ja, dan neen, en of hy, die hebbende, deszelfs Actie institueert of daer mede achter blyft, 't verandert de zaek niet. De Kerkelyke Rechter moet tegen Ergernis waken en die weeren; en is een Kerkeraed daeromtrent nalatig en schuldig aen pligtverzuim, of word die geïntimideerd of belet door uitwendige omstandigheden, de Classis kent zich verpligt en bevoegt de zaek zelf te nemen by de hand, en dat hun doen behoort, als getoond is, alleen ter beoordeelinge van de hoogere Kerkelyke Vergaderinge.

WEENA. *Adstructie op het Request van de Classis.*

Men heeft nog en passant geallegueert, dat op die wyze het Recht des Kerkeraeds, om ter eerster instantie de zaek te decideren, wierd benadeeld.

Doch hier omtrent is peremptoir, en verzoekt de Classis dat Uw Ed. Groot Mogende speciael gelieven te reflecteren, dat, de Kerkeraed geen Requiranten van 't Pœnael zynde, de Predikant *van Wena* onbevoegt is voor het Recht des Kerkeraeds eenige sustenue te voeren. 't Is de gemelde *van Wena* alleen, die zich aen het Hof heeft geaddresseert en het Mandament heeft geobtineert; daer over klaegt de Classis, en tot intrekkinge van 't zelve contendeert de Classis, en daerop verwacht dezelve met fiducie een favorable Dispositie.

Nog heeft men getracht de zaek als een Object van

[illegible] *de ordinaris Juſtitie te doen voorkomen; daer mede, dat men zegt dat de Claſſis zelf heeft begrepen, dat de zaek ter eerſter inſtantie behoorde aen den Kerkeraed, en dat, zy nu den Impetrant willende aftrekken van zyn Competenten Rechter, daer jegens Pœnaliter mege worden voorzien.*

Aſſrüc-ſie op het Requeſt van de Claſſis.

Het is al beantwoord; de Kerkeraed was competent; aen die was het Onderzoek zelfs door de Claſſis verzonden; maer de ſtaet der zake vordert dat de Claſſis die neme by der hand, kunnende de Impetrant door een ordinair Middel van Appel aen 't Synode in zyn geſuſtineerd Bezwaer zonder eenig nadeel worden gehoord; en moeten derhalven, zoo de Claſſis vertrouwt, daer over geene Proceduren in Cas Pœnael voor het Hof worden gevoerd, te minder, om dat de Synodale Vergadering door den Souverain zelfs tot het beſliſſchen van Kerkelyke Verſchillen is gemagtigd.

Voegende de Claſſis alhier nog by, tot wegneminge van een Vraeg of Reflectie, zoo die mogte voorkomen, waerom de Claſſis zich ten Hove op het verzoek van Pœnael heeft ingelaten gehad? Dat de Gecommitteerden van de Claſſis nooit anders voor het Hof zyn gecompareerd, dan reſpectshalve en om te allegueren dat dit was een Kerkelyke zaek, niet behoorende tot de ordinaris Juſtitie; en tot dien einde hebben dezelve hunne Gecommitteerde Heeren Commiſſariſſen voor de Comparitie aen derzelver Huizen ook opgewacht, en vernomen dat zy Gecommitteerden, het gunt voorſz. is, door Practiſyns moeſten doen allegueren. Dat is gedaen, en wel zonder zich in de merites der zaek, of in eenige Onderhandelinge daer over zelfs, te willen inlaten, verders dan noodig was ter betoog van hun ſuſtenue; dat hier geen materie tot Pœnael of Proces voor den weereldlyken Rechter was, ja, (dat mede ſpeciael te reflecteren valt) zonder Heeren Commiſſariſſen over te geven of te vergen de Lecture van een menigte Stukken, de zake zelf rakende; welke Stukken de Claſſis echter (uit nood en om

de

de Importantie der zake) by haer Requeſte hebben gevoegd en alzoo gebragt onder het oog van den Souverain; en wel ſpeciael daer onder ook negen zeer beſaemde vuile Briefjes. En heeft de Claſſis van tyd tot tyd geinſteert dat mogte worden gediſponeerd, en den Predikant *van Wena* gewezen van de hand, door het verleenen van *Nihil*; dan de Claſſis, bekomen hebbende een voor dezelve zoo onverwachte als bezwarende Diſpoſitie, heeft vermeend, dat zy, om (met den meeſten ſpoed en zonder verder tydverzuim) dat hun Bezwaer te hebben opgeheven, en om het ſchandelyke en ſchadelyke ſpoedig na te ſpeuren en, ontdekt zynde, te kunnen weeren, zich moeſt addreſſeren aen Uw Ed. Groot Mogende, zoo als zy vervolgens heeft gedaen; en verwacht de Claſſis met alle eerbied, dat door Uw Ed Groot Mogende favorabele Diſpoſitie, op het Eerſte Poinct harer Klachten en Verzoek, de deure zal worden geopend om met de Kerkelyke Proceduren voort te gaen, waer door het Tweede Poinct van 't Verzoek zyn beſlag van zelfs zal verkrygen, aengezien het niet te denken is dat, wanneer Uw Ed. Groot Mogende Diſpoſitie (in deze alom zoo veel geruchts makende zake) zal wezen weereldkundig, dergelyke verzoeken meer zullen worden gedaen, vooral niet door Perſonen, welken volgens hun belofte en Handteekening de Kerkelyke Diſcipline zyn onderworpen; en dat 'er vervolgens geen occaſie meer zal voorkomen, om over diergelyke Diſpoſitien van Heeren Commiſſariſſen of andere Rechters te klagen, en waer door de verdere leden van het verzoek der Claſſis van zelfs zullen komen te ceſſeren.

W[illegible]

Adſtructie op het Requeſt van de Claſſis.

Het zal (zoo vertrouwd word,) niet noodig zyn aen te toonen de Ongefundeerdheid van 't verzochte Pœnael, en 't Bezwaer dat de Claſſis door 't verleenen van 't Mandament en de twee bygevoegde Reſerven heeft, terwyl dat thans niet in overweging komen kan. Anders was het zelve zeer ligt te adſtrueren. Dan dewyl het laetſte, name-

Wymp. *Adstructie op het Requeſt van de Claſſis.*

melyk, de twee Reſerven, zoude kunnen voorkomen als Modificatien, ten nutte van het Recht der Claſſis, te wezen bygevoegd, kan men niet afzyn kortelyk te doen zien, dat voor de Claſſis niets nadeeliger konde wezen uitgedacht en bygevoegd, dan 't gene die Reſerven mede brengen; want het Verzoek van Pœnael ſtrekt alleen daer toe:

Dat op de Citatien, by den Requeſte om Pœnael gemeld, geene Proceduren zouden worden ondernomen of met de reeds begonnen voortgegaen.

En door de Reſerven word boven dien verſtaen:

By de eerſte, dat de zaek nog is voor den Kerkeraed, en daer eerſt moet gedecideerd worden en alleen by Provocatie kan komen aen de Claſſis.

By de tweede, dat by Denegatie van Juſtitie, daer over, by wege van Evocatie, door de Claſſis kennis mag worden genomen.

Waer uit dienvolgende profflueren zoude, dat de kennis, welke de Claſſis, by wege van Evocatie, bereids genomen heeft, is ongegrond of prematuur, het welk te verſtaen en te decideren op het verleenen van een Mandament Pœnael, daer men aen de zyde van de Claſſis ſuſtineerde die zaek niet aen de Weereldlyke Juſtitie, maer aen 't Beſtier der Kerke (tot weering van Ergernis en Boosheid competent), te behooren, is een zaek, die (onder reverentie gezegt) geen Toets of Streek kan houden; en even dat wettigt al weder, op het klaerſte, dat het Synode alleen kan zyn de competente Rechter in die zaek. Want, wie anders zoude moeten oordeelen of 'er Reden en Fundament tot Evocatie is, ten ware men wilde komen in verwarringen van Rechtsplegingе, waer door de zaek gebragt zoude worden in longueur en men een Man Weken, Maenden en Jaren den Predikſtoel zoude moeten zien beklimmen en de Heilige Sacramenten uitdeelen, die ligt onder zware verdenking van te hebben geſchreven Briefjes, medebrengende Ontucht, Overſpel, Godsonteering en andere vuile Godloosheden (bewoordingen, hoe ſterk die zyn, en nog ſterker gemaekt zouden kunnen worden

den) nog niet bekwaem zyn om uit te drukken 't geen in de voorsz. Negen en andere diergelyke Briefjes te vinden is; dat zoude, naer het Oordeel der Classis, zyn een Oneere voor God en tot Afbreuk der reine Hervormde Leere, waer tegen de Classis te recht kan en zal verwachten Magtige en Hooge Voorzieninge en op dezelve in alle onderdanigheid hopen. *Wenw.* *Adstructie op het Request van de Classis.*

De Staten stelden dit Request in handen der Heeren van den Hove, om derzelver Consideratien en Advies op het zelve aen hunne Ed. Groot Mog. te doen toekomen, en disponeerden, na die ontvangen te hebben, op het gemelde Request by eene Resolutie van den 8 der Lentemaend, welke dus luid:

DE Heer Pensionaris Gilles heeft ter Vergadering gerapporteert de Consideratien en Advies van de Heeren hun Ed. Groot Mog. Gecommitteerden, hebbende, ingevolge en ter voldoeninge van hun Edele Groot Mog. Resolutie Commissoriael van den 10 January laetstleden, met en nevens Heeren Commissarissen van den Hove, geëxamineert den Requeste, aen hun Edele Groot Mog. gepresenteerd by de Classis van Amsteldam, tenderende, in substantie, ten einde hun Ed. Gr. Mog. zeker Appoinctement van Heeren Commissarissen van den Hove, en het Mandament Pœnael, daer by aen *Joannes van Wena*, Predikant te Weesp, verleend, gelieven in te trekken of te stellen buiten effect, en in tegendeel te verklaren dat dezelve Predikant *van Wena* zal hebben te verschynen voor de Classis van Amsteldam, om te worden gehoord en zich te verantwoorden over zekere negen zeer ergerlyke Briefjes, by den Requeste gemeld, en vele anderen, welken de Supplianten hem zouden voorhouden; en dat, het zy hy compareerde of niet, de Classis, dien aengaende, zoude mogen handelen, zoo als dezelve tot Eere Gods en Stichtinge der Kerke zoude vermeenen te be- *Resolutie der Staten op 't Request van de Classis.*

Weesp. behooren; dat hun Ed. Groot Mog. verdere voorzieninge zouden gelieven te doen, dat de Suppli-

Resolutie der Staten op 't Request van de Classis.

anten over deze en diergelyke zaken zouden mogen worden gehouden buiten Proceduren; of anderszins, zoo hun Edele Groot Mog. mogten goedvinden dat de Supplianten, op het voorsz. verleende Mandament Pœnael, voor den Hove zouden moeten voortprocederen, aen de Supplianten als dan mogt worden gepermitteerd alle de Kosten, daer omtrent bereids gemaekt of nog te maken, te mogen brengen tot laste van den Lande; en eindelyk dat de voorsz. zaek in cas Pœnael, en der Supplianten Recht van Reauditie en Provocatie, hangende de Deliberatie van hun Ed. Groot Mog., zoude mogen worden gehouden in State en Surcheance.

Als mede een Missive van den President en Raden van den Hove, geschreven, alhier in den Hage, den 7 January laetstleden, houdende, ter voldoeninge aen hun Ed. Groot Mog. Appoinctement van den 7 November daer te voren, derzelver Consideratien en Advies op den bovengemelden Requeste van de Classis van Amsteldam.

Waerop gedelibereerd zynde, is goedgevonden en verstaen der Supplianten gedane Verzoeken te wyzen van de hand; wordende de voorsz. zaek in cas Pœnael gelaten aen de Justitie, alwaer dezelve door de Supplianten, des goedvindende, als nog, onverkort derzelver Recht van Reauditie (*) en Provocatie, zal kunnen worden gepoursuiveerd en voortgezet.

Latende niet te min vry, zoo aen den Kerkeraed van Weesp, als ook, des noods, aen de Supplianten in dezen, om van den Magistraet van Weesp voorn. te mogen verzoeken de Opheffinge van alle zoodanige Resolutien, als waer door het Kerkelyke Onderzoek van den Kerkeraed aldaer, ten

(*) Reauditie is een Beroep van een Vonnis van de Commissarissen, zittende op de Rolle, aen de volle Vergadering van den Raed.

ten reguarde van de voorsz. zaek van den Predikant *van Wena*, zoude mogen zyn opgehouden en belet; ten einde dezelve Kerkeraed in staet gesteld moge worden om het zelve Onderzoek ten spoedigsten en naer behooren te kunnen poursuiveren; en dat wyders, in cas zoodanig Verzoek niet zoude mogen zyn van een behoorlyk succes, het aen den zelven Kerkeraed, als mede aen de Supplianten, vry zal staen dieswegens nader Verzoek te mogen doen aen hun Edele Groot Mog., om als dan daer op verder te worden gedisponeerd, zoo als bevonden zal worden te behooren. *W... Resolutie der Staten op 't Request van de Classis.*

En zal Extract van deze Resolutie worden gezonden aen den President en Raden van den Hove, mitsgaders gelyk Extract gegeven worden aen de Supplianten, om te dienen tot derzelver naricht en zich daer naer te reguleren.

(*Onder stond*)

Accordeert met het voorsz. Register

(*geteekend*)

C. BOEY.

Hunne Ed. Gr. Mog. goedgevonden hebbende de Classis, door hunne souveraine Magt, niet van de Interdictie Pœnael te ontheffen, dan alleen voor zoo verre aengaet den weg van Reauditie en Provocatie of Appel, werd de zaek eerst voor den Hove Provintiael in Reauditie gebragt; doch op de Grieven van de Classis niet, of immers niet naer derzelver wensch, wordende gedisponeerd, besloot zy haer Appel by den Hoogen Raed voort te zetten, voor welken de Predikant *van Wena*, op den 4 der Zomermaend van den laetstgemelden jare, tegen den eersten Rechtdag, den 18 der zelfde Maend, wegens de Classis werd gedagvaerd; en hier, na gehouden Proceduren by Partyen,

de

WEESP. de volgende Sententie door dit Gerechtshof uitgesproken:

Sententie van den H. Raed tot Revocatie van 't Mandament Pœnael.

IN der zake, hangende voor den Hoogen Rade in Holland, tusschen de Classis van Amsteldam, Impetranten van Mandament in cas d'Appel, ter eenre, en *Joannes van Wena*, Predikant te Weesp, Gedaegden in 't voorschreve cas, ter anderer zyde, die by Commissarissen, ter audientie van de Rolle gecommitteerd, was gehouden in Advys aen het Collegie van den Rade.

Het HOF, gehoord het Raport van dezelve Commissarissen en uitende het voorschreve Advys, doende recht uit den naem en van wegen de Hooge Overigheid en de Graeflykheid van Holland, Zeeland en Vriesland, doet te niet de Dispositie van den Rade Provintiael, in dato den 1 November 1753, in quæstie; revoceert dien volgende het Mandament-Pœnael, daer by verleend; en, doende dat die van den gemelden Rade hadden behooren gedaen te hebben, verleent als nog aen den Gedaegden, op deszelfs verzoek aen den gemelden Rade Provintiael gedaen, *Nihil*; en compenseert de Kosten van den Processe, om redenen; condemneert niet te min den Gedaegden in de Kosten van de Zegelen, die getanxeerd worden op *f* 19:16:-.

Gepronuntieert den 27 July 1754.

(*Onderstond*)

In kennisse van my

(*Geteekend*)

IMAN PAUW.

De Predikant *van Wena* had wel aenstonds de Revisie van deze Sententie doen aenteekenen; dan de Classis verzocht en verkreeg by den Hoogen Raed Appoinctement, waer by hem werd geordonneerd deze zyne Revisie, binnen zekeren tyd, te vervolgen, op pœne van

van desertie of verlatinge; gelyk zy dan sedert daer van heeft gerenuntieert. Hier door had de Classis nu de handen wederom los en vry, ging ook voort met hare aengevangen Proceduren, en vernieuwde, den 23 der laetste Herfstmaend, hare afgebrokene Citatien aen den Kerkeraed van Weesp en den Predikant *van Wena*, tegen den 7 van Wynmaend, zonder dat de een of de ander op deze Vergadering verschenen; waerom de Classis, ten zelfden dage, overging om den Predikant *van Wena*, by provisie, te suspenderen van alle de deelen van zynen Dienst, volgens de onderstaende Resolutie, die aen hem en den Kerkeraed werd toegezonden: WEESP.

Den 7 October 1754.

DE Classis van Amsteldam heeft met veel ontroeringe en bittere smarten aengehoort de zeer zware Klachten en Beschuldigingen, welken, op den 20 October 1752, voor haer zyn ingebragt tegens Dnus *J. van Wena*, Predikant te Weesp, door een Lidmaet van de Gereformeerde Gemeente aldaer, die dezelven wilde verificeeren met verscheide authentike Brieven, inhoudende zaken van het uiterste gewicht, waer van al voor lang zeer kwade geruchten, tot groote ergernisse, wyd en zyd verspreid waren. *Suspensie van Dnus van Wena door de Classis.*

De Classis heeft geoordeelt dat een zoo groote Ergernisse en Boosheid, aen een van deszelfs Medeleden te laste gelegd, moeste worden afgeweerd, en dat daer toe de E. Kerkeraed van Weesp, volgens Kerken-Ordening, verpligt was de zaek naeuwkeurig te onderzoeken, op dat de Waerheid of Valschheid van die Beschuldigingen mogte in het daglicht gebragt worden.

De Classis heeft, met de uiterste bevreemdinge, gezien en vernomen den verkeerden handel, wel-

WEESP. ken Dnus *van Wena* in] deze gehouden heeft en als nog houd; want het is aen de Classis bericht, en uit authentike Stukken gebleken, dat Dnus *van Wena*, na dat zyne Beschuldigingen reeds tot de Classis gebragt, en door dezelve aen den Kerkeraed van Weesp gerenvoieerd waren, heeft kunnen bestaen om, zelfs met betalinge van de Proces-Kosten, af te breken een Proces, 't welk zyn E. had hangende voor den Ed. Hove van Holland, en dat wel op dien eigen tyd, als het zelve op het point stond om in den Rade voorn. bepleit te worden en de Stukken reeds waren in gereedheid, en dat hy wist, dat onder de Stukken van zyn Party geproduceerd werden zekere vuile Godonteerende Briefjes, die, op den Inventaris van zyn Partystukken, gezegd werden eigenhandig van Dnus *van Wena* geschreven te zyn aen zekere getrouwde Vrouw binnen de Stad Weesp, en welkers inhoud met de Beschuldiging, aen de Classis geschied, in vele opzichten overeenkomt.

Suspensie van Dnus van Wena door de Classis.

Voorts heeft zyn E., als de Kerkeraed van Weesp hem afvorderde catagorisch te antwoorden of hy zekere Briefjes, welken hem vertoond en opengelegd zyn, geschreven had of niet, geweigert, of op futiele pretexten gedeclineert, zich daer op rondelyk te verklaren. In tegendeel heeft zyn E. getracht het rechtmatig en verschuldigde Kerkelyk onderzoek te ontwyken, en ten dien einde, tegen zyn pligt, by Heeren Burgemeesteren van Weesp verzocht en verkregen Interdictie tegen den Kerkeraed, waer door zy in het onderzoek en de behandeling van die aenklachte belemmerd en verhinderd worden, waer aen de Kerkeraed zich verpligt gevonden heeft te obedieëren.

Als vervolgens de voornoemde Lidmaet van Weesp, zich by Doleantie, Protest en Appel, over het een en ander Bezwaer, in die zaek voorgevallen, tot de Classis gewend hadde, en de Classis zich genoodzaekt vond om die zake te evoceren en zelfs te nemen by de hand, op dat een

zoo

zoo groote Ergernis naer vereisch mogte worden onderzocht en, bevonden zynde, geweerd; en ten dien einde geresolveert om Dnus *van Wena*, zoo wel als den Kerkeraed, voor haer te ontbieden, zoo heeft op nieuws Dnus *van Wena*, by aenhoudinge, zich onttrokken en benaerstigt om ook de Classis in hare handelingen, ten dezen opzichte, te stremmen.

Weesp. Suspensie van Dnus van Wena door de Classis.

Vermits nu uit allen dezen notoir is, dat de verregaende Ergerlyke Geruchten door zulk een handelwys niet gestuit, maer veel eer voortgezet worden, en het echter ten hoogsten noodig is, dat dezelve Ergernisse geweerd worde, op dat Gods geduchte Naem niet gelasterd, de H. Bedieninge van Gods Woord niet gesmaed noch verontreinigd, en zyn schrikkelyke Toorn over Land en Kerke niet gebragt, maer afgeweerd worden.

Zoo is de Classis eenparig van oordeel, dat een Leeraer, liggende onder zulke zware Beschuldigingen, welken met zulke verzwarende omstandigheden zyn vergezeld, met geene Stichtinge, noch voor zich zelf, noch voor de Gemeente binnen Weesp, noch voor de geheele Hervormde Kerke binnen Nederland en daer buiten, alwaer deze zaken by geruchte gehoord worden, Gods Woord kan prediken en de H. Sakramenten bedienen: waerom de Classis Dnus *van Wena* gelast zich by provisie te onthouden van alle de deelen van den H. Dienst, tot tyd en wylen dat zyn E. zich van den opgelegden Laster en Beschuldigingen zal hebben gezuivert volgens Kerken-Ordening, en daer van blyken gegeven, ten langsten, op de ordinaire Classis, die gehouden zal worden den 14 January 1755, of wel tot dat Dnus *van Wena* zal hebben geantwoord op zoodanige Vragen (*), als hem van wegens de Classis, indien hy heden was gecompareerd, zouden zyn voorgehouden; en welken

(*) Deze Vragen hebben wy nog niet kunnen magtig worden.

WEESP. *Suspensie van Dnus van Wena door de Classis.*

ken aen hem ten dien einde, nevens deze Resolutie, zullen worden overgegeven; en dat, by nadere Resolutie, op deszelfs Antwoorden finael zal worden gedisponeerd; en zal hy deszelfs Antwoorden, op de voorschreven Classis van den 14 January 1755, moeten inbrengen en in persoon voor de Classis verschynen, om nader gehoord te worden en de nadere Dispositie van de Classis te verstaen, zullende anderszins de Classis, by verzuim dezes, op voornoemden tyd nader besluiten, zoo als in gemoede, naer Gods Woord en de Kerkelyke Wetten, zal vermeenen te behooren. En zal hier van met een Brief, door den Preses en Scriba dezer Vergaderinge onderteekend, Notificatie en Copye, zoo als ook van de volgende Vraegstukken, worden toegezonden; en van deze Suspensie van Dnus *van Wena* zal ook aen den Kerkeraed van Weesp kennis gegeven worden; 't geen geschied is door Brieven, by de Vergaderinge goedgekeurd en afgezonden.

Dat dit geëxtraheerde accordeert met de oorspronkelyke Acte, getuigt, by absentie van den Scriba,

THEODORUS VAN SCHELLUYNE, V. D. M. *Amstelæd. Cl. h. t. Visitator & eo nomine ad rem Wesopianam Deputatus.*

Dus resolveerde de Classis. Doch de Magistraet van Weesp begreep het anders en beval dat Dnus van Wena, niettegenstaende deze Resolutie, in zynen Dienst voortgaen zoude, en beval ten dien einde dat de Predikanten, die door de Classis ter vervullinge van de Predikbeurten van Dnus van Wena gecommitteerd werden, geweerd zouden worden, zelfs des noods door de Dienaers van den Gerechte; 't welk geschiedde. Tot kort voor dezen tyd had de Kerkeraed van Weesp zich nog in geene openbare Proceduren tegen de Classis ingela-

laten; doch in het laetst van Herfstmaend keerden zy zich aen den Hove van Holland met een Request, tenderende om te verzoeken Mandament, waer by zy mogten „ gemainti- „ neerd (*), gestyfd en gesterkt worden in „ de Possessie, van als Kerkelyke Rechters, ter „ eerster instantie, over de zaek tusschen Jan „ Daniel Thuret en den Predikant Joannes „ van Wena, voor hun litispendent, te cog- „ nosceren; en waer by de Classis en allen „ anderen, des noods, mogte worden geor- „ donneerd allen hinder, turbel en empeche- „ ment, hun in deze possessie aengedaen, „ kost en schadeloos af te doen, met interdic- „ tie van gelyke meer te doen ". Het Hof, alvorens op dit verzoek te disponeren, ordonneerde, den 27 van Herfstmaend, Partyen, op den 3 van Wynmaend, te compareren voor Commissarissen van den Hove, om dezelven te hooren, en, ware het doenlyk, te vereenigen, of, indien niet, te disponeren als naer behooren; het welk, den volgenden dag, aen de Gecommitteerden van de Classis werd geinsinueerd; zonder dat daer van voor den dag der Comparitie aen derzelver Vergadering communicatie had kunnen worden gedaen, waerom dezelve dan was gecontinueerd tot na de zoogenaemde Vinken-Vakantie. Doch, dewyl toen door den Kerkeraed op eene verdere Dispositie niet werd geinsteerd, verbeeldde zich de Classis dat de Kerkeraed hier van zoude afzien. Deze, wel verre van daer, sloeg een gansch anderen weg in en verzocht, den 21 van WESP.

(*) Dit word een Mandament van Maintenue genoemd.

WEESP. van Wynmaend, by den Hove Provintiael een Mandament van Complainčte, dat is een Daegceel in zaken van Nieuwigheden, waer by iemand in zyn Bezit, waer uit hy meent geraekt te zyn, verzoekt hersteld te worden. Hier over moet geprocedeerd worden, voor Commissarissen uit den Hove, ter plaetse daer de herstelling zou moeten geschieden. Ten dien einde werd dan de Classis, den 23 van Wynmaend, gedagvaerd om den volgenden 30 der zelfde maend te Weesp te compareren in het Logement het Hof van Holland, voor Commissarissen uit den Hove. De Classis hier over ten uitersten ontzet, ligtte hier tegen, den 29 der gemelde Wynmaend, by den Hoogen Rade, een Mandament-Pœnael, waer by den Kerkeraed, op een Boete van honderd Guldens, werd geinterdiceerd het gemelde Mandament van Complainčte op eenigerhande wyze te werk te leggen; behoudens nogthans aen gemelden Kerkeraed, zoo wel als aen den Predikant van Wena, zoo zy by eenige Dispositie van de Classis mogten meenden gegraveerd te zyn, daer van te mogen provoceren aen het Synode van Noord-Holland. Dit baette de Classis zeer weinig; alzoo zy, den 2 van Slagtmaend, andermael werd gedagvaerd om, ter gemelder plaetse, den 4 dier maend, te Weesp, voor Commissarissen uit den Hove, te compareren. Geen tyd werd 'er verzuimd om zich weder te wenden tot den Hoogen Raed, met een Request, waerin de Classis, onder anderen, te kennen gaf; „ dat de Ker-„ keraed van Weesp van het Mandament-Pœ-„ nael van den Hoogen Rade kennis bekomen „ hebbende, zoo als zy Supplianten by ge-

„ ruch-

„ ruchte vernomen hebben, by meerderheid WEESP.
„ van Stemmen wel hadde besloten aen de
„ voorschreve bevelen Pœnael te defereren en
„ met de zake van Complaincte niet voort te
„ gaen, dan dat de voorn. Kerkeraed nader-
„ hand vergaderd en, zoo het schynt, door
„ anderen gehard en geanimeerd zynde, heb-
„ ben durven bestaen nader te resolveren met
„ de zake van Complaincte voort te gaen;
„ zynde zy Supplianten, niet te min, in 't ze-
„ kere geinformeerd dat de Predikant *Joan-*
„ *nes van Deventer*, in de gehoudene Procedu-
„ ren van den gemelden Kerkeraed van Weesp,
„ geen deel neemt, maer zich telkens daer van
„ heeft geëxcuseert; en dat hy zelfs, met bewil-
„ liging der overige Leden, op den voorschre-
„ ven 30 der Wynmaend, uit de Vergadering
„ is gegaen, enkel om niet verdacht te zyn,
„ wanneer 'er iets van het doen des Kerkeraeds
„ mogte uitlekken, als of hy zulks aen den dag
„ zoude hebben gebragt". Om deze redenen en anderen, getrokken uit vorige Feiten, by ons reeds verhaeld, keerde de Classis „ zich weder
„ tot den Hoogen Rade, ten einde, door
„ middel van Justitie, te bekomen reparatie
„ van de voorschreve zoo notoire *Attentaten*". Om dezen af te doen, werd, op den 3 van Slagtmaend, door den Hoogen Rade verleend een Mandament van Attentaten Pœnael (*), by welks Exploict, gedaen op den 4 der maend, voor het uur, tegen het welk de Classis ten tweeden male was gedagvaerd, de Boete van honderd Guldens gesteld werd; met

(*) Is een Daegceel op Boete over Feitelykheden, tegen 't Verbod van een Rechter, hier den Hoogen Raed, gepleegd.

WEESP. met Dagvaerding om, in cas van Oppositie, tegens den 19 der gemelde Slagtmaend voor den Hoogen Rade te compareren. Hierop gaf Dnus van Deventer ten antwoord: *Ik ben buiten deze zake en hebbe geenszins daer in bewilligt, dat aen het Mandament en de Bevelen Pœnael van den Hoogen Rade niet is gedefereerd, zynde de waerheid 't gene ten mynen opzichte in het Mandament staet, en verzoeke het zelve uit myn naem aen den Hoogen Rade te relateren, als ook dat ik den Kerkeraed aenstonds zal convoceren, en van dit nader Mandament kennis geven.* De Diaken Hendrik Mooiman Hoet, die sedert de Inzegening van twee nieuwe Diakenen, op Pinksteren laetstleden, zich der kerkelyke zaken heeft onttrokken, antwoordde: *Ik ben buiten deze kerkelyke zake, alle, 't gene in deze geschied, is buiten my, en bemoei my nergens mede.* Het Antwoord der andere Gedaegden was enkel; *'t is wel.* De Classis verscheen op den gestelden tyd der tweede Dagvaerdinge niet voor Commissarissen uit den Hove, die, ten zelfden dage, een Uitspraek deden ten voordeele van den Kerkeraed, die dus luid:

Sententie op het Mandament van Complaincte.

ALzoo ons Mr. *Adriaen van der Mieden* en *Pieter Jan van Nolst*, Commissarissen in de zaek van Complaincte tusschen den Kerkeraed der Gereformeerde Gemeente te Weesp, ter eener, en die van het Classis der Stad Amsteldam, ter andere zyde, volkomen gebleken is van de Possessie *vel quasi* van de Impetranten, en van de Turbatie by de Gedaegden en Defaullanten daer in gedaen; en op alles rypelyk hebbende gelet, hebben wy Commissarissen, onder correctie van den Hove, uit den naem en van wegen de hooge Overigheid en de Graeffelykheid van Holland, Zeeland en Vriesland, voor het profyt van de Defaulten, op heden tegen de voorsz. Gedaegden en Defaullanten ge-

gedecemeerd, de voorzeide Impetranten gemaintineerd, gestyft en gesterkt in de Possessie *vel quasi* van als Kerkelyke Richters, ter eerster instantie, te cognosceren en recht te spreken in de zake, tusschen Jan Daniel Thuret en den Predikant Joannes van Wena, voor hun litispendent.

Weesp.

Sententie op het Mandament van Complainte.

En, procederende voorts tot het doen van het Retablissement, hebben wy Commissarissen de voorzeide Gedaegden en Defaullanten van wegen als boven geordonneert en bevolen, gelyk wy ordonneren en bevelen by deze, alle Turbatie, Hinder en Beletzel met 'er daed af te doen en te repareren; en dienvolgende geordonneert de Citatien, zoo aen den Predikant van Wena, als aen de Impetranten, gedaen, mitsgaders de Resolutie, waer by de Predikant by provisie is gesuspendeerd, en de daer by gedane Citatie tegens den 14 January 1755, met alle de gevolgen en aenkleven van dien, te annulleren, cesseren en te niet te doen.

En hebben wy Commissarissen, van wegen als boven, op een pœne van Honderd Gouden Dukaten, by de Gedaegden tegen de Hooge Overigheid te verbeuren, den zelven Gedaegden en Defaullanten geinterdiceert, zoo als wy hunlieden interdiceren by deze, van gelyken meer te doen of de Impetranten in hunne voorzeide Possessie *vel quasi* meer te turberen: Alles tot dat, Partyen gehoord, anders by den voorsz. Hove zal zyn geordonneerd.

En, in cas van Oppositie, hebben wy Commissarissen de zaek contentieus genomen en gestelt in handen van de Hooge Overigheid, om onder dezelve geregeerd te worden.

En voorts den Eersten Deurwaerder, *Frederik Groneman*, geauthoriseert, zoo als wy hem authoriseren by deze, om de voorzeide Gedaegden en Defaullanten te dagvaerden voor den zelven Hove tegens heden en drie weken, zynde den 25 November 1754, om ons Exploict te zien approberen en de Impetranten breeder en volkomentlyk in de voorzeide Possessie *vel quasi* te maintineren

Weesp. en voorts te procederen en zien te ordonneren, als het behoort.

Aldus gedaen en geëxamineerd binnen Weesp, in de Herberg, genaemd het Hof van Holland, zynde genomen voor de plaets contentieus in dezen, op den 4 November 1754.

(*Hadden geteekend*)

A. van der MIEDEN.
P. J. van NOLST.

Tot Executie van deze Decisie werd door de Heeren Commissarissen toen mede verleend de volgende Acte van Sommatie tegen de Classis:

Acte van Sommatie tegen de Classis.

ALzoo wy Mrs. *Adriaen van der Mieden* en *Pieter Jan van Nolst*, Raden in den Hove van Holland, als Commissarissen, achtervolgende de Brieven of het Mandament van Complaincte van den voorschreven Hove, op den 21 October 1754 geïmpetreerd by die van den Kerkeraed der Stad Weesp, by onze Authorisatie, in dato den 1. November, door den eersten Deurwaerder *Frederik Groneman*, ten zelfden dage, de Classis der Stad Amsteldam hebben doen Citeren en dag beteekenen, om op Maendag, den 4 November, des morgens ten elf uuren, te compareren binnen Weesp, in de Herberg, genaemd het Hof van Holland, als daer genomen hebbende de plaetse contentieus in deze, om by ons te zien procederen tot Opening en Lecture van het voorschreven Mandament van Complaincte, en voorts te procederen als naer Rechten en Style van den Hove; zoo hebben wy Commissarissen ons ter voorsz. plaetse contentieus, ten dage en uure voornoemd, laten vinden, en aldaer niemand van wegen de voorsz. Classis vernomen hebbende, hebben de voorsz. Impetranten tegen dezelve verzocht default, en voor 't profyt van dien Restablissement, en dien volgende, na Openinge en Lecture van het voorsz. Mandament, midsgaders Examinatie van de Stukken en Munimenten

ten, by de voorsz. Impetranten ons overgeleverd, het voorsz. default verleent, en voor het profyt van dien het voorsz. Restablissement gedecerneert, en de Classis van Amsteldam verder gedagvaert, gelyk de Acte van Restablissement is mede brengende; en de voorsz. Impetranten aen ons verzocht hebbende, dat de voorsz. Acte van Restablissement jegens de Classis van Amsteldam voornoemd mogt worden ter Executie gelegt, hebben wy goedgevonden de voorsz. Classis, van wegen de Hooge Overigheid, door den eersten Deurwaerder *Frederik Groneman*, by deze te sommeren, om op Donderdag, den 7 dezer, des morgens ten elf uuren, te compareren binnen Weesp, in de Herberg genaemd 't Hof van Holland, de plaetse contentieus in deze, om het voorsz. Restablissement, zoo en gelyk het ligt, reëelyk en met 'er daed te voldoen, of dat, by faulte van dien en de tyd verstreken zynde, tegen de voorsz. Classis verder geprocedeerd zal worden, zoo als de Instructie en de Practyk van dezen Hove zulks is medebrengende.

WEESP.

Acte van Sommatie tegen de Classis.

Gedaen binnen Weesp den 4 November 1754, in de Herberg, genaemd het Hof van Holland, genomen voor de plaetse contentieus in deze.

(*Hadden geteekend*)

A. VAN DER MIEDEN,
P. J. VAN NOLST.

De Classis toen weder niet verschynende, werd tegen den volgenden 11 van Slagtmaend een Renovatie gedaen, en, by faute van non comparitie, na verloop van 24 uuren, Gyzelinge beteekend, om, den 13 der Maend, te compareren, op de pœne van zes Guldens, by ieder der Leden van de Classis te verbeuren; met aenzegginge dat Commissarissen ten koste van de Classis te Weesp zouden blyven, ter tyd dat aen het Retablissement zoude zyn voldaen. Middelerwyl had de Classis, den 6 der Slagtmaend, een Request ingelevert in de Vergadering der Sta-

WERSP. Staten van Holland en Westvriesland en aen hun Ed. Gr. Mog. al het gebeurde, rakende het Mandament van Complainćte en deszelfs gevolg, opengelegt; waer uit de Classis, of zy Supplianten (gelyk zy spreken), zeggen, te gemoet te zien verdere zeer onaengename gevolgen, die zy vermeenden dat hun niet stonden te lyden en grootelyks zouden kunnen strekken om niet alleen hen, maer ook hunne Vrouwen en Kinderen, aen gevaerlyke Alteratien te exponeren, en dat wegens eene zake, die zy, als Herders en Opzieners der Kerke, verpligt geweest waren te doen, wilden zy zich niet schuldig maken om den Toorn Gods over Land en Kerke te verwekken. Zy, verzochten derhalven dat aen het Hof van Holland mogt worden aengeschreven en gelast met de voorschr. Proceduren van Complainćte niet verder voort te gaen of te doen voort gaen. Hun Ed. Gr. Mog. vonden goed dit Requeft te zenden aen den Hove van Holland, om de Staten te dienen van Bericht, en dat, hangende derzelver Deliberatien, de Proceduren van Complainćte zouden blyven in Surcheance. Het Bericht van het Hof kwam hier op uit, dat, alzoo de Intentie van hunne Ed. Gr. Mog. scheen te zyn dat de zaek der Proceduren van Complainćte, gedurende de Deliberatien van de Staten, zoude blyven in haer geheel, het Hof in bedenkinge gaf of niet dergelyke voorzieninge van Surcheance by den Hoogen Raed mede behoorde te worden gedaen; van welke Surcheance de Staten insgelyks goedvonden aen het laetstgemelde Gerechtshof aenschryvinge te doen. Waerop vervolgens een nader Requeft door de Classis aen de Staten overgeleverd, en,

den

den 27 der Slagtmaend, door hun Ed. Groot Mog. de onderstaende Resolutie genomen werd: WEESP.

De Staten schorten Dnus van Wena in zyn Dienst.

IS gelezen de Requeste van de Classis van Amsteldam, te kennen gevende dat zy Supplianten, tot Weering van zeer verregaende Ergernissen en Boosheid, leggende tot laste van *Joannes van Wena*, Predikant te Weesp, zich te meermalen zeer omstandig, naer de importantie der zake, aen hun Ed. Groot Mog. hadden geaddresseert gehad, met byvoeginge van verscheide Stukken, en daer onder Copyen authentiek van negen zeer vuile, schandaleuse en Godslasterlyke Briefjes, waer van de originelen werden gevonden onder den Kerkeraed van Weesp, zoo dezelve aldaer niet waren verdonkerd; doch waer van de Supplianten 'er nog eenenveertig van gelyke natuur in handen hadden, en door hen, by Copyen authentiek, aen den Hoogen Rade in Holland, met aenbod van de originelen, waren overgegeven by hare Requeste om Authorisatie *de facto*, tot Weering van gemelden Predikant *Wena* van de waerneminge van zynen Dienst.

Dat hun Ed. Groot Mog. op den laetstgepresenteerden Requeste door de Supplianten hebben goedgevonden en verstaen, dat dezelve en daer nevens gevoegde Bylagen zouden worden gezonden aen den President en Raden van den Hove, om hun Ed. Groot Mog., daer op te dienen van Bericht, en dat, hangende de Deliberatien van hun Ed. Groot Mog., de Proceduren van Complaincte van den zelven Hove zouden blyven in State en Surcheance, de toenmalige Eerste Raed, nu President, van den Hoogen Rade aen hun Supplianten Procureur zoo veel had te kennen gegeven, dat de Supplianten geen Dispositie van den Hoogen Rade, gedurende de Deliberatie van hun Ed. Groot Mog. konden verwachten, en boven dien tegen den naderenden Rechtdag van den 19 dezer, als wanneer het

WAERF. het Mandament van Pœnael, als dat van Attentaten, door de Suppliänten van welgemelden Hoogen Rade geobtineerd, stond te dienen, aen hun Suppliänten Procureur was aengezegd, dat de Hooge Raed die respective zaken *ex officio* zouden houden in State.

DeStaten schorsen Dnus van Wena in zyn Dienst.

Dat ook de Suppliänten vertrouwden dat alle de genen, welken in de voorsz. Proceduren, zoo in cas Pœnael, als van Attentaten, waren geconcerneerd, zulks wel zouden hebben begrepen, immers dat niemand van alle dezelven eenige beweging hadde gemaekt om den voortgang van dezelve Proceduren te stuiten; doch dat welgemelde President en Raden van den Hove zich by Missive hadden geaddresseert aen hun Ed. Groot Mog., met dat gevolg, dat hun Ed. Groot Mog., by Resolutie van den 15 dezer, daer op hadden gelieven te verstaen, dat alle Proceduren in de voorsz. zake, hangende de Deliberatien van hun Ed. Groot Mog., zouden blyven in State en Surcheance; gelyk dan ook, op den voorsz. 19 dezer Maend, by den Hoogen Rade de voorsz. zaken waren gebleven in State.

Dat de Suppliänten niet konden verwachten dat daerom de intentie van hun Ed. Groot Mog. wezen zoude, dat de voorn. *Joannes van Wena*, ten wiens laste aen welgemelden Hoogen Rade by Copyen authentiek waren overgegeven de voorsz. negen en nog eenenveertig andere godlooze en vuile Briefjes, zoude moeten blyven voortgaen met de Waerneming van zyn Dienst, en dat tegen eene Suspensie van de Suppliänten, na een uiterlyk Gewysde van den Hoogen Rade gevallen; en dat mitsdien de Suppliänten, die niets anders beoogden, als tegen zoo verregaende Ergernissen te waken, niet konden van zich verkrygen te blyven zitten in eene zoo verre uitziende zaek, en die veelligt de Toorn Gods over Land en Kerk zoude kunnen naer zich sleepen; verzoekende derhalven, dat hun Ed. Groot Mog., immers gedurende derzelver Deliberatien over de voorsz. zaek,

zoo-

zoodanige voorzieninge gelieven te doen, als dezelven zullen vinden te behooren. ten einde de voorn. *Joannes van Wena* zich kome te onthouden van alle de deelen van den Dienst.

WEESP.

De Staten schorsen Dnus van Wena in zyn' Dienst.

Waer op gedelibereerd zynde, is goedgevonden en verstaen dat de voorsz. Requeste zal worden geëxamineerd door de Heeren Gedeputeerden der Stad Haerlem en verdere hun Ed. Groot Mog. Gecommitteerden tot de zaken van de Justitie, met Heeren Commissarissen van de beide Hoven; en dat, dien onverminderd, aen den Magistraet der Stede Weesp zal worden aengeschreven en gelast, om, op het ontvangen van deze hun Ed. Groot Mog. aenschryvinge, die ordre te stellen, dat de voorn. *Joannes van Wena*, hangende de Deliberatien van hun Ed. Groot Mog. en tot derzelver nadere ordre, zich van het Prediken en alle de verdere deelen van den Dienst kome te onthouden.

En zal daer van mede by aenschryven kennisse worden gegeven aen den Kerkeraed der Stede Weesp, om te strekken tot deszelfs naricht. Accordeert met het voorsz. Register.

(*was geteekend*)

C. BOEY.

Dus werd Dnus *van Wena* in zynen Dienst geschorst, hangende de Deliberatien van hunne Ed. Groot Mog. over deze zaken. Sedert wil men dat van de zyde des Kerkeraeds dezer Stad Instantien gedaen zyn om deze Resolutie weder te doen opgeheft worden; doch wat hier van eigentlyk zy, gelyk ook hoe deze zaek verder loopen moge, zullen wy, by eene nadere gelegenheid, wanneer ons daer van authentique berichten ter hand gekomen zyn, onzen Lezer mededeelen.

Z E E L A N D.

Middelburg.

Mid-del-burg.

BAilliuw, Burgemeesters, Schepenen en Raden dezer Stad, krachtiglyk willende weeren het inbrengen en uitventen van allerhande Bieren tegen de Ordre van den 1. van Lentemaend 1692 en den 24 van Oegstmaend 1704, en tot nadeel van de Brouweryen en hen, die zich met het verkoopen van vreemde Bieren generen, hebben, den 16 der laetste Slagtmaend, geresolveert by Waerschouwing te verbieden met Schepen, Vaertuigen, Schuiten, Jachten of Wagens, in deze Stad, eenige vreemde Bieren, buiten dezelve of deze Provintie gebrouwen, in te brengen, om die aen de goede Gemeente te leveren en uit te venten, op pœne van, ten profyte van den genen, die de Calange doen zal, ieder stuk Vaetwerk, zoo als het zelve is geleverd, of deszelfs waerde in Geld, te zullen verbeuren, en nog daerenboven de somme van een Pond Vlaemsch; zullende ieder voor zyn Knechts en Bedienden aensprekelyk en, zonder exceptie, calangeabel zyn. Ook worden de Commissarissen en Bestelmeesters van de Veeren gelast, zich volgens dit Bevel te gedragen, zonder het contrarie te favoriseren. Echter word aen de goede Ingezetenen toegelaten en de vryheid gegeven om, door Beurt-, Veer- of Marktschippers, Boden of Voerluiden, zoodanige vreemde en buiten deze Stad gebrouwen Bieren, als het hun goeddunken zal, te ontbieden, enkel ter hunner eigen Consumptie en anders niet.

Ein-

Eindelyk word ook aen de Pachters, als Collecteurs van de Bier-Excys ftriktelyk en met allen ernft verboden, in præjudicie der Handelaren in Bieren en ten faveure der Schipperen als anderen, contrarie hier tegen te doen, op de Pœne, t'elken reize, ten profyte van den Aenbrenger, drie Ponden Vlaemfch te zullen verbeuren. MIDDELBURG.

De Staten dezer Provintie hebben, den 20 van Wintermaend des verloopenen jaers, het Plakaet wegens de Zeeuwfche Leenen gerenoveert, waer in het volgende vervat is:

DAt Wy op den Inhoud van Ons Ampliatie-Plakaet van den 26 May 1663, op het ftuk van de Zeeuwfche Leenen hebbende gedelibereert, goedgevonden en verftaen hebben, het zelve Ampliatie-Plakaet, tot waerfchouwinge van alle en een iegelyk, die eenige Ambachten, Leen-landen of Tienden, in de Provintie Zeeland gelegen, mogten bezitten, te renoveren en te ftatueren, gelyk Wy het zelve renoveren en ftatueren by dezen. *Renovatie aengaende de Zeeuwfche Leenen.*

Eerftelyk, dat het derde Artikel van Ons Plakaet, aengaende de verbetering van de Zeeuwfche Leenen, den 21 October 1653 geëmaneerd, waer by gezegd word, dat die gene, die hunne Tienden zouden willen verbeteren, gehouden zouden zyn tot Redemtie of Afkoop van de Penfie, daer op ftaende, te betalen vyftig Penningen voor een, verftaen moet worden alleen plaetfe te hebben in reguard van de Oude Tienden; en dat de Verbeteraers van de Nieuwe Tienden, vermits de zwarigheid en meerderheid van derzelver Penfien, zullen mogen volftaen met betalinge voor de Redemtie van dien van dertig Penningen voor een.

Dat Wy ook, om aen een iegelyk wel te doen begrypen Onze meeninge op het laetfte Artikel van het voorfz. Plakaet van den jare 1663, goedgevon-

MIDDELBURG.

Renovatie aengaende de Zeeuwsche Leenen.

den hebben, by forme van interpretatie, nader en distinctelyk by deze te declareren, dat Onze expresse en peremtoire begeerte is, dat alle Ambachten, Leen-landen of Tienden, aen de Provintie Zeeland vervallen, by faute van [capabel Oir], by de Vrienden en Erfgenamen van den laetsten Eigenaer of Bezitter, geenszins noch ooit zullen mogen worden geredimeerd; maer geheelyk worden bekeerd en gebeneficeerd tot profyte van den Lande; en ook, zoo wanneer eenige van de voorsz. Feudale Goederen niet binnen behoorlyken tyde zouden mogen wezen verheven of verpenst, dezelven daer door mede directelyk zyn vervallen in den boezem van de Provintie Zeeland: met dien verstande nogthans, dat, ingevalle eenige van de Eigenaers of Bezitters van de voorsz. verzuimde Leenen aen Ons zouden mogen verzoeken, om in de possessie van dien wederom te mogen worden gesteld, dezelve (om verscheiden respecten van Justitie en Æquiteit) daer toe zullen worden geadmitteerd, mits by hen, zonder eenig onderscheid of aenzien van Personen, by forme van Redemtie of Afkoop betaeld wordende, naer de diversiteit van de voorsz. Goederen, ten profyte van de respective Comptoirren, waer onder die zyn gelegen, zekere distincte Recognitie, op den voet en maniere hier na volgende: Te weten; eerstelyk ten respecte van Ambachten, die by faute van behoorlyk Verhef, als voren, aen den Lande zyn vervallen, een gerechte vyfdepart van de uiterlyke waerde, te nemen naer de jongste Verkoopingen, die in de naest laetste tweemael zeven jaren zyn geschied; en ingevalle binnen den voorsz. tyd geene Verkoopingen waren gevallen, naer de æstimatie, die daer van zal worden gedaen by drie beëedigde Leenmannen, gezamentlyk by den anderen zynde, in presentie van den Rentmeester; welke Leenmannen schuldig zullen zyn in het doen van de voorsz. æstimatie reguard te nemen, niet zoo zeer op het Inkomen of de Revenue van het Ambacht, als wel op de Jurisdictien, Gerechtigheden, Situatien en an-

andere exspectativen, en generalyk op al het gene de waerde van een Ambacht maekt en waer op gemeenlyk de Kooper ziet: En wat ten tweeden belangt, de Leen-landen en Tienden, die by gebrek van gelyk Verhef of Verpensinge zouden mogen wezen vervallen, dat dienaengaende voor Recognitie zal worden betaeld vier Jaren onzuiver Inkomen, dezelve vier Jaren ten respecte van de Tienden genomen, naer advenant van de naest-laetste tweemael zeven Jaren Pacht, door den anderen gesneden; en betreffende de Leen-landen, naer dat dezelve de laetste zeven Jaren in Pacht hebben gegolden, behoudens nogthans dat, ingevalle de voorsz. Ambachten, Leenlanden en Tienden, zyn verstorven *in Collateralem Lineam*, in zulken cas van de Ambachten een gerechte Vierdepart van de waerde en van de Tienden en Leenlanden, vyf Jaren Inkomen onzuiver zal moeten worden betaeld; en dat, boven het volle Recht of Impost van de Collaterale Successie, van de waerde van het geheele Leen, in conformiteit van de Ordonnantie, zonder daer af te mogen trekken, zoo veel aen den Lande over den voorsz. Afkoop of Redemtie is betaeld: Ordonnerende de gemelde Onze respective Rentmeesters en alle anderen, dien het aengaen mag, zich naer den Inhoude van dezen, die Wy willen dat voortaen striktelyk en naer de letter zal worden geobserveerd, punctuelyk te reguleren.

MIDDELBURG.

Renovatie aengaende de Zeeuwsche Leenen.

V R I E S L A N D.

L E E U W A R D E N.

INgevolge de Uitschryving van den Extraordinaris Landdag, tegen den 2 van Wintermaend, voorheen gemeld (*), om over het af-

LEEUWARDEN.

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 1320.

LEEUWARDEN.

afgebrande Landschaps Tucht- en Werkhuis te delibereren, hebben de Staten dezer Provintie, den 5 en 6 van die Maend, goedvonden; dat ten dienste van den Lande en ter bevordering van alle der goeder Ingezetenen Heil en verzorginge van derzelver Veiligheid tegen allerhande soorten van Boosdoeners, en tot Tuchtiging en Straffe van alle Kwaedwilligen, het gemelde Landschaps Tucht- en Werkhuis, ten spoedigsten, zal worden herbouwd en wederom tot vorig Gebruik in staet gesteld; en ten dien einde geauthoriseert hunne Ed. Mog. Gecommitteerden uit het Mindergetal, om alles, wat tot deze Herbouwinge en in Staetstellinge word vereischt, te prepareren en, ten dien einde, door Timmerluiden en Metselaers te doen onderzoeken, in hoe verre van de overgebleven Fondamenten en Muuraedjen gebruik kan worden gemaekt; voorts Projecten, Afteekeningen en Bestekken van het nieuw te bouwen Tuchthuis te laten formeren, met Opgave der Bouwstoffen, daer toe vereischt, en met Begrootinge der Kosten, in dezen gerequireerd, en om van alle dezen op een naestkomenden Landdag Raport te doen. Ook hebben de Staten de Raden in den Hove Provintiael geauthoriseert, om de Detentie der Tuchtelingen, thans op het gedemolieerde Blokhuis zynde, te converteren in een Bannissement buiten 's Lands, en vervolgens dezelven buiten de Provintie Vriesland te bannen, voor zoo langen tyd, als anderszins nog, ter voldoening van de tegens hen gevelde Sententien, in het Landschaps Tucht- en Werkhuis zouden moeten blyven opgesloten. Nog is aen Heeren Commissarissen van het Collegie en van den Ra-

Rade Provintiael in de Kamer van het Mindergetal te kennen gegeven, dat de Intentie en Welmeening van de Staten is, dat, zoo de Gedeputeerden als de Raden, zodanige Contraventeurs van 's Lands Wetten en andere Delinquanten, als men sedert eenige jaren tot den Arbeid in het Landschaps Tucht- en Werkhuis gewoon is geweest te condemneren, voortaen zullen straffen met Bannissement buiten de Provintie Vriesland, voor zoo langen tyd als het gewigt der zake zal vereisschen, ter tyd en zoo lang als het nieuw te bouwen Huis weder ten vorigen gebruike in staet zal zyn. En eindelyk geconsidereerd zynde, dat het Landschaps Tucht- en Werkhuis, by het XXXVI. Artikel van de generale Ordonnantie op de Impositien, van alle Belastingen is geëximeerd, gelyk mede dat aen den Binnenvoogd of Tuchtmeester eene jaerlyksche Recognitie werd gegeven en, by diverse Resolutien, eenige andere Previlegien en Voorrechten zyn toegestaen; doch dat, door het ten eenemael afbranden van het voorsch. Huis, de geheele Administratie dus is komen te cesseren, hebben hun Ed. Mog. verklaert, dat, door dit ongelukkige Toeval, het geheele Werk en de Bediening ophoudende, te gelyk ook met den dag van het afbranden van het Tucht- en Werkhuis hebben gecesseert en dadelyk opgehouden alle de daer aen geaccordeerde Exemtien van Impositien, Voorrechten, Privilegien en Recognitien, daer toe hebbende behoort. Volgens deze Resolutie heeft het Hof Provintiael, den 11 der gemelde Wintermaend, Eenentwintig Tuchtelingen, waer onder vier Manspersoonen, tot een Bannissement uit de Provintie

LEEUWARDEN.

LEEUWARDEN. veroordeelt. Zy werden, na het voorlezen van de Sententie, des Morgens omtrent ten acht uuren, ieder met een Gulden Reisgeld, volgens gewoon gebruik ten aenzien van Bannelingen, uit het Blokhuis ontslagen. Het Vonnis bragt mede, dat zy de Stad Leeuwarden, binnen 's daegs zonneschyn, en de Provintie, binnen drie dagen, moesten verlaten, op Straffe van arbitrale Correctie, indien zy, gedurende den tyd van hun Bannissement, weder in het Land mogten keeren. Velen, ja verre den meesten, beviel deze Vryheid en de ruime Lucht; doch de toegevloeide meenigte, wier nieuwsgierigheid het gelustte, deze Gevangenen te zien ontslaen, zag ook anderen; doch deze alle Vrouwspersonen, jammerlyk over dit Ontslag kryten, uit bekommering van in dit Wintersaeizoen, buiten de Provintie, bezwaerlyk aen den Kost te zullen geraken. Zes der Gevangenen, door Ziekte verhinderd, zyn nog onder de bewaringe van den Cipier op het gedemolieerde Blokhuis gebleven. Twaelf Manspersonen hebben, uit den Brand ontkomen, terstond de vlugt gekozen. Twee der gevlugten zyn door de Gerechten, zoo der Stad Stavoren, als der Grietenye het Bildt, werwaert zy geweken waren, naer het Blokhuis gezonden en, den 19 der meergemelde Maend, insgelyks buiten de Provintie gebannen.

Volgens gewoonte hebben de Gedeputeerde Staten dezer Provintie den jaerlykschen Landsdag weder uitgeschreven, na hier toe den tyd bepaelt te hebben op Maendag, den 3 der volgende Sprokkelmaend, waer toe de onderstaende Brief aen de Leden, tot deze Staetsvergadering gerechtigd, is rond gezonden.

Veste,

LEEUWARDEN.

Uitschryving van den Landslag.

Veste, Lieve, Byzondere!

GElyk de continuatie van dezen tegenwoordigen zeer gewenschten Vrede kan, en met recht mag aengemerkt worden, als een byzondere Weldaed Gods aen den Staet, sampt krachtige steunzels, en aengename verkwikkinge onder alle deszelfs Rampen, Oordeelen en Plagen, waer mede dezelve zoo vele jaren achter een, en nu wederom by verheffinge, zoo beklaeglyk gedrukt en bezocht wordt. Zoo vereischt dezelve ook een oprechte erkentenis, met dankzegginge, gelyk alle omzichtigheid en naerstigheid om denzelven, met 's Heeren hulpe, en het gebruik der noodige en wettige middelen, te bewaren, en, was 't mogelyk, te bevestigen: Immers, door deze aenhoudende liefelyke Ruste, worden de geledene smerten van den laetst bloedigen en kostbaren Oorlog verzacht; de Staet onder alle wederwaerdigheden gesterkt en bemoedigt; en in hope gesteld om, onder Gods Zegen en aenhoudende goedheid, allengskens en eindelyk eens wederom tot deszelfs vorigen Luister, Aenzien en Vermogen te geraken. Een dierbaer geschenk derhalven, maer gelyk als het zelve doorgaens al is gepaerd geweest met veel zorge en bevreestheid, om, van wegens de opkomende duistere wolken van Twisten en Oneenigheden, die dan hier, dan daer zyn bespeurd geworden, daer van ongelukkig gefrustreerd en beroofd te zullen worden, maer dewelke t'elkens nog genadig zyn verdwenen. Zoo ontbreken 'er ook nog voor tegenwoordig geen oorzaken van apprehensie en groote bekommeringe, dat dezelve wel schielyk eens afgebroken en in een verderffelyken Oorlog zoude kunnen veranderd en omgekeerd worden. Voornamelyk, als men overweegt de nog al smeulende Differenten en Oneenigheden tusschen de grootste Koningen en Monarchen van Europa over hunne Bezittingen en geëtabliseerde Kolonien, schoon in een ander ge-

LEEUWARDEN. *Uitschryving van den Landsdag.*

deelte van deze bekende weereld. Beneffens alle die maetregelen, die by de Hooge Machten, zoo ter bevestiging van hare ligues, als ter beschermingе van haer zelve, zoo te Water als te Lande, met kracht in 't werk gesteld worden, zonder nogthans de rechte einden daer van te penetreren: Gelyk meer andere merkwaerdige omstandigheden en ongelukkige Occurrentien, die in de wereld voorvallen, en niet veel goeds voor de Ruste in de Christenheid voorspellen: En waer door de Republiek, uit krachte van de subsisterende Tractaten, wederom ongelukkiglyk in nieuwe troubles betrokken en ingewikkeld zoude kunnen worden. Maer, die de HEERE alle te zamen kan verydelen, en ter behoudenisse van den Staet by zynen lieflyken Vrede, en kostelyke Panden van Vryheid en Religie, wil ten besten keeren. Ondertusschen zal de Wysheid en Voorzichtigheid vereisschen, om onder dit alles niet zorgeloos en als ongevoelig te blyven nederzitten; Maer van nu af aen, en eer het te laet is, op zoodanige middelen bedacht te zyn, als tot voorkominge van alle schade en nadeel aen de Republiek, zoo door het verlies van haren dierbaren Vrede, als ongelukkig instorten in nieuwe zware Onlusten, en tot conservatie van bovengemelde onwaerdeerbare Panden, onder den zegen van God Almagtig, in deze omstandigheid van tyden en zaken onvermydelyk noodig zullen bevonden worden. Ten dien einde zich van binnen en van buiten, te water en te lande, naer het exempel van andere Mogendheden, zoodanig te voorzien en te versterken, om niet alleen voor een onverwachten Inval van vyanden bewaerd, maer by een onverhoopte Rupture, eenigzins ontzachelyk en in een goed postuur van tegenweer gesteld te worden; zorgende vooral voor de Verbeteringen en een goede Order in de Finantien, daer het al op aenkomt en van afhangt, en zonder welke geen Staet veilig en gelukkig kan subsisteren; als mede voor de herstellinge van de zoo

zeer

zeer vervallende Commercie, Fabrieken en Trafi- ken, als de Zenuwen van den Staet: waer door dezelve is groot geworden, en wederom kan groei- en en bloeien, gelyk te wenschen is, waer omtrent, na een zeer opereuse Besoigne, een omstandig Advies door de Heeren Gecommitteerden van de respective Admiraliteiten dezer Landen, volgens Resolutie van hunne Hoog Mogende, de Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden, genomen op een solide en krachtige Propositie van wylen zyne Doorluchtigste Hoogheid den Heere Prinse van Oranje, onzen Erfstadhouder, glorieuser gedachtenisse, gedaen in den jare 1751, uitgebragt en aen alle de Bondgenooten toegezonden zynde, eerstdaegs gedelibereerd en, gelyk te wenschen is, een salutaire Resolutie mag genomen worden. Zaken, alle te zamen wezenlyk, en zeer noodzakelyk tot Securiteit en Welzyn van den Staet. Maer waer op de Hooge Regeringe van ons lieve Vaderland, met meerder krachtige redenen naer tyds gelegenheid insterende in de generale Petitie der Consenten voor de respective Staten van Oorlog, door den Raed van Staten der Vereenigde Nederlanden, volgens derzelver loffelyken en aenhoudenden yver en zorgvuldigheid voor 's Lands behoudenisse en welstand, opgemaekt voor dezen jare: En door hunne Hoog Mogende, de Heeren Staten Generael, aen alle de Provintien, zoo ook aen deze, met een Missive, daer toe relatief, overgezonden zynde, contineerende een ernstig verzoek, om dezelve met allen spoed naeuwkeurig en rypelyk te overwegen, daer in te consenteren, en de gedragene Consenten met reëele Furnissementen van Penningen te bekrachtigen. Zoo hebben Wy Ons verpligt gevonden, den ordinaris Landsdag voor dezen loopenden jare wederom uit te schryven tegens Maendag, den 3 February 1755 eerstkomenden. Verzoekende en ordonnerende U Ed. Amtshalven, om hier af behoorlyke advertentie te doen geven aen de respec-

LEEUWARDEN.

Uitschryving van den Landsdag.

LEEUWARDEN.

Uitschryving van den Landsdag.

tive Volmachten van uwen bedryve, ten einde dezelven zich op de voorsz. tyd in de Stad, en op het Landschapshuis mogen vervoegen, om na aenhooringe van de Propositie, op gemelde generale Petitie en Staten van Oorlog, sampt meer andere Generale en Provintiale, Poincten, de Veiligheid, den Bloei en Welvaert van het dierbaer lieve Vaderland betreffende, zoodanige heilzame en efficacieuse Resolutien onderling te nemen, als ten beste van Land en Kerke in deze tegenwoordige nog al dangereuse uitzicht van tyden en zaken, onder den Zegen van God Almachtig verstaen zal worden te behooren. Overzulks enz. (*).

P. S. Nademael eenige Gerechten in vorigen Jare nalatig zyn gebleven, om de Procuratien hunner Volmachten, benevens den Staet der Oortjesgelden, op den behoorlyken tyd, ingevolge Onze Aenschryvinge van den jare 1749, over te zenden; zoo hebben Wy goedgevonden, als een circulaire ordre hier by te voegen, en de respective Gerechten te rememoreren, en hier mede wederom Amtshalven te gelasten, om gemelde Procuratien, met de Staten der Oortjesgelden, voor den 3 February aenstaenden, aen den Sekretaris van Onzen Collegie te doen ter hand stellen, by poene van 25 Goudguldens, in cas van nalatigheid of verzuim in dezen, te verbeuren, en met parate Executie door een Deurwaerder in te vorderen.

VER-

(*) Hier op volgt, alleen en met veranderinge van den dag der Stemminge, wat wy in ons III. Deel [1749] bladz. 75. regel 14. tot bladz. 79. regel 40. hebben te boek gesteld, benevens het *Post Scriptum*, dat wy, als iets ongewoons, hier aenteekenen.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

BOMMEL. In de laetste Wintermaend zyn door hare Koninkl. Hoogheid tot Raden dezer Stad aengesteld, de Heeren *Quirinus Ramaker*, Heer van Driel, en Mr. *Benjamin Dutry*.

ARNHEM. In de plaetse van den Heere Burggrave van Lynden, is, tot Raed in het Hof van Gelderland alhier, aengesteld de Heer *Petrus Goris*, Burgemeester der Stad Bommel.

HAERLEM. In plaetse van wylen den Ed. Groot Achtb. Heere Mr. Coenraed van Schuilenburg, is de Hoog Ed. Geb. Heer Jonkheer *Willem Jan*, Grave *van Hoogendorp*, den 4 dezer Louwmaend, tot Raed in de Vroedschap dezer Stad verkoren.

DELFT. Uit eene overgeleverde Nominatie zyn, op den eersten dag dezes jaers, door hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Prinsesse Gouvernante, tot Burgemeesteren dezer Stad gekoren, de Wel Ed, Groot Achtb. Heeren Mr. HENDRIK D'ACQUET, Mr. QUINTYN DE VEER, Mr. JOAN KAREL DE ROO, Heer van Roozenburg, en Dr. SALOMON STAEL; tot Schepenen, de Wel Ed. Achtb. Heeren Mr. *Franco van der Burch*, Mr. *Franco Pauw*, Mr. *Salomon van Groenewegen*, Mr. *Jakob Gael*, Mr. *Willem Vlaerdingerwoud Robbertsz*, *Maerten Graswinkel* en Mr. *Hendrik van der Dussen*; en uit dezen tot Schepenen-Commissarissen van de Gemeene Lands Middelen, de Heeren *van der Burch*, *Pauw* en *van Groenewegen*.

De Wel Ed. Heeren Hoogheemraden van Delfland hebben den Heer Mr. *Jakob van der Esch*, aengesteld tot tweeden Penningmeester van de West-Ambachten van den zelfden Lande.

'S GRA-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS ENZ.

'S GRAVENHAGE. Voor hunne Ed. Mog. de Heeren Raden van Staten, heeft den Eed afgelegt de Heer Mr. *Jakob Karel Reigersman*, aengesteld tot 's Lands Advokaet, onder het getal der genen, die geauthoriseerd zyn om als Fiskaels te ageren; in de plaets van wylen den Heere Mr. *Joan Cunet*.

Door hare Koninkl. Hoogheid, is de Heer Mr. *Jan Ravens*, aengesteld tot Rentmeester van alle de Domeinen en heerlyke Goederen van het Huis van Oranje in het Westland, en tot Dykgraef van den Oranje-Polder.

GOUDA. Hare Koninkl. Hoogheid, Mevrouw de Prinses Gouvernante, heeft, den 31 der laetste Wintermaend, uit eene overgeleverde Nominatie, tot Burgemeesteren dezer Stad verkoren, de Wel Ed. Groot Achtb. Heeren KORNELIS ARKENBOUT, President *, Mr. GERARD VAN BRANDWYK, Heere van Bleskinsgrave *, Dr. KORNELIS GERARD MOERING en Mr. JOAN DE LANGE.

Den 1 dezer Louwmaend, werden, door de Ed. Achtb. Heeren van de Vroedschap alhier, tot Medeleden in dezelve verkoren, de Heeren Mr. *Vincent van Eik*, Ontvanger der Gemeene Lands Middelen, Mr. *Daniel Willem Lestevenon*, Heer van Schonauwen, Mr. *Jan Karel van Kattenburg*, Heer van Grypskerke en Poppendamme, en Mr. *Jan Noordbergh*.

Ook zyn, door hare Koninkl. Hoogheid, uit eene overgeleverde Nominatie, tot Schepenen dezer Stad verkoren, de Ed. Achtb. Heeren *Franco Gerard de Vrye*, President *, Dr. *Willem van der Hoeve* *, Mr. *Gualtherus de Moor* *, Mr. *Bartholomeus de Moor*, Heer van Immerzeel *, Mr. *Vincent van Eik*, Mr. *Daniel Willem Lestevenon*, Heer van Schonauwen, en Mr. *François de Mey*; en tot Schepenen-Kommissarissen van de Gemeene Lands Middelen, beide de Heeren *de Moor* en de Heer *de Mey* (*).

Go-

(*) De Heeren, met een Sterretje aengewezen, zyn in het tweede jaer hunner Regeeringe.

GORINCHEM. Door haer Koninklyke Hoogheid is, uit eene overgeleverde Nominatie, tot Burgemeester dezer Stad verkoren de Heer Mr. HENDRIK VAN DER GRAEF DE VAPOER, Heer van Wulven, en insgelyks tot Schepenen de Heeren *Johan Hendrik Verboom*, Mr. *Hieronymus van Hurck*, Mr. *Huibert Snoek*, Dr. *Jacobus van Velsen*, *Lambert van Meerten Jansz*, *Adriaen Pompe* en *Adriaen Verhoef*; en tot Schepenen-Commissarissen de Heeren *Verboom*, *van Hurck* en *Snoek*. VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

Ook zyn, op recommandatie van gemelde hare Koninkl. Hoogheid, door de Vroedschappen tegen den eersten der aenstaende Slagtmaend, tot Raed ter Admiraliteit op de Maze gecommitteerd de Heer Mr. *Diederik van Bleiswyk*, Vryheer van Eethen en Meeuwen, Heer van Babilonienbroek, Raed en Oudburgemeester; en tot Gecommitteerden in de Rekenkamer van Holland en Westvriesland, tegen den eerstkomenden Bloeimaend, Jonkheer *Pieter van Leiden*, Raed in de Vroedschap.

ALKMAER. De Wel Ed. Gestrenge Heer Mr. *Emanuel Ras*, Oudburgemeester en Raed dezer Stad, is wegens dezelve, op recommandatie van hare Koninklyke Hoogheid, aengesteld tot Gecommitteerden Raed van hunne Ed. Gr. Mog., de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, in West-vriesland en het Noorderkwartier.

ENKHUIZEN. Tot Burgemeesteren dezer Stad zyn, den Eersten dezer Louwmaend, verkoren de Ed. Gr. Achtb. Heeren Mr. FREDRIK VERBRUGGE, Mr. ADRIAEN VAN BLEISWYK, Mr. HENDRIK VAN STRAALEN en, den volgenden dag, tot President, de Ed. Gr. Achtb. Heer ANDRIES VAN SCHAEK; tot Schepenen zyn, uit eene overgeleverde Nominatie, door hare Koninklyke Hoogheid geëligeerd, de Ed. Achtb. Heeren *Meeuwis Ebbenhout*, President, *Jakob van Romond*, *Hendrik Raerda*, *Nikolaes Hendrik de Vries*, *Hilbrand Willem van Vossen*, *Klaes Mossel* en Mr. *Henricus Lambertus Bolk*; en tot Schepenen-Commissarissen van des Gemeenen Lands Middelen de Heeren *Raerda*, *de Vries* en *van Vossen*.

Mr.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

MEDEMBLIK. Den 1. dezer Louwmaend zyn tot Burgemeesteren dezer Stad verkoren, de Wel Ed. Groot Achtb. Heeren KAREL HEINSIUS VAN WILLIGEN, President, KORNELIS VAN POMEREN en THOMAS VAN GALEN; en tot Rekenmeester in de Provintiale Rekenkamer van Holland en Westvriesland, om met de aenstaende Bloeimaend, voor den tyd van drie jaren, zitting te nemen, de Heer *Kornelis van der Wolf*, Raed en Oudburgemeester alhier.

Wyders heeft Mevrouwe de Gouvernante, uit een overgeleverde Nominatie, tot Schepenen dezer Stad gekoren de Wel Ed. Achtb. Heeren *Jan Hendrik Brouwer*, President, *Hendrik de Zee*, *Nanning Gorter*, *Kornelis Rootjes*, *Jakob Veddes*, *Willem Smit* en *Nikolaes Agricola*; uit welken tot Schepenen Commissarissen zyn aengesteld de Heeren *Veddes*, *Smit* en *Agricola*.

PURMERENDE. Door hare Koninklyke Hoogheid is tot Schepen dezer Stad en ook tot Schepen-Commissaris van des Gemeenen Lands Middelen geëligeerd de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Adriaen van der Burgh*, in plaetse van wylen den Ed. Gestr. Heer Jan Peereboom.

VERE. Uit eene overgeleverde Nominatie zyn, door hare Koninklyke Hoogheid gekoren en den 1. dezer Louwmaend met de gewoone Plegtigheid tot Burgemeesters geinstalleerd de Wel Ed. Achtb. Heeren LAURENS NEBBENS en KORNELIS GODIN, en tot Schepenen de Ed. Achtb. Heeren *Willem Schorer J. A. F.*, *Willem Pieter Studelmi*, Mr. *Bernard Laurens de Beaufort*, *Paulus Moin*, Dr. *Jakob Joan Andriessen*, *Jacobus Ermerins*, *Stephanus van der Loeff*, Mr. *Jakob Marinissen* en *Marinus Bastiaensz.*

AMESFOORT. Op den laetsten dag des verloopen jaers, gewoonen tyd der Veranderinge van den Magistraet dezer Stad, zyn, uit een overgeleverde Nominatie, door hare Koninkl. Hoogheid verkoren tot Burgemeesteren de Wel Ed. Achtb. Heeren ERASMUS VAN GOUDOEVER en Mr. WILLEM METHORST; tot Schepenen de Wel Ed. Achtb. Heeren *Dirk Loogen*, *Willem van Gein*, *Carel Gabry*, *Jan*

Jan Guilliam Kool, *Joannes van Ebbenhorst*, *Gerard van Wisselingh*, *Gysbertus Harderwyk*, *Hendrik van Goudoever*, *Joannes Jonas*, *Herman Kluppel*, *Willem Henriksen* en *Laurens Teschemaker*. VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

Wyders zyn tot Raden gecontinueerd de Heeren *Coenraed Temmink*, *Willem Jacob van Steenbergh*, *Jacobus van Bemmel*, *Anthoni van Brinkestein*, *Everard Joan Montauban*, Mr. *Carel van Coeverden*, *Dirk Wyborg*, *Gysbert van Deventer*, *Anthoni Methorst*, Mr. *Simon Petrus Trouillart*, *Cornelis Pannekoek* en *Hendrik Pannekoek*: tot Gecommitteerden van de Wees- of Momboirkamer de Heeren *Gerard van Wisselingh*, Mr. *Simon Petrus Trouillart* en *Hendrik Pannekoek*: gelyk ook als nog voor den tyd van twee jaren als Kameraer dezer Stad is gecontinueerd de Heer *Carel Gabry*, en als Kameraer der Buitenwerken de Heer Mr. *Carel van Coeverden*.

Wyders hebben hunne Ed. Achtb., in plaetse van den Heere Mr. Willem Methorst, gecommitteerd om, den 1. dezer Louwmaend, wegens deze Stad, ter Vergadering van de Heeren Gedeputeerde Staten van Utrecht Sessie te nemen, den Heere *Dirk Loogen*, Oudburgemeester.

GRONINGEN. Door de Ed. Mog. Heeren Raden van State, is de Heer *Buttinga* benoemd tot Ontvanger van Wedde en Westwoldingerland, in de plaetse van wylen den Heere Rudolph de Mepsche.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

NAerdien de Nieuwigheid van ons Ontwerp, in het melden van des Heeren Weldaden, zoo wel als van zyne drukkende hand, over onze Vereenigde Gewesten, nog geene byzondere Berichten wegens de eersten heeft doen inloopen, erinneren wy, tot eene aenleidinge by den aenvang van dit jaer de algemeene Zegeningen, die ons Vaderland in het voorgaende jaer genoten heeft, in 'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

in de Vruchtbaerheid van Veld, Akker en Boomgaerd, waer van de laetste zoo aenmerkelyk is, als men in vele jaren niet beleeft heeft; ja is iets zonderlings dat aen het overvloedig Gewas van Appelen word toegeschreven, dat de Prys der Landvrucht van Rapen thans minder is dan by het Inoogsten derzelven had kunnen verwacht worden. De Granen zyn doorgaens door alle de Provintien wel geslaegt, en de Erweten en Boonen hebben eene tamelyke, by sommigen een ryke Inzamelinge, uitgelevert. Met zware Ziekten en Sterfte onder de Menschen is ons Land niet bezocht geworden. Het klimmen van de Huuren der Landeryen in Noord-Holland geeft een bewys van 's Hemels Zegen. Maer hier tegen is de deerlyke Veepest, byna overal, uitgezondert in ZEELAND, weder ontstoken. In RHYNLAND klaegt de Landman droevig. In ZUID-HOLLAND neemt de Ziekte toe. Hier hebben, in het Rechtsgebied van de *Klundert*, in Wintermaend, een Landman 22, een ander 17, een derde 9 Runderen verloren, en dezen zyn alleen de ongelukkigen niet, wien de Plaeg gedeert heeft. In het begin dezer Louwmaend had één eenig Huisman, van 50 Beesten, geen 7 behouden. Het daer aen grenzend *Zevenbergen* geeft bericht, dat hier geheele Stallen met een groot getal Vee ledig sterven, en 'er naeuwlyks een Stal vry is. Ook grasseert de Ziekte in de *Fynaert* en *Heiningen*. Omtrent SCHOONHOVEN is het mede droevig gesteld. NOORD-HOLLAND deelt ook in deze Rampen, hoewel met algemeene berichten, dat de woede sterk treft in *Berkhout*, drie vierendeel uurs van Hoorn; verscheiden andere ongemelde Dorpen zyn mede merkelyk aengestoken. In VRIESLAND heerscht de Ziekte op vele Plaetsen; echter werd zy omtrent *Harlingen* nog niet bespeurd. In OVERYSSEL heeft zy zich weder geopenbaert in en omtrent *Steenwyk*. In vele Oorden van DRENTHE heeft zy veel Vee weggesleept, onder welken *Coeverden* byzonder genoemd word.

Wegens de aenhoudende Vorst kan men den Prys der Producten thans niet melden.

NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN.

FEBRUARY. MDCCLV.

HOLLAND.

's GRAVENHAGE.

'S GRAVENHAGE.

TEgen het onbedachtelyk aengaen van Huwelyken tusschen Gereformeerden en Roomschgezinden, en om hier van de nadeelige Gevolgen te stremmen, hebben de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, den 24 der laetste Louwmaend, een Plakaet uitgegeven, waerin hunne Ed. Gr. Mog., onder anderen aldus spreken:

Plakaet tegen de Huwelyken tusschen de Gereformeerden en Roomschen.

ALzoo Wy niets meer ter harte nemen dan de conservatie en vermeerdering van de ware Gereformeerde Religie, en, zoo veel in Ons is, willen voorzien, dat dezelve geen inbreuk of nadeel kome te lyden, en Wy echter tot Ons leedwezen vernemen, als of het voor een indifferente zaek zoude kunnen worden aengezien, dat Personen van de Gereformeerde Religie zich in Huwelyk begeven met die van de Roomsche Religie, waer uit in het vervolg een indifferentie van Religie meer en meer te vreezen is, buiten dat uit zoodanige Huwelyken niet alleen vele twisten en oneenigheden tusschen zoodanige Echtgenooten, derzelver Kinderen en Huisgezinnen ontstaen, maer waer door ook komt te gebeuren, dat eenige, zoo niet

's GRAVENHAGE.

Plakaet tegen de Huwelyken tusschen de Gereformeerden en Roomschen.

alle de Kinderen, uit zoodanige Huwelyken geboren, in de Roomsche Religie worden opgevoed, ja dat zelfs zulke Gereformeerde Echtgenooten door lastige aenhoudingen en vexatien van hun Roomschgezinde Mans of Vrouwen, en derzelver aenhang, worden gepermoveerd en verleid om, tot openbare Ergernisse, de ware Gereformeerde Religie te verlaten en zich te begeven tot de Roomsche Religie:

ZOO IS 'T, dat Wy, met communicatie en overleg van hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, na ingenomen Advies van den President en Raden van onzen Hove, willende voorkomen, dat onze goede Ingezetenen, door jonkheid van jaren, onbezonne driften, verkeerde inzigten, en zonder overweging van de beklaeglyke en verderffelyke gevolgen van de voorsz. Huwelyken, zoo voor het eeuwige als tydelyke, tot het aengaen van dezelve worden verleid, en integendeel aen dezulken, die daer toe reeds een voornemen mogten hebben, of in eenige zoodanige Huwelyks- of Trouwbeloften zyn ingewikkeld, de tyd en gelegenheid willende geven om te luisteren naer goede raedgevingen, en van het voltrekken van die voornemens en engagementen af te zien, goedgevonden hebben te statueren, zoo als Wy statueren en vaststellen by deze:

I. Dat, (inhærerende onze Resolutie van den 21 May 1737 ten respecte van de Militaire Officieren, ter repartitie van deze Provintie, genomen) die genen, dewelke voortaen Vrouwen van de Roomsche Religie zullen trouwen, niet zullen mogen worden aengesteld tot eenige Amten of Bedieningen, maer even als de Roomschgezinden daer van zullen zyn geëxcludeerd, en dat niet alleen die genen, dewelke eenige Amten of Bedieningen bezitten en de Roomsche Religie zullen aennemen, maer ook die genen, dewelke zich in Huwelyk begeven met Vrouwen van de Roomsche Religie, met 'er daed zullen wezen vervallen van de Amten en Bedieningen,

gen,

gen, welke zy bekleeden, en dat die Amten en Bedieningen daer door zullen zyn vacant en impetrabel.

'S GRAVENHAGE.

Plakaet tegen de Huwelyken tusschen de Gereformeerden en Roomschen.

II. Dat aen geene Personen van de ware Gereformeerde Religie of daer in opgevoed, van wat staet zy zouden mogen wezen, eenige Huwelyksgeboden met Personen van de Roomsche Religie, het zy met of zonder Consent van Ouderen, Grootouderen of Voogden, zullen mogen worden gegund, zoo lang dezelve, het zy Mans- of Vrouwspersonen, den ouderdom van vyfentwintig jaren niet volkomen zullen hebben vervult, waer van by exhibitie uit de Doopregisters of andere valable bewyzen aen diegenen, die de Huwelyks-geboden inschryven, zal moeten blyken, ten ware oogschynlyk genoeg te zien was, dat dezelve meer dan den voorsz. ouderdom hebben bereikt; als mede niet aen eenige Personen, den ouderdom van vyfentwintig en meer jaren (zonder onderscheid of dezelve Personen reeds in eerder Huwelyk mogten zyn getrouwd geweest, dan niet) hebbende bereikt, zonder Consent van Ouders, of een van beide, Grootvaders of Grootmoeders, of eenige of een van dezelve, voor zoo verre die in leven zyn, op pœne in voorsz. beide gevallen, dat de Huwelyken, contrarie aengegaen, zullen zyn onbestaenbaer en de Kinderen, daer uit geboren, onwettig, zonder ooit, dan om groote byzondere en dringende redenen, die Ons daer toe zouden mogen moveren, gelegitimeerd te kunnen worden.

III. Dat alle Trouwbeloften tusschen de voorn. Personen, van wat jaren zy zouden mogen zyn, het zy mondeling of ook schriftelyk, reeds gegeven of nog te geven, zullen zyn absolut kragteloos en zonder effect, en dat het dienvolgende aen alle de voorn. Personen ter wederzyden zal vry staen, om ten allen tyden, niet alleen voor het aenteekenen van de Huwlyksproclamatien, maer zelfs na dat die reeds zouden mogen zyn gegaen, van de voorsz. Trouwbeloften te resilieren en af te gaen, zonder dat het aen eenig Rechter gepermitteerd zal

's GRAVENHAGE.

zyn, op de voorsz. Trouwbeloften recht te doen, veel min iemand tot het nakomen van zoodanige Trouwbeloften te constringeren.

Plakaat tegen de Huwelyken tusschen de Gereformeerden en Roomschen.

IV. Dat tusschen de voorsz. Gereformeerde Personen en die van de Roomsche Religie, met welken zy in Huwelyk zullen treden, al was het schoon met Consent van Ouderen of Grootouderen, geen gemeenschap van Goederen plaets zal hebben, gelyk zy ook ten geenen tyd van den anderen uit de voorsz. Goederen zullen mogen nemen of heffen eenige Douarie, Lyftogt of andere Gaven, het zy uit kragte van eenige Huwelyks-Voorwaerden, by Testamente, Gifte, Overdragte, Cessie of anders, in wat maniere het zoude mogen wezen.

V. Dat aen de Kinderen, uit de voorsz. Huwelyken geboren, en dewelke in de Roomsche Religie zullen worden of wezen opgevoed en de Roomsche Religie belyden, geen preferentie zal mogen worden gegeven boven de Kinderen in de Gereformeerde of Protestantsche Religie opgevoed of die dezelve belyden, het zy by Testament, Codicille, Douarie, Contract of op eenige andere wyze, hoe genaemd, maer dat zoodanige Dispositien of Contracten zullen wezen nul en van geener waerde, ten ware de Ouders daer toe mogten hebben wettige en suffisante redenen, dewelke met kennisse van zaken, door den Rechter zullen moeten worden geëxamineerd en gedecideerd, en voor zoo verre t'eeniger tyd zoude mogen worden ontdekt, dat, contrarie dezes, iets zoude mogen wezen genoten of geprofiteerd, dat het zelve met een *alterum tantum* of verdubbelde waerde zal moeten worden gerestitueerd en voldaen.

VI. Dat de Huwelyks-Proclamatien van de voorsz. Personen, boven de vyfentwintig jaren oud zynde, in plaets van te gaen van Week tot Week, zullen moeten gaen van Zes Weken tot Zes Weken, zoodanig, dat de Voltrekking van het Huwelyk zelve mede eerst Zes Weken na de derde Proclamatie zal mogen geschieden, op gelyke Pœne, zoo ten

aen-

aenzien der voorsz. Proclamatien, als van een daer op gevolgd Huwelyk, als hier voor in het tweede Artikel is gestatueerd; en dat by het Aflezen der Geboden zal moeten worden gedenuntieerd, dat dezelve van zes tot zes Weken geschieden, uit krachte van dit Ons Plakaet.

'S GRAVENHAGE.

Plakaet tegen de Huwelyken tusschen de Gereformeerden en Roomschen.

En dewyl Wy beducht zyn, dat onze goede intentie zoude kunnen worden geëludeerd door zoodanige Gereformeerden, die, om met Roomschgezinden te trouwen, zoo verre zich zouden laten verleiden, om, voor het Aenteekenen der Geboden, tot het Roomsch Geloof of eenige andere Gezindheid over te gaen, ten einde dus niet onderhevig te zyn aen het geen hier voor is gestatueerd, zoo willen en bevelen Wy, dat aen geene Personen, van wat jaren of staet zy zouden mogen zyn, die, de ware Gereformeerde Religie beleden hebbende of dezelve toegedaen of daer in opgevoed zynde, dezelve zullen hebben verlaten en tot de Roomsche Religie of eenige andere Gezindheid zullen zyn overgegaen, en vervolgens met Personen van de Roomsche Religie zich in Huwelyk zouden willen begeven, eenige Huwelyks-geboden met Roomschgezinden zullen mogen worden gegund, dan na verloop van een jaer, na dat zy den Gereformeerden Godsdienst verzaekt en van het Roomsche Geloof of van dat van eenige andere Gezindheid professie gedaen zullen hebben gehad, waer van zy behoorlyke en voldoende bewyzen zullen moeten vertoonen aen die genen, door welke de Geboden aengeteekend worden; mede op de pœne by het voorgaende tweede Artikel gemeld, en dat daerenboven in zoodanige Huwelyken mede plaets zal hebben al het geen in de hier voorgemelde Artikelen is gestatueerd, even als of de voorsz. Personen de Gereformeerde Religie niet hadden verlaten.

En alzoo het insgelyks tot verydeling van onze salutaire intentie zoude kunnen gebeuren, dat Roomschgezinden zoo verre zouden gaen, van in ui-

'S GRAVENHAGE.

Plakaet tegen de Huwelyken tusschen de Gereformeerden en Roomschen.

uiterlyken schyn hunne Religie te verlaten, en tot de Gereformeerden over te gaen, ten einde met een Persoon van de zelfde Religie te kunnen trouwen, zonder aen het voorschrift van dit Plakaet gehouden te zyn; doch met intentie om, na het voltrokken Huwelyk, tot het Roomsche Geloof weder te keeren; zoo is laetstelyk onze wille, dat in zoodanigen geval, tot voorkoming van het zelve, omtrent Personen, van de Roomsche tot de Gereformeerde Religie overgegaen en met iemand van dezelve Religie willende trouwen, mede zal plaets hebben al het geen hier voor, ten reguarde van Gereformeerden tot het Roomsche Geloof overgaende, is gestatueerd.

En worden alle Magistraten, Commissarissen van Huwelyks-Zaken, Kerkeraden en Predikanten, door dewelke de Inschryvinge der Geboden gedaen en de Trouw gesolemniseerd word, respectivelyk gelast, nauwkeurig te letten en zorge te dragen, dat dit Ons Plakaet behoorlyk en exactelyk in alle deelen nagekomen worde. Enz.

Op den zelfden 24 der Louwmaend hebben hunne Ed. Gr. Mog. ook nog een ander Plakaet gepubliceert, inhoudende *de Consenten* ter Heffinge *van de Honderdste en Tweehonderdste Penningen van de Obligatien*, *Huizen*, *Landeryen* enz. voor het tegenwoordige jaer; die op de zelfde wyze, als in het afgeloopen jaer geschied is, ingevorderd zullen worden (*).

De Heeren Staten Generael dezer Vereenigde Nederlanden, hebben onlangs den jaerlykschen *Dank*, *Vast- en Bededag* tegen den 19 der aenstaende Lentemaend vastgestelt, en daer van den volgenden Brief van Uitschryvinge aen de Heeren Staten der byzondere Provintien afgezonden.

EDELE

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 164.

EDELE MOGENDE HEEREN!

'S GRAVENHAGE. *Uitschryving van den Dank-, Vast en Bededag.*

SEdert dat Wy de laetstemael Ons aen Uw Edele Mogende geaddresseert hebben, by een gelegenheid als deze; is wederom een Jaer van Zegeningen, gemengd met Rampen en Tegenspoeden, verloopen; en achten wy het ten hoogsten betamelyk het Jaer, waerin Wy nu getreden zyn, te beginnen, met de Inwoneren des Lands wederom by een te roepen, om hunne algemeene Dankzeggingen, Vernederingen en Gebeden, voor den Throon des Allerhoogsten te vernieuwen; een werk, dat overeenkomstig is met de betrekking, die Wy niet alleen hebben als Christenen, maer ook als Onderdanen van den Koning der Koningen, den Opperften Regeerder en Rechter der geheele Weereld.

Gelyk een Volk, uit kleine Beginselen door zonderlinge toevallen groot geworden, en menigmael met ondergang gedreigd, hoewel altoos wonderlyk gered, nooit uit het oog behoort te verliezen de hand van die Voorzienigheid, die de Weereld bestiert: Zoo behoort ook een Volk, dat als nog met Oordeelen word bezocht, en echter in het midden van dezelve vele dierbare en onwaerdeerlyke Zegeningen blyft genieten, zich onder de hand des Allerhoogsten te vernederen, en teffens met dankbaerheid te erkennen de onverdiende goedheid, waer door het zelve tot hier toe is bewaerd en staende gebleven. Inzonderheid behoort een Volk, 't welk overladen is met Zonden en Ongerechtigheden, onaengezien de Belydenis van den zuiversten Godsdienst en het genot van de heilzaemste Voorrechten, zich zelve neder te werpen, met gevoelens van Berouw en Leedwezen, in de tegenwoordigheid van dien God, wiens Voorzienigheid te veel word vergeten, wiens Goedheid te veel word misbruikt, en wiens Wetten geschonden worden met een Hoogmoed en

's GRAVENHAGE.

Uitschryving van den Dank-, Vast en Bededag.

Verwaendheid, die dagelyks in het midden van Ons meer en meer aengroeit.

Deze consideratien hebben Ons wederom bewogen, om uit te schryven een Algemeenen Dank-, Vast- en Bededag, over alle de Geunieerde Provintien, Geassocieerde Landschappen, Steden en Leden van dien, tegen Woensdag, die wesen zal den negentienden der aenstaende maend Maert, ten einde alle de gene, die den welstand van hun Vaderland ter harte nemen, en die erkennen dat deszelfs voor- en tegenspoed in de hand is van een Goedertieren en Rechtvaerdig God, ten zelfden dage in de Kerken dezer Landen zouden by een komen, om God Almachtig van ganscher harte te loven en te danken voor zyn Goedertierenheid, in het bewaren van dezen Staet by den gewenschten Vrede, en by het dierbaer genot van zynen Godsdienst en Vryheid; om Ons zelven te vernederen onder de Oordeelen, waer mede Wy als nog bezocht zyn, byzonder de aenhoudende Sterfte van het Rundvee, en de verminderinge van Onze Commercie, beide zeer geschikt om Ons te doen gevoelen Onze afhankelykheid van den Allerhoogsten: Om Ons voor Hem ter neder te werpen met een oprechte belydenis van Zonden, een iegelyk zyn eigen overtredingen bekennende, zoo wel als die van het gansche Volk, en in des Heilands naem biddende om een genadige vergeving van dezelve, en om een krachtdadigen bystand tot Verbetering en Bekeering.

En terwyl wy de Weldaden van den Allerhoogsten met Dankbaerheid erkennen, en Ons zelven vernederen onder een gevoel van Onze Onwaerdigheid, behooren wy ter zelfder tyd Onze Gebeden voor zynen Throon uit te storten, dat het hem behage van Ons af te weeren de Calamiteiten, waer onder wy nog zuchten, door de besmettelyke Ziekte onder het Rundvee, en de zwarigheden, die de Staet nog ontmoet in de her-

Herstelling van deszelfs ouden Voorspoed en Luister: Dat Hy ook een Zegen wil gebieden over alle Onze Raedslagen en Ondernemingen, strekkende tot aenmoediging van Deugd, bewaring van Vrede, bevordering van Commercie, voortzetting van nuttige Kunsten en Wetenschappen, en Herstelling van het geluk en den voorspoed dezer Natie.

's Gravenhage. *Uitschryving van den Dank-, Vast- en Bededag.*

In het byzonder behooren Wy ook te bidden om een Zegen over die gene, die als Werktuigen in Gods Hand worden gebruikt tot bereiking van deze heilzame Oogmerken, namelyk over de Hooge Overigheid dezer Landen; dat derzelver Vergaderingen bestierd mogen worden met Wysheid, en dat onder de schaduwe van derzelver Regering een gelukkig Volk de Vruchten van Vryheid en Vrede moge genieten: Als mede over den Persoon en Opvoeding van den Doorluchtigsten hoopgevenden Prins, den jongen Erfstadhouder der Vereenigde Nederlanden; dat de God zyner Vaderen zyn dierbaer Leven wil bewaren, hem bedekken met de bescherming van zyn Voorzienigheid, hem verryken met alle die hoedanigheden, die een groot en goed Prins uitmaken, en hem te zyner tyd in staet stellen, om te volgen de voetstappen zyner Voorouderen, die door hunne diensten aen het Vaderland een onsterffelyken naem hebben verkregen: Voorts ook over de aenzienlyke Persoon van hare Koninklyke Hoogheid de Vrouwe Gouvernante, dat de Allerhoogste hare dagen wil verlengen, en doen uitmunten door de dierbaerste blyken van zyn gunst en goedertierenheid, dat hy hare raedslagen wil bestieren door zyn Wysheid, en haren iever en arbeid bekroonen met de gelukkigste uitkomsten, op dat ze in een hoogen Ouderdom hare blydschap moge vinden in de Vruchten van hare bestiering, en in den bloei en aenwas van haer doorluchtigste Huis.

Eindelyk zal het ook Onze plicht zyn Onze Smekingen op te offeren aen den Vader der Lichten,

'S GRAVENHAGE.

Uitschryving van den Dank-, Vast- en Bededag.

ten, dat hy zynen Geest wil uitzenden over alle de Protestantsche Kerken door de gansche Weereld, dezelve beschermende daer die verdrukt en vervolgd worden; en byzonder over die Kerk, die in Ons Vaderland door wettige Autoriteit is vastgesteld, dat Waerheid en Vrede, zoo wel als Godvrucht en Deugd, daer in meer en meer mogen toenemen, en alle deszelfs Leden hunne gedane Belydenis standvastig mogen aenkleven, en voornamelyk met hunne daden bevestigen, om een gegronde hoop te mogen scheppen, van de Goddelyke Gunst en Bescherming over dit Ons goede Land, aenhoudende te genieten tot in het laetste nageslagt. Alles tot Grootmakinge van des Heeren Allerhoogsten Naem, Aenwas van de ware Gereformeerde Christelyke Religie, Conservatie van Onze diergekogte Vryheid en Onzer aller Zielen Zaligheid enz.

AMSTELDAM.

AMSTELDAM.

DE Heeren van den Gerechte dezer Stad hebben, den 28 der verloopene Louwmaend, eene nieuwe Keure, rakende het Præcario Gebruik van Stads Grond, gearresteert, en dezelve den 29 dier maend doen publiceren, waer in hunne Ed. Achtb. aldus spreken:

Wegens 't Precario Gebruik van Stads Grond.

Art. I. DAt een iegelyk, die Precario Gebruik begeert te maken van Stads Grond, onder wat benaming of pretext het voorsz. gebruik zoude mogen worden gemaekt, deswegens, ten behoeven van het Aelmoesseniers Weeshuis dezer Stede, zoo veel tot een jaerlyksche Recognitie zal moeten betalen, als de Tauxatie van Rooimeesteren zal komen mede te brengen, en met welke betalinge gecontinueerd zal moeten worden, zoo lange tot dat ten Comptoire der Regenten van het Aelmoesseniers Weeshuis, door

den

den Bezitter of Eigenaer van het Perceel, of deszelfs Gemagtigden, behoorlyke blyk zal worden vertoond, dat het zelve Precario, na genomene Inspectie van Rooimeesteren, ter Thesaurie Ordinaris is geroieert geworden, en tot dat dezelve Bezitter of Eigenaer van dusdanig Perceel, of deszelfs Gemagtigde, Regenten voornoemd zal hebben verzocht, ten einde het zelve Precario als geroieert, ten Comptoire der voornoemde Regenten ook moge worden afgeschreven.

AMSTELDAM.

Wegens 't Precario Gebruik van Stads Grond.

II. Dat wyders die gene, welke Eigenaers zyn geworden van zoodanige Perceelen, welker voorgaende Bezitters deswegens het Recht van Precario betaelt hebben, zy zelve uit hoofde van het voorschreven geacquireerde Bezit of Eigendom verstaen moeten worden tot de betalinge van het zelve Precario verpligt te wezen of schoon zy daer toe in het byzonder zich niet verpligt mogten hebben door hunne Handteekeninge in het Boek der Precarios, ter Thesaurie Ordinaris berustende; weshalven dan ook de tegenwoordige Eigenaers van alle zulke Perceelen gehouden zullen zyn hunne Achterstallen van het Precario ter eerster Aenmaninge te komen zuiveren, namelyk niet alleen van dien tyd af, dat zy 'er Eigenaers van zyn geworden, maer ook van alle zoodanige achterstallige Jaren, als de vorige Eigenaer in gebreke zal zyn gebleven, het voorschreven Precario te betalen (behoudens nochtans het recht van den tegenwoordigen Eigenaer tot laste van den Transportant en vorigen Eigenaer); op pœne dat de tegenwoordige Eigenaer anderszins zal moeten gedogen, dat het gene, het welke Precario subject is, na voorgaende Insinuatie der Regenten deswegens, en na summier verhoor van den Eigenaer, door de Heeren Thesaurieren de facto gedemolieerd worde, ten kosten van den tegenwoordigen Eigenaer; wordende de Edele Achtbare Heeren Thesaurieren Ordinaris, ten dien einde

spe-

AMSTELDAM. specialyk geauthoriseerd, om des noods te mogen ordre stellen tot de voornoemde dadelyke Demolitie, zonder daer toe eenige verdere of nadere qualificatie noodig te hebben.

Wegens 's Precario Gebruik van Stads Grond.

III. Dat ingevalle van eenige dubbele Tauxatie de hoogste zal blyven gelden, zonder Aenschouw te nemen of dezelve zy van eerderen of lateren Datum, ten ware dat 'er in dien tusschentyd vermindering van het gebruik van het Præcario was voorgevallen, en dat deswegens nadere Tauxatie was verzocht geworden.

IV. Dat byaldien 'er tusschen de Regenten en de Eigenaers van de respective Perceelen, eenig verschil mogte ontstaen, wegens de invordering der achterstallige Recognitien van eenige Præcario, of wel over de Boete in deze gementioneerd, de Judicature daer over, zoo als voorheen, gedemandeerd zal blyven aen de Heeren Commissarissen van Kleine Zaken.

V. Dat voortaen in de Billietten, die ter Sekretary worden afgegeven aen de Koopers van Perceelen, die by Executie verkocht zyn, en by welk Billiet de Koopers worden gerecommandeerd de ordinaris en extraordinaris Verpondingen te zuiveren, zal worden bygevoegd de woorden: *als mede het Præcario.*

VI. Dat ook de Sekretarissen dezer Stad en derzelver Klerken, geen Opdragt-Brieven van eenig verkocht Huis, houten Loots of Molens, in of op de Bolwerken, of van eenig ander Gebouw of Getimmerte, hoe genaemd, het zy dezelve by Vrywillige Veilinge, by Executie of uit de Hand mogten zyn verkocht, zullen mogen opmaken, voor dat aen dezelve vertoond zy een behoorlyke blyk van Rooimeesteren, dat het zelve verkochte Perceel of geheel geen Præcario subject is, of in geval-

valle het zelve de Recognitie van het Præcario mogte onderhevig zyn, een Declaratoir van voorschreve Rooimeesteren, wegens de tegenwoordige Bevinding en Tauxatie van het gebruik van het Præcario, nevens de quitantie der afbetaelde Achterstallen, op pœne dat de schade, die het voornoemde Godshuis door verzuim of nalatigheid van het gunt voorschreven staet, zal komen te lyden, zal worden vergoed en ook de invordering van de voorschreve Recognitie der achterstallige jaren, door Regenten voornoemd zal worden gedaen, tot lasten van den tegenwoordigen Bezitter of Eigenaer, behoudens nogthans deze zyn Recht en Actie tot lasten van zyn Transportant of deszelfs Gemagtigden, het zy Makelaer of andere Personen, die de voornoemde Opdragt-brieven of Transporten ter Sekretary zullen hebben opgegeven.

AMSTELDAM.

Wegens 't Precario Gebruik van Stads Grond.

VII. De Rooimeesters dezer Stad zullen zyn gehouden zich in alles precieselyk te gedragen conform deze Keure, en ook wyders moeten bezorgen, dat alle de Acten, welke zy voortaen wegens het Precario komen op te maken, door hen behoorlyk worden opgebragt ter Thesaurie Ordinaris, om aldaer te worden geboekt, en door den Sekretaris onderteekend te worden, om vervolgens dan eerst te worden afgegeven aen de respective Eigenaers der Perceelen, die het Precario subject zyn, na dat de voorschreven Eigenaers of in Persoon, of door hunne behoorlyke Gevolmagtigde, by derzelver Handteekening zullen hebben aengenomen, om zoodanige Recognitie Penningen te zullen opbrengen en betalen.

VIII. En begeeren myne Heeren van den Gerechte wyders, dat de Eigenaers der Perceelen, die de Recognitie van het Precario subject zyn, gehouden zullen zyn ter Requisitie en op de eerste Aenmaning van Regenten, by Handteekening ter Thesaurie Ordinaris aen te nemen de voorschre-

AM-STEL-DAM.

Wegens 't Precario Gebruik van Stads Grond.

schreven Recognitie te zullen opbrengen en betalen, op pœne, dat de voorschreven Eigenaers, die veertien dagen na de voorschreven Aenmaning in gebreke zullen zyn gebleven, de voorschreven aenneming by Handteekening te doen, voor de eerstemael zullen verbeuren een boete van zes Guldens, ten behoeve van het Aelmoessseniers Weeshuis voornoemd; en wanneer dezelve ten voorschreven einde door of van wegens Regenten voor de tweedemale zullen zyn geinsinueerd, en in den tyd van veertien dagen daer aen volgende in het gunt voorschreven staet, nalatig zullen zyn gebleven, dat als dan het gunt Precario subject is, *de facto* ten koste van de voornoemde Eigenaren, door de Heeren Thesaurieren Ordinaris zal worden geroieerd, zonder dat nogthans het een of ander verzuim, door wien het zelve ook zoude mogen zyn gepleegd, in dezen eenigszins zal mogen strekken in præjuditie of ten nadeele van 't voornoemde Godshuis.

IX. Dat ook Rooimeesters, zoo dikwils als zy zullen worden verzocht te komen ter Inspectie van eenig gebruik van Stads Grond, om de Recognitie te waerdeeren, alvorens de voornoemde Inspectie en Tauxarie te doen, zullen wezen gehouden het zelve naeuwkeurig te examineren, en van den Eigenaer of den genen, die Rooimeesters voornoemd, ter Inspectie als voren zullen hebben verzocht, zullen moeten afvorderen een schriftelyk en onderteekend Declaratoir, of het zelve Perceel niet al bekend staet onder de getauxeerden in 't gebruik van 't Precario, waer van de Registers berustende zyn ten Comptoire van de Regenten van 't Aelmoessseniers Weeshuis voornoemd, op pœne, dat de Eigenaers of die gene, die Rooimeesters ter Inspectie als voren zullen hebben verzocht, by nalatigheid van het voorschreven gerequireerde Declaratoir in handen van Rooimeesteren te stellen, ten behoeve van het

het voornoemde Godshuis zullen verbeuren een boete van zes Gulden, en dat buiten en behalven de koste en schade, die het voornoemde Godshuis daer door zoude komen te lyden, en dat Rooimeesteren te gelyk de Eigenaers zullen hebben te waerschouwen, dat, in gevalle van eenigé dubbelde en verschillende Tauxatie, de hoogste zal gelden, het zy van eerderen of van lateren datum, ten ware dat 'er verandering in 't gebruik van Precario was voorgevallen, zoo als hier voren Art. III. is gestatueerd.

AMSTELDAM.

Wegens 't Precario Gebruik van Stads Grond.

X. Ordonneeren voorts myne Heeren van den Gerechte alle Timmermans en Metselaers Bazen, en generalyk wien het ook zoude mogen wezen, dat zy zich zorgvuldiglyk zullen hebben te onthouden, eenig gebruik op Stads Grond te maken, zonder daer van alvorens aen Rooimeesteren kennisse gegeven te hebben, ten einde de voorschreve Recognitie voor 't voorschreven gebruik van Stads Grond, door Rooimeesteren worde getauxeerd, en dezelve Acte van Tauxatie worde opgebragt ter Thesaurie Ordinaris, op pœne, dat zoo bevonden word contrarie dezes by de voorschreven Timmermans of Metselaers Bazen, of wie anders de directie over de Timmeragie mogte hebben gehad, gedaen te zyn, de zoodanige telkens ten behoeve van het Aelmoesseniers Weeshuis, zullen verbeuren een boete van tien Guldens, en dat buiten en behalven de schade, die het voornoemde Godshuis daerenboven mogte hebben geleden.

XI. En zullen Rooimeesteren, verzocht zynde om te komen Rooijinge geven, het zy by eenig nieuw aengelegde, of ook wel by andere Vertimmeringen, te gelyk ook hebben toe te zien of 'er eenig gebruik staet gemaekt te worden van Stads Gronden, en de Bazen van de Timmeragien ernstelyk waerschouwen, en van wegens my-

AM-STEL-DAM.

Wegens 't Precario Gebruek van Stads Grond.

ne Heeren van den Gerechte injungeren, dat zy niet zullen hebben te maken eenig gebruik van Stads Grond, zonder daer van aen hen als Rooimeesteren kennisse gegeven te hebben, op pœne, als by het voorstaende Artikel is gestatueerd.

XII. Zullen ook Rooimeesteren, na dat de Gebouwen op de gegevene Roying zullen zyn vernieuwd of vertimmerd, gehouden zyn zich andermael te vervoegen ter plaetse van de Vernieuwing, en examineren of het hier voren gestatueerde in alles is geobserveerd, en zulks contrarie bevindende, gehouden zyn immediatelyk het gebruik van Stads Grond op te nemen, en de Recognitie deswegens te tauxeren, en de voorschreven Acte van de Tauxatie ter Thesaurie Ordinaris te bezorgen, mitsgaders van al het zelve behoorlyke kennisse te geven aen Regenten van het Aelmoessseniers Weeshuis, ten einde door de voornoemde Regenten ter invordering der Boete, en des noods, ook ter vergoedinge der schaden het voorschreven Godshuis daer door toegebragt, zoodanig worde geageerd, als zy zullen vermeenen te behooren.

XIII. Dat ook ter vermydinge van abuizen, welke myne Heeren van den Gerechte vermeenen dikwils ontstaen te zyn, door dien de Huizen of andere Perceelen het Precario subject, in de Actens van Tauxatie niet precieselyk genoeg zyn omgeschreven en uitgedrukt, Rooimeesteren insgelyks zullen hebben zorge te dragen, dat de standplaetse der getauxeerde Perceelen in het Precario, zoo specifiek en precies als hun eenigszins doenlyk is, worden omgeschreven en uitgedrukt, om dezelve des noods, te gemakkelyker te kunnen vinden.

XIV. En laetstelyk dat Rooimeesteren eens voor al zullen hebben te observeren, om in hunne Actens van nieuw getaxeerde en tot nog toe onbekende Perceelen het Precario subject, te stellen

dat

dat de Recognitie gerekend word ingegaen te zyn sederd de laetste 33 Jaren, ten zy het Perceel, het welke Precario subject is, zoo lang niet gestaen heeft, of dat de tegenwoordige Bezitter by koop Eigenaer geworden zynde van het Perceel, den Eigendom in diervoegen zoo lang niet heeft gehad, in welke beide gevallen de voornoemde Recognitie maer alleen van die tyd zal moeten worden gerekend, blyvende echter in het laetste geval ongeprejudiceerd het Recht van Regenten voornoemd, indien dezelve van de vorige Eigenaers vergoedinge van hunne schade konden bekomen.

AMSTELDAM.

Wegens 't Precario Gebruik van Stads Grond.

Ook hebben gemelde Heeren van den Gerechte op de voornoemde dagen nog door het arresteren en publiceren van Elf andere Keuren, omtrent verscheide zaken voorzien; waer van wy het hoofdzakelyke mededeelen.

De *Eerste* strekt tot verhindering van het Verkorten der Hooiwegers door de Hooischippers, en in dezelve word gestatueerd, dat de Hooischippers aen gemelde Wegers, van ieder Scheepslading Hooi, welke hier ter Stede word gebragt, en waer van aen den Vader van het Diakenen-Oude-Vrouwenhuis het Marktgeld word betaeld, het welk by de Hoop verkocht, of zonder alhier gewogen te worden geleverd, en binnen of buiten deze Stad gelościht zal worden, twee Guldens voor ieder Scheepslading zullen moeten betalen, ingevalle dezelve 24000 ponden Hooi en daer boven inhoud; van een halve Scheepslading een Gulden, en verder naer advenant, het welk door den Schipper zal moeten betaeld worden, alvorens iets van het Hooi te mogen doen losschen, en indien het Hooi buiten deze Stad

AMSTELDAM.

zal worden gelofcht, eer de Schipper met zyn Schip van hier zal mogen vertrekken: welk betaelde de Schipper vervolgens weder zal mogen vorderen van den Kooper en Verkooper, ieder de helft; alles op een boete van tien Guldens.

De *Tweede* betreft het Chirurgyns Gilde, en hier in word aen den Collegiemeefter gepermitteerd, niet alleen gedurenden den tyd van zynen Vyfjarigen Dienft, maer ook na het uitdienen van denzelven, voortaen vry te blyven van Jaerzangen en Boetens. Hier in ftatueren hun Ed. Achtb. verders, dat een Chirurgyns Knecht niet in eens anders Meefters Dienft mag gaen, zonder Verwandelbrief van het Gilde, en dat een Meefter Chirurgyn zoodanig een Knecht niet op zyn Winkel en in zyn Dienft moge nemen, dan na alvorens by het Gilde ingefchreven te zyn, beide op een boete van drie Guldens. Laetftelyk dat de Penning van den Hortus Medicus, by de Infchryving als Leerknecht of als Knecht gevorderd wordende, als dan zal gegeven worden tegens vier Guldens eenmael zonder meer; doch dit verzuimt wordende, niet dan tegens twaelf Guldens.

In de *Derde* word verboden het omloopen met eenige Juchten, Spaenfch, Turkfch of Kamoes Leer en Graeuwe Zuigers, of ook met Wit Kalfsleer of Schapenleer, by de Schoemakers gebruikt wordende; als mede deze zoorten van Leer aen de Huizen van Schoemakers en Winkeliers uit te venten en verkoopen, op de verbeurte van het zelve Leer, ten behoeve van den Bekeurder, en daerenboven

ven op een boete van twaelf Guldens; worbdende ook, behalven de Subſtituit-Schouten en 's Heeren Dienaers, ieder Gildebroeder en de Gildeknecht van het Huidekoopers-, Loojers- en Schoemakers-Gilde tot het doen der Bekeuringe geauthoriſeerd. AMSTELDAM.

De *Vierde* dient tot elucidatie van eenige Artikelen van vorige Keuren, rakende het betalen van het Waelgeld, en word hier by verſtaen: dat onder de Schepen, die het Waelgeld ſubject zyn, ook zoodanige moeten begrepen worden, die aen de Timmerwerven of in de Braeuwwalen, om vertimmerd of gekield te worden, hebben gelegen; echter zoodanig, dat na verloop van den veertienden dag, dat dezelve binnen de Boomen zyn gehaeld, aen het halve Waelgeld zullen ſubject zyn, en dat, langer dan vier weken binnen den Boom blyvende, voor dezelven het geheele Waelgeld zal moeten betaeld worden; welverſtaende, dat gemelde Schepen, als dan in de Laeg halende, bevryd zullen zyn van de Klompwacht, en indien dezelve alreeds mogte betaeld zyn, dat de betaelde Penningen aen het verſchuldigde Waelgeld zullen mogen worden gekort. Wyders word nog geſtatueerd, dat alle Schippers van zoodanige Schepen mede zullen verpligt zyn het ſchuldige Waelgeld te betalen, voor en al eer zy hunne Schepen weder door de Boomen doen halen; op de boete en zoodanig als by vorige Keure hier omtrent is geſtatueerd.

By Ampliatie word in de *Vyfde* wegens de Vuilnis en Meſt geſtatueerd: dat niemand, buiten de Bedienden van de Vuilnis, voortaen

AM-STEL-DAM.

Paerdemest zal mogen laden, of van 's Heeren Straten nemen uit Kruiwagens of Vuilnisvaten, op verbeurte van de Schepen, Schuiten, Pramen, Wagens of Karren, daer de Mest in- of opgeladen is, mitsgaders de Gereedschappen.

De *Zesde* is gestatueerd tegen het Verzuim der betalinge van het Zand tot de hooging der Straten, by de Gehuisden en Geërfden verschuldigd; waer omtrent de Ed. Achtb. Heeren van den Gerechte een iegelyk waerschouwen, dat deze Gehuisden en Geërfden gehouden zullen zyn het Zand, dat van wegen de Stad voor de Hooging noodig bevonden en aen hun in rekening gebragt word, binnen den tyd van drie maenden te betalen aen den genen, die, by de Heeren Thesaurieren Ordinaris, tot den Ontvangst daer van zal wezen gequalificeert; na verloop van welke drie maenden, conform vorige Keure, het dubbel beloop van het voorschreve Zand, by parate Executie, van Stads wegen zal gevorderd en geïnt worden van de Eigenaers der Huizen, daer zy dezelve bewonen, en daer de Huizen verhuurd zyn, zullen de Huurders verpligt zyn het voorschreve beloop uit hunne beloofde Huurpenningen te betalen en verschieten, mits dit weder kortende aen de zelfde Huurpenningen; zullende daerenboven de Huizen en Erven hier voor executabel zyn.

In de *Zevende* worden de vorige Keuren tot Reglement voor den Commissaris van het Weesper, Muider en Naerder Veer, gerenoveerd, geredresseerd en in een getrokken, hoofdzakelyk behelzende; 1. Het Aenteekenen door den Com-

Commissaris van alle Goederen, die niet door Eigenaers, zelf in de Schuiten zynde, worden medegenomen, of die door de Schippers voor Inwoners in die respective Steden, in deze Stad, zyn gekocht; voor welke Aenteekening de Commissaris een Stuiver van ieder stuk, op een byzonder Adres zal genieten. 2. Het Register dezer Aenteekening moet de Schipper of Knecht, voor het afvaren, onderteekenen. 3. Van ieder Schuit naer de respective Steden, zonder onderscheid of die in deze Stad of aldaer te huis behooren, zal de Commissaris een halve Stuiver genieten. 4. By ieder Schuit in de beurt afvarende, zal, op het slaen van de Klok van het uur, de Bel of het Klokje geluid worden; waerna de Schippers precies moeten afvaren. 5. De Schipper of zyn Knecht, die varen moet, zal gehouden zyn een uur te voren aan het Veer by de Schuit te zyn, om de Goederen te bergen en behoorlyk te laden; op verbeurte van zes Guldens. AMSTELDAM.

De *Achtste* qualificeert de Opzieners der Vleeschhallen, om, gedurende den Slagttyd, aen de Huizen en Stallen der Vleeschhouwers Visie der Ceelen van den Stads Excyns der Beesten voor den Burger geslagt, te vragen; en de Vleeschhouwers en hunne Bedienden worden hier in gelast die Ceelen aen de Opzieners te vertoonen; op een boete van vyfentwintig Guldens by weigering; gelyk verboden word hen hier in te verhinderen, op arbitrale Correctie.

Tot weeringe van het Timmeren en Metselen op den Zondag, word in de *Negende* aen de Steenkoopers verboden op den Zondag en de Feestdagen, eenige Steen, Kalk, Pannen,

AMSTELDAM. Bakken of wat dies meer zy, te verkoopen of af te leveren, op de verbeurte als by andere Keuren gestatueerd. Uitgezondert echter het afleveren van Pannen, in gevalle van Storm, en van Kley, by Watervloed, zonder iets meer.

Volgens de *Tiende* zyn de Overlieden van het Koekbakkers, Bischuit en Pasteibakkers Gilde niet gehouden, eenigen Onderstand of Alimentatie te betalen aen Gildebroeders of Gildezusters, die hunne Jaerzangen niet promt op den bestemden tyd betaelt hebben; en vooral niet, indien zy langer dan drie Jaren ten achter zyn gebleven.

Laetstelyk word in de *Elfde* verboden, des morgens voor negen uuren, met Sleden, Paerden of Rytuigen, hoe genaemd, over de Appel- of Fruitmarkt te mogen ryden. Ten welken einde de Overlieden van het Fruitverkoopers Gilde worden gequalificeerd om de voorschreven Appelmarkt, aen de zyde van de Hei- en Raemsteegen, des morgens tot negen uuren toe, doch niet langer, met een Boom of Keten, te mogen afsluiten.

Den 11 dezer Sprokkelmaend hebben gemelde Heeren van den Gerechte nog gearresteert en gepubliceert, dat ten allen tyde, wanneer het noodzakelyk is het Ys tusschen Amsteldam en Weesp, door die Stad en verder de Vecht op, tot het halen van goed Water, open te byten of zagen, als dan alle de Onkosten, daer op vallende, zullen moeten gedragen worden door alle de Waterschuiten, zoo van de Brouwers als anderen, die mede gevaren hebben of varen zullen;

len; van den tyd af dat de Weesper-Schuit heeft beginnen ſtil te leggen, tot dat dezelve weder zal varen; mits dat op die gemeene Koſten, tusſchen Amſteldam en Weesp, noch ook op de Vecht, niet verder gebyt of gezaegt zal worden, dan tot de Langebrug op de Vecht; ten zy met ſpeciale Kennis en op Conſent van Deken en Hoofdlieden van de Brouwers en Commisſarisſen van den Ysbreker in der tyd: welverſtaende dat een iegelyk van de Brouwers en anderen, naer rato van het getal van deszelfs Schuiten, zal dragen. Ook word geſtatueerd, dat de Koſten, hier boven gemeld, ſedert den 6 dezer Sprokkelmaend reeds gedaen en nog te doen, in deze Keure zullen zyn begrepen; uitgezondert voor de Schuiten, die de Waterverkoopers voor dien tyd gehaelt hebben. AMSTELDAM.

W E E S P.

IN ons laetſte Verhael uit deze Stad (*), hebben wy, als hier van toen onkundig wezende, niet te boek geſtelt dat, na dat, ter Ontbindinge van de Trouwbeloften, door Dnus van Wena aengegaen (†), een Man- WEESP.

(*) Zie hier voren bladz. 7.

(†) Wy hebben hier voren bladz. 8 niet duiſter te kennen gegeven, als of de reden, die Dnus van Wena by het aennemen van den Eiſch ter Ontbindinge van de Trouwbeloften, tegen hem gedaen, liet geven, was het zien van den Inventaris zyner Partye; doch de Dingtalen van dit Proces en de daer by vervatte Preſentatie zelf thans onder het oog gekregen hebbende, bevinden wy dat de redenen van die Aenbiedinge in de laetſte woordelyk dus worden bygebragt: dat hy, Dnus van Wena, die te voren in de Proceduren zeide dat de-

WEESP. Mandament van Rauactie by den Hove van Holland verkregen was, de Ed. Achtb. Heeren Burgemeesters dezer Stad, op den 26 der Grasmaend des jaers 1752, ten einde Dnus van Wena in de tegens hem ondernomen Procedures hier van zulk een gebruik konde maken, als hy te rade mogt worden, een Getuigschrift van deszelfs goed en stichtelyk Gedrag deeden ter hand stellen, dat dus luidde:

WY Burgemeesters en Regeerders der Stad Weesp attesteren en certificeren, ten dienste der Waerheid, mitsgaders ten behoeve van de genen, welken zulks eenigzins mogte aengaen, dat wy niet alleen alle redenen hebben om ten uitersten voldaen te zyn van en over het Goed Stichtelyk Gedrag en de Vredelievende Sentimenten, by Dnus Joannes van Wena, Predikant in de Gemeente dezer Stad, gedurende den ganschen tyd van zynen Dienst alhier, gehouden; maer ook, buiten

de Juffer meer dan eens betuigt had uit Genegenheid voor zyn Persoon hem eeuwig getrouw te zullen blyven, „ tot zyne merkelyke surprise en „ overgroot leedwezen bespeurde, dat [zy] —— „ aen de verkeerde Inductien van anderen in zoo „ verre had gelieven gehoor te geven, dat zy hare „ vorige Liefde en Genegenheid voor [hem] —— „ ten eenemael scheen vergeten te hebben; en, te „ gelyk considererende de onaengename gevolgen, „ die uit dusdanig eene Alienatie van Gemoederen „ te wachten stond, vervolgens, tot Conservatie van „ zyn eigen Rust en Tranquilliteit, en om in het oog „ te blyven houden het geen zyn Caracter en Rypere Jaren van hem schenen te vorderen, als ook om „ de aenhoudende en dringende Persuasien van zyne „ Famillie en intime Vrienden, zich zelven geterminëert had liever van zyn met de [Juffer] —— gemaekt Engagement af te zien, en dus, hoe zeer „ alle fiducie op zyn gesustineerd Recht stellende, „ ook die Procedures verder onvervolgd te laten ". Het welk wy, om de waerheid niet te kort te doen, onzen Lezeren hebben willen mededeelen.

ten eigen ondervindinge, ons, van tyd tot tyd, zoo van de Mede-Leden der Regeringe, als van de Burgerye dezer Stede, zoo vele Loffelyke Getuigenissen en Blyken van de Goede en Christelyke *Leeringen, als den voorbeeldigen en vroomen Handel en Wandel* van den zelven Joannes van Wena te voren gekomen zyn, dat wy hem niet alleen considereren en achten te zyn een goed en getrouw Burger en Ingezeten dezer Stad; maer ook een getrouw en ieverig Leeraer, die, zoo door zyne stichtelyke en weluitgewerkte Predikatien, als door zyne assiduiteit en onvermoeiden vlyt in het waernemen van het verder werk zyner zwaerwigtige Bedieninge, het Bezoeken van Kranken, en het Bevlytigen zyner Studien, onder eene Stille en Godvreezende Levenswyze, aen de Christelyke Gemeente alhier in het byzonder, en onze Stad in het algemeen, sedert zyn aenwezen alhier veel Stichting gegeven en nut toegebragt heeft gehad en nog dagelyks geeft en toebrengt; Waerom wy ook niet hebben willen of kunnen afzyn, om zyn E. met dit Honorabel Getuigenis te vereeren, ten einde aen zyne verdienste daer mede eenigszins justitie moge gedaen worden en het zelve in tyd en wylen zoude kunnen verstrekken tot een overtuigende preuve, in allen opzigte, hoe zeer wy van en over zyne E. satisfait zyn; en ten einde daer van mede, by alle voorvallen en gelegenheden, door zyn E. gebruik zoude kunnen gemaekt worden, zoodanig als zyne E. te rade mogte worden. Ten oirkonde der waerheid dit by ons onderteekend en met het ordinaire Stads Zegel bekragtigt, in onze Vergadering, heden den zesentwintigsten April Anno 1752.

WESP.

Getuigschrift der Heeren Burgemeesteren wegens het stichtelyk Gedrag enz. van Dnus van Wena.

JAN VISSER.
SIMON BROUWER.
ABRAHAM DARREST.

My present Sekretaris

Cornelis Hoet.

Ver-

WEESP. Vervolgens hebben, na dat, op den 24 der laetste Slachtmaend, by de Heeren Staten van deze Provintie een Resolutie genomen was, volgens welke Dnus van Wena tot hunner Ed. Gr. Mog. nadere ordre in zyn Dienst geschorst werd, meer dan vyfhonderd Personen, behoorende tot de Gereformeerde Gemeente alhier, op den 24 der Wintermaend laetstleden, een Request gepresenteert aen de Heeren Burgemeesteren dezer Stad, waerin zy zich over die Resolutie op de volgende wyze beklagen:

Aen de Edele Achtbare Heeren Burgemeesteren en Schepenen, uitmakende het Collegie van den Magistraet der Stad Weesp

Request van meer dan 500 *Personen zich beklagende over de Resolutie der Staten.*

GEven met alle behoorlyke eerbiedigheid te kennen de ondergeteekende Ledematen en anderen, behoorende allen tot de Christelyke Gereformeerde Kerk der Stad Weesp, dat hun Supplianten met geene mindere verwonderinge dan hartgrievend leedwezen te voren gekomen is, dat de Classis van Amsteldam of wel eenigen, door veregaende driften, door welke die eerwaerdige Vergadering schynt aengezet en daer in en op eene ongewoone influentie te hebben, op zoo onwaerachtige als sub- en obreptive voorgevens, gepallieerd onder dekzel en prætext van Ergernis en Boosheid *quasi* te weeren en als den splinter in eens anders oog trachtende te ontdekken, zonder op den balk in de eige oogen, voor ieder zichtbaer en kennelyk, eenig reguard te nemen, hadden weten te effectueren dat, by Resolutie van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland en Westvriesland, van dato 22 November 1754, goedgevonden en verstaen geweest zy, dat de ten hoogsten geliefde en beminde Leeraer van de Christelyke Gereformeerde Gemeente dezer Stad, Joannes van Wena, hangende de deliberatien van hooggemelde Hee-

Heeren Staten op het ſujet, als by dezelve Reſolutie gemeld word, en tot derzelver nadere ordre, zich zoude hebben te onthouden van het Prediken en alle de verdere deelen van zyn Dienſt. Dat Uwe Ed. Achtb., van dezelve Reſolutie by aenſchryvens, zoo als zy Supplianten van ter zyde vernomen hebben, kennis bekomen hebbende, wel allenthalven aen gemelde hooge ordres hadden geobedieert; doch dat, zulks van het gevolg geweeſt zynde dat zy Supplianten daer door van het nut en voordeel, hun door den Dienſt van voornoemden Leeraer dagelyks toegebragt, op een niet min onverwachte als ontydige wyze ontzet wordende, vermeent hebben hun rechtmatig bezwaer deswegens onder het oog van Uwe Ed. Achtb. te moeten brengen, en te gelyk naer waerheid aen Uwe Ed. Achtb. te voren houden dat de begeerte en het verlangen van hun Supplianten gemoederen en harten, en die van de meeſte welgezinde en brave Ingezetenen dezer Stad en onderhoorige Diſtrikten, zich daer toe voornamelyk uitſtrekken, dat welgemelde hun Supplianten Leeraer wederom in zyn vorigen Dienſt moge herſteld worden en zy Supplianten alzoo niet verder of langer beroofd blyven van de Stichting en het Genoegen, dat zy Supplianten by dezen Uwe Ed. Achtb. verzekeren, zoo door het prediken, als het waernemen van de verdere deelen van den Dienſt, van meergemelden hunner Supplianten Leeraer altoos te hebben bekomen en ontvangen. Dat zy Supplianten nog te ſterker aengezet worden om deswegens hunne rechtmatige Klagten in den ſchoot van Uwe Ed. Achtb. te brengen, om dat ieder van hun Supplianten, niet minder dan het grootſte gedeelte van de Inwoneren dezer Stad en onderhoorige Diſtrikten, alle bewuſtheid en overtuiging hebben, dat de voornoemde Joannes van Wena, gedurende den ganſchen tyd van zyn Dienſt in deze Gemeente, niet alleen geene de minſte Ergernis door zyn Leer of Leven aen iemand, wie het ook zy, gegeven hebbe gehad, men zwyge zich aen

Weesp. Requeſt van meer dan 500 Perſonen zich beklagende over de Reſolutie der Staten.

Wessp. aen eenige zoogenaemde Boosheid of openlyke Misdaed zoude hebben schuldig gemaekt; maer dat, integendeel, dezelve door zyn Zedig Gedrag en Stichtelyke Levenswyze, gevoegd by eenen buitengewoonen iever, dien hy zelfs altoos in zaken, offchoon niet directelyk tot zynen Dienst behoorende zynde, doch die echter daer van een goed gedeelte, en te gelyk het Caracter van een recht geaerd Leeraer, uitmaken, heeft getoont te hebben, niet alleen aen zyne Gemeente, maer zelfs aen andere Leeraers en Opzieners, een Voorbeeld gegeven heeft, waer door hy derzelver Hoogachting veel meer, dan hunne Vervolging, hadde verdient gehad. Dat zy Supplianten, zich vleijende dat hunne Ed. Groot Mog. van alle het zelve door Uwe Ed. Achtb nader geinformeerd wordende, geene difficulteit zullen maken om met den allereersten de voorzeide hunne Resolutie in zoo verre te modificeren en buiten effect te stellen, dat welgemelde Joannes van Wena wederom tot het Prediken en de verdere gedeelten van zyn Dienst geadmitteerd en toegelaten worde, zy Supplianten overzulks hunne toevlucht nemen tot Uwe Ed. Achtb., gansch ootmoedig verzoekende dat Uwe Ed. Achtb., door alle convenabele wegen en middelen, alle mogelyke instantien en sollicitatien by hunne Ed. Gr. Mog. gelieven te doen en aen te wenden, ten einde de meergemelde Resolutie, invoege en maniere voorsz., moge gemodificeerd en buiten effect gesteld en alzoo aen hun Supplianten eerlang het aengenaem genoegen gegeven worden om voornoemden hunnen Leeraer wederom in zynen Dienst hersteld te zien. 't Welk doende enz.

Request van meer dan 500 Personen zich beklagende over de Resolutie der Staten.

Hunne Ed. Achtb. gaven den Requestanten hierop vryheid om hun beklag over het schorschen van Dnus van Wena by hunne Ed. Gr. Mog. direct te doen; uit welken hoofde in de Vergadering der Staten, die in de laetste Louw-

maend

maend gehouden is, door ruim honderd Leden het volgende Verzoekschrift werd ingelevverd: Weesp.

Aen de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Holland en Westvriesland

Request van ruim honderd Ledematen aen de Staten.

GEven met het allerhoogste ontzag en eerbied te kennen de ondergeteekende Ledematen en anderen, behoorende allen tot de Christelyke Gereformeerde Kerk der Stad Weesp, dat zy Supplianten met het allerhartgrievendst leedwezen hebben vernomen, dat het Uwe Ed. Groot Mog. behaegt hebbe, by derzelver Resolutie, in dato den 22 November 1754, te verstaen dat de ten hoogsten geliefde en beminde Leeraer van de Christelyke Gereformeerde Gemeente dezer Stad, Joannes van Wena, hangende Uwer Ed. Gr. Mog. deliberatien en tot hoogstderzelver nadere ordre zich zoude hebben te onthouden van het Prediken en alle de verdere deelen van den Dienst, en dat die Resolutie dus van dat gevolg geweest is, dat zy Supplianten daer door van de Predikinge en het nut en voordeel, hun dagelyks door voornoemden Leeraer toegebragt, tot hunne groote smerte zyn ontzet geworden; waerom reeds een groot getal Ledematen en anderen, behoorende tot de Gereformeerde Christelyke Gemeente der Stad Weesp, deswegens hun rechtmatig bezwaer aen den Wel Ed. Achtb. Magistraet der Stad Weesp hebben voorgedragen; met dat gevolg, dat hunne Ed. Achtb. de Supplianten hebben vrygelaten hun Beklag direct aen Uwe Ed. Gr. Mog. te doen; gelyk nu eenige ondergeteekenden, om de kortheid des tyds en Uwer Ed. Gr. Mog. Vergadering daer zynde, de vryheid nemen aen Uwe Ed. Groot Mog. naer waerheid voor te houden, dat de begeerte en het verlangen van hunner Supplianten gemoederen en harten, en die van verre de meeste welgezinde en bra-

WEESP. brave Ingezetenen der Stad Weesp en onderhoorige Diſtrikten, zich daer toe voornamelyk uitſtrekken, dat welgemelde hunner Supplianten Leeraer wederom in zynen vorigen Dienſt mogt herſteld worden, en zy Supplianten alzoo niet verder of langer beroofd blyven van de Stichtinge en het Genoegen, dat zy Supplianten by dezen Uwe Ed. Groot Mog. verzekeren, zoo door het Prediken, als het waernemen van de verdere deelen van den Dienſt, van meergemelden hunnen Leeraer altoos te hebben bekomen en ontvangen.

Requeſt van ruim honderd Ledematen aen de Staten.

Dat zy Supplianten nog te ſterker aengezet worden, om dat zy, en het grootſte gedeelte der Inwoneren dezer Stad en onderhoorige Diſtrikten, alle overtuiging en bewuſtheid hebben, dat de voornoemde Leeraer, gedurende den ganſchen tyd van zynen Dienſt in deze Gemeente, niet alleen geene de minſte Ergernis aen iemand, wie het ook zy, gegeven hebbe gehad, maer, integendeel, door een voorbeeldigen en ſtichtelyken Wandel, gevoegd hy een buitengewoonen yver, dien hy zelfs altoos in zaken, offchoon niet direct tot zyn Dienſt behoorende zynde, doch echter daer van een goed gedeelte, en te gelyk het Caracter van een rechtgeaerd Leeraer, uitmaken, heeft getoont te hebben, niet alleen aen zyne Gemeente, maer zelfs aen andere Opzieners, daer door een Voorbeeld heeft gegeven, waer door hy derzelver hoogachting behoorde te hebben verdient.

Dat de Supplianten derhalven geperſt, en door hunne gemoederen en harten aengezet worden, zich te keeren tot Uwe Ed. Groot Mog., ootmoedig verzoekende dat het hoogſt dezelven behagen moge de voorverhaelde Reſolutie in zoo verre te modificeren, ten einde zy Supplianten en alle verdere welgezinde brave Ingezetenen dat hartelyk en verlangend genoegen hebben van hunnen te meergemelden beminden Leeraer Joannes van Wena wederom in zyn Dienſt herſteld te zien.

't Welk doende enz.

Op

Op dit Requeſt was tot op den 26 dezer Sprokkelmaend nog geene Dispoſitie gevallen. WEESP.

GORINCHEM.

MEermalen is, by vorige Publicatien, door den Magiſtraet dezer Stad een ordre geſteld tegen het houden van menigvuldige Huishonden, die niet behoorlyk is nagekomen; en daerom, den 24 der laetſte Louwmaend, by Droſſaerd, Burgemeeſteren en Regeerders dezer Stad, die geinformeerd waren dat nu onlangs, door een dollen Hond, verſcheiden anderen zyn gebeten, waer van de uiterſte Ongelukken te duchten zyn, een Publicatie gearreſteerd, in welke hoofdzakelyk geordonneerd word; dat niemand meer dan één Huishond, het zy groot of klein, in een Huisgezin zal mogen houden, het welk aen hun, die eenig Onderhoud van de Diakonie genieten, in 't geheel verboden word; en word ieder een gelaſt zich van de overige Honden, binnen drie dagen, te ontdoen; dat ook niemand eenige Huishonden los door de Stad zal mogen laten loopen; en dat iemand, met zyn Hond willende uitgaen, gehouden zal zyn dien aen een Leids vaſt te houden; alles op de boete van twintig Stuivers by ieder dezer Overtredingen; ook zullen 's Heeren Dienaers de losloopende Honden moeten doodſlaen, wanneer hun voor ieder Hond elf Stuivers zullen worden betaeld. Hier onder zullen echter niet begrepen zyn de Jagthonden, die by ongeluk mogten losgebroken zyn. GORINCHEM.

ZEELAND.

MIDDELBURG.

MIDDELBURG. VAn de aenhoudende Liefdadigheid der Nederlanderen, gaven onze Jaerboeken meermalen proeven, en dat de Bermhartigheid en Mededeelzaemheid door hun Medelyden over de Vervolgingen om den Godsdienst word opgewekt, beschouwde men, in den jare 1752, in deze Bladeren, toen een vry groot aental van Vlugtelingen uit Vrankryk over Rotterdam zich naer Ierland begaven, om daer in eene vrye Oeffening van den Godsdienst hun Geweten te voldoen (*). Thans moeten wy, ter opwekkinge van dezen Liefdepligt, gedenken aen de Bermhartigheid der Voorstanderen van de Hervorminge in Zeeland, die tot Onderstand hunner verdrevene Geloofsgenooten hunne harten en handen geopent hebben. Te Zierikzee en Goes heeft men openbare Inzamelingen gedaen; en deze Stad en Vlissingen hebben in Weldadigheid trachten uit te munten. Alhier werd in het voorleden jaer, in de Walsche Kerk, eene Predikatie gedaen, om de Gemoederen daer toe op te wekken; en de Inzameling heeft omtrent ƒ 900:- bedragen; doch hier mede bepaelde zich de Bermhartigheid der Ingezetenen niet, want dees Onderstand werd, door vrywillige Giften, nog tot ƒ 1500:- vermeerderd. In Vlissingen deed men, den 22 der laetste Louwmaend, eene algemeene Inzameling

(*) Zie ons VI. Deel [1752], bladz. 931.

ling aen de Huizen, na dat de Gemeente tot Mededeelzaemheid in de Kerken was aengemaend en bewogen. De Doopsgezinden, nimmer gewoon eenige Gezinten in het stuk van Bermhartigheid te wyken, vergaten mede dezen pligt der opwekkinge niet. In alles werd, by die gelegenheid, een somme van *f* 1300:- te Vlissingen ingezameld. Men tracht ook eenigen dezer Ongelukkigen naer dit Eiland te lokken, in welken Bekwaemheden tot Ambagten, den Landbouw of de Zeevaert mogten gevonden worden. MIDDELBURG.

V R I E S L A N D.

L E E U W A R D E N.

IN Bloeimaend des voorleden jaers lieten wy den Kerkeraed der Luthersche Gemeente alhier] in geen gering genoegen over de Resolutie der Heeren Gedeputeerde Staten van deze Provintie, om die Gemeente te handhaven in de vrye, stille en door 's Lands Staten gepermitteerde Oeffeninge van haren Godsdienst; waer van ook, door last der gemelde Staten, den 24 der Lentemaend, kennisse was gegeven van den Predikstoel, na eene op het geval toepasselyke Predikaetsie van den Predikant Dnus *Ph. Lud. St. Muller*. Van deze zoo gunstige Resolutie (op dat wy het gebeurde ten aenzien dezer Gemeente verder gedenken) was ook, den 23 dier Lentemaend, door Dnus Muller kennis gegeven aen het Consistorie van Amsteldam, en nogmaels, den 6 der Gras- LEEUWARDEN.

LEEUWARDEN. maend, door een rondgaenden Brief van den Kerkeraed, aen de gezamentlyke Consistorien van Amsteldam, Groningen, Deventer en Zwol, als principalen van de Classicale Gecommitteerden. Het is echter uit de gevolgen gebleken, dat deze Gecommitteerden van begrip geweest zyn hier in niet te moeten berusten; naerdien zy zyn voortgegaen met hunne zoogenaemde *Gradus Admonitionum* of Trappen van Vermaningen, na welken, gelyk wy voorhenen gezien hebben (*), het Deportement van den Predikant en Kerkeraed, by volharding in de pretense Ongehoorzaemheid, in de plaetse van Suspensie, gedreigd was. Dnus Muller, of ook zyn Kerkeraed, ongetwyfeld steunende op de gunstige Resolutie der Heeren Gedeputeerde Staten, vond goed tegen dit Gedrag der Classicalen een Protest op te stellen, gericht aen de bovengemelde vier Consistorien der Classicale Gecommitteerden, en, in 't byzonder aen het Consistorie van Amsteldam, ieder in die qualiteit, als hun in het onmiddelyk hier na volgende Protest, gedagteekend uit Leeuwarden den 28 van Bloeimaend, word toegeschreven.

Aen de Eerwaerde Consistorien der Luthersche Gemeenten te Amsteldam, Groningen, Deventer *en* Zwol, *als Principalen hunner Classicale Gecommitteerden; mitsgaders aen de Eerwaerde Classicale Gecommitteerden der Luthersche Gemeenten van* Amsteldam, Groningen, Deventer *en* Zwol; *en speciael aen het Eerwaerde Consistorium der Luthersche Gemeente te* Amsteldam, *agerende met en voor de bo-*

ven-

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 185.

venstaende Classicale Gecommitteerden, onder prætext: als daer toe speciael by de Synodale Resolutie gequalificeerd te zyn.

LEEU-WAR-DEN.

Protest van Dnus Muller tegen de verdere Classicale Ondernemingen.

DE ondergeschreven *Philippus Ludovicus Statius Muller*, wettig Bedienaer des Goddelyken Woords by de Christelyke Gemeente, toegedaen de Onveranderde Augsburgsche Geloofsbelydenisse binnen de Stad Leeuwarden, in de Provintie Vriesland, gezien hebbende dat de Classicale Gecommitteerden der Luthersche Gemeenten van *Amsteldam*, *Groningen*, *Deventer* en *Zwol*, en uit derzelver naem het Eerwaerde Consistorium der Luthersche Gemeente te *Amsteldam*, niet alleen, na alle voorgaende Efforten, bondige Verdeedigingen, Insinuatien en Protestatien, maer ook, het geen ganschelyk enorm en in een Republiek niet te dulden is, tegen de solemnele Resolutie van hun Ed. Mog., de Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland, de dato den 19 Maert 1754, genomen (*) en aen het Consistorium van Amsteldam door den ondergeschrevenen per Missive van den 23 Maert 1754; en nogmaels aen de gezamentlyke Consistorien van *Amsteldam*, *Groningen*, *Deventer* en *Zwol*, als principalen van hunne Gecommitteerden, door eene circulaire Missive des Eerwaerden Kerkeraeds van den 6 April 1754 gecommuniceerd, hunne onregelmatige en tegen alle Politieke en Kerkelyke Wetten strydende Procedures evenwel door drie aeneenvolgende Evocatien, en daer by gedreigde Deportement, onbeschaemd en zonder eerbied voor de hooge Bondgenooten van hunne respective Staten voortzetten:

Vind goed hier mede te verklaren dat hy niet alleen op het plegtigste protesteert tegen den spoorbysteren voortgang zulker enorme en onrechtvaerdige Proceduren, mitsgaders Schaden en Onkosten, die daer uit in 't vervolg mogten komen te ontstaen;

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 373.

LEEU-WARDEN.

Protest van Dnus Muller tegen de verdere Classicale Ondernemingen.

staen; maer ook den gemeentlyken Consistorien der Luthersche Gemeenten van *Amsteldam*, *Groningen*, *Deventer* en *Zwol*, als Principalen van de Classicale Gecommitteerden, zelven op het nadrukkelykste insinueert, gelyk dezelve doet mits deze, hunne verdere ondernemingen omtrent het gedreigde Deportement finael te staken;

Ten eersten, om dat hoogstgemelde Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland de geheele Classicale Vergaderingen en ondernemingen, zoo hier, als te Amsteldam, verklaren voor onwettig, nietig en strydig met het Ontzag dat Vreemden voor hoogstdezelven en de Souvereiniteit van dezen Lande dienden te hebben.

Ten tweeden, om dat die geheele Classicale Vergadering gehouden is zonder permissie, zin, wille en meening van den Souverain dezer Provintie.

Ten derden, om dat den ondergeschreven, mitsgaders den Kerkeraed, volstrektelyk en gestrengelyk is verboden aen de Classicale Decisie te obedieren, en bygevolg het Deportement om Disobedientie niets anders zoude zyn, als een Bewys dat men met de Resolutien van de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland openbaer den draek steekt.

Ten vierden, om dat het gedreigde Deportement over gepretendeerde Ongehoorzaemheid aen de Classicale Decisie zoude bevonden worden eene Inquisitie te zyn tegen de Ingezetenen van de Bondgenooten van de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Holland, Overyssel en Ommelanden, om dat de ondergeschreve, benevens zyn Kerkeraed, niet wil rebelleren tegen hunnen Souverain.

Ten vyfden, om dat zulk een Deportement ten eenemael krenken zoude de groote Verbindtenissen der Unie, en stryden zoude met de Regelen der Harmonie van de gansche Republiek, onder het Collegie van hunne Hoog Mog., de Staten Generael der Vereenigde Nederlanden; uit kracht van welk Bondgenootschap de Ingezetenen van de eene Provintie niet vermogen de Ingezetenen eener andere

Pro-

Provintie te ontrusten, veel min uit te lokken en op te hitzen, om tegen hunnen Souverain te rebelleren, of dezelve om hunne Gehoorzaemheid aen hunnen Souverain te molesteren, suspenderen of deporteren.

Protest van Dom. Muller tegen de verdere Classicale Onderneemingen.

Verklarende de ongeschreven hier nevens, dat hy, in cas van Contraventie dezes en onverhoopt voortzetten der onrechtvaerdige Procedures, zich zal weten te adresseren en van dit zyn Protest en Insinuatie, gesterkt met de Resolutie van de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland, te bedienen voor alle zoodanige hooge Collegien en Souverainiteiten dezer Landen, waer zulks zal behooren.

Actum Leeuwarden, *den* 21 *May* 1754.

PHILIPPUS LUDOVICUS STATIUS MULLER,
Predikant der Luthersche Gemeente te Leeuwarden.

Daerenboven heeft de Kerkeraed alhier de Resolutie der Heeren Gedeputeerde Staten, den 31 der bovengemelde Bloeimaend, door een Notaris te Amsteldam, by Copye authentiek, doen overleveren in handen van den President der Classicale Gecommitteerden en President van het Consistorie te Amsteldam, van welke presentatie en overlevering de Acte luid als volgt:

Notariele Overgifte van de Staten-Resolutie aen den President der Classicalen enz.

OP heden den 31 May 1754, heb ik *Frederik Klinkhamer*, Openbaer Notaris, by den Ed. Hove van Holland geadmitteerd, te Amsteldam residerende, met de nagenoemde Getuigen, uit den naem en van wegen den Predikant en Kerkeraed der Luthersche Gemeente te Leeuwarden, my bevonden ten huize van den Eerw. Heer *Jacobus Boon*, Predikant der Luthersche Gemeente alhier, als President van zekere zoogenaemde Classicale Gecommitteerden uit de Luthersche Gemeenten van

LEEUWARDEN.

Notariale Overgifte van de Staten-Resolutie aen den President der Classicalen enz.

Amsteldam, *Groningen*, *Deventer* en *Zwol*; mitsgaders van den Heere *Hendrik Wilkens*, als President van het Eerwaerde Consistorium der Luthersche Gemeente binnen deze Stad; en aldaer overgelevert Copye Authentiek van het Extract uit het Resolutie Boek der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland, behelzende een Resolutie van welgemelde Heeren Gedeputeerde Staten, in dato 19 Maert 1754, genomen op het sujet, daer by in het breede vermeld, en waer van Copye Extract aen de Grosse dezes staet geannexeerd te worden; ten einde gylieden daer van geene Ignorantie zoud kunnen pretenderen; protesterende van dezelve tydige en behoorlyke Overgifte en Kennisgevinge; en voorts tegen alle Attentaten, tegen en in vilipendie van dezelve Resolutie, reeds ondernomen en in het werk gesteld, of nog te ondernemen en in het werk te stellen; en voorts als ten dezen behoort en naer rechten kan en vermag geprotesteerd te worden.

Waerop de Heer *Jacobus Boon* zeide: *Ik heb het gehoort, en ik heb hier in myn Huis geen qualiteit om iets te doen*; en overzulks heb ik Notaris de Copye Authentiek, in presentie van denzelven Heere *Jacobus Boon*, aldaer ten zynen Huize op een tafel nedergelegt.

En waerop Mejuffrouw *Maria Spaen*, Huisvrouw van den voornoemden Heere *Hendrik Wilkens*, zeide: *Myn Man is niet t'huis*; en, de Copye Authentiek overnemende, zeide: *Ik zal het myn Man geven.*

Aldus overgegeven en geprotesteerd binnen Amsteldam voorschreven, in presentie van Jacob Klinkhamer en Matthys Vlugh, als Getuigen.

Quod attestor
F. KLINKHAMER.

De Classicale Gecommitteerden, dus kennisse gekregen hebbende van de meergemelde Resolutie, schreven eene gedetailleerde Deductie aen de Hee-

Heeren Staten van Vriesland, in het Consistorie van Amsteldam den 4 van Hooimaend en vervolgens ook in de drie andere Consistorien geteekend, waerin zy de gemelde Staten, van hunne zyde, wegens de zaek van den Predikant Muller en den Leeuwardenschen Kerkeraed, zoo verre de Resolutie der Gedeputeerde Staten hier toe betrekking heeft, met de volgende woorden berichten: LEEUWARDEN.

Aen de Edele Mogende Heeren Staten van Vriesland.

EDELE MOGENDE HEEREN!

DE ondergeteekende Consistorien der Gemeenten, toegedaen de Onveranderde Augsburgsche Geloofsbelydenisse binnen de Steden *Amsteldam*, *Groningen*, *Deventer* en *Zwol*, met de uiterste surprise gezien hebbende een Extract uit de Resolutien, by Uw Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland, den 19 Maert dezes jaers 1754, op het Request van den Predikant en Kerkeraed van de Luthersche Gemeente binnen de Stad Leeuwarden, genomen en, eenigen tyd daer na, by eene particuliere Missive van den gemelden Predikant overgezonden, kunnen niet nalaten, offschoon de gedachte Resolutie nooit uit naem van welgedagte Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten aen de ondergeteekenden of derzelver Gecommitteerden is geinthimeerd, gelyk zy Ondergeteekenden, noch hunne Gecommitteerden, over den inhoud van dezelve ook nooit zyn gehoord; echter aen Uwe Ed. Mog, als de Souveraine Overigheid van de Provintie Vriesland, zich door dezen allereerbiedigst te adressеren, en, tot voorstand van de Waerheid, omtrent welke hooggedagte Heeren Gedeputeerde Staten door de Requestanten zyn gecircumvenieerd geworden, den waren toedragt der zaken aen Uwe Ed. Mog. open te leggen. *Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.*

LEEUWARDEN.

Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.

De ondergeteekenden hebben zich, in de eerste plaetse, daer over verheugt, dat de meergenoemde Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten zelven verklaren uit de *Retroacta* bevonden te zyn, dat de Lutherschen in de Provintie Vriesland de vrye Exercitie hunner Religie hebben: Zullende hierop het gehouden gedrag van de ondergeteekenden zoodanig wezen gejustificeerd, dat zy zich van de goedkeuringe Uwer Ed. Mog. durven verzekeren. Doch wat aengaet de volgende positiven, in de gedachte Resolutie ter neder gesteld, zoo is het de waerheid, dat, voor eenigen tyd, tusschen den Predikant en zommige Leden van den Lutherschen Kerkeraed en Gemeente binnen de Stad Leeuwarden, Verschillen zyn ontstaen, voornamelyk over het stuk der Leere en de Rechtzinnigheid van den Predikant. Maer de ondergeteekenden moeten met eerbied zeggen, dat nooit een præsidiael Classis van Amsteldam in de weereld is geweest, min noch dat door het zelve eenige gedelegeerde Rechters zouden zyn overgezonden. Integendeel bestaet de Oeconomie, in de Luthersche Kerken binnen deze Stad, onder het dadelyke Consent van de respective Hooge Overigheid, dusdanig, dat, sedert vele jaren, onder het grootste getal der Gemeenten, waer toe mede specialyk behoort de Gemeente van Leeuwarden, heeft plaetse gehad zekere Fraterniteit, zoo het genoemd word: Dat tusschen de Leden van die Fraterniteit altoos geobserveerd is, dat, in gevallen van Verschil in eenige Gemeenten, en wanneer de Differenten aldaer in der minne niet kunnen vergeleken en afgedaen worden, dezelve *moeten* gebragt worden voor de Drie naestliggende Gemeenten en die van Amsteldam, als Præsidiale Gemeente in deze Fraterniteit: Dat uit de vier voorschreven Gemeenten Gedeputeerden worden gezonden, dewelken als een daer toe gereguleerde Classis, over de Verschillen oordeelen: En dat van de Uitspraek van de gemelde Classicale Gedeputeerden het Beroep openstaet tot het Synode of de generale Classis, zynde een Vergadering

ring van Gedeputeerden uit alle de Gemeenten. Conform deze Schikkingen, word by alle hooge Bondgenooten, nevens de vrye Exercitie van de Religie, ook de Kerkelyke Huishouding en het Bestier, mitsgaders, is het nood, de Censure onder de Gemeenten, tot de voorsz. Fraterniteit behoorende, vrygelaten in zaken, die het Kerkelyke betreffen. Deze schikkingen en ordres, vervat in de Kerkelyke Ordonnantien en Synodale Besluiten van de voorsz. Gemeenten, heeft ook de Predikant van de Gemeente van Leeuwarden by zyne Bevestiging plegtelyk *coram facie Dei & Ecclesiæ* aengenomen en voorts met zyn Hand onderteekent, gelyk de Leden van de Kerkeraden, in ieder byzondere Gemeente, tot deze Fraterniteit behoorende, ook gehouden zyn dezelve by hunne Inzegening te onderschryven.

LEEUWARDEN. *Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.*

En overeenkomstig aen dezelve Reglementen zyn, op de Klagten van eenige Ledematen uit de Kerk te Leeuwarden, geen gedelegeerde Rechters door een chimerike Classis van Amsteldam afgezonden; maer de Gemeenten van *Groningen*, van *Deventer* en van *Zwol*, als de drie naestliggenden uit de Fraterniteit aen die van Leeuwarden, hebben, benevens de Gemeente van *Amsteldam*, op den altoos gehouden voet, Gedeputeerden benoemt, dewelken ten dezen reguarde de Classicale Vergadering constitueerden, en voor welke de zaken in Verschil zouden worden verhandeld.

De ondergeteekenden zullen zich dan niet bezwaren, of de gemelde Classicale Byeenkomst mogte zyn geschied tegen dank van den Lutherschen Kerkeraed te Leeuwarden, als dewelke, volgens de evenaengewezen' Gronden, zich de Ordres en Reglementen in de Fraterniteit heeft onderworpen en mitsdien verpligt is te gedogen, dat over de Klagten, tegen den Leeraer ingebragt, naer de gestelde Ordres worde geoordeeld. Alleen zullen de ondergeteekenden dit nog maer hier byvoegen, en Uwe Ed. Mog. onder het oog brengen, dat, in den beginne, by herhaelde Missiven, particulierlyk geadres-

LEEUWARDEN.

Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.

adresseerd aen het Consistorium van Amsteldam, door den toenmaligen Kerkeraed van Leeuwarden zelf is gevorderd dat hunne Questien Classicaliter afgedaen mogten worden, en dat men eerst in laterer tyd onder allerhande voorwendzelen hieromtrent is veranderd.

Maer het heeft den ondergeteekenden ten uitersten gesmert, zich te zien beschuldigd en getauxeerd daer over, als of, by het benoemen van deze Classicale Vergaderinge was gemanqueerd in het respect aen de Hooge Regeering en Uw Ed. Mog., als de wettige Oppermagten van de Provintie Vriesland, verschuldigd.

De alom bekende Gronden van onze Belydenisse hebben onuitwischbaer in onze Zielen ingeprent de Gehoorzaemheid, Eerbied en Liefde voor alle hooge en subalterne Overheden; by ons word dagelyks geleeraerd, en wy erkennen in ons hart, dat ons behoud en welzyn in den Lande, waerin de algoede God ons laet wonen, ook specialyk aen het volvoeren van dezen Plicht is vastgehecht: En wy zouden zelfs ons strafbaer houden, by aldien maer in onze gedachten iets ware opgekomen, 't gene tot verkortinge van het Recht van Uw Ed. Mog. zoude strekken. Maer de Ondergeteekenden hebben zich tot een Regel gestelt, dat de vrye openbare Exercitie van hunne Religie, dewelke de Lutherschen, by Consent van Uw Ed. Mog., in de Provintie Vriesland komen te hebben, zoo als door de Ed. Mogende Heeren Gedeputeerde Staten openlyk word geposseerd, *ipso facto* in zich besluit en medebrengt de vryheid tot het houden van de gereguleerde Classicale Byeenkomsten, dewelken geschikt zyn tot conservatie van de ordres onder die van de gemelde Religie, tot het afdoen van de Kerkelyke Verschillen in de byzondere Gemeenten, tot het bewaren van de Eenigheid in de Leere, en tot het maintien van eene behoorlyke Christelyke Discipline, zonder al het welke geene Godsdienst-

Oef-

Oeffening met nut kan worden gehouden, noch met stichting bestaen kan.

LEEUWARDEN.

Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.

De Ondergeteekenden hebben zich daer in te meer versterkt gevonden, om dat op deze wyze de zaken in de Luthersche Kerken in alle de Geunieerde Provintien, en by alle de Hooge Bondgenooten, worden behandeld. Ook hebben onze *retroacta* niet den minsten schyn of schaduwe opgegeven, dat, wanneer in vorige tyden, mede binnen de Stad Leeuwarden, eene Classicale Byeenkomst over de Verschillen in de Luthersche Kerke, en over den toenmaligen Leeraer *Elias Pomiaen Pesarovius* is gehouden, daertoe eene byzondere Permissie van Uwe Ed. Mog. is verzocht geworden. In tegendeel meenen wy met zekerheid te mogen zeggen, dat, wanneer de genoemde *Elias Pomiaen Pesarovius* zich mede by Request aen Uwe Ed. Mog. hadde vervoegt, dezelve door Uwe Ed. Mog. is gerenvoieerd aen het naestvolgende Synode, alwaer zyn zaek ook verder en finalyk is afgedaen.

En om echter aen Uwe Ed. Mog. met de Daden te toonen, hoe vreemd onze Intentien zyn van iets tot vermindering van de Rechten der Overheden te willen ondernemen, zoo zal aen Uwe Ed. Mog. niet onbewust kunnen wezen, dat de Gecommitteerden van de Ondergeteekenden, alvorens in eenige Activiteit te treden, zich hebben vervoegt by de Stads Overigheid te Leeuwarden, en het oogmerk van hunne komst te kennen gegeven; en dus, verre van heimelyk of by usurpatie, buiten kennisse van de Regeringe eenig Gezag te hebben geoccupeert, moeten wy dankbaerlyk erkennen, zelfs de gunstige Intercessie van den Heere President Burgemeester der Stad Leeuwarden, tot bevordering, ware het mogelyk geweest, van eene vriendelyke afdoening der Differenten in onze Gecommitteerden te hebben genoten.

Deze Kennisgeving aen den Magistraet der Stad is alles, wat ooit by eenige Leden van den Staet der

LEEU-WARDEN. *Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.*

der Vereenigde Nederlanden is geobserveerd: Over geen ander Politiek Gezag hebben wy ooit in eenige van onze Brieven gedacht; en wy kunnen oprechtelyk betuigen niet geweten te hebben, of nog te weten, dat iets meer in de Provintie Vriesland en by Uw Ed. Mog. gevorderd zoude worden. Wy lezen wel by ULRICH HUBER, in der tyd Oud Raed in Uwer Ed. Mog. Hof van Justitie, hoe dezelve in zyn *Hedend. Rechtsgeleerdheid* IV. *Boek* X. *Kapittel Num.* 46. schryft, de natuurlyke staet van de Kerke te zyn; „ dat ieder „ Gemeente van zekere Plaetse is op haer zelf, „ en dat de eene Gemeente over de andere niet „ heeft te zeggen, ook niet vele Gemeenten „ van één staet over het Mindergetal, buiten een „ van deze beide oorzaken; eerstelyk, *een vry-* „ *willige Onderwerpinge*; ten tweeden, *een Poli-* „ *tieke Magt van de Overheid* ". Maer gelyk deze twee redenen by den Schryver zelf *disjunctive* gesteld worden, zoo hebben wy hier voren aengewezen, dat de eerste oorzaek in het geval van de Gemeente van Leeuwarden en de Classicale Commissie op de allersterkste wyze word gevonden, en dat, zoo de Predikant als de Kerkeraed, de Classicale Reglementen van de Fraterniteit der Lutherschen vrywillig zyn onderworpen. Wy zien wyders wel hoe die eigen Raedsheer in de volgende 48ste *Afdeeling* dit stuk nog verder pousseert en zegt, „ dat de Classen en Synoden geen „ anderen grond kunnen hebben, dan eenen van „ deze beiden, of liever beide te zamen; want „ de Onderwerping van vele Gemeenten onder „ malkanderen, met subordinatie van magt en „ vastgestelde ordre, niet als met Consent en Au- „ thoriteit van de Overheid kan en mag geschie- „ den ".

Maer remarquérende nogmaels hoe deze Schryver daer immediatelyk byvoegt, „ gelyk dan ook „ in *eenige* Gereformeerde Landen geene Classen „ zyn, *zoo als in Oostvriesland*, of geene Syno- „ den, *zoo als in Zeeland*, buiten speciael en ex-

„ traor-

„ traordinaris Consent der Oppermagt ", besluiten wy, uit het bygehaelde Exempel van een ander Vorstendom, dat in Uwe Ed. Mog. Provintie Vriesland, de Classen *zonder speciael en extraordinaris Consent van Uwe Ed. Mog. worden gehouden*; niet dat wy ons hier mede eenigzins willen ingereren in de bedenkingen wat Uwe Ed. Mog. als Souverainen zouden kunnen of gelieven te doen, of welke regelen, wanneer gehandeld wierd *de Jure constituendo*, naer het precise van de Politie, gesteld zoude mogen worden; maer, ons vergenoegende met de Eere van waer te nemen de Maximes, dewelken in het gebied van Uwe Ed. Mog., met 'er daed zyn geëtablisseerd, hebben wy ons gevleit naer rechten en conform het welbehagen van Uwe Ed. Mog. te handelen, wanneer wy de Vryheid van Godsdienst-Oeffeninge, aen die van de onveranderde Augsburgsche Confessie door Uw Ed. Mog. vergunt, begrepen zoodanig als hier voren is gezegd, en wanneer in eene gereguleerde Classicale Byeenkomst over Kerkelyke Verschillen, in deze by Uw Ed. Mog. toegelatene Gezindheid, wiens Kerkelyk Bestaen veel minder influentie heeft op de Politieke Regering, als dat van de publieke Religie komt te hebben, gevolgd wierde de zelfde voet, dewelke dagelyks in de publieke Religie word gehouden, en die door Uw Ed. Mog., in het evengeallegueerde geval van den Predikant *Pesarovius*, door het verwyzen tot het Synode, is geapprobeerd en bevestigd.

LEEUWARDEN. *Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.*

Wy worden over zulks verongelykt, wanneer aen onze Handelingen het aenzien word gegeven, als of dezelve strydig zouden zyn tegens alle goede Ordres, zelfs onder de Kerkelyken van den heerschenden Godsdienst gebruikelyk: Geen Kerken-Ordeningen, dewelken of in de Provintie Vriesland, of in eenige andere der Geunieerde Provintien actueelyk plaets houden en tot onze kennisse zyn gekomen, hebben ons daer van een voorbeeld kunnen suppediteren; geene zoodanige Kerk-

LEEUWARDEN.

Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.

Kerkvergadering, die by onze Gemeenten de hoogste zoude genoemd worden, is door onze Gecommitteerden gehouden; maer alleen een mindere Classicale Byeenkomst, van welke aen de Synodus of generale Classis het Appel is opengesteld; geen Evocatie van het Consistorium tot het Classis is hier geschied; maer de Verschillen, die in den Kerkeraed niet hebben kunnen bygelegd worden, zyn door den gewonen weg tot het Classis gebragt; min nog hebben wy ons tot Rechters opgeworpen, maer formeren alleen in die Religie, wiens exercitie Uwe Ed. Mog. gunstig toelaten, door onze Gecommitteerden de gestelde Vergadering, by dewelke de Verschillen, als in eerder instantie worden afgedaen *salva appellatione ad Synodum*. En dewyl door Uwe Ed. Mog. aen die van de onveranderde Augsburgsche Confessie is toegestaen de vrye Oeffening van hunne Religie, zoo besluiten wy andermael, dat, even als by de Heeren Staten van de andere zes Provintien, dus ook by Uw Ed Mog., te gelyk en met 'er daed zyn toegelaten de Vergaderingen van een Mindergetal, dewelke onder deze Gezinte Classicalen worden genoemd, zonder telkens eene byzondere speciale Permissie te vragen; en dat wy ons onverhinderd mogen en moeten houden in het bezit en genot van dit Uw Ed. Mog. hoogste en gunstig Consent.

En hopende hier mede ons ten respecte van Uw Ed. Mog. volkomen gejustificeert te hebben, zullen de Ondergeteekenden vervolgens zich niet inlaten, of de Klagten van den Predikant te Leeuwarden en zyn Kerkeraed, dat, namelyk, de Geschillen niet alvorens voor den gemelden Kerkeraed zouden wezen gebragt, maer dat dezelve was voorby gegaen, gefundeerd zyn, dan niet. De Ondergeteekenden hebben in goede Conscientie vermeent dat dit Voorgeven, waerop nogthans alle de verregaende uitstappen van den Predikant en Kerkeraed te Leeuwarden zouden berusten, is ongegrond. Het is aen de Classicale Vergadering,

uit

uit de voor handen zynde Stukken en Papieren gebleken, en de Geschriften, door den Predikant van Leeuwarden zelf gedivulgeerd, dragen opentlyk hier van het getuigenisse, dat de dolerende Ledematen van de Leeuwarder Gemeente hunne Gravamina hebben gebragt voor den Kerkeraed, en dat dezen aldaer als informeel zyn verworpen. Hier over hebben de klagende Leden zich bezwaerd, en, naer Kerkenordre onder de Lutherschen, Uitschryvinge van de Vergadering der Classicale Gedeputeerden verzocht. Dezelve is daerop beschreven; is byeen gekomen; heeft alles behandelt volgens onze Kerkelyke Wetten, met de uiterste zachtmoedigheid; ook geene middelen onverzocht gelaten, dewelken eenigszins konden strekken om de Differenten, was het mogelyk, uit den weg te ruimen; maer wanneer alle hope hier toe werd afgesneden, is men getreden tot een Classicale Uitspraek; en indien de Predikant en Kerkeraed te Leeuwarden in goeden gemoede konden oordeelen by de voorsz. Uitspraek gegraveerd te zyn, hadden dezelven zich behooren te herinneren dat de eigen Schikkingen en Reglementen, volgens welken onder de tot hier toe ongeinterrumpeerde dadelyke vergunning der hooge Overheden in de Vereenigde Provintien, de Classicale Commissien by die van de Luthersche Religie plaets hebben, aen dezulken, dewelken zich by een Classicale Uitspraek bezwaerd vinden, is gelaten de vryheid om daer van te mogen appelleren aen een Synode of algemeen Classis,

LEEUWARDEN.

Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.

Dit was de weg, langs welken, indien men de Deugdelykheid der zake vertrouwde, Herstelling van het verbeelde Onrecht konde worden verkregen. Hier henen hebben Uwe Ed. Mog., in het meer bygebragte geval, den Predikant *Pesarovius* billyk en rechtmatig verwezen. Om dezen weg in allen opzichte vry te laten, is by de thans geinsinueerde Dispositie der Classicalen wel specialyk bygevoegd *salva Appellatione ad Synodum*. En uit deze oorzaek zyn alle de publieke Geschriften van

Leeuwarden. Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.

den Predikant en Kerkeraed te Leeuwarden, in druk gegeven, tot hier toe, onbeantwoord gelaten, ofschoon dezelven vervuld zyn met zaken, dewelken by wettig onderzoek zullen worden bevonden van geheel andere natuur te zyn, dan men die op eene onbehoorlyke wyze doet voorkomen; doch waeromtrent het Oordeel van het Synodus ongepraeoccupeerd word gelaten.

Niet meerder willen de ondergeteekenden zich aentrekken, dat deze Classis by den Predikant en Kerkeraed van Leeuwarden word gedecrieerd als Vreemden als Vreemdelingen. Alleenlyk moeten zy ondergeteekenden eerbiediglyk aen de overweging van Uwe Ed. Mog. bevelen hoe diergelyke verwyting voegt tegen Leden van eene Broederschap, gevolmagtigd volgens Kerkelyke Wetten, die door de Verwyters eigenhandig ondergeschreven zyn en waer van de Gemeente der Stad Leeuwarden tot nu toe actueelyk een Medelid is geweest. En wat verder betreft de onheusche Beschuldigingen van Heerschzucht en dergelyken; zullen de ondergeteekenden enkel zeggen, dat het zeer verre daer van daen is, dat de Luthersche Gemeenten of in het gemeen, of het Consistorium van Amsteldam voor zich zelve, eenige redenen zoude hebben om belust te zyn op Commissien, als deze, en op den last, dewelke de meergedachte Fraterniteit komt mede te brengen. Voor allen, die het Classis moeten uitmaken, word in dezelve niets gevonden dan arbeid en zorge; en het Loon is veelmael Haet en Laster; gelyk dit geval zelve daer van een eclatante preuve geeft. Voor de respective Gemeenten resideert hier in niets dan zware Kosten; en boven alles heeft, ten aenzien specialyk van de Gemeente van Amsteldam, het verband met de verdere Gemeenten zoodanige lastige uitwerkingen, dat, indien het vrystond open te leggen de wyze, op welke deze Gemeente met anderen, zonder onderscheid in welken der Geunieerde Provintien dezelven gezeten zyn, is handelende, hunne daden zekerlyk by Uw Ed. Mog. geene ongunstige reflexie zouden verdienen.

Ja

Ja de ondergeteekenden verzekeren zich, dat niet alle de Leden van de Leeuwarder Gemeente genoegen zouden vinden, wanneer de Fraterniteit wierde verbroken, en dat de Naestbestaenden van den Predikant zelf een wettige oorzaek zouden hebben zich daer over te beklagen; maer gelyk de Liefde in en door zich zelve eene voldoende Vergelding is van 't geene uit Liefde geschied, getroosten zich de ondergeteekenden blymoediglyk alles, wat tot de Bestendigheid en Bevordering van het gemeene Welzyn der Kerken mag dienen.

Leeuwarden. Bedenkingen der Classicalen aen de Staten van Vriesland.

Laetstelyk moeten wy aen Uwe Ed. Mog. nog voordragen, dat door de Decisie van de Classicale Gedeputeerden over den Predikant niet is gebragt zoodanig een onherstelbaer nadeel, als dezelve voorgeeft; hy is by deze Uitspraek niet gecensureerd, veel min gesuspendeerd, gedeporteerd of onbekwaem gemaekt om tot eenige andere Beroepinge te komen; alleen is aen hem Predikant geinjungeerd zich over de Leer, en den Kerkeraed over hun Plichtverzuim en Handelingen, ter purgie te stellen binnen de tyd van Zes Weken. Hadden dezelven vervolgens hun gehoudenis en pligt zich daer naer gelieven te schikken, alles was met Eer en tot Stichting en Opbouwing van Gods Gemeente geëindigd geworden; maer niet willende voldoen aen de Uitspraek van het Classis, zich niet begeerende te zuiveren en de gegeven Ergernis in het stuk der Leere weg te nemen, zyn, en de Predikant, en de Kerkeraed zelf, de Oorzaken geworden van alle de gevolgen, die hun door hunne wederhoorigheid overgekomen zyn, met de Uitspraek van het Classis, den 19 September 1753 te Leeuwarden uitgebragt, op zich zelve. Maer het niet voldoen aen die Uitspraek heeft veroorzaekt, dat, na dat de Trappen van Vermaninge vruchteloos waren gebruikt, de Predikant en Kerkeraed, by eene nadere Dispositie, in dato den 12 January en volgende dagen 1754, conform onze Kerkelyke Reglementen, voor den tyd van zes Weken van hunne Diensten hebben moeten worden gesuspen-

LEEUWARDEN.

Deductie der Classicalen aen de Staten van Vriesland.

deerd. Door deze Correctie nog niet tot inkeer komende, en de drie nadere Trappen van Vermaninge nu wederom, volgens het Voorschrift van dezelve onze Kerkelyke en door den Predikant en Kerkeraed onderteekende Schikkingen te werk gelegd zynde, is het andermael de directe Schuld van de Klageren, dat over hen by de gedachte Ordonnantien staet voorgeschreven het finale Deportement.

In deze termen ons bevindende, heeft het Respect, het gene wy onveranderlyk aen alle hooge Overheden toedragen, ons bewogen hier mede aen Uwe Ed. Mog. naer waerheid te openen op wat voet, door ons en onze Gedeputeerden, tot het gehouden Classis omtrent den Predikant en Kerkeraed van de Luthersche Gemeente der Stad Leeuwarden is gehandeld, voornamelyk ten einde wy by Uwe Ed. Mog. mogen wezen gedisculpeerd van de aengeteigde Usurpatie op het Territoir van Uwe Ed. Mog., en op dat wy het genoegen mogen hebben den hoogen en wyzen Yver van Uwe Ed. Mog. voor de Conservatie van de goede Ordres, ook specialyk in de onverhinderde uitwerking van onze Dispositien, te mogen roemen.

Waer mede, Edele Mogende Heeren, den Allerhoogsten God hartgrondiglyk biddende om zynen genadigen zegen over Uwer Edele Mogende dierbare Personen en Regering, verblyven wy, met alle verschuldigde Onderdanigheid en Eerbied,

Uwer Ed. Mog. Ootmoedige Dienaren,

Het Consistorium der Gemeente, toegedaen de Onveranderde Augsburgsche Geloofsbelydenisse, binnen de Stad *Amsteldam*, den zesden July Anno 1754, en uit derzelver naem

HENRICUS HAGEMAN, *Past. Amstelodamensis, Ecclesiæ invariatæ Aug. Conf. addictæ & pro tempore Præses.*

HENDRIK WILLEKENS, als President Ouderling.

Het

Het Consistorium der Gemeente, toegedaen de Onveranderde Geloofsbelydenisse, binnen de Stad *Groningen*, en uit deszelfs naem LEEU-WAR-DEN.

JAN HEMMES, President Ouderling, en

D. J. KLEUKER, als Boekhouder.

Het Consistorium der Luthersche Gemeente te *Deventer*, en in deszelfs naem

CHRISTOFFEL VAN BRANDS HOLTZAPFEL, *Pastor & h. C. Præses.*

GEORG ADAM GRELLE, Ouderling.

Het Consistorium der Gemeente, toegedaen de Onveranderde Augsburgsche Geloofsbelydenisse, binnen de Stad *Zwol*, en uit derzelver naem

COENRAED CHRISTOPH RENSING, *Pastor J. V. d. e. & hujus Consistorii Præses.*

H. H. KREMER, Ouderling.

Deze Deductie werd met een Brief van het Consistorie van Amsteldam, gedagteekend den 17 van Oegstmaend, gezonden aen de Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provintie, ter gelegenheid dat het Consistorie geinformeerd was dat de Staten, aen wien, als den Souverain, dezelve gericht was, niet gestadig vergaderen; verzoekende hier op de Attentie van de Heeren Gedeputeerden in zulke Termen, als men zien kan uit de Inleiding van de volgende Resolutie van den 22 der Oegstmaend, vervattende het besluit hunner Ed. Mog. op de bovengemelde Deductie:

LEEUWARDEN.

Resolutie der Gedep. Staten op de Deductie der Classicalen.

ONtfangen en gelezen eene Missive van het Presidiale Consistorium der Luthersche Gemeente te Amsteldam, gedateerd, aldaer, den 17 Augustus laetstleden, houdende hoe dat dezelve op eene onverwachte maniere door *Philippus Ludovicus Statius Muller*, tot nog toe Predikant in de Luthersche Gemeente te Leeuwarden, hadden ontfangen eene Resolutie, by deze tafel genomen den 19 Maert 1754, uit welke het zelve met de uiterste surprise had gezien het disaveu van dit Collegie op de Conduite van de Classicale Gecommitteerden, onlangs in deze Provintie en Stad, naer constant Coustuum in alle Provintien, *in dictamen* van hunne Kerkelyke Wetten, gehouden; Dat dezelve deze Resolutie van zoo grooten belang hadden ingezien, dat van oordeel waren om dezelve te moeten brengen ter overweginge van de Gecommitteerde Consistorien der Gemeenten, dewelken, na eene naeuwkeurige, hoewel reverente, examinatie, dezelve van het uiterste gevolg aenmerkende, daerop eenparig geformeert hadden eenige besoignes en de respective Missive aen de Ed. Mog. Heeren Staten van deze Provintie, die de eer hadden by deze met alle reverentie aen deze Tafel toe te zenden; waer uit dezelven meenden en hoopten, dat wy zouden kunnen zien dat de Proceduren van gemelde Classicale Gecommitteerden zoodanige eclatante Censure niet hadden gemeriteert; maer, ter contrarie, dat onze genomene Resolutie, alleen op gefingeerde en onware possitien van den voorzeiden Dnus Muller steunende, ten opzichte van de ondergeschrevenen eenige hardigheid insluitende, wy wel tot veranderinge zullen kunnen overgaen.

Dat deze gemelde Missive wel in de eerste plaets was geadresseerd aen de Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provintie Vriesland, als den Souverain, dewelke geinformeerd waren dat juist niet gestadig vergaderen; maer dat dit Collegie by absentie hoogstdezelven representeren.

Dat dezelven daerom de vryheid hadden genomen

LEEUWARDEN.

Reſolutie der Gedep. Staten op de Deductie der Claſſicalen.

men hun van die gelegenheid te bedienen, en het gebeſoigneerde van de Conſiſtorien voorſz. vooraf aen deze Tafel met alle eerbied te preſenteren, om dat van oordeel waren convenabeler te zyn dat, zoo wanneer wy uit het gededuceerde mogten bevinden, gelyk geene redenen hadden te twyffelen, dat het gereſolveerde *ex falſo narratu* was verzocht, het zelve gededuceerde de approbatie by deze Tafel mogte wegdragen.

Waerop gedelibereerd en overwogen zynde het gededuceerde van de Committerende Conſiſtorien van de Gemeenten, boven gemeld, is, na gedane Omvrage, goedgevonden en verſtaen te perſiſteren by onze genomen Reſolutie van den 19 Maert 1754. En daer te nevens, ter onderrigtinge van de Gecommitteerde Conſiſtorien van de Gemeenten voorſz., te declareren, dat, de Judicature over de Kerkelyke Zaken aen het Collegie, by hare Inſtructie, gedemandeerd en toevertrouwd zynde, het zelve van oordeel is dat de verleende vryheid van Religie, alhier aen de Lutherſche Gemeente toegeſtaen, niet zoo verre geëxtradeerd moet worden, om Recht en Magt te hebben om Claſſicale Vergaderingen buiten Kenniſſe en Permiſſie van de hooge Overigheid te houden, en Judicieele Actien te plegen, gelyk in het geval van den nog tegenwoordigen Dnus Muller, by Suspenſie is geſchied. Latende verder aen de Committerende Conſiſtorien van de Lutherſche Gemeenten over, om in deze zaken verder zoodanig te handelen, als dezelven naer billykheid, volgens derzelver Kerkelyke Wetten, verſtaen zullen te behooren.

En zal Extract van deze worden toegezonden aen het Præſidiale Conſiſtorium der Lutherſche Gemeente te Amſteldam, om te mogen ſtrekken tot derzelver narichtinge.

De Claſſis ondertuſſchen oordeelde te moeten voortvaren met de begonnen Proceduren, en beſloot derhalven, by eene Reſolutie van

LEEUWARDEN. den 26 der Wynmaend en volgende dagen, volgens de Onderteekeningen in ieder der byzondere Classicale Consistorien, tot het finale Deportement van den Predikant en Kerkeraed alhier, behoudens derzelver Appel aen het Synode, waer van den gedeporteerden het volgende blyk werd ter hand gesteld:

Finale Resolutie van de Classicale Gecommitteerden uit de respective Consistorien der Luthersche Gemeenten, binnen de Steden Amsteldam, Groningen, Deventer *en* Zwol, *ten aenzien van den Gesuspendeerden Predikant* PHILIPPUS LUDOVICUS STATIUS MULLER, *en den Kerkeraed der Lutherschen te Leeuwarden*, salva Appellatione ad Synodum.

Deportement van Dnus Muller en zyn Kerkeraed.

DE Ondergeschreve Classicale Gecommitteerden, uit last van hunne respective Consistorien by hunne Kerkelyke Procedures, van den beginne af tot hier toe, niets anders beoogt hebbende, dan, door de voldoeninge der Synodale Wetten, de Rechtzinnigheid der Leere, volgens onze Christelyke Belydenisse, en tevens de Rust en Eendragt der Gemoederen in de Gemeente te Leeuwarden, zoo veel aen hun is, te herstellen, hebben ten dien einde, na de gedecreteerde en aengezegde Suspensie, (volgens *Dictamen* en duidelyk Voorschrift van de ondergeteekende en aengenomene Kerkelyke Ordonnantien en Synodale Wetten,) van den Predikant en Kerkeraed in de voorschreve Gemeente; en daerop iterative- en successivelyk gedane drie Trappen van Christbroederlyke Vermaningen aen dezelve, ter evitatie van finael Deportement, met de uiterste langmoedigheid verwacht dat dezelve zich, na lang beraed, op eene behoorlyke wyze, conform voorgemelde Kerkelyke en van hun eigenhandig onderteekende Wetten, de Classicale Besluiten eindelyk zouden onderwerpen.

Maer de Classicale Gecommitteerden, gezien heb-

hebbende dat hunne heilzame Intentien van het van het voorgeschreven gewenschte Effect niet geweest zyn, en dus de voorschreve Predikant en Consistorialen te Leeuwarden, ten aenzien van de Kerkelyke Fraterniteit onder ons, zich thans in de termen bevinden, waerin de algemeene Kerkelyke Ordonnantien en Synodale Resolutien van den jare 1691. p. 11. het Vonnis van finael Deportement injungeren; zoo vinden de Ondergeschrevenen, na rype Deliberatie en onderlinge Communicatie hunner respective Adviezen, zich gedrongen, ter voldoeninge van voorschreve Wetten, hier mede te verklaren: Dat de meergemelde Predikant en Kerkeraed te Leeuwarden, wegens hunne Ongehoorzaemheid aen de Kerkelyke Ordonnantien, en volharding in dezelve, in het Deportement van hunnen respectiven Predikdienst en Kerkelyke Bedieningen geincurreerd zyn, en, ten aenzien van onze Broederlyke Societeit, voor geremoveerd en afgezet *ex Ministerio & Officio* moeten gehouden worden; gelyk ook dezelven, naer den eisch en uit kragt onzer voornoemde Kerkelyke van hun eigenhandig ondergeschreve en voorbedachtelyk overgetredene Wetten, voor afgezet en geremoveerd *a Ministerio & Officiis* gehouden worden mits deze, *salva Appellatione ad Synodum.*

LEEUWARDEN.

Departement van Dnus Muller en zyn Kerkeraed.

Amsteldam den 26 *October* 1754.

JACOBUS BOON, *V. D M Amst. Praes.*
WILHELM AUGUST KLEPPERBEIN, *Past.*
JACOB MULLER, *Past. Gron. nom. Consistorii.*
JOANNES BORCHARD.
CHRISTOFFEL VAN BRANDS HOLTZAPFEL, *Past. Davent. d.* 2 *Nov.* 1754.
JOACHIM WARNER, *Ouderling.*

Zwol den 31 *October* 1754.

ANDRIES PAEUW, *Past.*
W. KOLVER, *Ouderling.*

Accordeert met de Origineele door my
JOANNES HARTTUNG, *Sekretaris.*

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

NYMEGEN. De Regering dezer Stad is, door hare Koninkl. Hoogheid, Mevrouw de Prinses Gouvernante, den 2 der vorige Louwmaend, voor dit loopende jaer veranderd, en zyn toen tot Burgemeesters verkoren de Wel Ed. Groot Achtb. Heeren Mr. GYSBERT WEYER HARSBAERT en JAN JOSSELET, en benevens dezelven tot Schepenen, de Heeren *Nikolaes Hauft*, Mr. *Justinus de Beyer*, Heer van Hulzen, Mr. *Joan Engelen*, Mr. *Pieter Verschoor*, Mr. *François van den Steen*, Mr. *Engelbart de Man*, Heer van Noordgouwe, *Derk Knipping*, *Petrus van den Bergh*, Dr. *Joan Hartman Degner* en Mr. *Cornelis Walraven Vonk*.

THIEL. Den 3 der zelfde Louwmaend zyn, door hare Koninklyke Hoogheid, aengesteld tot Burgemeesteren dezer Stad, de Hoog. Ed. Welgeb. Heeren WILLEM HENRIK Baron PIEK, Heer van Zoelen en Brakel, en Mr. WILLEM ALBERT VAN LITH DE JEUDE; en tot Schepenen, de Heeren Mr. *Henrik Jan Bartens*, Mr. *Jakob Nikolaes van den Steen*, Heer van Ommeren en Wayestein, *Bernard Cock*, *Herman Dykmeester*, *Arnoldus van Leeuwen*, *Mattheus Lambertus Schull* en *Karel Lodewyk de Pagniet*, Heer van Karmestein.

HARDERWYK. Tot Burgemeesteren dezer Stad, zyn door hare Koninkl. Hoogheid benoemd, de Heeren Mr. NIKOLAES WILLEM DE MEESTER en Mr. FRANÇOIS OOSTERBAEN; tot Schepenen en Raden, de Heeren Mr. *Arnold Pronk*, Mr. *Heribert van Westerveld*, Heer tot Essenburg, *Bernhard*

hard Willem Pantheleek, Mr. *Joan Apeldoorn*, *Rudolph Otto Schrassert*, *Willem Joan van Westerveld*, Heer tot den Salentyn, Mr. *Willem Hermen* Baron van Broekhuizen, Heer van den Lathmer, *Aelt van Holte*, *Andries* Baron *Schimmelpenning van der Oye*, Heer van de beide Pollen, en Mr. *Derk Boonen*. VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

HATTEM. Hare Koninkl. Hoogheid heeft voor den tyd van drie jaren, ingaende den 22 dezer Sprokkelmaend, tot Raden dezer Stad aengesteld, de Heeren CASPAR ANTHONI VAN HAERSOLTE, WILLEM VAN HAERSOLTE TOT YRST, *Oswald Tulleken*, *Hendrik Barneveld*, *Lubbertus van der Vaerst*, *Gysbert Westenberg*, *Gerrit Willem Broekhuizen* en *Jan Louis van Alderwerelt van Heenvliet*. En daer uit, de twee eerstgemelde Heeren tot Burgemeesteren en de zes laetstgenoemden tot Schepenen.

ELBURG. Door hare Koninkl. Hoogheid zyn tot Burgemeesteren dezer Stad benoemd, de Heeren JAN GYSBERT SANDBERG en Mr. JOAN BURCHARD TULLEKEN; tot Schepenen en Raden, de Heeren *Wilhelmus Theodorus Hof*, *Derk Gerret van Hoeclum*, *Wynant Maximiliaen Jacob* Baron *van Reneffe*, Heer van den Brink, *Barent de Wael*, Dr. *Harmen Arnold Brouwer*, *Anthoni Barneveld*, en tot Scholtus des Amts Doornspyk, in plaets van den overleden Heere Mr. *Reinier Otto Schrassert*, de bovengemelde Heer Dr. *Brouwer*.

KLUNDERT. Hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Gouvernante, heeft den Heer *Joan Dingmans*, Rentmeester der Domeinen van deze Heerlykheid, aengesteld tot Ontvanger der Verpondingen en Rentmeester van alle de onderhoorige Polders derzelve; in de plaetse van wylen den Heere Mr. Willem van Schuilenburg, Oud-Burgemeester der Stad Delft, enz.

DELFT.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

DELFT. Den 10 der laetste Louwmaend is, in 's Gravenhage, overleden de Wel Ed. Groot Achtb. Heer Mr. *Willem van Schuilenburg*, Burgemeester dezer Stad en, wegens dezelve, Zitting hebbende in het Collegie der Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden, die in 's Hage resideren; Hoofd-Ingeland van Delfland; Bewindhebber der Oost-Indische Compagnie ter Kamere alhier; Ontvanger der Verpondingen over de Klundert enz. enz. In deszelfs plaetse is, door de Heeren Veertig Raden, op recommandatie van hare Koninklyke Hoogheid, de Ed. Groot Achtb. Heer *Hendrik d'Acquet*, President Burgemeester, verkoren om Zitting te nemen in het Collegie der bovengemelde Heeren Gecommitteerde Raden, tot Bloeimaend des jaers 1758. Verder is de zelfde Heer *d'Acquet*, door de Ed. Groot Achtb. Heeren Burgemeesteren dezer Stad, verkoren tot Hoofd-Ingeland van Delfland, wegens de Godshuizen. En eindelyk, is, door hare Koninklyke Hoogheid, uit eene overgeleverde Nominatie, tot Burgemeester dezer Stad verkoren, de Ed. Groot Achtb. Heer Mr. IZAAK VAN BUREN, Raed en Oud President-Schepen, in plaetse van den meergemelden Heere d'Acquet.

'S GRAVENHAGE. In den nacht, tusschen den 5 en 6 dezer Sprokkelmaend, overleed alhier de Heer *Karel Vitriarius*, Raedsheer in den Hove van Holland, Zeeland en Vriesland, wegens Holland. Den volgenden 19 der maend, stierf mede alhier, in den ouderdom van 77 jaren en 5 maenden, de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Willem van Erpecum*, 's Lands Advokaet van hunne Hoog Mog. de Heeren Staten Generael en den Raed van State; Advokaet-Fiskael en Procureur-Generael van den Raed en Leenhove van Brabant en den Lande van Overmaze; in wiens plaets door hunne Hoog Mog. tot 's Lands Advokaet is verkoren, de Heer Mr. *Philip van Zwinden*, en

door

door den Raed van State, de Heer Mr. *Ysbrant 't Hoen.*

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS ENZ.

LEIDEN. In 's Gravenhage stierf, den 6 dezer Sprokkelmaend, zeer schielyk de Heer Mr. *Abraham Vitriarius*, Sekretaris der Vierschare van 's Lands Universiteit in deze Stad; Broeder van den Raedsheere Vitriarius, die den vorigen nacht mede zeer schielyk was overleden.

AMSTELDAM. De Ed. Achtb. Raed dezer Stad heeft, den 28 dezer Louwmaend, den Ed. Groot Achtb. Heere Mr. *Daniel de Dieu*, Oud-Burgemeester alhier, benoemt, om, met den 1 der aenstaende Bloeimaend, Zitting te nemen in het Collegie der Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit, alhier residerende; en den Ed. Achtb. Heere *Lodewyk de Bas*, toen nog regerend Vicepresident-Schepen, om tegen gemelden tyd Zitting te nemen in de Rekenkamer van Holland.

Volgens jaerlyksche gewoonte, zyn, den 1 dezer Sprokkelmaend, voor dit loopende jaer, tot Burgemeesters dezer Stad verkoren, de Ed. Groot Achtb. Heeren Mr. GERARD AERNOUD HASSELAER, WILLEM GIDEON DEUTZ en Mr. GERRIT HOOFD; zynde tot Oud-Burgemeester aengebleven, de Ed. Groot Achtb. Heer Mr. PIETER RENDORP, Heer van Marquette. Uit de overgeleverde Nominatie, den 28 der voorleden Louwmaend geformeerd, zyn door hare Koninkl. Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, tot Schepenen dezer Stad gekoren de Ed. Achtb. Heeren *Willem van Heemskerk*, Mr. *Pieter Clifford*, Mr. *Anthoni Pieter van der Lyn*, Mr. *Jan van de Poll Pietersz.*, Mr. *Gerard Nikolaes Hasselaer*, *Nikolaes Warin* en *Jan Hendrik Kerkering*. En zyn, ten volgenden dage, door de afgaende en van nieuws regerende Burgemeesteren en nieuwe Schepenen, uit die van den voorgaenden jare, gekoren, tot President, de Ed. Achtb. Heer Mr. *Gerard Kuisten van Hoe-*

sen,

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

sen, en tot Vicepresident de Ed. Achtb. Heer *Jan van Tarelink*. Naderhand is, door hooggenoemde Vrouwe Gouvernante, uit de bovengemelde Nominatie van Veertienen, gekoren de Ed. Achtb. Heer *Thomas van Son*, in de plaets van den Heere Mr. Gerard Nikolaes Hasselaer, alzoo deze te na in Bloedverwandschap bestaet met den tot Burgemeester gekoren Heere Mr. Gerard Aernoud Hasselaer. Tot Schepenen-Commissarissen over des Gemeenen Lands Middelen zyn, uit de bovengenoemde Heeren, aengesteld de Heeren *Clifford*, *van der Lyn*, *van de Poll*, *Warin*, *Kerkering* en *van Son*.

Tot Ontvanger-Generael by het Ed. Mog. Collegie ter Admiraliteit alhier, mitsgaders van de Convoien en Licenten binnen deze Stad, is aengesteld de Wel Ed. Groot Achtb. Heer Mr. *Jan Graefland*, Oud-Burgemeester dezer Stad, in de plaets van wylen den Heere Mr. Job de Wildt.

WEESP, Op Vrouwendag, den 2 dezer Sprokkelmaend, is hier, volgens gewoonte, de Regeering veranderd, en tot Oud-Burgemeester aengebleven de Ed. Achtb. Heer KORNELIS VAN MARKEN, en als nieuw aenkomenden gekoren, de Ed. Achtb. Heeren JAN VISSER en KORNELIS VAN MARKEN NIKOLAESZ.; en tot Schepenen, de Ed. Achtb. Heeren *Abraham Darrest*, *Evert van Engelen*, *Anthoni van Marken*, *Barent Peelen*, *Tonis van Wyk*, *Jacobus Emaus* en *Arnoldus Jonas*. Uit dezen zyn, door hare Koninkl. Hoogheid, tot Schepenen-Commissarissen aengesteld de Heeren *van Wyk*, *Emaus* en *Jonas*.

NAERDEN. Den 7 dezer Sprokkelmaend zyn door hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, uit eene overgeleverde Nominatie, tot Schepenen dezer Stad verkoren de Ed. Achtb. Heeren *Abraham van der Kolk*, *Gerrit Groen*, *Lambert Bos*, *Jan Buis*, *Michiel van den Kerkhof*, *Elbert Aertse Byl* en *Dirk de Vries*, en tot Schepenen-Commissarissen, de Heeren *van der Kolk*,

Kolk, *Groen* en *Bor*. Door deze nieuwe Schepenen zyn, ten zelfden dage, tot Burgemeesteren verkoren de Ed. Achtb. Heeren EVERT SCHRIK, JACOBUS HENDRIK THIERENS en KORNELIS DE WOLF.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

ZIERIKZEE. Op Sint Stevensdag, den 26 der laetste Wintermaend, zyn hier, door het Ed. Achtb. Collegie van Heer-Burgemeester en Schepenen, voor het daer aen volgende jaer verkoren, tot Heer-Burgemeester, de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. RUTSCHERT DE JONGE, en tot Gemeente-Burgemeester, de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. ANTHONI OCKERSSE. Den 27 zyn by de Heeren van den Rade aengesteld, tot Thesaurieren voor vier volgende jaren, de Wel Ed. Gestr. Heeren *Nikolaes Massis* en *Joannes van Verre*; tot Weesmeesteren, de Heeren *Cornelis de Jong*, *Jacobus van Ysselstein*, *Jacobus van der Vliet* en *Joannes van den Houte*; tot Landrechters of Commissarissen van het Landrecht, de Heeren Mr. *Marinus Imanse*, Mr. *Jan Cornelis van den Broek* en Mr. *Jan van der Wolf*.

KAMPEN. Den 8 der afgeloopen Louwmaend, gewonen tyd der Raedsbestellinge alhier, werd, op Approbatie van hare Koninkl. Hoogheid, de oude Magistraet gecontinueerd.

Den 26 der zelfde maend overleed hier, in den ouderdom van 58 jaren, de Hoog Welgeboren Gestrenge Heer *Robert Fredrik van Haert*, Heer van Eversbergh, beschreven in de Ridderschap van Overyssel, en wegens het Kwartier van Twente Gecommitteerd in de Binnenlandsche Deputatie. In wiens plaetse hare Koninkl. Hoogheid in gemelde Deputatie gecommitteert heeft den Hoog Welgeboren Gestr. Heer *Willem* Baron van *Ittersum*, Heere van Oosterhof.

STEENWYK. Op Zondag na Paulus Bekeeringe, gewonen dag der Magistraetsbestellinge al-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

alhier, nu gevallen op den 26 der laetste Louwmaend, is alhier de Verkiezing der Regeringe voor het tegenwoordige jaer geschied, en zyn alle de Leden, die in het voorgaende jaer geregeert hebben, wederom verkoren, uitgezondert dat, ter vervullinge van het Amt van Burgemeester, in den voorledenen jare opengevallen door het overlyden van den Heere Egbert Lampe, thans verkoren is de Heer *Meinerd Tuttel.* Deze Verkiezing werd, ten gemelden dage, ter goedkeuringe overgezonden aen hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Gouvernante, die hier op, by schryven van den 5 dezer Sprokkelmaend, hare Approbatie heeft gelieven te verlenen; en zyn dienvolgens tot Burgemeesteren, Schepenen en Raden, voor dit loopende jaer, aengesteld de Heeren ARNOLD VEDDER, VOLKERT TER SWEGE, Bouwmeester, GERBRAND VOGELZANG, Thesaurier, ARENT VAN RUINEN, Dr. STEPHANUS DE BOCK en MEINERT TUTTEL.

LEEUWARDEN. De Verandering der Regeringe in de Steden dezer Provintie, zoo verre die, door het vriezend Weer, dat in deze Gewesten de Gemeenschap tusschen dezelven gewoon is merkelyk te belemmeren, tot nog toe ter onzer kennisse gekomen is, door hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Gouvernante, voor dezen loopende jare gedaen, is op de volgende wyze geregeld. In deze Stad zyn gekoren, tot Burgemeester, de Heer Mr. CORNELIUS FRANCISCUS FRISIUS, en tot Schepenen, de Heeren *Abrahamus Couperus*, en *Otto Nicolaus Tholen.* Te

BOLSWART, tot Burgemeesters, de Heeren FRANCISCUS ELGERSMA en LOUW MACHET. Te

FRANEKER, tot Burgemeesters, de Heeren BENJAMIN VAN BURENSTINS en ANDRIES SALVERDA Te

SNEEK, tot Burgemeester, de Heer HARING LYNSLAGER; tot Schepen, de Heer *Uldrik Schraegsma*, en tot Bouwmeester de Heer *J. H. Nieuland.* Te

DOK-

DOKKUM, tot Burgemeesters, de Heeren THYS DE HAEN en LIVIUS SINIA. Te

HARLINGEN, tot Burgemeesters, de Heeren Mr. WYBRAND VAN ITSMA en ABRAHAM ROOZEN; en tot Gemeensluiden, de Heeren *Hermanus Siccama* en *Laurens Tabes*. Te

STAVOREN, tot Burgemeesters, de Heeren PIERIUS HEMPENIUS en MONTE WIARDA. Te

WORKUM, tot Burgemeesters, de Heeren EVERHARDUS VAN DER VELDE en TIBERIUS RINIA. Te

HINDELOPEN, tot Burgemeester, de Heer OCCO JANS.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

MAESTRICHT. Door hunne Hoog Mog. is tot Schepen dezer Stad verkoren, de Heer *Jacobi de Cadiere*. Ook heeft de Regering dezer Stad tot derzelver Advokaet-Agent by hunne Hoog Mog. aengesteld, de Heere Mr. *Jacobus Visser*, Advokaet voor de Hoven van Justitie in 's Gravenhage.



'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

ONs Vaderland heeft, in dit Jaergetyde, wederom den last van eenen strengen en vooral lang aenhoudenden Winter gevoelt, die, met het stremmen der Stroomen, den Koophandel, de Neringen en Handwerken heeft doen verslappen, en alle harten doet verlangen om verkwikt te mogen worden met de lieflyker stralen van een milder Zonneschyn, die de nog durende Koude verzachte en eerlang de voorboden der blyde Lente doe zien. Door het missen van verscheiden Briefwisselingen, mag het ons nog niet gebeuren hier omtrent vele Byzonderheden aen te teekenen; maer wy rekenen het geenszins buiten alle merkwaerdigheid te gedenken, dat het, op den laetsten dezer Sprokkelmaend, reeds de negenenvyftigsten dag is, waerop het besloten Water aen de Trekschuiten tusschen Amsteldam en Haerlem, in eene gedurige achtervolging, het varen belet heeft. Wisten wy echter van alle kanten in ons Nederland, gelyk men ons uit het Graefschap BUREN meld, dat het Winter-Graen op het Veld, den 6 dezer maend, door de Vorst nog niet had geleden, wy zouden den Akkerman overal met dien Zegen mogen geluk wenschen; doch het meermael smelten der gevallen Sneeuw, by korte tusschenpoozen van ontlatinge, en het kort hier op weder bevriezen der nat geworden Gronden, laet den Landluiden, in dezen opzichte, niet zonder reden van bekommeringe: terwyl ondertusschen velen der Veebouweren zuchten onder het aenhoudend drukken, indien zelfs niet opwakkeren, der Sterfte van het Rundvee. Het zelfde Graefschap Buren vreest dat de Woede, die alle zyne Naburen van rontsomme hevig aentast, wederom tot zyne Stallen zal indringen.

Ook had zich op deszelfs eigen Grondgebied in de Stad *Buren*, de Ziekte ter helfte van de laetste Louwmaend weder geopenbaert; doch met die genade des Hemels, dat het by één Huis gebleven en hier het meeste Vee gebeterd is; maer te *Ericbem*, een vierendeel uurs bezuiden de Stad, was een Huis, daer alles weg stierf, en een Landman reeds negen Beesten verloren had. Onder het Rechtsgebied van de *Klundert* waren, in de gemelde Louwmaend, eenige Hoeven op nieuws aengetast; doch de Plaeg had met het begin dezer Sprokkelmaend opgehouden. In de *Heiningen* by de *Fynaerd*, waren nog vierentwintig Runderen ziek van een man, by wien 'er al eenigen waren gestorven. In *Oudewater* en rondom die Stad, was de Veepest zoo hevig als men ze nog nimmer vernomen had. RHYNLAND klaegt met algemeene uitdrukkingen niet minder, en dat op vele plaetsen genoegzaem alles is weggestorven. In GOOILAND werden *Hilversum* en *Huizen* wel allermeest door de Sterfte bezocht. *Laren* en *Eemnes* hadden hier en daer een enkel Huis besmet, en in de *Nieuwe Loosdrecht* stierf by dezen en genen mede een enkel Beest; maer in de *Oude Loosdrecht* was de Sterfte niet, en zy hield op te *Ankeveen* en *Korteboef*. In WATERLAND woedde, in de vorige Louw- en het begin dezer Sprokkelmaend, de Sterfte ook sterk te *Buiksloot*, *Landsmeer* en aen den *Oostzaender Overtoom*. Uit andere Provintien zyn ons tegenwoordig geene Berichten medegedeeld, dan alleen uit OVERYSSEL, en van daer byzonder uit *Steenwyk*, daer de Plaeg blyft aenhouden. Het lot van den Landman, naby die Stad, was mede ongelyk. De Ziekte was op nieuws in het Scholtampt van Steenwyk ontstoken op *Callencote*. *Onna*, in het zelfde Scholtampt, was vry gelukkig in het voelen der smerte, alzoo hier het meeste Vee gebeterd is, en een Huisman, van zestien zieke Runderen, twaelf gebeterden heeft overgehouden. Op *Steenwykerwold* werd

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

's Lands Zegen en Onheilen.

werd de Ziekte op eenige plaetsen bespeurd. Maer met feller woede heerschte dezelve in de Stad Steenwyk zelve, daer, sedert het Vee in de Stallen gebragt is, tot op den 5 dezer Sprokkelmaend, honderd en dertien Beesten, behalven nog anderen in de Vryheid, zyn gestorven. Men schept 'er echter eenige hope, onder het aenhouden der Plage, naerdien meer Beesten beteren, dan toen den Besmetting weder haren aenvang nam. In Drenthe blyft de Ziekte nog aenhouden.

Dus is de toestand, dien wy wegens deze Landplage kunnen berichten; en geen wonder dat de bedrukte Landman niet alleen, maer alle welgeaerde Ingezetenen, wien 's Lands heil ter harte gaet, wenschen dat eindelyk zulk een zware smert moge verligt worden. Ook zien wy dat, zoo ras het Vernuft iets heeft uitgedacht, 't welk met waerschynlykheid kan beproefd worden, men het hart van dezen of genen niet onbereid vind om die Proeve te nemen; en het betaemt ons hier van, met bede aen den genadigen Hemel om zynen Zegen, verslag te doen. In de laetste Louwmaend kreeg men in deze Gewesten een tyding uit Londen, geschreven den 18 dier Maend, van een Onderneming in Engeland, aengewend om het grootste Gevaer der Ziekte aen het Rundvee, door Inënting, te verhoeden; gelyk men weet dat die Landaert dergelyke Inënting van de Kinderen-ziekte heeft in gebruik gebragt en meent, hier door vele Kinderen te hebben behouden. Dewyl wy niet gaerne missen in een zaek van dit gewigt, zullen wy het Uittreksel uit dien Brief, gelyk het luid, woordelyk mededeelen: „ Van alle de Re-
„ medien, tot nog toe, tegen de Ziekte onder
„ het Rundvee, welke tegenwoordig byna gansch
„ Europa bedroeft, gebruikt, is 'er tot nog toe
„ geen kragtig genoeg bevonden, het zy om de
„ Ziekte voor te komen, het zy om de besmette
„ Beesten te genezen. Men heeft zelfs de genen,
„ welken in staet zouden geweest zyn om expe-

„ rien-

„ rientien, ten opzigte van ziek Vee, te maken» 's LANDS
„ den moed benomen door de Wet, die op een ZEGEN
„ zware Geldboete ordonneert, om dat Vee, zoo EN ON-
„ dra zich de Ziekte ontdekt, immediaet om te HEILEN.
„ brengen (*). Zie hier ondertusschen een Hulp-
„ middel, welke een Edelman uit de Provintie
„ van York met succes geappliceert heeft, om de
„ Beesten voor de gevolgen van de Besmetting,
„ door middel van Inënting, die op de volgende
„ manier geschied, te behoeden. Om het Rund-
„ vee tot de Inënting te bereiden, moet men het
„ zelve doen laten en het twee of drie verfrisschen-
„ de Purgatien ingeven. Maekt vervolgens een
„ Opening in de Kossem of Halskwabbe, en steekt
„ in dezelve een prop Werk, geweekt in het Vogt,
„ dat uit de Kinnebakken of Neusgaten van een
„ Ziek Beest loopt, en laet het twee of drie da-
„ gen daer in steken, gedurende welken tyd de
„ Ziekte zich zal openbaren; doet het Beest dan
„ in een Weide, en laet het zelve daer in, tot
„ dat het gevaer van de Ziekte over is; men moet
„ hun geen droog Voedzel geven, maer van tyd
„ tot tyd gemengde Zemelen of ander warm Voed-
„ zel. De Heer *Dobson*, die deze Remedie, ten
„ opzigte van zyn eigen Vee, ten tyde dat de
„ Besmetting het sterkste in zyn Provintie woed-
„ de, geappliceert heeft, declareert, dat hy,
„ door middel van Inëntinge, van de tien Bees-
„ ten negen behouden heeft". Niet lang leed het of hier van werd ook de Proef genomen in den Heer Huigenwaerd, een aenzienlyke Bedyking in Noordholland. De Ed. Gr. Achtb. Heer *Pieter Binkhorst*, Burgemeester der Stad Hoorn, die aldaer op zyne Landhoeve woont, liet hier, den 3 dezer Sprokkelmaend, een Hokkeling brengen op een onbesmetten Stal, die op een goeden afstand gelegen is van eene Wooning, daer de Beesten Ziek

(*) Dit ziet op Engeland, want in ons Vaderland is in geen een der Provintien zulks bevolen.

's LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

Ziek waren. Men deed den Hokkeling, nog dien zelfden dag, in den Stal aderlaten, en vervolgens niet dan Zemelen met warm Water en Stroo te eten geven. Den 6, dus drie dagen daer na, geschiedde de Inënting, door het Beest een Snede onder den Hals in den Strot of de Kwabbe te geven, en daer in een Wiek van Vlas te steken, die in de Vuiligheid, die een Ziek Beest gemeenlyk uit den Neus en de Oogen loopt, was nat gemaekt. Den 11 des morgens, werd de Hokkeling reeds Ziek bevonden en was vier dagen lang hard Ziek; doch den 15 begon hy reeds te eten, en was den 18 dezer Maend volkomen hersteld. Wat de verdere Uitslag zyn zal, zoo ras de Wond, daer de Inenting gedaen is, zal genezen zyn en men, volgens het voornemen, den Hokkeling op een Stal, waerin Zieke Koeien zyn, zal gebragt hebben, verwachten wy te vernemen; en wat Geluk de Proef aen andere Beesten, die men voornemens is te enten, verder zal gehad hebben. De goedertierene Heelmeester en Behouder van alles wat Leven heeft, storte hier over zyne Goedheid uit, op dat Nederland nieuwe stoffe van Dankbaerheid hebbe om zynen Naem te verheerlyken.

Wegens de aenhoudende Vorst, kunnen wy ons gewone Lystje van de Pryzen der Producten nog niet plaetzen; ook moeten wy, door zeker toeval, het plaetsen der Waernemingen van het Weder voor de maend January *tot de uitgave van ons volgende Stukje uitstellen.*

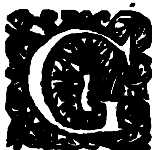
NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN.

MAERT.

MDCCLV.

GELDERLAND.

ZUTPHEN.



Elyk de Magistraet dezer Stad, in den Watersnood van den voorledenen jaren, de bedrukte Ingezetenen alleszins met onderstand te hulpe kwam, zoo heeft het ook hunne Ed. Groot Achtb. behaegt, in de felle Koude van den zoo vroeg begonnen en langdurigen Winter, hun medelyden aen den behoeftigen te bewyzen, door het inkoopen van eene zeer groote kwantiteit Turf, die in verscheiden reizen en by herhalingen is uitgedeeld aen zulken, die niet van de gewoone Armengelden leven. ZUTPHEN.

ANGERLO.

ONnoodig is 't in het breede met Aenmerkingen uit te weiden over de Misbruiken in de Kerkelyke Beroepen, het zy door het weeren van Voorwerpen, die sommigen mishagen, of het indringen van anderen, die men krachtig begunstigt, in weerwil van hun, tot ANGERLO.

ANGER-LO. wier Stichting en Opbouw de beroepene Leeraers moeten dienen. De ervarenheid leert al te dikwils, dat de menschlykheid hier gedurig hare rol speelt, menigmael tot krenking van 't Gezag van loffelyke Overheden, of dermate dat hooge Gerechtshoven de Geschillen, die hier over voorvallen, na openbare Pleitgedingen, by Vonnisse moeten beslisschen. Van dit laetste levert een Beroep, hier te Angerlo reeds in den jare 1753 geschied, een voorbeeld. Dit kleine Dorp, onder het Richteramt van Doesburg, in het Graefschap Zutphen, behoorende, en een half uur bezuiden de Stad Doesburg gelegen, miste, in het gemelde jaer, zynen Predikant, door het vertrek van Dnus *Mattheus Hartog* naer Steenderen, in dit zelfde Graefschap, een uur gaens van Doesburg, liggende. Na dat Dnus Hartog den 9 der Grasmaend van dat jaer derwaerds beroepen was, en den 23 der zelfde maend hier te Angerlo zyn Afscheid gepredikt had, hoorde men eenige Proponenten op het Beroep prediken, en de dag tot het zelve werd op den 11 van Hooimaend des zelfden jaers bestemt. Ten dezen einde, alzoo de Gemeente van Angerlo geen Kerkeraed heeft, verschenen, ten zelfden dage, alhier, als Inspectoren van de Classis des Graefschaps Zutphen, Dnus *Abraham Jacob Schluiter*, Dnus *Adolph Henrik Nood* en Dnus *Abraham van Zandbergen*, Predikanten te Zutphen, Doesburg en Westervoort; en als naburige Consulenten, Dnus *Henricus Joannes de Vos* van Lathum, Dnus *Jacobus van der Spyk* van Doesburg, Dnus *Henrik Smits* van Drempt, Dnus *Herman Henrik Mencke* van Didam, en

Dnus

Dnus *Jacob Morange Assink* van Oldenkeppel en Keppel-binnen; alle welke Predikanten vergaderd waren om, ten hunnen overstaen, de Beroeping te doen en de Stemmen der geboekte Ledematen op te nemen; die op een Plaets, daer geen Kerkeraed is, allen tot het Stemmen bevoegd zyn (*). In deze handeling viel verschil voor, of de Proponent *Joannes Luitjes* van Deutichem, dan of de Proponent *Boonen* van Harderwyk, tot Predikant te Angerlo verkoren was, naerdien vyfentwintig Ledematen voor den laetsten en eenentwintig anderen, gevoegd met eenigen uit de bovengemelde Predikanten, voor den eersten gestemt hadden, en onder deze eenentwintig nog drie Personen waren, wier recht tot stemmen zeer bedenkelyk voorkwam, alzoo een derzelven te Kleve en twee anderen te Doesburg hunne woonplaets hadden, aen welken echter door de Inspectoren en Consulenten vergund werd te stemmen. De Ledematen derhalven, die voor den Proponent Boonen gestemt hadden, meenden niet te moeten berusten in de Beroepinge van den Proponent Luitjes, en gaven, in het laetst der Hooimaend 1753, aen de Inspectoren een Protest en Appel over, tegen dezen Handel, het welk zy ook den 1 van de volgende Oegstmaend by de Classis, door Gecommitteerde Ledematen, die hier Gehoor verzocht hadden, inbragten. Dit Protest was van den volgenden inhoud.

ANGERLO.

Pro-

(*) Swetius Synodale Ordonnantien. Cap. I. Art. 12. pag. 6.

ANGERLO.

Protest en Appel van eenige Ledematen der Kerke te Angerlo, wegens de onlangs gedane Beroepinge van een Predikant, aldaer gedaen op den 11 July 1753; overgegeven aen de Heeren Inspectores Classis in het laetst van July dezes jaers 1753, en op den 1 Augustus 1753 aen de Classis Ante-Synodael overgegeven.

Protest en Appel aen de Classis tegen het Beroep van Dnus J. Luitjes.

WY ondergeschrevene Ledematen van de Kerke te Angerlo, zamen geroepen om op den 11 July dezes jaers te verschynen in de Kerk aldaer, om te stemmen tot het beroepen van een anderen Predikant, in de plaets van Dnus Mattheus Hartog, beroepen naer Steenderen, zoo hebben wy ons ook aldaer tydig laten vinden, en door de *Classis Contracta* gevraegd naer onze genegentheid, hebben wy gestemt voor Dnus Boonen, Proponent te Harderwyk, als van wiens gaven en bekwaemheden wy ten vollen verzekerd waren. Edoch was 'er onder de Mans-Ledematen van de voornoemde Kerk te Angerlo een veel minder en kleiner getal, die stemden voor den Proponent Luitjes; en als wy hoorden dat voornoemde *Classis Contracta* hadde kunnen goedvinden, om met een minderheid van stemmende Leden (onder welken nog eenigen waren, wier qualificatie tot het stemmen van den te beroepenen Predikant zeer bedenkelyk is) te concluderen en Dnus Joannes Luitjes, Proponent te Deutichem, te beroepen; zoo hebben wy ondergeschrevene Ledematen aenstonds tegens deze informele Beroepinge nadrukkelyk geprotesteert, gelyk wy mits dezen op het krachtigste daer tegen protesteren, en te gelyk appelleren aen de Classis Ante-Synodael; en indien de handeling over dit ons Appel, op die Classis niet mogte kunnen gehandeld worden, appelleren wy tot de naestkomende aenstaende Synodale Vergadering, die zal gehouden worden den 15 van de maend Augustus dezes jaers

1753 binnen Harderwyk, wanneer wy de Redenen van ons Protest en Appel nader en breeder zullen deduceren; verzoekende dat ondertusschen met de verdere Proceduren van deze informele Beroepinge geheel moge worden stil gestaen, tot dat door eene hoogere Vergadering daer over zal zyn erkend. ANGERLO.

Alle de vyfentwintig Ledematen, wier Namen wy vervolgens in eene Sententie van het Hof van Gelderland zullen vinden, hadden dit Protest en Appel eigenhandig of met hun Merk onderteekent. De Classis Ante-Synodael hoorde hier op het Bericht van de Inspectoren en Consulenten; maer vond de zaek niet in de termen om in die Vergadering te kunnen worden gedecideerd; en besloot derhalven, na deliberatie, dezelve te verwyzen tot de *Classis plenaria*; verzoekende en magtigende middelerwyl de gemelde Inspectoren en Consulenten om het Geschil tot genoegen van de Gemeente van Angerlo te termineren en af te doen. Ingevolge deze magt werd door de Inspectoren en Consulenten in het laetst der Oegstmaend van het voorgemelde jaer 1753 te Angerlo een Vergadering beleid, op welke aen de Ledematen, die voor Dnus Boonen gestemt hadden, gevraegd werd wat zy tegens Dnus Luitjes hadden in te brengen, en waerom zy hem tot hunnen Predikant niet wilden hebben? Waerop door de protesterende Ledematen geantwoord werd dat zy op Dnus Luitjes niets wisten te zeggen, maer dat zy den Proponent Boonen met Meerderheid van Stemmen hadden beroepen, en deze derhalven, en niet Dnus Luitjes, hun Predikant moest zyn, ten ware de Inspectoren en Consulenten iets tegen

ANGERLO. Dnus Boonen hadden in te brengen, waerom hy aen deze Plaets niet beroepelyk kon geoordeeld worden. Hierop werd echter niets voortgebragt het gene, zoo de protesterende Ledematen meenden, het Beroep van Dnus Boonen konde stremmen, waerom deze Byeenkomst onverrichter zake scheidde. Het uitzigt bleef dan op de *Classis plenaria*, te houden te Zutphen in Grasmaend des laetstvoorledenen jaers 1754; wanneer de zaek weder diende, doch niet werd afgedaen, en alleen door de Inspectoren en Consulenten eene Resolutie van de Vergadering werd verkregen, tegen welke verscheiden Leden geprotesteert hebben. Dezelve behelsde de volgende Artikelen:

Resolutie van de Classis plenaria.

I. DAt de Classis wel kan goedvinden dat D. D. Inspectoren zich op de eerste Kwartiers Vergadering addresseren by hunne Edel Mogenden, om uit hun zelfs Name te spreken over het te voren van hun geallegueerde oude Reglement.

II. Dat hunne Eerw. by die gelegenheid zullen, *nomine Classis*, verzoeken een nieuw Reglement, waer naer de Classis en derzelver Inspectoren zich in het stuk van Beroepinge, in het toekomende zullen kunnen reguleren.

III. Dat de Classis tot zoo lange zal superséderen ontrent de zake der Beroepinge te Angerlo, tot dat de D. D. Inspectores het voornoemde Verzoek aen hunne Edel Mogenden gedaen en derzelver Resolutie daerop hebben bekomen; wordende de Heeren Inspectoren gevolmagtigd om als dan, ingevolge zoo een verkregen nieuw Reglement, *pro re nata*, te werk te gaen; het zy met den beroepenen te examineren en in de Gemeente van Angerlo in den H. Dienst te bevestigen, of anders onder hun Eerw. opzicht eene Beroepinge aldaer *de novo* te laten geschieden; ten

ten einde die Gemeente van een ordinaris Herder en Leeraer, zoo haest mogelyk is, moge worden voorzien: zullende, anderszins, de *Classis plenaria*, op derzelver naeste Zamenkomst, hier omtrent nader, ter afdoeninge van deze questieuse zake, handelen; het welk de Partyen, wederom binnen gekomen zynde, *a D. Præside* is bekend gemaekt; zullende, op hun verzoek, aen de Inspectoren en protesterende Leden dier Gemeente Copye van de Classicale Resolutie gegeven worden. ANGERLO. *Resolutie van de Classis plenaria.*

Dat. Zutphen den 26 April 1754.

(*Geteekend*)

FREDRIK JACOB BOUQUET,
V. D. M. te Hummelo & h. t. Classis Zutph. Scriba.

De protesterende en appellerende Ledematen, misschien vreezende dat hun zaek hier door op de lange baen zou geschoven worden, of verdrietig dat hunne Gemeente zoo langen tyd van een gewoonen Leeraer werd beroofd, grootelyks tot nadeel van hunne Jeugd, gelyk ook in andere opzichten, vonden raedzaem om by het Ed. Mog. Hof van Gelderland eene Citatie te verzoeken, die hun ook verleend is, om de Inspectoren en Consulenten tegen den 11 van Hooimaend des voorledenen jaers 1754 voor den Hove te doen compareren, en ten dien dage de zaek aldaer door Partyen te bepleiten. Door zekere opgeworpene zwarigheid werd het Proces eenigen tyd uitgesteld; doch ondertusschen door een Geschrift aen hunne Ed. Mog., de Heeren Staten des Kwartiers van Zutphen, kennis gegeven dat de zaek van Beroepinge te Angerlo aen het Hof van Gelderland was gebragt en aenhankelyk gemaekt.

ANGERLO. Wanneer men verwachtte dat het Proces ten principale zou worden bepleit, vonden de Gedaegden, namelyk de Inspectoren en Consulenten, goed door hunnen Advokaet een Exceptie te formeren, hier in bestaende dat het een Kerkelyke Zaek was, die door de Classis afgehandeld en derhalven van het Hof aen de *Classis plenaria*, die in den jare 1755 te Zutphen stond gehouden te worden, behoorde gerenvoieerd te worden. Over deze Exceptie werd, door Partyen, naer style van den Hove, geprocedeerd, en het Hof gaf den 22 van Slagtmaend hier over de volgende Sententie:

Sententie tegen de Exceptie der Inspectoren der Classis van Zutphen.

IN de zake van *Jan Hendrikſen*, *Gerrit Kappel*, *Jan Brink Volkerts*, *Theunis Volkerts*, *Hendrik Herms*, *Gerrit Scholten*, *Theunis Theunissen*, *Hendrik Wolters*, *Gerbrand Gaerbrands*, *Sander Theunissen*(*), *Hendrik Volkerts*, *Jan Peter Godfried*, *Roelof Terink*, *Hermen Gerbrands*, *Peter Heiting*, *Theunis Velding*, *Willem Gerritsen*, *Derk Heiting*, *Derk Willemsen*, *Willem Hermsen*, *Jan Abbink*, *Peter Gerbrands*, *Hendrik Terink*, *Lammert Terink*; alle Ingezetenen en Ledematen van de Gereformeerde Kerk tot Angerlo, Impetranten en Geëxcipieerden, ter eenre; en *Abraham Jacob Schluiter*, *Adolph Hendrik Nood*, *Jacobus van der Spyk*, *Hendrik Smits*, *Jacob Morange Assink*, Her-

(*) Onder de Ledematen, die het Protest en Appel, hier voor gemeld, geteekent hebben, volgde onder het Protest *Reinder Bloemendael*; doch na dat dezen, om zynen yver in het voorstaen dier zake, moeilykheid was bejegend, besloot hy niet onder de Impetranten geteld te worden; het welke de reden is, waerom hier van de vyfentwintig protesterende Ledematen, die Dnus Boonen gestemt hadden, maer vierentwintig gevonden worden.

ANGERLO.

Sententie tegen de Exceptie der Inspectores Classis van Zutphen.

Herman Henrik Mencke en *Henricus Joannes de Vos*, respective Predikanten te Zutphen, Doesburg, Drempt, Keppel, Didam en Lathum, Gedaegden en Excipienten ter andere zyde: Gezien by den Hove des Furstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen de Aenspraek, mitsgaders de Antwoord Exceptioneel, en de Antwoord op de Exceptie met het *binc inde* geappliceerde Bewys: Mede geresumeert de mondelinge Replicq en Duplicq, en gelet op alles, waer op in dezen te letten stonde: Het voorsz. Hof, doende Recht, rejecteert de geobmoveerde *Exceptio Litispendentiæ* en van Renvoy, en ordonneert Partyen naer style van den Hove verder te procederen; de Kosten der exceptive Proceduren niet te min, om redenen, compenserende. Gedaen en uitgesproken in den Rade van Gelderland, te Arnhem, den 22 November 1754.

(*Was geteekend*)

E. J. BRANTSEN.

Onder de Gedaegde Predikanten word in deze en in een andere volgende Sententie Dnus *Abraham van Zandbergen*, Predikant te Westervoord en Inspector van de Classis van Zutphen, niet geteld, alzoo deze, na de gedane Citatie, verzocht had van deze Proceduren ontslagen te mogen zyn, aennemende de Onkosten, in zoo verre hy daer toe mogt verpligt zyn, te betalen; naerdien hy verklaerde, dat hy wegens de Beroeping te Angerlo zich niet met de andere Inspectoren en Consulenten had kunnen vereenigen, ten aenzien van hunne gedachten dat zy Stemmen hadden in het Beroep; waer van hy het tegendeel oordeelde; doch dat hy anderszins met hen zyn Stem aen Dnus Luitjes zoude geven; en op deze Verklaring hadden hem de Impetranten ontslagen om als Gedaeg-

ANGERLO. daegden te compareren. Na het verwerpen van de Exceptie door de bovengemelde Sententie van het Hof Provintiael, werd de dag om de zaek ten principale af te pleiten in het laetst van den verloopen jare bepaeld, wanneer, op den 17 en 18 der Wintermaend, de Pleidooijen werden gehouden; doch het Slotvonnis van den Hove is, door het invallen der Vacantie, niet eerder uitgesproken dan den 1 der tegenwoordige Lentemaend, en luid aldus:

Decisive Sententie wegens het Beroep van Angerlo.

IN de zake van *Jan Hendrikssen*, *Gerrit Kappel*, *Jan Brink Volkerts*, *Theunis Volkerts*, *Hendrik Herms*, *Gerrit Scholten*, *Theunis Theunissen*, *Hendrik Wolters*, *Gerbrand Gaerbrands*, *Sander Theunissen*, *Hendrik Volkerts*, *Jan Peter Godfried*, *Roelof Terink*, *Hermen Gerbrands*, *Peter Heiting*, *Theunis Velding*, *Willem Gerritsen*, *Derk Heiting*, *Derk Willemsen*, *Willem Hermsen*, *Jan Abbink*, *Peter Gerbrands*, *Hendrik Terink* en *Lammert Terink*; alle Ingezetenen en Ledematen van de Gereformeerde Kerke te Angerlo, Impetranten ter eenre; en *Abraham Jacob Schluiter*, *Adolph Hendrik Nood*, *Jacobus van der Spyk*, *Hendrik Smits*, *Jacob Morange Assink*, *Herman Hendrik Mencke* en *Hendricus Joannes de Vos*, respective Predikanten te Zutphen, Doesburg, Drempt, Keppel, Didam en Lathum, Gedaegden ter andere zyde; Gezien by den Hove des Furstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen, de Aenspraek en Antwoord, *in scriptis* overgegeven, met het *hinc inde* geappliceerde Bewys; mede geresumeerd de mondelinge Replicq en Duplicq; en gelet op alles, waerop in dezen te letten stonde: Het voorsz. Hof, doende Recht, condemneert de Gedaegden, sampt een ieder in 't byzonder, voor zoo veel een iegelyk daer aen plichtig is, om het gelibelleerde Beroep op den Proponent *Luitjes* af te schaffen en behoorlyk te redresseren; en mits dien, al nog, ten allereersten, en zonder verder delai, het Beroep, volgens

gens Pluraliteit der Stemmen van de Gemeente te Angerlo op den Proponent Boonen uitgebragt, zoo zy op deszelfs Leer of Leven niet te zeggen hebben, te Approberen en Kerkelyk te maken, zoo zulks behoort; de Kosten dezer Proceduren niet te min om redenen compenserende. Gedaen en uitgesproken in den Rade van Gelderland, te Arnhem, den 1 Maert 1755. ANGERLO.

(*Was geteekend*)

E. J. BRANTSEN.

HOLLAND.

HAERLEM.

NA dat door de Ed. Groot Achtb. Heeren Burgemeesters dezer Stad geresolveerd was den Haerlemmer Hout met een Stuk Lands van omtrent dertien Morgen, daer aen ten Oosten gelegen, te vergrooten; is het zelve Land ten dien einde in den voorleden Herfst omgespit, en werd, den 13 dezer Lentemaend, door den jongen Heere *Jakob Crommelin*, Zoon van den Wel Ed. Gestr. Heere Pieter Samuel Crommelin, Raed in de Vroedschap en Burgemeester dezer Stad enz., mitsgaders Houtvester van den Haerlemmer Hout, de eerste Boom hier in geplant. HAERLEM.

's GRAVENHAGE.

DE Staten der Vereenigde Nederlanden, oplettende op het gene, tot welzyn van den Koophandel, de rust met de Staten en Regeringen van Barbaryen kan onderhouden, heb- 's GRAVENHAGE.

's GRAVENHAGE. hebben, in het Voorjaer van 't afgeloopen jaer 1754, eenige Oorlogschepen naer de Kust van Barbaryen doen uitrusten, van welken wy thans zullen melden hoedanig zy by de Regering van Tunis zyn ontvangen. Twee der zelven, als de FENIX, gevoerd door Kapitein *Gysbert Arentsma van Idsinga*, en MAERSEN, gevoerd door Kapitein *Willem Theodorus Huigens*, kwamen, den 30 der laetste Wynmaend, aldaer op de Reede ten anker, en werden met 21 Kanonschoten, door die van het Kasteel, begroet. Deze twee Kapiteins hadden, den 4 der Slagtmaend, gehoor by den Bassa, die hen zeer minnelyk ontving en, in zeer nadrukkelyke bewoordingen, van zyne bestendige Vriendschap voor de Staten Generael en de Hollandsche Natie verzekerde, hun met eenige Dieren van het Land beschenkende, en vervolgens allerhande Ververschingen aen Boord van hunne Schepen zendende. Deze Kapiteins gingen, den 11 dier Slagtmaend, met hunne Schepen weder onder zeil, onder het losbranden van vyf stukken Kanon van het Kasteel. Den 17 der volgende Wintermaend, kwam wederom, op de Reede van Tunis, ten anker 's Lands Oorlogs-Fregat de AREND, gevoerd door Kapitein *Kornelis Christiaen Alexander Tronchin*, dat een Hollandsch Schip onder zyn Convoi had, het welk drieëntwintig Paerden voor den Bassa mede bragt. Dit Fregat werd insgelyks met even zoo vele Kanonschoten als de bovengemelde Oorlogschepen verwelkomt. De Kapitein Tronchin trad vervolgens aen land en had, den 21 der gemelde maend, by den Bassa gehoor, wordende niet minder vriende-

delyk dan de vorige Kapiteins ontvangen, en by deze gelegenheid door den Bassa verzocht van, in zynen name, aen de Staten Generael verzekering van zyne vriendschap en hoogachtinge voor Hun en hunne Republiek te geven; na het eindigen van welk gehoor de Kapitein, door den eersten Minister, in den naem van den Bassa, met een Zilververgulden en geëmailleerden Houwer, benevens een Draegband, beschonken werd. Hier na begaf zich de Kapitein Tronchin naer het Vertrek van des Bassa's Zone *Sidy Mahomet*, die hem de zelfde verzekering deed; doch ter gelegenheid van het afsterven van zynen Broeder *Soliman*, den derden Zone van den Bassa, die den 6 der Wintermaend overleden was, voegde hy hier by: *Myn Heer Kapitein, gy vind ons hier in droefheid over den Dood van mynen broeder Soliman; indien gy op eenen anderen tyd gekomen waert, zoude ik my beter van myne erkentenis hebben kunnen kwyten; doch ik zal met der tyd trachten daer van blyken aen hunne Hoog Mogenden te geven, en Hun myne achting te doen zien.* Hy ontbood, den volgenden dag, de Manschap by zich, die, op de reize, zorge voor de Paerden gedragen had, en deed ieder Matroos met vyftig, en den Schipper met honderd Venetiaensche Sequinen beschenken. Hier na had de Kapitein Tronchin, den 28 der Wintermaend, zyn gehoor van Afscheid by den Bassa, welke, by de herhaling van zyne hoogachtinge voor de Staten en de Republiek, deze woorden voegde: *Ik zal altoos met vermaek de gelegenheden waernemen om myne Oplettendheid in het vervullen van het verlangen der Staten Generael te kennen*

'S GRAVENHAGE.

'S GRAVENHAGE.

nen te geven, en ik heb, op levensstraffe, aen de Kapiteins van onze Kapers verboden de Schepen der Onderdanen van hunne Hoog Mog. te ontrusten of iets van dezelven te eisschen. De Kapitein nam ook Afscheid van Sidy Mahomet in deszelfs Vertrek; en drie uuren naderhand bragten eenigen van de Lyfwacht van den Bassa de volgende Geschenken, namelyk voor *Mevrouwe, de Prinsesse Gouvernante*, een Ermelyne Pels, met Karmozyne Persiaensche Stoffe gevoerd; twee paer Schoenen of Pantoffels, met Goud geborduurd; een Tygershuid; een Hertebeest, en een Persiaensch Tapyt: Voor den *Prins Erfstadhouder*, een zeer fraeien Houwer met een Goud Gevest, nevens een Draegband; een Echarp met Goud en Zilver gewerkt; twee Witte Tunetaensche Geiten; een Leeuwenhuid en een Persiaensch Tapyt; en voor den *Kapitein Trenchin*, twee Struisvogels en verscheiden Schapen. Hierop ging de Kapitein, den 2 der Louwmaend, weder van Tunis onder zeil, latende den Bassa en deszelfs Zoon Sidy Mahomet zeer voldaen over de Paerden, hun door hunne Hoog Mog. gezonden, zoodanig dat zy deswegens ook hun genoegen hebben te kennen gegeven aen den Heere *François Leuett*, Consul van dezen Staet by de Regeringe van Tunis.

De Groote Heer of Keizer van het wyduitgestrekte Ottomannische Ryk, Sultan *Mahmout*, of, gelyk hy hier te lande gemeenlyk bekend was, Mahomet de V., die den 18 der Herfstmaend des jaers 1696 geboren, en den 20 van Wynmaend des jaers 1730, na het afzetten van zynen Oom, *Achmet* den III., door de

de Janitsaren op den Throon geplaetst werd, den 13 der Wintermaend van het afgeloopen jaer 1754 te Konstantinopolen overleden en door zynen Broeder *Osman* den III, die binnen drie uuren na het overlyden van Mahomet tot Keizer werd uitgeroepen, in de Ryksbestiering opgevolgd zynde, had de Baron *de Hochepied*, Ambassadeur van hunne Hoog Mog. de Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden, den 6 der jongste Louwmaend, Gehoor van Gelukwenschinge by den Eersten Vizier te Konstantinopolen, wanneer zyn Excellentie dezen hoogen Staetsdienaer, in de Fransche Tael, thans mede by de Ottomannische Porte in gebruik, op de volgende wyze aensprak:

's GRAVENHAGE.

Zeer Edele, zeer gelukkige en zeer voortreffelyke Heer!

Gelukwenschinge door den Nederl. Ambassadeur by de Ottomann. Porte.

GRondig kennende de onveranderlyke gevoelens van hunne Hoog Mogenden, de Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden, mynse genadige Souvereinen, en van onzen Doorl. Prinsse Erfstadhouder, die in den voorspoed en de glorie van dit voortreffelyk Ottomannisch Keizerryk ten allen tyde belang nemen, heb ik de eere my heden, in kwaliteit als Ambassadeur van hun Hoog Mogenden, in de edele tegenwoordigheid van Uwe Hoogheid te vertoonen, om hem plechtiglyk te feliciteren ter gelegenheid van het dubbel gelukkig geval, 't geen dit wyduitgestrekte Ryk tot heil strekt, door de komst van den zeer Hoogen, zeer Machtigen en zeer Doorluchtigen nieuwen Ottomannischen Keizer tot den Throon, daer toe zoo wettig door de Rechten van zyn Keizerlyk bloed geroepen, als hy zulks waerdig is door de uitmuntende deugden en zonderlinge hoedanigheden, welken men in zyn Doorl. Per-

'S GRAVENHAGE.

Gelukwensching door den Nederl. Ambassadeur by de Ottomann. Porte.

soon met verwonderinge beschouwt, en door welke zyne Keizerlyke Majesteit, om de groote talenten en onvergelykelyke verdiensten van Uwe Hoogheid te erkennen en te beloonen, hem in zyne hooge Waerdigheid, zoo tot zyne eigen Glorie, als tot die van zyn Ryk, heeft willen bevestigen.

Een zoo wyze schikking, als die van zyne Keizerl. Majesteit ten dien opzichte is, word van alle de vreemde Natien, Vrienden, met goedkeuring vernomen; maer inzonderheid by de Hollandsche Natie, wier Onderdanen en Belangen ik, zoo wel als myn Persoon, aenbevele in de aenhouding der gunste van Uwe Hoogheid, wiens bestiering altoos meer en meer roemruchtig en duurzaem zy.

Den 8 der gemelde Louwmaend werd de meergemelde Baron weder tot een Gehoor by den Eersten Vizier genoodigd, welke zyn Excellentie een Brief van den Grooten Heer, ter Bekendmakinge van zyn komste tot den Throon, welke aen hunne Hoog. Mog. geadresseerd was, ter hand stelde, en hem teffens in de Fransche Tale in dezer voege aensprak:

Antw. van den Eersten Vizier.

DE Allerdoorluchtigste, Geduchtste en Roemruchtigste Keizer der Keizeren, de toevlucht der Wereld, myn Heer en Meester, aenmerkende de oude en naeuwe vriendschap, welke sedert langen tyd, zonder storing, met hun Hoog Mogenden, de Staten Generael, gesubsisteert heeft, heeft hun by dezen Brief van zyne gelukkige Komst tot den Throon wel willen kennisse geven; aen de zorgen van uwe Excellentie bevelende denzelven ten spoedigsten af te zenden, en hun Hoog Mogenden in 't byzonder, gelyk ook zyne Doorl. Hoogheid, den Prins Erfstadhouder, te verzekeren van de gunstige geneigtheden, in welken zich zyne Keizerl. Majesteit bevind om de Conventien der Keizerlyke Capitulatien, die gestipuleerd zyn, en ten

ty-

tyde zyner Voorzaten, glor. ged., gesabbsteert hebben, onschendbaer in acht te nemen.

LEIDEN.

ONgelukkig is het dat goede oogmerken van Erfmakingen, vooral om Behoeftigen te ondersteunen, tot een Twistappel worden, de Tweedragt voeden en Verdeeldheden aenkweken; vooral wanneer dit voorvalt in Genoodschappen, die 't Bestier hebben over 't gene ter bevorderinge van den Godsdienst en aldus niet alleen tot bevestiging in 't Gelóove, maer ook tot betrachtinge van Liefde, Vrede en Eensgezindheid behoorden te dienen. Hier van ziet men tegenwoordig wederom een voorbeeld in een geval, dat in de Luthersche Gemeente dezer Stad thans in beweging is, en zyn oorsprong heeft uit den goeddadigen Uitersten Wil van *Christiaen van Houten*, in zyn leven Wynwerker in deze Stad, waer in dezelve het Luthersche Weeshuis alhier op de volgende wyze tot Erfgenaem van zyne Nalatenschap verklaert. LEIDEN.

In den Name des Heeren, Amen.

OP heden, den 26 October van den jare 1752, des avonds de Klokke omtrent Negen uren, compareerde voor my, *Pieter Hubertus Pla*, Notaris Publiek, by den Edelen Hove van Holland geadmitteerd, binnen de Stad Leiden residerende, en voor de nagenoemde Getuigen, *Christiaen van Houten*, Weduwnaer van wylen Maria Rodenakker, woonende op de Langebrugge alhier ter Stede, my Notaris bekend; wezende hy Comparant eenigszins onpasselyk, op een Rustbank liggende; edoch hebbende zyn Verstand, Reden en Memo- *C. v. Houten maekt het Luthersche Weeshuis Erfgenaem.*

LEIDEN.

C. van Houten maekt het Lutherſche Weeshuis Erfgenaem.

rie wel magtig en ten volle gebruikende, naer allen uitwendigen ſchyn; dewelke verklaerde van voornemen te wezen niet van deze wereld te ſcheiden, zonder eerſt en alvorens van zyne tydelyke Goederen te hebben gedisponeert. Doende zulks, zoo hy openlyk verklaerde, uit zyn eigen vryen wille en gemoed, zonder iemands opmakinge of misleidinge; revocerende, dood en te niet doende, by dezen, alle Teſtamenten, Codicillen en andere Acten van uiterſten Wille, egeene van dien uitgezonderd, die hy Comparant voor dato dezes eenigzins gemaekt, gepaſſeerd of verleden zoude mogen hebben, niet willende noch begerende dat alle dezelven of eenigen van die, in heel of deel achtervolgd en nagekomen zullen worden, in geenerlei maniere. En voorts van nieuws disponerende, zoo verklaerde hy Comparant, in alle zyne Goederen, zoo roerende als onroerende, hebbende en toekomende, egeene van die uitgezonderd, die hy Teſtateur met den dood zal komen te ontruimen en natelaten, tot zyn eenigen algeheelen en univerſelen Erfgenaem te ſtellen, noemen en te inſtitueren het Lutherſche Weeshuis binnen deze Stad, onder deze Conditie, dat de na te noemen Heeren Executeurs, of deszelfs Succeſſeur of Succeſſeurs in der tyd, zyn geheele Nalatenſchap, zoo vaſte als andere Goederen, egeene uitgezonderd, tot gelden moeten maken, en dat daer voor, door de voorſz. Executeurs, Obligatien ten laſte van 't Gemeene Land, ten Comptoire alhier of elders, aengekogt zullen moeten worden, en dat de zuivere Intreſten, na Aftrek van alle 100ſte en 200ſte Penningen, jaerlyks zullen moeten uitgekeerd worden aen die Kind of Kinderen, dewelken Vyfentwintig Jaren bereikt hebben en uit het gemelde Weeshuis uitgaen, een ieder van die zyn gerechte portie; en zullen de aengekochte Obligatien altoos moeten blyven beruſten onder den oudſten Leeraer van de voorſz. Lutherſche Gemeente, om de Intreſten daer van te ontvangen, mits dat dezelve aen te koopen Obligatien zullen

moe-

moeten worden gebrandmerkt, op dat die nu, noch ten eenwigen dage, niet zullen kunnen worden verkocht, getransporteerd, belast, bezwaerd of veralieneerd kunnen worden.

LEIDEN. *C. van Houten maekt het Lutherſche Weeshuis Erfgenaem.*

Stellende wyders hy Comparant tot Executeurs van dezen zynen Teſtamente, mitsgaders tot Direćteurs zyner Begravenisſe, de Heeren jegenwoordige Predikanten van de Lutherſche Gemeente alhier; als mede, by het affterven van een van beide, deszelfs Succesſeur in der tyd, en zoo voorts van tyd tot tyd den voorſz. hunnen Succesſeur of Succesſeurs; begeerende hy Comparant, dat, na zyn overlyden, de twee Leeraers, in leven zynde, voor hunne moeite, zoo van zyn Teſtateurs lichaem ter aerde te doen beſtellen, als ook voor alles tot gelden te helpen maken, de Penningen tot Obligatien, daer van profiterende, te beleggen, ééns zullen genieten, uit zyn Teſtateurs Nalatenſchap, ieder een ſomma van Eenhonderd Guldens.

In 't verder verklaerde hy Comparant aen hem te behouden de magt en faculteit om deze zyne Teſtamentaire Dispoſitie ten allen tyde te mogen veranderen, vermeerderen of verminderen, daer by en af te doen, als mede zoodanige Legaten en andere of verdere Ordonnantien te maken, als 't hem goeddunken en welgevallen zal, en dat onder zyn particuliere handteekeninge of voor Notaris en Getuigen, zoo als t zelve zal komen te blyken; begeerende dat zulks van zoodanige kragt, waerde en effećt zal worden gehouden, even en al eens als of 't zelve in dezen van woorde te woorde ſtond geinſereerd.

't Gene voorſz. ſtaet, verklaerde hy Comparant te wezen zyn Teſtament, laetſte en uiterſte Wille, begeerende dat het zelve alzoo na zyn overlyden zal nagekomen en agtervolgd worden, niettegenſtaende eenige omisſien en allen belet van dien.

Aldus gedaen en gepasſeerd binnen Leiden, ter preſentie van *Anthony Holswilders* en *Paulus van der Spoor*, als Getuigen (Onder ſtond) *Chriſtiaen*

LEIDEN. *van Houten*, *Anthony Holswilders*, *Paulus van der Spoor*, 1752.

(Lager stond) 't welk ik affirmere, (en was geteekend)

PIETER HUBERTUS PLA,
Not. Publ.

Het Geschil, uit dit Testament gerezen, bestaat, voor eerst, in het begrip, dat men maken moet uit de woorden, *en dat de zuivere Intresten, na aftrek van alle* 100ste *en* 200ste *Penningen*, *jaerlyks zullen moeten uitgekeerd worden aen die Kind of Kinderen, dewelke Vyfentwintig jaren bereikt hebben en uit het gemelde Weeshuis uitgaen, een ieder van die zyn gerechte Portie.* Deze woorden worden door de Diakenen van de Luthersche Gemeente, die ook, in der tyd, immers voor het dagelyksch Bestier, Regenten van het Luthersche Weeshuis zyn, zoodanig verstaen, dat wanneer 'er Jaren zyn, waerin geene Kinderen uit het Weeshuis gaen, als dan zoodanige niet uitgekeerde Intresten onder hun Bewind en Administratie moeten komen en aen hun moeten uitgekeerd worden, ten behoeve van het Weeshuis of tot betere Alimentatie der Weeskinderen of voor hunne Armen, daer het noodig wezen zal. Hier tegen is de oudste Predikant der Luthersche Gemeente, in zyne kwaliteit als Executeur van het Testament, van begrip, dat, wanneer 'er Jaren zyn, waer in geene Kinderen uit het Weeshuis gaen, als dan de Intresten zullen moeten oploopen, tot zoo lang dat 'er een Kind of Kinderen den ouderdom van Vyfentwintig Jaren bereikt hebben, die, uit het Huis gaende, ieder voor zyne Portie, van de opgeloopene Intresten moeten profite-

ren,

ren. Uit dit Geschil ontstond nog een ander, of, LEIDEN. namelyk, de Executeurs geen Uitkeering aen de Diakenen hebbende te doen, verpligt waren Rekening van de Nalatenschap te doen aen gemelde Diakenen in het byzonder; gelyk dezen pretendeerden toen de oudste Predikant, als Executeur, aenbood deze Rekening voor het volle Consistorium te doen, daer, doordien de Leden onderling niet eens waren, het zelve op dien tyd werd verschoven. Na verscheide Stribbelingen over en weder is deze zaek zoo verre gekomen, dat de Diakenen den gemelden oudsten Predikant, als Executeur, hebben gedagvaert voor Schepenen dezer Stad, voor wien het Proces, op den 12 en 14 dezer Lentemaend, bepleit is, waer van de Uitspraek verwacht word. Ondertusschen heeft de jongste Predikant, die, volgens het Testament, mede tot Executeur is aengesteld, van dit Executeurschap afgezien, alzoo hy met de Diakenen in het zelfde begrip is.

De Heeren van den Gerechte dezer Stad, hebben, den 26 der laetste Sprokkelmaend, eene Publicatie gearresteert, en den volgenden dag doen afkondigen, waer in hunne Ed. Achtb. te kennen geven, dat hun eenige geruchten en verregaende suspicien zyn voorgekomen, als of zommige Personen, die uit de publieke Aelmoessen en andere Fondsen, aen den Armen geadsigneerd, worden onderhouden en ondersteund, als ook anderen, die door de Liefde en Milddadigheid van medelydende Burgeren in stilte worden te gemoet gekomen, zich zoo verre vergeten van de Turf, hun tot onderstand gegeven, of de Looden, waerop dezelve word uitgedeeld, aen andere meer

LEIDEN. vermogenden, of die zich met het verkoopen van Turf generen, te verkoopen, om het Geld in Dronkenschap en andere Onordentelykheden door te brengen; waerdoor des Gemeenen Lands, dezer Stede en der Armen Rechten op de Consumtie van de Turf worden gefraudeerd, gelyk dit ook aenloopt tegen vorige Keuren, en het welk de milddadige Giften der medelydenden, tot nadeel der ware behoeftigen, zoude kunnen doen verminderen. Om deze redenen hebben de gemelde Heeren goedgevonden, op nieuws, door deze Keure te interdiceren eenige de minste fraude te plegen omtrent de Looden of Berdekens, waerop de uitdeeling van Turf, Brood, Geld of iets anders, door en van wegen de Aelmoesseniers, gedaen word; door, namelyk, dezelven tot eigen gebruik en niet tot oeffening van milddadigheid aen Behoeftigen te koopen of anderszins zich eigen te maken; of ook dezelve of het daerop bedeelde te Verzetten, Verkoopen, Verruilen, Verdrinken, Verspelen, of op eenigerlei andere onbehoorlyke wyze af handig te maken; gelyk ook geene Kleederen, Lywaed, Huisraed of iets anders, de generale Huis-Armen of eenige andere Godshuizen toekomende; op pœne, dat allen, die overtuigd kunnen worden zich eenigszins daer aen schuldig gemaekt te hebben, voor Armendieven zullen gehouden en als zoodanig met publieke Geesseling, Confinement en Bannissement zullen gestraft worden. Hier in word ook, tot voorkominge van alle gelegenheid om zoodanige kwade Practyken vervolgens te plegen, aen alle Burgeren en Ingezetenen gelast zich zorgvuldig te wachten van, op eenige wyze, het zy by Koop, Ruilinge of anderszins, uit han-

den van eenige behoeftige Perſonen, zich meeſter te maken van eenige Looden of Berdekens, om daer op met Turf, Brood of anderszins bedeeld te worden, of ook van eenige bereids uitgedeelde Turf, Brooden of andere zaken hoe genaemd; op pœne van, des overtuigd wordende, in zoodanige Straffen te vervallen, als, naer de gemeene Rechten, tegen de Onderhouders van Dieven en zoodanigen, die de Armen berooven, zyn geſtatueerd; onverminderd de Actie, die tegen het frauderen van des Gemeenen Lands, dezer Stede en der publieke Armen Rechten en Impoſten, zouden kunnen worden ondernomen. En word laetſtelyk de goede Gemeente vermaend zich in alle geſchiktheid te gedragen, naerdien de Aelmoeſſeniers, ingevolge de vorige Keure, zullen continueren, na naeuwkeurige Informatien, geen onderſtand te doen, dan aen zulken, die wettelyken nood hebben en de Aelmoeſſen behoorlyk gebruiken; en daerom dezelven zullen weigeren aen Dronkaerts, Spelers, Vechters, Vrouwsperſonen die Kinderen in onecht gewonnen hebben, en alle anderen, die een Kwaed en Ergerlyk Leven leiden; op dat de Milddadigheid der goede Burgeren en Ingezetenen niet tot voeding van Ongeregeldheden worde misbruikt; maer, in tegendeel, ten voordeele van die hun beſt doen, om zich in alles geſchikt te gedragen en met hunner handen arbeid de koſt te winnen, geëmploieerd. LEIDEN.

Den 10 dezer Lentemaend, des avonds ten zeven uuren, viel hier de Aſchſchuur in, die de Stad, voor omtrent drie jaren, heeft doen oprichten. Zy was den zelfden voormiddag, met de Vuilnis, die in dezelve moet gebragt

LEIDEN. worden, voor den tyd van zeven jaren Verpacht, voor *f* 5535:- in het jaer, zonder dat de Paerden en Asch-Karren hier onder gerekend worden, welke de Aennemers, by Taxatie, hebben moeten aenstaen; gelyk zy mede voor Hure van de Schure *f* 600:- 's jaers moeten geven.

AMSTELDAM.

AMSTELDAM. IN de Hervormde Gemeente alhier ziet een groot aental van aenzienlyke, deftige en godvruchtige Ledematen zyn wensch, van welken wy te voren (*) spraken, dat de Eerw. Dnus *P. Curtenius*, thans Hoogleeraer in de H. Godgeleerdheid op de doorl. Schoole in deze Stad, als gewoon Leeraer de Gemeente door zynen Dienst mogt stichten, tegenwoordig voldaen. Want op den 16 der laetste Louwmaend werd, in den Kerkeraed van de gemelde Gemeente, uit naem der Wel Ed. Groot Achtb. Heeren Burgemeesteren voorgesteld, dat dezen gaerne zouden zien dat het genoegen, welk de Gemeente toonde te hebben in de Predikatien der Hoogleeraren *Wilhelmus Koolhaes* en *Petrus Curtenius*, die, na hunne aenstelling, voor zommigen der gewoone Predikanten alhier een en andermael een Predikbeurt onder den toevloed en tot veel genoegen van een buitengewoon groot aental van Toehoorderen waergenomen hadden, beantwoord wierde met deze Eerw. Heeren, ieder voor de helft, te bevorderen als dertigsten Predikant van de Gemeente, en hen, by de eerste Vacature, in het Tractement

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 1213.

ment van den negenentwintigsten Leeraer te doen invallen en diens plaetse dan te doen vervullen. Dit voorstel werd, in meer dan ééne Kerkeraeds Vergadering, vervolgens naeuwkeurig getoetst; en na vele overwegingen eindelyk besloten aen het voorstel van Burgemeesteren te voldoen. Uit dezen hoofde werd, den 31 der zelfde Louwmaend, door den Kerkeraed, op de bovengemelde Hoogleeraren, een Kerkelyk Beroep als dertigsten Predikant uitgebragt; dit Beroep, den 11 der jongste Sprokkelmaend, in een buitengewoone Vergadering van de Classis van Amsteldam, by meerderheid van stemmen, goedgekeurd; en door de Eerw. Hoogleeraren daerna, den 5 en 12 dezer Lentemaend, in de Nieuwe Kerke alhier hunne Intree-Predikatie gedaen, tot overgroot genoegen van een zeer groote menigte toen zamengevloeide Toehoorderen.

AM-STEL-DAM.

In de laetste Sprokkelmaend kreeg men hier te lande tyding, dat de Dei van Algiers in een Samenzweering van het Krygsvolk, den 11 der laetste Wintermaend, in zyn Paleis, door een Pistoolschoot, was om het leven gebragt; waer toe het Vloekgespan dien dag, op welken de gewoone Betaling der Soldye stond te geschieden, en den tyd, wanneer men met het afpassen derzelve bezig was, had waergenomen. Na het volvoeren dezer Schennisse, als mede het ter nederschieten en in stukken houwen van den Thesaurier, plaetste het Opperhoofd der Vloekverwanten zich in den Zetel van den Dei en dacht zich voor Dei te laten uitroepen; waer toe hy reeds Order begon te geven, toen eenige Officiers van den vermoorden Dei, bemerkende eenige Verwar-

ring

AMSTELDAM. ring en Ontsteltenis onder het Krygsvolk, dat mogelyk maar gedeeltelyk in de Samenzweering gewikkeld was, het besluit namen om op de Vloekverwanten aen te vallen; gelyk zy, geholpen door den aengroei van hunnen Aenhang, de voornaemsten der Zamenzweerderen, en, onder dezen, derzelver Opperhoofd, dood schooten; roepende daer op *Ali Effendi Aga*, Hoofd der Moorsche Ruiterye, tot nieuwen Dei uit. Dit voorval gaf aenstonds bedenken onder de Koopluiden alhier of deze verandering in de Regering van Algiers niet wel gelegenheid tot een Vredebreuk tusschen onzen Staet en deze Natie mogte geven. In deze onzekerheid ontving het Collegie ter Admiraliteit, hier residerende, in deze loopende Lentemaend, ten opzigte van den Vrede of Oorlog bedenkelyke tydingen uit Marseille, welken de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden van dat Collegie, volgens hunne gewoone waekzaemheid, goedvonden, den 18 dezer Maend, aen allen, dien het mogte aengaen, bekend te maken. Deze Notificatie luid woordelyk:

Tydingen wegens een Vredebreuk met Algiers.

DE Heeren Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit, residerende binnen Amsteldam, notificeren by deze aen allen en een iegelyk, dien zulks zoude mogen aengaen, dat by hun Edele Mogende op gister is ontvangen de hier navolgende tyding, vervat in een

Missive van de Wed. Pieter de Veer en Fraissinet van Marseille, in dato 8 Maert dezes jaers, des avonds ten 10 uren.

De tegenwoordige gaet met een Courier, dien wy naer den Haeg depecheren, om aen hun Hoog Mogenden kennis te geven van de onaengename tyding,

ding, die wy gekregen hebben door een Fransch Vaertuig, van Smirna komende, het welk door Tegenwind op de Reede van Bruse is aengeland; namelyk, dat de Algerynen den Oorlog tegen den Staet, als mede tegen den Keizer en den Koning van Deenmarken hebben gedeclareert.

AMSTELDAM.

Tydingen wegens een Vredebreuk met Algiers.

Hier nevens gaen ook Copyen van twee Brieven, die wy immediaet daer van komen te ontvangen, tot Uw Hoog-Edelens bediening.

Wy zyn ook bezig om een snelle Visschers Tartaen te depecheren naer Maltha en Smirna, aen de Heeren *Guerryn* en *Hochepied*; ten einde dezen aen de Vaderlandsche Schepen mogen adviseren dat zy op hunne hoede willen zyn, en, was het mogelyk, hier of daer een Convooi gaen zoeken.

Dewyl hier verscheide ryk geladen Schepen op hun vertrek leggen, hebben wy aen alle de Kapiteins, die hier zyn, deze tyding aengedient, en tevens hun den raed gegeven van niet te vertrekken voor en aleer de bovengemelde Courier terug zal zyn; hopende by zyne terugkomst te vernemen, wat Uwe Hoog Edelen goedgevonden hebben te besluiten, en waer naer zich de Kapiteins zullen reguleren. Enz.

Copy van een Brief van Bruse, ontvangen op den 7 Maert 1755, van den Heer J. V. de Vecht, Predikant te Smirna.

Schoon ik de Eer niet heb van UE. bekend te zyn, nogthans vind ik my verpligt UE. te verwittigen, dat Wy voor de Haven van Port-Mahon de onaengename tyding hebben bekomen, dat de Algerynen den Oorlog hebben gedeclareert tegen ons Gemeenebest en de Keizerlyken; als mede dat de Consul van den Keizer reeds op een Twee mast Engelsch Vaertuig naer Livorno is vertrokken, welke my deze tyding mondeling heeft toegeroepen.

Ik heb my uit voorzorge van deze gelegenheid willen bedienen, ten einde, indien het te Marseille nog onbekend is, UE, de Directie en de Smirnsche

AM-STEL-DAM.

Tydingen wegens een Vredebreuk met Algiers.

sche Vrienden daer van zult kunnen verwittigen, zoo als ook de Kapiteins, die zich in die Haven zouden kunnen bevinden, hen waerschouwende op hunne hoede te zyn, voornamelyk naerdien wy dezen ochtend ten twee uuren, omtrent tien Mylen van den Wal, een Algierschen Roover hebben ontmoet, die ons ter gehoorzaemheid gedwongen, doch niets kwaeds toegebragt heeft. Enz.

Extract van een Brief van den Kapitein des Cuges, commanderende het Fransch Schip, daer de bovengem. Heer J. V. de Vecht, Predikant te Smirna, zich op bevind, geschreven den zyne Reeders alhier [te Marseille]. Dezelve is in de Fransche Tael geschreven en van dezen inhoud:

Ik heb dezen nagt met een Algierschen Kaper gesproken. Gy zult mogelyk weten, dat zy aen de Hollandsche, Keizerlyke en Deensche Natie den Oorlog gedeclareert hebben. Ik heb deze tyding sedert den 26 van de voorgaende maend vernomen door een Engelsch Vaertuig, 't welk maer sedert vyf dagen van Algiers vertrokken was, en sedert drie dagen voor Port-Mahon door een ander Engelsch Vaertuig, aen welkers Boord de Keizerlyke Consul was.

Ik verzoek UE. den inleggenden, zynde van een Hollandsch Passagier, die ik aen boord heb, aen den Heer *Fraissinet* te doen overhandigen. Enz.

Aldus gearresteerd ter Vergaderinge van welgemelde Heeren Raden den 18 Maert 1755.

(*was geteekend*)

D. Z. VAN HAREN.

Ter Ordonnantie van dezelven.

C. BAKKER JANSZ.

Twee

Twee dagen later zag men hier eene andere Notificatie, waer in hun Ed. Mog. openbaren wat tyding wegens den Vrede of Oorlog, onmiddelyk uit Algiers, door den Consul Paravicini aldaer, aen den Staet gemeld was, en in welken toestand de zaken in Algiers tot op den 15 der voorledene Sprokkelmaend werden gerekend. Deze Notificatie luid aldus: **AMSTELDAM.**

DE Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit, residerende binnen Amsteldam, notificeren by deze aen allen en een iegelyk, wien zulks mogte aengaen: Dat volgens Brieven van den Consul Paravicini aen den Staet, in dato 15 February dezes jaers, de Vrede, die op den 30 December laetstleden was geconfirmeerd, op gemelden 15 February nog stand greep. *Nadere Publicatie daer omtrent.*

Actum ter Vergaderinge van welgemelde Heeren Raden, den 20 Maert 1755.

(*Was geparapheerd*)

ONNO ZWIER VAN HAREN.

(*Onder stond*)

Ter Ordonnantie van dezelven

C. BAKKER JANSZ.

Den 21 dezer Lentemaend hebben Burgemeesters en Regeerders dezer Stad, in ervaring komende dat vele trouwlooze Ouders zich niet ontzien hunne Kinderen te verlaten, en die aen de toezichte van anderen met of zonder kennisse over te geven, waer door gebeurt dat deze Kinderen, eerst door anderen in huis of bewaring genomen zynde, nader-

hand

AM-STEL-DAM. hand tot laste van dezer Stede Godshuizen worden gebragt, en alzoo, door die exempelen, andere ontaerde Ouders tot gelyke kwade ondernemingen worden gestyft; alle goede Ingezetenen by Publicatie doen waerschouwen, dat wie na dezen eenig Kind of Kinderen, welkers Ouders zyn weggeloopen of die anderszins van dezelven zyn verlaten, in zyn Huis of bewaring neemt, gehouden zal wezen zoodanig Kind of Kinderen op zyne eigen kosten te onderhouden, zonder dat hy daer van door eenig Godshuis immer zal worden ontlast.

U T R E C H T.

U T R E C H T.

U-TRECHT. DE Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provintie, in deze Lentemaend vergaderd geweest zynde, hebben, voor dezen loopenden jare, geconsenteert in alle de Middelen, die in den voorgaenden jare zyn geheven, daer in begrepen de Korting van den XII. Penning der Traktementen en Emolumenten van alle Amten en Commissien, en uitgezonderd alleen de Contributie van een en een half percento van een jeders Inkomen (*), welke laetste hunne Ed. Mog. verstaen hebben dat niet zal worden gecontinueerd.

(*) Zie ons VII. Deel [1752], bladz. 28.

VRIESLAND.

LEEUWARDEN.

VAn de Gevangenen, die by gelegenheid van den Brand van het Tuchthuis, in de volorledene Slagtmaend, hunne Hechtenis ontvucht zyn, werd 'er, den 20 van Wintermaend des voorleden jaers, uit Hinlopen één weder herwaert naer het Blokhuis gezonden. Hy had, tegen den raed zyner Medemakkeren, om zich met hen naer Holland te begeven, die Stad niet willen verlaten, om dat hy zwaer gebroken en bevreesd was dat hy in eene vreemde Provintie de kost niet zoude kunnen verdienen. Vriesland is hem echter ontzegd, naerdien het Hof van Justitie met hem, gelyk met de andere Gevangenen, wier Bannissement wy verhaelt hebben, gehandelt heeft. Een andere Gevluchte uit dit Tuchthuis, die mede gebannen was, nam de wyk naer de Provintie van Stad en Lande, en werd aldaer, door den Amtman van 't Gorecht en Selwert met deszelfs Byzitters, in een Bannissement gecondemneerd; doch vervolgens is deze Sententie door het Hof van Justitie te Groningen vernietigd en de Gecondemneerde van het Bannissement ontslagen.

LEEUWARDEN.

Den 14 der laetste Louwmaend werd hier, op instantie van zeker Koopman in 's Gravenhage, een Persoon over het achterblyven van een door hem verschuldigde betalinge van een goede somme Gelds voor gekochte Juweelen, in hechtenis genomen en onder de bewaring

LEEU-WARDEN.

van een Deurwaerder van het Hof gesteld, die den Gevangenen door twee zyner Bedienden liet bewaren. Hier bleef hy tot tusschen den 3 en 4 der Sprokkelmaend, wanneer hy middel wist om zyne Bewaerders te ontloopen en hen in de Kamer, daer hy gezeten had, te sluiten; terwyl hy uit een ander Vertrek door een Venster, dat op de straet uitkwam, ontvluchtte. Een dezer twee Bedienden van den Deurwaerder, was Soldaet onder de Guarde, en de ander een Ambachtsgezel of Schoelapper. De laetste werd, den eerstvolgenden dag na de Ontvluchting, gevangen genomen en naer het Blokhuis gebragt. Den 20 kreeg hy zyn Vonnis, om over dit laten ontsnappen van den Gevangenen, voor veertien dagen te Water en te Brood gezet te worden, 't welk vervolgens werd uitgevoerd. De Soldaet, als behoorende onder den Krygsraed, en aldus niet onder de Jurisdictie van het Hof van Justitie dezer Provintie, is nog van beiden onverhinderd gebleven. Doch om te voorkomen, dat iets diergelyks omtrent Delicten, waer over het Hof Judicature heeft, niet weder gebeure, zyn, den 6 der Sprokkelmaend, alle de Deurwaerders van het Hof op de Cancelary ontboden, en is hun geinjungeerd, om na dezen geene Militaire Persoonen tot hunne assistentie te gebruiken. Ook is die Deurwaerder, wien dit geval was overgekomen, voor drie maenden in zynen dienst gesuspendeerd, zonder iets voor de kosten van het Confinement te mogen genieten.

Verscheiden malen heeft men sedert den aenvang dezes jaers, in deze Stad Brand ge-

had.

had. De eerste ontstond den 26 der jongste Louwmaend, des avonds omtrent zeven uuren, in het Heeren Logement op den Wirdumerdyk; doch baerde meer schrik dan leed, alzoo het Vuur schielyk gebluscht werd. Van gelyk gevolg was de tweede, die zich den 16 der daer aen volgende Sprokkelmaend, in den avond na de Predikatie, in een Soldaten Wachthuis, tusschen de Cancelary en het Landschaps Huis, openbaerde; maer dewyl de Brand in een Schoorsteen was, werd het gevaer, door het spoedig middel van een Snaphaenschoot, weggeruimd. Maer veel heviger was de Brand, die hier den volgenden Saturdag, den 22 der zelfde maend, ontstond in het zoogenaemde Ruiters Kwartier, by eene Weduwe, daer verscheiden Ruiters Paerden op Stal stonden. Toen de Spuiten aen den gang waren, werd de Brand wel spoedig gestuit, maer heeft echter aen de Huizinge, als anders, vry wat schade toegebragt De Paerden werden, wanneer de Brand doorbrak, in allen haest los gemaekt en uitgelaten, zoo dat zy toomeloos door de Stad liepen, tot dat zy eindelyk, op den Wal komende, hier hals over hoofd afrolden, over de Graft toen met Ys bevloerd liepen en buiten de Stad weder zyn opgevangen, zonder zich merkelyk bezeert te hebben.

LEEUWARDEN.

In de laetste Sprokkelmaend, zag men hier eenige Plechtigheid over de Geboorte van den jongen Prins van Baden-Durlach, die den 17 dier maend te Karels-Ruhe ter weereld kwam, uit Carolina Louisa, geboren Prinsesse van Hessen-Darmstad, en sedert den jare 1751 Gemalinne van Karel Fredrik, Markgraef van Baden-

LEEUWARDEN. den-Durlach, wiens Vrouw Moeder Anna Charlotta Emelia, gehuwd aen zynen Heere Vader den Markgraef Fredrik, de Dochter was van hare Doorluchtige Hoogheid, de PrinsesseDouariere van zyne Hoogheid Jan Willem Friso, Prinse van Oranje en Nassau, in der tyd Erfstadhouder dezer Provintie. Deze Prinses Over-Grootmoeder, die hier haer Hof houd, liet dit gelukkig geval, den 23 van de meergemelde maend, door haren Edelman, den Heer Hambroek, aen den oudsten Raedsheer van het Hof van Justitie dezer Provintie, bekend maken; waer op de Leden van den Hove, den volgenden dag, in den namiddag ten drie uuren, zich gezamentlyk, uitgezonderd den oudsten Raedsheer, die door Onpasselykheid belet werd, in de volgende orde, naer het Hof van hare Doorluchtige Hoogheid begaven. Voor af gingen twee Deurwaerders, toen de eerste Deurwaerder, na welken weder twee Deurwaerders volgden. Dezen hadden ieder een Staf in hunne hand. Hier op kwamen de Raedsheeren twee aen twee, allen met Mantels omhangen, en verzeld van hunne Eerste Ministeren, op welken eerst twee Boden van het Hof, en daer na de Klerken, mede by paren, volgden. In het passeren en repasseren van de Hoofdwacht, werden de Leden van het Hof, door het roeren van de Trom en de gewoone Eerbewyzen van de Officieren begroet. In het voorby gaen der Huizen van verscheiden der aenzienlykste van den Lande, hier wonende, werden de Glasramen opgeschoven, om de Heeren van den Hove te begroeten. Aen het Hof van de Prin-

sesse

ſesſe Douariere gekomen, werd deze plechtige Deputatie op het minnelykſt door hare Doorluchtige Hoogheid ontvangen, aen welke zy de Gelukwenſching over de Geboorte van dezen jongen Prins afleidde, van dezelve beleefdelyk bedankt werd, waerna zy in de bovengemelde orde weder te rug keerde. LEEUWARDEN.

Den 23 der gemelde Sprokkelmaend werd de Scherprechter van deze Provintie, *Christiaen van Gurkom*, hier op het Oldehooſter Kerkhof, in een der Graven, voor luiden van zyne Bedieninge en hunne Familie afgezonderd, begraven. By zyn afſterven verzocht de Weduwe een Staten-Bode en een Hof-Bode tot het bekendmaken van hares Mans Dood; doch de laetſte deed dit niet dan na hier over met eenen zyner Weldoeneren te hebben geraedpleegt, die hierin geen zwarigheid maekte. Dit moedigde hen aen om ook aen de Weduwe hunnen Dienſt tot het Dragen van het Lyk aen te bieden, dat, als een ongemeene Eer, door de Weduwe en Kinderen gretig werd aengenomen, hoewel de Kosten hoog zouden loopen. De andere Staten Boden zich ongenegen toonde om dit te verrichten, kwam 'er, op aenſtaen van de Weduwe, hier toe een Order van de Gedeputeerde Staten, om hier toe te moeten loten; doch op een nader Verzoek der Boden werd die Order ingetrokken en den Subſtituit aengezegt om Luiden tot dit Dragen te huuren. De Weduwe, die hier in geen behagen vond, bewoog eindelyk hare Buuren tot het Dragen van het Lyk. Om door den grooten toevloed, die deze Uitvaert beſchouwde, geen wanorde te veroorzaken,

LEEU-WARDEN. ken, had de Procureur Generael de Dienaers van de Justitie belast een wakend oog te houden; en de Begravenis werd in goede ordre verricht.

In het voorleden jaer 1754 werd te Harlingen, by den Boekverkooper *Folkert van der Plaats*, zeker Boek, uit het Engelsch vertaeld, in het licht gegeven, dat tot Titel voert: *Verhandeling van het Leerstuk der Verzoeninge, volgens den inhoud der Heilige Schrift; dienende ter onderzoekinge van het zelve, voor eerst, met betrekkinge tot de Offeranden onder de Wet; en ten anderen, met betrekkinge tot de Offerande van onzen gezegenden Heere en Zaligmaker Jezus Christus; door John Taylor, Bedienaer van Gods Woord te Norwich.* De beweging, die dit Werkje by de Predikanten in deze Provintie gemaekt, en hunne klagten over Onrechtzinnigheid by 's Lands Staten veroorzaekt heeft, verpligt ons om 'er van te melden en den uitslag, die dees yver van Vrieslands Godgeleerden onlangs gehad heeft, aen te teekenen. Tot klarer begrip van de redenen, die de Aenklagers over Onrechtzinnigheid tot deze Beschuldiging kunnen bewogen hebben, zullen wy uit de Voorreden van den Vertaler iets by brengen, wegens het Onderwerp van deze Verhandelinge, en hoe het Leerstuk door den Schryver, een Predikant onder de zoogenaemde Presbyterianen, die Godgeleerden, namelyk, in Engeland, die naest met de aengenomene Gronden van Nederlands openbare Kerke overeenkomen, word aengemerkt. Het Onderwerp is de Leer der Verzoeninge, waer over, zegt de Vertaler, de Gevoelens van ouds her zeer ver-

verscheiden en verschillende zyn geweest. LEEUWARDEN.
Men vind 'er, die het Werk der Verzoeninge voorstellen, met zulke verheven Uitdrukkingen, welken anderen in de H. Schrift niet kunnen vinden, als by voorbeeld, van *Verdienste*, *Voldoening* en *toegerekende Gerechtigheid* enz.; stellende *dat Christus door zyn Lyden en Dood aen de Goddelyke Gerechtigheid volkomen voldaen, de Straffen, die wy door onze Zonden en Misdaden verdient hadden, op zich genomen, en door zyne Gerechtigheid, die hy in onze plaetse volbragt heeft, verdient heeft, dat dezelve door den Vader aen ons worde toegerekend* enz. Anderen, daerentegen, zegt hy, hebben zulke lage Gedachten van dit gewigtig Leerstuk, dat zy aen de Verdienste van Christus niets anders toeschryven, dan dat zyne volmaekte Gehoorzaemheid en onderwerping aen het bitterste Lyden en den smadelykstten Dood, den Vader zoo aengenaem is geweest, dat Hy hem, met zyn eigen bloed in den Hemel zynde ingegaen, de magt gegeven heeft, om de Menschen van de Zonden tot de Gerechtigheid te bekeeren, en aldus met God te verzoenen, enz. De laetsten schynen het hoogwigtig Priesteramt van onzen Zaligmaker, in zommige opzigten, te verkleinen. De Engelsche Predikant *Taylor* poogt hier ontrent den middelweg in te slaen, en heeft, om veilig daer op voort te gaen, het stuk van den grond opgehaelt, en in de eerste plaetse naeuwkeurig de gelegenheden onderzocht, by welke de Offeranden onder de Wet waren ingesteld, en de Plechtigheden, die dezelven verzelden. Van daer gaet hy voort om het oogmerk en de

LEEU-WAR-DEN,

kracht derzelven aen te toonen; en of die kracht zich uitstrekte tot de overbrenginge van de Schuld der Offeraren op de Offerande, en of de laetste, voor of in de plaetse der eersten gestraft wordende, de Verzoeninge der Overtredinge te weeg bragt. Om hier in niets te bepalen, dan 't gene met het ware en eigenlyke oogmerk der Instellinge overeenkomt; onderzoekt hy alle de Texten, in welke de Verzoening gemeld word, zoo wel met als buiten betrekkinge tot Offeranden; welke Texten hy onder zekere Verdeelingen stelt, en in hunne onderscheiden opzichten beschouwt en ter toetze brengt; en dus gaet hy over ter onderzoekinge van de Uitwerkzelen, welken de H. Schrift hecht aen de Verzoeninge, door onzen Heere Jezus Christus in zyn Lyden en Dood verworven, en van de verkeerde begrippen zommiger Christenen, aentoonende, door klare en duidelyke plaetsen der H. Schrift, waer in (naer zyne meeninge) de kracht van onzes Zaligmakers Dood gelegen is; namelyk; Dat *zyn Dood de grondslag onzer Verlossing is, zoo wel als het middel onzer Heiligmakinge*: Dat *wy door het Geloof in zynen bloede tot God moeten naderen, onze harten reinigen, en ons zelven schikken tot eene volmaekte Gehoorzaemheid en onderhouding van zyne Geboden*: En *dat wy dus de ware vruchten zyns Doods deelachtig worden, de Vergeving*, namelyk, *van onze Zonden, de Heiligmaking, de Rechtvaerdigmaking, en* eindelyk *het eeuwig zalig Leven.* Hier uit ziet men dan het Gevoelen van den Engelschen Leeraer *Taylor*, omtrent het gewichtig Leerstuk der Verzoeninge; een Gevoelen, dat zoo

wel

wel als de behandeling van dien Schryver, die, hoewel beknopt, te wydloopig is om 'er hier verslag van te doen, het ongeluk heeft van door een groot gedeelte der Predikanten in deze Provintie voor Onrechtzinnig gehouden te worden. Dit openbaerde zich eerst in den yver van zommigen, die zich verpligt rekenden, om hunne Gemeenten hier voor op den Predikstoel te waerschouwen; waer na de waekzaemheid tegen Sociniaensche Stoutigheden, onder welke de beschuldiging, die men tegen dit Geschrift zoude willen ondernemen, allergereedst moest vallen, het zelve ter onderzoek bragt in eene der Classen van deze Provintie, met dat gevolg, dat het ook in alle andere Classen is rond gegaen, die door hunne Gecommitteerden hier over aen het Collegie van de Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provintie hunne Advisen hebben ingebragt. Dezen by dit Collegie vervolgens gelezen en overwogen zynde, hebben, op den 27 der laetste Sprokkelmaend, gelegenheid gegeven tot de volgende Resolutie:

LEEUWARDEN.

HEt Collegie wederom vergaderd, heeft goedgevonden de verdere Lecture van 't Advies van de E. Classis van Sneek, waer by het daegs te voren gelaten was, te hervatten, 't welk geschied en door den Sekretaris Wyckel afgelezen zynde, zoo is door den Heere van der Haer, ter Vergaderingepresider ende, omvrage gedaen, of de respective Heeren Leden zich gereed en in staet vonden om over deze zaek te adviseren; 't welk aengevangen en naer ordre geadviseerd zynde, zoo is door den Heere van der Haer, als President, deze Conclusie genomen; Dat, hoewel uit de groote pluraliteit der Classicale Adviesen, over het Boek

Gedep. Staten verbieden de Verbandeling van J. Taylor over de Verzoeninge.

LEEUWARDEN.

Gedep. Staten verbieden de Verhandeling van J. Taylor over de Verzoeninge.

van J. Taylor ingenomen, is gebleken dat voorsz. Boek voor Sociniaensch verklaerd zoude moeten worden, echter dezelven daer in niet geheel en al overeenstemmen; maer hier in alle te zamen eens zyn, dat, het zelve volkomen naer den smaek van Socyns Gemeente zynde en daer in spreekwyzen gevonden wordende, die van dat Volk niet erger kunnen worden uitgeslagen en dat Boek ter dier occasie wel verdiende verwezen te worden tot een eeuwigdurende Duisternisse, en wat dies meer is; echter om den zachtsten en gematigdsten weg in te slaen, 's Lands Fiskael zal worden geordonneerd en gelast, gelyk geordonneerd en gelast word by deze, om alle de Boekdrukkers en Boekverkoopers in deze Onze Provintie, en in 't byzonder *Folkert van der Plaets*, te Harlingen, by wien dit Tractaetje is gedrukt en uitgegeven, wel expresselyk te laten insinueren om het Boekje van J. Taylor voorsz., handelende van de Verzoeninge en behelzende Sociniaensche Stellingen, niet meer te divulgeren en verkoopen, by pœne van 25 Goudguldens voor ieder Exemplaer, die by hem na dezen zullen zyn gedivulgeerd, verkocht en uitgegeven; waerop hy, 's Lands Fiskael, *Ratione Officii*, naeukeurige recherche zal hebben te doen. En word des Lands Deurwaerder daer te boven by deze gelast en geauthoriseerd, om by de Boekdrukkers en Boekverkoopers in deze Provintie om te reizen en van dezelven af te vragen of ook nog eenige Exemplaren van het meergemelde Boekje van J. Taylor in hunne Winkels en Koopmanschap overig hebben, zoo ja, dezelven van hun af te vorderen en over te brengen op dit Collegie, omme, zulks geschied, nader tot supprimeringe van dat ergerlyk Tractaet gedisponeerd te worden, als ter Ruste en Vrede van de Hervormde Kerke verstaen zal worden te behooren.

En zal Extract van deze aen 's Lands Fiskael Nauta, gelyk aen den Deurwaerder van Dyck, worden ter hand gesteld, om zich elk in zyne be-

trek-

trekkinge, daer naer exactelyk te reguleren; als mede gelyke Extracten aen de respective Classen *hujus Provinciæ* tot Informatie. LEEUWARDEN.

Accordeert met voorsz. Boek.

In kennisse van my Sekretaris

(*was geteekend*)
J. S. VAN WYCKEL.

OVERYSSEL.

DEVENTER.

DE lange Brug over den Yssel, die hier om de Vorst den eersten dag dezes jaers werd weggenomen, is door den lang aenhoudenden Winter, niet eerder weder gelegd dan den 13 dezer Lentemaend, om met Wagen en Paerden vry in en uit de Stad te kunnen ryden; 't welk meer dan tien weken belemmering in het passeren over den Yssel veroorzaekt heeft; een geval, waer van sederd het jaer 1709, geen voorbeeld is. DEVENTER.

STAD EN LANDE.

GRONINGEN.

SEdert onze laetste Berichten uit deze Provintie, in Slachtmaend des voorleden jaers, ziet men hier wederom twee Publicatien op den Naem van hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Prinsesse Gouvernante, midsgaders de Gedeputeerde Staten dezer Provintie; welker eerste, den 26 der Wintermaend laetstleden, gearresteerd, zekere Schikkingen omtrent het Visiteren GRONINGEN.

GRONINGEN.

ren der uitgaende Goederen by de Harender Molen betreft en waerin aldus gesproken word:

Publicatie wegens de Examinatie der Goederen by de Harender Molen.

ALzoo aen Ons is voorgekomen dat, by Staetsche Resolutie van den 22 May 1743, opzigtelyk de Uitgaende Waren, was gestatueerd dat by de Harender Molen de afgeschrevene Goederen, door een daer toe te stellen Opzichter, zouden worden geëxamineerd en gevisiteerd, het welk echter tot hier toe niet geschied zynde, maer door een Persoon, te Helpman woonachtig, is verricht, daer nogthans het zelve gevoeglyker en tot meerder securiteit voor de Provintie by de Harender Molen, ten gevolge van voorgemelde Staetsche Resolutie, behoorde te geschieden. ZOO IS HET, dat wy den Persoon, als Opzichter der Uitgaende Waren, daer ter plaetse aengesteld, ten dien fine hebben, doen beëedigen en derhalven goedgevonden, daer van de noodige Publicatie te doen, ten einde de Kooplieden en wien het verder mogte aengaen, daer van legale kennis mogen bekomen, met last en ordre zich daer naer exactelyk te reguleren; tevens met expresse waerschouwing dat alle zoodane na die kant afgeschrevene Goederen, zoo aen den gestelden Opzichter aldaer niet mogten worden vertoond, hoewel daer van de Cedullen na voorige Ordonnantien mogten zyn afgelangt, echter aen de Verzenderen voor Uitslag niet zullen worden gevalideerd; maer voor gedeleerd en de Goederen, als niet afgeschreven, gerekend zullen worden.

En op dat niemand hier van eenige onwetenheid moge voorwenden, zal deze aen de Stads Poorten en te Helpman, als mede by de Harender Molen en verdere gewoone plaetsen van affixie worden aengeslagen. Enz.

De Tweede, gearresteerd den 3 van Sprokkelmaend dezes jaers, raekt de Invordering van het

het Middel van de Collaterale Successie en behelst onder anderen het volgende:

GRONINGEN.

De Doodgravers moeten Lysten houden van de overleden Personen enz., ten voordeele van het Middel der Collaterale Successie.

ALzoo wy sedert eenigen tyd hebben ondervonden, dat het zestiende en wel voornamelyk het twintigste Artikel van de Ordonnantie op het Middel van de Collaterale Successie, door de Edele Mogende Heeren Staten dezer Provintie geëmaneerd, niet overal eenparig en zoo als 't behoort, worden geobserveerd en nagekomen, ook derzelver executie niet alleenlyk word difficiel gemaekt; maer zelfs ook uitdrukkelyk verweigerd door die genen, welken daer toe Amts en Pligtshalven, ingevolge de vorige Staetsche Resolutien, zyn gehouden, de respective Richters ten platten Lande of eenige derzelven, deels mogelyk uit onkunde vermeenende dat gemelde Artikelen door eenige nadere Staetsche Resolutien, of door het Reglement van zyn Doorluchtigste Hoogheid, den Heere Prinse Erfstadhouder, glorieuser gedagtenis, zouden zyn geabrogeerd of eenigzins gederogeerd. ZOO IS 'T, dat Wy ons Amtshalven verpligt hebben geagt, op dat de fraudes kunnen worden ontdekt, en gemelde Middel tot merkelyk nadeel voor de Provintie niet geheel kome te vervallen, voornoemde zestiende en twintigste Artikelen tot naricht van een ieder, zoo zulks mogt aengaen, te renoveren, gelyk Wy doen by deze, en conform dien te statueren, dat, volgens het zestiende Artikel van gemelde Ordonnantie, alle Kosters, Grafmakers of Doodgravers zullen houden een pertinente Lyst van alle Personen, zoo in hunne respective Plaetsen overleden of begraven zyn, met pertinente aenwyzing, zoo veel hun kenlyk, wat Ouders, Kinders, Broeders, Zusters of andere naeste Bloedverwanten, ieder der Overledenen nalaten, ten einde de Ontvanger van de Collaterale Successie daer uit behoorlyke Informatien kan bekomen. Dat wyders, ten gevolge het twintigste Artikel van meergenoemde Ordonnantie, alle Rechters in deze gehee-

GRO-
NINGEN.

De Dood gravers moeten Lysten houden van de overleden Personen enz.; ten voordeele van het Middel der Collaterale Successie.

heele Provintie, als mede een iegelyk, die zulks mag aengaen, zonder onderscheid, aen den Ontvanger van dezen Impost, niet alleen acces en visie, maer ook, des gerequireerd, Copye zullen moeten geven tot alle Boeken van Aengevinge van dit Middel, midsgaders tot de Aenteekening by de Kosters en Doodgravers gehouden, en voornamelyk tot alle Registers, Prothocollen, Quohieren en specialyk tot publieke Inventarien van der verstorvenen Boedels, om uit deselven (zoo veel doenlyk) alle frauden te kunnen ontdekken.

En dewyl de Eed en Instructie voor den Advokaet Provintiael, mede door geen Reglement, Instructie of Resolutie gederogeerd, vordert dat hy in alles op het interest van deze Provintie zal invigileren, en aen hem niet mogen worden geweigerd Visie en, des verzogt, Copye van zoodane Prothocollen, Registratien, Boeken of Chartres, als waer uit zal vermeenen hem te kunnen zyn geschapen eenig fondament, het zy om het Recht der Provintie te invigeleren en defenderen, of om alle transgressien en fraudes tegen de Ordonnantien, Plakaten of Resolutien ondernomen, te ontdekken en te doen corrigeren, hebben wy tevens goedgevonden gemelden Eed en Instructie by dezen in zoo verre mede te renoveren, en een ieder, die zulks aengaet, te gelasten, gelyk gelast worden by deze, aen het een en ander, in dezen Plakate vermeld, exactelyk te voldoen, na te komen en, des gerequireerd, niets, het geen in deze by Renovatie is gestatueerd, te weigeren, by pœne van nadere dispositie.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zal kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, daer men gewoon is Publicatie en Affixie te doen. Enz.

Voorts is door Burgemeesteren en Raed dezer Stad, by Renovatie en Ampliatie van vorige Ordonnantien op het Turfdragen en des-

deszelfs Loon, den 3 der zelfde Sprokkel-maend, eene nadere Ordonnantie gearresteerd, waerin hoofdzakelyk gestatueerd word: dat van nu voortaen niet meer dan ten hoogsten vyf Dragers, tot het opdragen van Turf uit de Schuiten in Huis of op den Zolder, zullen mogen worden gebruikt, die ieder tien Roeden of vyftig Passen zullen dragen; dies dat tot het opdragen in de Hoogte, ieder Sport voor twee Passen zal worden gerekend, waer naer vervolgens het getal der Drageren zal worden gereguleerd, en zal een iegelyk by verdere distantie als dan gehouden zyn de ordinaire Turfmenners met hunne Wagens te nemen, om den Turf aen te voeren; op pœne van zes Car. Guldens, door den genen te verbeuren, die eene verdere, dan de gemelde distantie, laet dragen: Wyders, dat de Dragers, Optrekkers en Affmyters van den Turf zich striktelyk zullen hebben te reguleren naer den volgenden Tax, mede op pœne van zes Car. Guldens, te verbeuren by ieder die meer eischt of ontvangt, te weten: De *Dragers* en *Optrekkers*, voor ieder Bak of 25 Korven vol van Harde of Darg, 2 Stuivers, 2 Plakken; van Griemank 2 Stuivers; van Veen- of Dal-Turf, 1 Stuiver, 6 Plakken: De *Affmyters* voor ieder Bak of 25 Korven vol van Harde of Darg, 1 Stuiver, 2 Plakken; van Griemank 1 Stuiver; van Veen- of Dal-Turf, 6 Plakken.

GRONINGEN.

VER-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

ZUTPHEN. In de plaets van wylen de Heeren Mr. Jan Couleman en Mr. Bernard Huinink, zyn door hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, tot Schepenen en Raden dezer Stad, die hier allen Burgemeesters genoemd worden, aengesteld de Heeren *Gerhard Jan van Zandbergen* en Mr. *Izaak de Bruin*, die, op den 22 der Sprokkelmaend of St. Peters Stoel, gewonen Keurdag, met de vereischte Plegtigheden geinstalleerd en in den Eed genomen zyn. Vervolgens heeft de Magistraet, den 1. dezer Lentemaend of op den Octave van St. Peter, den Heere Mr. *Hendrik van Grietbuizen* aengestelt tot Over-Rentmeester dezer Stad, in plaetse van den bovengemelden Heere *van Zandbergen*; den Heere *Engelbert Gerbard Crookceus*, tot Rentmeester van de Kloosteren ten Ysendoorn en Heer Hendriks-Huis; den Heere Mr. *Gooswyns Schluiter*, tot Gecommitteerden in de Weeskamer uit de Burgery, en den Heere *Gerret Vatebender*, tot Kerkmeester der Groote Kerke en Regent der Gasthuizen. Voorts is, op Nominatie van hare Koninkl. Hoogheid, de Heer Mr. *Ernst van Löbensels*, Burgemeester dezer Stad, gecommitteerd, wegens deze Stad, om, met den 1 van Bloeimaend dezes jaers, in het Collegie der Ed. Mog. Heeren Staten van dit Graefschap, voor een Jaer, zitting te nemen.

HAERLEM. Den 13 dezer Lentemaend overleed hier de Wel Ed. Gestr. Heer *Jan Hesbuizen*, Raed in de Vroedschap en Burgemeester dezer Stad.

DELFT.

DELFT. De Hoog Edel Geboren Heer *Willem*, Grave van *Bentink*, Vryheer van Rhoon en Pendrecht enz. enz. enz., heeft hier, wegens de Ridderschap en Edelen van Holland en Westvriesland, als Bewindhebber der Oost-Indische Compagnie ter Kamere dezer Stad, den 10 dezer Lentemaend, zitting genomen. Ook zyn, den 21 dezer Lentemaend, door de Wel Ed. Gr. Achtb. Heeren Burgemeesteren dezer Stad, uit overgeleverde Nominatien, tot Bewindhebbers der Oost-Indische Compagnie, ter Kamere alhier, verkoren de Heeren Mr. *Hendrik van der Dussen*, Raed en Regerend Schepen dezer Stad, Mr. *Jan Teding van Berkhout*, Raed en Oud Schepen dezer Stad en Mr. *Gerard van Vredenburch*, Ontvanger Generael van de Kerkelyke Goederen in Holland, in plaets van de Wel Ed. Gr. Achtb. Heeren Oud-Burgemeesteren Mr. Adriaen van Vredenburch, Mr. Paulus Teding van Berkhout en Mr. Arent van der Dussen, die van het Bewindhebberschap vrywilligen Afstand hebben gedaen.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAARS, ENZ.

'S GRAVENHAGE. Tot nieuwe Leden onder de Ridderschap en Edelen dezer Provintie zyn geintroduceerd de Hoog Ed. geboren Heeren Jonkheer *Arnout Joost van der Duin*, Vryheer van 's Gravenmoer, Maesdam enz., Luitenant-Generael van de Cavallerye, Kollonel van het Regiment Guardes Dragonders van zyne Hoogvorstel. Doorlucht., den Heere Prinse Erfstadhouder, Hoogheemraed van Delfland enz. enz. enz.; Jonkheer Mr. *Jacob Arend*, Baron *van Wassenaer*, Heer van Hazerswoude, Raedsheer in het Hooge Hof van Justitie van Holland, Zeeland en Vriesland enz. enz. enz.; en Jonkheer *Wigbold Joan Theodoor* Baron *van der Does*, Vryheer van beide de Noordwyken, Hoogheemraed van Rhynland, Commissaris van 's Lands Posteryen enz.

Het Hof van Holland, Zeeland en Vriesland heeft, op recommandatie van hare Koninkl. Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, tot Substituit-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTSNAERS, ENZ.

Griffier van dezen Hove aengestelt den Heer Mr. *Thimon Boei*, thans Sekretaris van gemelden Hove, en denzelven in die Kwaliteit geadjungeert den Heere Mr. *Hieronymus Slicher*.

Ook is, uit eene overgeleverde Nominatie, door welgemelde Vrouwe Gouvernante, tot Raedsheer in den Hoogen Rade van Holland gekoren de Heer Mr. *Anthoni Henrik van Hees*, Raedsheer in den Souvereinen Rade en Leenhove van Brabant en den Lande van Overmaze, in plaets van den tot President verkoren Heer Adriaen de Grande; gelyk hare Koninkl. Hoogheid, mede uit eene overgeleverde Nominatie tot Raedsheer in den Hove van Holland, in de plaetse van den Heere Mr. Carel Vitriarius, verkoren heeft den Heer Mr. *Alexander August des Villattes*, Ontvanger der Gemeene Middelen over het Kwartier van Kempeland, Meiery van 's Hertogenbosch; in wiens plaetse door den Raed van State is aengesteld de Heer Mr. *Pieter van Wullen*.

Nog hebben hunne Hoog Mog. tot Raedsheer in den Souvereinen Rade en Leenhove van Brabant en den Lande van Overmaze aengestelt den Heer Mr. *Govard Jan van Persyn*, in plaetse van den Heer Mr. Pompejus Hoeuft.

AMSTELDAM. De Edel Mog. Heeren Raden ter Admiraliteit alhier hebben, den 25 der jongste Sprokkelmaend, drie Oorlogschepen begeven; als *Zuileveld* aen den Ed. Gestr. Heer Schoutbynacht *Hendrik Jan Bodaen*; *Waterland* aen den Kapitein *Reemer Vlacq* en het *Zeepaerd* aen den Kapitein *Simon Dekker*.

LOOSDRECHT. Door hare Koninkl. Hoogheid, Mevrouwe de Prinsesse Gouvernante, is de Heer *Jakob Mol* verkoren en aengesteld tot Bailliuw van Mynden, beide de Loosdrechten, Tekkoop en Hollandsch Loenen.

Gou-

GOUDA. In den Nacht voor den 19 dezer Lentemaend, is de Wel Ed. Gr. Achtb. Heer *Cornelis Arkenbout*, Raed in de Vroedschap en President Burgemeester van deze Stad, Bailliuw en Dykgraef van de Stad en het Groot-Waterschap van Woerden, in den ouderdom van 56 jaren alhier overleden.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Uit eene overgeleverde Nominatie is door hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Prinsesse Gouvernante, tot Bailliuw dezer Stad aengesteld de Heer Mr. *Pieter Hoogwerf*, Raed in de Vroedschap dezer Stad en thans gecommitteerde Raed in het Collegie ter Admiraliteit te Amsteldam.

ROTTERDAM. De Ed. Gr. Achtb. Raed en Vroedschap dezer Stad heeft, den 25 der laetste Sprokkelmaend, de Wel Ed. Gr. Achtb. Heer Mr. *Gerard François Meiners*, Raed en President Burgemeester, tot Bewindhebber der Oost-Indische Comp. ter Kamere alhiere, gekoren.

ALKMAER. Na eene langdurige Ziekte overleed hier, den 9 dezer Lentemaend, in den ouderdom van byna 62 jaren, de Wel Ed. Gr. Achtb. Heer Mr. *Jacob Josias Vryburg*, President-Burgemeester en Raed in de Vroedschap dezer Stad, Bailliuw van de hooge Vierschaer van de Nieuwburgen, Ontvanger van de Convoien en Licenten in Westvriesland en het Noorderkwartier, Sekretaris van den Heer-Huigenwaerd enz. enz.

HOORN. De Heeren Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit in Westvriesland en het Noorderkwartier, hebben 's Lands Oorlogschip *Beekvliet* begeven aen den Kapitein *Nikolaes du Moulin*.

MIDDELBURG. Door het Ed. Mog. Collegie ter Admiraliteit alhier residerende, is het Oorlogschip de *Jonge Prins van Oranje* aen den Kapitein *Jakob Davidsen* begeven.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAARS, ENZ.

THOLEN. De Wel-Ed. Gestr. Heer Mr. *Joan Jacob van Vrybergen*, Raed en Oud-Burgemeester dezer Stad, overleed, volgens de Berichten uit 's Gravenhage, aldaer den 15 dezer Lentemaend, zeer schielyk, in den ouderdom van omtrent 45 jaren; welk verlies hier by de Burgery en een ieder zeer betreurd word.

UTRECHT. Den 9 dezer Lentemaend overleed hier zeer schielyk in den ouderdom van ruim 46 jaren, de Hoogwelgeboren Heer Jonkheer *Diderik van Locborst*, Heer van Ter Meer, beschreven in de Orde der Heeren Edelen en Ridderschap, representerende den Tweeden Staet dezer Provintie, Hoofd-Officier dezer Stad, Dykgraef van den Lekkendyk-Bovendams, en van het Waterschap van Heikoop; Sur-Intendant der Geestelyke Goederen enz. enz. enz. Tot het middelerwyl waernemen van het Amt van Hoofd-Officier alhier is de Wel Ed. Gr. Achtb. Heer Mr. *Hendrik Asch van Wyk*, tegenwoordig President-Burgemeester, benoemd. Tot Sur-Intendant der Geestelyke Goederen, heeft hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouw de Prinses Gouvernante, aengestelt den Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Dirk Woertman*, Raed in de Vroedschap dezer Stad en wegens deze Provintie Gedeputeerden ter Vergadering van de Heeren Staten Generael.

WYK BY DUURSTEDE. Hare Koninkl. Hoogheid, de Vrouw Gouvernante, heeft den Heere *Lambertus Bernardus Frykenius* tot Raed in de Vroedschap dezer Stad aengestelt.

LEEUWARDEN. De Heer *Aulus van Sminia*, Zoon van den Heer Jetzo van Sminia, Sekretaris der Staten van Vriesland, heeft, den 7 dezer Lentemaend, den Eed als Rekenmeester dezer Provintie gedaen.

GRONINGEN. Den 8 der laetste Louwmaend, geschiedde hier met de gewoone Plegtigheden de Boontrek-

trekking, om hier uit den nieuwen Raed dezer Stad te formeren; en zyn toen de Keurmannen, die ieder een zwarte Boon hebben getrokken, geweest de Heeren Gezworens *A. Geersema*, Mr. *T. B. van Hulten*, *J. H. Reneman*, *E. Meier* en *N. Fokkens*. Den 15 der gemelde Maend volgde de Boontrekking ter vervullinge der afgaende en manquerende Leden van de Gezworen Gemeente, waer van Keurmannen geweest zyn de Heeren Gezworens *J. Borgesius*, *N. Amsingh*, *J. H. Reneman*, *E. Meier* en *A. Gerlacius*, Amtman van het Gorecht; door welker respective Verkiezingen, na voorgaende Approbatie van hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Prinsesse Gouvernante, na dat, op den 8 der daer op volgende Sprokkelmaend, de Raed veranderd, den 9, in de plaetse van de afgaende Burgemeesteren, twee anderen verkoren, en het Collegie van Taelmannen en Gezworenen den 15 veranderd waren, de Regering voor het loopende jaer, die den 22 der Sprokkelmaend hare Bediening begon, geschikt is geworden, is als volgt:

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

in den aengaenden Rang	in den continuerenden Rang
tot Burgemeesteren	
P. R. VAN IDDEKINGE.	S. GOCKINGA.
L. H. EMMEN.	R. B. DE MAREES.
tot Raedsheeren	
C. Tjassens.	*J. de Valcke.*
A. L. Wichers.	*J. Sichterman.*
J. W. Folkers	*J. Woldring.*
J. van Hoorn, Mede-Syndicus.	*L. Trip.*
A. J. de Drews.	*H. van Nyeveeen.*
J. Trip.	*M. Lobman.*
tot Gezworens	
J. Venema, Taelman.	*M. van Bolhuis*, Taelman.
J. Winsbemius, Taelman.	*B. H. Knock*, Taelman.
W. Palmer.	*S Gockinga.*

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

C. Barlinkhof.
J. Cranssen.
H. Werumeus.
H. van Bulderen.
L. Bosch.
J. Camphuis.
F. Berchuis.
E. P. Smith.
P. Attinga.
J. Borgesius.
J. Helmolt.
T. B. van Hulten.
M. Altingh.
N. Amsingh.
J. H. Reneman.
R. Warmolt.
E. Meye.

Met Approbatie van gemelde hare Koninklyke Hoogheid zyn tot de zoogenaemde Stads Buiten-Amten aengesteld als Gecommitteerden in de Vergadering van hunne Hoog Mog., de Heeren STATEN GENERAEL, de Hoog Edele Heeren *G. Quintus*, *W. Siccama* en *A. J. ter Borg*; doch vermits de Raedsheer *G. Quintus*, wegens vorige en aenhoudende lichaems indispositie zich niet in staet bevond, die post te kunnen waernemen, is, op conventie met den genoemden Heere, de Heer *J. van Gesseler* in deszelfs plaetse door den Raed gesubstitueerd en vervolgens door hare Kon. Hoogheid geapprobeerd; en, na dat de Heer *G. Quintus* in deze Lentemaend overleden was, de bovengemelde Heer *van Gesseler* in de zelfde Vergadering gecontinueerd. Tot Gecommitteerden in den RAED VAN STATE is aengesteld de Heer *A. A. van Iddekinge*; in de GENERALITEITS REKENKAMER, de Heer *B. van Iddekinge*; in het Collegie ter ADMIRALITEIT TE AMSTELDAM, de Heer *H. van Sysen*; in het Collegie ter ADMIRALITEIT TE HARLINGEN, de Heer *T. A. Gerlacius*; in het Collegie der GEDEPUTEERDE STATEN dezer Provintie, de Heeren *J. de Drews*, *O. Sickinge*, *W. van Swinderen* en *J. G. Smith*; in de PROVINTIALE REKENKAMER, de Heeren *P. Alstorphius*, *W. Wolthers* en *P. van Ham*.

De Buiten-Amten wegens de OMMELANDEN blyven, volgens de vastgestelde Constitutie van dat Lid van Staet, nog een jaer continueren.

Hier is, tusschen den 19 en 20 der Lentemaend, na eenige dagen aen zware Drukkingen op de Borst te hebben gesukkelt, in den ouderdom van 41 jaren overleden, de Heer *Albert Adriaen*, Ba-

Baron *van Lynden*, Heer van Klinkenburg, Cantes, enz., Gedeputeerden wegens de Provintie Stad en Lande ter Vergaderinge van hunne Hoog Mog. de Staten Generael der Vereenigde Nederlanden.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

ASSEN. Op den Landsdag, die, den 18 dezer maend, zyn begin genomen heeft, is Jonkheer *Justus Bartbolomeus de Konink*, Heer van Peise en Mensinga, met agreatie van hare Koninkl. Hoogheid, Mevrouwe de Prinsesse Gouvernante, onder het Lid van de Ridderschap van dit Landschap geadmitteerd, om, inkomende van de Havezate Peise, verschreven te worden. Ook heeft hare Koninkl. Hoogheid tot Ordinaris Gedeputeerden, voor den tyd van twee jaren, aengestelt, uit de Ridderschap, den Hoog Welgeboren Gestrengen Heer *D. G. Baron van Dongen*, Heer tot *Dunningen*, en, uit de Eigenerfden, den Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *C. S. Nysingh*.

BREDA. De Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Andreas de Bons*, President Burgemeester dezer Stad, Commissaris van de Monstering en Ontvanger der Contributie, overleed hier, den 7 der Lentemaend, in den ouderdom van ruim 70 jaren. Dewyl hy hier drieëndertig jaren in de Regering geweest is, en het Burgemeesterschap vyfentwintig malen met veel lof bekleed had, word hy door de Burgery zeer betreurd. Den 11 dezer maend werd deszelfs Lyk met veel staetsie ter aerde besteld, gevolgd van de Burgery, in negenentwintig Gilden verdeeld, welker Schilden met Floers bekleed waren.

'S HARTOGENBOSCH. Door den Raed van Staten is de Heer *Antboni Jan de Vlieger* tot Leenman van de Leen- en Tolkamer alhier aengesteld.

SLUIS IN VLAENDEREN. Hunne Hoog Mog., de Heeren Staten Generael, hebben den Heere *Pieter van Kouwenboven*, tot Schepen dezer Stad aengestelt, in de plaets van den Heere Dr. Jan Hendrik Elffers, die zyn Demissie verzocht en bekomen heeft.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

's Lands Zegen en Onheilen.

HOewel de harde en langdurige Koude in den verloopenen Winter velen smartelyk gedrukt heeft, kan men het echter in het algemeen als een Zegen voor ons Land aenmerken, dat de Ysdammen en Ysgangen in de Rivieren, waer voor met reden te vreezen was, zoo weinig schade, in vergelyking van 't gevaer, veroorzaekt hebben. In GELDERLAND baerde de toestand van den Rhyn en de Wael geen geringe bekommering voor het doorbreken der Dyken, dat verderfelyk voor Ingezetenen en Naburen had kunnen worden. Het Kwartier van Nymegen is echter in een klein gedeelte niet zonder Overstrooming van Water geweest. Hier van heeft men ons een net bericht medegedeelt, dat wy merkwaerdig achten om te boek te stellen. Deze Overstrooming werd door eene Doorbraek in den *Duiffeltschen* Bandyk, omtrent op de hoogte van *Schenkenschans*, veroorzaekt. Doch tot een netter begrip, dient men de gelegenheid en omstandigheden van Schenkenschans te weten. Die Schans werd, in het laetste der zestiende Eeuwe, door den Oversten *Marten Schenk* gesticht, ter plaetse daer de Rhyn, zich in twee Armen verdeelende, het begin van het Eiland de Betuw maekt. Sedert omtrent veertig en vyftig jaren, heeft die Rivier, daer ter plaetse, op eene buitengewoone wyze haren loop verandert. De Zuider-Arm van die Rivier, of de Wael, is by Schenkenschans geheel en al met Zanden toegestopt, en men ziet hier en daer niet meer dan een Kreek of Waei van het overblyfsel van het oude Bed, dat de Rivier wel eer gehad heeft: zoo dat Schenkenschans tegenwoordig aen de zuidzyde van de Rivier in het Land ligt, alzoo hier rondsom veel Lands is aengewonnen,

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

nen, dat in Ryswaerden bestaet, en onder den naem van het *Zalmoord* bekend is. De Rhyn loopt thans omtrent een half uur verre van de oude Bandyken aen de zuidzyde, die tot de Duiffelt behooren. In het begin dezer Lentemaend, geraekte het Ys beneden die plaets gemakkelyk weg en het Water viel zeer laeg. Maer op de hoogte van Schenkenschans had zich een Ysdam in de Rivier gezet, waer door in 't allergeringste geen Water naer beneden kon afloopen. Het afdryvend Ys hoopte zich als Bergen op malkander, en pakte, ter lengte van meer dan een uur, tot by *Emmerik* op een. De Rivier, dus opgestopt, wies, den 8 der Lentemaend, dermate, dat zy haer toegestopte Bed verliet, over de *Huisbertsche* en *Warbeische* Zomerdammen, gelyk ook over den Bandyk by Griethuizen, en over den hoogen Postweg tusschen Arnhem en Kleve, henen bruischte, en achter het Zalmoord en Schenkenschans om in het oude Bed, dat zy meer dan veertig jaren verlaten had, viel. Dit had hier een vervaerlyke uitwerking, alzoo de overgeloopen Rivier boven een zeer breede ruimte vond en, op de hoogte van Schenkenschans, door het hooge Zalmoord aen de eene, en den Duiffeltschen Bandyk aen de andere zyde, bekneld werd; ook was 'er een zwaer Verval, door dien het Water beneden den Ysdam, even onder Schenkenschans, geheel weggeloopen was. De Rivier kreeg derhalven, door hare woelingen, op eene zandige plaets, niet verre van den Bandyk, eene zware diepte, waer door het Voorland van dien Dyk begon weg te spoelen. Palen, Heien, Horden, Mest en alles, wat aengebragt werd, was vergeefs om dit wegspoelen te beletten, dewyl de Stroom, door zyne zware drift en diepte, alles mede nam. Hier uit voorspelde men zich, dat eerst het Voorland en dan de Dyk zouden wegvallen; zoo dat 'er geen middel zyn zou om een Doorbraek te verhinderen, dan door eenige Roeden achter den ouden Bandyk, een Dam of

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

Slaper te leggen. Ten dien einde liet de Dykgraef de Opgezetenen by Klokslag ontbieden; doch niet meer dan twee Karren verschenen 'er, dewyl de Opgezetenen den Doorbraek onvermydelyk hielden, en liever hunnen tyd wilden besteden met het bergen van hun Vee en Have, dan, op eene onzekere hope, met Karren aen den Dyk komen. Binnen vierentwintig uuren zonk de Dyk weg, ter lengte van omtrent tachtig Roeden, en nam de helft van het Fredrikshuis mede. Aldus werden de geheele Duiffelt, het Amt *Kranenburg* in het Hertogdom Kleve, *Millingen*, *Beek*, *Ubbergen*, en de Polder, *de Ooy* genoemd, tot voor de Poorten van Nymegen, in weinig tyds overstroomd; dat een grooter gevolg van zware rampen zou na zich gesleept hebben, indien de Ysdam niet, vierentwintig uuren later, was los geraekt, waer door de Rivier weêr in haer eigen Bed keerde en de Doorbraek en Opening in den Bandyk weêr bevielen of droog raekten. Hier aen word thans met alle magt gearbeid, op dat het aenstaende Meywater geen nieuwe schade veroorzake. Dewyl ook het door en langs de Ooy ingeloopen Water voor de Poorten van Nymegen zich wederom in de Rivier de Wael moest ontlasten, en de drie Sluizen hier toe niet genoegzaem waren, werd aldaer nog een Hulpgat in den Dyk gemaekt; zoo dat, den 27 dezer Lentemaend, de ondergeloopen Polders van het Water ontlast waren. Hier door is alles ten beste uitgevallen, te meer, naerdien de Weilanden door het Rivierwater zyn verbeterd, en de Korenlanden niets geleden hebben. Echter is men, in het algemeen, van gedachten dat, indien de Ysdam nog vierentwintig uuren by Schenkenschans had blyven zitten, de Arnhemsche Postweg geheel en al zou vernield geworden zyn, en de Rivier weder haren ouden loop, langs de zuidzyde van Schenkenschans zou genomen hebben; waer door ook groote veranderingen omtrent den Neder-Rhyn en den Yssel hadden kunnen ontstaen, tot bederf van den eenen en ontlasting van

den

den anderen. In anderen onzer Provintien, hoe bekommerlyk het uitzicht ook wezen mogte, is, hoewel sommigen eenigen hinder geleden hebben, de schade mede niet merkelyk drukkende geweest. In HOLLAND by *Gorinchem* raekte het Ys, den 6 dezer Lentemaend, in de *Merwe* los, en dewyl het Water begon te wassen en het Ys aldus in staet was om weg te dryven, rekende men hier al vroeg het gevaer te boven te zyn. In de *Lek* scheen men, omtrent den 9 der Lentemaend, voor gevaer beducht; naerdien Hoogheemraden van den Lekkendyk Bovendams, in het Sticht van UTRECHT, tyding kregen dat zich boven *Wyk* en *Amerongen* een zware Ysdam gezet had, en zich hier op derwaert begaven; doch het duurde niet lang of deze brak los en het Ys, dat Benedensdams nog vast gezeten had, mede los geworden zynde, schoot den 10 lager benedenwaert in de Rivier, daer het zich by Lexmond en Ameide, ieder in het byzonder, weder tot een Ysdam zette; met dit geluk echter, dat zy in den namiddag beide weder los raekten en afdreven. Ondertusschen was hier door het Water tot 17 en 19 Duimen aen de Klokkenslaegpael gerezen. *Rhenen* ondertusschen werd omtrent dien tyd door het Water belemmerd. Den meergemelden 6 der Lentemaend, raekte daer het Ys in den *Rhyn* los, met zoo veel geluk, dat het Water binnen deszelfs Oevers bleef; doch, des anderen daegs, kwam 'er zoo veel Ys afzakken, dat het weder, voor die Stad en hooger op, vast geraekte; den 8 der maend was de Rivier, kort in den namiddag, meer dan één voet gerezen; den volgenden dag stond het Water 's morgens tot in de Stad en op de Markt voor het Stadhuis. In den namiddag hoorde men aldaer de Noodklokken in de Betuwe, die aen de overzyde van Rhenen legt, wel luiden; doch kon 'er niet komen. Men kreeg echter den 10 dezer maend tyding van het doorbreken van den *Marsdyk*, waer door die Landstreek geheel onder Water gezet is, zon-

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

zonder dat hier door evenwel mensch of beest verongelukt is. Sedert geraekte alles los en het Water viel in 't kort zoo sterk, als het was aengewassen; zoo dat men reeds den 12 der Maend in hope leefde dat alles zich ten beste zou redden.

Hoe veel Belemmering de langdurige Winter en het zware Ys aen den Koophandel en Zeevaert hebben toegebragt zal men uit de twee volgende Omstandigheden minder of meerder kunnen opmaken. Het Ys heeft op het Pampus zoo vast gezeten, dat de eerste Vriesche en Overysselsche Veerschepen eerst den 23 dezer Lentemaend te Amsteldam hebben kunnen aenkomen, het welk door de gedurige Zuidelyke en Zuidoostelyke Winden, die sedert den Aenvang van het dooiend Weer gewaeit hebben, is veroorzaekt geworden. Dit heeft ook Aenleiding gegeven dat wel Veertig Vaertuigen met Volk, het welk jaerlyks gewoon is uit Jutland en van elders over te komen om naer de Straet Davis en Groenland dienst te nemen, over Pampus niet kunnende geraken, noch te Edam inloopen, heeft moeten besluiten de reize naer Hoorn te kiezen; daer deze luiden, eer de Binnenschuiten nog begonden te varen, als opgesloten lagen; tot dat zy, of te lande of met de gewoone Trekschuiten naer Amsteldam en Zaendam zyn geraekt, om aldaer dienst te zoeken. Een Ongeval voor deze varendsgezellen, om hunne buitengewoone Onkosten, smertelyk, hoewel het veel Vertier in Hoorn en Voordeel aen den Doortocht gegeven heeft. Hoe lang de bevrozen Grond is hard gebleven strekt tot een Proef dat het stal of de styf bevrozen Korst van den Weg by Halfwegen tusschen Haerlem en Amsteldam niet eer dan den 21 dezer Lentemaend is doorgebroken.

De droevige Landplaeg van de Veepest geeft, by aenhouding, stoffe van Smarte, dewyl, hoewel ons thans niet vele Berichten zyn medegedeeld, zich echter hier of daer Oorden ontdekken, daer zich de Kwael op nieuws openbaert. In GELDERLAND had zy zich, in het Begin der vorige Sprokkelmaend, weder doen gevoelen in het Kerspel

spel van *Winterswyk* by een Boer, die in 't kort al zyn Vee kwyt raekte. Even naderhand trof het zyn Buurman, die één Koei overhield en vervolgens een derden, die, toen men 't ons meldde, reeds Vyf Beesten dood had. In de *Klundert* hield het echter op, behalven in de Nassau-Polder, die aen Zevenbergen grenst. In RHYNLAND woed de Ziekte nog sterk; één Landman te Oegstgeest heeft, van Veertig Beesten, Negenentwintig verloren. Uit den *Heer-Huigenwaerd* in NOORDHOLLAND gaf de Proef der Inëntinge, die hier, naer de wyze; uit Engeland overgeschreven, genomen is, in het begin dezer Lentemaend hope dat de Landman in dit Middel zynen Troost zou vinden. Men had den beterenden of gebeterden Hokkeling, volgens het voornemen, dat wy in Sprokkelmaend gemeld hebben, op een Stal met zieke Koeien gebragt; doch naer het nabuurig Dorp St. Pankras, om dat 'er in den Heer Huigenwaerd geen besmette Stallen meer waren. Hier werd het gebeterde Beest op dezelfde Plaets, daer men eene zieke Koei had afgenomen, en naest een Beest, dat ziek was, gesteld. Naderhand heeft men den Hokkeling gebragt op een Plaets daer even te voren een Koei gestorven was en vervolgens nog op eene andere dergelyke, daer hy in de Vuiligheid van het gestorven Beest heeft gestaen: doch niets van deze Proeven heeft het gebeterde Beest het minste ongemak toegebragt; maer het is gezond en welvarende gebleven. Deze gelukkige Uitslag gaf anderen moed tot een dergelyke, doch gewigtiger, Onderneming. In de *Beverwyk* besloot men de Proeve te doen met een Stal van Zeventien Beesten, allerhande Rundvee; doch dit heeft op verre na aen de Verwachting niet voldaen; want van dit Getal waren 'er niet meer dan Drie Beesten levendig overgebleven. Van de Byzonderheden, nog niet weereldkundig, word een Omstandig Verhael beloofd, en men schynt een nadere Proefneming te willen uitstellen, tot dat het Vee in de Weide zal loopen. Uit het Landschap DRENTHE blyven de Berichten in de zelfde Omstandigheden.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

LYST

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam, den 17 Maert.		
	by de Z. Zak.	
Tarw. Oude witte Z.	12½ a 15	ß
—— Nieuwe dito	10½ a 13½	ß
—— Blaeuwe dito	10 a 11½	ß
—— Zomer dito.	9 a 11	ß
Rogge Zeeuwſche	7 a 9	ß
Erten Graeuwe.	6 a 9	ß
—— Blaeuwe	9 a 13	ß
—— Witte.	7½ a 9½	ß
Witteboon. Zeeuwſ.	10 a 16	ß
	by 't Laſt.	
Boekweit Vl. op 154 ℔	14	£
Garst Zeeuw. Wint.	11¾ a 13¼	£
—— Zomer	10 a 11½	£

Rotterdam, den 17 Maert.		
Haver Vrieſ. Brouw.	10 a 11	£
—— Voer	7½ a 8½	£
—— Zeeuwſche	7 a 8¼	£
—— Spelt	8¼ a 10	£
Koolzaed Zeeu. enz.	33 a 35	£
Paerdeboonen.	10 a 11½	£
	by de Steen.	
Vlas. Allerbeſt.	30 a 29	ſt.
—— Beſt.	24 a 23	ſt.
—— Middelſoort	19 a 18	ſt.
—— Gemeen	17 a 16	ſt.
—— Slecht	15 a 15½	ſt.
Leiden, den 15 Maert.		
	by 't Vierend.	
Hooiboter.	f 21 a 22	



Waer-

Waernemingen omtrent het Weder en de Planeten, op den huize *Zwanenburg*, voor de Maend JANUARY, 1755.

Dag.	Barrometer.	Thermom.	Kr. en St. der Wind.	Lugtsgesteldheit.	Reg. in L.	Adſpect. gr.	van Maen uuren	en Plan uuren.
	30. 3	29	O 5	Geheel betr.				
1	30. 3	29	—— 4	——		18 ♌		♀ Retr.
	30. 3	28	—— 3	——				
	- $3\frac{1}{2}$	28	—— 2	——				
2	- $3\frac{1}{2}$	28	—— 2	——		2 ♍		
	- 3	25	NO 1	——				
	- $1\frac{1}{2}$	26	ZW 2	——				
3	- $\frac{1}{2}$	$31\frac{1}{2}$	—— 2	Regen		16	☌ ♃ 15	♃ Retr.
	- $1\frac{3}{4}$	29	O 3	Helder				
	- 2	29	W 2	——				
4	- 2	$33\frac{1}{2}$	NO 2	Betrokken		0 ♎		
	- $1\frac{1}{2}$	$26\frac{1}{2}$	O 3	Geheel betr.				
	- 1	23	—— 5	Sn. geh. betr.				
5	- $3\frac{1}{4}$	24	OZO 6	Sneeuw betr.		14	□ 1	☊ 4 NP
	- $6\frac{1}{2}$	16	O 2	Helder				
	- $6\frac{1}{2}$	16	—— 2	Zeer betrok.				
6	- $6\frac{1}{4}$	24	ZZW 3	Betrok. ſn.		28		
	- $4\frac{1}{2}$	23	NO 5	Geheel betr.				
	- 3	27	ZW 3	——				
7	- 3	28	—— 4	——		12 ♏		☌ ♂ ☿ 7
	- $4\frac{1}{2}$	26	—— 1	——				
	- $4\frac{1}{2}$	28	—— 3	——				
8	- 4	30	—— 4	——		26		
	- $2\frac{1}{2}$	32	—— 3	——				
	- $1\frac{1}{2}$	35	W 2	Regen				
9	- $1\frac{1}{2}$	39	NW 3	Zeer betrok.		10 ♐		☌ ☉ ♃ 19
	- $2\frac{1}{2}$	35	W 2	Geheel betr.	2 L.			
	- $3\frac{3}{4}$	32	O 1	Geheel betr.				
10	- $3\frac{1}{2}$	34	ZW 2	Zeer betrok.		24	☌ ♂ 22	
	- $2\frac{1}{2}$	38	W 4	Regen	3 L.		☌ ☿ 23	
	- $2\frac{1}{2}$	39	NW 3	Geheel betr.				
11	- 3	40	W 2	——		8 ♑	☌ ♄ 19	
	- 3	34	—— 2	——				
	30. $\frac{1}{2}$	34	ZW 3	——				
12	30.	36	—— 5	Betrokken		22	☌ ☉ 1	
	29. $8\frac{1}{2}$	33	NW 7	Geheel betr.				
	- $5\frac{1}{2}$	33	ZW 5	——				
13	- 5	35	—— 5	——		5 ♒	☌ ♀ 5	
	- $4\frac{1}{2}$	33	—— 2	Helder				
	- 5	33	—— 2	Miſt				
14	- 5	34	NO 4	Geh. betr. ſn.		18		☌ ☉ ☿ Inf. 2
	- $6\frac{1}{2}$	31	N 2	Helder				
	- 7	27	NO 2	——				
15	- $7\frac{1}{2}$	30	O 4	Zeer betrok.		0 ♓		
	- 8	23	—— 2	Helder				
	- $3\frac{1}{2}$	23	ZW 2	——				
16	- 7	25	Z 3	——		12	☍ ♃ 11	
	- $4\frac{1}{2}$	24	O 2	——				

Dag.	Barrometer.	Thermom.	Kr. en St. der Wind.		Lugtsgesteldheit.	Reg. in L.	Adspect. van Maen en Plan. gr.	uuren	uuren
	29. 6	23	NO	1	Helder				
17	- 7½	28	W	1	———		25		
	- 9½	25	NO	3	———				
	- 9½	25	Z	5	Geheel betr.				
18	- 8½	33	———	5	Regen		6 ♈		☋ 3
	- 8	35	ZO	3	Geheel betr.				
	- 9¼	36	Z	3	Regen				
19	- 9½	40	———	4	Mist		18		☌ ♄ ♀ 2
	- 10	38	———	6	Geheel betr.				VP
	- 10½	36	———	6	———				
20	- 10½	43	———	5	Helder		0 ♉	□ ○	
	- 11⅛	34	ZO	5	———				
	30.	34	Z	3	Geheel betr.				
21	-	34	ZZO	3	———		12		
	- ½	27	ZO	2	Helder				
	- 1¾	26	O	3	———				
22	- 2	31	———	4	———		24		☌ ♀ ☿ 15
	- 3	25	———	3	———				
	- 4	21	———	5	———				
23	- 4½	27	———	5	———		6 ♊		
	- 4½	23	———	5	———				
	- 4	24	———	4	Zeer betrok.				
24	- 3½	28	———	6	Zeer betrok.		19		☌ ♄ ☿ 18
	- 3	24	———	4	Geheel betr.				
	- 3½	24	———	3	———				
25	- 3¾	26	———	3	Helder		2 ♋	☍ ♂ 17	
	- 3¾	22	———	3	———				
	- 3½	23	———	3	Geheel betr.			☍ ♀ 10	
26	- 4	26	———	3	———		15	☍ ♃ 16	
	- 4	28	———	1	———			☍ ☿ 20	
	- 3	31	NW	2	———				
27	- 2¾	37	———	3	———		29	☍ ☉ 15	
	- 2	33	———	3	Zeer betrok.				
	- 3	28	N t W	2	Helder				
28	- 3	38	N	2	Geheel betr.		13 ♌		
	- 2	31	NW	1	Helder				
	- 1¾	29	———	1	Geheel betr.				
29	30. 1	32	———	2	———		27		
	29. 11½	33	———	2	———				
	- 9	33	———	3	———				
30	- 7¾	34	———	3	Zeer betrok		12 ♍	☌ ♃ 22	
	- 9½	29	NO	5	———				
	30.	26	———	2	Omtr. held.				
31	30.	36	———	2	Zeer betrok.		26		NP
	29. 11	31	———	3	Geheel betr.				

Gemiddelde { Barrometer 30 D. ⅔ Lyn.
Thermometer 29⅔ Gr. omtr.

't Gevallen Water 5 Lyn.

't Uitgewaessemde 2 Lyn.

Dagelyksche kragt der Wind ruim 3

Waernemingen omtrent het Weder en de Planeten, op den huize *Zwanenburg*, voor de Maend FEBRUARY, 1755.

Dag.	Barrometer.	Thermom.	Kr. en St. der Winds	Lugtsgesteldheit.	Reg. in L.	Adspect. gr.	van Maen uuren	en Plan. uuren
	29.10½	28	NW 3	Helder				
1	- 11½	29	OtN 4	Geheel betr.		1 ♎		
	30 ½	18	O 2	Helder				
	29.11½	21	ZW 5	Geheel betr.				
2	- 10	27	——— 6	—— Sneeuw		25		♌ 1
	- 9	35	——— 4	Regen				
	- 11	31	——— 4	Geheel betr.				
3	- 30¼	31	O 3	Omtr. helder		9 ♏	□ 10	
	- 2½	22	——— 2	Helder				
	- 2½	20	ZW 4	Geheel betr.				
4	- 2	26	——— 5	Zeer betrok.		23		
	30. -	36	W 6	Geheel betr.				
	29. 11	35	——— 7	———				
5	- 10½	38	——— 5	———		7 ♐	♀ dir.	
	- 9	33	——— 6	———				
	- 7½	24	Z 2	———				
6	- 7	28	OtN 2	———		21		
	- 5	27	O 8	———				
	- 4½	24	——— 6	Omtr. helder				
7	- 4	26	——— 10	Zeer betrok.		4 ♑	☌♀ 13	
	- 7	19	——— 6	Helder				
	- 9½	14	——— 3	———				
8	- 9½	20	——— 4	———		17	☌♄ 10	
	- 8	13	——— 3	———			☌♂ 11	
	- 7¼	9	ZO 3	Geheel betr.				
9	- 7	20	——— 2	———		1 ♒		
	- 5½	29	——— 4	———				
	- 2½	35½	ZtO 6	Reg. g. betr.			☌☿ 16	
10	- 1½	36	ZZO 5	Regen		13	● ☉ 17	
	- ½	35	NW 4	Geheel betr.	1 L.			
	28.11¾	31	Z 2	———				
11	- 11½	35	ZO 2	Sneeuw.		26		
	- 11	32	Z 2	Helder	3 L.			
	19 -	32	ZW 2	Geheel betr.			☍♃ 5	☌♄♂ 8
12	29 -	35	——— 2	———		8 ♓		
	- 1	33	——— 1	Sneeuw				
	- 4	31	W 2	Geheel betr.				
13	- 6	36	NtW 2	Zeer betrok.		20		☌☉☿ 16
	- 9	32	NW 3	Sneeuw.				
	- 11	37	WtN 6	Geheel betr.				
14	30 -	41	——— 6	Zeer betrok.		3 ♈		
	- 1½	37	W 4	Geheel betr.	2 L.			
	- 1½	34	——— 2	———				
15	- 1½	39	——— 3	———		14		☋ 9
	- ½	34	ZW 3	———				
	29.11½	35	——— 3	Regen				
16	- 11½	36	Z 4	Geheel betr.	2 L.	26		
	- 10	35	——— 4	———				

Dag.	Barometer.	Thermom.	Kr. en St. der Wind.		Lugtgesteldheit.	Reg. in L.	Adspect. gr.	van Maen en uuren	Plan. uuren.
	29. 8	34	ZtO	3	Geheel betr.				
17	- 8½	36	ZO	2	———		8 ♉		
	- 9½	33	O	1	Helder				
	- 11½	27	———	5	———				
18	30. ¼	29	———	5	Betrokken		20	□ 21	
	- ½	30	———	3	Geheel betr				
	29. 11¾	30	———	4	———				
19	- 11½	30	———	3	———		2 ♊		
	- 10½	28	———	4	———				
	- 10	27	———	4	———				
20	- 10	27	———	3	———		14		
	- 9¾	23	———	6	———				
	- 9¾	22	O	5	———				
21	- 9½	26	———	6	———		27		
	- 9	27	———	6	———				
	- 7¾	27	———	6	Sn. geh. betr.				
22	- 7¼	27	———	5	Geh. betrok.		10 ♋		
	- 6¾	24	———	3	Helder				
	- 8	25	———	4	Geheel betr.				
23	- 8½	32	———	3	Zeer betrok.		23	☍ ♀ 1	
	- 9	29	———	6	Geh. betrok.			☍ ♄ 12	
	- 9¾	29	———	6	———			☍ ♂ 10	
24	- 9¾	34	ONO	6	———		7 ♌		☍ ♃ ☿ 3
	- 9	31	O	5	———				
	- 9¼	31	———	5	———				
25	- 9¼	35	———	5	———		21		
	- 8½	32	———	4	Zeer betrok.				
	- 7½	31	———	5	Helder				
26	- 7	38	———	6	———		6 ♍	☍ ☿ 18	
	- 6	32	———	6	Geh. betrok.			☍ ☉ 3	☌ ♄ ♀ 11
	5½	32	———	6	———				
27	- 5½	34	———	4	———		21	☌ ♃ 9	
	- 5½	33	———	2	Regen				
	- 5½	34	ZO	2	Mist				
28	- 5½	39	———	2	Zeer betrok.		6 ♎		☊ 11
	- 6¼	34	———	2	Geh. betrok.				NP

Gemiddelde { Barrometer 29 D. 7⅐ L.
Thermometer 30 Gr. omtr.

't Gevallen Water 8 Lyn.
't Uitgewaessemde 2 Lyn.
Dagelyksche kracht der Wind ruim 4

NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN.

APRIL. MDCCLV.

GELDERLAND.

ZUTPHEN.



N de laetste Wintermaend, verwisselde het Graefschap en de Bannery *Bronkhorst* van Heere. Dit Graefschap is een der vier Banneryen in het Graefschap Zutphen en ligt, met zyne niet groote uitgestrektheid, tusschen Zutphen en Doesburg, niet verre van den Yssel. Deszelfs Heeren waren al vroeg bekend, en de eerste, dien men omtrent den jare 1035 gemeld vind, was Heer Jan. Vermaerd was dit Geslacht oudtyds in Gelderland, byzonder door den tweespalt tusschen deszelfs Aenhangers en die der Hekerens, welke in het jaer 1350 zynen aenvang nam en tot in den jare 1380 duurde. Het Landschap erkende den Graef van Bronkhorst in den jare 1603 als Bannerheer. Het Graefschap zelf heeft een Vlek of Steedje, dat den naem van Bronkhorst voert, en anderhalf uur van deze Stad gelegen is, waerin omtrent zestig Huizen geteld worden, rondsom in het Korenland gelegen. De Poort, waer door men intreed, draegt nog ZUTPHEN.

ZUTPHEN. teekens van de oude aenzienlykheid van dit Graefschap. Het Slot der Heeren van Bronkhorst, met een Graft omringd en zeer groot van omtrek, maekt het Steedje nog bezienswaerdig. Om dezen Graft is een breede en hooge Wal getrokken, op en achter welken de Tuinen van het Heerenhuis liggen. In het midden van het Gebouw staet een zware vierkante Muur, die weleer een Toren schynt geweest te zyn. Op de Voorpoort staet een klein Torentje, en boven den Ingang heeft men twee Wapenschilden. Door deze Poort komt men over een vaste Brug in het Kasteel, daer men aen den ingang twee Beelden vind. Dit Graefschap Bronkhorst is thans met alle deszelfs Rechten, hooge en lage Jurisdictie, Landeryen en Præeminentien, door den Hoog Welgeboren Gestrengen Heere *Johan Peter*, Vryheer *van Raesfeld*, Koninklyken Pruissischen eersten Regerings-President en Ontvanger-Generael te Kleve, verkocht, en, den 5 der vorige Wintermaend, opgedragen aen den Hoog Welgeboren Gestrengen Heere *Joachim Reinhold*, *Vryheer van Glazenap*, Heere van Vlierden, Bullesheim enz. Onder de Præeminentien zyn het aenstellen van een Richter en Advokaet-Fiskael, welke Richter te gelyk Stadhouder en Griffier van de Leenen is, die onder deze Heerlykheid behooren; als mede het jaerlyks aenstellen van vier Burgemeesteren van het Steedje, die als Keurnooten, nevens den Richter, in het Gericht zitten.

HOL-

HOLLAND.

's GRAVENHAGE.

DE Heeren Staten van deze Provintie hebben, by een Plakaet van den 25 der laetste Lentemaend, den Invoer en het vervoeren van Rundvee uit het eene Distrikt in het andere wederom vergunt, van den eersten dezer loopende Grasmaend tot den laetsten der eerstkomende Bloeimaend, op de zelfde voorwaerden, als in de drie laetste jaren 1752, 1753 en 1754 dergelyke vergunning geschied is. 's GRAVENHAGE.

De zelfde Heeren Staten hebben, den 9 van deze Grasmaend, een Publicatie gearresteert wegens de Proceduren omtrent de Gemeene Middelen, waer in zy dus spreken:

DOen te weten, dat, aen Ons ter deliberatie zynde gebragt een twyffeling, vallende op de executie van het Reglement, door Ons op den 29 Juny 1749 gearresteerd, waer naer in de zaken, de Gemeene Middelen betreffende, zoo voor het Collegie van de Heeren Onze Gecommitteerde Raden, als voor Schepenen-Commissarissen, als gedelegueerde Rechters, moet worden geprocedeerd; en Wy tot wegneminge van de voorsz. twyffeling hebbende willen voorzien; ZOO IS 'T, dat Wy hebben goedgevonden en verstaen te verklaren, zoo als Wy verklaren mits deze, dat, in cas de Faiten, waer over tegens een Voorvluchtigen word geageerd, zyn van die nature, dat daer jegens directelyk een Lyfstraf is gestatueerd, in dat geval de zaek moet worden gebragt ter judicature van de geheele Schepensbank, om daer over als Schepenen-Commissarissen te cognosceren; en dat in dat soort van zaken, even als in alle ordinaire Criminele Zaken, moet worden geprocedeerd by drie Defaulten, en een vierde Citatie *ex supra abundanti*. Doch dat de zaken, waer in tegens een Geaufugieerden Fraudateur *primario* word geconcludeerd tot één of meer Geldboeten, en niet anders dan subordinatelyk en *casu quo*, als de Geaufugieerde de geëischte Geldboeten niet kan betalen, tot een Bannissement, vallen in de termen van Ons voorschreve Reglement: *Hoe in cas van Fraude wegens de Gemeene Middelen moet worden geprocedeerd.*

'S GRAVENHAGE.

van den 29 Juny 1749, en gevolglyk in dezelven moet worden geprocedeerd by twee Defaulten, en Recht gedaen by de drie ordinaire gecommitteerde Schepenen. Enz.

Tusschen den 30 en 31 der evengemelde Lentemaend overleed hier, in den ouderdom van honderdenvyf jaren, drie maenden en zeven dagen, *Hester Tsbrands*, die tot op de laetste oogenblikken van haer leven by haer volle verstand, en alleen vyf of zes dagen voor haer overlyden belet was geweest hare dagelyksche bezigheden te verrichten.

De Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden hebben, ter gelegenheid van de Vredebreuk tusschen de Algerynen en dezen Staet, den 21 dezer Grasmaend, de volgende Publicatie gearresteert:

Premien gestatueerd op het veroveren van Algiersche Schepen.

NAdemael de Regering van Algiers den Vrede, met dezelve in den jare 1726 gemaekt en nu nog onlangs vernieuwd, zonder eenige oorzaek trouwloosl yk heeft verbroken, met bedreiging dat alle de Schepen van de Ingezetenen van dezen Staet, welken door hunne Kruissers na den 20 dezer loopende maend zouden worden ontmoet, veroverd en voor goede Prinse gehouden zouden worden; en Wy derhalven genoodzaekt zyn alles by te brengen ter bescherminge van de Commercie en Navigatie van de Ingezetenen van dezen Staet, en teffens te gebruiken het Recht, het gene Ons door het bestaen van de voornoemde Regeringe gegeven word, om reciproquelyk dezelve en hunne Onderdanen alle mogelyke afbreuk te doen: ZOO IS'T, dat Wy, ten dezen einde, met communicatie en overleg van hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Prinsesse Gouvernante, ordre gestelt hebbende tot het uitrusten van eenige Fregatten van Oorlog, by deze gelegenheid hebben goedgevonden, ter meerdere aenmoediginge van het Volk van Oorloge ter Zee, tot den dienst van het Gemeen, vast te stellen:

Art. I. Dat aen de Schepen van Oorlog, wanneer dezelven onder Gods Zegen eenig Schip of Schepen, behoorende aen de Onderdanen of Regering van die van Algiers, mogten komen te veroveren, tot belooning niet alleen zal worden gelaten de gantsche Portie, welke aen het Gemeene Land in de Prinse, door Schepen van den

Staet

Staet opgebragt, competeert, om vervolgens naer den gewoonen regel te worden verdeeld. *'s GRAVENHAGE.*

II. Maer dat ook nog daerenboven aen dezelven zal worden gegeven een Premie van vyftig Guldens voor ieder Man, die in het begin van het gevegt op het Vyandelyk Schip zal zyn geweest, en dat dienvolgende voor ieder honderd Koppen een somma van vyfduizend Guldens zal worden betaeld. *Premien gestatueerd op het veroveren van Algiersche Schepen.*

III. Zullende deze voorsz. Premie verdiend zyn, niet alleen wanneer het Vyandelyk Schip verooverd en opgebragt, maer ook wanneer het zelve tusschen de verovering en opbrenging verongelukt of wel op een andere manier vernield mogte zyn.

IV. Alles met dezen verstande nogtans, dat, wanneer het Vyandelyk Schip tegens een Bank of het Strand mogte wezen aengejaegd, zoodanig dat het Schip wel vernield, maer echter het Scheeps-Volk, daer op geweest zynde, aen Land geborgen mogte zyn, in zoodanigen geval alleen de Helft van de voorsz. Premie genoten zal worden, en dat de geheele Premie niet verdiend zal zyn, ten zy het Scheeps-Volk, dat op het Vyandelyk Schip is geweest, opgebragt of dood zyn, en dat daer van kome te blyken.

V. En vermits het niet wel practicabel is, dat de voorsz. Schepen met derzelver ophebbende Manschappen naer een van de Havenen dezer Landen zouden worden opgezonden, zoo zullen dezelven mogen worden opgebragt ter plaetse, daer de commanderende Officier zulks zal komen goed te vinden, mits eenig Minister, Consul of ander Persoon, van wegens dezen Staet daer toe gecommitteerd, zich aldaer bevinde.

VI. Voorts, ingevalle het gebeuren mogte dat eenige Schepen of Goederen, toebehoorende aen Ingezetenen van dezen Staet, by die van Algiers genomen, weder herovert en vrygemaekt mogten worden, zoo zal aen die Schepen van Oorlog, welken de Hememing zullen hebben gedaen, indien de Herovering binnen tweemael vierentwin-

'S GRAVENHAGE.

Premien gestatueerd op het veroveren van Algiersche Schepen.

tig uuren is gebeurd, een gerechte vyfdepart van de oprechte waerde van het weder vrygemaekte Schip en Goed moeten worden betaeld, en by aldien de voorsz. Herneming na de voorsz. tweemael vierentwintig uuren geschied, een gerechte vierdepart van de oprechte waerde; doch binnen viermael vierentwintig uuren, na dat het voorsz. Schip en Goed in de magt der Algerynen is geweest, gebeurende, als dan een gerechte derdepart van de voorgemelde waerde; en indien dezelve Schepen na de voorsz. viermael vierentwintig uuren worden hernomen, dat in zulken gevalle de gerechte helft van de voorsz. waerde by de Hernemers zal worden genoten, zonder verdere reflectie hoe veel langer tyd de voorsz. Schepen in de magt der Algerynen zouden mogen zyn geweest.

VII. En zullen deze Premien worden betaeld door den Ontvanger van het Verhoogde Last- en Veil-Geld, en voldaen na bekomen Sententie van de Collegien ter Admiraliteit.

En op dat dit voorsz. aen alle en een iegelyk, welke zulks eenigszins mogte aengaen, kennelyk moge zyn, zoo ontbieden en verzoeken Wy de Heeren Staten, Vrouwe Gouvernante, Gecommitteerde Raden en Gedeputeerde Staten van de respective Provintien, en allen anderen Justicieren en Officieren van dezelve Landen, dat zy deze Onze Publicatie van stonden aen alomme doen verkondigen, publiceren en affigeren in alle Plaetsen, daer zulks noodig wezen zal en men gewoon is zoodanige Publicatie en Affictie te doen; lasten en bevelen verders de Raden ter Admiraliteit en den Advokaten-Fiskael, mitsgaders allen Admiralen, Vice-Admiralen, Kapiteinen, Officieren en Bevelhebberen, deze Onze Publicatie te achtervolgen en te doen achtervolgen, procederende en doende procederen tegens de Contraventeurs van dien, zonder eenige gratie, oogluiking, dissimulatie of verdrag, want Wy zulks ten dienste van den Lande en ten beste van de goede Ingezetenen

ven van dien, bevonden hebben alzoo te behooren. Enz.

AMSTELDAM.

TOt voorkominge van vele moeilykheden en geschillen over het loten, stellen en uitzetten der *Kramen*, op de drie vrye *Jaermarkten* in deze Stad, hebben de Heeren van den Gerechte, by eene Keure van den 14 der verloopen Lentemaend, den 18 der zelfde maend gepubliceerd, eenige nadere schikkingen daer omtrent in negen Artikelen gestatueert, die hoofdzakelyk behelzen: I. Dat allen, zoo Inwoners als Vreemdelingen, die hier ter Stede met hunnen Kramen begeeren te markten, geen Plaets met hunne Kramen zullen mogen bezetten, voor en aleer zy om dezelve zullen hebben geloot, op pœne van zes Guldens, en daerenboven gehouden te zyn de Kramen terstond weg te nemen; uitgezondert de Burgers, die aen de Markten wonen en voor hunne Huizen een Kraem willen zetten met die Waren, die zy uit hunne Huizen of Kelders verkoopen, mits geene grooter plaets te mogen beslaen dan de breedte van hunne Woningen, zoo de Woning minder is dan veertien voeten, doch zoo dezelve meerder is, als dan ter langte van de andere Kramen; en zal, in beide de gevallen, de diepte der andere Kramen moeten in acht genomen worden: ook zullen deze Burgers, zoo wel als de anderen, gehouden zyn het Marktgeld te betalen, en acht dagen voor de Lotinge kennis van hun voornemen moeten geven aen den Marktmeester, op pœne van anders hunne Plaetsen te

AMSTELDAM.

AM-STEL-DAM.

zullen verliezen. Ook zullen van het Loten uitgezondert zyn de Wafelkramen en de Koekkramen, aen welken elders, dan op de Botermarkt en de Nieuwemarkt, een plaets vergund word. II. Niemand zal eenige Kramen grooter mogen doen stellen, dan van veertien voeten in de langte en zeven voeten in de diepte, op de zelfde pœne, als in het vorige Artikel gemeld is; uitgezonderd de Porcelein- en Houtkramen, als mede de Wafel- en Koekkramen. III. Yder zal gehouden zyn, ten behoeve van de Stad, vier Stuivers te betalen voor ieder gat, dat hy in de Straet maekt om de Stylen van zyn Kraem in te zetten, waer van geen Kraem, hoe genaemd, zal verschoond wezen. Hier van zal de Stads Stratemakers Baes het Geld ophalen, en de weigerigen zullen nooit weder met een Kraem worden toegelaten, dan na viermael het schuldige te hebben voldaen. IV. Allen, die Kisten in hunne Kramen hebben, zullen niet vermogen hunne Kisten verder uit te zetten, dan op de helft buiten hunne Kraem, op de Boete van zes Guldens, telkens te verbeuren. V. Niemand mag om meer dan één Kraem loten, en ieder is gehouden op de Plaets, hem by lotinge toegevallen, zyn Kraem te zetten, zonder dezelve Plaets of Kraem te mogen verkoopen, verruilen of verhuuren, of op eenige andere wyze aen iemand anders over te doen, op pœne dat dezelve Kraem zal worden geremoveerd, en daerènboven op een Boete van twaelf Guldens. VI. Indien iemand zyn Kraem op den eersten of tweeden Marktdag niet gezet heeft, zal de Marktmeester de opengebleven Plaets door een ander mogen doen vervullen; ten ware men, voor den eersten

Markt-

Marktdag, aen den Marktmeester een voldoende reden had bekend gemaekt, waerom zulks niet heeft kunnen geschieden. VII. Op de *Nieuwemarkt* zullen, voortaen, geplaetst worden de Kramen met Linnen, Kant, Katoenen, Zilver, Koper, Tin, Schuijers; Stoffen, Neurenburger Waren, Kleederen, Hoeden, Kousssen, Schoenen, Luijermandsgoed, Koek, Poppengoed, als mede de Linnen- en Lappen-Stallen. De Koekkramen, die op de Nieuwemarkt niet kunnen geplaetst worden, zullen staen op de Botermarkt, of zoodanige andere bekwame Plaets, als hun door den Marktmeester zal worden aengewezen. Op de *Kolveniers Burgwal* aen de *Oostzyde* van de Nieuwe Hoogstraet naer de Halvemaensbrug en wyders totaen de Verwersgraft, de Plateelen, Potten en ander Aerdenwerk. Op de *Kolveniers Burgwal* aen de *Westzyde* van de Bloedstraet tot aen de Spinhuissteeg, de Kramen, die in deze Keur niet gespecificeerd staen; of by aldien aldaer voor dezelven geen behoorlyke Plaets was, als dan op zoodanige andere Plaets, als daer toe, door den Marktmeester, aen hun zal worden aengewezen; doch voor het Oost-Indische Huis, als mede op het 's Gravelandsche Veer, zullen geene Kramen geplaetst mogen worden. Op het *Rusland* zullen staen de Glastafels; op de *Kolveniers Burgwal* van de Spinhuissteeg naer de Doelestraet toe, de Blikkramen; op het *Koningsplein* de Porcelein- en Houtkramen; op de *Westermarkt* aen de Zuidzyde van de Kerk, de Galantery- en Kapkramen, en aen de Noordzyde van de Kerk, het Mandemakerswerk. VIII. Alle Keuren, die en behoeve van het een of ander Gilde, met re-

AMSTERDAM.

AMSTELDAM. relatie tot de vrye Jaermarkten zyn geëmaneerd, zullen in haer geheel blyven. IX. De Marktmeester, eindelyk, zal alle de opgemelde Boeten tegen de Buitenluiden paratelyk mogen doen innen, en dezelven, mitsgaders het afbreken der Kramen, in geval van weigeringe, door 's Heeren Dienaers doen executeren, met de Kosten; waer toe by deze Keure qualificatie aen hun verleend word; doch tegens de Inwoners van deze Stad is de Marktmeester gehouden voor Commissarissen van Injurie te procederen.

Burgemeesters en Regeerders van deze Stad hebben, den 1 van deze Grasmaend, by Waerschouwing, doen publiceren dat, by provisie, tot den laetsten der aenstaende Bloeimaend, binnen deze Stad geene Ossen of Koeien op de Markt zullen mogen worden gebragt, veel min aldaer verkocht, ten zy dezelve Beesten gevisiteerd en, na bevinding van gezond en fris te wezen, op een der Hoornen met het Wapen van deze Stad zullen zyn gebrand; zullende alle de Beesten, die van buiten deze Provintie worden ingebragt en hier ter plaetse van hunne destinatie komen om verkocht te worden, op de Pleinen buiten de Weesper, Utrechtsche en Leidsche Poorten moeten gebragt worden, en aldaer den tyd van acht dagen verblyven, eer dezelven, in maniere voorschreven, zullen gevisiteerd, gebrand en op de Markt gebragt mogen worden; welk visiteren en branden specialyk word aenbevolen aen de tegenwoordige Keurmeesters en Vinders van het Vleesch hier ter Stede, die deswegens genieten zullen twee Stuivers eens, voor ieder Beest: gelastende hun Ed. Groot Achtb. wel ern-

ernstelyk aen ieder, dien het aengaen zal; zich hier naer te reguleren, onverminderd de Orders, by het Plakaet van den 25 der laetste Lentemaend (*) gesteld. AMSTELDAM.

Het Collegie ter Admiraliteit alhier, heeft wegens de Vredebreuk door die van Algiers, hier ter Beurze, het volgende by Aenplakking doen publiceren:

Notificatie wegens de Vredebreuk door de Algerynen en van Convoi.

DE Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit, residerende te Amsteldam, notificeren by dezen, dat, vermits de zekere ingekomene Confirmatie van het breken van den Vrede door die van Algiers met hunne Hoog Mog., binnen korten gegeven zal worden Convoi naer de Middelandsche Zee, en dat daer van de precise dag, by nadere Affictie zal worden gepubliceerd. Actum ter Vergadering van welgemelde Heeren Raden, den 6 April 1755.

F. v. COLLEN FERD.

Ter Ordonnantie van dezelven

C. BAKKER JANSZ.

Aldus ziet men, tot gevaer en nadeel van 's Lands Koophandel, een Vrede verbroken, die sedert de Herfstmaend des jaers 1726 tot in de laetste Sprokkelmaend, dat is omtrent achtentwintig en een half jaren, heeft stand gehouden (†) en, door 's Lands hooge Magten, zorgvuldig is aengekweekt, met menigmalen den Onderdanen, ter bevorderinge van derzelver eigen heil, tot hunnen pligt te houden; waer van onze Jaerboeken zelf verscheiden reizen bewyzen hebben opgelevert; 't welk alles

(*) Zie den Inhoud van het zelve hier voren, bladz. 205.

(†) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 428.

AM-STEL-DAM.

les niets heeft mogen baten om deze Vredebreuk te verhoeden, naerdien het de giftende Gemoederen van het muitzuchtige Gemeen eigen is zich niet tot bedaren te laten brengen, voor dat het zyn oogmerken voldaen ziet; vooral in Landen daer Geweld gewoon is de plaets van recht en billykheid in te nemen, en het dolle Graeuw of woedend Krygsvolk zich niet ontziet hunne Overheden den hals te breken; waer tegen de ware kloekmoedigheid zich menigmael met geen vrucht kan verzetten, ja het ondergaen van den dood zelfs het hulpmiddel niet is om den boozen wil van de drieste Gemeente palen te stellen, die, na dat zy de schennis volbragt heeft, een ruimer veld wint om haer opzet uit te voeren; dat somtyds met zoo veel onverstand geschied, dat het in zulk eene gelegenheid heilzamer is eenige inschikkelykheid te gebruiken, dan den teugel der Regeringe met geweld in handen te houden, in hope dat de tyd en ondervinding de doldriftigen zal doen zien, dat het ware heil niet gelegen is in dat gene, waermede zy zich met een blinde verbeelding vleien; en dus kan dit inschikken voor een tyd, den Overheden wederom gelegenheid geven om eerlang alles in den staet te herstellen, waer uit het door de woede geschokt werd. Wy zeggen echter niet dat de Regering van Algiers naer dergelyke grondbeginsels in het verbreken van den Vrede met ons Gemeenebest heeft te werk gegaen; hoewel het zeker schynt, dat zy tot dezen stap gedwongen is, gelyk men opmaken kan uit de tydingen, in deze Grasmaend hier te Lande bekend geworden. Wy zagen in onze berichten voor den

jong-

jongste Lentemaend, het ombrengen van den Dei van Algiers, door het woedende zamengezworen Krygsvolk, en dat het opgeworpen Opperhoofd der Muiteren zyn oogmerk, om zich in den Zetel van den Dei te plaetsen, niet bereikte, dewyl hy, door andere welmeenenden, met eenigen zyner Vloekverwanten doodgeschooten, en hier op het hoofd der Moorsche Ruiterye, Ali Effendi, tot Dei uitgeroepen werd. Wy zagen de bekommering voor een Vredebreuk, die dit geval baerde, en hoe de voorzichtigheid der Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit, den Koopluiden deed waerschouwen, door het spoedig openbaren der vry waerschynlyke tydingen, die zy van het verklaren van den Oorlog, den 17 der Lentemaend, uit Marseille hadden ontvangen, welken nogthans, twee dagen later, in schyn, wedersproken werden door een nadere bekendmaking der berichten van den Consul Paravicini, die inhielden dat de Vrede te Algiers op den 15 der laetste Sprokkelmaend nog stand hield. Dit bragt te wege dat zeer velen geen geloof gaven aen de eerste bekendmaking van het Collegie ter Admiraliteit, zonder te bedenken dat de berichten uit Marseille, hoewel slechts rustende op mondelinge overleveringen van later tyd, duidelyker spraken, dan de onmiddelyken uit Algiers; en zonder te overwegen, dat een voorzigtige Overheid niet gaerne nalaet het goede zoo wel als het kwade openbaer te maken, wegens Mogendheden, waer mede zy in Vrede zoekt te blyven, en die, zonder deze voorzorge, zich door het verspreiden van nadeelige geruchten beledigd zouden kunnen re- AM-STEL-DAM.

AMSTELDAM.

rekenen. Deze geruchten evenwel namen sederd niet af, maer werden ook met zoo weinige zekerheid bevestigd, dat eenigen, gelyk de Hoop zich vleide, die liever in den wind wilden slaen, dan aennemen. Maer dat een kwade Tyding echter zelden minst in 't geheel of ten deele bevestigd te worden, leerde de ervarenheid wederom in dit geval; toen, den 3 van deze Grasmaend, of een of twee dagen vroeger, Brieven van den Consul Paravicini, den 21 der Lentemaend te Toulon aengeland, inliepen, waer uit de Verklaring des Oorlogs bekend wierd. Het bleef waerheid, dat de Vrede den 15 der Sprokkelmaend nog stand greep; maer sederd was te Algiers alles in beweging, door 't gemor van het Krygsvolk en het Gemeen, die om Oorlog schreeuwden, en dreigden tot het uiterste te zullen komen, zoo men dien niet terstond tegen eenige Christen-Mogendheden verklaerde. Dit geschreeuw nam dermate toe, dat de Dei en zyne Staetsdienaers beducht waren van vermoord te zullen worden; waerom zy, den 19 der gemelde Sprokkelmaend, een grooten Divan of Raedsvergadering hielden, om te beraedslagen tegen welke Mogendheid men den Oorlog, met uitzicht van het meeste voordeel, zou kunnen verklaren. Naerdien het Belang en niet de Rechtvaerdigheid de zaek in dit overleg, beslisschen moest, was het Besluit van den Divan „ dat, naerdien de „ Hollanders vele en rykgelade Koopvaerdy- „ schepen in Zee hadden, en het getal hunner „ Oorlogschepen niet zoo groot was, als dat „ der Engelschen en Franschen, het veiliger „ en voordeeliger was met de Hollanders te „ breken, dan met eenige andere Natie". De

Dei

Dei bragt vele redenen ten voordeele der Hollanderen by, zeggende, onder anderen, „dat „zy de Traktaten altoos stiptelyk hadden „naergekomen, mild waren in het doen hun„ner Geschenken, en men geene de minste „reden had om over hen te klagen". Maer deze en andere redenen waren allen vruchteloos, om dat eigenlyk de Divan den Oorlog niet begeerde, maer het Gemeen, dat men moest te vrede stellen om een opstand en bloedbad te verhoeden; waerom het besluit van den Divan doorging. Ook stilde dit, toen het bekend werd, het Gemor, en deed den Weerspannelingen het Moordgeweer, dat zy reeds tegen den Dei gewet hadden, uit de handen leggen. In den volgenden namiddag van den 20 der Sprokkelmaend, begaf zich een Chaoux, of Amtenaer van den Dei, naer den Nederlandschen Consul *Paravicini*, aen wien hy de volgende Bekendmaking deed: „Myn Heer Consul: de voortreffelyke Dei „zend my tot u, om u te verklaren dat 'er „een besluit genomen is om den Hollanderen „den Oorlog aen te doen; en dat het derhal„ven gevoeglyk is dat gy van hier vertrekt; „maer dat hy u, uit eene byzondere gunst, „den tyd van twee maenden toestaet om u „naer dit bevel te schikken. Gy moet wel „zorg dragen van met geen eenigen Turk, „Moor of Christen te spreken, om den voor„treffelykste Dei van gevoelen te doen ver„anderen, want gy zoud uw hoofd in gevaer „stellen". Hier op antwoordde de Consul alleenlyk, „dat het oogmerk van den Dei „zou worden nagekomen". De zelfde Chaoux kwam, des anderen daegs, wederom by den Con-

AMSTELDAM.

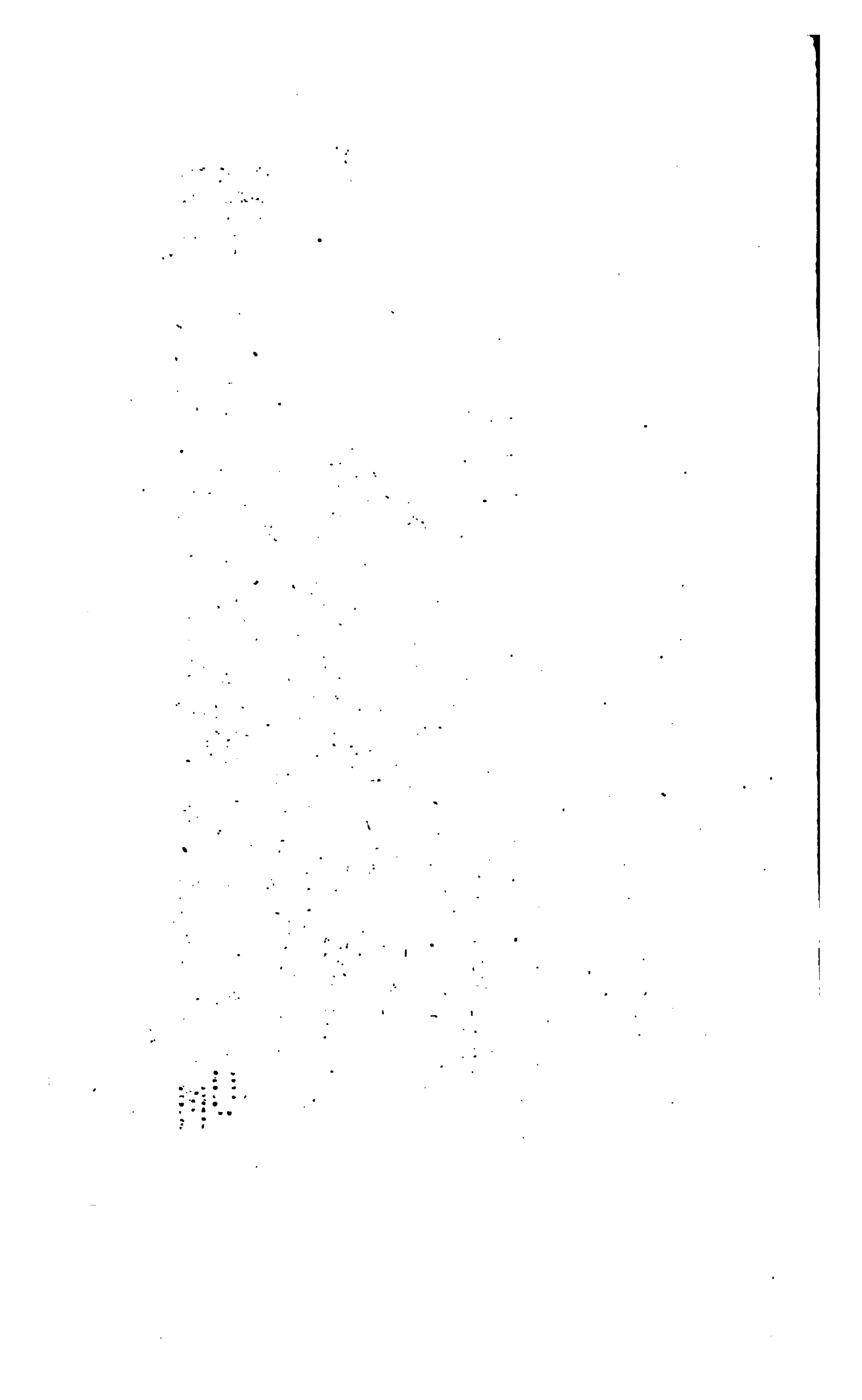
AM-STEL-DAM.

Consul met de volgende boodschap: „ De tegenwoordige wil van den voortreffelykften „ Dei is, dat gy, in de plaets van twee maenden met uw Vertrek te wachten, de eerste „ gelegenheid, zoo dra mogelyk, hier toe „ zult hebben waer te nemen. Ook moet gy „ weten, dat, zoo ras de Xebecqs in Zee zullen gegaen zyn, alle de Hollandsche Schepen, die zy zullen ontmoeten, voor goeden Prys zullen worden verklaerd, zoo het „ Schip, als de Manschap en Lading ". Zulk een volstrekte verklaring deed den Consul *Paravicini*, met allen spoed, het noodige tot zyn vertrek gereed maken. Hy bleef nog veertien dagen te Algiers, tot schikkinge zyner zaken, niet buiten vreeze van ieder oogenblik weder een onaengename boodschap te zullen ontvangen. Maer de veertien dagen verliepen, zonder dat men hem in zyn persoon eenige moeilykheid aendeed; ja zelfs kwam men hem uit naem van den Dei zeggen, „ dat de Termyn „ van twee maenden stand zou grypen ten aenzien der Hollandsche Schepen, en dat de „ Xebecqs voor den 20 April geene vyandlykheden tegen hen zouden plegen ". De Consul echter kende den aert der Algerynen al te wel om op die belofte grooten staet te maken; en bediende zich derhalven van het eerste Schip, dat naer Gibraltar vertrok, om de Heeren Butler, Consuls hunner Hoog Mogenden aldaer, kennis van het gevaer te geven, dat de Hollandsche Schepen liepen van in de handen der Algerynen te vallen; en hy ging zelf, den 6 der Lentemaend, benevens zyn Huisgezin, met Huisraed en Goederen aen boord van een Engelsch Schip, om de eerste Haven van Proven-



Vredebreuk met die van ALGIERS op den 20 Febr. 1755,
en Vertrek van den Nederlandschen CONSUL.

I. Houttuyn excudit.



vence te bereiken. Alzoo het groote oogmerk dezer Rooveren is ter Kaep te gaen op Schepen van die Natien, die sedert eenigen tyd minder Oorlogschepen in Zee hebben dan anderen, welke hun het hoofd kunnen bieden, heeft die aenmerking ook aenleiding gegeven tot het doen van een voorslag in den Divan, om met alle Natien, uitgezonderd alleen Vrankryk en Engeland, te breken; doch de Consuls van Zweden en Denemarken hebben dien slag weten af te keeren; men zegt, door kracht van Geschenken, en door den Aga der Moorsche Ruiterye, die een groot gezag te Algiers heeft, op hunne zyde te winnen. Dit geluk heeft den Keizerlyken Consul echter niet mogen gebeuren, die het gevaer, waer aen hy was bloot gesteld, ziende, niet lang gewagt heeft met zyn vertrek, want hy is den 29 der Lentemaend reeds te Livorno aengeland. Sedert de Oorlogsverklaring was alles te Algiers in beweging om Vaertuigen tot den Roof uit te rusten, en in het begin der Lentemaend lagen reeds tien Xebecqs gereed om uit te loopen, en men sprak 'er van nog veertien anderen by te voegen; doch twyfelde of zy nog wel binnen een maend zouden kunnen in zee steken, naerdien 'er gebrek aen bekwame Stuurlieden en Zeevarende Manschap was; waerom de Dei naer alle Plaetsen der Algiersche Kust gezonden had, om zoo vele Zeelieden, als mogelyk was, te werven, ten einde die op de Xebecqs te gebruiken. In deze omstandigheid van zaken, maken zommigen eenige gissingen, dat de Dood van den vredelievenden Sultan Mahomet V den oproerigen in Algiers vrymoedigheid gegeven heeft om

AMSTELDAM.

AMSTELDAM. hunne Muitery aen te vangen; in verwachting, mogelyk, dat zyn Opvolger Osman III. oorlogzuchtiger zal zyn; doch waer van tot toe geene blyken ontdekt worden. Integendeel vleid men zich dat deze Vredebreuk aen de Ottomannische Porte zeer onaengenaem zal wezen, naerdien het rooven der Algerynen groot nadeel voor de Turken zelf aen den Levantschen Handel moet toebrengen; het welk doet hopen dat de Vertoogen van de Porte den Rooveren tot reden zou kunnen brengen, waer toe men zegt dat de Ambassadeur van dezen Staet aen het Ottomannische Hof gelast is met nadruk instantien te doen. Zich op de zorge der Overigheid te verlaten, om met een magt van Oorlogschepen den Vyanden te belemmeren en te benadeelen, schynt echter het krachtigste middel om deze Oproerigen te doen bedaren. Hierom worden reeds verscheiden Oorlogschepen voor de Middelandsche Zee in gereedheid gebragt. De Oost-Indische Compagnie dezer Landen laet ook een Berkantyn, uitgerust met elf man, gereed maken, om tot een Advysschip te dienen, en op de t'huiskeerende Oost-Indische Schepen te kruissen, ten einde hun van de Vredebreuk der Algerynen te verwittigen. De Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit alhier hebben ook, den 18 dezer Grasmaend, eene Waerschouwing doen publiceren, volgens welke „ al het Volk, in 's Lands Dienst aenge„ nomen by den Schoutbynacht *Bodaen* en de „ Kapiteins *Idsinga*, *Huigens*, *Vlak*, *van der* „ *Does*, *Tronchin* en *Dekker*, zonder eenig uit„ stel, voor den 26 dezer loopende maend aen „ boord moeten gaen van het Schip, waerop

„ zy

„ zy aengenomen zyn, op ſtraffe daer toe te- „ gens de nalatigen ſtaende ". Den volgenden 22 van deze maend hebben gemelde hunne Ed. Mog. nog doen publiceren, dat zy, „ blyvende inhereren hunne Publicatie, den „ 18 dezer gedaen, by deze waerſchouwen „ het Volk, in 's Lands Dienſt by de Oorlog- „ ſchepen van dezen Reſſorte, op en na den „ 22 dezer, binnen veertien dagen, na den „ dag hunner aenneminge, naer boord te gaen „ van het Schip, waer toe zy aengenomen „ zyn, op ſtraffe tegen de nalatigen daer toe „ ſtaende ". Ten zelfden dage werd ook bekend gemaekt, wanneer het Convooi naer Liſſebon en Kadix zal vertrekken, door de volgende Notificatie: AM-STEL-DAM.

DE Heeren Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit, reſiderende binnen Amſteldam, notificeren by deze, dat met den eerſten goeden Wind, die waeien zal na den eerſten May aenſtaenden, Convooi zal worden verleend direct naer Liſſebon en Kadix, en dat de Kapiteins, die het Convooi zullen commanderen, gelaſt zyn dat dezelven voor eerſt alle zoodanige Schepen van de Ingezetenen van dezen Staet, als van hun Convooi uit deze Landen zullen willen profiteren, tot zoo verre zullen begeleiden, als deze hunne Deſtinatie eenigszins zal toelaten. *Convooi naer Liſſebon en Kadix.*

Actum ter Vergaderinge van welgemelde Heeren Raden, op den 22 April 1755.

O. Z. VAN HAREN.

Ter Ordonnantie van dezelven

C. BAKKER JANSZ. „

AMSTELDAM.

Ook is wegens het welgemelde Collegie ter Admiraliteit nog de volgende Notificatie geschied, met opzigt tot de Turksche Paspoorten.

Continuatie der Turksche Paspoorten voor die van Marokko enz. en vermindering der Rechten.

DE Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit, binnen Amsteldam residerende, notificeren by dezen aen de Boekhouders, Reeders en Geinteresseerden in de Koopvaerschepen, toebehoorende aen de Ingezetenen dezer Landen, mitsgaders aen allen, die zulks verder aengaet, uit kracht van hun Ed. Mog. Resolutie, in dato 21 April: Aengezien het Traktaet van Vrede, met den Keizer van Marokko gesloten, en de schikkingen, sedert eenigen tyd met die van Tunis en Tripoli gemaekt, vorderen dat de Ingezetenen van den Staet, niettegenstaende den gedeclareerden Oorlog met die van Algiers, als nog moeten blyven varen met Turksche Paspoorten, de rechten van dezelve Paspoorten, zoo als by hunne Hoog Mog. Resolutie van den 31 Augustus 1753 zyn gereguleerd, zullen worden verminderd, en dat voor dezelve Rechten van de Turksche Paspoorten, gedurende den Oorlog met die van Algiers, alleen maer zullen worden geheft de oude Rechten, zoo als die voor dato van hun Hoog Mog. voorsz. Resolutie zyn betaeld.

Actum ter Vergadering van welgemelde Heeren Raden, op den 23 April 1755. Enz.

Hoe groot ook de belemmering door den Oorlog met die van Algiers voor de Holland. Schepen, die in de Havenen van de Middelandsche Zee liggen, thans billyker wyze moge gerekend worden; het is echter heuchlyk, wanneer men ondervind dat de hooge Magten, waer mede ons Gemeenebest in Verbond staet, met genegenheid de hand leenen ter beveiliginge van den onderlingen Handel en de Zee-

vaert,

vaert. Hier van heeft zyne Katholyke Majesteit, de Koning van Spanje, een roemwaerdig bewys gegeven. Want deze Monarch, door den Nederlandschen Ambassadeur aen het Spaensche Hof, den Hoog Ed. Heere Baron van Wassenaer, onderricht van de schandelyke Vredebreuk der Regeringe van Algiers met hunne Hoog Mog., heeft aen gemelden Heere een Convooi voor de in de Spaensche Havens liggende Nederlandsche Schepen toegestaen; en men heeft terstond aen een Oorlogschip van 70 Stukken, en aen een ander van 60 Stukken, order gezonden om die Schepen tot buiten het Naeuw van de Straet van Gibraltar te geleiden. De Ambassadeur heeft hier van aenstonds kennisse doen geven aen de Koopvaerders, die; te Alikanten, Karthagena, Valencie, in de Katalonische en andere Spaensche Havens liggen, ten einde zich te Alikanten te vervoegen, om met dit Convooi, dat, volgens tyding van den 8 dezer Grasmaend, binnen weinige dagen zou zeilen, van daer te vertrekken. De vaerdigheid en beleefdheid, waer mede dit Convooi werd ingewilligd, is aenmerkelyk. De Heer van Wassenaer gaf 'er den 29 der Lentemaend kennis van aen den Heere Ricardo Wall, Sekretaris van Staet in de Universele Depeches, die hier over onmiddelyk den Heere Arriaga, Minister der Marine, in zyn Kabinet ging spreken, en binnen een vierdedeel uurs blymoedig te rug kwam, met verzekering dat alles verrigt was, en de bevelen den zelfden avond zouden worden afgevaerdigd; waer voor de Heer Baron van Wassenaer des anderen daegs by den Heere Wall zyn blyk van Dankbaerheid ging afleggen.

AMSTELDAM.

AMSTELDAM. gen. Men wil ook dat 'er, den 2 dezer Grasmaend, in den Raed des Konings stond beraedslaegd te worden, om den Algerynen verderen afbreuk te doen.

SCHIEDAM.

SCHIEDAM. DE overgang van den Roomschen Predikheer Joannes Wuits uit het Pausdom tot de Gemeenschap der Hervormde Kerke, van welke wy in onze berichten voor het afgeloopen jaer 1754 gesproken hebben (*), had, in dat zelfde jaer, ten gevolge een dergelyken overgang van eenen Augustyner Monnik (†), *Franciscus Adrianus van Achter* genaemd, die, den 21 der Oegstmaend van dat jaer, in de Groote Kerk van deze Stad, op de Ondervraging van Dnus Gerardus Klein, zyne Geloofsbelydenis deed, en tot Lidmaet der Hervormde Gemeente alhier werd aengenomen. In het verhael van zynen uitgang uit het Pausdom ontmoeten ons zoo vele byzonderheden, dat wy waerdig achten dezelven te boek te stellen. Hy heeft dezelven breedvoerig aen de weereld bekend gemaekt in de Voorreden van zyne nu onlangs uitgegeven Geloofsbelydenisse (§), welke wy, als de naeuwkeurigste be-

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 237.

(†) De *Augustynen* rekenen hunne Orde afkomstig van den Kerkvader *Augustinus*, naer wiens Regel zy zeggen te leven. Zy hebben in alle Roomschgezinde Landen aenzienlyke Kloosters. Wanneer zy in het Klooster of te huis zyn gaen zy in het Wit gekleed; maer uit en over de Straet gaende dragen zy het Zwart Gewaed.

(§) By den Boekverkooper R. Topyn te Rotterdam gedrukt in 4to.

berichten vervattende, die ons hier omtrent medegedeeld konnen worden, gebruiken zullen om daer uit 's Mans leven, zoo verre het betrekking heeft tot deze verandering, te boek te stellen. De Monnik werd, naer zyn verhael, „ dertien jaren oud zynde, van zyne „ Ouders ter woninge besteld in het *Gymnasium*, of de Latynsche Schole, der Augustyner Monniken te Gend, in Vlaenderen; „ zyne Geboortestad. Als hy zes jaren onder hunne Leere en Discipline had doorgebragt, nam hy, in het negentiende jaer „ zyns ouderdoms, het zoogenaemde Geestelyke Gewaed van derzelver Order aen, en „ vervulde het gewoone Proefjaer te Mechelen. Daerna oeffende hy zich twee jaren „ in de Philosophie, en nog twee volgende „ jaren in de Theologie, op de Universiteit van Leuven. Vervolgens werd hy, „ door den Aertsbisschop van Mechelen tot „ Roomsch Priester geordend, en aldus keerde hy weder naer Gend, in het Klooster der Augustynen, daer de Overheid „ hem aenstelde om over de Latynsche Tael „ en naderhand de Rhetorica en Dialectica, „ in het Gymnasium, onderwys te geven. „ Hierin was hy den tyd van zes jaren bezig, „ en nam daer by den Predikdienst waer in „ verscheiden Kerken der Stad Gend. Ondertusschen begon hy, byzonder in de twee „ laetste jaren, te twyfelen omtrent verscheiden Leerpunten, die de Roomsche Kerk „ vasthouden beweert; doch werd niet, dan na „ eenige maenden, ten volle van de valschheid „ derzelven overtuigd. Tot deze overtuiging „ echter daerna gekomen zynde, besloot hy

SCHOMDAM.

SCHIE-DAM.

„ vastelyk de Roomsche Kerkgemeenschap „ te verlaten en te vluchten, wat rampen „ en ongemakken hem ook wedervaren mog- „ ten. Eenige maenden verliepen 'er, eer „ hy zyne vlucht durfde ter uitvoer bren- „ gen; waer toe hy zonder hulpe geene „ mogelykheid zag ". Zonder ons in te laten in alle de moeilykheden, die hem in dit voornemen ontmoetten, zeggen wy alleenlyk, „ dat hy op het laetst eene zekere Burgers „ Dochter van Gend aentrof, met name *An- „ na Hebbe*, nu zyne Huisvrouw, die zich se- „ dert eenigen tyd bezwaerd gevonden had „ over de Oorbiecht, en naderhand ook in „ verwarringe geraekte over andere Leerstukken „ der Roomsche Kerke, waer van zy, door „ hem, langzamer hand zoo krachtig over- „ tuigd werd, dat zy een besluit nam om „ met hem een Land te gaen zoeken, daer „ zy, buiten Conscientiedwang, by het zui- „ vere licht van het Evangelie, den waren „ weg der Zaligheid zouden kunnen leeren „ kennen en bewandelen. Ter bereikinge van „ dit oogmerk verzamelden zy ter naeuwer „ nood het vereischte Reisgeld, en inmiddels „ bezorgde de Reisgenoote van den Monnik, „ met de uiterste omzichtigheid, de verdere „ noodwendigheden tot de reis. Op den dag „ tot hunne vlucht bepaeld, het was in 't be- „ gin des jaers 1752, vond de Monnik zyne „ Reisgenoote in den donkeren morgenstond, „ omtrent ten zes uuren, op den hoek van de „ Augustyner Kerk te Gend; daer hy op 't mid- „ den van de straet, het Kloostergewaed, in der „ haest, afwierp, andere Kleederen aentrok, en „ de geschoren Kruin met een Hoed en Paruik

„ be-

„ bedekte. Hy was zoo ras niet gekleed of SCHIEDAM.
„ zy liepen, als twee gejaegden, naer de
„ Muipoort, daer zy een gehuurd Rytuig, des
„ daegs te voren besteld, gereed vonden; ter-
„ stond gingen opzitten en den Voerman be-
„ vel gaven om hen, met allen spoed, naer
„ Sas van Gend te brengen. Daer kwamen
„ zy gelukkig aen, en namen hun intrek in de
„ Herberg den Toelast, waer zy meenden Ge-
„ reformeerden te woonen; doch wel haest be-
„ merkten zy dat het Roomschen waren. De
„ gevluchte Priester begaf zich, kort na zyn
„ aenkomst te Sas van Gend, ten huize van den
„ Predikant *Theodorus de Kemp*, daer hy, hoe-
„ wel onbekend, gunstig ontvangen werd. Hy
„ kreeg ook, na een openhartig verslag van
„ zyn voornemen en dat van zyne Reisge-
„ noote, als mede van hunne omstandigheden,
„ toezegging van de hulpe en bescherminge
„ van dien Leeraer, indien zy dezelve mogten
„ noodig hebben; en deze was hen den vol-
„ genden dag van nut, want de naestbestaen-
„ den der gevluchte Personen, van hun weg-
„ gaen te Gend gehoort hebbende, kwamen
„ hen te Sas van Gend opzoeken en geweld op
„ de Deur en Vensters der Herberge plegen, ter-
„ wyl de Priester van Achter de Deur bescherm-
„ de, meermael roepende, dat zy wel wilden open
„ doen, maer niet dan in 't byzyn van Dnus
„ de Kemp. Dit geroep hoorde zeker Man,
„ die aen den Haerd zat, en gaf daer van ken-
„ nis aen dezen Predikant, die terstond ordre
„ begon te stellen tot een nadrukkelyken on-
„ derstand. Beide de Vluchtelingen stonden
„ als verbaesd en in blydschap opgetogen, toen
„ zy, omtrent in den middernacht, de Stem

„ van

SCHIEDAM.

„ van Dnus de Kemp in de Herberg vernamen. Hy was verzeld van een Militair Officier, en zy beiden maekten wel haeſt ruim baen, verloſten de Vluchtelingen uit hunnen nood, en de Officier had de beleefdheid van de Vluchtelingen, voor het overige van dien nacht, ten zynen huize te herbergen en te beveiligen. Den volgenden dag, twee dagen na hunne komſt te Sas van Gend, geraekten zy naer Middelburg, waer toe eer geen gelegenheid geweeſt was; kwamen hier den zelfden dag aen en kozen hunne Herberg in St. Joris, by Gereformeerde Lieden. Hier begonnen zy te overleggen welken Godsdienſt onder de Proteſtanten door hun zou worden aengenomen. Die van Lutherus kwam wel eerſt en meeſt in bedenken; maer hier hinderde hun de Conſubſtantiatie, die de voorname reden was waerom zy tot de Gereformeerde Kerk overgingen. Te Middelburg hadden zy de eerſte gelegenheid om de Gereformeerde Godsdienſtoeffeningen by te wonen; doch genooten dit genoegen niet, zonder alweer een nieuwen aenval hunner Naeſtbeſtaenden te moeten uitſtaen. Dezen waren, van Gend, niet ver van Middelburg gekomen, en zonden van daer een Man, die met een vleiende tong hen zogt te bepraten, dat zy eens met hem langs een afgelegen weg buiten de Stad zouden gaen, het welk zy op het punt ſtonden om in te willigen; doch zy werden door hunnen Waerd gewaerſchouwd en vermydden dus dien ſtrik; het welk hunne Vrienden uit hunne Schuilhoeken in de Stad deed komen, die het de Reisgenoote van den Monnik zoo

„ bang

" bang maekten; dat zy naer allen schyn hun- SCHIE-
" ne handen niet zou ontkomen zyn, indien DAM.
" zekere Juffrouw, de Weduwe *de Groot*, haer
" niet eenige dagen en nachten ten haren hui-
" ze verborgen had, terwyl de Priester zelf
" in de Herberg, met de Vrienden, in het
" minnelyke redeneerde; tot dat zy, met raed
" en voorkennisse van de genoemde Juffrouw
" en hunnen Waerd, op een morgen in stilte
" naer Rotterdam overscheepten; daer zy,
" den 1. der Sprokkelmaend des jaers 1753,
" aenkwamen; en nog dien zelfden dag zeke-
" ren Man, die hen op de straet ontmoette, ver-
" zochten hen een der Gereformeerde Predi-
" kanten aen te wyzen, die hen ten huize van
" Dnus *Theodorus ter Bruggen* bragt. Na dat,
" [zegt de gewezen Augustyn] die Eerw. Heer
" en Mejuffrouw, deszelfs veel geëerde Huis-
" vrouw, de redenen van hunne Vlucht en
" Overkomst aengehoort en verstaen hadden,
" konden de Reisgenooten eenigzins een af-
" keerigheid van hunne Personen bemerken;
" en wel in 't byzonder om dat de Pries-
" ter met een Vrouwspersoon verzeld kwam.
" Zy veroordeelden hen echter niet ter-
" stond; maer Dnus ter Bruggen onder-
" zocht den Priester over eenige Geloofsstuk-
" ken, voornamelyk over de Transsubstantia-
" tie en de redenen, die hem meest bewogen
" hadden om van Religie te veranderen. Hy
" ging met dezen troost henen, dat hy ander-
" mael mogt wederkomen; ja zelfs werd hem,
" op recommandatie van den Predikant, door
" eenen Diaken der Gemeente te Rotterdam,
" nog dien zelfden dag een huisvesting, by
" zekere Weduwe, bezorgt. Hier begon hy
" eerst opzettelyk de H. Schriftuur te onder-

" zoe-

SCHIE- DAM.

„ zoeken, en oeffende zich in de Gronden der „ Hervormde Leere door het lezen van ver„ scheide Boeken, het waernemen van het „ wekelyksche Collegie van den Catechiseer„ meester *Joannes Bake*, en het hooren der open„ bare Predikatien en Catechisatien in de Ge„ reformeerde Kerken. Maer nu was een eer„ lyke Kostwinning de groote zorg en bekom„ mering voor de gevluchten. De voorraed, „ die zy van Gend medegebragt hadden, kon „ maer weinige weken strekken. Hy had zich „ in Vlaenderen wel gevleid dat het onderwy„ zen der Latynsche Tale hem aen een ge„ noegzaem bestaen zou helpen; maer werd „ haest onderricht dat hier toe voor een Vreem„ deling, in de Hollandsche Steden, terstond „ geen kans is. Op de voorspraek van Dnus ter „ Bruggen, echter, werd hy, door een der „ Heeren Gecommitteerde Raden ter Admi„ raliteit op de Maze, met een Sjouwers plaets „ op 's Lands Werf begunstigd". Men kan denken hoe hem dit gewaed paste en hoe hem 't werken ter hand stond; hy zelf geeft 'er geen voordeelig denkbeeld van; maer trooste zich met het gemeene Spreekwoord, dat de Gewoonte met 'er tyd een tweede natuur word. Meer echter schynt hem de smaedheid getroffen te hebben, die hy ondergaen moest, toen het gerucht zich verspreidde dat hy een Roomsch Priester was; want hier in ging de kwaedaerdigheid van zommigen zoo ver, dat men, zegt hy, „ met openlyk te vloeken en te spotten, „ te lasteren en te schelden, zich niet ver„ genoegde; maer de ongebondenheid zoo „ verre den teugel vierde, dat men eene „ Plank naest een Oorlogschip, daer hy me„ nigmael overgegaen was, zoo los en be-

„ drie-

„ drieglyk lei, dat hy, 'er onverhoeds opstap- SCHIE-
„ pende, met gevaer van 't leven, tot over 't DAM.
„ hoofd in 't water stortte". Tot een voorbeeld van de byzondere toevallen, die dezen Vluchteling het leven bitter maekten, meld hy ook het volgende; „ dat hy, op zekeren „ namiddag, met zware planken beladen, door „ den sterken wind, onder den last werd ter „ aerde geslagen en by ongeluk op een scher„ pen spyker viel, die zoo diep in het vleesch „ drong, dat hy het bloed byna niet stelpen en „ naeuwlyks het eene been na het andere voort„ trekken kon". Dewyl dit werk voor hem het eenige middel van bestaen was, durfde hy echter den arbeid niet staken. Ondertusschen troffen hem ook de aenvechtingen zyner Vrienden, het verwyt der Augustynen en de vleiende beloften van herstellinge, indien hy wederkeerde, het welk geen kleinen stryd in hem verwekte. Doch hy prees, zegt hy, de Goddelyke Genade, die hem moed gaf; gelyk hy ook door Dnus ter Bruggen en deszelfs Echtgenoote vertroosd werd, wiens Voorspraek bezorgde, dat hy van den ruwsten hoop op de Werf afgezonderd werd. Doch wel haest werden alle de Sjouwers afgedankt en derhalven ook onze van Achter, wanneer hy vergeefsche moeite deed om aen het werk te blyven. Hy kreeg echter gelegenheid om zeker jong Heer in de Latynsche Tale te onderwyzen en als Ondermeester in de Fransche Tale te dienen, waer van hy zich sober kon geneeren. Niet minder werd hy gedrukt door het geene hy verhaelt aen zyne Medgezelle overgekomen te zyn, „ wier Moeder, Oom, Nicht en ee„ nige andere Roomschgezinden te Rotter„ dam gekomen waren om haer op te ligten,

„ waer

SCHIE-DAM.

„ waer tot dezen, alzoo zy nog ongehuwd was, „ de magt verkregen hadden." Zy ontsnapte dit gevaer zeer gelukkig en begaf zich voor een poos naer Amsteldam, van waer te Rotterdam wedergekeerd, zy raedzaem vond een Huur te zoeken en, met de goede Lieden te dienen, zich zelf hare nooddruft te bezorgen, waer mede zy spoedig te recht raekte. Met onzen Vluchteling, „ kwam het ondertusschen „ zeer schraeltjes om, en hy zou van het weinige, dat hy nog wekelyks verdiende, niet „ geheel hebben kunnen bestaen, ten zy sommige Vrienden hem nu en dan onderstennt „ hadden. Hy was, middelerwyl, zoo verre „ bekend geworden by Dnus ter Bruggen en „ deszelfs Huisvrouw, dat hy toegang had om „ hun zyn hart open te leggen en in zyne bekommernissen raed te plegen. Ook waren „ deze Echtgenooten over zynen staet en toestand met een zoo Christelyk Mededogen „ aengedaen, dat zy hem, voor eenen tyd, „ ter zyner verligtinge, in huis namen, eenige malen hem met het brood van hunne tafel spyzigden, en niet alleen zyn geringen „ dienst met vele gunstbewyzen rykelyk vergolden, maer ook daerenboven vryheid gaven, om, als Ondermeester, voor- en namiddag, het School te gaen waernemen, en „ daer by nog een of twee Personen in de Latynsche Tale te onderwyzen. Inmiddels geraekte hy eerlang in den Dienst van 's Lands „ Collecte en daer door eenmaal van zoo vele „ nypende bekommeringen ontheven. Ter „ waerneminge van dit Amt vertrok hy, den „ 7 der Oegstmaend des jaers 1753, met der „ woon naer Schiedam. Nu dacht hy, was

„ ook

„ ook de tyd geboren, dat hy en zyne gelief- SCHIEDAM.
„ de Reisgenoote, die te Rotterdam nog in
„ haren dienst was, de Trouwverbintenisse,
„ die zy onderling aengegaen hadden, door een
„ wettig Huwelyk voltrokken; gelyk zy ook,
„ den 23 der Wintermaend des zelfden jaers,
„ in den Echtenstaet bevestigd werden. Te
„ Schiedam vonden zy mede hunne Weldoe-
„ ners, en in 't byzonder meld de Monnik Van
„ Achter de Vriendschap van Dnus Gerardus
„ Klein, zynen Examinator, aen wiens klaer
„ en bondig onderwys, hy zegt, zyne vorde-
„ ring in de kennisse der waerheid, die naer
„ de Godzaligheid is, voornamelyk dank te
„ weten te hebben. Deze nam de moeite van de
„ Huisvrouw van Van Achter ook verscheiden
„ reizen te onderrechten wegens de Gronden
„ van de Hervormde Leere". Dus bereid zyn-
de, werd by den Kerkeraed van deze Stad ge-
oordeeld dat, dewyl het overkomen van een
Roomschen Priester tot de Gemeenschap van
deze Kerke ongewoon is, de aenneming van
den zelven ook met wat meer plechtigheid be-
hoorde te geschieden, dan die der gewone
aenkomelingen. Hier toe werd de 21 der
Oegstmaend bepaeld. Op dien dag werd de
gewezen Augustyn in de Groote Kerk van
deze Stad, „ na dat aldaer een gedeelte van den
„ XVI Psalm opgezongen en door Dnus Klein
„ een Gebed en Voorafspraek, naer het oog-
„ merk der byeenkomste, gedaen was, opent-
„ lyk afgevraegd welke redenen hem bewo-
„ gen hadden om de Leere der Roomsche
„ Kerke, in welke hy geboren en zelfs een
„ Leeraer geweest was, te verlaten, den Ge-
„ reformeerden Godsdienst te omhelzen en

SCHIR-DAM.

„ daer van openlyke Belydenisse te doen? Zyn „ Antwoord was hoofdzakelyk, dat dit alleen „ geschied was, ter oorzake van de krachtige „ overtuiginge van zyn gemoed wegens de „ grove Dwaelleere der Roomsche Kerke. Eerst, „ zeide hy, werd zyn Geest ontrust door het „ zoogenaemd *Priesterdom* en deszelfs *Instelling*; „ doch hier van vond hy niets in de H. Schrift. „ Was hy Priester, dan moest 'er een *Offer* „ zyn; doch hy bemerkte, dat buiten de ee- „ nige Offerhande van Jezus aen het Kruis, „ alle Offer, in het nieuwe Verbond, over- „ tollig, nutteloos en by gevolg het Priester- „ dom beuzelachtig verzonnen was. Hier door „ moest ook de *Transsubstantiatie*, als zynde, „ by de Roomsche Kerk, een gevolg van de „ Priesterlyke Magt, wegvallen, waer over hy „ zich eenigszins breeder uitlaet. Ging het „ hem derwyze met het Priesterschap en de „ Transsubstantiatie, het ging hem ook insge- „ lyks met de *Oorbiecht* en het *Vagevuur*, de „ *Bullen* en *Aflaten* der Pausen, den *Beelden- „ dienst*, het *Aenroepen der Heiligen* en het *eer- „ biedigen van derzelver Reliquien*; waer over „ hy zich eenigszins uitbreid. Deze stukken „ waren de voornaemste redenen van zynen „ grooten overstap, waerom hy geoordeelt had „ de Kerk, in welken hy opgevoed was, te „ moeten verlaten en thans Belydenis deed van „ de Hervormde Leere. Hy dankte, betuig- „ de hy, opentlyk den Heere, dat hy, na ve- „ le harde en kommerlyke wegen ter beproe- „ vinge, nog niet geheel was onderdrukt, maer „ het brood zyns bescheiden deels in die Stad „ mogt genieten, in meerder rust van zyn „ Conscientie, dan hy te voren had; en be-

„ tuig-

„ tuigde wyders ten volle in zyn gemoed ver- SCHIEDAM.
„ zekerd te zyn van die Waerheden, welke hy
„ bereid was, openlyk te belyden". Hier toe trad hy vervolgens en betuigde opentlyk zyn gevoelen wegens de I de *Godgeleerdheid*, II de *H. Schriftuur*, III den *Godsdienst*, IV *God*, V de *H. Drieëenheid*, VI de *Goddelyke Besluiten*, VII de *Goddelyke Voorverordineering*, VIII de *Schepping*, IX de *Goddelyke Voorzienigheid*, X de *Engelen*, XI den *Mensch*, XII den *Staet der Rechtheid*, XIII de *Zonde der Menschen*, XIV de *Straf der Zonde*, XV het *Verbond der Genade*, XVI den *Middelaer des Genade-Verbonds*, XVII den *Persoon des Middelaers*, XVIII des *Heilands Middelaers Amten*, XIX de *Staten des Middelaers*, XX de *Plichten van het Genade-Verbond*, XXI de *Weldaden van het Genade-Verbond*, XXII de *Rechtvaerdigmaking des geroepenen Zondaers*, XXIII de *Heiligmaking*, XXIV het *Gebed*, XXV de *Bewaringe*, XXVI de *Bondzegelen*, XXVII den *H. Doop*, XXVIII het *H. Avondmael*, XXIX *Gods Kerk* en XXX de *Heerlykmaking*; alles tot genoegen van zynen Examinator en verwondering van vele Toehoorderen; waer op hy vervolgens als Lid der Hervormde Gemeente in deze Stad werd aengenomen. Zyne Huisvrouw *Anna Hebbe* heeft op een anderen tyd by Dnus *G. Klein* ook hare Belydenis gedaen. En dus zyn deze beide Vluchtelingen, na zoo vele moeilyke tegenstribbelingen, eindelyk als Leden der Hervormde Gemeente alhier opentlyk erkend.

Giessen (*).

Giessen.

DEn 20 der laetstverloope Lentemaend is hier, in den namiddag, de Kerktoren, die een Spits had, met Leien gedekt, zeer onverwagt, tot zeven of acht Voeten boven den grond ingestort, en met een ysselyken slag nedergevallen, waer door de Pastorie zoodanig is getroffen, dat die byna onherstelbaer is.

Alkmaer.

Alkmaer.

IN den laten avond van den 5 dezer Grasmaend, tusschen negen en half tien uren, ontstond hier Brand in het Tucht- en Verbeterhuis, op den Spinzolder, en werd, door de aldaer liggende en haest ontvonkte Brandstoffen van Wolle, Vlasch, Werk en dergelyke, in het kort zo hevig en verschrikkelyk, dat de vlam ver boven de Groote Kerk, waer achter dit Gebouw staet, kon gezien worden, en men niet anders verwachtte dan dat het tot den grond toe zou zyn afgebrand. Door de wakkerheid echter van den Magistraet en de Burgerye, werd men des nachts, ten een uur, den Brand zoo verre meester, dat men het gevaer te boven geraekte; zoo dat het gebleven is by het Dak en den bovensten Zolder van het Werkhuis. Eenigen der genen, die hier in hechtenis waren, zyn in deze verwarring ontsnapt en

in

(*) Dit Dorp ligt in het Land van Altena, omtrent een uur gaens van Woudrichem, dat de eenige Stad in dit Land is. Het Dorp is kleen, maer staet zeer vermakelyk aen den Maesdyk, die hier met Nooteboomen en ander Geboomte beplant is. Het word ook *Gyzen* genoemd of *Ghiessen* geschreven.

in vryheid geraekt. In den aenvang had men groote vreeze voor de Kerk; te meer alzoo het Turfhok hier niet ver af stond; maer, naerdien de Wind een weinig van de Kerk afwoei, werd dit gevaer minder. Maer het Oude-Vrouwen-Gasthuis, waerop de Wind vlak aenkwam, scheen onvermydelyk ten prooi der Vlamme te zullen geraken; doch door middel van Zeilen en vier of vyf Brandspuiten werd dit Gebouw, met de daer nevensstaende andere Gasthuizen behouden. Zommige meenen, dat de Brand ontstaen is door een Onweder van Donder en Blixem, dat men, dien avond, hier en in andere Nederlandsche Steden, hoewel iets zeldsaems in dit vroege Jaersaeizoen, gehad heeft; doch anderen spreken zulks tegen; weshalven de oorzaek van dezen Brand, gelyk het met diergelyke ongelukkige voorvallen veeltyds is, onzeker blyft. AMSTER-MAER.

H o o r n.

De Buitenlandsche Koophandel en Scheepvaert in deze Stad van tyd tot tyd verminderende, en van de Schepen, die hier nog t'huis hooren, des Winters maer een kleen getal havenende, zyn, op ordre der Ed. Gr. Achtb. Heeren Burgemeesteren van deze Stad, de Scheepswachten, die dienden om op de Schepen des nachts toezicht te houden, afgedankt; en is hun Corps de Guarde, dat hier op der Buitenluiden-Dyk, aen het einde van de Draeibrug, stond, den 12 van deze Grasmaend, verkogt om afgebroken te worden. HOORN.

De Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden der Staten van Holland en Westvries-

HOORN. land, in deze Stad residerende, hebben, den 10 van deze Grasmaend, uit hoofde der authorisatie, door de Staten van deze Provintie den 25 der laetste Lentemaend verleend, weder een Publicatie gedaen omtrent het ontschepen van te Water ingebragt Rundvee in een der besloten Steden, en de Certificatie, die by het zelve zyn moet, genoegzaem in de zelfde bewoordingen, als wy te voren (*) te boek gestelt hebben.

Welgemelde Heeren Gecommitteerde Raden hebben ook, ter gelegenheid van een gepleegde fraude omtrent 's Lands Imposten, op den 18 van deze Grasmaend, door het arresteren van de volgende Publicatie, de Fraudateurs getracht te ontdekken en tegen dergelyke kwade Praktyken te voorzien.

Premie gesteld ter ontdekking van Sluikeryen.

DE Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland en Westvriesland in Westvriesland en het Noorderkwartier, kennis bekomen hebbende dat, op den 15 van deze loopende Maend April 1755, aen den buitenkant tegen het Wier op de Steenen-glooijing van den Noorder Dregterlandschen Zee-Dyk, omtrent den Kathoek, by de Pael No. 36, zyn ontdekt eenige Zakken Zout, overdekt liggende met lange Turf; en dewyl dezelve Waren, buiten twyffel, aldaer zyn gebragt om 's Lands Imposten, met opzet, te frauderen en de Fabrieken en Neringen te benadelen. ZOO IS 'T, dat hun Edele Mogende, tot weeringe van dergelyke kwade Practyken, welken zonder twyffel meermalen zyn gepractiseerd, belooven een Præmie van Driehonderd Guldens, boven de portie voor den Aenbrenger in de Boete by de generale en particuliere Ordonnantien gestatueerd, te betalen uit 's Lands

(*) Zie ons VII. Deel [1753], bladz. 333.

's Lands Kasse, aen dien geven, welke den dader van voorschreve verregaende Sluikeryen zal komen te ontdekken, zoodanig dat hy daer van zal overtuigd worden. Gelasten de respective Officieren en Bailliuwen, mitsgaders de Bedienden van de Collective Middelen tegen diergelyke kwade Practyken met allen ernst te vigileren. En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze alomme in dit Kwartier worden gepubliceerd en geaffigeerd, ter plaetse daer men zulks gewoon is te doen. Enz. HOORN. *Premie gesteld ter ontdekking van Sluikeryen.*

ENKHUIZEN.

MEt Approbatie der Heeren Burgemeesteren en Vroedschappen van deze Stad, is hier een Fonds van Prebende voor Weduwen en ongehuwde Vrouwspersonen, gemeenlyk bekend onder de benaming van Weduwenbeurs, opgericht, waer van wy hier alleen melding doen, om in gedachtenisse te houden dat die goede Instellingen in ons Vaderland nog worden voortgezet. Doch dewyl het inteekenen met het uiteinde van deze Grasmaend zal ophouden, achten wy onnoodig de Voorwaerden te melden; behalven dat ons bestek ons zulks ook niet toelaet. ENKHUIZEN.

MEDENBLIK.

IN den jare 1751 resolveerden eenige Koopluiden, ten deele te Amsteldam en ten deele te Alkmaer wonende, om de Oesters, die in Engeland gevangen en hier te Lande overgebragt worden, op de zelfde wyze als in Zeeland geschied, te spenen of vet te maken in Putten, by het Dorp Petten, omtrent 4 uuren ten MEDENBLIK.

MEDEN-BLIK. ten noorden van Alkmaer aen de Noordzee gelegen, in de Duinen gemaekt, waer in het Zeewater door Buizen kon worden ingelaten; met oogmerk om deze Oesters, dus gespeend zynde en de vereischte siltigheid bekomen hebbende, in de Vereenigde Provintien te doen verkoopen. Doch de ondervinding leerde dat deze onderneming daer ter plaetse te groote zwarigheden ontmoette, om voortgezet te kunnen worden. Hier na wendden deze Oesterkwekers het oog op deze Stad, om aldaer hun oogmerk te volvoeren, en deden ten dien einde, in het najaer van het afgeloopen jaer 1754, de oude Haven, die, in deze Stad, van het Stadhuis naer den mond der Haven of het Zeehoofd oostwaert strekt, ter langte van omtrent dertig Roeden, droog maken en met een Houten grond bevloeren; waer in vervolgens eenige Scheepjes met Oesters werden ingebragt, die, gevoed zynde, redelyk goed van smaek waren en de Zeeuwschen ten minsten evenaerden. Maer ook dit werk is dezen ondernemeren tegengeloopen, want de sterke en langdurige Vorst in den gepasseerden Winter heeft veroorzaekt dat de meeste Oesters zyn gestorven; en een meer dan gewoone Watervloed heeft de Bevloering, die nu by de ondervinding bleek by den aenleg niet sterk genoeg gemaekt te zyn, doen opdryven en geheel geruineert; uit welken hoofde alles, wat tot deze onderneming behoorde, in de laetste Lentemaend, opentlyk verkogt is om weder gesloopt te worden.

ZEE-

ZEELAND.

MIDDELBURG.

DE Ed. Mog. Heeren Staten van deze Provintie hebben, den 11 van deze loopende Grasmaend, een Plakaet gearresteert tot continuatie van het Verbod des Invoers van Hoorn- en Rundvee, van buiten 's Lands; en van het eene Eiland dezer Provintie in het andere. Hierin spreken hunne Ed. Mog. dus: MIDDELBURG.

DAt Wy, tot Ons groot leedwezen, by continuatie vernemen dat de Besmettelyke Ziekte onder het Hoorn- en Rundvee, niet alleen in verscheide oorden, zoo buiten als binnen de Vereenigde Nederlanden, wel verre van te verminderen, in tegendeel, zoo zeer als ooit, blyft grasseren: En dat Wy, daerenboven, gegronde redenen hebben van te vermoeden dat, niettegenstaende Onze zoo dikwyls gerenoveerde Plakaten van Verbod, zommige baetzuchtige menschen zich niet hebben ontzien, op sinistre en clandestine wyzen, Hoorn- en Rundvee van het eene Eiland dezer Provintie in het andere te brengen of te laten inbrengen; en Wy, zoo veel in Ons is, onder afwachtinge van Gods zegen over Onze pogingé, tegen de verdere verspreidinge en den meerderen voortgang van eene zoo zware Plage willende voorzien: ZOO IS 'T, dat Wy, by renovatie van het Verbod, begrepen in Onze vorige Plakaten, en laetstelyk dat van den 18 September 1752, al wederom goedgevonden hebben, by continuatie, en tot den laetsten October van dezen loopenden jare 1755, striktelyk te verbieden dat eenig Rundvee, of Kalveren, hoe genaemd, uit eenige Landen, buiten deze Provintie, noch van het eene Eiland van dezelve, naer *Continuatie des Verbods omtrent den Invoer van Rundvee.*

MIDDELBURG.

Continuatie des Verbods omtrent den Invoer van Rundvee.

het andere, worden ingebragt of vervoerd; op de boete niet alleen van vyfentwintig Ponden Vlaems, t'elker reize, voor ieder Beest, te verbeuren, zoo wel door den genen, die de Beesten zal inbrengen, als die dezelven zal koopen en aennemen; te appliceren, de eene helft ten profyte van den Aenbrenger, en de andere helft ten profyte van den Officier, die de calange zal doen; maer dat ook, daer en boven, zoodanig een Inbrenger of Vervoerder van voorsz. Beesten, het zy hy zulks voor eigene rekeninge, of onder pretext van vracht- en loontrekkend Schipper, komt te doen, zoo wel als de gene, die dezelve Beesten zal hebben ontboden, gekocht of aengenomen, by publieke schavotteringe, aen den lyve met Geesselinge en Brandmerk, mitsgaders Bannissement of Confinement, naer merites en exigentie van zaken, zonder eenige conniventie, zullen worden gestraft.

Zullende, daerentegen, aen die genen, die het invoeren of vervoeren van Beesten, het zy van buiten 's Lands, of van het eene Eiland der Provintie in het andere, komen te ontdekken, en het zelve aen de Gerechten in de Steden of ten platten Lande, onder wier Jurisdictie zulks geschied, aenbrengen; zoodanig dat de Overtreders achterhaeld en van 't fait overtuigd worden, t'elker reize, voor een premie, uit 's Lands Kasse worden betaeld eene somme van vyfentwintig Ponden Vlaems; en des Aenbrengers naem, indien hy zulks begeert, gesecreteerd worden: en dit boven en behalven zyn aendeel in de pecuniele amende, hier voren gestatueerd.

Alles boven de Confiscatie van de meergemelde ingebragte of vervoerde Beesten, dewelken immediaet na de aenhalinge, zonder onderscheid of dezelven uit het Schip of Vaertuig, waer mede die zullen zyn ingebragt of vervoerd, nog niet mogten wezen gelost of dat reeds ontladen mogten zyn, zullen moeten worden gedood en geslagt, ten behoeve van de Weeshuizen, of de Armen

men van de Steden of Plaetsen, daer dezelven worden gevonden of achterhaeld.

MIDDELBURG.

Continuatie des Verbods omtrent den Invoer van Rundvee.

Dit onverminderd de ordres en precautien, vervat in de Plakaten, zoo door Ons, als de Heeren Onze Gecommitteerde Raden, op het subject van de contagieuse Ziekte onder het Rundvee, en tot voorkominge van dezelve voormaels, en van tyd tot tyd, gedaen emaneren, en speciael het gestatueerde by Ons Plakaet van den 13 Maert 1750, omtrent het aftrekken van de Huiden der Beesten, aen de Besmettelyke Ziekte gestorven, en het begraven van dezelven; dewelken Wy hier mede wederom houden voor gerenoveerd, voor zoo verre dezelven dezen niet contrarieren. Enz.

Nog hebben humme Ed.Mog., den 14 van deze Grasmaend, een Negotiatie van zes Tonnen Gouds vastgestelt, tegen den Intrest van drie ten honderd. En is voor de securiteit der Inleggeren van deze Gelden goedgevonden, dat 'er Dubbelen voor niet zullen gegeven worden aen die genen, die dezelven zullen eisschen; derwyze dat een Recepis van den Heere Ontvanger Generael, in plaets van in Quarto, op een geheel Vel zal gedrukt worden, hebbende boven aen het woord *Duplicaet* en in *margine*, of ter zyde, in het wit, dat dit Duplicaet alleen zal dienen om den Intrest te ontvangen, en dat het niet zal kunnen verkocht of beleend worden; waer door altoos alleen maer één Papier by deze Obligatien zal behoeven te zyn.

VRIES-

VRIESLAND.

LEEUWARDEN.

LEEU-WARDEN.

WY hebben by het te boek ftellen van de Refolutie der Claſſicalen, tot Deportement van Dnus *Ph. L. St. Muller* en zynen Kerkeraed (*), niet aengeteekent dat de gemelde Predikant en de Leden van den Kerkeraed, in hunne Bedieningen bleven voortvaren; doch federt heeft Dnus Muller de wereld, zoo min als den Claſſicalen Gecommitteerden, hier van onkundig gelaten, maer in een Gefchrift (†), onlangs uitgegeven, waer in hy de nulliteit van dit Deportement tracht te beweeren, zulks opentlyk bekend gemaekt. Ons beftek laet niet toe van alles, waer mede hy deze nulliteit poogt aen te toonen, breedvoerig verflag te doen; echter kunnen wy niet nalaten daer van een beknopt bericht te geven. Dnus Muller beweert in dit Gefchrift, dat de Decifie van Deportement geheel en al een nulliteit is, *politice*, *moraliter* en *hiftorice*. *Politice* is zy by hem nul, om dat zy ontbloot is van eene Rechterlyke Authoriteit om

(*) Zie hier voren bladz. 125.

(†) Het voert tot Titel: *Nulliteit der Claſſicale Refolutie van Deportement, ten aenzien van den Predikant en Kerkeraed der Lutherfche Gemeente te Leeuwarden; befchreven ten dienfte der Claſſicale Gecommitteerden der Lutherfche Gemeentens van Amfteldam, Groningen, Deventer en Zwol, door P. L. S. Muller, ongeftoort dienft doende Predikant en wettig Lid der Lutherfche Fraterniteit: Te Leeuwarden by Abraham Ferwerda* 1755.

om eene Sententie te executeren, om dat 'er de Goedkeuring en Ratificatie van den Souverein aen ontbreekt; en om dat hem zelfs door de Gedeputeerde Staten verboden was aen deze Decisie der Classicalen te obedieren; waer toe hy eene plaets uit de Resolutie van de gemelde Staten van den 19 der Lentemaend des voorleden jaers (*) bybrengt; zeggende wyders, dat hy van deze Resolutie hun in Amstekdam Notariael kennis had doen geven (†); gelyk hy ook aen hun een Protest had toegezonden (§). *Moraliter*, is de Decisie by hem nul, dewyl hy oordeelt dat het onnatuurlyk is te vergen de Classicalen te gehoorzamen, wanneer zulks door den Souverein verboden is; en veel onnatuurlyker hem en zyn Kerkeraed te straffen, terwyl de Classicalen wisten dat het obedieren door het gemelde verbod onmogelyk was. *Historice* rekent hy het Deportement der Classicalen nul, om dat het steunt op eene valsche *Historia facti*; die hier in bestaet, dat zy in hunne Resolutie zeggen *van den beginne af tot hier toe niets anders beoogt te hebben, dan, door de voldoening der Synodale Wetten, de Rechtzinnigheid der Leere en tevens de Rust en Eendragt der Gemoederen in de Gemeente te Leeuwarden te herstellen* (**); doch voor eerst is, zegt hy, deze zyne Onrechtzinnigheid niet bewezen; hy heeft in tegendeel zyne Beschuldigers uitgedaegd, doch de-

LEEUWARDEN.

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 375. Reg. 18. van onderen.
(†) Zie hier voren bladz. 107.
(§) Zie hier voren bladz. 104.
(**) Zie hier voren bladz. 124.

LEEU-WARDEN. dezen hebben zich dood stil gehouden; en dat hy de Wetten voorbedagtelyk zou overtreden hebben, is by hem onwaer en valsch; zynde hun onderling Geschil niet anders, dan dat hy en zyn Kerkeraed de Synodale en Kerkelyke Wetten punctueel wil onderhouden hebben, waer van hy zegt, dat de Classicalen openbare Verbrekers zyn geworden, ontweldigende aen een braven Kerkeraed zyn Recht, zettende Leden van eene Gemeente tegen hunnen Kerkeraed op, nemende klagten aen zonder Getuigen, en vonnissende zonder Verhooring. Hy vraegt wyders waer de Synodale Wetten zeggen het gene de Classicalen uit dezelven willen beweeren, en of 'er een Synodale Wet is, die de zulken straft, welke hunne Overheid gehoorzaem zyn. En hier op dringt hy vervolgens nog sterker aen, oordeelende dat de Classicalen zich niet kunnen dekken met de vryheid, die de Gedeputeerde Staten in hunne Resolutie van den 22 van Oegstmaend *aen de committerende Consistorien der Luthersche Gemeenten overlaten, om in deze zaken verder zoodanig te handelen, als dezelven naer Billykheid, volgens derzelver Kerkelyke Wetten, verstaen zullen te behooren* (*); want, naer zyne gedachten, is 'er, noch naer Kerkelyke Wetten, noch naer billykheid, gehandeld, dewyl (om kortelyk zyn gevoelen te zeggen) geen Deportement om Ongehoorzaemheid aen de Overheid met een van beiden bestaenbaer is. De Classicalen hadden ondertusschen een nader Request aen den vollen Staet, op den vorigen Landsdag, die den 2 der jongste Sprokkelmaend zynen aenvang

(*) Zie hier voren bladz. 123.

vang nam, ingelevert; doch dit werd hun zonder Appointement te rug gegeven. Hoe lang echter Dnus Muller het genoegen gehad heeft om het Classicale Deportement voor nul aen te zien, zal uit het volgende blyken. Eenige dolerende Leden in de Gemeente geraekten, voor den Predikant en Kerkeraed zeer onverwagt, in beweging om een Request te laten teekenen, het welk zy by hun Ed. Mog, de Heeren Gedeputeerde Staten van deze Provintie, inleverden, met verzoek om het Deportement, door de Classicalen gedaen, in kracht te stellen; en te gelyk ontvingen hun Ed. Mog. een Missive van het Consistorie der Luthersche Gemeente te Amsteldam, gedagteekend den 15 dezer Grasmaend, strekkende om hetzelve Deportement dadelyk effect te doen genieten. Beide deze stukken dienden den 18 van deze Grasmaend, en reeds voor den middag werden Dnus Muller en zyn Kerkeraed gewaer, dat 'er een Resolutie ten hunnen nadeele genomen was. Zy waren derhalven niet traeg om insgelyks een Request op te stellen en den volgenden morgen, by tyds, in te leveren; eer de Resolutie, naer hunne gedachten, nog zou geresumeerd zyn. Dit Request was van den volgenden inhoud: LEEUWARDEN.

Aen de Edel Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland

GEven Uwe Edele Mog. ootmoedig te kennen de Predikant en Kerkeraed der Luthersche Gemeente binnen Leeuwarden, hoedanig de Supplianten by eene Resolutie, aen de tafel van Uwe Ed. Mog. genomen den 19 Maert 1754, van Uwe Ed. Mog. hadden Verbod ontvangen om

LEEUWARDEN.

Requeſt van Dnus Muller cum ſuis aen de Gedep. Staten.

om te obediëren aen zekere Claſſicale Vergadering, die zich zonder Uwer Ed. Mog. Conſent als Rechters hadden opgeworpen, en welke Reſolutie van Uwe Ed. Mog. op Uwer Ed. Mog. hoog bevel van den Predikſtoel opentlyk is afgelezen, tot eenes iegelyken narichtinge; gelyk Uwe Ed. Mog. werkelyk kan geblyken uit Copye Extract *ſub veritas*, annex (*).

Dat de Supplianten ſedert dien tyd ook geene nadere Contra-Ordre van Uwe Ed. Mog. ontvangen hebben; maer wel gezien Uwer Ed. Mog. nadere Reſolutie van den 22 Auguſtus 1754, waer in Uwe Ed. Mog. perſiſteren by de genomene Reſolutie van den 19 Maert 1754, gelyk blykt uit het Extract *ſub patet* annex (†).

Dat zich daeromme de Supplianten zeer ſtiptetelyk hadden gedragen naer Uwe Ed. Mog. hoog Bevel, en derhalven aen de Citatien van de Claſſis niet hadden geobedieert, nademael de Supplianten, als getrouwe Ingezetenen, zich verpligt vonden meer eerbied en onderwerping aen Uwe Ed. Mog., zynde der Supplianten hooge Overigheid, te bewyzen, dan aen zulke Claſſicale Rechters, die, volgens Uwer Ed. Mog. eigen Declaratie, zonder eenig ontzag voor de hooge Regeringe hier te Lande, tegens alle goede ordre, hunne Proceduren hadden ondernomen.

Dat echter gemelde Claſſicalen zich hadden durven verſtouten de Supplianten, alleen om Disobedientie aen hunne Claſſicale Reſolutie, te deporteren, niettegenſtaende dezelven wiſten, dat den Supplianten van Uwe Ed. Mog. verboden was aen hun te gehoorzamen; welke Reſolutie van Deportement de openbaerſte Onrechtvaerdigheid is, gelyk Uwe Ed. Mog. mag geblyken *ſub conſtat* annex (§).

Dat nu de Supplianten, die onder Uwer Ed. Mog.

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 375.
(†) Zie hier voren, bladz. 122.
(§) Zie hier voren, bladz. 124.

Mog. dierbare bescherming tegens alle onrechtvaerdige behandelinge tot hiertoe, tot ongemeen genoegen der Gemeente, die hand over hand aenneemt en bloeit, in hunne Bedieningen onverhinderd hadden gecontinueert, door zoo menigerhande nadeelige geruchten, als of zy wettig gedeporteerd zouden zyn, worden in hunne eere en fatsoen geraakt, en geheel onschuldig, als eerlyke, goede en gehoorzame Burgeren en Ingezetenen, hunne goede Namen moeten gekrenkt zien, door het onbetamelyk gedrag der Classicalen.

LEEUWARDEN.

Request van Dnus Muller cum suis aen de Gedep. Staten.

Dat daerenboven de Supplianten op gisteren ten alleruiterften zyn geconsterneerd en geturbeerd door een allerdroevigst gerucht, het geen door de Gemeente loopt, als of de Supplianten werkelyk zouden afgezet zyn; waerom der Supplianten Huizen niet zeker zyn voor den onophoudelyken aenloop en 't gekerm van Leden der Gemeente, die met eene ongemeene teedere liefde hunnen Predikant aenkleven, en van hem nooit iets onrechtzinnigs gehoort hebben, zoo als Uwe Ed. Mog. kan geblyken *sub probatio* (*).

Dat eindelyk de Supplianten hunne Gemeente hadden gerust gesteld, door haer te verzekeren dat de Supplianten niets hadden misdaen, maer zich wel stiptelyk naer Uwer Ed. Mog. bevelen gedragen, en dat de Gehoorzaemheid van getrouwe Onderdanen nooit nadeelig konde zyn, nademael der Supplianten anderszins bloeiende Kerk, in cas van standgrypinge van een zoodanig Deportement, volslagen gescheurd, geruïneerd en in duigen zoude gebragt zyn, overmits maer eenige weinige dolerenden zich in de Gemeente bevinden, die nu sedert eenige dagen, op allerhande maniere hebben zoeken machtig te worden een onderteekening van verscheide onnoozele Leden.

Al

(*) Dit is een Deductie of Attestatie van honderd vyf-en-zeventig Leden der Gemeente, ten voordeele van Dnus Muller en zyn Kerkeraed, waer van wy in ons VIII Deel [1754], bladz. 99 en 102 gesproken hebben.

LEEU-WARDEN,

Requeſt van Dnus Muller cum ſuis aen de Gedep. Staten.

Alwaeromme de Suppliantén Uwe Ed. Mog. ootmoedig ſmeken, het moge Uwe Ed. Mog. behagen gemelde ten hoogſten onrechtvaerdige Claſſicale Reſolutie van Deportement voor nul en nietig te verklaren, en den Suppliantén in de geruſte Bedieninge en continuatie van hun Predikamt en Kerk- en Armen-Bedieninge te maintineren, of anderszins *in ſtatu quo* te houden, ter tyd en zoo lange Uwe Ed. Mog., zoo door remonſtrantie, als het gene Uw Ed. Mog. requireren, zal geblyken dat zich de Suppliantén omtrent Uwe Ed. Mog. ongehoorzaem gedragen hebben.

Quo Facto

(*Was geteekend*)

G. VAN DER LEY,
Notaris.

De Reſolutie der Gedeputeerde Staten, den vorigen dag genomen, bleef echter in haer kracht. Zy luidde dus:)

Reſolutie van de Gedep. Staten tot Deportement van Dnus Muller en zyn Kerkeraed.

ONtvangen en gelezen een Miſſive van het Preſidiale Conſiſtorium der Lutherſche Gemeente te Amſteldam, gedateerd aldaer den 15 April jongſtleden, en houdende, in ſubſtantie, hoe dat dezelven, op den 21 December 1754, de vryheid hadden genomen eerbiedig te communiceren op wat wyze de Claſſicale Gedeputeerden in de zaek van de Gemeente, toegedaen de onveranderde Augsburgſche Confeſſie binnen de Stad Leeuwarden, conform de Reglementen, dewelken in de Fraterniteit van het grootſte gedeelte der reſpective Gemeenten, die de gedagte Confeſſie binnen deze Landen toegedaen zyn, en waer onder ſpecialyk mede is behoorende die van Leeuwarden voorſz., als gemeene verbindteniſſen zyn aengenomen en onderteekend, zich genoodzaekt hadden gevonden, vermits de aenhoudende contumacie van den Predikant *Philippus Ludovicus Statius*

tius Muller, en van den Kerkeraed, nevens hem ter verantwoordinge gehouden, den zelven *Philippus Ludovicus Statius Muller* en den Kerkeraed te deporteren. Dat tot hun smertelyk leedwezen kwamen te vernemen, dat meergedachte *Philippus Ludovicus Statius Muller* en gewezen Kerkeraed des niettegenstaende voortgingen te fungeren, 't geen dan noodzakelyk moest te weeg brengen de uiterste Ontstichting voor den Godsdienst in 't gemeen, en Ongerustheid en Wanordre voor en onder de Ledematen, tot de voorsz. Gemeente behoorende, in 't byzonder. Dat dezelven daerom gedrongen wierden, tot kwytinge van hunnen pligt en tot derzelver verantwoordinge voor God en derzelver Conscientien, in alle verschuldigd respect, uit name van de gezamentlyke committeerde Consistorien van Amsteldam, Deventer, Zwol en Groningen, zich by dezen nogmaels te addresseren aen deze Tafel, ootmoedig verzoekende dat dit Collegie het voornoemde Deportement, door zyn hoog Gezag, tot weeringe van alle verdere Ergernissen en Confusie, gelieve te maintineren en 't vereischte dadelyk effect te doen genieten.

LEEUWARDEN. *Resolutie van de Gedep. Staten tot Deportement van Dnus Muller en zyn Kerkeraed.*

Daer benevens ingekomen en gelezen de Requeste van een groot getal der oudste Leden van den Kerkeraed en verdere Leden van de Luthersche Gemeente binnen deze Stad, alle Burgers en Ingezetenen, houdende dat hun Kerk meer dan vyf jaren was geslingerd geweest door een menigte van Onlusten, alles toegekomen, gelyk de uitkomst geleert heeft, door hunnen gewezen Leeraer Dnus *Philippus Ludovicus Statius Muller*, welke, niettegenstaende de wettige Resolutien van zynen competenten Rechter, echter door alle banden scheen heen gebroken te zyn, blyvende Prediken en Dienst doen, als of hy nog een wettig Predikant was, daer hy nogtans gedeporteerd en van zyn Dienst was afgezet. Dat zy, om zich niet op te houden noch deze Tafel niet lastig te vallen, met een lengte van klagten over

LEEUWARDEN.

Resolutie van de Gedep. Staten tot Deportement van Dnus Muller en zyn Kerkeraed.

hunnen gewezen Predikant, 't welk overal genoeg bekend was, alleen maer, met alle onderdanigheid, moesten te kennen geven dat zy daer door van de Oeffeninge van hun Godsdienst verstoken wierden, en, schoon aen hem wegens dit Collegie niet was den Dienst verboden, zy echter by den zelven niet kunnen ter Kerke gaen, veel min de Sacramenten van hem ontvangen, alzoo hy, volgens hunne Kerkelyke Reglementen, wettig was gedeporteerd, en zy Supplianten, als Leden van de Luthersche Gemeente, verpligt aen die Resolutie van Deportement te obediëren en dezelve te respecteren; verzoekende derhalven, op het allereerbiedigste en ootmoedigste, dat het Collegie de Resolutien der Classicalen gelieve te maintineren, ten einde dezelven eens wederom als eertyds hun Godsdienst mogen waernemen, en de rust en vrede in hun Kerk zien herleven; alles breeder ten Requeste vertekend door een groot getal Ledematen.

Waerop gedelibereerd en in acht genomen zynde de groote Halsterrigheid van Dnus *Philippus Ludovicus Statius Muller* en den Kerkeraed der Luthersche Gemeente alhier ter Stede, om zich de Resolutien der Classicalen, conform de Reglementen, dewelken in de Fraterniteit, als gemeene verbindtenissen, door hun zyn aengenomen en onderteekend, te submitteren; sampt de verregaende Onlusten, Verwyderingen en Wanordres, die daer door in deze Gemeente sedert een geruimen tyd zyn ontstaen; is, na gedane omvrage, goedgevonden en verstaen Dnus *Muller* en den Kerkeraed voorsz. te ordonneren en te gelasten, gelyk geschied by deze, om zich elk ten zynen respecte de Resolutien van Deportement, door de Classicale Gedeputeerden, boven gemeld, met veel overleg genomen, te onderwerpen, en hun van den Predikdienst en Kerkelyke Bedieninge te onthouden, ten einde de Rust en Vrede in de Kerk hersteld, en alle Wanordres en Verwerringen geweerd en voorgekomen mogen worden.

En

En zullen de noodige Extracten van deze worden toegezonden aen het Presidiale Consistorium der Luthersche Gemeente te Amsteldam, sampt aen Dnus *Muller* en den Kerkeraed der Luthersche Gemeente dezer Stede, om hun een ieder in het byzonder daer naer te reguleren. Enz. LEEUWARDEN.

Dnus Muller en de Leden van zynen Kerkeraed ontvingen deze Resolutie nog des Saturdags, den 19 van deze Grasmaend, in den namiddag; waerom de Kerk, den volgenden dag, des Zondags, moest gesloten blyven, dewyl de jongste Predikant *Joan Georg Muller*, die in het Deportement niet betrokken is, en anderszins zou gepredikt hebben, in anderen Dienst, uit de Stad was. Dewyl het natuurlyk is zich niet gaerne van zyne Bedieningen ontzet te zien, kan men ligtelyk begrypen dat Dnus Muller en zyn Kerkeraed meenden te moeten appelieren aen den vollen Staet; ten welken einde, des Maendags, reeds weder het volgende Request vaerdig was en by de Gedeputeerde Staten werd ingeleverd.

Aen de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Friesland

GEven Uwe Ed. Mog. ootmoedig te kennen de ondergeschrevene *Philippus Ludovicus Statius Muller*, *Otto Fredrik Muller*, *Johan Daniel Muller*, *Pieter Simmer*, *Ulrik Swens*, *Joannes Puls* en *Joannes Leer*, hoedanig den Supplianten uit ordre van Uwe Ed. Mog. was geinsinueerd Uwer Ed. Mog. Resolutie van den 18 April 1755, waerby den Supplianten word verboden zich van hunne respective Kerkelyke Bedieningen te onthouden. *Request tot Appel aen den vollen Staet.*

Dat den Supplianten onder alle reverentie is gebleken, dat zoodanige Resolutie by Uw Ed. Mog. genomen is op zekere Missive van het Præsidiale

LEEUWARDEN. Consistorium van Amsteldam, houdende Klagten dat de Supplianten, onaengezien het Classicale Depotement, echter voortgingen te fungeren; als mede op zeker Request, verteekend by eenige Personen, zich noemende Leden des Kerkeraeds in de Gemeente, houdende de zelfde Klagten als boven.

Request tot Appel aen den vollen Staet.

Dat de Supplianten, onder reverentie en schuldige hoogachting voor Uwe Ed. Mog., noch over die Missive van Amsteldam, noch over gemelde Request zyn gehoort.

En dat de Supplianten door Uwe Ed. Mog. van hunne Bedieningen werden gedeporteerd om Halsterrigheid, terwyl zich de Supplianten niet hebben gesubmitteert aen de Classicale Decisie, daer de Supplianten echter by Resolutie van den 19 Maert 1754. van Uwe Ed. Mog. zelf hebben ontfangen een expres Bevel, om zich niet aen die Classicale Decisie te submitteren, en sedert geen Contra-Order ontfangen.

Dat dus de Supplianten gemeent hadden niet tegen Uwer Ed. Mog. Resolutie van den 19 Maert 1754 te mogen ageren, en uit dien grond ook niet hadden geobedieert aen de Classicalen, vreezende natuurlyk dat hun zulks, als een Ongehoorzaemheid tegen den Souverain, kwalyk zoude bekomen; althans nooit hebbende gedacht, dat hun zulks in dat ongemak konde brengen, waerin de Supplianten zich evenwel nu bevinden.

Alwaer om de Supplianten zich, onder alle reverentie, met Gemoederen vol Onderdanigheid aen hunne Hooge Souvereinen, en met Conscientien, die, in dit stuk, noch voor God, noch voor de Souvereinen, met geen het allerminste onverantwoordelyk gedrag meenen bevlekt te zyn, over Uwer Ed. Mog. Resolutie van den 18 April 1755 zich bezwaerd vindende, te rade zyn geworden van voorschreven Resolutie allereerbiedigst te appelleren aen de Edel Mogende Heeren Staten dezer Provintie, met gansch ootmoedig verzoek, het behage Uwe

Ed.

Ed. Mog., op dezen te verleenen: *Præsentata & fiant Apostoli in forma.*

LEEUWARDEN.

Q. F.

PHILIPPUS LUDOVICUS STATIUS MULLER,
OTTO FREDRIK MULLER,
JOHAN DANIEL MULLER,
PIETER SIMMER,
ULRIK SWENS,
JOANNES PULS,
JOANNES LEER.

Tot dit Appel aen den vollen Staet werden Dnus Muller en zyn Kerkeraed echter niet toegelaten, want zy kregen het Request zonder Apointement terug.

De Ed. Mog. Heeren Staten van deze Provintie hebben, den 12 van de jongste Lentemaend, de volgende Notificatie nopens de Liquidatie der Goedschattinge en Kortinge van het Hoorngeld gearresteert.

Nopens de Liquidatien der Goedschattinge en Kortinge van het Hoorngeld.

DE Staten van Vriesland, allen den genen, die dezen zullen zien, hooren of lezen, Salut! doen te weten: Alzoo de Ondervinding heeft geleert dat de manier, om alleen by Gemoedelyke Verklaringe, van als nog te bezitten ten minsten zoo veele Vastigheden, als in den jare 1744, de Liquidatie van de Goedschattinge te doen, de Provintie nadeelig is, zoo hebben Wy, reeds in den voorleden jare, gestatueert dat die wyze van Afrekeninge in het toekomende niet weder gebruikt, maer de vorige op 's Lands Plakaet en gegronde maniére van Liquidatie nu wederom in train gebragt zoude worden. En op dat het gene toenmaels in het Plakaet van den 16 Maert 1754 maer als in het voorbygaen met een woord is aengeroerd, niet onbekend aen iemand der Ingezetenen moge zyn, zoo hebben Wy goedgevonden by dezen expressélyk te notificeren, dat by de Afrekening

LEEUWARDEN.

Nopens de Liquidatien der Goedschattinge en Kortinge van het Hoorngeld.

ge van de Personele Goedschattinge, in dit jaer geschiedende, geen Korting of Liquidatie zal worden geadmitteerd, dan op Vertooninge der Quitantien van betaelde reële Goedschattinge en gewoone Kortingcedullen; met uitdrukkelyken Last aen de Huurders, Meiers en Gebruikers, om voor de prompte betaling der Reëelen zorge te dragen, en de Quitantien, deswegens van de Collecteurs ontvangen, vroegtydig aen de Eigenaers overleveren, en zulks uiterlyk binnen zes weken na den eersten May, by pœne dat, na verloop van dien tyd, de vorengedachte Quitantien aen hun door de Eigenaers niet voor betalinge zullen behoeven gevalideerd te worden.

En terwyl de Besmettelyke Ziekte, die sedert vele jaren onder het Rundvee heeft gegrasseert, niet alleen niet heeft opgehouden, maer zich gedurende dezen Wintertyd by verheffinge ook heeft doen gevoelen, zoo hebben Wy, tot Soulaes der ongelukkige Veehouderen, geresolveert dat dezelven zullen mogen korten het half jaer Hoorngeld, loopende van den 1. November 1754 tot den laetsten April 1755, van zoodanige Runderbeesten als na den 16 December 1754 en voor den 1. May 1755 aen de bekende Besmettende Ziekte reeds zyn gestorven of nog mogen sterven; mits de voor dato dezes gestorvenen worden afgeschreven binnen drie weken, na publicatie dezer Notificatie, en die daer na sterven, binnen gelyke drie weken na het versterf.

Op dat nu niemand hier af onwetende moge blyven, noch eenige onkunde voorwenden, hebben Wy geordonneert dat deze alomme zal worden gepubliceerd en geaffigeerd ter gewoone plaetse. Enz.

Een ander Plakaet, door hun Ed. Mog. den 14 der bovengemelde Maend gearresteerd, behelst de *Vaststelling van 's Lands Middelen*, op den zelfden voet als tegenwoordig in trein zyn, ge-

genoegzaem met de zelfde woorden, als wy te vooren te boek gestelt hebben (*). LEEUWARDEN.

Wyders is, den 17 der voorzeide Maend, op den Naem van hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, mitsgaders de Gedeputeerde Staten van Vriesland, by Publicatie, een zware Pœne gestatueerd tegen zoodanige Personen, die wegens eenige Sluikery, aen den Landkant van deze Provintie gepleegd, wordende geactioneerd, de vlucht nemen en zich by Intendit, zonder de minste defensie te doen, laten condemneren. In deze Publicatie word aldus gesproken:

Pœne tegens gevluchte Sluikers.

DAt, nademael aen Ons sedert eenigen tyd by Bevindinge is gebleken hoe dat Personen, wegens begane Sluikeryen aen den Landkant van deze Provintie geactioneerd wordende, de vlucht nemen en, zonder eenige defensie te doen, zich by Intendit laten condemneren, tot merkelyke schade en nadeel van den Lande; ZOO IS 'T, dat Wy tegen zulke baetzoekende Menschen en kwaedaerdige praktyken, gelyk tot afschrik en verhinderinge van dien, zoo veel mogelyk, in het toekomende krachtdadig willende voorzien, op specialen last en authorisatie van de Heeren Staten, Onze Principalen, goedgevonden hebben te statueren en arresteren, gelyk Wy statueren en arresteren by deze, dat alle die genen, die wegens begane Sluikerye, aen den Landkant van deze Onze Provintie door 's Lands Fiskael geactioneerd wordende, de vlucht nemende, buitenlands omzwerven, zonder eenige defensie van hunne zaek te doen, en zich by wege van Intendit met de kosten laten condemneren, dewelken dan, in cas van onvermogen, noodzakelyk moeten komen ten laste van den Lande, dat, wanneer dezulken wederkomen in de Provin-

(*) Zie ons V. Deel [1751], bladz. 265.

LEEUWARDEN. vintie en geattrappeerd worden, door de respective Gerechten aen den Landkant direct zullen worden overgezonden naer het gedemolieerde Blokhuis; en, na behoorlyk onderzoek, de gecondemneerde Boeten en Onkosten, volgens Sententie, niet kunnende betalen, aen den lyve in 't openbaer gestraft zullen worden, naer behooren, met Geesseling.

Pœne tegens gevluchte Sluikers.

En op dat niemand hier af onkundig zy, of eenige onwetendheid zoude mogen kunnen voorwenden, zoo hebben Wy noodig geagt deze alomme te doen publiceren en affigeren, ter plaetse alwaer men gewoon is zoodanige publicatie en affixie te doen. Enz.

Hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouw de Gouvernante, heeft, by Schryven van den 8 der laetste Lentemaend, aen de Staten van deze Provintie verzocht, dat hun Ed. Mog. vier Heeren, benevens den Lands Sekretaris, geliefden te committeren, om met hare Koninklyke Hoogheid te overleggen en een Plan te formeren, waer by de Tutele, Educatie en Voogdy, of Waerneming der hooge Charges, Digniteiten en Præëminentien van het Stadhouder- en Kapitein Generaelschap, naer de Constitutie van de Regering in deze Provintie zoude kunnen worden gereguleerd, ingevalle het God behaegde over het Leven van hare Koninklyke Hoogheid te disponeren, eer de Erfstadhouder of Erfstadhouderesse de Meerderjarigheid nog hadden bereikt. Tot deze Commissie zyn benoemd de Heeren Jonker *Willem Gerlach van Doys* uit Oostergo, Jonker *Sjuk Gerrolt Jukkema van Burmania Rengers* uit Westergo, *Livius Suffridus Lycklama a Nyeholt* uit de Zevenwouden, Jonker *Epo Sjuk van Burmania* uit de Steden, en *Jetzo van Sminia*, Se-

Sekretaris der Heeren Staten. Naderhand is, in de plaets van den Heere *Rengers*, die wegens indispositie verhinderd werd deze Commissie waer te nemen, de Heer *Tjaert van Aylva*, den 18 dezer Grasmeend, uit Westergo, door de Heeren Staten benoemd. Gemelde Heeren hebben, ten einde, boven gemeld; in het laetst van deze Maend reeds by hare Koninkl. Hoogheid gehoor gehad. LEEUWARDEN.

De Heeren Gecommitteerden uit het Mindergetal, of de Staten van deze Provintie, op de Staetsvergadering, in de laetste Louwmaend gehouden, geauthoriseerd zynde om alles, wat tot de Herbouwing van het afgebrande Landschaps Tucht- en Werkhuis vereischt word, te prepareren, Projecten, Afteekeningen en Bestekken te laten formeren, met Opgave der Bouwstoffen en begrooting der Kosten, die tot een nieuw Tuchthuis zouden noodig zyn enz. (*), hebben, op den Landsdag, in de jongste Lentemaend gehouden, hier van Raport gedaen aen de Staten, wanneer door hunne Ed. Mog. besloten is deze Herbouwing aen te besteden, volgens zekere daer toe gemaekte Conditien en Artikelen. Van deze Aenbesteding werd vervolgens de openbare Bekendmaking gedaen door de volgende Publicatie:

Aenbesteding van 't Landschaps Tuchthuis uitgeschreven.

DE Heeren Staten van Vriesland gedenken door de Heeren, derzelver Gecommitteerden, by Stryk- en Verlaeggeld, publiek aen den minstaennemenden te besteden de Herbouwing van het afgebrande Landschaps Tucht- en Werkhuis binnen Leeuwarden, zoo ten aenzien van de Arbeidsloonen, als Materialen, van wat natuur dezelven wor-

(*) Zie hier voren bladz. 58.

LEEU-WARDEN.

Aenbesteding van 't Landschaps Tuchthuis uitgeschreven.

worden vereischt; exempt alleen het Verwen en verre het grootste gedeelte van het Yzerwerk; zullende het zelve eerst in vier aparte Perceelen worden opgehangen, beschreven en verlaegd; doch namaels worden gaergetrokken en voor het geheel gepresenteerd en kunnen worden aengenomen. Alles op de Conditien, Artikelen en Bestekken, daer van zynde, welken voor een iegelyk te zien, te lezen en te examineren zyn, te vinden in de respective Sekretarien van alle de Grietenyen en Steden van Vriesland, en conform de nette Afteekeningen, van het geheele Gebouw gemaekt, die gezien kunnen worden by de Architecten *Sjouke Noteboom* en *Geert Buising*, Meesters Timmerluiden binnen Leeuwarden, die omtrent dezelve alle noodige oplossingen en aenwyzingen zullen geven.

En zullen tot het aennemen van dit Werk, het zy voor het geheel of ten deele worden geadmitteerd alle de Ingezetenen van de gansche Republiek, zonder onderscheid, met magt om in hun dienst, zoo van Metselen, Timmeren, Glasmaken, Lootgieten, Yzersmeden als anderszins, zoodanig Arbeidsvolk te mogen gebruiken, als zullen goedvinden, zonder aen eenige Landschaps Leveranciers, Bazen, Handwerksluiden of aen eenige Gilden gehouden of gebonden te zyn.

Wie hier aen gadinge heeft moet komen den 16 April 1755, 's morgens ten 9 uur, op het Landschaps-huis binnen Leeuwarden, alwaer de Teekeningen nader vertoond en de Bestekken voorgelezen zullen worden, en daer op aenstonds de Bestedinge gedaen.

De Conditien, voor zoo verre aengaet het algemeen beloop van deze Aenbestedinge, zyn van den onderstaenden inhoud:

Art. I.

ART. I. Het geheele Werk zal in vier aparte Perceelen worden beschreven, volgens de vier distincte Bestekken, hier na zullende volgen; en zal voor Strykgeld opgezet worden veertig Guldens op ieder Perceel, te genieten by den genen, die den minsten prys zal schryven, mits hy sufficient zal worden geoordeeld.

LEEUWARDEN. Generale Conditien van Aenbesteding van 't Landschaps Tuchthuis.

II. Ieder Schryver zal voor zyne schryvinge moeten vast staen, en zullen de Heeren Besteders te rugge mogen tasten op den tweeden, derden en vierden Schryver, naer hun believen; met dat gevolg, dat hy, op wien terug getast word, ook het gestelde Strykgeld van veertig Guldens zal genieten.

III. Na gedane Schryvinge zullen de Perceelen wederom opgeroepen worden, en die dan de Verlaging zal doen, mits sufficient zynde, zal genieten een Tienden Penning of twee Stuivers van ieder Gulden, dien hy verlaegt heeft.

IV. Dit geschied zynde, zal eerst het geheele Timmerwerk, zoo als in twee Bestekken is beschreven en te voren in twee Perceelen is opgeroepen, worden nader opgeroepen, om te kunnen gaergetrokken en verlaegd te worden; en dan insgelyks het geheele Metselwerk op gelyke wyze: wanneer de Verlager mede zal genieten den Tienden Penning als voren.

V. Eindelyk zal het geheele Werk, zoo als in de vier Bestekken is begrepen, te gelyk opgeroepen worden, en die het dan verlaegt zal, als voren, den Tienden Penning van het verlaegde genieten.

VI De Besteding zal geschieden by Guldens van twintig Stuivers.

VII En de Betaling zal worden gedaen op Ordonnantien der Heeren Gedeputeerde Staten, volgens de Ordre van Regeringe, in Vriesland gebruikelyk; van welke Ordonnantien geen Honderdste Penning zal worden gekort, maer vol uit betaeld.

VIII De Aennemers zullen hunne betaling ontvangen in vier gelyke Termynen, waer van de eerste Termyn zal verschynen acht dagen na de ge-

dane

LEEU-WARDEN.

dane Besteding; de tweede wanneer het Werk onder Dak is gebragt; en de derde als alle de Zolders zyn gelegd, de Wulften gemaekt, zoo kleene als groote; en de vierde en laetste Termyn, wanneer alles, zoo binnen als buiten, volkomen is voltrokken en goedgekeurd.

Generale Conditien van Aenbesteding van 't Landschaps Tuchthuis.

IX. De Aennemers zullen, by de publieke Bestedinge, Borge moeten stellen voor de eerste vierde part van hunne betalinge, die zy op de hand krygen, tot genoegen der Heeren Bestederen; welke Borgtogt weder exspireert by het verschynen van den tweeden Termyn.

X. Dezelve zullen hunne Medeparticipanten terstond by de Bestedinge moeten opgeven, en elk *in solidum*, onder renuntiatie van de Beneficien van Divisie en Discussie, en onder 's Lands reëele en parate Executie zich verbinden, dat zy de navolgende Conditien en Artikelen in alle oprechtheid zullen nakomen en achtervolgen.

XI. Dezelven zullen gehouden zyn, ten langsten binnen acht dagen na de Besteding, in het Werk te treden met het Metselen en de Materialen te bereiden, by pœne dat op ieder der vier Perceelen in de bedongen Penningen voor ieder dag, die later met hun werk beginnen, zal worden gekort vyfentwintig Guldens, en zoo meer dan één Perceel hebben aengenomen naer proportie.

XII. Dezelven zullen, uiterlyk voor het einde van de Maend October, het geheele Werk onder Dak moeten leveren, by pœne van op ieder der vier Perceelen, daer het aen hapert, voor elken dag te verliezen vyftien Guldens, tot dat het Werk onder Dak is gebragt; en zoo meer dan één Perceel hebben aengenomen, naer proportie, waer over de Heeren Gecommitteerden zullen oordeelen en decideren.

XIII. Het geheele Werk zal moeten afgedaen zyn, zoo dat 'er niets meer aen ontbreekt, voor den 1. April 1756, by pœne van 25 Goudguldens voor ieder dag, dat 'er naderhand aen moet worden gewerkt.

XIV.

XIV. De Aennemers zullen zich in alles reguleren naer de hier navolgende Bestekken, en wel byzonder alle de Materialen van Steen, Kalk, Cement en Hout leveren van het beste in zyn soort, en het Hout zonder Spint en zonder Vuur. Waer omtrent de Opzigters en Keurmeesters, daer toe door hun Ed. Mog. te stellen, naeuwkeurig zullen waken, met verbod aen de Aennemers en Werklieden, om eenige Materialen, die door de Opzigters zyn afgekeurd, tot het Werk te gebruiken.

Leeuwarden.

Generale Conditien van Aenbesteding van 't Landschaps Tuchthuis.

XV. Dezelven zullen verders hebben te volgen de Orders, by de Heeren hunner Ed. Mog. Gecommitteerden of derzelver Opzigters aen hun te geven, zoo in het prepareren als opbouwen der Materialen, op dat alles wel en zoo het behoort worde gemaekt, conform de Teekeningen en Modellen, daer van zynde, en naer de Intentie van hunne Ed. Mog., daer door aengewezen, schoon het zelve in de volgende particuliere Bestekken niet genoegzaem mogt wezen uitgedrukt.

De Conditien, betreffende de Bestekken in de hier boven aengeteekende Artikelen gemeld, en naer welken alles, met opzigt tot de Materialen en de Voetmaet van ieder der byzondere deelen van het geheele Werk, moet worden uitgevoerd, kunnen alleen hun licht en klaerheid ontvangen uit de Teekeningen en Modellen, waer van in deze Artikelen gesproken word, en wy kunnen derhalven hier uit geene beschryving van het Gebouw geven, waerom wy alleen de manier van Aenbestedinge zullen melden.

Op den dag, tot de Aenbesteding bepaeld, het was den 16 van deze Grasmaend, vergaderden de bovengemelde Heeren Gecommitteerde Staten op het Landschapshuis, in de Kamer van Oostergo, wanneer de generale Conditien en Artikelen werden voorgelezen,

en

LEEU-WARDEN. en de Borden uitgegeven om te schryven op het eerste Perceel of Bestek van 't TIMMER-WERK; wanneer de veertig Guldens Strykgeld genoten werden door *Atse Sikkes* op den Gorredyk, die geschreven had *f* 5557:-:-

Dit weder opgeroepen zynde, werd door denzelven verlaegd met	*f* 50:-:-
Door *Eite Tjebbes* van den Gorredyk	= 400:-:-
Door *Egbert van Hoek* op 't Vliet . .	= 100:-:-
Door *Thys Cornelis* in de Dragten . .	= 150:-:-
Door *Atse Sikkes* .	= 100:-:-
Door *Lolle Tjebbes* van den Gorredyk . .	= 157:-:-
Door *Thys Cornelis*	= 25:-:-
Door *Lolle Tjebbes*	= 275:-:-
	= 1257:-:-

f 4300:-:-

Vervolgens werden de Borden weder uitgegeven om op het tweede Perceel, mede een Bestek van Timmerwerk, te schryven, waer voor de veertig Guldens Strykgeld genoten werden door *Atse Sikkes* op den Gorredyk, die geschreven had . . *f* 9980:-:-

het welk weder opgeroepen zynde, werd het zelve by die oproepinge niet, maer naderhand, verlaegd door *Thys Cornelis* in de Dragten met . .	*f* 350:-:-
Alle Pytters van Hallum	= 260:-:-

Den

	f 610:-:-	*f* 9980:-:-	LEEU-
Den zelfden . .	= 80:-:-		WAR-
Atse Sikkes . .	= 179:-:-		DEN.
Fedde Liebles van Stiens	= 121:-:-		
Thys Cornelis . .	= 25:-:-		
		= 1015:-:-	
		f 8975:-:-	

Hier na werden de Borden weder uitgegeven om te schryven op het derde Perceel, bestaende in het eerste Bestek van 't METSELWERK, waer van het Strykgeld genoten werd door *Jan Binnes* te Oldeboorn, die geschreven had . . . *f* 6450:-:- Na dat dit weder opgeroepen was, werd het niet verlaegd. *Jan Binnes* gaf tot zyne Participanten op *Sytske Gaukes* te Oldeboorn, *Take Jans* te Oldeboorn en *Yge Clases* te Grouw, en, tot zynen Borge, *Joannes Hardenberg* te Leeuwarden.

Eindelyk werden de Borden uitgegeven voor het vierde Perceel, of het tweede Bestek van het Metselwerk, waer van het Strykgeld genoten werd door *Wytse Berger* te Leeuwarden voor het schryven van . . *f* 3600:-:- waerop mede geen verlaging viel. Hy verklaerde geene Participanten, maer tot Borge *Jan Hendrik Berghuis* te Leeuwarden.

Toen werd den Omstaenderen voorgehouden dat het eerste Perceel nu was op *f* 4300:-:- en het tweede Perceel op . . = 8975:-:-

en aldus het Timmerwerk te zamen op . . . . . *f* 13275:-:-

LEEUWARDEN.

f 13275:-:-

Als mede dat hy, die de beide Perceelen te gelyk wilde verlagen, voor Verlaeggeld van ieder Gulden, twee Stuivers zou genieten, waer op het geheele Timmerwerk werd opgeroepen en door *Thys Cornelis* verlaegd met . . . = 200:-:-

wordende aldus dit Timmerwerk bepaeld op . . . *f* 13075:-:-
Door hem werd tot Borge genoemd *Theunis Cornelis* in de Dragten, maer geen Participant opgegeven.

Wegens het Metselwerk werd bekend gemaekt dat het derde Perceel toen was op *f* 6450:-:-
en het vierde op . . = 3600:-:-

en aldus te zamen op . . *f* 10050:-:-
met aenbod van het bovengenoemde Verlaeggeld; doch zonder dat het door iemand verlaegd werd.

Laetstelyk werd voorgesteld dat het geheele Timmerwerk nu gebragt was op *f* 13075:-:-
en het geheele Metselwerk op = 10050:-:-

en aldus het geheele Werk op *f* 23125:-:-
het welk, op de te voren gemelde Voorwaerde, weder in zyn geheel aengeboden werd om verlaegd te worden; doch dit geschiedde door niemand, weshalven deze de Somme is, voor welke het geheele Werk is aengenomen.

FRANEKER.

HIer en hier omstreeks had men, den 5 van deze Grasmaend, in den avond, een zwaer Onweer van harde Donderslagen en ongemeenen Bliksem, die somtyds de Lucht geheel in vlam zette. Op eenige Plaetsen heeft het ook zeer sterk gehagelt, en in het Dorp Jorwert, in 't byzonder, zyn Hagelsteenen, zoo groot als Duiven-eieren, gevallen, die vele Glazen hebben verbryzelt. FRANEKER.

Hoe hoog Milddadigheid, die geenen roem zoekt, by den Heiland der Waereld geschat word, behoeven wy den Christenen, die het Evangeli doorbladerden, niet te leeren; maer het oeffenen der zelve naer die zaligmakende Lesse verdient, met reden, gemeld te worden; en wy hebben 'er thans een voorbeeld van. Den 10 van deze Grasmaend bragt de Beurtschipper, van Amsteldam op deze Stad varende, aen den administrerenden Diaken der Gereformeerde Armen een Pakje, waer in voor eerst Vyftig Guldens gevonden werden, welke de Schryver van den daer by gevoegden Brief, die zyn naem onbekend laet, zegt door zyne Moeder als een Legaet aen de voornoemde Armen besproken te zyn. Daerenboven voegt hy 'er, voor zich zelf, een Geschenk by van nog dertig Gouden Dukaten, met melding dat deze Gift geschied naer zyn gering vermogen. Zonder dat men tot nog toe weet of gissen kan, van wiens hand deze ondersteuning voor den Armen komt.

OVERYSSEL.

ZWOL.

Zwol. DRiederlei zaken, die, met opzicht tot het Kerkelyke, in deze Stad of in de Classis van Zwol, in beweging zyn, kunnen wy thans mededeelen; als eerstelyk het opwerpen van eenige nieuwe Bezwaren, die men heeft goedgevonden tegen de Leere van Dnus van der Os te verzamelen; ten anderen 't gene 'er is voorgevallen op de laetste Classis, aenvankelyk den 8 dezer Grasmaend hier gehouden, zoo ver het eenige handelingen betreft met de Predikanten *Putman*, *Stolte* en *ter Poorten*; over welker gedrag of openbaer schryven de Gecommitteerden in de zake van Dnus van der Os meenden geraekt te wezen; en ten derden, eenige nadere gevolgen van het Geschil tusschen de Leden van den Kerkeraed over het verbreken van het Contract, dat wegens de Verkiezing van nieuwe Leden in dien Kerkeraed, tot in het begin van den voorleden jare heeft gesubsisteert.

Wat de eerste aengaet; de Kerkeraed, voor zoo verre dezelve ten grooten deele bestaet uit Leden, die by en na de verbreking van dat Contract verkoren zyn, over welker wettige of onwettige verkiezing tot nog toe geene uitspraek gedaen is, en die thans allen Partyen van Dnus van der Os zyn, (want na het gedane Protest (*) hebben de andere Leden zich der Kerkeraeds-Vergaderingen geheel en al ontrok-

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 114 en 485.

trokken) hebben, omtrent de helft der vorige Lentemaend, aen de Gedeputeerden der Classe of van het Synode, weder een Geschrift overgelevert, behelzende Getuigenissen nopens eenige door Dnus van der Os gedane gezegden in zyne Predikatien en Catechisatien. Of de Personen, die deze Getuigenissen gegeven hebben, de zelfden zyn, die nu reeds tweemael tegen Dnus van der Os als Bezwaerders gedient hebben, of eenige andere Personen, word niet gemeld. Maer dit is echter zeker dat deze Getuigenissen, (want men wil ze nog niet als Bezwaren aengemerkt hebben) zonder dat Dnus van der Os daer van eenige kennis gekregen heeft, of hy daer over gesproken is, overgegeven zyn; waerom dees Leeraer ook niet heeft kunnen inbrengen, en wy uit dien hoofde ook niet melden, het geen nopens de waerheid of valschheid dezer beschuldigingen mogt aen te merken zyn. Op dat het dezer Getuigenissen echter niet ontbreken mogte aen een blyk, waer uit te zien is ten welken einde zy overgeleverd werden, waren zy verzeld van een omstandigen Brief, in welken de Overleveraers hunne gesteldheid ten opzicht van Dnus van der Os op de volgende wyze openbaer maken: Zwol.

Wel-Eerwaerde Heeren, waerde en veelgeachte Medebroeders in Christus.

WY zyn ons wel bewust nimmermeer begeerig gehaest te hebben in onzen Collega en Predikant van der Os, over het stuk zyner Onrechtzinnigheid, Kerkelyk aen te klagen, veel min te

Zwol. veroordeelen; maer zyn ook door eene onderwyzing van verscheide jaren, waer in hy aenhoudend heeft voortgevaren zyne Pelagiaensche Leere te prediken, geleerd, dat uitstel en lankmoedigheid, omtrent zyne W. E. gebruikt, nimmermeer iets tot zyne verbetering gewerkt heeft.

Brief, verzeilende eenige Getuigenissen wegens onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.

Nogtans heeft het zommige Leden van het in den voorleden jare te Kampen gehouden Synodus goedgedacht de Decisie van zyn zaek, voor die Vergadering door zyn Appel van het Vonnis van de Eerwaerde Classis van Zwol gebragt, van die Synodus tot op de nu aenstaende van dit jaer 1755 uit te stellen; mogelyk, onder andere redenen, om nog een laetste preuve te nemen of de waerheid, zoo als dezelve in onze Gereformeerde Kerk naer Gods Woord geleerd word, niet die kragt zou doen op zyn gemoed, dat hy dezelve, met verwerping van alle voorgaende Dwaelleeringen en van alle bedeksfelen der schande, onbewimpeld en volledig aen de Gemeente zou voordragen.

Het gevaer, waer in hy door het Vonnis van de Eerw. Classis van Zwol, en zyn laetste Appel tot het hoog Eerw. Synodus van Overyssel, gebragt was, van zyn Amt te verliezen en uit de Gereformeerde Kerk te worden uitgestooten, en de onrust en verwarring, die hy zoo vele jaren in deze Gemeente en de geheele Kerk van Nederland veroorzaekt heeft, zouden hebben kunnen doen denken dat hy hier toe besluiten, en eindelyk eens, wars van zich zelven en anderen zoo veel moeite en werk te geven, door zyne verbetering de Liefde, Vrede en Eendracht te herstellen.

En of schoon wy, die niets anders als zyn Leugen- en Dwaelleere in hem haten, dit ten allervurigsten gewenscht hadden, zyn wy evenwel tot onze smerte ontwaer geworden, dat ons vooruitgezicht meer dan te veel bewaerheid is, en dat dit uitstel aenleiding gegeven heeft, om de Pelagiaensche Leere hier nog een geheel jaer

van

van den Predikstoel te doen leeren, en dus de Gemeente, aen onze zorge toevertrouwd, aen zyne verleidingen bloot te geven en nog meer te verderven.

Zwoll. Brief, verzellende eenige Getuigenissen wegens onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.

Dat het door ons alhier geposeerde de zuivere waerheid is, daer van, meenen wy, zullen U Eerws. uit den inhoud der hier ingeslotene Extracten kunnen verzekerd worden.

Want terwyl de Eerw. Classis van Zwolle, ingevolge de begeerte van de helft der Leden van het vorige Synodus, ons verzocht heeft om, gedurende den tusschentyd tusschen de twee Synoden van 1754 tot 1755, op zyne Leere acht te geven en te doen acht geven, hebben wy, schoon daer toe niet kunnende gehouden worden, ons doch voor dit, en zoo wy denken, de laetstemael niet willen onttrekken. Nochtans in dien verstande, dat de stukken in het Synodus 1754 ingebragt, naer de wyze van het beoordeelen der zaken by Appel, alleen tot een grondslag van de Judicature en het vonnisse des hoog Eerw. Synodus zouden of konden dienen, zullende dan alleen de hier nevensgaende Extracten strekken, om de gezamentlyke Classen te vertoonen, hoe hy zich in den voorsz. tusschentyd gedragen heeft.

Protesterende dan tegens alle verdere gebruiken, die men hier van zoude mogen maken, hebben wy deze Extracten genoegzaem woordelyk, immers zonder eenige verandering in den zin, uit de by ons berustende wydvoeriger originele Stukken, door de Namen van die gene, die deze Predikatien hebben aengehoord, en te huis gekomen, aenstonds opgeschreven, opgesteld, meldende alleen aen het hoofd van ieder Extract, hoe vele van het gezegde in ieder Predikatie de Getuigen zyn, met aflating van hunne Namen, als welke uit te drukken aen Uw Eerw., die hen doch niet kent, zoo nutteloos, als 't hun onaengenaem, en tegen hun expresselyk verzoek en onze belofte, van die Namen, zoo veel mogelyk te secreteren, zoude strydende zyn.

ZWOL. *Brief, verzellende eenige Getuigenissen wegens onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.*

Om hen by Uw Eerws. zoo veel te doen geloofd worden, als tot 't voorsz. gebruik van deze Stukken noodig is, meenen wy, dat het genoeg is, wanneer wy Uw Eerws., uit name dezer geheele Vergadering verzekeren, dat ze by ons alleen bekend staen voor Menschen, die overvloedige kunde hebben om getuigenisse in zaken, als dezen, te kunnen geven, waer van hun eigen gemaekte opstellen de blyken zyn, en dat aen hunne trouwe in deze niet te twyffelen is, en dat wy de Synodus, dit jaer hier in onze Stad moetende vergaderen, dit requirerende, zullen bereidwillig zyn, om de originele Stukken voor eene daer toe gedecerneerde Commissie te vertoonen.

Wy hopen, dat de uitspraek van het Synodus over deze allerwichtigste zaek zoo zyn mag, dat wy niet noodig zullen hebben om verder gebruik van deze Getuigenissen, zoo als wy ze zouden kunnen doen strekken tot Nieuwe Beschuldigingen, te maken; wenschende daer toe, dat de H. Geest met zyne verlichtende en heiligende genade uwe harten bestiere tot het nemen van zoodanige besluiten, waer door de Dwaelleere en Dwaelleeraers in hun loop gestuit, de dierbaerste waerheid bewaerd, en, gelyk wy ze ontvangen hebben, tot op de late nakomelingschap mag voortgeplant worden. Wy zyn

Wel Eerwaerde, Geleerde, Godzalige Heeren, waerde Medebroeders in Christus,

Uw E. Dw. Dienaers en Medebroeders.

Uit naem en last van allen

DANIEL DE GIMMER, *Syn. p. t. Preses.*
WILH. VAN ZUTPHEN, *Syn. b. t. Scriba.*
HARMEN WYNKES, *Ouderling.*
H. HENDRIK HOEFMAN, *Diaken.*

Collata concordant

(Was getekend)

D. DE GIMMER, *Syn. p. t. Striba.*

De

De Getuigenissen of nieuwe Bezwaren zelf, luidden woordelyk dus: ZWOL.

Het geleerde of niet geleerde door Dnus van der Os sedert het laetstgehouden Synodus, inzonderheid in de laetstvoorleden tyd opgegeven door den E. Kerkeraed van Zwolle, ingevolge het verzoek aen hun, zoo door het Hoog Eerw. Synodus van Overyssel van 't jaer 1754, *als door de Eerw. Classis van Zwolle gedaen.*

Over de CATECHISMUS en wel Zondag I. door zyn E. gepredikt op den 20 October.

DRie Getuigen gaven kortelyk op den inhoud van zyne Predikatie, uit welke in het algemeen blykt, dat hy, niettegenstaende de overvloedige aenleiding daer toe in dezen Zondag, niets van onze Leer, zoo als die is tegengesteld tegen de Remonstrantsche Dwalingen, gezegd heeft, maer in het tegendeel de Leer van de Catechismus, zoo veel hem mogelyk geweest is, naer de Leere der Remonstranten gedraeit heeft. In het byzonder *Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.*

1. Dat volgens het door hem gezegde, het *eenigste* kenmerk is, dat men den Geest heeft, dat men die Werken, die Gal. V. vers 19–21. verboden worden, nalaet, en die vs. 22. geboden worden, doed.

2. Verklarende de woorden *dat ik, niet myns, maer myns getrouwen Zaligmakers met Lyf en Ziele eigen ben*; zeide hy niet meer, als dat dit niet anders is, als in Christus te gelooven, en daer door met hem vereenigd te worden. Zich eene tegenwerping makende, waerom niet gezegd word in God den Vader te gelooven, antwoordde zyn E., dat dit het zelfde is, om dat Christus Godes is, en men in Christus niet kan gelooven, zonder in God, maer wel in God, zonder in Christus.

3. *Die met zynen dierbaren bloede* enz. *voor alle myne Zonden*; hy verhefte het schadelyke van de

ZWOL. Zonden en de grootheid van de weldaed van Vergeving door Christus Bloed; zonder eenigszins aen te toonen hoe die daer door verkregen was en noch veel minder, hoe daer door *volkomentlyk* betaeld was, en hoe *men uit alle geweld des Duivels verlost word*; welke twee laetste Stukken zyn E. voorby ging, als of die 'er niet stonden.

Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.

4. *Alzoo bewaerd, dat zonder den wille* enz. Die Bewaring bragt hy niet verder als tot eene *bewaring tegen Ziekten*, die om de Zonde overkomen; doch welke iemand ten allerzekersten kan vaststellen, dat hem vergeven zyn, wanneer hy zich daer over vernedert en boetvaerdig is, en tot eene bewaring tegen verdrukkingen en vervolgingen.

Over den 2. Zondag. Gepredikt op den 27 October 1754. *Groote Kerk.*

Volgens het opgeven van vier Getuigen, heeft hy, dien Zondag verklarende, geleerd:

1. Dat de Verdrukkingen en Vervolgingen, welken God zyne Dienstknechten op aerde deed overkomen, hun van hem wierden toegezonden *om hunne Deugd en Godvrugt*, en niet behoorden tot 's Menschen elende: waer door zyn Eerw. hier bepaeldelyk verstond de Straffen der Zonde.

2. Dat Adam geen ander Gebod van God hadde ontvangen, als het Proefgebod; betoogende, dat de Wet der Zeden aen hem in den Staet der Rechtheid niet kan gegeven zyn, uit het Vyfde Gebod, zeggende, *Eert uw Vader en uwe Moeder*, welke Adam niet had; als ook uit het Zevende Gebod, *gy zult geen Overspel doen*, hoedanig eene Zonde van Overspel, Adam in den Staet der Rechtheid niet konde bedryven.

Zondag 5. den 17 November 1754. *Broere Kerk.*

Over dezen Zondag geven twee Getuigen wydlvoerig op den gehelen inhoud van zyne Predikatie, niets minder behelzende als eene duidelyke en Schriftuurlyke Verklaring van de noodzakelykheid der voldoeninge, zoo als die in onze Kerk geleerd word

word. De hoofdzaken zyn deze. Hy bewyst, dat onze Verzoening niet kan uitgewerkt worden, enkel door de Goddelyke Barmhertigheid. Hy geeft redenen, waerom Christus het bitter Lyden heeft moeten ondergaen. 1. Aen het hoofd, om zich daer door toe te bereiden tot de Heerlykheid, en daer door bekwaem gemaekt te worden tot Hoogenpriester. 2. Om ons een voorbeeld van navolging te geven. 3 Op dat hy uit den Dooden zou opstaen. 4. Eindelyk onze Verzoening met God uit te werken, dat hy met eenige Schriftuurtexten bewyst en voorts met het voorbeeld van een Koning, wiens Majesteit geschonden is, die zyn rebellige Onderdanen niet straffeloos laet henen gaen. Voorts nergens in deze geheele Predikatie bewyzende, dat onze Middelaer moeste zyn waerachtig God, zoo dat deze geheele Predikatie met Socinianery samenhangt. Zwor.

Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Duus van der Os.

In het byzonder moet niet worden voorby gegaen, dat hy geleert heeft

1. Dat zyn Lyden is geweest een Oeffenschool voor Jezus, om zich daer door toe te bereiden tot Heerlykheid, om daer door bekwaem gemaekt te worden tot Hoogenpriester Heb. II. 10, *het betaemde hem, den Oversten Leidsman onzer Zaligheid, door Lyden te heiligen. Heiligen*, zegt *Oeffenen*, *Volmaken.*

2. Dat Jezus wel onsterffelyk had kunnen geboren worden en als een God op aerde had kunnen leven; maer dat hy is Vleesch geworden, dat is Sterffelyk, om de belangen van zynen Vader, het Lyden heeft ondergaen en om zich dus by God aengenaem te maken.

3. Dat wy Jezus moeten navolgen en een Mensch zich door zyn godvruchtig gedrag, zoo aengenaem by God maken kan, als Jezus.

Over Zondag 7. Den 1. December 1754. *Groote Kerk.*

Zyne gezegden over dezen Zondag worden opgegevendoor twee Getuigen en, daer dezelve de Re-

Zwol.

Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.

Remonstrantery, in de Algemeene Genade, in onze inlyving in Christus alleen door een waer Geloof, in de werking des zaligmakenden Geloofs, door den Heiligen Geest in onze harten, en het wezenlyk onderscheid tusschen het zaligmakend en tydgeloof duidelyk tegen gaet, is niet alleen hier van niets gezegd, maer integendeel de Remonstrantsche Leere over het Geloof duidelyk geleerd, zoo dat hier uit verscheide zwarigheden over zyn Leere kunnen gemaekt worden, als daer zyn

1 Dat hy, zyne Inleiding nemende van het Zinnebeeld *der Schepping*, waer by het Verlossingswerk in de H. Schrift vergeleken word, dat zinnebeeld toepast, niet op ieder byzonder Gelovigen, maer op de Verlossing der geheele Kerk, *waer van wy* (zoo zegt hy) *het einde nog niet zien, waerom wy niet ten vollen kunnen oordeelen, of dit zinnebeeld toepasselyk is; maer om eenigszins daer van overreed te worden, moet men den Staet des Menschen voor Christus beschouwen, wanneer men de herstelling des Menschen niet minder heerlyk als van de eerste Schepping, zal vinden.*

2. Stelt dat 'er ook eene ongelykheid is tusschen het Werk der Scheppinge en Verlossinge, en die is daer in gelegen, dat, daer de Mensch in de eerste Schepping alleen lydelyk was, 'er tot zyne herstelling iets van 's Menschen zyde gevorderd word, het is *werkt uwes zelfs zaligheid* enz.; waerop hy toepast het zeggen van Augustinus, *qui me creavit sine me, non me salvabit sine me.* Gelyk hy dan ook den samenhang met het voorgaende zoo maekt, dat de Onderwyzer in het voorgaende geleert had, wat God van zyne zyde gedaen had, nu leert, wat 'er van den kant des Menschen vereischt word, om de zaligheid deelachtig te worden.

3. Op de 20 Vr. 't Onderscheid, (evenwel zonder eenige melding of refutatie der algemeene Genade) tusschen het zalig worden door Christus en het verdoemd worden door Adam, opgevende, meld hy onder anderen: *Adams ongehoorzaemheid word den Mensch onmiddelyk zonder zyn eigen of da-*

de-

delyke Zonde, *toegerekend*, *maer de gehoorzaemheid van Christus word ons niet onmiddelyk toegerekend*, *maer daer word van onzen kant iets vereischt*, het is, *werkt uwes zelfs zaligheid uit*, en dat is in het byzonder het Geloof.

Zwol. Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.

4. Op de 21 Vr. Verklaert hy het oprecht Geloof te zyn eene krachtige overreding, waer door men het Getuigenis Gods aenneemt en zyn Leven daer naer inricht, waerom het 't zelfde is, in God te gelooven, in Christus te gelooven en in den Heiligen Geest te gelooven; en in Christus te gelooven, het zelfde met in het Evangelium te gelooven, om dat het Evangelium behelst het Getuigenis van Christus en eischt eene gehoorzaemheid aen deszelfs Bevelen. Zich vragende of dan alle toestemming aen het getuigenis Gods is het ware zaligmakend Geloof? Antwoord hy neen. Gods Woord heeft ons een kenmerk daer van opgegeven, als dat het Geloof vruchtbaer is in goede Werken, en daerom word het Geloof zelfs wel onder de benaming van Gehoorzaemheid voorgesteld, om dat 'er een allernaeuwst verband is tusschen de overreding en de gehoorzaemheid; en als de overreding van Gods Getuigenis (behelzende niet alleen Beloften, maer ook Vermaningen) niet tot die betrachting aenzet; zoo is ze het ware Geloof niet, het welk hy door eene gelykenis opheldert. Wyders zich tegenwerpende, hoe het Geloof word aengemerkt als het eenigste middel van zaligheid, zoo 'er nog zoo vele andere goede Werken vereischt worden? antwoord hy, dit is ligt te begrypen, zoo gy maer aen een levendig Geloof denkt, waer in die andere stukken leggen.

Eene heerlyke verhandeling van het Geloof [voegen wy 'er by], waer in geen Middelaers-amt, geene gerechtigheid van Christus, geen toevlugt nemen tot hem, maer alleen werken en eene historische overreding voorkomen.

5. Het verzekerd vertrouwen, dat niet altoos in den Geloovigen is, bestaet by hem in een zeker vertrouwen op den Goddelyken bystand en verlaten

ZWOL. Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.

ten op God in alle gevaren, en dit is een vruchtgevolg van het Geloof en eenen godzaligen Wandel, en is, naer mate daer van, meer of min sterk; en dus niet in de verzekering van zyn aendeel aen Christus gerechtigheid, waer in het de Onderwyzer stelt, maer waer van hy niets spreekt.

6. Op het einde aenwyzende de nuttigheid van het Geloof tot alle godvruchtige pogingen, laet hy zich dus hooren, *dat de beweegreden daer toe alleen in het Geloof zyn?* En hoe? By hem, *om dat men door het Geloof die waerheden kent, dat 'er een God is, dat 'er eene Voorzienigheid is, dat God onze Schepper is*, en dat 'er namaels *eene Eeuwige Heerlykheid zyn zal.* Maer hy meld niet een van alle die redenen, welke de Catechismus optelt Vr. 86. Zich tegenwerpende, dat ook ongeloovigen een Godzalig Leven geleid hebben, gelyk Spinosa, antwoord hy, dat het veel verschilt voor de Menschen, onberispelyk te leven en waerlyk godvruchtig zyn. Want daer toe word vereischt: 1. Eerbied voor God. 2. Een stil Gebed tot hem. 3. Eene verlating van zich zelfs op hem in alle ongevallen. 4. Ja zelfs de matigheid enz. en dit moet voortkomen uit vreeze voor God, uit vaste overreding, dat God het van ons vordert, en het moet geoeffend worden om God te behagen. De voornaemste Godvruchtigen worden daerom gezegt, *door het Geloove* hunne heldendaden verricht te hebben, als Noach in het bouwen der Arke, Abraham enz. Zoo moeten dan die bovengemelde werkzaemheden by het geloove zyn.

Zondag 10. den 22 December 1754. *over de Voorzienigheid.*

Het geen hy daer over gezegt heeft, word getuigd door drie Getuigen. En daer de stoffe het mede brengt, en men het vooral van zyn E. verwachten moest, dat hy zich duidelyk rechtzinnig zou verklaerd hebben, ontrent de Voorzienigheid of medewerking Gods ontrent des menschen vrye

wils

wils daden, en hoe God met zyne Voorzienigheid werkzaem is, omtrent de Zonden, vind men hier wel in het breede bewezen, dat 'er eene Voorzienigheid is, en eenige tegenwerpingen te gen de Voorzienigheid in het algemeen opgelost; maer men vind niet, dat hy iets gezegd heeft over de Voorzienigheid omtrent de Zonde.

Zwonen. Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.

1. Ontrent de Medewerking met des menschen vrye wils daden, drukt hy zich op zulk eene wyze uit, die rechtveerdige bedenking tegen hem geeft, zeggende, *terwyl God de gedachten des menschen weet, zoo wist God, dat Cores zoude bewogen worden, om het gevangen volk van Israël te laten trekken weer naer hun land, het welk God zoo vele jaren te voren heeft laten voorzeggen*, *enz.*

2. Spreekt ook zoo van Gods Voorzienigheid, dat hy stelt dat God zich met de eene zaek meer als met de andere bemoeit, beginnende, *gelyk een Huisvader meer zorgt voor zyne Kinders, als voor zyne Dienstboden*, zegt hy, dit toepassende, *zoo is Gods verzorging naeuwkeuriger over zommige menschen, als over andere. God zorgt naeuwkeuriger voor Koningen, Vorsten, Voorgangers en Propheten als voor den gemeenen man. Tast myne Gezalfden niet aen; doet myne Propheten geen kwaed. Jezus zeide tot zyne Discipelen als Propheten aengemerkt Matth. X. De hairen uwes hoofds zyn allen geteld. Gods zorge gaet ook naeuwkeuriger in zommige gevallen over den zelfden persoon, als wel in andere gevallen; God zorgt naeuwkeuriger voor ons, als wy op reize zyn, als anders, bewezen* Ps. XCI. Wanneer men deze woorden niet verstaet van Gods byzondere Voorzienigheid ontrent zyn Volk in Genade, waer van ze niet kunnen verstaen worden, sluitenze duidelyk in, dat God zich aen zommige zaken, of in zommige gevallen aen dezelve zaken niet veel laet gelegen leggen.

Zondag 14. den 26 January 1755 door zyn Eerw. in de *Broere Kerk* gepredikt en den 27 dito gecatechiseerd.

Het geen hy tot verklaring van dezen Zondag ge-

ZWOL. gezegd heeft, word in het breede van ftuk tot ftuk opgegeven door drie Getuigen, en dit alles behelft niets anders, als dat een Sociniaen met al zyn hart zal onderfchryven. Men vind daer in van niets gefproken, als van Chriftus wonderdadige Geboorte uit Maria, geen enkel woord tot verklaring van Vrage en Antw. 35. Dat Chriftus is de eeuwige Zoon Gods; dat hy is en blyft de waerachtige, eeuwige God, zelfs niet dat hy aenwezig geweeft is voor zyne Geboorte uit Maria, niets van de vereeniging van beide de natuuren; alles raekt zyne Menfchwording; hy befchouwt daer in, volgens zyne verdeeling, de afkomft van Jezus, en de nuttigheden, die voor een Chriften daer uit voortvloeien; en in zyne afkomft, of de Geboorte, befchouwt hy die *van Vaders zyde* en *dan van Moeders zyde*, gelyk hy zich uitdrukt. En dus geeft deze geheele Predikatie gegronde reden, om te denken, dat hy van Chriftus eeuwige Godheid, en derzelver vereeniging met de Menfchheid, niets gelooft. In het byzonder geven wy daer uit op

Getuigenissen wegens eenige ontlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.

1. Dat hy den naem van Zone Gods noemt een Eertytel, dat hy God, of de Heilige Geeft, opgeeft als de Vader van Chriftus wegens zyne Wonderdadige Geboorte, zich dus uitdrukkende: *Jezus rekende zyn afkomft, zyne Geboorte van Vaders zyde, niet uit een Adelyk Geflagte naer de weereld, hy was niet op eene natuurlyke, maer op eene bovennatuurlyke wyze, in de weereld gezonden; niet uit den wille des Vleefches; niet door toedoen van een Man; maer uit den Heiligen Geeft;* waerom hy ook in het vervolg zegt, *dat Jezus door den Heiligen Geeft gegenereert is, en dat Jezus is uit het Zaed Gods,* hy voegt 'er by, *dat ik zoo fpreke.*

2. Beweerende dat Chriftus een waer Menfch geweeft is, voert hy daer toe aen den name *van Zone des Menfchen,* en die, zegt hy, dat Chriftus draegt wegens zyne Zachtmoedigheid, welke de Menfch, zoo hy zegt, alleen onderfcheid van de

de Dieren, tot bewys aenvoerende het Gezicht van Daniel over de Monarchien; de drie eerste soorten van Monarchen, zegt hy, worden, wegens hunne wreedheid, by Dieren vergeleken, maer het vierde soort niet, om dat die in wreedheid alle Dieren zou te boven gaen, maer de vyfde Monarchie word beschreven als die van *een Zone des Menschen*, om dat die zou beheerscht worden van een zachtmoedigen Heerscher, en daer uit verklaert hy (waer wy heen wilden) de plaetse van Joannes: *De Vader oordeelt niemant; maer heeft het oordeel aen den Zone overgegeven, om dat hy des Menschen Zoon is. De reden is* (zegt hy) *om dat in eenen Richter voor al die hoedanigheid moet gevonden worden, te weten de hoedanigheid van zachtmoedigheid, om een rechtveerdig vonnis te vellen.*

Zwolsche Getuigenissen wegens eenige ontlangs gedane Predikatiën van Dnus van der Os.

Dwaelleeringen van Dnus van der Os in de Verklaring van losse Texten.

Over Lucas II. 36—38. den 29 December 1754. *Groote Kerk 's avonds.*

Gezegd volgens twee Getuigen.

1. Dat God alles juist niet verboden had, het geen de mensch had na te laten, want dat 'er dingen waren, die hy wel niet verboden had, maer die echter beter nagelaten wierden; als daer was het ingaen van een tweede Huwelyk, het welk, schoon het nergens van God verboden was, echter dienstiger vermyd wierd; dit beweest hy, op zyn manier, uit 1 Cor. VII. en uit Tacitus, en dat men zich zoo beter kan toebereiden tot de toekomste des Heeren, waerom de Prophetesse Anna, by aflyvigheid van haer Man, een vast besluit had genomen van nooit weer te trouwen.

2. Dat God ook alles juist niet had geboden, het geen de Mensch te doen stond, want dat 'er dingen waren, die hy wel niet had geboden en waer door men zich echter by hem aengenaem kan maken.

ZWOL. *Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Duus van der Os.*

3. Dat gelyk de verwachting van Christus eerste Komste de Godvruchtigen aenzettede tot meer Iever, alzoo ook de verwachting van Christus tweede Komste die uitwerking op ons behoorde te hebben, *en dat dies te meer, alzoo de Mensch niet belang had in zyne toekomste ten oordeele, als in zyne eerste komste in de weereld.*

4. Dat de Uideggers, die de toekomste van Jezus Christus uit de teekenen der tyden hebben afgeleid, dit geleert hebben uit menschelyke Schriften, voor en aleer zy den Bybel omtrent dit stuk hebben onderzocht, en bleek uit zyne gezegden duidelyk dat de toekomste van Christus nog wel in onze tyden zou kunnen voorvallen.

5. Dat Jezus Christus was in de Weereld gekomen. 1. Om de Joden te verlossen uit de Rampspoeden, waerin zy staken. 2. Om de Joden van hunne Zonden en Ongeregtigheden te verlossen, en dat was ook die Verlossing, waer van Anna sprak.

6 Dit, *sub Num.* 6, word maer getuigt door een. In het Nagebed voor eene Kranke Vrouwe biddende, zeide hy, *zoo gy haer Gebed niet verhoorde, hoor dan de Zugtingen en Gebeden van deze Gemeente voor haer.*

Dankzegging op het Avondmael, over 1 Joan. I. 5–7. *Groote Kerk*, den 6 October 1754.

Word door twee getuigd:

1. Dat wanneer zyn E. kwam tot vs. 7. *het bloed van Christus* enz. hy daer van niets zeide, als dat dit hier daerom gezegd wierd, om dat iemand zoude kunnen tegenwerpen; is 'er alleen een wandel in het licht en heiligmaking nodig, om gemeenschap met God te hebben, waer blyven wy dan met onze voorgaende Struikelingen; dit komt Joannes voor, met te zeggen, *Het bloed van Christus* enz. *wanneer wy*, te weten *een voornemen hebben, om het beeld van Christus uit te drukken en ons bekeeren; want het eenige kenteken van het deelgenootschap aen Christus bloed, is, datwe heilig zyn.*

2. In den beginne gezegd hebbende, dat hy in deze ure de woorden van Joannes wilde verklaren

en

Zwoll.

Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Dums van der Os.

en dan aentönen de beweegredenen, die in Christus Dood en dus in 't Avondmael waren tot Heiligmaking; en tot het laetste komende, meldde hy, onder de vruchten van Christus Dood, de verzekering van het Eeuwige Leven; maer daer aen gekomen, zeide zyn E., *het is waer, dat het Eeuwig Leven zyn grond heeft in de Goddelyke Beloften; maer hier aen is de Dood van Christus vast, om dat God in dien Dood vertoont heeft, dat hy de Menschen lief heeft, en zulk eenen uitmuntenden weldaed schenkende, getoond, dat hy ook het Eeuwige Leven wil geven.*

3. Zyn E. by het laetste stuk optellende de Vruchten van Christus Dood, als Verlossing, Vergeving der Misdaden enz. gaf die op, als aen ons en alle geworden, zonder ergens eenige melding of bepaling te maken van Geloof of Gelovigen en toonde dan hoe die aenzetteden tot Heiligmaking.

4. Door *het Woord* des Levens vs. 1. verstond hy het Evangelium; door *het begin*, het begin van het Evangelium, en zeide dat in de twee eerste versen, het oogmerk van Joannes was, te betogen de Goddelykheid van het Evangelium.

Den 4 December 1754, Text Spreuken XIV. 26.

Volgens 't getuigenis van twee.

1. Is hy in die geheele Preek alleen daer op uit geweest, om aen te wyzen, dat de Godvruchtigen, zoo voor als onder de Wet van Moses, op hare Godvruchtigheid steunende, op God vertrouwt hebben; dat de reden van Moses vertrouwen op God aen de Roode Zee, boven de andere Israëliten, gegrond was geweest in zyn exemplare rechtvaerdigheid boven andere Israëliten.

2. Heeft geleert, dat Job in die groote Geloofsbelydenis, Job XIX: 25 gemeld, eigenlyk beleed te hopen op eene herstelling van zyn staet na deze weereld in dit leven, en om 'er dit uit te krygen, zeide zyn E. die woorden dus op, *offchoon de wormen myn huid doorknaegt hebben*.

Zwol. Den 15 dito, Text Spreuken II. 1–5.

Getuigenissen aengaende eenige onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.

Zeide zyn Eerw., volgens het getuigenis van twee,

1. God geeft zyne gaven aen niemand, als aen die, van welke hy verzekert is, dat zy ze wel zullen besteden en aenleggen; het gaet hier, gelyk Christus zegt, *wie heeft*, *dien zal gegeven worden.*

2. Dat de Opperste Wysheid *Spreuken* I: 20. VIII: 12. en IX: 1. by persoonsversiering wierd sprekende ingevoerd.

3. Geeft hy, tot reden van Onkunde, de Boekjens, waerin de Menschen geoeffend worden, als zy hunne Belydenis leeren; als meer geschikt om 'er de byzondere bevattingen van den maker in te zien, als om 'er ware Wysheid uit te leeren; en als iemand den zin, dien hy daer uit geleert heeft, met de H. Schrift vergelykt, zoo zyn ze hem van wegens hare ongelykheid met dezelve, lastig en zyn oorzaek dat het onderzoek na de ware Wysheid word verzuimd, en dat'er een laster en blaem opgelegt word.

In het laetst van January 1755, Text Gen. XVIII. vs. 16–20.

Dit volgende gezegd, volgens twee Getuigen.

1. Deze drie Mannen, in dit Kapittel voorkomende, bewees hy te zyn drie Engelen; het scheen wel, dat de naem *Jehova* aen één werd gegeven; maer het was zoo niet; men moest denken, zy spreken uit Gods bevel, en dan was 't of God zelfs sprak. Dit bewees hy met Kap. XVI. vs. 13. XXII. vs. 11. verder Hebr. XIII. vs. 2. en over die woorden vs. 18. *In u zullen alle Volkeren gezegend worden*, dat is, *om uwent wille*, gelyk Kap. XII. vs. 3. Gelyk ook Potiphars Huis gezegend wierd om Josephs wille; ook wil het zeggen, om *uwe Nakomelingen*, om uwes *Zaeds wille*; gelyk zoo Christus en de Apostelen Abrahams Zaed zyn, die vele Volkeren tot de kennis en dienst Gods gebragt hebben. En vs. 19 zeide hy, *dat God Abraham gekend had* en zeker vertrouwde, dat Abra-

ham

ham zyne Kinderen na hem zoude leeren, den weg des Heeren te houden; om deze reden 1. Hy was op Gods bevel uit zyn Land, Maegschap en Bezittingen gegaen. 2. Hy was rechtvaerdig; hy wilde van den buit, die de Koning van Sodom hem aenbood, niet hebben, op datze niet zoudden zeggen: *Ik hebbe Abraham ryk gemaekt.* 3. Hy was zoo kuis en ingetogen van leven, dat hy met zyn onvruchtbare Sara leefde tot in een hoogen Ouderdom, zonder een andere Vrouw te begeren. 4. Hy onderging en gehoorzaemde de smertelyke Besnydenisse. Hier uit kon God verzekerd zyn dat Abraham getrouw zou zyn.

Zwol. *Getuigenissen wegens eenige onlangs gedane Predikatien van Dnus van der Os.*

(*Onder stond*)

Collata concordant

DAN. DE GIMMER,

Syn. p. t. Scriba.

De Hooggeleerde Heer *Joan v. d. Honert T. H. Zoon*, Hoogleeraer in 's Lands Hooge te Leiden, ook een Afschrift dezer Stukken in handen gekregen hebbende, heeft daer over een zeer breedvoerige Redenering publiek gemaekt, in welke hy, onder anderen, wegens deze Bezwaren zegt, dat zy de Tael en Meening van Dnus *v. d. Os*, een Man, die zeer nauwkeurig en aeneengeschakeld denkt en spreekt, onmogelyk kunnen aenwyzen; want dat zy hangen noch kleven; van Contradictien krielen; en dat Dnus van der Os, als hy zoo gepredikt had, niet als een Ketter gedeporteerd; maer als een Dwaes en Impotenten van Geest Emeritus gemaekt zou moeten worden; oordeelende tevens, dat zulke Bezwaren in te leveren zonder eenen Beschuldigden van dezelven kennis te geven en hem alvorens over dezelven te spreken, ongetrouw handelen is met zynen Medebroeder, en een clandestin en vyandelyk

be-

Zwoll. bedryf. Doch wy laten ons niet uit over de wyze, op welke de Hoogleeraer dit betoogt; 't geen elders te vinden (*) en wel waerdig is over dit stuk met aendacht nagelezen te worden.

Om wegens de handelingen van de Classis met de Eerw. Dnus *Putman*, *Stolte* en *ter Poorten*, Predikanten te Staphorst, Heemse en Hardenberg, op de Classicale Vergadering, in het begin dezer Grasmaend gehouden, verslag te doen; moeten wy vooraf erinneren, dat dezen alle drie zich beklaegt hebben over de Uitspraek van de Classis tegen Dnus van der Os, dewyl zy meenden dat in dezelve zaken geëischt werden, die voor Dnus van der Os te hard en ondoenlyk zyn; byzonderlyk het herroepen van het gene men zyne Dwaelleer noemt, meenende deze Heeren dat hy behoort te kunnen volstaen met het onderteekenen der *Theses* en *Antitheses*, of Stellingen en Tegenstellingen; dat zy ook beweert hebben dat deze Sententie niet *Unanimi Suffragio* of met Eenparigheid van Stemmen genomen was, en dat zy hier tegen wel hadden mogen of moeten protesteren. Hier over hebben wy, in den voorleden jare, reeds een Brief van Dnus *Putman* in onze Jaerboeken gevoegt (†); waer tegen de Gecommitteerden van de Zwolsche Classis toen een Antwoord uitgegeven hebben, dat Dnus Putman nu onlangs weder beantwoord heeft in een Tweden Brief (§), in welken hy niet alleen zyne bovengemelde Aenmerkingen wegens de Uitspraek tegen Dnus v. d. Os met bon-

(*) Zie Boekzael van April 1755, bladz. 419.
(†) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 833.
(§) By den Uitgever dezer Jaerboeken gedrukt in 4to.

bondige redenen, hoewel zeer bescheiden, na- Zwol.
der aendringt; maer zich ook beklaegt over
het onbezonnen en scherp schryven en oordee-
len der Gecommitteerden. Dnus *Stoke* heeft
zelf wel niets in openbaren druk uitgegeven;
maer een gedeelte van zekeren Brief, over de
Uitspraek van de Classis door hem aen Dnus
ter Poorten geschreven, is echter ook publiek
geworden, gelyk wy te voren verhaelt heb-
ben (*). En Dnus *ter Poorten* heeft hier over,
eerst in twee Brieven, en naderhand in eenige
Aenmerkingen op het bovengemelde Antwoord
der Gecommitteerden (†), vry hartige Aen-
merkingen door den druk gemeen doen maken.
De meergedachte Gecommitteerden van de
Classis nu, na op de bovengemelde Vergade-
ring verslag gedaen te hebben van hunne ver-
richting in deze, bragten klagten in dat de drie
voornoemde Predikanten de Sententie van de
Classis merkelyk hadden benadeelt, met hunne
bewuste in druk uitgegevene Schriften, waer
van ook de Gecommitteerden aen ieder der
Broederen een Exemplaer bezorgt hadden. Dnus
Putman betuigde, zoo ras dit ingebragt was;
dat het hem leed was hier in dingen voorge-
vallen te zyn, die zynen persoon mede raken;
verzocht dat die zaek met hem niet verder
mogt getrokken worden; met verklaring dat
de onrust, die 'er ontstaen was, hem zeer te-
gen de Borst en nadeelig voor zyne Gezond-
heid was; verzocht respect voor zyne hooge
jaren; en de zaek, zonder verder schryven of
tot

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 513.
(†) Te vinden achter den Tweeden Brief van Dnus Putman.

Zwol. tot zyn nadeel iets aen te teekenen voor geter-mineerd te houden, met een verder aenbod van de hand van Vriendschap aen de Broederen; hy verklaerde daerenboven de Classis over hare Handelingen niet te hebben willen taxeren, maer alleenlyk doen zien dat, hoewel hy de Conclusie of Sententie niet had tegengesproken, hy echter Dnus van der Os, niet, gelyk andere Leden, in zyn voorafgegaen Advies had willen condemneren, alzoo hy liever gewilt had dat hy *bestraft*, dan juist *Censurabel en deportabel verklaerd ware;* hy voegde hier nog by, dat, als men het wel onderscheid, het beide kan waer zyn, dat zyn Advies wat verschilt heeft van dat der andere Broederen, en dat nogthans de Sententie met een algemeene Toestemming is doorgegaen; waer door noch hy zelf, noch de Gecommitteerden tegen de waerheid hebben gesproken of geschreven. Hier mede werd deze zaek tot wederzyds genoegen afgedaen, en de hand van Broederschap van Dnus Putman in de oude toegenegenheid minnelyk ontvangen en de zyne insgelyks toegereikt. Dus verre ging de vredelievendheid van Vader Putman, die te voren zich aen het openbaer maken der Waerheid zoo veel had laten gelegen leggen, het *Unanime Suffragium* zoo krachtig had weersproken, en hier over meer dan eens den Aenval der Gecommitteerden had moeten uitstaen. Met Dnus *Stolte* had de Vergadering weinig moeite om de zaek ten einde te brengen, alzoo hy niets tegen de Classis of Gecommitteerden had in het licht gegeven. Zyn Brief, aen Dnus ter Poorten geschreven, betuigde hy alleen een Verklaring te zyn van de gesteldheid van zich zel-

ven, en meer aen een Particulier geschreven; Zwol.
was hier uit, tot ongenoegen van de Classis, iets gemeen gemaekt, dit was buiten zyn toedoen; ook verklaerde hy, dat zulken hem niet verstaen hebben, die oordeelen, dat hy iets strydigs met de Declaratie van de Gecommitteerden geschreven heeft. In deze Verklaring berustte de Classis, en aldus was deze zaek ook afgedaen. Maer Dnus *ter Poorten* heeft een harder storm moeten uitstaen. Hy verklaerde de Gecommitteerden niet gequalificeerd om over zyne Brieven te schryven; hield staende niet gehoort of verstaen te hebben dat de Voorwaerde, volgens welken Dnus van der Os zyne Dwalingen zou moeten belyden en herroepen, was voorgelezen; hem werden ook, meende hy, door de Gecommitteerden, valschelyk woorden te last gelegd; die hy zou gebruikt hebben; en hy protesteerde derhalven van nu af aen tegen het gene, door de Classis, daer over verder tegen hem mogte gedaen werden. Na omvrage, door den Præses gedaen, werden de Gecommitteerden, by de Vergadering, voor gequalificeerd gehouden. Men vroeg ook of de Sententie en ook dat betwiste Stuk niet met een heldere, duidelyke Uitspraek was voorgelezen. Dit werd van allen in 't gemeen en, zoo als de Classis zegt, ook van Dnus ter Poorten zelf bevestigd; die gezegt zou hebben, dat het wel by hem zelf heeft kunnen toekomen, dat hy het door onoplettendheid of wegens zyn hoest, daer hy toen mede bezet was, niet verstaen had. Men onderzocht mede wat de Leden konden verklaren gehoort te hebben van die woorden, die Dnus ter Poorten ontkende ge-

Zwol. sproken te hebben; en hieromtrent werd verklaerd; dat hy in dezen tegen de Waerheid geschreven had. Hierop werd hem voorgesteld, of hy zulks wilde bekennen en herroepen? Waerop hy vertoocht zou hebben dat deswegens een Opstel mogt gemaekt worden en dat men hem ook broederlyk en vriendelyk, gelyk de twee andere Broeders, mogt handelen. Dit werd ingewilligd; doch onder beding van Satisfactie aen de Gecommitteerden, die in openbare Geschriften door hem als Leugenaers gesteld waren, en aldus dat hy hunne eere, zoo wel als die der Classis, zou moeten repareren, met betuiging van leedwezen over zyne onvoorzichtigheid in zyn schryven, en erkentenis dat de Gecommitteerden waerheid geschreven hebben; maer dat het by zyn geheugen kan toegekomen zyn, dat hy 't vergeten heeft; wyders met plechtige belofte van zich in het toekomende binnen de palen van goede order en zyn plicht te sullen houden; willende de Classis aen haren kant hem geenszins van Meineedigheid beschuldigen, maer wel gelooven, dat het niet hooren en verstaen van dien Eisch om Dwalingen te herroepen by zyne onoplettendheid of hoesten is toegekomen. Aldus was de Eisch van de Classis om de zaek met Dnus ter Poorten af te doen; maer niet van den smaek van dezen Leeraer; waerom hy dien niet aennam en aenbood een ander Opstel over te leveren, in het welk hy wel verklaren zou de Gecommitteerden voor brave mannen te houden, doch het andere niet, alzoo hy oordeelde, geen schuld hebbende, ook tot geen schuldbekentenis te moeten komen. Het Opstel kwam in den namiddag ten bestemden tyde zonder dat het voldeed,

en

en Dnus ter Poorten bleef volharden in het Zweigeren van schuld te bekennen, zeggende zich zelf niet tot een Schelm of Leugenaer te kunnen maken; en dewyl de Classis, door hem tyd van beraed te geven, niet tot haer oogmerk kon komen, werd 'er geresolveerd en geconcludeerd ,, dat Dnus ter Poorten zoo lang ,, uit de Classicale Vergaderingen zou gesecludeerd worden, tot dat hy in deze de waerheid hulde gedaen en de E. Classis genoegen zou gegeven hebben ". Dit werd aen Dnus ter Poorten, uit den naem van de Classis, door den Preses aenzegd, die hier van Copye verzocht, welke hem toegestaen werd.

Omtrent het Geschil tusschen het Meerder- en Mindergedeelte des Kerkeraeds, over het verbreken van het Contract wegens de Verkiezing van Ouderlingen en Diakenen in deze Stad, hebben wy gezien (*), dat de Classis revisoir geen decisive Resolutie gegeven had op de Doleantie, die het Mindergedeelte of de protesterende Leden des Kerkeraeds deswegens in eene vorige Classis hadden ingelevert; door welk opschorten van een wettig Vonnis geen Appel kon vallen aen het Synode. De protesterende Leden ondertusschen, zoo als blykt, geen genoegen nemende in dit uitstellen van eene decisive Uitspraek, noch in de Resolutie, door de Classis hier over, den 12 der laetste Zomermaend, genomen, zyn te rade geworden deze zaek levendig te houden, door het overleveren van een Instantie aen de Classis van Zwol, op derzelver Vergadering van den 8 dezer Grasmaend; te meer, gelyk men uit den inhoud dezer Instan-

tie

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 897 enz.

Zwol. tie kan opmaken, om dat de gemelde Resolutie eenige reflexien behelst op het gene de protesterende Leden, volgens het gevoelen van die Classis, hadden moeten doen of laten, en waer over zy zich meenen te moeten verantwoorden. Ons bestek laet tegenwoordig niet toe deze Instantie (*), die in haren inhoud te beknopt is om verkort te kunnen worden; hier te plaetsen; wy zeggen 'er alleenlyk dit van, dat zy, behalven ter verantwoordinge der protesterenden, ook strekt om te beweeren dat de Classis in hare Resolutie geene wettige reden gegeven heeft, waerom zy de Uitspraek over het Geschil declineert of dilaijeert; maer integendeel, door het uitdenken van ydele en nietige voorwendzelen, klaerlyk getoont heeft dat zy daer toe geene de minste reden heeft. Waerom de protesterende Leden, in het slot, de Leden van de Classis eerbiediglyk verzoeken, en zoo hun Wel-Eerw. het van hun verdragen willen, ernstiglyk vermanen, hun pligt te doen en deze zaek op het spoedigste naer recht en billykheid uit te wyzen. Op deze Instantie is aen derzelver Inleveraers, door de Classis, nog niets aengaende eenige Resolutie gecommuniceerd; doch men zou besluiten moeten dat de Vergadering zich door dit Geschrift heeft geoordeelt geraekt te zyn; want twee Leden uit de Classis zyn gecommitteerd om by de President-Burgemeesters dezer Stad een Geschrift over te leveren, tenderende voornamelyk om te mogen weten of Magistraet van oordeel zoude zyn, dat 'er door het schryven

(*) Zy is gedrukt te Zwol, by *Simon Clement* en *Joannes Adrianus van Zanten*.

ven en drukken van die Instantie gepecceerd ware tegen deszelfs Publicatie; ter gelegenheid der Schriften van den Heere Lyphart gedaen (*), waer by de Magistraet het taxeren en traduceren van alle Kerkelyke handelingen heeft verboden. Doch de Magistraet heeft geoordeelt dat 'er in die Instantie niets was van het gene men vond in de Schriften van den Heere Lyphart, dat zy ook met die en dergelyke niets gemeens had, en derhalven niet streed tegen de Publicatie van den voorleden jare; waerom het Exemplaer van die Instantie, door de Classis overgegeven, maer weder zoude terug gegeven worden met de Notificatie van deze Resolutie; zoo dat het oogmerk van de Classis, om de Inleveraers in de Straffe of Verontwaerdiging der Overheid te doen vervallen, mislukt is. Zwol.

Nu moeten wy, in onze berichten uit deze Stad, ook van eene andere stoffe onzen Lezer nog iets mededeelen. Op den gewoonen Provintialen Landdag, die gedurende dit loopende jaer in deze Stad gehouden word en in de jongste Lentemaend geopend is, ontvingen de Heeren Staten van deze Provintie een Brief van hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, gedagteekend den 17 der gemelde Lentemaend, waer in hare Koninklyke Hoogheid hoofdzakelyk te kennen geeft. „Hoe
„ het hunne Ed. Mog., by derzelver Resolutie,
„ in den jare 1748 genomen op het Erfstad-
„ houder-, Kapitein- en Admiraelschap
„ van deze Provintie, wel behaegt had de or-
„ der

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 497.

Zwol. „ der van Successie, zoo in de Mannelyke als
„ Vrouwelyke Linie, vast te stellen, als mede de de Form van Regeringe, ingevalle van
„ Minderjarigheid van den Heere Erfstadhouder of Vrouwe Stadhouderesse, om alsdan,
„ door derzelver Vrouwe Moeder, indien deze
„ in leven zyn mogt, onder den Titel van Gouvernante, waergenomen, bekleed en geëxerceerd te worden; een geval, dat, tot smertelyk leedwezen van hare Koninkl. Hoogheid, nu plaets gegrepen heeft; doch hoe hun Ed. Mog. daer by niet hadden voorzien in het geval wanneer de Administratie, door het overlyden van hare Koninkl. Hoogheid of eenig ander geval, gedurende de voorzeide Minderjarigheid, mogt komen op te houden; waeromtrent sommigen der byzondere Provintien, met goedvinden, overleg en approbatie van hare Koninkl. Hoogheid, sedert reeds, by Staets-Resolutien, voorzien hadden, en anderen op het punt stonden om dit te doen; vertrouwende ook hare Koninkl. Hoogheid van de gewoone voorzichtigheid hunner Ed. Mog. en van derzelver iever en goede intentie voor het Huis harer Koninkl. Hoogheid, en voor het maintien van de tegenwoordige Constitutie van Regeringe, dat hun Ed. Mog. zoo zeer als hunne Medebondgenooten overtuigd zyn, dat tegens dit evenement, in tyds, zoodanige mesures behooren genomen te worden, als de menschelyke voorzichtigheid aen goede en getrouwe Regenten aen de hand geeft; en dat hun Ed. Mog. gevolglyk met hare Koninklyke Hoogheid eens zullen zyn, dat deze zaken mede, *hoe*

„ eer,

„ ter, hoe beter, in hunner Ed. Mog. Pro- Zweede.
„ vincie behooren gereguleerd en vastgesteld
„ te worden, op dat alle misverstanden, dis-
„ puten en oneenigheden, zoo ruïneus voor
„ den Staet, onder Gods zegen voorgekomen
„ mogen worden; waerom hare Koninkl.
„ Hoogheid gemeent heeft zich niet te kun-
„ nen of mogen dispenseren hunne Ed. Mog.
„ in bedenken te geven, of het niet noodig en
„ dienstig zal zyn dat hun Ed. Mog., gedu-
„ rende deze hunne Vergadering, hunne De-
„ liberatien over deze zoo gewichtige zaek la-
„ ten gaen, en met goedkeuringe van hare
„ Koninkl. Hoogheid omtrent de Tutele en
„ provisioneele Regeering, in het bovenge-
„ melde geval, zoodanige order en schikking
„ maken, als hun Ed. Mog. tot maintien
„ van de Stadhouderlyke Rechten, Privile-
„ gien en Praeëminentien; tot Conservatie van
„ de Eenigheid in de Regeringe, en tot nut
„ en beste van den Staet en van deze Provin-
„ tie, noodig en dienstig zullen oordeelen.
„ Hare Koninkl. Hoogheid, hier op het goed-
„ vinden der Staten zullende te gemoet zien,
„ bied wyders hun Ed. Mog. aen, tot meer-
„ deren spoed van dezze ver besoignes, zich
„ niet te willen onttrekken hare Considera-
„ tien aen hun te willen laten toekomen, in-
„ dien zy dezelven zullen gelieven te require-
„ ren ". Dit voorstel van hare Koninkl. Hoog-
heid werd door de Staten, met een groote blyk
van dankbaerheid en yver voor het Huis van
Oranje, en voor het handhaven van de te-
genwoordige Constitutie van Regeringe, aen-
genomen, en hare Koninkl. Hoogheid ver-
zocht dezelver aengebodene Consideratien
mede

Zwol. mede te deelen; tot al het welke der Staten Antwoord, den 21 der gemelde Lentemaend, werd afgevaerdigd. Waer op, by wederschryven van den 26 dezer Maend, door hare Koninkl. Hoogheid, een Plan of Ontwerp, rakende de eventuele Tutele of Voogdy, ter deliberatie aen hunne Ed. Mog. werd afgezonden. Dit Ontwerp, als geen formele Resolutie zynde, kunnen wy onzen Lezer niet mededeelen. Maer melden daer van alleenlyk dat, uit hoofde van het zelve, in twee Steden van deze Provincie, namelyk Kampen en Zwol, voortgevloeid zyn eenige Consideratien, rakende het Stuk der Verkiezinge van de Leden der Regeringe in die Steden, gedurende de onderstelde Minderjarigheid van den Erfstadhouder of Erfstadhouderesse, waer van wy de Omstandigheden thans moeten aenteekenen. In de Staetsvergadering werd dit Ontwerp door de Gecommitteerden van de drie Hoofdsteden overgenomen. Deventer verklaerde dadelyk, voor zoo verre hare Stad aenging, het zelve te approberen, gelyk ook de Burgemeesters van Kampen en Zwol aenstonds gedaen hebben. Doch de Gezworen Gemeente van deze Stad, oordeelende dat in dit Project, ten opzigte van de jaerlyksche Verkiezingen een verandering werd gemaekt, die hun voorkomt strydig te zyn met der Stede Privilegien en aloude Willekeuren, heeft geoordeelt dat de geheele zaek in nadere overweginge aen hare Koninkl. Hoogheid behoort te worden gebragt, waer omtrent de Deliberatien zich op de volgende wyze hebben toegedragen. Burgemeesters deden de Gezworen Gemeente, den 2 dezer Grasmaend, Extraordinaris byeen vergaderen,

ten, haer het gemelde Ontwerp, benevens de Brieven van hare Koninkl. Hoogheid, voorlezen, en hebben vervolgens aen haer, by Concernente Clausulen, geproponeert de Punten, die tot de Stad Zwol betrekkelyk waren, met Verklaring, aen den eenen kant, dat hun Wel Ed. Hoog Achtb. daer in dadelyk hadden geconsenteert, en met verzoek, aen den anderen kant, dat de Vrienden van de Meente daer in mede mogten consenteren. Deze concernerende Clausulen, waer van het Consent der Gezworen Gemeente verzocht werd, luidden als volgt: Zwol.

Clausula Concernens voor de Vrienden van de Meente uit de Consideratien van hare Koninklyke Hoogheid.

I. OMtrent het bestellen van de Regeringe in de drie Hoofdsteden, en in de verdere Steden en Plaetsen van de Provintie. *Clausula Concernens raekende de Tutele.*

Dat de respective Gezworen Gemeenten in de drie Hoofdsteden behoorden te verklaren, dat, in cas van een onverhoopte Minderjarigheid, *jaerlyks* by de Keuren *zullen continueren de Leden van den Magistraet, welken als dan in de Regeeringe zullen zyn*, mitsgaders die genen, welken gedurende de Minderjarigheid, in maniere als aenstonds gezegd zal worden, zullen worden verkoren. Wanneer men aen dezelve Gezworen Gemeente de Suppletie van de door den dood vacerende of anderszins openvallende plaetsen, zoo in den Magistraet, als in de Gezworen Gemeente, als van ouds, en naer de respective Stads Rechten, zoude kunnen laten, mits dat die door de Magistraten, naer gezeide Stads Rechten, geapprobeerd worden; en mits mede dat een plaets, zoo in den Magistraet, als in de Gezworen Gemeente, zal gezegd kunnen worden vacant te zyn, wanneer die gene, welke dezelve bekleed,

 by

Zwoll. by wege van Justitie, uit zyne Bedieninge zoude mogen worden verlaten; en zulks alles tot der tyd toe dat de Minderjarigheid cesseren, en de Erfstadhouderlyke Auctoriteit wederom zyn volle Auctoriteit bekomen zal, ten einde als dan zyne of hare Hoogheid daer over wederom zelf naer den inhoud van het Reglement zal kunnen disponeren.

Clausula Concernens rakende de Tutele.

En zoude men mede kunnen resolveren, *dat de jaerlyksche Keuren der gezeide drie Hoofdsteden, op de eerstvolgende Vergaderinge van Ridderschap en Steden, door de Gecommitteerden van ieder Stad ten Landdage, aen hun Edele Mogende zoude worden gepresenteerd, om door dezelven, als exercerende de Voogdye van den Minderjarigen Erfstadhouder, geapprobeerd te worden*, zonder dat hun Edele Mogende daer van eenige improbatie zullen kunnen doen, of daer in eenige Veranderinge zullen kunnen maken.

II. Dat voor het overige het meergemelde Reglement op de Regeringe, van den jare 1675, in volle kracht en wezen zal blyven, en altoos, als het ware en echte fundament van de Constitutie en Regeringe van de Provintie van Overyssel zal blyven subsisteren, zonder dat ooit zal kunnen geinfereerd worden, dat het zelve door deze gemaekte temporele schikkingen 't allerminste van zyn verbindende kracht verloren heeft, en zonder dat iemand zal vermogen daer in eenige alteratie te maken, of zelfs eene propositie tot de minste veranderinge, gedurende meergemelde Minderjarigheid, te doen of ten fine van deliberatie voor te stellen, by pœne van aenstonds van de Regering vervallen te zyn; en dat vervolgens de andere Regenten hem ook als hunnen Mede-Regent niet zullen mogen erkennen of tot de besoignes toe te laten.

Dat verder al 't gene hier vorens gemeld en alleen applicabel gemaekt is op de dikgemelde Minderjarigheid met de Meerderjarigheid, en de hier boven bepaelde Majorenniteit van zyne Hoogheid,

heid, of, by hoogstdezelfs onverhoopt vooroverlyden, van hare Hoogheid, en na dat hoogstdezelve als Erfstadhouder, Kapitein en Admirael Generael van de Provintie, door het afleggen van den gerequireerden Eed, zelf in functie zal zyn getreden, van zelfs, zonder dat daer toe eenige nadere Dispositie of Resolutie zal noodig zyn, zal cesseren, en in alles volkomen het Recht omtrent al 't geen voorschreven aen den Heere Heere Erfstadhouder en Kapitein Generael is competerende, *ipso facto* zal reviviseren, zonder dat ooit het zelve of in 't generael of ten deele tot eenige de minste præjuditie van de Rechten, Præeminentien en Auctoriteit van den Heere Erfstadhouder en Kapitein Generael zal kunnen of mogen geallegeerd worden. Zwol. *Clausula Concernens rakende de Tutele.*

Wordende van nu of aen, en eens vooral, al de Heeren Gedeputeerde Staten geauthoriseerd, om op de Instructie van zyne of hare Hoogheid, tegens den tyd, dat de Meerderjarigheid zal existeren, een extraordinairen Landdag te beschryven, ten einde op den zelven zyne of hare Hoogheid, den vereischten Eed als Erfstadhouder, Kapitein en Admirael Generael van de Provintie zal kunnen afleggen.

III. *Dat* eindelyk *alle Regenten*, zoo uit de Ridderschap als de Steden, *gehouden zullen zyn den Eed op deze gemaekte schikkinge te doen, gelyk mede de Gemeenslieden* in de drie Hoofdsteden, voor zoo verre die hun betreffen.

Eer wy verder gaen, zal het, tot eene duidelyker bevatting van het gebeurde, dat ons vervolgens te verhalen staet, niet ondienstig zyn een klaer begrip van de Meente, of Gezworen Gemeente, te Zwol te geven. Deze bestaet uit Achtenveertig Leden; die in Vier Straten verdeeld zyn; de oudste word *de Voorstraet* genoemd, de tweede *de Waterstraet*, de derde *de Diezerstraet*, en de vierde of jong-

 ste

Zwol. ste *de Sassenstraet*; van welke vier Straten ieder Straet twaelf Gemeensluiden heeft. Aen hun of een gedeelte van hun, staet jaerlyks de Verkiezing van acht Schepenen en acht Raden, waer toe ieder jaer, voor den tyd der Verkiezinge van Schepenen en Raden, twaelf Electeurs of Keurgenooten, drie uit ieder Straet, worden uitgeloot; doch tot die Loting mogen zy, die des jaers te voren Keurgenooten zyn geweest, niet worden toegelaten. Derzelver Verkiezing van Schepenen en Raden staet, onder de Erfstadhouderlyke Regeringe, volgens het Reglement van den jare 1675, aen den Erfstadhouder; doch, gelyk wy vervolgens vinden zullen door hen te worden beweerd, deze Keur greep stand enkel door hunne Verkiezinge, zonder eenige Approbatie, het zy door Ridderschap en Steden, als de Staten der Provintie, of door eenige Leden van Staet. Deze Gemeensluiden bekleeden hunne Bedieninge gedurende hun Leven lang, zonder daer uit te mogen worden verlaten, anders dan by forme van Justitie, om wettige redenen; en zy vervullen hun eigen getal uit het Lichaem der Burgerye, ingeval 'er één of meer Leden ontbreken. Aen dit Lichaem nu werd de bovengemelde Propositie gedaen door Burgemeesteren, zynde twee uit den Rang der acht Schepenen, die op hun beurt, voor drie Maenden, presideren. De Meente hield de Propositie in Advies, en verzocht den Heeren van den Magistraet, dat het geheele Plan of Project een dag of meer, het zy in 't origineel of by authentieke Copye, gelegd mogt worden op den Raed-Toren, een Kamer in het Stadhuis, daer de Verkiezingen van Burgemeesteren en

Gemeensluiden jaerlyks geschieden. Dit verlangden zy, ten einde dit Plan aldaer door de Leden van de Gemeente mogt kunnen worden geëxamineerd, in dier voege als zy zouden kunnen goedvinden. Doch dit Verzoek werd door den Magistraet van de hand gewezen. Ook heeft de Gemeente vervolgens hier van afgezien; maer zy oordeelden de principale zaek echter van te veel Consideratie, om, zonder naeuwkeurig onderzoek, aenstonds daer over te resolveren. en hield aldus de zaek dien dag in Advies. De Magistraet ondertusschen had de Gemeente, by eene nadere Propositie van den 4 dezer Grasmaend, verzocht om de laetstvergegevene Concernente Clausulen in nadere en aendachtige overweging te willen nemen, daer in hun Consent te verleenen, en dus deze zaek te helpen acceleren. Echter hield de Meente de zaek dien dag wederom in Advies, na dat de Leden van de Voorstraete hunne Consideratien en Advies, in Geschrift vervat, aen de verdere Leden hadden doen voorlezen. Den 7 dezer Grasmaend deed de Magistraet, ten derden male, eene Propositie aen die van de Meente, waer by deze verzocht werd niet langer te willen difficulteren in het dragen van hun gerequireerd Consent in de bewuste overgegeven Clausulen, en daer omtrent te volgen het loffelyk voetspoor van de Stad Deventer, die daer toe bereids haer Consent gedragen had; te meer alzoo den volgenden dag het Reces van den Landdag stond geopend te worden en dat Point daer zekerlyk onder de eerste Deliberatien vallen zoude. De Meente, in plaets van te consenteren,

 heeft

Zwoll. heeft, dien dag, haer Advies in eene Resolutie, met geadstrueerde redenen, uitgebragt, die van den volgenden inhoud is:

Resolutie van de Meente.

Resolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clausulen.

DE Vrienden van de Meenthe, geëxamineert hebbende de concernente Clausule, getrokken uit het Project-Reglement, door hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Gouvernante, aen de Staten van deze Provintie op den laetstgehouden Landdag alhier, op en over het poinct van Tutele, ingevalle aen hoogstdezelve, hangende de Minderjarigheid van den Heere Erfstadhouder en Mevrouwe de Prinsesse Carolina, iets menschelyks mogte overkomen, 't geen God lange wil verhoeden, ingezonden, by de Heeren Gecommitteerden ten Landdage van wegens deze Stad overgenomen, en waer op Schepenen en Raden verzoeken het Consent van de Gezworen Gemeente.

Zyn ten dezen opzichte van gevoelen, dat 'er, voor het gemeene welwezen van de Provintie, en specialyk van deze Stad, in de tegenwoordige constitutie van Regeringe, daer het Stadhouderschap in de Mannelyke en Vrouwelyke Linie erflyk gemaekt, en aldus de hoop en wensch van alle ware Patriotten zyn moet om het zelve by alle mogelyke en bekwame wyzen te doen stand houden, zoo lang deze Stad en zoo lang de Republiek in wezen zal kunnen blyven, aengezien doch het welwezen van ons Vaderland met het welwezen van 't Doorluchtigste Huis van Oranje en Nassau, aen welkers gezegende directie wy alle Onze Vryheid, samt het behoud van Onze Rechten en zoo zeer eminente Privilegien, naest God, alleen verschuldigd zyn, onafscheidelyk te zamen gaet, niets heilzamer nochte meer noodzakelyk is, dan dat 'er, in dien onverhoopten gevalle, voor zoo verre de menschelyke voorzichtigheid daer toe helpen kan, door de tegenwoor-

woedige Regenten van den Lande, met concurrentie van hoogstgedagte hare Koninklyke Hoogheid, in tyds, zoodane maetregelen worden genomen, waer door aen den eenen kant alle Confusien, die, by gebreke van zulks, zouden kunnen ontstaen, zoo veel mogelyk, ter behoud van de gemeene Ruste en Politie worden tegengegaen, en aen den anderen kant die allernoodzakelykste voorziening worde gedaen, dat den Heere Erfstadhouder, of op wien anders by ongelukkige toevallen deze Waerdigheden zullen komen moeten, op het moment zelfs van zyne of hare Meerderjarigheid, met 'er daed zeker en in de werkelyke Exercitie en Possessie van alle de Dignitelten, Praeëminentien en hooge Waerdigheden, die aan het erflyke Stadholderaet, Kapitein- en Admirael-Generaelschap verknogt zyn, gesteld worde.

Zynde Resolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clausulen.

Dat overzulks zy Vrienden van de Meente van advyse zyn, dat hoogstgemelde hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Gouvernante, op het allerrespectueuste behoorde te worden bedankt voor de zorge, yver en overgroote attentie, die hoogstdezelve wel heeft willen believen te nemen, om niet alleen dit zoo zwaerwichtig stuk by tyds aen dezes Lands Staten indachtig te maken, maer om ook zelfs te offereren en, ten verzoeke van hun Ed. Mog., daer omtrent vooraf hoogst derzelver Considerationen wel te hebben willen opgeven.

Dat ook zy Vrienden van de Meente, in opzichte van die zelfde Consideratien, voor zoo verre de aen hun ter hand gestelde concernente Clausule betreft, geenszins zouden difficulteren om daer toe aenstonds hun Consent te verleenen, gelyk zy nooit nochte immermeer zullen nalaten om in alle 't gene hare Koninklyke Hoogheid tot Welwezen van deze Stad en den Staet zal believen te proponeren, en zy maer zullen kunnen bevroeden aen hare Koninklyke Hoogheid aengenaem te zullen kunnen zyn, dadelyk toe te stemmen,

men, voor zoo ware de Privilegien, en de Wetten van deze Stad, welkers heilige Conservatie de groote Burgery van aloudeu tyde aen de Gezworen Gemeente onder dierbaren Eede vertrouwt heeft, en die onze Voorvaders, in tyden van tegenspoed en in tyden van voorspoed, onder het bestier voornamelyk van de Prinsen van Oranje en Nassau, die groote Helden en Redders van ons lieve Vaderland, met goed en bloed altoos buiten eenige kreuk bewaert hebben, eenigzins zullen kunnen toelaten.

Zwol. Resolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clausulen.

Doch dat zy, met de alleruiterste attentie die zelfde Propositie hebbende gelezen en in overweging genomen, mitsgaders den inhoud van dien hebbende vergeleken met dezer Stads aloude Wetten en Privilegien, hebben moeten vaststellen en vertrouwen

Dat hoogstgemelde hare Koninklyke Hoogheid, van dewelke men by mogelykheid geen perfecte Kennisse van alle de veelvuldige particuliere Stad- en Landrechten vergen kan, ingevalle zy van de ware gesteldheid, en van de zonderlinge Voorrechten der drie Hoofdsteden dezer Provintie, in het byzonder van deze Stad, en derzelver extraordinaire Eminentien boven alle de Steden van de Vereenigde Nederlanden, hadde grondig bericht bekomen, ook zekerlyk zoude geinformeerd zyn geweest

Dat de Stad van Zwolle is een vrye en van niemand afhangende Stad, dewelke in alle zaken, zoo in Civile als Criminele, by Arrest, zonder eenig Appel of Revisie, wyst, wier Regering bestaet in Zestien Burgemeesters, verdeelt in Acht Schepenen en Acht Raden, mitsgaders in Achtenveertig Gemeensluiden, gelyk het eerste Artikel van ons bezworen Stadrecht is.

Dat de Regering van de Burgemeesteren is NB. ALLEENE *voor* EEN *Jaar*, gelyk het II. Artikel vermeld.

Dat de Keur van de Burgemeesteren staet volkomen aen de Gezworen Gemeente, om die ALLE JAER, *op*

dragtig Pauli, zynde den 25 January enz., te doen; Zwolle.
gelyk het III. Artikel zegt.

Resolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clausulen.

En dat het eindelyk de Keurnoten vrystaet tot Schepenen en Raden te kiezen, alle de genen, die, 's jaers te voren en voormaels, Schepenen en Raden geweest zyn, of ook wel dezelven voorby te gaen, gelyk dit de inhoud is van den XIV. Artikel van het Stadrecht.

Dat dien ten gevolge ook deze Stad nooit noch immermeer, in wat voor situatie zich dezelve ook mag gevonden hebben, eenige de allerminste inlage, directie, of 't geen daer naer maer gelyken kan, veel min eenige subordinatie of dependentie van Ridderschap en Steden, de Staten van Overyssel, in 't allergeringste artikel heeft willen erkennen; maer integendeel, by alle voorvallende gelegenheid, en wanneer zulks noodig geacht is, zich op 't allerzorgvuldigste by haer eigene byzondere Rechten, Willekeuren en Privilegien, in eene volstrekte *Independentie*, als eene *afzonderlyke Souverainiteit*, niemand dan God alleen boven zich erkennende, van de *alleroudste* tyden herwaert tot op dezen huidigen dag, by tyden van Vrede en by tyden van Oorlog, *contra quoscunque* heeft gemaintineert: Hoedanig een Oppergezag, behalven nog Deventer en Kampen, als gezeid, aen geene andere Steden, die allen, voor zoo verre men weet, aen de Staten van den Lande eenigermate subject zyn, in de Nederlanden ooit meer gecompeteert heeft of ook al nog toekomt.

Dat onze Voorvaders de oeffening van die groote magt, aenziende het gevaerlyke, wanneer dezelve aen Luiden voor *langen tyd* vertrouwd wierde, binnen den omtrek van *een enkel jaer* by de Stads Willekeuren wyzelyk beperkt hebbende, op die wyze ook alleen de Aenstelling van Burgemeesteren aen ons hebben overgegeven, onder een Eedelyke verplichtinge om alleszins de eere en het welwezen van de Stad te zullen raden, 't welk in het behoud van dezer Stads Wet en alle Privilegien wel byzonder bestaet.

 Dat

ZWOL.

Resolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clausulen.

Dat dus de Gezworen Gemeente, door de Wet precieselyk verplicht zynde om maer voor een enkel jaer, op den dag van Pauli, Burgemeesteren te mogen aenstellen, zonder dat zy de faculteit mogen gebruiken van daer omtrent eenige andere schikkinge te mogen maken, zonder dat ook of zy zelf, of iemand anders boven den genen, waer van oorspronkelyk dit Recht van Verkiezinge herkomt, zich deswegens in eenigen regarde zouden kunnen dispenseren, het overzulks hunluiden voorkomt een gansch ondoenlyke zaek te wezen, om zich by eenen *anderen* Eed te kunnen engageren en regerende Burgemeesters voor eenen *langeren* tyd, als *een* jaer, en wel ter contrarie *zoo lang* te zullen continueren tot aen de Meerderjarigheid van den tydelyken Erfstadhouder of Erfstadhouderesse; 't welk ook allenthalven, om der gevolgen wille, in aenmerking genomen de omstandigheden en de langdurigheid van jaren, dat by droevige toevallen in tyden en wylen de Vereenigde Nederlanden, zoo wel als men dat in alle andere Landen en Heerschappyen ziet gebeuren, buiten een Meerderjarig Hoofd, zonder een Vrouw Moeder, blyven kunnen, een zaek van een allerbezwaerlykste conclusie schynt te wezen.

Dat hun Eerbaerheden voor zich alzoo, behoudens den Eed, geene vryheid vinden om zulk eene aenmerkelyke verandering in de Stadsrechten en privative Constitutien te mogen maken, integendeel zich verplicht achten om noch daer in te consenteren, noch ook aen Ridderschap en Steden onder eenigen *Titul*, 't zy dan van *Voogdye*, die men hun Ed. Mog. in den haren, en voor zoo verre de Provintiale Regeringe en directie over 't platte Land aengaet, gaerne toestaet, of onder eenigen anderen naem, eenige de minste Approbatie over dezer Stads Keuren, hoe zeer ook geclausuleerd, immermeer af te staen . . . .

Alzoo zulks voet zoude kunnen geven, om daer uit tot een zekere *Afhankelykheid* te kunnen ar-

argumenteren, die de eere van deze *independente* Stad op geenerhande manier lyden kan; zonderling door dien, in vorige dagen, op dit stuk geene geringe pogingen door de Heeren van de Ridderschap zyn gemaekt geworden, die de Leden van Staet in een bekenden tweespalt hebben gebragt; doch door de waekzame zorge van onze Voorzaten in tyds en zoodanig verydeld zyn, dat thans, sedert een lengte van jaren, aen de bestendigheid van der drie Steden volstrekte *Independentie* niemand meer getornt heeft.

Zwol. *Resolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clausulen.*

Dat zy ook vastelyk verhopen, dat hare Koninklyke Hoogheid, op deze of dergelyke manier de zaken in nadere overweging believende te leggen, wel dadelyk zal gelieven te begrypen, dat de Regeringsform van de andere Provintien, samt de geringere Privilegien van de Steden in dezelve, specialyk van 't naburig Gelderland, daer zy allen aen de Provintiale Staten, en aen een Hof subject leggen, oneindig van deze Provintie, en de allereminenste Voorrechten van de drie Hoofdsteden in dezelve, verschillende zyn, zoodanig dat het geen elders, achtervolgens hoogstgemelde Propositie, zonder eenige zwarigheid heeft kunnen worden gepractiseerd, alhier, specialyk in deze Stad, zonder de fundamentele Constitutien, die alle Regenten beswoꝛen hebben, te bewegen, 't welk altoos voor alle Staten, als een zaek van de allergevaerlykste consequentien is aengemerkt, nooit kan worden gedaen.

En dat overzulks hare Koninklyke Hoogheid, die de Privilegien van onze Stad, en de conservatie van onze aloude Rechten en Wetten, volgens hoogst deszelfs gedanen Eed, voorzeker even zeer ter harten gaen, als eenig Lid van Regeringe, geen zwarigheid zal maken, om deze Stad by haer aloude en altoos welbewaerde *jaerlyksche* en *onafhankelyke Keuren* te protegeren en te maintineren, en alzoo by nadere Deliberatie met ons van sentiment wel zal wezen willen, dat, wanneer God de Heere het Land mogte

ko-

ZWOL.

Reſolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clauſulen.

komen te ſtraffen met het ongelukkige geval van Minderjarigheid, dezelve Keuren, zoo van Raed als Meente, ondertuſſchen en tot de Meerderjarigheid toe, proviſioneellyk, en alle jaren zullen moeten worden gedaen, op de zelfde wyze, en met het zelfde effect, als zulks voor den jare 1747, achtervolgens de aloude Rechten en Conſtitutien geſchiedde, zonder daer toe eenige andere Approbatie te nemen, dan alleen ingevolge van welgemelde Stadrecht, en als van ouds.

Dat zy ook, ter goeder trouwe, niet zien kunnen dat daer in eenige zwarigheid, of voor de Stadhouderlyke Waerdigheid, of voor deze tegenwoordige Regeringe, reſideert; integendeel dat zy, ter goeder trouwe, geloven dat het rechte middel, om dezelve Regeringe en het Etabliſſement van den Heere Erfſtadhouder op onwankelbare gronden, volgens onzer aller wenſch, eeuwigdurende te maken, daer in beſtaet, dat, ingevalle van Minderjarigheid, de aenſtellinge van de Regenten, immers in deze Stad, proviſioneellyk en als van ouds, zonder eenige directe of indirecte alteratie van Stads Willekeuren, gelaten worde by den genen, die zulks te doen toekomt, om aenſtonds, en zoo ras de Meerderjarigheid daer is, zonder eenige de minſte formaliteit, zonder eenige nadere Reſolutie of Diſpoſitie, *ipſo facto*, na gedanen Eede, aen den Heere Erfſtadhouder het beſtel van dezelve, achtervolgens 't Reglement van den jare 1675 te worden ingeruimd, aengezien het door de hooge perſonen van den Heere Erfſtadhouder met de Doorluchtigſte Deſcendenten van 't Huis van Oranje en Naſſau alleen zyn, waer aen, en aen niemand anders onze vrygevochte Voorvaderen, en ook wy alleen deze eminente poſt hebben willen toevertrouwen.

Immers dat van geen eerlyk Regent, 't zy hoog of laeg, die Eed en trouwe ſtandvaſtig vaſthoud, kan of behoort te worden vermoed, zonder den zelven te verongelyken, dat hy zich, zyne Ziele, zyne Zaligheid, en alle tydelyke contento-

tement van een zuiver Geweten, ooit of immermeer in zoo verre zal kunnen vergeten, dat hy zich zoude willen voornemen om het Reglement van Regeringe van 1675, de tegenwoordige richtsnoer, in eenig deel ten nadeele van het Erfelyke Stadholderaet, invoegen 't zelve in de Mannelyke en in de Vrouwelyke Linie onveranderlyk vastgesteld en aengenomen is, te willen altereren of eenigermaten verzwakken; men gezwyge dat men zoude difficulteren om den Heere of Vrouwe Erfstadhouderesse, tot den tyd der Meerderjarigheid gekomen zynde, onder deze of gene voorwendselen buiten functie te willen houden, het welk het werk van eerloze Deugenieten alleen zal wezen kunnen; die door geene Eeden noch Beloften op het Pad van Eere en Deugd te houden zyn.

Zwol. Resolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clausulen.

Dat zy Vrienden van de Meente, pretenderende te wezen Menschen van eere en trouwe, en daer voor ook alle de verdere Leden van deze Regeringe, zoo verre zy weten, erhoudende, by deze geen zwarigheid maken, noch ooit gemaekt hebben, of ook ooit maken zullen, om op hunnen Eed van Fideliteit, die ze jaerlyks en alle jaren op den eersten Woensdag na de groote Vasten aen de Stad, en nog onlangs, gedaen hebben en successivelyk doen moeten, den tegenwoordigen Erfstadhouder, of, by onverhoopt vooroverlyden, Mevrouwe Carolina, en by vervolg alle Mannelyke en Vrouwelyke Descendenten van 't Doorluchtigste Huis van Oranje en Nassau, achtervolgens 't Reglement van de Regeringe van 1675 en de gemaekte Capitulatien te zullen erkennen, en voor zoo verre hun aengaet, wanneer in cas van Tutele hoogstdezelve meerderjarig zullen zyn geworden, aenstonds zonder eenige nadere Resolutie of Dispositie, die hooge Waerdigheden in alle derzelver luister en volle eminentien, met alle de Rechten en den aenkleve van dien, zonder eenige tergiversatie, prætext of oponthoud, effective zullen laten bekleeden en geworden, zonder ook han-

Zwol. hangende de Tutele, aen het hooggemelde Reglement iets onbehoorlyks, by wege van veranderinge of anders, aen te zullen doen.

Resolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clausules.

Dat zy daer mede vermeenen de gemeene zaek en het ware belang van het Doorluchtigste Huis van Oranje en Nassau, welkers beste wapen van bescherminge en duurzaemheid, doch in een welgemeinde wederzydsche Liefde en ongeveinsde Confidentie van en op de goede Trouwe en Edelmoedigen Inborst van Nederlands brave Ingezetenen; uitwyzens onze Jaerboeken, in der waerheid alleen maer gevonden kan worden, zoo zeer en veel meerder in zekerheid te worden gesteld, dan door nieuwe Eeden, die men by het introduceren van het Stadholderschap, en by het erflyk maken in beide de Linien, ook niet gekent heeft, en die de trouwloozen doch ook in den wind slaen; terwyl de goede Regenten, wiens woord hun Zegel is, ook buiten des wel trouwe zullen houden, al worden ze door gene pœnale Clausulen van eene dadelyke Cassatie daer toe op eene zoo buitengewone wyze geëngageerd, dat, zoo men het ten rechte beziet, altoos de eene Regent zyne Mede-regent in zyne goede trouwe op eene onvoorzichtige redeneringe zoude vatten kunnen, en op die wyze, onder voorwendzel van den weg van Justitie, by forme van Odie en Feitelykheid van zyn Amt depossideren.

Dat zy Vrienden van de Meente ook niet en verhopen van tot zulken Eed of pœnael Engagement te zullen moeten overgaen.

En dat dit dan kortelyk het gevoelen en de Consideratien van de Vrienden van de Meente zynde, zy vervolgens, om ter Conclusie te komen, van Advies zyn:

Dat deze Difficulteiten in de allerbeleefdste en de civielste Termen, wegens dezer Stads Regeringe, alvorens in dezen finalyk te resolveren, by Missive behoorden te worden gebragt ter kennisse van hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Gouvernante, en hoogst dezelve daer by op 't respec-

tueus-

neufte en ootmoediglyk behoorde te worden verzocht om dit poinct, voor zoo verre het deze Stad aengaet, gratieuselyk te willen nemen in een nadere deliberatie, ten einde een Reglement op het Stuk van Tutele zoodanig worde beraemd, als met behoud van dezer Stads Fundamentele Constitutie van Regeringe en de Privilegien van dien, tot volkomen zekerheid van den Heere Erfstadhouder en het Doorluchtigste Huis van Oranje en Nassau, mitsgaders van den Lande, ten genoegen van hoogstgedachte hare Koninklyke Hoogheid, dienstig en noodzakelyk is.

Zwol. Resolutie van de Gezworen Gemeente over de Concernente Clausulen.

Hier tegen hebben eenige Leden geproteſteert en het onderſtaende Proteſt, door hen geteekend, overgegeven.

DE ondergeschrevene Leden van de Gezworen Gemeente dezer Stad Zwol, gezien hebbende de Consideratien en 't Advys van de Meerderheid der Leden van de Voorstrate overgegeven, ten einde de verdere Leden van dezelve Gezworen Gemeente zich daer mede mogten conformeren, op het subject der hoogwyze Consideratien, op verzoek van Ridderschap en Steden, aen hun Ed. Mog. overgezonden door hare Koninklyke Hoogheid, over de schikkingen en arrangementen, tot conservatie van de tegenwoordige Constitutie van Regeringe, van de rust en het welzyn van den Staet en de Provintie in 't gemeen, en van deze Stad in 't byzonder, en tot dien einde wel voornamelyk tot conservatie van de hooge Digniteiten en Præëminentien van den Heere Prinse Erfstadhouder of Prinsesse Erfstadhouderesse tot derzelver Meerderjarigheid, te maken, in cas dat aen hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouwe de Prinsesse Gouvernante, en Voogdesse van hoogst dezelven, gedurende derzelver Minderjarigheid iets menschelyks mogte overkomen, dat God de Heere genadiglyk verhoede.

Protest van eenige Leden tegen deze Resolutie.

En

Zwol. *Protest van eenige Leden tegen deze Resolutie.*

En, daer uit gezien, dat dezelve Meerderheid van de Voorstrate wel hebben kunnen goedvinden de hoogwyze Consideratien van hare Koninklyke Hoogheid, en hoogst derzelver verzoek daer op, gebouwd met relatie tot het continueren van de Leden van den Magistraet der drie Hoofdsteden dezer Provintie, die by het onverhoopt overlyden van hare Koninklyke Hoogheid in functie wezen zouden, tot aen de Meerderjarigheid van den Heere Erfstadhouder of Erfstadhouderesse, voor zoo veel hun Leden van de Voorstrate aengaet, te declineren: voorwendende, dat zulks zoude stryden tegens der Stads Voorrechten en Privilegien, en de Artikelen van het Stadrecht, daer by geallegeerd.

Zoo hebben de ondergeschreven Medeleden van dezelve Voorstrate, en van het verdere lichaem van de Gezworen Gemeente, niet kunnen nalaten van daer op te remarqueren, dat het verre van daer is, dat de voorschrevene Voorrechten en Privilegien, en de geallegeerde Artikelen van het Stadrecht, alleen geschikt na een Constitutie van een Regeringe, van een Stadhouder ontbloot, applicabel zouden wezen op de tegenwoordige gelukkige Constitutie van Regeringe, waer by immers de bestellinge van de Leden van den Magistraet volkomen staet aen en afhangt van het welbehagen van den Heere Erfstadhouder, of die gene, die den zelven representeert.

En dat overzulks de voorschreve Meerderheid der Leden van de Voorstrate, by aldien zoo veel inclinatie hadden voor de geruste Conservatie van de tegenwoordige Constitutie van Regeringe, en 't welzyn van het hoogvorstelyke Stadhouderlyke Huis, als komen voor te geven, geen meerder zwarigheid hadden behoeven noch behooren te maken, om zich naer de hoogwyze Consideratien van hare Koninklyke Hoogheid in dezen te schikken, als de ondergeschrevenen gedaen hebben, zonder daer in wederhouden te worden door schynredenen, door dezelven geopperd, gelyk aen de ondergeschrevene niet moeilyk zoude zyn gevalle-

vallen, breeder en van ſtuk tot ſtuk by dezen daer te doen; by aldien dezelve Conſideratien van het Meerderdeel van de Voorſtrate tydig hadden kunnen machtig worden. ZWOLL.

Proteſt van eenige Leden tegen de Reſolutie.

En gelyk, trouwens, ook klaer genoeg conſteren kan uit de behandeling van de Stad Deventer, die, ſchoon met deze Stad hier omtrent ten eenenmale in de zelfde ſituatie zynde, niet gedifficulteert heeft zich met hoogſtgedachte hoogwyze Conſideratien van hare Koninklyke Hoogheid in dezen te conformeren; met die byvoeging alleen, dat, in cas van geen vacature in Raed of Meente geen verkiezing noodig zynde, de beëediging tot dezelve, als overtollig, geen plaets behoorde te hebben.

Het welk de ondergeteekenden met volkomen geruſtheid van Adviſe zyn, dat alhier ook behoorde te geſchieden; zich reſerverende om zulks nader te adſtrueren, by aldien de voorgemelde Leden van de Voorſtrate, en die zich daer mede mogten hebben gevoegt, mogten goedvinden by hun Advys tel perſiſteren, en het zelve in het Boek van Raed en Meente te doen inſereren, en verzoekende, dat deze by proviſie en vervolgens de nadere adſtructie van dien, als dan daer mede geinſereerd en op gelyk wyze daer mede gehandeld moge worden, om ten allen tyde te kunnen ſtrekken naer behooren.

(Was met verſcheiden handen geteekend)

VOORSTRAET, { *Herm. Steenhuizen*, *Philipp Fransz Laging*,

WATERSTRAET, { *J. G. Roelink*, *Jacob van der Wyk*, *Adrianus Beeldemaker*, *D. Thom. a Theuſſink*, *G. Bodde*.

DIEZERSTRAET, { *Henr. van Ryſſen*, *Chriſtiaen Fabius*, *A. N. Fabius*.

SASSENSTRAET, { *Dirk Berg*, *H. van Emſt*.

Zwol. De Magistraet heeft, dien dag, by eene nadere instantie, wel getracht de voorgemelde Resolutie te doen veranderd worden, meenende dat de sustenu der Gezworenen op abusive gronden gebouwd was; doch de Gezworen Gemeente heeft daer tegens geoordeelt, dat dezelve zeer wel gegrond is en dienvolgens in hare Resolutie blyven persisteren. Aldus ligt tegenwoordig het stuk van de Tutele met opzicht tot de Regering in deze Stad. Belangende de Staten van de Provintie, de Leden van de Ridderschap hebben uit hun lichaem een Commissie geslagen, om het bovengemelde Plan te examineren. Deze bestaet uit de drie Heeren Hoofd-Drosten en twee Edelen uit ieder Kwartier, die hun Raport, den 18 van deze Grasmaend, hebben uitgebragt, waer op door de Ridderschap is geresolveerd om over verscheiden punten in het gemelde Project nadere representatien te doen; ten welken einde een Brief aen hare Koninklyke Hoogheid afgevaerdigd is. Hier na is het Reces van den tegenwoordigen Landdag, den 19 van deze Grasmaend, tot een nader Reces gescheiden, waer toe de dag vervolgens zal worden vastgesteld.

KAMPEN.

HEt Plan der eventueele Voogdyschap, waer van wy hier voren gewag gemaekt hebben (*), heeft, ten opzichte van de Clausule, die vastſtelt dat, gedurende de onderstelde Minderjarigheid, de Regeering in de Steden zou aenblyven en wanneer 'er, by vacature, door afsterven of anders, een vervulling gedaen moet worden, deze vervulling zou moeten geschieden onder Approbatie van de Ridderschap, heeft hier by die van de Gezworen Gemeente, welke in deze Stad uit zesendertig personen, in vier Kwartieren of Espels verdeeld, bestaet, ook veel tegenstand gevonden; want de Leden van de Gezworen Gemeente zyn daer over ook verscheiden malen by een geroepen; doch de voorslag is telkens met de meerderheid van negenentwintig tegen zeven Stemmen afgewezen, op den zelfden grond als te Zwol geschied is. Op den 24 dezer Grasmaend is daer over de laetste Byeenkomst van de Gezworen Gemeente geweest; wanneer de zeven Leden, die de Propositie omhelsden, tegen de Meerderheid der negenentwintig anderen protesteerden, niet willende dat deze afwyzing als een Resolutie op den naem van de volle Gemeente zou worden te boek gebragt. Hierop heeft de Magistraet aen de Meerderheid verzocht om hare redenen in Geschrift te stellen, ten einde dezelven aen hare Koninklyke Hoogheid gezonden konden worden; doch zulks is afgewezen, met aenbod der Meerderheid, dat zy hier

KAMPEN.

(*) Zie hier voren bladz. 297.

KAMPEN. hier toe wel wilde overgaen, wanneer hare Koninklyke Hoogheid het zoude believen te eifchen.

STAD EN LANDE.

GRONINGEN.

GRONINGEN. BUrgemeefters en Raed dezer Stad, door hunne Gecommitteerden, die met den Archidiaconus en Gecommitteerden der gezamentlyke Diakenen der gemeene Armen hier ter Stede, over het Verval van de Diakonie-kaffe en de Middelen tot derzelver herftellinge, gebefoigneert hadden, geinformeerd zynde dat, onder anderen, de algemeene toevloed van vreemde Armen tot dit Verval geen geringe aenleiding gegeven had, hebben, by Renovatie en Ampliatie van vorige Orders, den 18 der voorleden Sprokkelmaend, goedgevonden te ordonneren dat ieder, die een Huis, Kamer of Kelder aen een Vreemden verhuurt, of een ander in den Koft of ter Slaepftede aenneemt, gehouden zal zyn om voor het begin van de laetfte Week in ieder Maend, aen den Rotmeefter, onder wien behoort, fchriftelyk de Namen, Woonplaetfen, manier van Beftaen en vorige Woningen van zoodanige Huurderen of aen- en ingenomenen bekend te maken; uitgezondert alleen van de Studenten en de Guarnifoen houdende Militie; op verbeurte van een Daelder: dat de gemelde Rotmeefters daer van een ordentelyk Regifter zullen moeten formeren en dezen in de laetfte Week van ieder Maend, by de Breuke van een Daelder, aen den Archidiaconus overhandigen, om door

den

den zelven, in de naestvolgende Sessie der Diakenen gebragt, en voort in handen der Diakenen van de Kluft, daer die Personen zich hebben ter nedergezet, gesteld te worden, ten einde door dezelven naeuwkeurig te worden onderzocht of onder die zich ook Menschen bevinden, welken niet in staet schynen om den Kost te kunnen winnen, om, na gedaen raport, van dezulken een Acte van Indemniteit af te eischen, waer by de Regering of Diakonie van hunne Geboorte- of laetste Woonplaets verklaert aen dezelven, ingevalle van Armoede, onderhoud te zullen verstrekken; zonder 't welk derzelver Inwoning zal moeten worden geweerd en zy dadelyk van hier moeten vertrekken. Tot stipte uitvoering dezer Orders werd goedgevonden, dat de Boekhouder der gemeene Armen, op vordering, t'elkens in den Raed schriftelyk raport zal moeten doen, en worden de Rotmeesters door verscheiden Boeten en Pœnen tot hunnen pligt gehouden. GRONINGEN.

Door de volgende Publicatie, op den Naem van hare Koninkl. Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante en de Gedeputeerde Staten dezer Provintie gearresteerd den 24 der laetste Lentemaend, is de Uitvoer van Rundvee toegestaen.

ALzoo de Edele Mogende Heeren Staten van Stad en Lande, op hun Edele Mogende Vergadering van den 18 dezer, onder anderen, hebben goedgevonden en verstaen den Uitvoer van Rundvee, hoe genaemd, zonder eenige exemtie te permitteren; ZOO IS 'T, dat Wy daer van by deze elk en een iegelyk de vereischte communicatie hebben willen geven, zullende deze ten dien einde alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, alwaer men gewoon is publicatie en affictie te doen. Enz. *Vryheid van den Uitvoer van Rundvee.*

GRONINGEN. Omtrent den *Invoer* van Rundvee, waer van het Verbod met den 1. dezer Grasmaend ophield, is, insgelyks op den Naem van hare Koninkl. Hoogheid en de Gedeputeerde Staten, den 28 dier zelfde Maend, een Publicatie gearresteerd, om de volgende Precautien, die hieromtrent moeten in acht genomen worden, bekend te maken.

Rakende den Invoer van Rundvee. DAt de Heeren Staten op hun Ed. Mogende Vergadering van den 27 dezer, onder anderen, hebben goedgevonden (aengezien het Verbod van Invoer van Rundvee, den eersten April aenstaenden, cesseert) om tegen den al te licentieusen vryen Invoer van Rundvee eenige praecautie te nemen, en derhalven te statueren, gelyk geordonneerd en vastgesteld word by deze, dat alle Inbrengers van Rundvee in deze Provintie, om dezelve wederom te verkoopen, gehouden zullen zyn, op de eerste plaets, alwaer voornemens zyn Verkoopdag te houden of eenig Vee te verwisselen of te verhandelen, den tyd van 14 dagen voor het verkoopen, met al hun Vee, zonder het zelve van elkanderen te scheiden, quarantaine te houden; by faute van dien, zoo, contrarie deze, eenig Vee voor de gehoudene quarantaine mogt zyn verhandeld, verwisseld of verkocht, de Contraventeurs vervallen zullen zyn in de poenaliteiten, by vorige Plakaten daer op gesteld. Dat daerenboven de Invoerders van Rundvee, om het zelve als boven te verkoopen of te verwisselen, teffens gehouden zullen zyn, op de Confinia dezer Provintie, een Attestatie van het Gericht, den Collecteur of Opzichter ter plaets te moeten nemen, inhoudende hoe veel stuks Rundvee hebben ingevoert, met designatie van hair en teiken; welke Attestatie, ter plaetse van Verkoop, na gehoudene quarantaine, aen het Gericht zullen moeten vertoonen.

Dat echter van de te houdene quarantaine bevryd zullen zyn de Ingezetenen dezer Provintie, die

die tot hun eigen beslag en niet om te verkoopen, verhandelen of verwisselen, eenig Vee van buiten deze Provintie hebben aengekocht en ingebragt. GRONINGEN.

Ratende den Invoer van Rundvee.

Wy hebben derhalven noodig en dienstig bevonden, hier van ten spoedigsten alomme publicatie en affictie te doen, met ordre en last op de Richters ter plaets, Collecteurs of Opzichters op de Confinia dezer Provintie, en allen dien het verder moge aengaen, zich hier naer exactelyk te reguleren, de Contraventeurs van deze aen te houden en zonder connivenție naer inhoud van vorige Plakaten te straffen.

Op dat niemand hier van onwetenheid zal kunnen voorwenden, zal deze ten platten Lande van de Predikstoelen worden gekondigd en verders door de geheele Provintie op de gewoone plaetsen worden aengeslagen. Enz.



VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

DORDRECHT. Hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, heeft met den aenvang dezer Grasmaend, uit eene overgeleverde Nominatie, tot nieuwe Burgemeesters van deze Stad verkoren de Wel Ed. Gr. Achtb. Heeren Mr. DAMAS VAN SLINGELAND en Mr. PHILIP VAN DEN BRANDELER.

HAERLEM. Den 28 dezer Grasmaend is, door den Ed. Raed en de Vroedschap, tot Raed en Vroedschap in den zelven verkoren de Wel Ed. Gestr. Heer *Andries Hesbuisen*, Oud-Schepen dezer Stad, in de plaets van wylen deszelfs Heer Broeder, den Wel Ed. Gestr. Heer Burgemeester Jan Heshuisen.

'S GRAVENHAGE. De Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden, alhier residerende, hebben den Heere *Joannes Thierry de Bye* aengesteld tot Procureur voor welgemelden Rade, in de plaetse van wylen den Heere *Wouter van Manen*.

In de plaetse van wylen den Heere Mr. Willem van Erpecum, is door de Wel Ed. Heeren Hoogheemraden van Rhynland aengesteld de Heer Mr. *Kornelis van der Hoop*, als Consulent van den zelven Lande.

Tusschen den 11 en 12 van deze Grasmaend, overleed hier, in den ouderdom van zesenzestig jaren, de Heer Mr. *Hieronymus Slicher*, Substituit-Griffier van den Ed. Hove van Holland, Zeeland en Vriesland; en zyn Lyk werd den volgenden 16 dezer Maend naer Gouda overgevoerd.

AM-

AMSTELDAM. De Heer Mr. *Izaak Sweerts*, Advokaet van de Generale Oost-Ind. Comp. dezer Landen, heeft, by de Vergadering van Zeventienen, op deszelfs herhaeld Verzoek, zyne demissie verkregen. Door welgemelde Vergadering is tot Eersten Advokaet van de voorn. Oost-Indische Comp. aengesteld de Heer Mr. *Kornelis van der Hoop*, in de plaets van wylen den Heer Mr. Nikolaes Hartman.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Wegens de Stad Gouda is tot Gecommitteerden Raed in het Kollegie ter Admiraliteit, hier residerende, benoemd de Heer Mr. *Bruno van der Does*, Raed der gemelde Stad.

Den 26 dezer Grasmaend overleed hier, in een hoogen ouderdom, de Wel Ed. Gestr. Heer *Gysbert de Lange*, Viceadmirael van het Ed. Mog. Kollegie ter Admiraliteit, alhier residerende.

GOUDA. Hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouw Gouvernante, heeft, uit eene overgeleverde Nominatie, tot Burgemeester dezer Stad aengestelt den Wel Ed. Gr. Achtb. Heere Mr. WILLEM VAN STRYEN, in de plaets van wylen den Heere Kornelis Arkenbout.

ROTTERDAM. Tot Gecommitteerden Raed in het Ed. Mog. Kollegie ter Admiraliteit, alhier residerende, is, wegens de Stad Schiedam, benoemd de Heer *Pieter van Schagen*, Oudburgemeester en Raed in de Vroedschap aldaer; en wegens de Provintie Utrecht de Heer *Izaak Ferdinand Godin*.

Uit eene overgeleverde Nominatie is, door hare Koninkl. Hoogheid, Mevrouwe de Prinsesse Gouvernante, tot Raed in de Vroedschap dezer Stad gekoren de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Johan Wilhelm Lormier*, Oud-Schepen dezer Stad, in de plaets van den Wel Ed. Gestr. Heere Claudius Lormier, deszelfs Heer Vader, die daer van vrywilligen afstand gedaen heeft.

Op den gewoonen dag van de Veranderinge der

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAARS, ENZ.

Regeringe alhier, den 29 van deze Grasmaend, zyn door het Lot Boonheeren geworden tot het formeren der Nominatien van Burgemeesteren en Schepenen de Heeren *Theodore Francois de Mey*, Mr. *Joannes Meerman*, Mr. *Hugo Cornets de Groot*, Mr *Jean Bichon*, Heer van Ysselmonde, en Mr. *Dirk Cornelis van der Stael*; uit welker overgeleverde Nominatie van Burgemeesteren, door hare Koninklyke Hoogheid, verkoren zyn de Wel Ed. Gr. Achtb. Heeren Mr. Paul Sebastiaen le Leu de Wilhem, Heer van Bezoijen, Mr. Hendrik Gevers, Heer van Piershil, Jakob Cossart en Mr. Adriaen Prins; en uit de Nominatie van Schepenen de Wel Ed. Achtb. Heeren *Jacob Bosschaert*, *Hendrik van Beefting*, *Pieter van Hoogwerf*, *Izaak van Alphen*, *Hendrik Caen*, *Albertus Vrolyk* en Dr. *Jakob des Tombe*; en tot Schepenen-Commissarissen de gemelde Heeren *Bosschaert*, *van Hoogwerf* en *Vrolyk*.

Vianen. Door hun Ed. Gr. Mog., de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, is de Heer *Hermanus van Noorle*, Rentmeester der Domeinen 's Lands van Vianen, tot Hoogdyk-Heemraed van dien Lande aengesteld, in de plaetse van wylen den Heere *Johan Host de Carle*.

Alkmaer. In de plaets van wylen den Ed. Gestr. Heere Mr. Jacob Jozias van Vryburg is de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Arent Jan van der Steen*, uit eene overgeleverde Nominatie, door hare Koninkl. Hoogheid, tot Raed in de Vroedschap dezer Stad gekoren: gelyk mede, in de plaets van welgemelden Heere, tot Ontvanger der Convooien en Licenten voor deze Stad, door hunne Hoog Mog. is aengesteld de Heer Mr. *Hendrik Nanning Davy*, Burgemeester en Raed in de Vroedschap alhier.

Hoorn. Sedert den Goeden Vrydag van den jare

re 1754, wanneer het Getal der Boonheeren alhier in honderddrieënnegentig Personen bestond, zyn 'er negen derzelven zoo overleden als uit de Stad vertrokken. In dit jaer zyn door hare Koninklyke Hoogheid wederom vier Boonheeren aengesteld, zoo dat derzelver getal op den Goeden Vrydag, den 28 der laetste Lentemaend, in honderdachtentachtig Personen heeft bestaen, waer van 'er honderd en dertig, dien dag, te Boon zyn geweest; onder welken de volgende Heeren de negen zwarte Boonen hebben getrokken: *Timon Velius*, Mr. *Christiaen van de Blocquery*, *Pieter Schellinger*, *Izaak Maerschalk*, Dr. *Pieter Schagen*, Mr. *Pieter Pietermaet*, *Joannes Bruinvis*, *Pieter van Straten* en *Pieter Speld*. Door dezen zyn tot Burgemeesteren dezer Stad verkoren de Wel Ed. Gr. Achtb. Heeren Mr. HERMAN BERKHOUT, President, Mr. KORNELIS CHRISTOFFEL VAN AKERLAKEN, Mr. JOAN ALLARD SCHAGEN en FLORIS ABBEKERK TROMP. Wyders werd, door deze zelfde Keurmannen, een Nominatie van eenentwintig Personen geformeerd, om aen Mevrouwe de Gouvernante te worden overgeleverd, die uit dezelve zeven Schepenen gekoren heeft. Onder dezen bevind zich ook de Heer, die in den jare 1750 de jongste der afgaende Schepenen was, en toen gedegradeerd werd (*); zynde de toen gedegradeerde Oud-Schepen onlangs gestorven. De thans aengekomen Schepenen zyn de Ed. Achtb. Heeren Mr. *Diderik Kornelis van Hoolwerf*, President, *Dirk Crab*, *Kornelis Crombout*, Mr. *Sybrand Schagen*, *Nikolaes Kornelis van Akerlaken*, *Jan Groot M. Z.*, Mr. *Herkules de Vries*; en de Schepenen-Commissarissen de Heeren *van Hoolwerf*, *Crab* en *Crombout*. Door hooggemelde hare Koninklyke Hoogheid is ook tot Raed ter Admiraliteit in Westvriesland en het Noorderkwartier benoemd de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Kornelis van Foreest*, Heer van Schoorl en Kamp, Raed

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

on

(*) Zie ons IV. Deel [1750], bladz. 342.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

en Oud-Prefident Burgemeefter dezer Stad, om in dit Ed. Mog. Collegie met de aenftaende Bloeimaend zitting te nemen voor twee jaren; gelyk mede, wegens de Provintie Utrecht, in het welgemelde Collegie gecommitteerd is de Heer *Hendrik*, Baron *van Utenboven*, Heer van *Amelisweerd*, Burgemeefter der Stad Montfoort.

Door hun Ed. Gr. Achtb., de Heeren Burgemeefteren dezer Stad, is tot Directeur van den Levantfchen Handel en de Navigatie in de Middellandfche Zee, verkoren de Heer Mr. *Gerard Berkbout*, Sekretaris en Oud-Schepen alhier.

ENKHUIZEN. De Heer Mr. *Willem Bolk*, Penfionaris en Oud-Schepen dezer Stad, overleed hier den 20 dezer Grasmaend, in den ouderdom van éénenvyftig jaren.

MEDENBLIK. Dewyl de Wel Ed. Heer *Jan van Wallendal*, Raed in de Vroedfchap der Stad Edam, wegens die Stad benoemd is om, voor drie achtereenvolgende jaren, zitting te nemen in de Provintiale Rekenkamer van Holland en Weftvriesland, en wegens Namaegfchap met den Wel Ed. Gr. Achtb. Heere Kornelis van der Wolf, Raed en Oud Burgemeefter dezer Stad, die in 't begin dezes jaers verkoren is (*), in het bovengemelde Collegie niet op den zelfden tyd zoude kunnen zitten, heeft de laetftgenoemde Heer daer van wederom afftand gedaen, en is in deszelfs plaets benoemd de Wel Ed. Groot Achtb. Heer *Kornelis van Pomeren*, Raed en Oud-Burgemeefter alhier.

PURMERENDE. In de plaets van den Wel Ed. Geftr. Heer Willem Blydenberg, is, op recommandatie van hare Koninkl. Hoogheid, door de Ed. Groot Achtb. Vroedfchap dezer Stad, de Wel Ed. Geftr. Heer *Hendrik Bakker*, Burgemeefter en Raed

(*) Zie hier voren bladz. 68.

Raed alhier, den 13 van deze Grasmaend, in het Collegie van Gecommitteerde Raden in het Noorderkwartier gecommitteerd, om met de aenstaende Bloeimaend voor den tyd van twee jaren zitting te nemen.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Op eene Nominatie van de Vroedschap zyn, door hooggemelde hare Koninkl. Hoogheid, tot Burgemeesteren dezer Stad gekoren de Ed. Groot Achtb. Heeren PIETER MOOLENAER, HENDRIK RIBBERS, KLAES LOUWEN en WILLEM BLYDENBERG: Tot Schepenen de Ed. Achtb. Heeren *Jacob Wormer Ploeg*, *Cornelis Koel*, *Jan Pet*, *Sebastiaen Huisman*, *Pieter van Gent*, *Adriaen van der Burgh* en *Andries de Flines*; en tot Schepenen-Commissarissen van des Gemeenenlands Middelen, de gemelde Heeren *Wormer Ploeg*, *Koel* en *van der Burch*.

MIDDELBURG. In het Ed. Mog. Collegie ter Admiraliteit, alhier residerende, is, wegens de Provintie Utrecht, tot Gecommitteerden Raed benoemd de Heer Mr. *Thadeus François van Bockhoven*.

UTRECHT. De Wel. Ed. Gestr. Heer Mr. *Anthoni François Godin*, Heer van Kokkengen, Raed in de Vroedschap en Oud-Burgemeester dezer Stad, mitsgaders Extraordinaris Raed wegens dezelve in den Hove Provintiael, is, in het laetst der verloopene Lentemaend, tot Dykgraef van den Lekkendyk Bovendams benoemd, in de plaets van wylen den Hoog Welgeb. Heere Diderik van Lokhorst, Heer van Ter Meer, enz.

Den 1 van deze Grasmaend overleed hier, in den ouderdom vau zeventig jaren, drie maenden en vier dagen, na een korte Bedlegering, de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Nikolaes van Bronkhorst*, oudste Ordinaris Raed in den Hove van Justitie dezer Provintie, enz.

Den 4 der zelfde maend overleed hier insgelyks, in den ouderdom van tweeënzeventig jaren,

de

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

de Hoog Welgeb. Heer *Arend Karel*, Baron *van Hammerstein* tot Hammerstein, Heer van Doorn, Opper-Jagermeester van zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder.

LEEUWARDEN. De Ed. Mog. Heeren Staten van het Kwartier der Steden, by hun schryven van den 4 laetste Sprokkelmaend dezes jaers, aen hare Koninkl. Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, opgedragen hebbende de ambulatoire Amten, voor dit jaer op het gemelde Kwartier roulerende, heeft hare Koninkl. Hoogheid, by schryven van den 15 dezer Grasmaend, aengestelt om Zitting te nemen, in het Collegie der Heeren GEDEPUTEERDE STATEN van deze Provintie, Jonker *Epo Sjuk van Burmania*, Burgemeester der Stad Dokkum, voor drie jaren, en Jonker *Tjalling Ædo van Sixma*, Burgemeester der Stad Stavoren, voor een en een half jaer, zynde van Slagtmaend 1755 tot Bloeimaend 1757; by de Heeren Gecommitteerde Raden ter ADMIRALITEIT, te Harlingen residerende, den Heer *Boudewyn Wellens*, Burgemeester der Stad Franeker, van Bloeimaend 1755 tot Bloeimaend 1756, en Jonker *Georg Sigismund van Hiemstra*, Burgemeester der Stad Bolsward, van Bloeimaend 1756 tot Bloeimaend 1757; in de GENERALITEITS REKENKAMER, de Heer *Adrianus Bergsma*, Burgemeester der Stad Sneek, van Bloeimaend 1756 tot Bloeimaend 1757; in de PROVINTIALE REKENKAMER, de Heer *Jacob Bourboom*, Burgemeester dezer Stad, van Bloeimaend 1755 tot Bloeimaend 1756, en tot MONSTER-COMMISSARIS den Heer *Anne Clases*, Burgemeester der Stad Hindelopen, van Bloeimaend 1755 tot Bloeimaend 1756.

Ook is, door vrywilligen afstand van den Hoog Welgeboren Heere Jonker Edzerd Hobbo van Burmania, Raed Ordinaris in den Hove van Vriesland wegens het Kwartier van Westergo, wederom door hare Koninkl. Hoogheid in des-

zelfs

zelfs plaets aengesteld, de Heer *Jan Lodewyk Doys van Haersma*, Sekretaris van de Grietenye Achtkarspelen en Gecommitteerden Staet ten Landsdage (*).

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAARS, ENZ.

HARLINGEN. De Heer *Livius van Haersma*, Grietman van Smallingerland, is wegens deze Provintie, uit het Kwartier van Oostergo, tot Gecommitteerden Raed ter Admiraliteit benoemd, in het Ed. Mog. Collegie alhier residerende.

GRONINGEN. Wegens Stad en Lande is, in de plaetse van wylen den Heere Baron van Lynden tot Cantes, in het Collegie van hunne Hoog Mog. de Heeren Staten Generael gecommitteerd, de Heer *P. W. Sytsema van Bellingeweer*.

BREDA. De Heer WILLEM PIETER VAN PERSYN, regerend Schepen dezer Stad, is hier tot President-Burgemeester aengesteld; en in deszelfs plaets tot Schepen, de Heer *Carel van Aerssen*.

BERGEN OP DEN ZOOM. Den 30 der jongste Lentemaend overleed hier, na eene Ziekte van drie dagen, zeer schielyk, de Wel Ed. Gestr. Heer *Kornelis van Wallenburg*, Ontvanger der Convooien en Licenten, als mede Raed en regerend Schepen dezer Stad.

SLUIS IN VLAENDEREN. By vrywilligen afstand van den Heere Jakob Boogaerd, is de Heer *Pieter Andries de Jong*, aengesteld tot Rentmeester dezer Stad en het Wester-Kwartier van Vlaenderen.

'S LANDS

(*) De Heer *Aulus van Sminia* is niet, gelyk wy wy hier vóren, bladz. 188, gemeld hebben, tot Rekenmeester, maer tot *Bakenmeester*, dezer Provintie aengesteld.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

WY achten het niet onwaerdig de ongemeene spoedige verandering van den strengen Winter, die onze Luchtstreken tot diep in de Lentemaend bygebleven is, en deszelfs heuchlyke verwisseling in een aengename Lente, in geheugen te bewaren. Met het aenbreken der Grasmaend, na een Donderbui, die, van een milden Regen verzeld, den 5 dier maend, in verscheiden Steden van meer dan één Provintie onzes Vaderlands nederviel, scheen de gansche natuur, in korten tyd, zich in eene nieuwe gedaente te hervormen. Het Aerdryk, door een lieffelyken Zonneschyn gekoesterd, deed de teedere Grasscheuten den Runderen, vroeg van den Stal gebragt, als in den mond groeien. Hier door zag men ook aen de jeugdige Telgen de veel beloovende Bloessemknoppen zwellen en zich openen met een geur, die zich over alle de Lusthoven verspreidde. Met zoo veel kracht zelfs verhaestte zich 't groeiend leven der Boomen, Bloemen en Planten, dat de Bloeimaend haren tyd scheen vergeten te hebben en de Grasmaend uit hare plaets te dringen.

In zulk een heuchlyk Voorjaer is het geenszins vreemd, dat de tydingen wegens den algemeenen toestand der Veldgewassen van alle kanten voordeelig zyn. Uit de Graefschappen

pen *Buuren*, *Kuilenburg* en *Leerdam*, schynen de dankbare harten om stryd den Zegen te verheffen, dien de gezaeide Granen belooven; terwyl de wingierige Landman, in het midden van dezen overvloed, zich met de lage Pryzen van zynen vorigen Oegst minst vergenoegt. Uit *Zevenbergen* in ZUIDHOLLAND, uit het *Land van Voorn*, uit *Gooiland*, uit NOORDHOLLAND op *de Geest*, dat is den Duinkant tusschen Haerlem en Alkmaer, en uit *Zuidbeveland* in de Provintie ZEELAND zyn de Berichten allen even aengenaem; doch echter zoo voordeelig niet, of men beklaegt, op zommige' Plaetsen, daer Koolzaed gezaeid was, eenige Akkers, die doodgevrozen zyn en weder hebben moeten omgeploegd worden; en omtrent den *Briel* vind men dat de voorheen geledene Koude de Meeplanten niet weinig gekrenkt heeft. 's LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

Zwaer drukt ook, by aenhouding, de Veepest op vele Plaetsen van ons Vaderland; en schoon zy in zommige streken schynt te verminderen, is dit mogelyk eer aen het wegsterven van het Vee, dan aen het ophouden der Ziekte, toe te schryven. Het bovengemelde Graefschap *Buuren* was in deze Grasmaend niet vry van Sterfte. In of omtrent de Stad, achter het Kasteel, was de Kwael op een Bouwhoef ontstoken en had aldaer veel Vee weggesleept. Zy had zich in het Dorp *Zoelmond* in vier Huizen geopenbaert, maer hier was de Sterfte vry genadig. Te *Kuilenburg* is de Ziekte op drie Stallen geweest, zonder zich verder te verspreiden. In ZUIDHOLLAND was de *Klundert* thans vry van de Kwael en

's LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

ook *Zevenbergen*, na dat in dit laetste Kwartier, den voorleden Winter, alles was weggestorven, wat te voren niet gebeterd geweest is. In RHYNLAND, onder *Alphen*, *Boskoop*, *Hazarswoude*, *Bodegrave*, *Zwammerdam* en hier omstreeks, stond het even eens geschapen. Op de meeste dezer Plaetsen, hoewel eenige weinigen zeer gelukkig geweest zyn, is, op verre na, de helft van het Vee niet overgebleven. In ZEELAND bleef het Eiland *Walcheren* nog vry van Besmetting; maer in het Eiland *Zuidbeveland*, daer men, gelyk in die geheele Provintie, meer dan twee jaren was vry geweest, had zy zich weder omtrent de Stad *Goes* geopenbaerd, en rukte overal alles weg, waer zy trof. In het Land van *Axel* in STAETS-VLAENDEREN, onder de Beheeringe van Zeeland, had men de Ziekte op een enkelen Stal vernomen; maer zy had zich nog niet verspreid. Te *Steenwyk*, in OVERYSSEL, was de Sterfte wel opgehouden; doch men had 'er gebrek aen Vee.

Het Inenten der Runderziekte heeft, tot nog toe, dien uitslag niet gehad, welken men uit den ophef, hier van in Engeland gemaekt, verwacht had, en die door de eerste Proef, in den Heer Huigenwaerd hier van genomen, scheen beantwoord te worden. Den ongelukkigen uitslag der Proeve, door de Ondernemers in de Beverwyk met een Stal van zeventien Runderbeesten, allen onderscheiden soort, hebben wy reeds kortelyk gemeld, en dat 'er van dit getal niet meer dan drie Beesten waren overgebleven. Men kon gewisselyk geen gevoeglyker aenleg maken om

het

het Vaderland, door deze Waernemingen, dienst te doen. Een Inschryving van negenenvyftig Deelgenooten in dit Werk stelde de Ondernemers van deze Proeve in staet om dezelve aen zoo veel Vee te ondertasten. De omstandigheden hunner behandelinge zyn te breedvoerig om in onze berichten plaets te vinden en kunnen, zoo lang geen heilzamer gevolg dit Werk bekroont, van weinig nut zyn (*). Van geen beter uitslag zyn ook eenige Proefnemingen, door den Heere *Thomas Schwenke*, Hoogleeraer in de Ontleed- en Heelkunde in 's Gravenhage, gedaen. Dees Heer liet, den 25 der laetste Sprokkelmaend, drie Beesten koopen en in een daer toe bereiden Stal, achter zyn Huis, brengen. Zy bestonden in een Koe van haer derde Kalf, een Hokkeling van anderhalf jaer en een van negen maenden. Hy onthield dezen Dieren alle droog Voeder, maer gaf hun gekookte geele Wortelen, liet hun laeuw Water met Zemelen drinken, waer in tweemael des daegs Gerstenmeel gemengd werd. Dit hun Voedsel werd in een gepikten en daer toe gemaekten Bak gegoten. Men wreef hun dagelyks den Rug. Den 26 dier maend werd de Koe en de oudste Hokkeling Adergelaten, en den

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

28

(*) Men kan dezelven vinden in zeker Werkje, gedrukt te Amsteldam, by *K. van der Sys* en *K. de Veer*, tot titel voerende: *Eerste Proefneeming over de Uitmerkingen van de Inëntinge der Besmettende Ziekte in het Rundvee, gedaen, in de Beverwyk, door* CORNELIUS NOZEMAN, *Leeraer der Remonstranten te Haerlem*, AGGE ROSKAM KOOL *en* JAN TAK, *Med. Doct.*

's LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

28 geschiedde dit wederom aen alle drie de Beesten. Den 1 der Lentemaend deed men de Inënting. Zy werd verricht met een stoffe in een linnen langwerpige Lap uit de Neus van een stervend Beest, even als een Dragt, ontvangen; aen den jongsten Hokkeling alleen met een Insnyding aen de Borst, en aen de twee anderen aen beide de Billen ter zyde; ook werd 'er bezorgd dat zy de ingeënte Lap niet konden uittrekken, en dat zy allen tegen de Koude bewaerd bleven. De Koe gaf altyd goede Melk. Zy waren allen tot den 5 van Lentemaend los van Afgang. Den volgenden dag aten zy het Voeder, hun voorgezet, niet op, en des avonds begon de Melk van de Koe te verminderen; den 7 dier maend waren zy ziek, den 8 erger, en den 9 stierf de Koe, haer Hoofd steil naer om hoog houdende; doch de anderen voeren beter. In allen werd ondervonden, dat zy, als herkaeuwende, ieder oogenblik, veel Water uit de Mieg wierpen. De jongste Hokkeling stierf den 16 der Lentemaend; doch niet, gelyk zommigen meenden, aen de Ziekte, maer om dat dit Dier te zwak was, en eenen Loop, die na de Ziekte volgde, niet heeft kunnen weerstaen. Een ander Ondernemer heeft op raed van dezen Hoogleeraer, met de zelfde voorbereidselen, nog vyf Beesten laten inënten, die allen gestorven zyn. Van vier Kalveren is 'er een van de Ziekte gestorven, doch drie zyn 'er gebeterd, waer van 'er echter naderhand één gesneuveld is. Van vyf anderen zyn 'er drie behouden. Om echter te weten of de Proef beter gelukken zal met Beesten, die

het

het Land loopen, heeft men in 's Gravenhage mede een Inschryving gedaen. Op andere Plaetsen heeft men insgelyks de Inenting beproeft, met ongelyken uitslag. De Heer *A. van der Gronden*, te *Hoorn*, heeft zes Kalveren doen inënten, waer van 'er vyf gebeterd zyn; en men heeft vermoeden dat het zesde door onachtzaemheid van den Oppasser gestorven is. Te *Leiden* zyn drie ingeënte Hokkelingen allen gesneuveld; te *Kuilenburg* twee dergelyken kort na de Inënting. Wy twyfelen of het nuttig zal zyn vervolgens meer van deze Proefnemingen aen te teekenen, ten zy een gelukkiger uitslag het nut dezer Onderneminge ontdekke.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.



LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam, den 21 April.

		by de Z. Zak.
TARW. Oude witte Z.	12 a 14½	ß
—— Nieuwe dito	9 a 13	ß
—— Blaeuwe dito	9 a 11	ß
—— Zomer dito.	7½ a 9	ß
ROGGE Zeeuwsche	7 a 8½	ß
ERTEN Graeuwe.	6 a 8	ß
—— Blaeuwe	6 a 9	ß
—— Witte.	7 a 9	ß
WITTEBOON. Zeeuws.	8 a 14	ß
		by 't Last.
BOEKWEIT Vl. op 154 ℔	11½	£
GARST Zeeuw. Wint.	10 a 12½	£
—— Zomer	9¼ a 10	£

Rotterdam, den 21 April.

HAVER Vriesf. Brouw.	9 a 10	£
—— Voer	7 a 8	£
—— Zeeuwsche	6½ a 8¾	£
KOOLZAED Zeeu. enz.	29 a 31	£
PAERDEBOONEN.	9½ a 10½	£
		by de Steen.
VLAS. Allerbest.	30 a 32	ft.
—— Best.	26 a 27	ft.
—— Middelsoort	22 a 23	ft.
—— Gemeen.	20 a 21	ft.
—— Slecht	18 a 19	ft.

Leiden, den 22 April.

	by 't Vierend.
HOOIBOTER.	f 18 a 19



Waer-

Waernemingen omtrent het Weder en de Planeten, op den huize *Zwanenburg*, voor de Maend MAERT, 1755.

D.	Barrometer.	Thermom.	Str. en Kr. der Wind.	St.	Lugtsgesteldheit.	Reg. in L.	Adspect. gr.	van Maen uuren	en Plan. uuren.
	29. 6½	34	W	1	Sn. geh. betr.	4 L.			
1	- 6¼	38	NW	1	Geheel betr.		21 ♎		
	- 7	33	—	2	—				
	- 7½	33	W	5	Sneeuw	4 L.			
2	- 8½	39	WNW	6	Meest helder		5 ♏		
	- 9	36	W	3	Geheel betr.				
	- 8½	35	ZW	3	—				
3	- 8½	39	WtN	2	—		20		☍ ☉ ♃ 20
	- 10	33	NW	2	Helder				
	- 10	31	WNW	1	—				
4	- 11	38	ZZW	1	Geheel betr.		4 ♐	□ 19	
	- 8½	35	NW	2	—				
	- 6½	31	O	2	Regen				
5	- 6	38	OZO	3	Mist	3 L.	18		
	- 8½	35	O	4	Geheel betr.				
	29.	34	O	4	Regen				
6	28. 10	35	—	4	—		1 ♑		
	- 10	33	—	2	Geheel betr.	4 L.			
	- 11¾	32	ONO	5	—				
7	29. ½	33	O	5	Sneeuw	3 L.	14	☌ ♄ 4	
	- 2½	32	O	6	—				
	- 4½	32	NNO	4	—	5 L.			
8	- 5	34	N	4	Geheel betr.		27	☌ ♀ 14	
	- 5	32	NW	3	Sneeuw	4 L.			
	- 6	33	NO	3	Geheel betr.				
9	- 7	34	NW	3	—		10 ♒	☌ ♂ 8	
	- 7½	32	—	2	—				
	- 7½	33	WtZ	3	—				
10	- 7½	38	WZW	2	Sn. geh. betr.		23		
	- 7½	34	W	2	Geh. betr.				
	- 7¼	33	NW	3	—				
11	- 6	38	—	3	—		5 ♓	☍ ♃ 17	
	- 5	33	—	2	Omtr. held.				
	- 4½	33	ZO	2	Geh. betr.				
12	- 5½	38	—	2	—		17	☌ ☉ 10	
	- 8	33	O	3	—				
	- 9	33	N	2	—				
13	- 9½	42	—	2	Zeer betrok.		29		
	- 9½	33	NO	3	Geh. betrok.				
	- 9½	33	ONO	1	—				
14	- 9½	38	—	1	—		11 ♈	☌ ☿ 7	☊ 14
	- 9½	32	NO	1	—				
	- 9¼	33	OtN	1	Sneeuw				
15	- 9	40	—	1	Zeer betrok.		23		VP
	- 8½	30	O	2	Helder				
	- 7¾	32	OtZ	3	Geh. betrok.				
16	- 7¾	42	ZO	3	Zeer betrok.		5 ♉		
	- 7⅜	32	OZO	3	Helder				

Dag.	Barrometer.	Thermom.	Kr. en St. der Wind.		Lugtsgesteldheit.	Reg. in L.	Aspect. van Maen en Plan. gr.	unren	unren
	29. 7	35	O	3	Geheel betr.				
17	- 6½	42	O	3	Helder		16		
	- 7	36	O	5	Geheel betr.				
	- 7¾	36	NO	4	—				
18	- 8½	39	—	5	—		28		
	- 9½	36	—	4	—				
	- 10	33	—	3	Mist				
19	- 10¼	38	O	2	Geheel betr.		10 ♊		
	- 10	32	N	2	—				
	- 9¾	34	NO	2	—				
20	- 9½	39	—	2	—		23	□ 14	
	- 9½	36	NW	2	—				
	- 9	35	NO	2	—				
21	- 8½	40	Z	2	—		5 ♋		☿ Retr
	- 8	34	W	2	—				
	- 7½	35	W t Z	1	—				
22	- 7½	39	ZW	2	—		18	☍ ♄ 17	
	- 8	34	NO	2	Zeer betrok.				
	- 8½	32	ZO	2	—				
23	- 8¾	44	—	4	Omtr. held.		2 ♌		
	- 9	40	Z	2	Regen				
	- 8½	40	ZO	5	Geheel betr.	2 L.			
24	- 8¾	48	—	6	Omtr. held.		15	☍ ♀ 6	
	- 9	42	—	3	Geheel betr.			☍ ♂ 15	
	- 9	40	—	3	—				
25	- 9	43	ZW	4	—		29	☌ ♃ 24	
	- 6	45	W	12	— reg.				
	- 7	43	—	10	—				
26	- 8½	46	—	8	Helder	5 L.	14 ♍		
	- 11	40	NW	2	—				
	- 11½	43	ZW	2	Mist			☍ ☉ 13	
27	30.	50	WZW	6	Geheel betr.		29	Eclips	☌ ☉ ☿ 17
	30. ½	45	W	10	—			☍ ☿ 16	
	- 1	45	W t Z	6	—				
28	- ½	54	Z	4	Helder		14 ♎		☌ ☉ ☿ 16
	29. 11	48	ZW	7	Zeer betrok.				
	30.	44	W	6	Helder				☊ 6
29	- 1½	47	—	8	Zeer betrok.		29		NP
	- 1½	44	ZW	6	—				
	- 1	41	W	5	—				
30	- 1	47	W t Z	4	Helder		14 ♏		
	30.	44	ZO	3	—				
	29. 10¾	45	ZW	5	—				
31	- 10½	57	Z	4	Betrokken		29		
	- 9½	44	ZW	5	Geheel betr.				

Gemiddelde { Barrometer 29 D. 7⅐ Lyn.
{ Thermometer 37¾ Gr.

't Gevallen Water 34 Lyn.

't Uitgewaeffemde 17 Lyn.

Dagelyksche kragt der Wind ruim 3

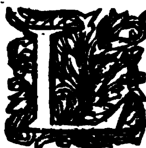
NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN.

MAY.

MDCCLV.

HOLLAND.

BEVERWYK.



Ligtelyk vind het verwonderbare ingang by de Menschen en de tyd vestigt het dikwils zoo diep in de harten, dat schyn voor waerheid, en het onzekere, als zeker, van hand tot hand word overgeleverd, schoon het nooit anders dan op losse geruchten of ongegronde verhalen gebouwd was. Van dien aard kan ook de Vertelling worden aengemerkt, dat een zeker Schipper, Hendrik Kramer genaemd, den 9 der laetste Grasmaend, van Ouwerna (eigenlyk Nauwerna) afgevaren, met zyn Knecht en Jongen, in het Y, eerst aen 't achtereinde en naderhand voor de neus van deszelfs Vaertuig een *Meermin* gezien hebben, wier Aengezigt heel zwart en bruin was, met ingevalle Oogen, lang van Wezen, het Hoofd vol lang zwart Hair, gelyk de dagelyks uitgegeven wordende Nieuwstydingen vermeld hebben. Het heeft een kundig en geloofwaerdig Beminnaer van Wetenschappen en Zeldzaemheden der Natuure gelust, by dezen Schipper, onderzoek naer dit Verschynsel te doen, wiens Bericht wy zullen

BEVERWYK.

BEVER-WYK. mededeelen. De Schipper komende met zyn Jongen (een Knecht heeft hy niet), in ſtil weder, duwen of boomen, ziet naby het einde van Aſſendelft, dat niet veel van 't gemeen Verhael verſchilt, op een afſtand, naer zyne giſſing, van veertig treden, aen Stuurboord van zyn Jachtje, een Hoofd, met het Aengezigt of Wezen naer hem toegekeerd. Van de Koleur kon hy geen nette beſchryving geven. Hy noemde het een Viſchkoleur, en zyne beduiding kwam uit op vuil hoog geel, hellende naer het bruine. Het Aengezigt was wel niet ongelyk aen eens Menſchen Wezen; maer hy vond 'er merkelyk Onderſcheid in; het was veel langer en ſmaller, en Neus of Ooren heeft hy 'er niet aen gezien; het had groote zwarte Oogen, die ſterk glinſterden en wat ingezonken waren. Het ſcheen vol ſchrik en benaeuwdheid. Het duurde niet lang of deze Kop dook onder water; maer vertoonde zich kort naderhand weder aen Bakboord van het Vaertuig, niet voor de Neus, maer achterwaerds, omtrent op den zelfden afſtand, of mogelyk niet zoo ver. Toen zag het de Jonge mede, voor de eerſte reis, onbewuſt dat de Schipper het te voren gezien had. De Jeugd ſtaet ras verwonderd, wanneer zy iets ongewoons ziet, en valt nieuwsgierig, het welk den Jongen aen den Schipper deed vragen of hy dit wel zag? *Ja*, was 't antwoord van Kramer, *ik heb het nog al eens gezien en dacht eerſt dat het een Drenkeling was; maer het is geen Menſch.* Hoe het een Meermin geworden is, kan men afnemen uit het beſcheid, dat de Schipper gaf, toen de Jonge weder vroeg, *wat is het dan?* waer op hem toegevoegd werd, *ik weet het niet, maer*

heb

heb wel van Meerminnen *hooren praten*, MISSCHIEN *is het zulk een Schepzel.* Deze laetste Verschyning duurde, volgens de naeste gissing, drie Minuten, geduurende welken tyd het Verschynzel, met het Wezen naer hen toegekeerd, de Oogen sterk op hen gevestigd had. Toen keerde de Kop zich om en gaf den Schipper met zyn Jongen gelegenheid om dien ook van achteren te beschouwen; wanneer hy 'et zwart sluik Hair aen ontdekte, dat niet verder dan tot aen den Nek reikte. Zoo veel tyd hadden onze Beschouwers om hunne Waernemingen te doen, eer het Schepzel zyn Kop schichtig onder water haelde. Welk een Schepzel dit nu geweest zy, kunnen wy met geene zekerheid berichten; alszynde deze Waerneming niet naeuwkeurig genoeg om daeruit deszelfs geslagt of soort op te maken; en door andere verhalen is zulks ook met geene genoegzame zekerheid bekend geworden. Alleenlyk kan men melden dat, daegs te voren, in het Y door zeker Groenlands Commandeur een Zeehond gezien was, waer uit men oordeelen kan of het onwaerschynlyk voorkomt, dat dit verschynzel het zelfde Schepzel geweest zy. BEVERWYK.

's GRAVENHAGE.

DE Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Holland en Westvriesland hebben, den 9 dezer Bloeimaend, een Plakaet gearresteert ter begunstiginge van de Visschers, die op de Zuider Zee ten Haring varen, waerin, onder anderen, aldus gesproken word: 's GRAVENHAGE.

'S GRAVENHAGE.

Nader Order wegens 't Markten van Haring, in de Zuiderzee gevangen.

ALzoo de Visschers, op de Zuider-Zee ten Haring varende, aen Ons hebben verzocht om eenige verlichtinge omtrent de Ordres wegens het Verkoopen en Markten van Haring, by onze Publicatie van den 31 May 1752 gesteld (*).

ZOO IS 'T, dat Wy, om dezelve Visscherye te favoriseren, en tevens de Bukkingdroogeryen te maintineren, by Interpretatie en Ampliatie van onze voorsz. Publicatie, hebben goedgevonden en verstaen, dat het aen de Visschers in deze Provintie, die in de Zuider-Zee ten Haring varen, zal zyn gepermitteerd, om met twee of drie Visschuiten in compagnie te mogen visschen, en dan zullen kunnen volstaen, wanneer een van hunne compagnie den Haring by alle twee of drie gevangen, aen eene van de Afflagen in de Steden brengt, mits echter dat ieder Visscher, daer van willende gebruik maken, zal gehouden zyn ieder jaer voor den beginne van de Teelt, of ten minsten alvorens zy uit krachte dezes, den Haring van of aen een andere zullen mogen overnemen of overgeven, aen den Officier van de Plaets hunner Woning, gelyk ook (des gerequireerd wordende) aen de Boekhouders van de Afflagen, daer zy Haring brengen, op te geven, met welke van zyne Mede-Visschers hy in compagnie visschen zal, op een boete van honderd Guldens, enz.

Permitteren verder aen de Visschers, om de laetste week voor Paesschen, en voorts de Teelt uit, den gevangen Haring in Zee te mogen verkoopen, of anderszins daer mede te handelen na hun welgevallen, zonder aen den Afflag in de Steden te moeten komen; blyvende voor het overige onze Publicatie van den 31 May 1752 in haer geheel. Enz.

Ook hebben hun Ed. Groot Mog tot weeringe der Inconvenientien, ontstaende door vreem-

(*) Zie ons VI. Deel [1752], bladz. 456.

vreemde Loteryen, en het invoeren van Kans-reederyen enz., op den 14 dezer Bloeimaend een Plakaet gestatueert, waer in zy dus spreken:

's Gravenhage.

ALzoo Wy, tot voorkominge van Inconveniëntien, ontstaende uit de veelheid der Loteryen binnen den Lande van Holland en Westvriesland, en byzonder uit de Collectatie voor Loteryen, buiten den zelven Lande aengelegd, en Notificatie van dien in deze Provintie, als mede tot weeringe van de præjuditie, die daer door word toegebragt aen de Loteryen, die Wy, of de Staten Generael der Vereenigde Nederlanden, zouden mogen goedvinden te arresteren, by Ons Plakaet van den 21 September 1725 de noodige voorziening hebben gedaen, om al het zelve op het krachtigste te weeren, en echter in ervaringe zyn gekomen dat, des niettegenstaende, de Loteryen, buiten den Lande van Holland en Westvriesland aengelegd, binnen den zelven Lande door het verkoopen, verhuren en vernegotieren van Loten in zoodanige Loteryen, en op verscheide andere wyzen openbaarlyk worden gefavoriseerd; en dat Wy geinformeerd worden, dat zommige Officieren zwarigheid maken daer tegens naer behooren te vigileren, om dat in Ons voorschreve Plakaet op de voorschreve en andere gevallen geene expresse voorziening zoude zyn gedaen.

Plakaet tegen de Vreemde Loteryen en Kansreederyen in Loten.

Dat ook wyders, sedert eenigen tyd herwaerts, Kansreederyen worden opgerecht, en andere inventien gepractiseerd, waer mede ongepermitteerde winsten gedaen worden, strekkende tot merkelyk nadeel van Onze Ingezetenen.

ZOO IS 'T, dat Wy, na ingenomen Advis van den President en Raden van Onzen Hove, daer jegens, mitsgaders tegens al het geen, dat tot voordeel van Vreemde Loteryen zoude mogen specteren, op het ernstigste willende voor-

'S GRAVENHAGE.

Plakaet tegen de Vreemde Loteryen en Kansreederyen in Loten.

zien, by Renovatie en Ampliatie van Ons voorschreve Plakaet van den 21 September 1725 nader hebben goedgevonden te statueren, zoo als Wy statueren by dezen, dat by continuatie niemand zal vermogen binnen den Lande van Holland en Westvriesland eenige Loteryen, van wat nature, waerde of importantie dezelven ook mogten zyn, aen te leggen of, aengelegd zynde, te continueren, op de boete van zeshonderd Guldens, t'elkens te verbeuren; boven de Confiscatie van het geen zal zyn ingelegd.

Dat wyders niemand zal vermogen eenig Lot of Loten in Loteryen, buiten den Lande van Holland en Westvriesland aengelegd, buiten den zelven Lande te collecteren of doen collecteren, of zoodanig Lot of Loten, het zy geheel of by gedeelten te verkoopen, verhuren, of daer mede eenige Negotie te doen, dezelven ten zynen Huize te laten verwisselen van de eene Classis tot de andere, Lysten van getrokken Pryzen, Premien en Nieten, of eenige andere Notitien, Specificatien en Uitrekeningen, tot de voorschreve Loteryen relatie hebbende, te drukken, doen drukken, uitgeven, distribueren, aenplakken, verkoopen of voor de hand te leggen, Contraboek te houden, en voorts generalyk ietwes te doen, dat eenigszins ter bevordering, directie, collectatie of uitvoering van vreemde Loteryen zoude kunnen specteren, op gelyke boete van zeshonderd Guldens t'elkens te verbeuren, boven de Confiscatie van de Penningen, die zullen zyn gecollecteerd, of, by verkooping, verhuring of eenig ander middel van Negotie daer van zullen zyn geprovenieerd.

Dat ook geene Billietten of Cedullen van Notificatie, wegens het houden van eenige Loteryen, buiten den zelven Lande van Holland en Westvriesland aengelegd, zullen mogen worden gedrukt, aengeplakt of gedistribueerd, hoedanig en in wat voege zulks zoude mogen wezen, op een

boe-

boete van zeshonderd Guldens t'elkens te verbeuren.

Dat wyders de Drukkers van de Couranten, Gazetten of andere publieke Geschriften, in wat tale die zouden mogen wezen gesteld, geene Notificatien van zoodanige Loteryen in dezelven zullen mogen insereren, op gelyke boete van zeshonderd Guldens.

'S GRAVENHAGE. *Plakaet tegen de Vreemde Loteryen en Kansreederyen in Loten.*

Dat ook niemand, wie hy zoude mogen wezen, eenige Couranten, Gazetten of Geschriften, waer in Notificatie van Loteryen, buiten dezen Lande van Holland en Westvriesland aengelegd, zal wezen gegeven, zal mogen verkoopen, distribueren of voor de hand leggen, om gelezen te worden, of doen verkoopen, distribueren of voor de hand leggen om gelezen te worden; op gelyke boete van zeshonderd Guldens.

Dat wyders niemand eenig deel of interest zal vermogen te hebben of te nemen in de Entreprise of Aenneminge van zoodanige Loteryen, of voor eenige Entrepreneurs of Aennemers daer van borge te blyven; op een boete van tweeduizend Guldens.

Verbiedende voorts mede wel expresselyk het oprechten van Kansreederyen en alle andere inventien, hoe genaemd, waer door een Lotery in een Lotery werd geintroduceerd, mitsgaders met de genen, die opgerecht zouden mogen wezen, directelyk of indirectelyk voort te varen; mede op een boete van tweeduizend Gudens.

Zullende alle de voorschreve Boeten en Confiscatien worden geappliceerd, een derde voor den Officier, de Calange doende, een derde voor den Aenbrenger, en een derde voor den Armen.

En ten einde aen Onze ernstige intentie des te beter voldaen worde, hebben Wy, eindelyk, nog goedgevonden, allen en iegelyk, zoo wel als de Officieren van deze Provintie, te authoriseren en qualificeren, om tot de Boete en Confiscatie respective, hier voren gestatueerd, tegens alle Contra-

 tra-

's-Gravenhage. traventeurs van dien te mogen procederen, zoodanig dat een Particulier, agerende, de gehele Boete en het geconfisqueerde voor zich zal hebben en behouden.

Lastende en bevelende den Advokaet-Fiskael en Procureur-Generael van Onzen Hove, op de Executie dezes een naeuwkeurig oog te houden.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, begeeren Wy dat deze alomme gepubliceerd en geaffigeerd zal worden, daer het behoort en te geschieden gebruikelyk is. Enz.

W e e s p.

Weesp. IN onze Berichten voor de laetste Louwmaend hebben wy, ten opzichte van de zaek van Dnus *Joannes van Wena*, gezien dat de Heeren Staten dezer Provintie, volgens hunne Resolutie van den 22 der Slagtmaend (*) des voorleden jaers, de Proceduren voor den Hove Provintiael en den Hoogen Rade, hadden gehouden in state en surcheance; en aen den Magistraet van Weesp gelast die ordre te stellen, dat de Predikant van Wena, hangende de Deliberatien van hunne Ed. Groot Mog. en tot derzelver nadere ordre, zich van het Prediken en alle de verdere deelen van den Dienst zoude onthouden; waer van ook kennis aen den Kerkeraed van Weesp gegeven werd (†). Sedert is door hun Ed. Groot Mog., den 14 dezer Bloeimaend, op dit stuk de volgende Resolutie genomen:

De

(*) Op bladz. 51 hier voren, regel 1, staet 27 der Slagtmaend, 't welk blykt een Drukfeil te zyn.

(†) Zie hier voren bladz. 50—53, 96—100.

DE Raedpensionaris heeft ter Vergaderinge gerapporteert de Considerantien en het Advis van de Heeren van de Ridderschap, en verdere hun Ed. Groot Mog. Gecommitteerden, hebbende, in gevolge en tot voldoeninge van hunner Ed. Groot Mog. Resolutie commissoriael van den 13 Maert dezes jaers, met Heeren Commissarissen van de beide Hoven, geëxamineert den Requeste, door de Classis Amsteldam, op den 6 November 1754, aen hun Ed. Groot Mog. gepresenteerd, houdende, in substantie, dat zy Supplianten, zich zelven bevindende in een allerbekommerlykste omstandigheid, en in vele opzichten, zoo zy vermeenden, ten allerhoogsten bezwaerd door een Mandament Pœnael, dat by Heeren Commissarissen van den Hove van Holland, den 1 November 1753, was verleend aen *Joannes van Wena*, Predikant te Weesp, zich zelven, op den 7 November 1753, by Requeste hadden geaddresseert aen hun Ed. Groot Mog., en de zake daer by in derzelver aerd en omstandigheid ampel voorgedragen, met verzoek, onder anderen, dat het voorsz. Mandament Pœnael mogte worden ingetrokken of gesteld buiten effect; zynde by den voorsz. Requeste van den 7 November 1753, waer toe by Requeste van den 6 November 1754 wierd gerefereerd, geposeerd geweest: WEESP. *Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.*

Dat *Catharina Jacoba van Bruggen*, minderjarige Dochter, geadsisteerd met haer Vader en Voogd *Jan van Bruggen*, Burgemeester en Raed van Weesp, mitsgaders, voor zoo veel des noods, de voornoemde *Jan van Bruggen* zelf, in qualiteit als Vader en Voogd over zyne gemelde Dochter *Catharina Jacoba van Bruggen*, op den 25 April 1752, van den Hove van Holland hebbende geimpetreert Mandament van Rauactie, disponerende tegens *Joannes van Wena*, Predikant te Weesp voorn., en tenderende ten einde gemelde Predikant *van Wena*, by Sententie van den Hove, zoude worden gecondemneerd om de pretense Trouwbeloften en alle zoodanige andere

en-

WEESP.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

engagementen van Huwelyk, als de eerste Impetrante aen hem, zoo mondeling als schriftelyk, gegeven of met hem gemaekt mogte hebben, te zien verklaren invaliden en naer rechten onbestaenbaer enz., den 19 May 1752, uit krachte van het voorsz. Mandament, na dat het zelve behoorlyk was geëxploicteerd, ter Rolle van opgemelden Hove was eisch gedaen, en den 12 Juny 1752, door gemelden Predikant *van Wena*, na allegatie van vele middelen en positiven, alvorens in de voorsz. zaek te antwoorden in conventie, gedaen zynde eisch in reconventie, en geconcludeerd dat de voorsz. Impetrante zoude worden gecomdemneerd met hem *van Wena* naer de Wetten dezer Landen te trouwen, en met hem te leven als een Echte Vrouw betaemt; en dat de tweede Impetrant haer Vader zoude worden gecondemneerd het zelve te gehengen en te gedogen, en voorts in conventie genomen contrarie conclusie; den 4 July 1752, van wegens de voorn. Impetranten en Verweerders was gediend van een Conclusie van antwoord in reconventie, en Replicq in conventie, en daer by ten laste van den voorn. Predikant *van Wena* geposeerd woordelyk:

Art. 11. Dat hy nog veel minder reden hadde om op zyn gedrag, gedurende den tyd dat hy tot Weesp gestaen hadde, te glorieeren,

12. Zullende ter zyner tyd wel consteren

13. Dat dien aengaende aen de Impetranten en Verweerders waren voorgekomen zoodanige zaken en omstandigheden,

14. Dat het de onbegrypelykheid zelf was, dat de Gedaegde en Eisscher, wetende dat die zaken en omstandigheden aen de Impetranten en Verweerders ten vollen waren bekend,

15. Het durfde risiqueren, en de Impetranten en Verweerders genoegzaem als forceerde,

16. Dat die zaken en omstandigheden door de

de Impetranten en Verweerders niet langer wierden geceleerd,

17. Maer daer van de bewyzen ter zyner tyd onder het oog van den Rechter worden gebragt.

WEESP. *Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.*

En voorts daer by in reconventie antwoordende, genomen contrarie conclusie, en in conventie gepersisteerd voor Repliek.

Dat den 19 July 1752, van wegens den voorn. Predikant *van Wena* zynde gediend van Repliek in conventie en Dupliek in reconventie, en daer by ten opzichte van het voorschrevene mede *verbotenus* was geposeert,

Art. 25. Zoo worden nog te minder by den Gedaegden en Eisscher geredouteerd

26. De hatelyke insinuatien, die de Impetranten en Verweerders, of wel liever de tweede Impetrant en Verweerder verders bedektelyk van des Gedaegden en Eisschers Persoon en gedrag (ware het doenlyk) trachten te geven,

27. Als zullende op zyn tyd wel blyken

28. Dat dezelve, of niet van het onderzoek ten dezen,

29. En dus alleen maer uitgedacht scheen om eenige couleuren aen zyne gansch ingratieuse sustenuen en voorgevens te geven,

30. Of dat, by aldien de tweede Impetrant en Verweerder zich daer over de censure wilde aenmatigen, of zich als Accusateur van den Gedaegden en Eisscher daer omtrent wilde opdoen,

31. En die quasi tot nog toe geceleerde zaken en omstandigheden onder het oog van den Rechter brengen,

32. De Gedaegde en Eisscher zich wel op zyn tyd tegens alle calumnieuse voorgevens, al ware het van den tweeden Impetrant en Verweerder onverhooptelyk zel-

WEESP. zelf, by rechtelyke wegen zoude weten te verzetten.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

En voorts daer by in reconventie voor Repliek en in conventie voor Dupliek was gepersisteerd.

Dat den 21 July 1752, de voorsz zaek ter Rolle van den Hove zynde voldongen en verdragen, na voorgaende wisselingen van Inventaris en Stukken, te bepleiten in het Collegie van den Rade, ten pericule van de Impetranten en Verweerderen, den 24 July 1752, by den voorsz. Hove, op den Requeste, ten dien einde door de Impetranten en Verweerders gepresenteerd, by Appoinctement was geordonneerd de voorsz. zaek, den 25 September 1752, in den Rade voorn. te bepleiten, en Partyen inmiddels gelast van Inventaris en Stukken te wisselen; van welk Request en Appoinctement ten zelven dage aen den Procureur van den voorn. Predikant *van Wena* was geleverd Copie, die het zelve hadde overgenomen onder expresse protestatie van faiten.

Dat sedert dien tyd ten laste van den voorn. Predikant *van Wena* waren verspreid verregaende en zeer nadeelige geruchten, welken ook wel waren gekomen ter ooren van de Classis van Amsteldam, immers van zommige Leden der zelve, dan dat een ieder was uitziende gebleven wat daer van door den tyd zoude openbaer worden.

Dat de Supplianten echter niet konden verbergen, dat zy met de uiterste bevreemding waren aengedaen geweest, als zy hadden vernomen en uit authentieke stukken gezien, hoedanig de voorsz. zaek was getermineerd en afgedaen geworden, en wel namentlyk,

Dat de voorn. Impetranten en Verweerders onder anderen, tot probatie van derzelver voorsz. gemaekte positiven, op derzelver Inventaris van Stukken hadden geproduceert, eenige eigenhandige originele Missiven van den voorn. Predikant *van Wena* niet alleen, maer verder *sub* Littera G. A. en vervolgens tot 12 *locis* negen Briefjes, welke daer by gezegd worden mede zyn eigenhandige

ge Briefjes, door den Predikant *van Wena* aen zekere getrouwde Vrouw, binnen de Stad Weesp geschreven; en dat zy daer by verder hadden vernomen, dat, na dat de voorn. Predikant *van Wena* daer van door deszelfs Practisyns hadden verzocht en bekomen visie, dezelve had kunnen goedvinden, den 31 October 1752, (en wel na dat hy *van Wena* wist dat de Supplianten bereids kennis hadden bekomen van den gruwelyken inhoud van de voorsz. negen Briefjes, waer van hy by de voorsz. Inventaris openlyk als de Schryver en Autheur was voorgedragen, van welke Briefjes de Supplianten Copyen Authentiek, nevens dezelve hunne Requeste hebben gevoegt) na het posereu van eenige middelen, om zoo het schynt aen zyn doen eenige couleur te geven, te doen een declaratoir, renuntiatie, presentatie en acceptatie, in substantie overeenkomende met het geen, waer toe het voorsz. Mandament van Rauactie en opgevolgde eisch was tenderende.

WEESP. *Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.*

Dan dat dewyl de voorsz presentatie door Partyen niet wierd geaccepteerd, en daer door mitsdien niet konde worden geprævenieerd om de zaek en de voorsz. gedane productie te doen komen onder het oog van den Hove, te minder, om dat de Party insteerde op den voortgang van de Pleidooi, (welkers dag bereids verlopen was) en tot dien tyd nog niet had kunnen gehouden worden, de voorn. Predikant *van Wena*, op den 5 December 1752, had gedaen inhereren het Declaratoir, Renuntiatie, Presentatie en Acceptatie, waer van op den voorsz. 11 October bevorens ter Rolle van den Hove was gediend, en dezelve te amplieren, en te doen een nadere Presentatie van bereid en te vrede te zyn, om te betalen de kosten in de voorsz. instantie gevallen, (des noods) ter tauxatie van den Hove; dat daer op was gevolgd, dat de Impetranten en Verweerders voorn., den 11 December 1752, het voorsz. Declaratoir, Renuntiatie, Presentatie en Acceptatie, mitsgaders de nadere Presentatie hadden geaccep-

WEESP. cepteert, en daerop, volgens verzoek, *hinc inde* gedaen, condemnatie by den voorsz. Hove was gedecerneert, en de voorsz. zaek aldaer gefinieert.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

Dat het al inmiddels, en wel op den voorsz. 2 October 1752, was komen te gebeuren, dat door een Lidmaet der Gereformeerde Gemeente te Weesp, aen de Supplianten zeer zware Klagten en Beschuldigingen tegen den Predikant *van Wena* waren ingebragt, die hy wilde verificeren met verscheiden authentieke Brieven, enz.; dat de Supplianten die aenklagten en de Papieren, daer toe behorende, in een Commissie hebbende onderzocht, voorts hadden geoordeelt, dat de zaek ter eerster instantie behoorde tot den Kerkeraed van Weesp.

Dat de Beschuldigingen behelsden zaken van het uiterste gewicht, waer van al voor lange kwade geruchten tot groote ergernis hadden gerouleert, en dat de Beschuldigde ook was een Lid van de Classis, waerom de Classis per Missive van voorsz. Aenklagten aen den Kerkeraed tot Weesp kennis hadde gegeven, en dezelve gelast, dat de Kerkeraed voorn. onderzoek zoude doen aengaende de waerheid of valschheid der gemelde Beschuldigingen.

Met geen ander gevolg, dan dat, niettegenstaende de voorsz. Kerkeraed, al op den 27 December 1752, hadde in handen gehad Copyen authentiek van de voorsz. negen Briefjes, en dat op den 3 January 1753, de Briefjes ter hunner requisitie *in originali* aen dezelve waren overgegeven, dezelve, wel verre van daer in te procederen en handelen, zoo als, naer de gedachten van de Classis, volgens Kerkenordeninge behoorde, om zoo grove ergernis naer vereisch tegen te gaen en te straffen, daer in gehouden een zoodanig gedrag, als aen hun Ed. Groot Mog. uit de Extracten authentiek, nevens den Requeste gevoegd, zoude komen te blyken; en waer omtrent de Supplianten niets verders gewaegden, als dat zy Supplianten vermeenden daer door bevoegd te zyn de

Ker-

Kerkeraed zelf voor de Classis te hooren, en hun gehouden gedrag te mogen beoordeelen. WEESP.

Dat de Classis een zoo grove Ergernis en Boosheid, aen een van derzelver Medeleden te last gelegd, moetende onderzoeken, en niet onverschillig kunnende aenzien het gedrag, in die zake by den Kerkeraed gehouden, hadde geresolveert den Predikant *van Wena* (welke gedurende al dien tyd van de Classis was afgebleven en zyn posten niet waergenomen, niettegenstaende dezelve by Missive, dato 9 January 1753, daer toe, uit den naem van de Classis, was aengemaend) zelfs voor hun in de Classis van May 1753, gelyk ook den Kerkeraed van Weesp voorn., te doen citeeren. *Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.*

Dat den 7 May 1753, aen de Classis was ingekomen een Brief van den voorn. Predikant *van Wena*, als ook een van den Kerkeraed, zich excuserende om voor de Classis te compareren, daer toe bybrengende (zoo de Supplianten vermeenden) ongegronde redenen, met bewoordingen, waer over de Classis zich geërgerd vond; en dat zy daer op geresolveert hadde, ten tweedenmale, zoo wel den Kerkeraed als den Predikant *van Wena*, voor hun te citeeren tegens den 4 Juny 1753, doch dat de voorn. Kerkeraed noch de Predikant *van Wena* weder niet waren gecompareert, maer zich daer van nader met een Brief hadden geëxcuseert; waer op de Classis hun voor de derdemael hadde geciteert, met uitdrukkelyke protestatie van alle onheilen, welken uit het achterblyven by continuatie zouden kunnen voortkomen.

Dat daer op verder was gebeurd, dat de voorn. Predikant *van Wena*, welke alomme tot daer toe was gebleven, wel verre van te durven ontkennen dat hy was de Autheur en Schryver van die voorsz. negen Briefjes, maer ignorerende quasi wat actie, en door wien of welken Persoon daer uit wierde gemaekt; en daer van geinformeerd wezende, hadde bestaen den Persoon van *Jan Daniel Thurst*, dewelke de voorsz. schandaleuse

Weesp. *Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.*

en Godönteerende negen Briefjes aen den Kerkeraed had overgegeven, te dagvaerden voor Schepenen der Stad Weesp, en hy, *van Wena* by eisch aldaer hadde gedaen zeggen, dat, offchoon hem Eisscher onbewust ware ietwes met den Gedaegden uit- of openstaende te hebben, de gemelde Gedaegde echter van zich hadde kunnen verkrygen om te vanteren, even als ware hem Gedaegden eenige actie of sustenue tot laste van hem Eisscher competerende; en daerop verder geconcludeert, dat hy *Thuret* zoude worden gecondemneerd, om alle zoodanige actie of sustenue, als hy vanteerde tot laste van hem *van Wena* te hebben, binnen den tyd van zes eerstkomende weken voor Schepenen te Weesp te institueren, op pœne van een eeuwig zwygen en silentium; waer tegens de voorn. *Thuret* hadde geconcludeert, ten fine van niet ontvankelyk en tot absolutie van de instantie met de kosten, en, dien onverminderd voortgaende, genomen contrarie; zynde die zaek verder *persistendo* voor Re- en Dupliek voldongen den 3 April 1753.

Dat, de voorn. Predikant *van Wena* daerop hebbende weten te obtineren een Dispositie van den Magistraet te Weesp, waer by de Kerkeraed wierd geinterdiceerd met de zaek van de voorn. Partyen voort te gaen, zoo lange die by den weereldlyken Rechter niet zoude wezen getermineerd, de Kerkeraed daer in quasi hadde berust, even als hadde zy nu tegens de voorsz. Ergernis naer behooren gewaekt, en dat zy daer in niet verders zoude kunnen doen; waer van dezelve, na de eerste Citatie voor de Classis, aen de Classis wel kennis hadde gegeven, zonder byvoeginge nochtans van de Resolutie des Magistraets, by hun voorgewend, dan dat, dewyl de Classis vermeende in het gedrag des Kerkeraeds niet te kunnen berusten, maer den Predikant *van Wena* en den Kerkeraed te moeten hooren en spreken, daer op gevolgd waren de voorsz. tweede en derde Citatien voor de Classis, aengezien de Classis met

bei-

beide, zoo wel den Predikant *van Wena* als den Kerkeraed, te verhandelen hadde zaken, die geenszins zouden concerneren den voorn. *Thuret*, maer hoofdzakelyk daer op zouden moeten uitkomen; namentlyk, over de Ergernis, welke hun voorgekomen was dat de Predikant *van Wena* hadde gegeven, zoo door het schryven van de voorsz. negen schandelyke Briefjes en een menigte andere van die natuur, welken de Kerkeraed mede wel hadde kunnen machtig worden, (maer die nu waren in handen van de Classis) zoo hy dezelve als de zynen, by hem geschreven, moeste erkennen; en ten opzichte van den Kerkeraed, dat, die negen vuile stukken onder derzelver oog gebragt zynde, eerst by Copyen authentiek, en naderhand in originali, dezelve dien aengaende niet hadde gehandelt, zoo als zylieden voor de eere Gods en het nut der Kerke hadde behooren te doen, ja dat zy vele andere diergelyke Briefjes, hun aengeboden, niet eens hadde opgeëischt of ingezien.

WEESP. Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

Dat de Suppliantes daer op met de alleruiterste bevreemding hadden moeten ondervinden, dat de gemelde Predikant *van Wena*, in plaetse van zich over de voorsz. hem ten laste gelegde gruwelen (des mogelyk) te verontschuldigen, of daer over deszelfs berouw en leedwezen te betoonen, en zich te submitteren aen den Kerkelyken Rechter, wiens oordeel over wangedragingen hy niet kon of mogt ontgaen, nog die vrymoedigheid had gebruikt om zich te addresseren aen den Hove van Holland, en zulks aen dien zelfden Rechter, wiens oogen hy hadde afgekeert van de voorsz. negen hem ten laste geproduceerde Briefjes, en tegens de Supplianten te verzoeken Mandament Poenael.

Dat daer op by Appoinctemente, in dato den 29 Juny 1753, aen de Supplianten geinsinueerd den 7 July 1753, zynde geordonneerd een Comparitie voor Heeren Commissarissen uit gemelden Hove, tegens den 18 July 1753, (van welk Request en Appoinctement Copyen authentiek nevens

WEESP. den voorsz. Requeste waren gevoegd), de Suppli- anten door hunne Gecommitteerden op de geordonneerde Comparitie eerbiedshalven waren verschenen, in gedachten dat een voordragt der zake, en de eige positiven van het Requeft om Mandament Pœnael, genoegzaem waren om te doen zien de ongefundeerdheid en verkeerden toeleg van het voorsz. verzoek; doch dat hun Supplianten Gecommitteerden bericht zynde, dat op een Verzoek van die nature moeste worden gepleit, zy daer toe dan ook Practisyns hadden aengezogt, en dat die zaek op de voorsz. Comparitie gedeeltelyk was afgepleit, wanneer de absentie van den Predikant *van Wena*, Requirant van dat Pœnael, occasie hadde gegeven dat die Comparitie was gecontinueerd tot Woensdag na de groote Vacantie, zynde den 5 September 1753. En daer op, den 22 July 1753, door den Kerkeraed aen de Classis was gezonden een Resolutie, by Burgemeesteren en Schepenen der Stede Weesp op den 27 Juny bevorens genomen, waer van Copye authentiek mede nevens den voorsz. Requeste is overgelegd.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

Dat de voorsz. nadere geordonneerde Comparitie ook als doen in de tegenwoordigheid van den voorn. Predikant *van Wena* was gehouden, met dat gevolg, dat de Heeren Commissarissen, hebbende gedaen en aengedrongen diverse Propositien, en wel eerst om, ware het mogelyk, de gehele zaek te schikken en buiten verder eclat te houden, dan waer van de onmogelykheid door of van wegen der Supplianten Gecommitteerden zynde aengetoond, was daer van afgegaen, maer verder geproponeerd de differenten over het voortgaen of niet voortgaen van de Classis te schikken, door het bepalen van zekeren tyd; dat hun Supplianten Gecommitteerden daer op hadden gedeclareert niets anders *in mandatis* te hebben, dan om aen te dringen dat het verzochte Pœnael mogte worden ontzegd en gewezen van de hand, te meer om dat zy declareerden, dat het gene de

Sup-

Supplianten met den Predikant *van Wena* en den Kerkeraed van Weesp hadden te verhandelen, geene gemeenschap hadde met de Verschillen en Procedures, die hy *van Wena* met den voorn. *Thuret* hadde uitstaende; dat het de Classis was onverschillig, of *Thuret* een Actie institueerde of niet; dat de Classis moest waken en yveren tegens Ergernis en Boosheid, ook dan, wanneer daer in by eenigen Kerkeraed niet naer derzelver importantie wierde gewaekt, en dat zy mitsdien vermeende, ter zake voorschreve, te rechte den gemelden Predikant *van Wena* en den Kerkeraed van Weesp, ten derdemael, voor de Classis geciteert te hebben; voegende daer by, dat, zoo gemelde Predikant *van Wena* of de Kerkeraed vermeende bezwaerd te zyn by het gene door de Classis bereids was of stond te worden gedaen, dezelve daer tegens Kerkelyk moeste voorzien; dat de voorsz. Comparitie was afgebroken, om nader te worden hervat tot het afpleiten op het Pœnael, en daer toe, op den 24 September 1753, weder van wegen de Supplianten verzoek zynde gedaen, de verdere Pleidooi was opgehouden; door dat de Practisyns van den Requirant, quasi hun Meester hadden gepermoveert tot het bepalen van zekeren tyd enz., en dat zy zouden overgeven een Project-Verbael; dat daer tegens van wegens de Supplianten zynde geinsteerd op Dispositie, den 27 September 1753 weder was gehouden Comparitie, en door de Practisyns van den Predikant *van Wena* (quasi op approbatie van hunnen Meester) overgegeven het Project Verbael, nevens den voorsz. Requeste gevoegd; dat der Supplianten Procureur daer op hadde blyven insteeren op Dispositie, en niet, dan op goedvinden van Heeren Commissarissen, overgenomen hadde het voorsz. Project-Verbael; dat van alle het zelve aen de Classis, den 1 October 1753, omstandig zynde raport gedaen, hadde dezelve geresolveert deze zaek (des noods) in derzelver omstandigheden aen hun Edele Groot Mog. te moeten voordra-

WEESP.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

WEESP. dragen, zoo om te doen zien dat het was buiten hunne schuld, dat de Predikstoel wierd beklommen en de heilige Sakramenten in de Kerke Gods by continuatie bediend door een Leeraer, welken ten laste was liggende, dat hy zoude zyn de Schryver van zulke godlooze, vuile en ergerlyke Briefjes, en dat hy schuldig zoude zyn aen de voorgaende Wangedragingen en Boosheden; daer in voorkomende, en welke zich daer van niet hadde kunnen of willen zuiveren, ja die op een bespottelyke wyze handelde als hy daer over voor den Kerkeraed was verschenen, met quasi te vragen, wie is myn Beschuldiger? welke de misdaed? en wie daer door beleedigd? als ook om te doen zien, hoedanig by den Kerkeraed van Weesp daer in was gehandeld, niettegenstaende dezelve te meermalen was aengemaend en ernstig daer toe verplicht, dat de Ergernis geweerd en de Eere Gods bevorderd wierd, en dat zy daerom hadde geresolveert die zaek zelf by de hand te nemen.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

Houdende het laetstgepresenteerde Request verder, dat, op den voorsz. Requeste, door de Suppliänten, op den 7 November 1753, aen hun Edele Groot Mog. gepresenteerd, zynde gevolgd hun Edele Groot Mog. Resolutie, in dato den 8 Maert 1754, en daer by aen de Suppliänten gepermitteerd om hun bezwaer door den weg van Justitie te kunnen en te mogen *allegeren*, de Suppliänten hun Appel van de concessie van het voorsz. Mandament hadden gedaen interjecteren, en hunne grieven aen den Hove van Holland dadelyk overgegeven; en dezelven niet wezende gerepareerd, hun geïnterjecteerde Appel by den Hoogen Rade in Holland vervolgd, met dat succes, dat, by Sententie van den Hoogen Rade, in dato den 27 July 1754, was te niet gedaen de voorsz. Dispositie van den Rade Provinciael, en dienvolgende gerevoceerd het Mandament Pœnael, daer by verleend, en aen den voorsz. Predikant *van*

Wena

Wena, op deszelfs verzoek aen den Rade Provintiael gedaen, als nog verleend *nihil*.

Dat de Suppliantem vervolgens, verplicht zynde met de voorgemelde zaek voort te gaen, en daer in te handelen volgens Kerkelyke Wetten en Ordonnantien, by hun Ed. Groot Mog. tot behoudenisse van de reine hervormde Leere, en den eerlyken en onbesproken wandel dier genen, die dezelve prediken en de Sakramenten en Bondzegelen bedienen, vastgesteld, zy Supplianten, op de voorsz. zake delibererende, hadden geresolveert den voorn. *Joannes van Wena* by provisie te suspenderen van alle de deelen van zyn Dienst, blykende by Extract van het verhandelde op de Classis, in dato den 7 October, daer nevens gevoegd (*).

Wena.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

Dat of wel, naer de gedachten van de Supplianten, niemand ter weereld bevoegd was tegen te gaen dat gene, dat by Sententie van den Hoogen Rade, hier voren gemeld, was gedecideerd, en met één woord gezegd hier in bestond, dat de Supplianten met hunne Citatien en begonnen Kerkelyke Procedures, ten Processe gemeld, konden en vermogten voort te gaen, en dat de genen, die vermeenden daer by bezwaerd te zyn, konden en moesten provoceren aen hooger Kerkelyke Vergadering, het nogtans aen den Kerkeraed van Weesp had kunnen behagen zich te addresseren aen den Hove van Holland, en te verzoeken Mandament van Maintenue; op welk verzoek geordonneerd zynde te compareren den 3 October 1754, die Comparitie, door dat de Supplianten van dat verzoek geen kennis hadden kunnen bekomen, was gecontinueerd tot na de zoogenaemde Vinken-Vacantie.

Dat, de Supplianten op den 7 October 1754 vergaderd en de voorsz. Suspensie zynde gearresteerd, het aen den gemelden Kerkeraed van Weesp had kunnen behagen al wederom zich te addres-

se-

(*) Zie deze Suspensie hier voren, bladz. 39.

WEESP. feren aen den Hove van Holland; en te verzoekzoeken Mandament van Complainte; welk Mandament by Heeren Commissarissen, ter Rolle van den Hove gecommitteerd, zynde verleend, de Supplianten daer tegens hadden verzocht en van den Hoogen Rade in Holland, na vooraf geordonneerde Comparitie met surcheance, geobtineerd Mandament Pœnael, in dato den 29 October 1754 nevens den Requeste gevoegd.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena,

Dat de voorn. Predikant *Joannes van Wena*, zich feitelyk verzettende tegens de voorschreven Suspensie, en de Supplianten dat niet kunnende noch mogende aenzien, zy Supplianten zich daer over by Requeste aen den Hoogen Raed in Holland nader hadden geaddresseert, en verzocht een Authorisatie *de facto*, zoo als uit den Copy-Requeste, daer nevens gevoegd, al mede was consterende.

Dat het al verder was gebeurd, dat de voornoemde Kerkeraed van Weesp, niet defererende aen het voorn. by den Hoogen Rade verleende Mandament Pœnael, aen hun tydig geëxploicteerd, de Supplianten genoodzaekt waren geweest om van den gemelden Hoogen Rade te verzoeken Mandament van Attentaten Pœnael, het welk aen de Supplianten, overeenkomende den pressanten nood, met zoo veel promptitude was verleend, dat het zelve Mandament van Attentaten Pœnael, in dato den 3 November 1754, mede daer nevens gevoegd, nog was geëxploicteerd op Maendag den 4 November 1754, voor het uur, tegens het welk de Supplianten ten tweedemale waren gedagvaerd, om te compareren in cas van Complainte.

Dat de Supplianten met reden wel hadden verwacht, dat, uit krachte van het voorsz. Mandament van Complainte, niet zoude zyn voortgeprocedeerd; doch met de alleruiterste surprise hadden vernomen, dat Heeren Commissarissen van den Hove van Holland, op den 4 November 1754, hadden verleend Default, en voor het profyt van dien gedecerneert

Retabliffement enz., alles blykende uit de Dagvaerding, mede nevens den Requeste gevoegd. Waer:

Dat de Suppliauten boven dien waren gegyzeld tegen den 6. November 1754, om te voldoen aen het gedecreteerde Retabliffement, en daer uit te gemoet zagen verdere zeer onaengename gevolgen, die zy Supplianten vermeenden dat hun niet stonden te lyden, en grootelyks zouden kunnen strekken, om niet alleen de Supplianten, maer ook derzelver Vrouwen en Kinderen, aen gevaerlyke alteratien te exponeren, en dat wegens een zaek, die zy als Herders en Opzieners der Kerke verpligt waren geweest te doen, wilden zy zich niet schuldig maken, om den toorn Gods over Land en Kerke te verwekken.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

Verzoekende derhalven, dat het Hof van Holland mogte worden aengeschreven en gelast met de voorsz. Proceduren van Complainte niet verder voort te gaen of doen voortgaen.

Hebbende de gemelde Heeren, hun Ed. Groot Mog. Gecommitteerden, ingevolge van de voorsz. Resolutie Commissoriael van den 13 Maert dezes jaers, mede geëxamineert het Bericht van den President en Raden van den Hove, den 15 January dezes jaers, op den voorsz. laetstgepresenteerden Requeste, ter Vergadering ingekomen, gelyk ook het Contra-Bericht van den President en Raden van den Hoogen Rade, op den 13 Maert, daer aen volgenden, ingekomen.

En hebbende verder ook reflectie gemaekt op hun Ed. Groot Mog. Resolutie van den 22 November 1754, ingevolge van dewelke aen den Magistraet der Stede Weesp is aengeschreven en gelast, om, op het ontfangen van dezelve aenschryvinge, die ordre te stellen, dat de voornoemde *Joannes van Wena*, hangende de Deliberatien van hun Ed. Groot Mog., en tot derzelver nadere ordres, zich van het Prediken en alle verdere deelen van den Dienst kome te onthouden.

Waer op gedelibereerd en in achting genomen zynde, aen de eene zyde, het groote Eclat, het welk

WEESP. deze zaek, zoo in deze Provintie als daer buiten, heeft gemaekt, en dat het tot Weering van Ergernisse hoognoodig is, dat over de beschuldigingen, tot laste van den meergemelden *Joannes van Wena* ingebragt, hoe eerder zoo beter een finael oordeel worde geveld, en dat, ten dien einde, zoo veel mogelyk, worde afgesneden al het gene daer aen hinderlyk zoude kunnen zyn; en, aen de andere zyde, dat, voor de conservatie van het respect van de Justitie, dienstiger is dat het Verschil, in dezen tusschen de beide Hoven ontstaen, door eenig Expedient, dan door een positive Decisie van het Verschil zelf, worde getermineerd; en dat ook de ordinaris Rechter te Weesp, zoo door de verregaende Verdeeldheden en Troubles, dewelken bereids sedert een geruimen tyd wegens de zaek van den voorn. *van Wena*, met al het gene daer op gevolgd is, niet alleen in de Gemeente, maer ook in de Regeringe, gerezen zyn, als door de byzondere omstandigheden, waer in het geheele werk zich althans bevind, niet in staet is om de voorsz. salutaire oogmerken te bereiken; is om die redenen, in het tegenwoordig geval, en zonder dat daer uit, in andere gevallen, eenige consequentie zal kunnen worden getrokken, en zonder daer door ook eenige de minste prejuditie toe te brengen aen het Recht van de beide Hoven, of aen de Privilegien en Gerechtigheden, aen de Stede Weesp en de Ingezetenen van dien competerende, of aen het Recht van de Classis van Amsteldam of van den Kerkeraed van Weesp (alle welke Rechten, Privilegien en Gerechtigheden worden gelaten in haer geheel en ten eenemael onverkort) met eenparige bewilliging van alle de Leden, goedgevonden en verstaen, dat de Cognitie en Judicature over de voorgemelde Beschuldigingen, ten laste van den voorn. *Joannes van Wena* ingebragt, zal worden gedemandeerd, zoo als gedemandeerd word by deze, zoo, ten reguarde van de criminele poursuites, welken daer uit voor den waereldlyken Rechter zouden moeten worden gedaen, als ten opzigte van de

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

Kerkelyke Censure, die daer over zoude moeten worden geoeffend, aen den Weereldlyken en Kerkelyken Rechter respectivelyk, welke daer over, ieder in zyn reguard, in het hoogste Ressort zouden hebben moeten oordelen, en zulks aen den Hoogen Rade in Holland, en aen het Christelyke Synodus van Noordholland, respectivelyk.

Weesp. Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

En is dienvolgende verder goedgevonden en verstaen, dat, zoo veel aengaet de criminele poursuites voor den Weereldlyken Rechter, aen den meergemelden *Joannes van Wena* zal worden vrygelaten, zoo als aen hem vrygelaten word by deze, om, binnen den tyd van zes weken, en zulks uiterlyk voor den 26 Juny aenstaenden, zich, voor den Hoogen Rade in Holland, over de voorgemelde Beschuldigingen, ten zynen laste ingebragt, ter Purge te stellen, om daer op verder voor den Hoogen Rade naer style te worden geprocedeerd; en dat, by faute van dien, de Advokaet Fiskael en Procureur Generael over Holland, Zeeland en Vriesland zal worden gelast, zoo als gelast word by deze, om, indien hy, na te hebben ingenomen en bekomen de vereischte informatien en bescheiden, zoude mogen bevinden dat het Recht van de Hooge Overigheid in deze zoude wezen geconcerneerd, tegen den voorn. *Joannes van Wena*, ter zake van de voorgemelde Beschuldigingen, voor den Hoogen Rade zoodanig te ageren en te procederen, als hy, tot bewaring van het Recht van de Hooge Overigheid, in Justitie zal oordeelen te behooren; wordende de Classis van Amsteldam en de Kerkeraed van Weesp gelast om aen den gemelden Advokaet Fiskael en Procureur Generael, op deszelfs eerste requisitie, ter hand te stellen zoodanige informatien en bescheiden, als ten reguarde van de voorsz. Beschuldigingen onder hen zyn berustende.

En dat wyders het Christelyke Synodus van Noordholland zal worden gequalificeerd en gelast, zoo als gequalificeerd en gelast word by deze, om, indien 'er, na dat de weereldlyke Rechter in

de-

WEESP. dezen zal hebben gedesiingeert, nog eenig verschil met betrekking tot het Kerkelyke, mogte overblyven, het zelve zoodanig te reguleren en termineren, als naer de Kerkelyke Ordres en Reglementen zal worden bevonden te behooren.

Resolutie rakende den Predikant Joannes van Wena.

Blyvende voor het overige hun Ed. Groot Mog. Resolutie van den 22 November 1754, volgens welke *Joannes van Wena* zich tot nadere ordre van hun Ed. Groot Mog. van het Prediken en van alle verdere Deelen van den Dienst moet onthouden, in zyn geheel.

En zal hier van Extract worden gezonden aen de Presidenten en Raden van de beide Hoven van Justitie, aen den gemelden Advokaet Fiskael en Procureur Generael en aen den Bailliuw, Burgermeesteren en Schepenen der Stede Weesp, mitsgaders aen het Christelyke Synodus van Noordholland, aen de Classis van Amsteldam en aen den Kerkeraed van Weesp, gelyk ook aen den Predikant *Joannes van Wena*, allen om te strekken tot derzelver naricht en zich daer naer te reguleren. Enz.

OUDEWATER.

OUDEWATER.

OP den 24 der jongste Louwmaend had *Alexander de Neve*, Roomsch Priester binnen deze Stad, aen de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden in 's Gravenhage Request gepresenteert, waer by hy te kennen gaf, dat hy, door ouderdom, zoo zeer was verzwakt geworden, dat hy niet meer in staet was om alle de deelen van zynen Dienst te kunnen waernemen, verzoekende derhalven dat hun Ed. Mog. hem geliefden te permitteren, om den Persoon van *Franciscus Rogiers*, Roomsch Priester, geboortig van Rotterdam, tot zyne hulpe, als Kapellaen te mogen gebruiken. Dit Request werd door de gemelde Heeren Gecom-

committeerde Raden gesteld in handen van den Heere Mr. *Joan Hugo van Stryen*, Bailliuw van deze Stad, om hun Ed. Mog. daer op te dienen van Bericht; het welk ingeleverd zynde, hebben hun Ed. Mog., by Resolutie van den 3 der laetste Sprokkelmaend, aen den voorn. Priester de Neve gepermitteert, om den gemelden Rogiers tot zyne hulpe, als Kapellaen, in het doen van zynen Dienst, te mogen hebben en gebruiken; mits dat dezelve Rogiers, alvorens eenigen Dienst te mogen doen, zoude moeten voldoen aen het gene, dat volgens Plakaet van hun Ed. Gr. Mog. van den 21 der Herfstmaend des jaers 1730, word gevorderd. In dit Plakaet ordonneren hun Ed. Groot Mogenden „ *I.* dat geene Roomsche „ Priesters zullen mogen Dienst doen, noch „ eenige Priesterlyke Functien oeffenen, zon„ der alvorens toegelaten te zyn by schriftely„ ke Acte van Consent of Toelatinge, welke „ Acte zal verleend worden in de Steden door „ de Burgemeesteren, en ten platten Lande „ door de Heeren, hooge Jurisdictie hebben„ de, en, daer de hooge Heerlykheid is in „ onzen boezem, door de Bailliuwen; welke „ Burgemeesters, Heeren en Bailliuwen zullen „ gehouden wezen zich preciselyk te regule„ ren naer het volgende derde Artikel, in het „ verleenen der voorschreve Acte van Admissie. „ II. Dat geene Priesters, dan geboren Onder„ danen van den Staet der Vereenigde Neder„ landen, en geene geordende Priesters, noch „ Munniken, en in het byzonder geene Jesui„ ten, het zy geprofesside of van de mindere „ ordres, zullen mogen geadmitteerd worden,

OUDE-WATER.

„ maer

OUDE-WATER. „ maer dat dien aengaende zal worden gebleven by de Plakaten en Resolutien van den 17 Augustus 1702, 26 April 1709 en 25 May 1720. III. Dat in de stemhebbende Steden de Priesters zullen moeten, voor dat de Acte van Toelatinge aen hun zal mogen verleend worden, verklaren, op hun Priesterlyk Woord, in plaets van Eede, in handen van Burgemeesteren en onderteekenen met hunne gewoone handteekening, in een Boek, daer toe te houden, dat zy een hertelyken afkeer hebben van het gevoelen der genen, welken leeren dat de Paus of eenige andere Kerkelyke Overheid de magt heeft om de Onderdanen te ontslaen of dispenseren, wegens Ketterye of om eenige andere oorzaek, van den Eed en gehoorzaemheid aen de Burgerlyke Overheid, en dat men geen trouw en onderdanigheid schuldig is aen de genen, die in den Kerkelyken Ban en buiten den schoot van de Roomsche Kerke zyn: En dat zy niet alleen het tegendeel van die Stellingen gevoelen, maer naer hun uiterste vermogen zullen inboezemen aen de Leden van hun Gemeenschap, en dezelven, zoo door hun Voorbeeld, als door hun Leer, zullen vermanen tot gehoorzaemheid aen de Staten en Magistraten, als aen hun wettige Overigheid, en tot een vreedzaem en zedig gedrag. Dat zy boven dien niet zullen contribueren met raed of daed, directelyk of indirectelyk, in eeniger maniere, om door eenig Ingezeten dezer Provintie te doen destineren, beloven of geven eenig Geld of gelds waerde, of wat het ook anders zoude

„ mo-

„ mogen wezen, aen of ten behoeve van eenige Buitenlandsche Kloosters, Kollegien, Seminarien, Kerken of andere Roomsche Gestichten en Gemeenschappen of van de Leden van dien, hoe ook genaemd: En eindelyk, dat zy geenerhande Absolutie, noch Dispensatie van den Paus, of van iemand anders, zullen verzoeken noch aennemen tegen de bovenstaende hunne verklaring en onderteekening of tegen eenig deel of lid der zelve, geen uitgezonderd. IV. Dat, in de verdere Steden en ten platten Lande, de Priesters zullen gehouden zyn te presenteren, aen de Heeren Gecommitteerde Raden van het Kwartier, hunne bovengemelde Acte van Admissie, binnen den tyd van een Maend na het verkrygen der zelve en voor het plegen van eenige Priesterlyke Functien, en in derzelver handen te doen en vervolgens te onderteekenen de Verklaring, in het bovenstaende derde Artikel gemeld, waer van aenteekening zal worden gedaen op de voorschreve Acte, op pœne van nulliteit. V. Dat de Priesters, welken zich zullen onderwinden eenige Priesterlyke Functie in Kerken, Huizen of waer en hoe het zoude mogen wezen, zonder te wezen voorzien van een zoodanige Acte, en zonder te hebben gedaen een zoodanige Verklaring en Onderteekening, zullen verbeuren, voor de eerste mael, een geldboete van vyfhonderd Guldens, en, voor de tweede mael, boven gelyke boete, zullen geconfineerd worden voor den tyd van een jaer. VI. Dat de Roomsche Priesters, reeds in

OVERWATER.

„ func-

OUDE-WATER.

„ functie zynde, insgelyks zullen gehouden „ wezen te doen de bovenstaende schriftelyke „ Verklaring en Onderteekening, binnen den „ tyd van een Maend, na het emaneren van „ het tegenwoordig Reglement, en dat de ge- „ nen, welken, daer toe geciteerd zyn- „ de, zouden mogen weigeren de voorschre- „ ve Verklaring en Onderteekening te doen, „ zonder oogluiking zullen gebannen worden.

„ VII. Dat de bovenstaende Boeten zullen „ komen ten voordeele, voor de eene helft, „ van den Aenbrenger, wiens naem zal gese- „ creteerd worden, des begerende, en voor „ de wederhelft, in de Steden, van den Hoofd- „ Officier, en ten platten Lande van den Bail- „ liuw, aen welken en aen den Procureur Ge- „ nerael van Holland, de Calange en het ver- „ volg der Boeten gegeven word by preventie: „ met speciael bevel aen den Procureur Gene- „ rael van Holland, naeuwkeurig te letten op „ de precise nakoming van dit Reglement, en „ getrouwelyk te informeren de Heeren Ge- „ committeerde Raden in de beide Kwartie- „ ren, respectivelyk, van alle contraventien „ en inkruipingen, daer tegen strydende, „ ook zyn Amt naerstelyk waer te nemen „ tegen de Overtreders, als naer behooren.

„ VIII. Dat zoo door de Heeren Gecom- „ mitteerde Raden, als door de Burgemees- „ ters van de Steden, elk zoo veel hen aen- „ gaet, een Register of Notitie zal gehou- „ den worden van de Acten van Toelatin- „ ge van de Priesteren, en daer van gege- „ ven Extract aen den Procureur Generael en „ aen de respective Hoofd-Officieren, zoo „ menigmael als die het zullen verzoeken.

„ IX.

„ IX. Dat de Roomsche Geestelyken hier te Lande, ontvangende directelyk of indirectelyk, eenige Bullen, Brevetten, Decreten, Mandementen of andere Bevelen, hoe dezelven zouden mogen genaemd zyn, rakende eenige Kerkelyke Zaken of Kerkelyke Personen, en in het byzonder die, welken tenderen om Priesters of andere Geestelyken te dagvaerden, te evoceren, te verplaetsen, te ontzetten of te suspenderen van hunnen Dienst, het zy van het Hof van Rome, van den Nuntius, residerende te Keulen, van den Inter-nuntius, residerende te Brussel, of van eenige andere Geestelyke Overheid, geen gebruik daer van zullen mogen maken, noch die aen iemand zullen mogen communiceren, dan veertien dagen na dat die *in originali* zullen wezen vertoond aen de Gecommitteerde Raden, mitsgaders, zoo veel de stemmende Leden aengaet, aen de Burgemeesters; en indien voor de exspiratie van die veertien dagen niets ter contrarie aen hun word geordonneerd, dat zy alsdan, alvorens daer van gebruik te maken, zullen moeten geven Copye aen den Hoofd-Officier of Bailliuw: alles op een geldboete van duizend Guldens, te verdeelen als boven, en daerenboven op arbitrale Correctie, naer gelegenheid der zaken, in conformiteit van het Plakaet van den 27 Augustus 1702. ODDE-WATER.

„ X. Dat geene Paepsche Kerken, buiten de genen, die 'er jegenwoordig zyn, zullen mogen worden gebouwd, en dat geene nieuwe zoogenaemde Statien, noch meer getal van Priesteren in elke Statie, zullen

OUDE-WATER.

„ worden toegelaten, gelyk ook geene Ker-
„ ken zullen mogen worden vergroot, noch
„ vernieuwd, dan met ſpeciael Conſent, zoo
„ veel aengaet de ſtemmende Steden, van de
„ Burgemeeſteren, en, zoo veel aengaet de
„ andere Steden en het platte Land, van de
„ Heeren Gecommitteerde Raden in het Zui-
„ der- en Noorderkwartier reſpective, na in-
„ genomen bericht van de Hoofd-Officie-
„ ren en van de Ambagtsheeren, daer Am-
„ bagtsheeren van de Gereformeerde Reli-
„ gie zyn. En dat zorg zal worden gedra-
„ gen, dat de Vergaderplaetſen der Roomſch-
„ gezinden in het uiterlyk aenzien aen gee-
„ ne Kerken of publieke Gebouwen gely-
„ ken, noch aen het gemeen in het oog loo-
„ pen. XI. Dat wel ernſtelyk zal worden
„ gelaſt, zoo als gelaſt word by deze, aen de Bail-
„ liuws of Hoofd-Officiers ten platten Lande,
„ met 'er daed te beletten en te ſtooren de Be-
„ devaerten en andere openbare Superſtitien
„ der Roomſchgezinden, en te procederen,
„ als tegen Perturbateurs van de publieke
„ ruſte, tegen de genen, welken zouden mogen
„ beſtaen feitelyke reſiſtentie te plegen, of zich
„ op een inſolente wys, met dreigen of ſchelden,
„ te kanten tegen de Bedienden van de Juſti-
„ tie. XII. En dat boven dien de ſchade of het
„ letſel, dat de Bedienden van de Juſtitie of
„ anderen, in het adſiſteren der zelven, zouden
„ mogen komen te lyden aen Lyf of Goed,
„ door de feitelyke reſiſtentie of door andere
„ inſolentien, betrekkelyk zynde tot het ſtuk
„ van de Religie, zal verhaeld worden ten las-
„ te van de Roomſchgezinde Ingezetenen van

„ het

„ het Dorp of de Jurisdictie, onder welke de re- OUDE-
„ sistentie of andere insolentie gepleegd zal we- WATER.
„ zen. XIII. En eindelyk, dat, in conformiteit
„ van Onze Resolutie van den 29 July 1654
„ en 11 October 1727, alle Roomschgezinde
„ Officiers van de Justitie, Sekretarissen en
„ Gerechtsboden geweerd zullen worden".
Enz. Ingevolge de bovengemelde Resolutie der Heeren Gecommitteerde Raden nu, zoo aen den Heere Bailliuw als aen den Priester de Neve gecommuniceerd, gaf de Bailliuw aen den voornoemden Kapellaen Rogiers eene *Acte van Admissie*, ter voldoeninge aen het IV. Artikel van het bovenaengehaelde Plakaet, om aen hunne Ed. Mog. te worden geëxhibeerd en aldus in zynen Dienst te kunnen treden; gelyk vervolgens in order geschiedde. Waer op volgde dat Burgemeesters dezer Stad, door den Substituit-Bailliuw kennis van deze Aenstellinge krygende, alzoo zy in dezen handel, in 't geheel, niet gekend waren, meenden geledeerd te zyn in hunne Magt en Gezag, als sustinerende dat zy Burgemeesters en niet de Bailliuw, ingevolge het bovengemelde Plakaet, tot het verleenen van zoodanige Acte van Admissie bevoegd waren: weshalven zy zich ook met eene zeer ampele Missive aen hunne Ed. Mog., de Heeren Gecommitteerde Raden, adresseerden; met dat gevolg dat, dit hun schryven weder gesteld zynde in handen van den Heere Bailliuw, om hun Ed. Mog. deswegens te berichten, en zulks in gevolge daer van ook geschied zynde, hun Ed. Mog., op den 10 der jongste Lentemaend, hier over de volgende decisive Resolutie genomen hebben.

OUDE-WATER.

Resolutie wegens het geven eener Acte van Admissie aen Roomsche Priesters.

IS gehoord het Rapport van de Heeren *d'Acquet* en *Baelde*, hun Ed. Mog. Medebroederen in Rade, met en benevens den Raed Advokaet-Fiskael, ingevolge van hun Ed. Mog. successive Appointementen van den 19 February en den 5 Maert, beide dezes jaers, hebbende geëxamineert de Missive door de twee regerende Burgemeesteren der Stad Oudewater, den 17 der voorsz. maend February, van daer aen hun Ed. Mog. geschreven, klagende over het gepasseerde met opzicht tot de Admissie van een Kapellaen van den Roomschen Priester aldaer, en verzoekende te mogen weten hoe zy zich daer in hebben te gedragen, en hoe voor als nu en in het toekomende hun Ed. Groot Mog. Plakaet van den 21 September 1730 voor hun Stad en voor hun mag worden begrepen; en voorts ook nog hebbende geëxamineert het daer op ingekomen Bericht van den Bailliuw Mr. *Joan Hugo van Stryen*, in wiens handen de voorsz. Missive tot dat einde is gesteld geworden, verzoekende de gemelde Bailliuw by zyn voorsz. Bericht, dat hun Ed. Mog. hem als Graeflykheids Officier in zyn wettig gezag gelieven te maintineren.

Waerop gedelibereerd en in achting genomen zynde, dat door de distinctie, dewelke in het III. en IV., als ook in het X. Artikel van het voorsz. Plakaet word gemaekt, tusschen de Steden, stem in Staet hebbende, en tusschen de verdere Steden, en dat de laetstgemelden in de aengehaelde Artikelen worden egael gesteld met het platte Land, de dubiëteit, dewelke in het I. Artikel door de generale uitdrukking *van Steden*, aldaer voorkomende, schynt gevonden te worden, ten ten eenemael word weggenomen; Is dienvolgende goedgevonden en verstaen, dat de Acte van Consent of Toelatinge, waer van een Roomsch Priester of Kapellaen te Oudewater, alvorens eenige Priesterlyke functien te oeffenen, moet zyn voorzien, verleend moet worden door den Bailliuw van Oudewater, en dat die Acte van Admissie

bin-

binnen den tyd van een maend, na het verkrygen der zelve en voor het plegen van eenige Priesterlyke functien, moet worden gepresenteerd aen hun Ed. Mog., en in handen van hun Ed. Mog. gedaen en onderteekend de Verklaring, in het II. Artikel van het voorsz. Plakaet gepresciberd, en dat Burgemeesters van Oudewater, voor zoo verre in het admitteren van een Kapellaen aldaer dien conform is gehandeld, daer in kunnen en moeten berusten, en zich zoo wel als de Balliuw aldaer, daer naer in het toekomende gedragen. OUDEWATER. *Resolutie wegens het geven eener Acte van Admissie aen Roomsche Priesters.*

En zal, tot dat einde, Extract dezer gegeven worden aen den Bailliuw van Oudewater, als mede aen Burgemeesteren aldaer. Enz.

HAESTRECHT.

ZEldzaem is het, zekerlyk, eenen Leeraer in Rechten te betrekken over eene belediging, openbaerlyk iemand zyner Toehoorderen, gelyk men beweeren wil, van den Predikstoel aengedaen. Van dergelyk een Proces echter geeft deze Plaets of Stede een zonderling voorbeeld, waer van wy 't gebeurde, zoo als het ter wederzyde gesteld word, alleen zullen verhalen, met het voorstellen van den Eisch en het Antwoord, door Partyen ten pleidooie gedaen. Wy voegen 'er vooraf nog by, dat het geval, waer uit dit Proces zyn grondbeginsel heeft, gebeurd is den 18 der Slagtmaend des jaers 1753; dat de gene, die zich beledigd rekent, namelyk een Burgemeester dezer Stede, den Predikant alhier, door wien hy zich beledigd achtte, reeds, den 23 dier zelfde Slagtmaend, voor den Gerechte van Haestrecht heeft gedagvaert; dat, de zaek ten principale zullende dienen, in Bloeimaend des voorleden jaers, aen de zy- HAESTRECHT.

HAVE-TRECHT. de van den Predikant toen Statering verzocht is, tot dat hy, door Middelen van Rechten, een Verklaring ten zynen behoeve te Oudewater zou ingewonnen hebben, waer over in de volgende Herfstmaend Decisie gevallen zynde, in Wynmaend een dag is geprefigeerd om de zaek, den 2 der Louwmaend dezes jaers, ten principale te bepleiten, wanneer dezelve, om de overgroote Koude en het flecht Wintersaizoen, weder tot den 10 der Sprokkelmaend, en toen eindelyk tot den 3 van Lentemaend, is gecontinueerd, op welken dag de Pleidooien hunnen aenvang genomen hebben in de Groote Kerk alhier, niettegenstaende deze Plaets een vry aenzienlyk Stadhuis heeft; doch de byzonderheid der zake en de toevloed der Toehoorderen, dien men verwachtte en welke ook ongemeen geweest is, scheen deze ongewoone Gehoorplaets van Rechtsgedingen te vereischen. Uit een der volgende Stukken zal ook blyken, dat de zaek eenigszins haren oorsprong heeft uit eenige sterke Betuigingen van den Predikant tegen het Beroeringswerk, waer van wy voorhenen de Historie breedvoerig verhaelt hebben (*). Doch laet ons het gebeurde met den Burgemeester en den Predikant, uit den Eisch en het Antwoord van Partyen, ter wederzyde ingeleverd, melden. De Eisch, door den Procureur Cornelis Brak gedaen, luid aldus:

COmpareerde voor den Ed. Achtbaren Gerechte der Stede en Lande van Haestrecht Cornelis Brak, als Procureur van C...... v.. R.., Oud-Bur-

(*) Zie ons VI. Deel [1752], bladz. 622—905.

Burgemeester der Stede en Lande van Haestrecht voorsz., wonende aldaer, Eisscher in cas van Injurie ter eenre, op en tegen C....... Æ......., Predikant te Haestrecht voorsz., Gedaegden, in 't voorsz. respective cas, ter andere zyde; en dede zeggen: Dat de Gedaegde zich niet en heeft ontzien om op Zondag, den 18 November dezes jaers, des voormiddags in de Kerke alhier predikende, zyn Aengezigt te wenden naer het Gestoelte, waer in de Eisscher in dezen alleen, zonder iemand anders in het zelve Gestoelte by zich te hebben, was zittende; en met de hand op den Eisscher in dezen wyzende, tot den Eisscher in dezen te zeggen: „ *Myn Heer! lach'er niet om; ik spreek Gods Woord,* „ *en God wil niet bespot wezen; ik zal niet spreken,* „ *zoo lang gy lacht*; en dus openlyk van den Predikstoel en voor de gansche aldaer vergaderde Gemeinte den Eisscher in dezen te insimuleren en te beschuldigen dat hy om Gods Woord, het welk door den Gedaegden in dezen gesproken wierd, zoude hebben gelachchen; mitsgaders dat de Eisscher in dezen daer mede God zelf zoude hebben bespot.

HAESTRECHT.

Eisch tegen den Predikant.

Dat de Gedaegde mitsdien daer mede den Eisscher in dezen op een zeer verregaende en gansch atroce wyze hebbende geinjurieert, de Eisscher al het zelve ook wel degelyk *ad animum* heeft gerevoceert.

De voorn. Procureur, amplierende de middelen van de Citatie, dede wyders zeggen: Dat de Eisscher vervolgens, op den 22 der zelfde Maend November dezes jaers, zynen Zoon W..... v.. R.., by zich hebbende D..... D.... en S.... H......., gezonden heeft aen het Huis van den Gedaegden in dezen, ten einde den Gedaegden onder anderen af te vragen of hy Gedaegde de vorengemelde woorden, ten tyde en plaetse en in voegen vorengemeld, niet hadde gesproken, en of hy Gedaegde daer mede hem Eisscher niet gemeent hadde?

Dat de voornoemde zyn Zoon, met de voor-

HAERSTRECHT. *Eisch tegen den Predikant.*

noemde D..... D.... en S.... H........, ten huize van den Gedaegden gekomen zynde, aldaer gevonden hebben de persoonen van E.... V......, Regerend Burgemeester dezer Stede, A.. v.. d.., D..... en J.. H....

Dat vervolgens de voornoemde zyn Zoon, aen den Gedaegden, in presentie van alle de voorgemelde personen, uit den naem en van wegen zynen Vader, den Eisscher in dezen, gevraegt hebbende of hy Gedaegde, op den voorsz. 18 November, des voormiddags, van den Predikstoel, met wyzinge en aenzien op den Eisscher in dezen, niet en hadde gesproken de woorden, hier voren gemeld; mitsgaders of hy Gedaegde daer mede den Eisscher in dezen gemeent hadde, dan niet, de Gedaegde in den beginne wel gesustineert heeft ongehouden te zyn om op de gemelde vrage te moeten antwoorden; doch echter naderhand zich niet heeft ontzien om openlyk te zeggen, *ja, ik ik heb uw Vader gemeent; en ik zal het nog erger doen.*

Dat wyders de Gedaegde, zich niet contenterende met den Eisscher in zyn persoon, in voegen voorsz., atrocelyk te hebben geinjurieert, ook nog, na eenige verdere woordenwisselingen met des Eisschers voorn. Zoon, zich niet heeft ontzien om, op den voorsz. 22 November, in presentie van alle de voorgemelde Personen, de gansche Familie van hem Eisscher in hare Eere en Reputatie te benadeelen, met aen den voornoemden zynen Zone, in presentie als voren, te zeggen *ik kenne die onbeschaemde Familie van v.. R.. wel.*

Dat de Eisscher, van al het zelve rapport bekomen hebbende, 't zelve insgelyk *ad animum* heeft gerevoceert; en mitsdien genoodzaekt is geworden, tot maintien niet alleen van de Eere en Reputatie van hem Eisscher, maer ook van de Eere en Reputatie van zyne Familie, den Gedaegden voor Uw Ed. Achtb. in Rechten te betrekken, en door middelen van Rechten tot het repareren van alle het gunt voorgemeld is den zelven te constringeren.

Mits

Mits welke en andere redenen, is 't nood, na- HAES-
der ten Procesſe te deduceren, de voornoemde TRECHT.
Procureur, in den name als boven, Eiſch doende,
concludeerde dat de Eiſſcher zal worden verklaerd *Eisch*
zoo in zyn Perſoon, als in zyne Familie, door den *tegen den*
Gedaegden atrocelyk te wezen geïnjurieerd, en de *Predi-*
Gedaegde gecondemneerd dezelve Injurien te bete- *kant.*
ren en te repareren, eerlyk en profytelyk: Eerlyk, mits op zekeren Zondag voormiddag, daer toe by dezen Ed. Achtb. Gerechte te præfigeren, openlyk van den Predikſtoel en voor de vergaderde Gemeente en den Eiſſcher, indien hy aldaer preſent zal willen zyn, verklarende dat hy Gedaegde 't gene voorſz. is onbedachtelyk en tegen de waerheid heeft gezegt gehad, en dat hem Gedaegden het zelve van harten leed is; en ten opzigte van de Injurie aen zyn Eiſſchers Familie, in voege voorſz., aengedaen, mits op zekeren by Uw Ed. Achtb. te bepalen dag en uure, in preſentie van alle de voorgemelde Perſonen, en ingevalle dezelven daer by niet preſent zouden mogen willen zyn, op de Rolle alhier, ter preſentie van dezen Ed. Achtb. Gerechte, verklarende dat hy Gedaegde het zelve onbedachtelyk en tegen de waerheid gezegt heeft; dat het hem Gedaegden van harten leed is; en dat hy Gedaegde van zyn Eiſſchers Familie niet dan alle Eer en Deugd weet; of wel (ingevalle de voorgemelde Concluſie, ten opzigte van de Honorable Amende, onverhooptelyk niet zoude mogen of kunnen volgen, zoo nogthans vertrouwd word van ja, daer op alvorens wel expreſſelyk recht verzoekende en niet dan dien onverminderd voortgaende) met op zekeren Rechtdag, by dezen Gerechte daer toe te prefigeren, op de Rolle alhier te compareren en aldaer ter preſentie van dezen Gerechte en den Eiſſcher, indien hy daer by preſent wil zyn, te verklaren dat hy Gedaegde alle 't gunt by hem, invoegen voorſz., zoo van den Predikſtoel ten opzigte van des Eiſſchers perſoon alleen, als naderhand, ten zynen huize, ten opzigte van des Eiſſchers Familie gezegd is, onbe-

HAESTRECHT. *Eisch tegen den Predikant.*

dachtelyk en tegen de waerheid door hem is gezegd geworden; mitsgaders dat alle het zelve hem van harten leed is; dat hy Gedaegde van den Eisscher en zyne Familie niet anders weet dan alle Eer en Deugd: Profytelyk, met, ten behoeve van de Diakonie-Armen dezer Stede, betalende eene Somme van éénduizend Guldens; zynde de Eisscher bereid om onder Eede te verklaren dat hy Eisscher, om gelyke Somma, noch om meer, noch zelf om al 't goed van de weereld, gelyke Injurien nog eens zoude willen lyden.

Makende voorts mede wel expresselyk Eisch van Kosten van dezen Processe of tot anderen. Enz.

Hier tegen is door Fredrik Luyt, als Procureur van den Predikant, het volgende geantwoord:

Antwoord op den zelven.

COmpareerde voor den Edelen Achtbaren Gerechte der Stede en Lande van Haestrecht, Fredrik Luit, als Procureur van C...... Æ....., Predikant te Haestrecht voornoemd, Gedaegden in cas van pretense Injurie, ter eenre, *contra* C....... v.. R.., Oud-Burgemeester der Stede en Lande van Haestrecht voornoemd, en mede wonende aldaer, Eisscher in 't voorsz. cas, ter andere zyde; en dede zeggen:

Dat de Gedaegde in dezen, op Zondag, den 18 November dezes jaers 1753, des voormiddags predikende en onder anderen ook het werk der Beroeringe bestraffende, de Eisscher zich niet heeft ontzien in 't openbaer te lachchen.

Dat de Gedaegde, zulks ziende en te voren te meermalen gezien hebbende dat de Eisscher lachte, wanneer de Gedaegde het werk der Beroeringe bestrafte, zulks niet langer ongemerkt heeft kunnen passeren; maer zich genoodzaekt vond het zelve te bestraffen, en te zeggen, zonder iemands naem te noemen, *myn Heer, lach 'er niet mede; ik spreek in Gods naem en met zyn woord*; zonder ietwes verder daer by te voegen.

Dat,

Dat, de Eisscher in dezen met lachchen voortvarende, en met zyn hand kwanswys twee à driemalen een dienaer makende, de Gedaegde in generale woorden heeft gezegt, *zoo lang 'er gelachchen word, zal ik niet voortgaen met prediken.*

HARSTRECHT.

Antwoord op den zelven.

Dat vervolgens hier uit al kan worden afgenomen, hoe abusief en bezyden de waerheid de Eisscher, by de middelen van zyne Conclusie van Eisch, heeft gedaen poseren dat de Gedaegde zoude hebben gezegt, *God wil niet bespot wezen; en ik zal niet spreken, zoo lange* GY *lacht*; en daer door *quasi* den Eisscher zoude hebben geinsimuleert en beschuldigt, even als of hy Eisscher God zelf zoude hebben bespot; en waer door dan ook van zelfs vervalt dat de Eisscher, op een zeer verregaende en gansch atroce wyze, pretenselyk door den Gedaegden zoude zyn geinjurieerd, en die gepretexeerde Injurie door den Eisscher *quasi ad animum* zoude zyn gerevoceerd.

Zynde, in tegendeel, uit de middelen van des Eisschers Conclusie van Eisch, meer dan manifest, dat de Eisscher, ingevalle hy door den Gedaegden, op den voornoemden 18 November, waerlyk was geinjurieerd geworden, des neen, die zoogenaemde Injurie op dien tyd niet heeft kunnen *ad animum* revoceren, in consideratie dat hy, Eisscher, zelf poseert dat hy, op den 22 November, daer aen volgenden, zynen Zoon W..... v.. R.. gezonden heeft aen het huis van den Gedaegden in dezen, ten einde den Gedaegden onder anderen af te vragen, of hy Gedaegde de woorden, by den Eisch ter neder gesteld, ten tyde en plaetse, daer breeder vermeld, niet hadde gesproken; en of hy Gedaegde daer mede hem Eisscher niet hadde gemeent; en dus, door die Vrage, duidelyk genoeg te kennen heeft gegeven, dat hy Eisscher zelf niet heeft geweten of de Gedaegde, op den voorsz. 18 November, hem Eisscher, of wel een ander, mogte hebben bedoelt.

De

HAESTRECHT. Antwoord op den Eisch.

De voornoemde Procureur dede wyders zeggen dat de Gedaegde zich niet zal inlaten in een ampel detail van 't gunt op den voorsz. 22 November ten zynen huize is voorgevallen; noch ook in 't breede refconteren al 't gunt de Eisscher heeft kunnen goedvinden daer van, by de middelen van den Eisch, te avanceren; maer alleen daer omtrent zeggen, dat het verhandelde op dien tyd zeer abusief moet zyn gerapporteerd, vermits de Gedaegde door den Zoon van den Eisscher W..... v.. R.., daer over aen zyn huis ondervraegd wordende, in presentie van Getuigen, de woorden, by den Eisch ter nedergesteld, *ik zal het nog erger doen*, zoo in 't geheel niet heeft uitgesproken, noch ook in dien Zamenhang, zoo als de Eisscher komt voor te geven; veel min dezelven tegen den gemelden W..... v.. R.. gebruikt, noch ook jegens den zelven gezegt: *ik kenne die onbeschaemde Familie van v.. R.. wel*; zoo als al het zelve tegen de waerheid aen de zyde van den Eisscher word voorgegeven; ontkennende de Gedaegde voorts wel expresselyk den Eisscher of deszelfs Familie te hebben geinjurieert of eenige intentie te hebben gehad om den zelven te injurieren; en zullende vervolgens met veel fiducie afwachten op wat wyze de Eisscher die gepretexeerde Injurie, *ad sufficientiam Juris*, zal komen te proberen. Enz.

By Repliek en Dupliek is hier over vervolgens ook gepleit, en na het eindigen van het Pleidooi hebben Schepenen van Haestrecht goedgevonden het Advies van neutrale Rechtsgeleerden in 's Gravenhage te vragen; volgens het welke daerna het volgende Vonnis is gewezen, en den 10 der jongste Grasmaend uitgesproken:

Sche-

SChepenen Partyen gehoort en op alles gelet hebbende, ontzeggen den Eisscher zynen Eisch en Conclusie, op en tegen den Gedaegden gedaen en genomen, en compenseren de Kosten, om redenen Schepenen daer toe moverende; condemneren niet te min den Eisscher in de kosten van de Zegelen, die getaxeerd worden op vyftig Guldens.

HAERSTRECHT. *Vonnis in de zaek tusschen den Oud-Burg. en den Predikant.*

Hier tegens zyn door den Predikant de Kosten der gebroken Stoelen en Banken in de Kerk geleden, en de zaek is zonder verder vervolg in rechten gebleven.

ROTTERDAM.

SEdert eenigen tyd hebben de Scheveningers hier meer, dan voorheen, met hunnen Visch langs de straet geloopen, en hoe zeer de Regering, door de klachten der Vischvrouwen bewogen, dit poogde te beletten, 't kost niet helpen: als hun den eenen dag de Visch afgenomen was, kwamen zy, des anderen daegs, echter wederom, waerop eindelyk hun de vryheid gegeven werd om hunnen Visch langs de Huizen te mogen verkoopen, mits zy de voorwaerde volbrengen van eene Publicatie, door de Heeren van de Wet, den 26 dezer Bloeimaend gedaen, tot Alteratie en Ampliatie op de Keure van de Zeevischmarkt; waer in gezegd word; dat, ingevalle die genen, welken hun Visch hier aen de Markt brengen, den zelven, by den Afslag, niet naer genoegen kunnen verkoopen, het hun vry zal staen dien zelf in te mogen mynen, en zy bevoegd zullen zyn den zelven door de Stad te venten; doch zullen in zoodanig geval moeten

ROTTERDAM.

ROTTERDAM. ten hebben een Billiet van den Collecteur van het Pondgeld, ten blyke dat het Recht daer van is voldaen, op verbeurte van den Visch en een boete van zes Guldens; voor welk Billiet aen den Collecteur zal worden betaeld één Stuiver; en zullen gehouden zyn het zelve te vertoonen aen alle de genen, die tot de bekeuringe zyn bevoegd, zoo menigmalen aen hun zal worden gevergd, als mede, wanneer zulks gevorderd word, door de genen, aen wien zy hunnen Visch veilen, op dat uit de dagteekening zou kunnen blyken dat het geen Visch van daegs te voren is. Ook word, in deze Publicatie, tot Ampliatie derzelve, gestatueerd, dat de Burgers aen den Afslag niet alleen maer éénen koop mogen koopen, maer dat die voor hun zelven ook moet zyn; als mede voorziening gedaen, dat de Visch niet ouder mag zyn dan van éénen nacht, en dat bedorven Visch met vallend Water in de Maes moet geworpen worden; en eindelyk geordonneerd, dat zy, die van den Landkant met hun Visch in deze Stad komen, dit zullen moeten doen door de Delftsche Poort, en de Wagenstraet en Keizersstraet recht door moeten gaen, om zoo direct op de Vischmarkt te komen, op verbeurte van hun Visch en een boete van zes Guldens, indien zy het tegendeel doen.

ZEVENHUIZEN.

ZEVENHUIZEN. HOewel ons Vaderland en byzonderlyk de Provintie Holland het genoegen heeft van met een aengename Brandstof, boven andere Natien, verkwikt en geryst te worden, gaet dit echter van Ongemakken verzeld, die

door

door den tyd voor het Gemeene Land lastig worden en velen der Ingezetenen drukken; ten zy eene vaerdige of immers bereidwillige hulp, door hope van voordeel uitgelokt en aengemoedigd, het nadeel herstelle, dat noodwendig moet voortvloeien uit een onderneming, die het Land tot Waterpoelen maekt, welken, behalven dat zy in zich zelven veelal onnut zyn, ook de naburige Landen met Overstroomingen dreigen. Deze omstandigheden, wel waerdig om door welgeaerde Liefhebbers des Vaderlands eens met aendacht ingezien te worden, sporen ons aen, terwyl wy 'er tegenwoordig aenleiding toe vinden, om eens iets van de Venetyen in Holland te zeggen en het stuk van derzelver Droogmakeryen op te helderen. De noodzakelykheid van Brandstof, by mangel van Brandhout, niet aengekweekt door het aenplanten van Bosschaedjen, die men echter wil voorhenen in Holland menigvuldiger geweest te zyn, heeft gewisselyk al vroeg de hulpmiddelen doen aengrypen, die men zag dat de Grond uitleverde, het zy door het Steekturven en het uitdelven van Plaggen, dat nog in zommige plaetsen van Gooiland en in andere Provintien geschied; het zy door het uitbaggeren van de moerige Stoffen, na het afsteken van de bovenste Korst, uit het water, dat Slagturven geheeten word; 't welk, na het opdroogen en bereiden van den bagger, onze Haerdsteden van een bestendiger en tot vele toebereidingen bekwamer Vuur voorziet, dan het Hout immer kan uitleveren. Lichtelyk kan men denken, dat, zoo lang geene Plakaten of Reglementen de Wingierigheid in dit stuk beteugelden, vele ongeregeldheden, hier in, haren

ZEVENHUIZEN.

ZEVENHUIZEN.

ren loop gehad hebben, die eindelyk gestuit dienden. Ten dien einde zag men in het jaer 1561 een Plakaet van Koning Filips II, dat in den jare 1563 vernieuwd werd en vermeerderd met eene Ampliatie van den Hove van Holland, geconcipieerd uit de Artikelen, overgegeven door de Hoogheemraden van Rhynland, Delfland en Schieland, waer by vastgesteld werd dat niemand zou mogen Venen, dan by Consent van de Ambagten en op Aenteekening, hier van, ieder in den zynen te houden, benevens die voorzorge van de overblyvende Akkers tot eene bepaelde breedte te laten en dezelven met Elzen te beplanten, ook weder een gedeelte Lands te moeten droog maken. Deze voorzigtige Voorziening nogtans is door den tyd, en wel zeer waerschynlyk door de Beroerten, waer mede Holland toen geslingerd werd, in ongebruik geraekt; zoo dat de Perssing en Aendrang van het Water vele overgelaten Akkers heeft doen wegspoelen. Dit heeft in verscheiden Hoogheemraedschappen het gebruik ingevoerd van geen Verlof tot Ontgronding te verleenen, dan voor Landen, die een geheelen Polder uitmaken, onder Voorwaerden dat deze in dertig of veertig jaren moeten uitgeveend en onmiddelyk na dien tyd droog gemaekt worden. Ook worden zy by de Uitvening terstond tot zekere hoogte bedykt, waer na alleen het stellen van Watermolens noodig is om de Polders van het Water te ontlasten. Om deze Droogmaking te verzekeren, moeten de Veenluiden by het Verlof tot de Ontgronding, Borg stellen; doch zy kunnen deze Borgtogt voor vierhonderd Guldens, wegens ieder Morgen, afkoopen, het welk

veel-

veelal geschied, en waer van de Penningen aen de Komtoiren van de Hoogheemraedschappen worden opgebragt, die dezelven wederom beleggen op het Gemeene Land van Holland en Westvriesland, waer uit dan de afgekochte Molen-, Morgen- en Penninggelden gevonden worden, strekkende het overige der Renten, die gemeenlyk vry zyn van Honderdste en Tweehonderdste Penningen, ten behoeve der Veenluiden, die den Afkoop hebben gedaen. Dit gebruik is in of omtrent den jare 1680 ingevoerd, en maekt het uitvenen en droogmaken der Landen nu zoo bezwaerlyk niet. Vele zeer groote Plassen ondertusschen loopen gevaer van nimmer drooggemaekt te zullen worden. Tot het droogmaken van de Plassen, ten Zuiden van de Dorrekade, gelegen in de Ambagten van Zuidwaddinksveen, Zevenhuizen, Moordrecht en Nieuwkerk is reeds in den jare 1700 Oktrooi verkregen en ter zelfder tyd voor die ten Noorden van dezelfde Kade in de Ambachten Noordwaddinksveen, Benthuizen, Hoogeveen en anderen; doch sedert is hier omtrent niets in het werk gesteld. Aen den kant van Korteraer, Schoot, Zevenhoven en naer de zyde van het Sticht Utrecht, als mede omtrent het Haerlemmer Meir, liggen mede zeer zware Plassen; behalven die, waer mede Amstelland bezet is. Dit maekt de ondernemingen tot het droogmaken, hoewel van kleener gedeelten, van gewigt voor het Vaderland, en verdient dat de Voorwaerden, waer op aengeboden word in dezelven deel te nemen, alom weereldkundig worden, ten einde de edelmoedige harten daer door meer en meer opgewekt mogen worden. Met dit oogmerk moeten wy thans

ZEVENHUIZEN.

ZEVENHUIZEN. spreken van een Oktrooi, dat de Heeren Staten van Holland en Westvriesland verleent hebben aen den Schout, de Ambachtsbewaerders en Gezworens van dit Dorp Zevenhuizen, gelegen in Schieland, in zyn Strekking over de Veenplassen henen, ten Westen van de Stad Gouda. In den jare 1728 werd een gedeelte van de uitgeveende Katjes-Polder, liggende, aen het Noordeinde van dit Dorp, tusschen de Rotte, die hier het Nieuwe Diep heet, en den weg van dit Dorp naer Moerkapel, drooggemaekt; waer van de ondervinding het nut geleert heeft, zynde, in plaetse van groote Plassen Waters, die by opkomende Stormwinden veel gevaers veroorzaekten, thans goed vruchtbaer Land. De overweging van het gevaer, dat het Water in een ander gedeelte van uitgeveend Land, welk tegen dit Dorp aen en ten Zuidwesten van het zelve ligt, dat de Zwanlasche Polder genoemd word, met reden ook doet duchten, heeft de bovengemelde Regeerders van deze Plaetse doen besluiten om by de genoemde Heeren Staten te verzoeken, dat ook die Polder moge worden drooggemaekt; waer toe hunne Ed. Groot Mog., reeds den 21 der Louwmaend des jaers 1752, het volgende Octrooi verleent hebben:

Octrooi tot Drooging van den Zwanlaschen Polder.

DE Staten van Holland en Westvriesland doen te weten; Alzoo Ons te kennen is gegeven by Schout, Ambagtsbewaerders en Gezworens van Zevenhuizen, dat een gedeelte van den Zwanlaschen Polder, uitmakende omtrent elf honderd Morgen, liggende onder den voorsz. Ambagte, belend ten Oosten den Zuideindschen Weg, ten Westen de Rottekade en Vlietkade, ten Noorden de lange Zyde en zoogenaemde Kennipsloot en ten Zuiden de Huismanskade en de

de Groeneweg, waer door 't voorsz. gedeelte van het andere gedeelte word gesepareerd, genoegzaem was verveend en tot Water gebragt; dat de nog overgebleven Akkers door het Water en Stormwinden gestadig wierden afgeslagen en weggespoeld, zoodanig dat het Water van twee kanten onbelemmerd en met veel kracht gestadig kwam te slaen tegens de voorsz. Rotte- en Huismanskade, zynde de laetstgemelde Kade de eenigste separatie, niet alleen van de Wollefoppen-Polder, onder 't voorn. Ambagt mede gelegen; maer ook van alle de volgende Polders, tot aen de Stad Rotterdam; mitsgaders tegens den voorsz. Zuideindschen weg, loopende van het Dorp van Zevenhuizen naer Nieuwerkerk, waer door de voorsz. Kade en gemelde Zuideindsche weg in groot gevaer waren van met Stormwinden door te spoelen, zynde 't gevaer ten opzichte van den voorsz. weg particulierlyk zeer groot, om dat dezelve aen de Oostzyde geëxponeerd was aen de Zuidplas, waer door als dan het voorsz. Dorp van Zevenhuizen niet alleen van 't gemelde Dorp van Nieuwerkerk, en andere Ambagten van dien kant, maer ook van de Steden Gouda en Rotterdam, ten eenemalen afgesneden zoude wezen, tot ruïne en bederf van een goed gedeelte van 't voorsz. Ambagt en Zevenhuizen. Dat zy Supplianten, tot voorkoming van de voorsz. onheilen, sedert eenigen tyd, met de vereischte attentie, hunne gedachten hebbende laten gaen, geen ander expedient konden uitdenken, als om 't voorsz. gedeelte van gemelden Polder droog en tot goed Bouw- en Teelland te maken: Dat het ten uitersten noodig was, om zulks in een goede order en met de vereischte zekerheid te doen, dat de specie, die voor eenige jaren stond te komen van de nog Onverveende Akkeren, in tyds wierd geconserveerd en geëmploieerd tot het maken van de noodige Dyken, of dat, by verzuim van het zelve, zoodanige Droogmaking impossibel zoude worden: Dat zy Supplianten ook geene Partici-

ZEVEN-HUIZEN.

Octrooi tot Droogmaking van den Zwanlaschen Polder.

ZEVENHUIZEN.

Octrooi tot Droogmaking van den Zwanlaschen Polder.

panten zouden kunnen vinden, dan onder zoodanige Vrydommen en Beneficien, als Wy, tot encouragement van zoodanige Bedykingen, te meermalen goedgunstelyk hadden gelieven te verleenen; vooral om dat het zelve werkstellig konde worden gemaekt buiten de alderminste præjuditie van iemand: Derhalven keerden de Supplianten zich tot Ons, ootmoediglyk verzoekende dat Wy hun Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen, mitsgaders hunne Recht verkrygenden, geliefden te authoriseren en octrooijeren tot het Droogmaken van het voorsz. gedeelte van den Zwanlaschen Polder, belend ten Oosten den voorsz. Zuideindschen Weg, ten Westen de voorsz. Rottekade en Vlietkade, ten Noorden de lange Zyde en de zoogenaemde Kennipsloot, en ten Zuiden de voorsz. Huismanskade en de Groene weg, waer door 't voorsz. gedeelte van 't andere gedeelte wierd gesepareerd, en vervolgens 't voorsz. District, binnen den tyd van twaelf jaren, te mogen besluiten en dicht maken, en tot dien einde te mogen aennemen alle de Verslagturfde Gronden, binnen den voorsz. Ring gelegen, en de Akkers daer van overig, en die te gebruiken tot het maken van de Dyken, Kaden, Slooten en Wateringen, die daer toe, als mede tot de Uitwateringen van de Molens, van nooden zouden zyn, mits de Eigenaers van dien, en van gelyken ook alle anderen, die door de voorsz. Werken eenige schade of interest zouden komen te lyden, daer van in alle redelykheid contenterende; mitsgaders aen de Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen, of hunne Rechverkrygenden, te verleenen Vrydom en Exemtie van alle, zoo ordinaris als extraordinaris, Verpondingen, Honderdste en Tweehonderdste meer of minder Penningen, en van den Tienden, Vyftienden en Twintigsten Penning wegens het Collaterael, en den Veertigsten en Tachtigsten Penning en Tiende

de Verhooging van alle Alienatien en Hypothecatien, en van Oorgelden, Hoorngelden, Bezaeide Landen, Koehouders Zout Geld, Fruiten, Grove Waren en alle diergelyke Gemeene Lands Lasten en Impositien; nog van 't Penning- en Wieriker Dykgeld, en alle andere Lasten en Omslagen, jegenwoordig of toekomende van Dykgraef en Hoogheemraden van Schieland dependerende; alle 't geen voorsz. is voor den tyd van vyftig eerstkomende Jaren, ingang te nemen, na dat het Eerste Jaer Vruchten van de drooggemaekte Landen zouden worden getrokken en genoten, als ook het Recht van Novalia, onder een sortable recognitie, in te gaen na den tyd van twaelf of meer jaren, na het voltrekken van de voorsz. Dykagie, en Vrydom van Honderdste en Tweehonderdste Penningen over alle Penningen of Kapitalen, dewelken de Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen, of hunne Rechtverkrygenden, en Dykgraef en Heemraden van deze Bedykinge zouden mogen komen te negotieren, mitsgaders Vrydom van alle Graeflykheids en andere Tollen voor alle Materialen, die tot het maken en leggen, hermaken en herleggen van Dyken, Molens, tot den aenbouw van Huizen en alle andere Gebouwen, en generaellyk tot alle de Werken en Werktuigen van en tot de geheele Bedyking en Droogmaking gebruikt zullende worden; nog Vrydom van den Impost der Bieren, welken van den aenvang dezer Bedykinge en Droogmakinge tot de geheele voltooijing derzelve, by de Toezienders en Arbeiders gebruikt zouden worden; voorts authorisatie om te mogen verkoopen zoo vele Obligatien staende tot laste van 't Gemeene Land van Holland en Westvriesland, geprovenieerd uit den Afkoop der Landen, tot zoodanige somme, als de Supplianten bevinden zullen dat beloopen de Penningen, die by Schout en Ambagtsbewaerders *bereids zyn of nog moeten worden ontvangen* by Afkoop van 't

ZEVENHUIZEN.

Octrooi tot Droogmaking van den Zwanlaschen Polder.

ZEVEN-HUIZEN.

Octrooi tot Droogmaking van den Zwanlaschen Polder.

Molengeld, Morgen- of Penninggeld, ordinaris en extraordinaris Verpondinge, mitsgaders steek- of binnenlandsche Kosten van de Landen, onder 't geheele Ambagt gelegen, om de Penningen, daer van te procederen, by de Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen, mitsgaders hunne Rechtverkrygenden te worden geprofiteerd, zoo tot encouragering van 't voorsz. Werk of Droogmaking, als geëmploijeerd tot Afkoop van 't recht van Tienden, den Ambagtsheere van Zevenhuizen over den gemeenen Ring competerende, mitsgaders tot Aflossing van zoodanige Kapitale Som van *f* 24800:-:- als waer mede de Katges en voorn. Zwanlasche Polders present waren belast; mitsgaders dat de Supplianten alle de Obligatien en Rentenbrieven, die voor den 18 January 1719 zyn belegd, en zoo veel van de Obligatien, belegd na den 18 January 1719 en ten laste van 't Gemeene Land van Holland loopende, zouden moeten verbinden, als waer uit de Honderdste en Tweehonderdste Penningen, mitsgaders ordinaris Verponding, Morgen-, Molen- en Penninggeld, mitsgaders de steek- of binnenlandsche Kosten, wegens het gedeekte van den gemelden Polder, dat buiten den voorsz. Ring word gehouden, by ons genoeg geoordeeld zoude worden; dat daer benevens, tot uitvoering en conservatie, moge worden verleend authorisatie om te mogen stellen, steken en maken zoodanige Molens, Sluizen, Watertochten, Verlaten, Wegen, Kaden, Dammen, Hoofden, Heulen en Bruggen, met het gene daer aen kleeft, en des noods te mogen herstellen en hermaken, om te mogen beramen, doen en maken zoodanige Omslagen, Keuren en Ordonnantien, tot en op het stuk van de voorsz. Dykagien en Droogmaking, *cum annexis*, als de Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen, mitsgaders hunne Rechtverkrygenden, ten meesten dienste van de voorsz. Dykagie in 't geheel of

ten

ten deele, en tot conservatie en onderhoud van dezelve, en over de invordering der voorsz. Omslagen, zouden nodig oordeelen; wyders ook om de gerequireerde ordres tot observantie en executie van de voorsz. Keuren en Ordonnantien te stellen; als mede om Dykgraef, Heemraden, een Penningmeester en andere noodige Officianten, tot bestiering en bevordering van de voorsz. Dykagie te mogen aenstellen, blyvende de voorsz. te bedyken Gronden en Landen onder het Oppergezag en de directie van den Dykgraef en Hoogheemraden van Schieland, waer onder de voorsz. Polder was gehoorende.

Zevenhuizen. Octrooi tot Droogmaking van den Zwanlesschen Polder.

Dat eindelyk wy alle Questien en Differenten, dewelken tusschen de Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen, onderling of met anderen, de voorsz. te doene Dykagie rakende, zouden mogen komen te ontstaen, mitsgaders de Taxatie van de Landen, Akkeren, Wegen, Kaden, Sluizen, Schuuren en 't gene van die natuur meerder was, dewelke tot dezelve Dykagie by de Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen zouden worden gerequireerd, aengenomen of geconsumeerd, geliefden te stellen en te laten aen de Kennis en Judicature van den voorsz. Dykgraef en Hoogheemraden van Schieland, met authorisatie om, Partyen en Geinteresseerden ter wederzyden gehoord, summier en *de plano* af te doen en te decideren, zoo als in recht, reden en billykheid bevonden zoude worden te behooren, en dit alles zonder eenige provocatie en appellatie, en daer van te verleenen onze Brieven van Octrooi *in communi forma*.

ZOO IS 'T, dat wy, de zaek en 't verzoek, voorsz., overgemerkt hebbende, en genegen wezende, ter bede van de Supplianten, na ingenomene Consideratien en Advies van onze Gecommitteerde Raden en Dykgraef en Hoogheemraden van Schieland, uit onze rechte wetenschap, Sou-

ZEVENHUIZEN.

Octrooi tot Droogmaking van den Zwanlaschen Polder.

vereine Magt en Authoriteit, de Supplianten, hunne Successeuren *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen, mitsgaders hunne Rechtverkrygenden, hebben geauthoriseert en geoctrooieert, gelyk wy dezelven by dezen authoriseren en octrooieren tot het droogmaken van 't voorsz. gedeelte van den Zwanlaschen Polder, groot omtrent elfhonderd Morgen, belend ten Oosten den Zuideindschen Weg, ten Westen de Rottekade en Vlietkade voornoemd, ten Noorden de lange Zyde en zoogenaemde Kennipsloot, en ten Zuiden de voornoemde Huismanskade en Groene Weg, waer door het voorsz. droog te maken gedeelte van het ander gedeelte word gesepareerd, *mits het voorengemelde werk ten eersten worde by de hand genomen, en dezelve droogmaking geheel en al geëffectueerd en voltooid binnen den tyd van twaelf jaren, na de Concessie van dit Octrooi; en voorts* de Supplianten als voren te authoriseren, tot dat einde te mogen aennemen alle de Verslagturfde Landen en Akkers, daer van overig, om die te gebruiken tot het maken van de Dyken, Kaden, Slooten en Wateringen, die daer toe, als mede tot de Uitwateringen van de Molens, noodig zullen wezen, mits de Eigenaers van dien, en van 's gelyke ook alle anderen, die door de voorsz. Werken eenige Schade zullen komen te lyden, daer van in alle redelykheid contenterende, en voorts aen de Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven, Nakomelingen of anderen Rechtverkrygenden, *tot een Fonds van de Onkosten, op de Droogmaking vallende, met de Interessen van de Kapitalen, daer toe te negotieren, gerekend over veertig Jaren na de Droogmakinge, gedurende dewelke de Kapitalen zullen moeten wezen afgelost, als mede van de Gelden tot het afkoopen der Tiende en aflossing van de Kapitalen, altbans op dat gedeelte van de Landen, dat de Katges en Zwanlaschen Polders wierd genaemd, staende, te verleenen Vrydom en Exemptie van alle zoo ordinaris Verpondingen als extraordina-*

naris Honderdste en Tweehonderdste meer of minder Penningen, bedragende de ordinaris en extraordinaris Verpondinge, op den voet van het tegenwoordige Consent voor het ordinaer jaerlyks, volgens opgave, omtrent drieduizend Guldens, en voorts extraordinaris als voren vyftienhonderd Guldens; voor den tyd van vyftig eerstkomende Jaren, voor zoo veel de ordinaris Verponding aengaet, en van dertig Jaren, voor zoo veel betreft de extraordinaris Verponding, beide ingaende met den jare 1751 en over zulks de twaelf Jaren, tot de Droogmaking te emploieren, daer onder begrepen.

ZEVENHUIZEN. *Octrooi tot Droogmaking van den Zwanleschen Polder.*

Voorts Vrydom van den Veertigsten en Tachtigsten Penning, en tiende Verbooging van alle Hypothecatien en Verkoopingen, welken gedurende de Droogmakerye zullen geschieden, en wyders alleen van de eerste Verkoopinge, welke, na dat de Landen droog zullen wezen, zal worden gedaen, en verders noch anders niet.

Item voor den tyd van twintig jaren Vrydom van 't Recht op de Bezaeide Landen, ingaende met het eerste jaer na dat de Landen droog zullen zyn en de eerste Schoof daer van getrokken zal worden.

Nog mede van het Halve Penning-Geld, insgelyks voor den tyd van dertig jaren, in te gaen als voren: als ook 't recht van Novalia, mits daer voor aen de Graeflykheids Domeinen van Noordholland, Kennemerland en Brederode, in 't Zuider-Kwartier, betalende tot recognitie zes Stuivers per Morgen, mede in te gaen, als voren omtrent het recht op de Bezaeide Landen is gezegd.

En laetstelyk nog aen dezelven te vergunnen Vrydom van den Honderdsten en Tweehonderdsten Penning over alle de Kapitalen, welken de Supplianten, hunne Successeurs in Officio, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen of anderen hun recht verkrygende, als mede Dykgraef en Heemraden van deze Bedykinge, tot het voorsz. einde zullen komen te negotieren, binnen den tyd van twaelf jaren tot de voorsz. Bedyking en Droogmaking bepaeld, doch niet van Negotiatien, dewelken daer na zouden mogen

ZEVEN-HUIZEN. *Octrooi tot Droogmaking van den Zwanlaschen Polder.*

gen worden gedaen, en zulks voor den tyd van Vyftig Jaren, in te gaen met den jare 1751, en zulks de twaelf Jaren, tot de Droogmaking noodig, daer onder begrepen, gedurende welken de voorsz. te negotieren Kapitalen uit de te verlenen Remissien kunnen en moeten wezen afgelost.

Wyders nog als voren te verlenen Autborisatie om te mogen verkoopen zoo vele Obligatien, staende ten laste van 't Gemeene Land van Holland en West-vriesland, geprovenieerd uit den Afkoop der Landen, als beloopen de Penningen, by afkoop van Molengeld, Morgen- of Penninggeld, de Ordinaris en Extraordinaris Verponding, mitsgaders steek- of binnenlandscbe Kosten van de Landen, welken droog gemaekt zullen worden, gekomen; en welke Obligatien, na aftrek van de hier na te vermelden te verbindene, *nog zullende overig zyn, begroot worden op zevenenzeventigduizend Guldens en drie Stuivers, om de Penningen, daer van te procederen, by de Supplianten, bunne Successeuren in Officio, derzelver Participanten, bunne Erven en Nakomelingen, of anderen, bun recbt verkrygende, te worden geprofiteerd, zoo tot encouragement van 't voorsz. Werk of Droogmaking, als geëmplojeerd tot Afkoop van 't recbt van Tiende, den Ambagtsbeere van Zevenbuizen over den gemelden Ring competerende, mitsgaders tot aflossing van zoodanige Kapitale Somme van vierentwintigduizendagtbonderd Guldens, waer mede de Katges en voornoemde Zwanlascbe Polders altbans zyn belast;* des dat de Suppliantes alle de *Obligatien en Rentenbrieven,* die voor den 18 January 1719 zyn belegd, *bedragende de som van bonderdzevenduizendvierbonderddrieënzestig Guldens, zes Stuivers en acbt Penningen; en van die genen, die belegd zyn na den 18 January 1719, ter som van bonderdentacbtigduizend Guldens, dus te zamen uitmakende een Kapitael van tweebonderdzevenentacbtigduizendvierbonderddrieënzestig Guldens, zes Stuivers en acbt Penningen, zullen moeten affecteren en verbinden, om uit de Interessen derzelven te vinden de Honderdste en Tweebonderdste Pen-*

nin-

ningen; als mede de ordinaris Verponding, Molen, Morgen en Penninggelden, mitsgaders steek en binnelandsche Kosten, van dat gedeelte van den voornoemden Polder, dat buiten den voorgemelden Ring van deze Droogmakinge word gehouden, en daer van ter Finantie van Holland een behoorlyke en specifique Acte van Verband te exhiberen.

Insgelyks de Supplianten, tot de uitvoering van 't meergemelde werk, nog te authoriseren om te mogen stellen, steken en maken, zoodanige Molens, Sluizen, Watertochten, Verlaten, Wegen, Kaden, Dammen, Hoofden, Heulen en Bruggen, met den aenkleve van dien, en dezelven des noods te mogen herstellen en hermaken, als mede om te mogen beramen, doen en maken zoodanige Omslagen, Keuren en Ordonnantien, tot en op het stuk van de voornoemde Dykagie en Droogmakinge *cum annexis*, als de Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erven en Nakomelingen, of hunne rechtverkrygenden ten meesten dienste van de gemelde Dykagie, in 't geheel of ten deele, en tot conservatie en onderhouding van dezelve, en over de invoering van voorsz. Omslagen zullen noodig oordeelen.

Wyders ook om de gerequireerde ordres tot observantie en executie van de voorsz. Keuren en Ordonnantien te stellen, als mede om Dykgraef, Heemraden en Penningmeester, en andere noodige Officianten, tot bestiering en bevordering van de voorsz. Dykagien, te mogen aenstellen, *des dat de gemelde bedykte Gronden en Landen, volgens de Keuren, Usantien en Costumen zullen zyn en blyven onder het Oppergezag van Dykgraef en Hoogheemraden van Schieland, even als alle andere Landen in Schieland gelegen.*

En is eindelyk goedgevonden en verstaen, dat alle Questien en Differenten, dewelken tusschen de Supplianten, hunne Successeurs *in Officio*, derzelver Participanten, hunne Erfgenamen of andere Rechtverkrygenden, onderling of met anderen, de

Zuidplas. Octrooi tot Droogmaking van den Zuidplasschen Polder.

ZEVENHUIZEN.

Octrooi tot Droogmaking van den Zevenhuizer schen Polder.

de voorsz. te doene Dykagie concernerende, zouden mogen komen te ontstaen, mitsgaders de Taxatie van de Landen, Akkeren, Wegen, Kaden, Sluizen, Schuuren, en 't gene van die natuur meerder is, welken tot dezelve Dykagie zullen worden gerequireerd, aengenomen of geconsumeerd, zonder eenige reserve te zullen worden gedemandeerd, zoo als gedemandeerd worden by dezen, aen Dykgraef en Hoogheemraden van Schieland voornoemd, met authorisatie om, Partyen en Geinteresseerden daer over gehoord, alle 't zelve summier en *de plano*, zonder figuur of forme van Proces, af te doen en te termineren, zoo als in recht, reden en billykheid zal worden geoordeeld te behooren, zonder dat daer van eenig appel, reformatie of eenige andere, hoe genaemde, provocatie zal kunnen of mogen geschieden.

Lastende een ieder, die 't aengaen zal, zich hier naer te reguleren.

Gedaen in den Hage onder onzen grooten Zegele hier aen doen hangen, den eenentwintigsten January in 't jaer onzes Heeren en Zaligmakers zeventienhonderd en tweeënvyftig.

(*Was geteekend*)

A. VAN DER DUYN, vt.

(*Onderstond*)

Ter Ordonnantie van de Staten

(*En was nog geteekend*)

C. BOEY.

In gevolge van dit Octrooi word thans door den Schout, de Ambagtsbewaerders en Gezworens van Zevenhuizen de Inschryving tot de Droogmakery in dezen Polder, voor omtrent elfhonderd Morgen, aengeboden, op uitgeschrevene Voorwaerden, die hoofdzakelyk behelzen:

DAt ieder Inteekenaer voor twintig Morgen of zoo veel meer zal kunnen inschryven, als

hy

ZEVEN-HUIZEN.

Inhoud der Voorwaerden, op welken men aen de Droogmaking kan deel nemen.

hy zal goedvinden; dat zy zich zullen moeten richten naer het bovengemelde Octrooi, voor het welk zy gezamentlyk éêns de somme van ééóduizend Guldens zullen moeten betalen; als mede aen den Ambagtsheere van Zevenhuizen *f* 25000:- voor zyn Recht van Tienden op de droog te maken Gronden; gelyk zy of hunne Successeurs en Recht verkrygenden ook jaerlyks voor negenhonderdzevenenzeventig Morgen, driehonderd Roeden, zullen moeten contribueren in de Ordinaris Verponding, tegen *f* 3: 3: — voor ieder Morgen, en voor gelyke Morgentalen in de Extraordinaris Verponding, tegen *f* 1: 11: 8; te weten na het exspireren der jaren van Vrydom, by het Octrooi verkregen; ten ware by Verandering in de Verpondingen, door 's Lands Staten te maken, naer welke zich de Inteekenaers zullen moeten reguleren: ook zullen zy op gelyken voet en voor gelyke Morgens moeten contribueren in het Morgen- of Penninggeld, zoo als het door den Dykgraef en de Hoogheemraden en Hoofd-Ingelanden successivelyk zal worden omgeslagen; en ten aenzien van de Steek- of Binnenlandsche Kosten, zullen zy gehouden zyn jaerlyks de somme van *f* 1100: — op te brengen; ook dragen moeten voor *f* 300: — wegens de Portie van den Polder, in de Salarissen van den Schout, de Ambagtsbewaerderen, Gezworenen, Sekretaris en Bode van Zevenhuizen; mitsgaders voor *f* 340: — wegens de Portie van gemelden Polder in de Salarissen van den Schout, Molenmeesteren, Sekretaris en Bode van Zevenhuizen. De Inteekenaers en hunne Recht verkrygenden, zullen moeten maken en ten eeuwigen dage onderhouden, 't welk zyn ingang zal nemen met het sluiten van den Ringdyk van gemelden Polder, de Dyken en Kaden, rondsom de droog te maken Gronden, reeds leggende of nog te leggen, mitsgaders den Zuideindschen Weg, volgens de strekking, in de Voorwaerden beschreven, en deze Dyken en Kaden zullen zoodanig moeten worden gemaekt, dat de Landeryen, behoorende tot de Hofstad van

ZEVENHUIZEN. van der Duin, mitsgaders de Bosch graft, buiten de Bedyking blyven. Zy zullen de Huizen, Erven, Schuuren, Akkers en Wateren in den Polder moeten overnemen van de Eigenaren, volgens de Memorie, hier van geformeerd, of van die, waer over nog niet is geaccordeerd, de Eigenaers behoorlyk contenteren. Hier tegen zal door de Inteekenaren worden genoten *f* 45000:— uit de Afkooppenningen, die by Afkoop van het Molen-, Morgen- en Penning-geld, de Ordinaris en Extraordinaris Verponding, Steek en Binnenlandsche Kosten, zullen provenieren van zoodanige Landen of Akkeren, die als nog, in den Ring van de droog te maken Gronden, onververveend en onafgekocht zullen gevonden worden. De Inteekenaers en hunne Successeurs zullen het Water, in den droog te maken Polder, niet alleen mogen uitmalen, maer, na de Droogmaking, den Polder droog te houden, het zelve ook mogen uitlossen op het overige van den Zwanlaschen Polder, mitsgaders de Katjes en Moerpolders, mits (alvorens de Uitmaling zal mogen geschieden) onder de voorsz. Zwanlasche of Katjes Polders, te stellen twee suffisante achtkantte Watermolens, op plaetsen, hier toe aen te wyzen, die, gelyk de Boezems, hier toe noodig, ten hunnen kosten zullen moeten worden gesteld; blyvende de Schouw hier van aen den Schout en de Molenmeesters; welke Molens, benevens de tegenwoordige Wyn-Watermolen, met de kosten van den Molenaer, goede reparatie en, des noods, Vernieuwinge, zullen moeten worden onderhouden, zoo lang het malen zal duren. De Inteekenaers zullen voor ieder twintig Morgen een Stem hebben. Zy zullen, alvorens de Verkaveling, hunne Gronden niet speciael mogen verbinden. Zy zullen hunne Penningen moeten furneren in handen van den Schout van Zevenhuizen en by hunne Inschryving, op rekening van den eersten Omslag of Omslagen, moeten betalen, voor ieder twintig Morgen, *f* 400:—. De Schouw van de Rottekade, Huismanskade en Zuideindschen Weg,

Inhoud der Voorwaerden, op welken men aen de Droogmaking kan deel nemen.

Weg, (als zynde de Ring van de Droogmakinge) zal blyven aen den Schout en de Molenmeesteren van den Zwanlaschen Polder; en aen het Gerecht van Zevenhuizen het Recht van te moeten staen over alle publieke Verkoopingen, Verpachtingen en Verhuringen (hier van uitgezonderd de Bestedingen, die de Droogmaking en de droog te maken Gronden betreffen) als mede over alle Transporten en Hypothecatien; en voorts generalyk het plegen van alle Acten, tot de Jurisdictie specterende; zullende de verdere Beheering van de voorsz. Droogmakinge en droog te maken Gronden, mitsgaders het opzigt over de Molens, Bruggen, Zylen, Pompen en andere dergelyke Werken, binnen den Ring der Droogmakinge, gedurende het droog maken, aen de Inteekenaers gelaten worden. Na het volbrengen van de Droogmakinge zal de Regering moeten bestaen in een Dykgraef, drie Heemraden en drie Kroosheemraden, volgens de onderstaende Artikelen van een ontworpen Reglement. I. De Heer van Zevenhuizen zal altyd Dykgraef zyn en, by het ontbreken van den zelven, zal het der Vrouwe van Zevenhuizen of den Voogden over de minderjarige Kinderen en Erfgenamen, vrystaen een Dykgraef aen te stellen, die twintig Morgen Lands in den Polder bezit, en te Zevenhuizen woont; 't welk duren zal tot de Meerderjarigheid van eenen succederenden Ambagtsheer; en zal de gequalificeerde Dykgraef, by het aenvaerden zyner Bedieninge, gehouden zyn hier voor den Eed in handen van den President Heemraed af te leggen. II. De Heemraden moeten ten minsten twintig Morgen in den Polder gegoed zyn. III. Een Kroosheemraed moet tien Morgen gegoed zyn of twintig Morgen Lands gebruiken. IV. Tot beide de Bedieningen word de ouderdom van niet minder dan vyfentwintig jaren vereischt. V. Zy moeten den Eed afleggen in handen van den Dykgraef. VI. Een Zoon van competenten ouderdom, wiens Vader of Moeder het vereischte getal van Morgentalen bezit of gebruikt, is tot de bovengemelde

Zevenhuizen.

Inhoud der Voorwaerden, op welken men aen de Droogmaking kan deelnemen.

ZEVENHUIZEN.

Inhoud der Voorwaerden, op welken men aen de Droogmaking kan deel nemen.

de Bedieningen gequalificeerd, zelfs na 't overlyden zyner Ouderen, zoo lang de vereischte Morgentalen onder de Kinderen onverdeeld blyven. VII. Doch de qualificatie uit de Gegoedheid van den Vader of Moeder gaet niet verder dan op één Zoon van de zelfde Familie. VIII. Wanneer een Heemraed of Kroosheemraed zyne Landen in zoo verre mogt komen te alieneren, dat hy hier toe niet eligibel zou zyn, zal zyn plaets vaceren en vervuld worden. IX. En zyn Successeur zal alleen den tyd van den Predecesseur dienen. X. Heemraden en Kroosheemraden zullen, uit een Nominatie van een dubbel getal, voor de eerste mael door de Inteekenaers, en naderhand door Dykgraef en dienende Leden te formeren, door den Ambagtsheere of Vrouwe verkoren worden. XI, XII, XIII. Rakende den tyd van het formeren en overleveren der Nominatie, wanneer de Verkiezing, Installatie en Beëediging van Heemraden en Kroosheemraden moet geschieden. XIV en XV. Heemraden en Kroosheemraden zullen twee jaren dienen, de oudste zal President en de volgende Vicepresident zyn, zullende jaerlyks het eene jaer één en het andere jaer twee afgaen en de afgeganen niet nominabel zyn, dan na verloop van twee jaren. XVI–XXV. De zaken, die by de tezamengevoegde Kollegien van Dykgraef, Heemraden en Kroosheemraden zullen worden behandeld, en waerin de Dykgraef een concluderende Stem zal hebben, zyn de navolgende. Het Ordinaris opzigt over de Droogmaking, ten aenzien van de Dyken, rondsom dezelve gelegen; het maken van Keuren en Ordonnantien; het formeren van alle respective Ommeslagen; het opmaken van jaerlyksche Rekeningen, by den Penningmeester als Rendant te doen; het opnemen van alle Rekeningen, zoo van Verpondingen als andere reëele Lasten en Ommeslagen; het sluiten van de generale Rekeninge van deze Droogmakinge, die jaerlyks, op den tweeden Woensdag in Bloeimaend, alvorens het beëedigen van de nieuwe Regenten, zal moeten wor-

den

ten gedaen; gelyk mede de Omslag voor 't volgende jaer alsdan zal moeten worden gearresteerd; wanneer ook de Dykgraef in deliberatie zal brengen of iets ten nutte van den Polder behoort te worden geresolveerd; het inspecteren van de Dyken, Rottekade en Boezemkade, het peilen van de Diepten der Boezemen, het ondersoek der Defecten, met bepaling wanneer te geschieden, de inspectie van alle de Molens, Bruggen, Hekken en Heiningen, tot den Polder behoorende, en het formeren van een Memorie der Defecten, Vernieuwingen en Reparatien, om ter deliberatie en resolutie te leggen. XXVI–XXXI. De zaken, afzonderlyk door den Dykgraef en Heemraden te behandelen, zyn de Regering van den Polder, in alle gewigtige zaken, die aen beide de zamengevoegde Kollegien niet zyn gedemandeerd, of hier na, byzonderlyk aen het Kollegie van Dykgraef en Krooshemraden, gedemandeerd worden; het aengaen van Contracten en Conventien met naburige Ambachten, Polders en anderen; het Verhuren en Verkoopen van des Polders Goederen, Vruchten en Eigendommen; het maken van alle nieuwe Werken en alle Reparatien, bedragende de tweehonderd Guldens en daer boven, of ook beneden die Somme, behalven Molens, Hekken en Heinsels; het aenstellen van Molenaren, een Timmerman, Metselaer en alle andere Bazen of Leverancieren van den Polder. XXXII—XXXVII. Het afzonderlyk Bestier van het Kollegie van den Dykgraef en Kroosheemraden bestaat, in het opzigt op de Dyken, Boezems, Togten en Togtslooten; als mede over de Molens, Hekken en Heinsels; het maken van nieuwe Werken en doen van zoodanige Reparatien aen dezelven, die beneden de tweehonderd Guldens bedragen; de Directie op het malen der Molens en alle zaken van die natuur; het dryven van de Schouwen op de Dyken, Kaden, Boezems, Togten, Togtslooten, Kavel- en Barmslooten. XXXVIII—XLVIII. Aen den Dykgraef staet afzonderlyk het aenleggen van alle Convocatien en Byeenkomsten, zoo

ZEVENHUIZEN.

Inhoud der Voorwaerden, op welken men aen de Droogmaking kan deel nemen.

ZEVENHUIZEN.

Inhoud der Voorwaerden, op welken men aen de Droogmaking kan deel nemen.

ordinair als extraordinair, het zy van beide de Kollegien of ieder Kollegie in het byzonder, onverminderd de Magt van Kroosheemraden om afzonderlyk te kunnen vergaderen, en ten aenzien der Vergaderingen van Heemraden, behalven de vaste jaerlyksche Vergaderingen, wanneer de Dykgraef door den President of Vicepresident tot het convoceren derzelven word verzocht; en vermag de President, by weigering, de Vergadering te beleggen, in welk geval het geresolveerde volkomen zal stand grypen; ook zal de Dykgraef, by Ziekte of ander belet, door den President der Heemraden worden vervangen: aen den Dykgraef staet wyders het algemeen Opzigt en de Bewaring van den Polder; het executeren van de Keuren en Ordonnantien, het bekeuren en paratelyk executeren der gebrekigen, behoudens Oppositie voor de Heemraden; de Dykgraef moet de Penningen van de gebrekigen innen, naer den Dykrechte van Schieland. XLVIII—LIV. Wegens den Penningmeester en Schryver word vastgesteld, dat deze zyn zal de Sekretaris van Zevenhuizen in der tyd; hy moet de Ommeslagen jaerlyks vorderen en ontvangen, mitsgaders Dykhuren en verdere Inkomsten van den Polder en ten behoeve van den zelven verantwoorden, ook alle Vergaderingen en Inspectien bywonen, Notulen houden, Resolutien concipieren, extenderen en registreren, Rekeningen opstellen en in 't net schryven, Missiven schryven en in 't algemeen wat relatie heeft tot de Amten der Kollegien; is gehouden aen de Ingelanden, des begeerende, Visie te geven van de gesloten Rekeningen, mitsgaders Copyen en Extracten ter redelyken Koste; in zaken van *f* 600:- en daer beneden zal hy de Uitgave doen op schriftelyke Ordonnantien van den Dykgraef en President-Heemraed, en by absentie van den Dykgraef, op Ordonnantie van den President en Vicepresident, en by absentie van één derzelven, van den jongsten Heemraed; in zaken, de Somme van *f* 600:- te boven gaende, zal hy geen Uitgave doen, dan op schriftelyke Ordonnantie van den Dykgraef

en

en alle de Heemraden, of immers de presente Leden. LV—LVII. De zaken van den Polder in 't gemeen zullen in 't Rechthuis van Zevenhuizen moeten verhandeld worden, daer de Rekeningen, Documenten en Papieren in een Kas met drie Sloten zullen berusten, waer van een Sleutel door den Dykgraef of zyne Gecommitteerden en de twee anderen door de oudste Heemraden zullen worden bewaerd. LVIII—LXIII. Om den Polder niet te bezwaren met Vacatie-gelden, Reiskosten, Verteringen, Salarissen en dergelyke, word voor een permanente Wet vastgesteld, voor alle Diensten, ordinaris en extraordinaris, jaerlyks, toe te leggen aen den Dykgraef honderd Guldens, ieder der Heemraden en ieder der Kroosheemraden vyftig Guldens en den Penningmeester vierhonderd Guldens. LXIV. Voor de Commissien om te reizen naer Delft, Leiden, Gouda, Rotterdam, 's Gravenhage en op dergelyke distantie, word toegelegd vyf Guldens daegs voor Reis- en Teerkosten. LXV, LXVI, LXVII. By verdere Reizen, zullen deze Kosten naer discretie worden goedgedaen; doch in beide gevallen word een schriftelyke Order van Heemraden vereischt, ten zy de zaken geen uitstel lyden, wanneer de Ratificatien van het zelfde effect zullen zyn. LXVIII—LXX. De Bode zal jaerlyks twaelf Guldens genieten; en voor ieder Insinuatie vier Stuivers, benevens twee Guldens voor het adsisteren op de Schouwen.

Zevenhuizen. Inhoud der Voorwaerden, op welken men aen de Droogmaking kan deel nemen.

BRIEL.

VOor eenigen tyd overleed hier Juffrouw *Laurentia van den Berg*, Huisvrouw van den Heere *Leendert de Wit*, Oud-Raed dezer Stad, die in eene dierbare nagedachtenis blyft door hare godvruchtige Erfmakingen aen de Diakonie, het Gasthuis en het Vrouwenhof. Ten aenzien van het laetste, heeft het der mil-

Briel.

Dera... milddadigheid van den Heere de Wit welgevallen, het edelmoedig voetspoor zyner Huisvrouwe, by zyn leven, na te volgen, en zyne gunst in het byzonder hier aen te bewyzen, door dit bouwvallig Huis voor een gedeelte te doen afbreken, en daer voor een geheel nieuw Gebouw van zes Kameren te laten oprichten, om door zes Vrouwen bewoond te worden.

Op een Requeſt van eenige Burgeren dezer Stad is, door den Magiſtraet, het oprechten van eene nieuwe Meeſtoof vergund, die de derde zyn zal, welke in deze Stad word aengelegd, en die men reeds bezig is te bouwen.

U T R E C H T.

U T R E C H T.

U-TRECHT. OP den naem van hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante; mitsgaders de Staten van den Lande van Utrecht, is, den 23 der laetſte Grasmaend, een Ordonnantie gearreſteerd, waer naer in de Steden Utrecht en Amersfoort en derzelver Vryheden, by Taxatie en Collecte een *Impoſt* op de *Koffy*, *Cicers* en *Thee* zal geheven worden. In deze word aldus geſproken:

Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee. ALzoo Ons gebleken is, dat het geen Wy, tot maintien van het Middel van de *Koffy*, *Cicers* en *Thee*, by Onze Ordonnantie, in dato den 29 April 1750, geſtatueert hebben, niet naer behooren word geobſerveerd en nagekomen, en dat aen 't oogmerk, dat Wy gehad hebben, om met weinig bezwaer voor de Particulieren en zonder de Negotie van Koffy, Cicers en Thee te ſtremmen, of het verkoopen in 't klein te benadee-

deelen, den bekrompen staet van Onze Finantien U-
door die Middel nevens anderen te gemoet te ko- TRECHT.
men, niet zoo zeer als Wy wel gewenscht had-
den, voldaen word: ZOO IS 'T, dat Wy op *Ordonn.*
middelen bedagt zynde, om de kwade behande- *op 't Mid-*
lingen in dezen, en het misbruik, 't welk daer toe *del van*
van zommige Artikelen van Onze vorige Ordon- *de Koffy,*
nantie gemaekt word, voor te komen, en om *Cicers en*
door dusdanige Precautien en door eene verande- *Thee.*
ringe in de wyze van taxeren der Particulieren,
die Wy billyk oordeelen, dit Middel te benefi-
ceeren en het zelve eenig voordeel toe te bren-
gen, goedgevonden hebben by Alteratie en Am-
pliatie van voorsz. Ordonnantie, van den 29 A-
pril 1750, mits dezen te statueren en te arreste-
ren de hier na volgende Artikelen:

I. De Nering van Koffy, Cicers en Thee, zal alleen mogen worden gedaen en geëxerceerd door Grossiers en Slyters, daer toe alvorens gequalificeerd; ten welken einde de Personen, die gemelde Neringe alhier te Utrecht en te Amersfoort en Vryheden van dien, zullen willen beginnen; en daer toe nog niet, ingevolge de Ordonnantie van den 29 April 1750 gequalificeerd zyn, henlieden zullen moeten addresseren aen den Magistraet van voorgemelde Steden, om derzelver Consent tot het doen van de voorsz. Neringe te verzoeken en te verkrygen, op pœne dat die gene, die eenige Neringe van Koffy, Cicers en Thee, zonder alvorens zoodanig Consent verzocht en verkregen te hebben, komen te exerceren, zullen verbeuren een boete van driehonderd Guldens.

En zullen, zoo wel Grossiers als Slyters, na het voorsz. Consent en Qualificatie ontvangen te hebben, by het aenvaerden van derzelver Negotie of Neringe, voor de welgemelde Magistraten of derzelver Gecommitteerden, met solemnelen Eede, of de Mennoniten by Manne waerheid, moeten beloeven de Ordonnantie, een iegelyk, voor zoo veel hem aengaet, te zullen nakomen en achtervolgen.

U-TRECHT.

Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.

II. De voornoemde Grossiers zullen binnen acht dagen na verkregen Consent tot hunlieder Neringe, boven of aen de Posten van hun Deurraem stellen hun Naem, met byvoeging van *Grossier in Koffy en Thee*, of wel van *Verkoopt Koffy en Thee in 't Gros*; gelyk ook de Slyters binnen acht dagen na verkregen Consent als boven, aen derzelver Woonplaetze een Bordeke moeten ten toon stellen, waerop in gedrukte Letters te lezen staet hun Naem, en deze woorden: *Verkoopt Koffy, Cicers en Thee in 't Klein*, onderteekend door een der Secretarissen der Stad Utrecht of Amersfoort, op pœne van by nalatigheid in dezen, te zullen verbeuren vyfentwintig Guldens.

III. De Grossiers zullen geen minder quantiteit mogen verkoopen als 2½ Pond raeuwe en 1½ Pond gebrande Koffyboonen of Cicers, en 1½ Pond Thee; en zulks niet dan teffens en in eene reize, op pœne van honderd Guldens de eerste en tweehonderd Guldens voor de tweede reize, boven suspensie van Nering voor een jaer.

IV. Het zal aen de Grossiers gepermitteerd zyn de voornoemde Waren ter quantiteit als boven, te debiteren aen zulke Personen, alhier te Utrecht of te Amersfoort en Vryheden van dien woonachtig, dewelken wegens Consumptie van Koffy, Cicers en Thee zyn getaxeerd, en onder die genen, waer van Art. XVIII. gesproken word, begrepen zyn; verder aen Slyters, als Art. VI. IX. X. word gezegd, en aen Personen Art. XIII. vermeld, en geen anderen, binnen de voornoemde twee Steden en Vryheden van dien woonachtig, onder wat pretext het ook zoude mogen wezen, direct of indirect, op pœne van driehonderd Guldens.

V. De Grossiers, om Koffy, Cicers of Thee aen de Getaxeerden Art. XVIII. vermeld, gerust te kunnen verkoopen, zullen ieder jaer, de eerste reize na primo May, van dezelven verzoeken visie van hun Billiet van Taxatie, en daer by verder

UTRECHT.

Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.

der en vervolgens t'elken reize moeten eischen en ontvangen een ander Billiet of Notitie, by voorsz. Getaxeerden onderteekend, houdende de qualiteit en quantiteit van de voorsz. specien, met expressie van den Naem van den Grossier, en den dag op welke zy dezelve van hem koopen of doen halen; welk laetste Billiet de Grossiers zorgvuldig zullen moeten bewaren, om aen de Collecteurs of aen de genen, die de vigilantie op de Middelen hebben, ten allen tyde, wanneer zulks zal worden gerequireerd, te vertoonen; zullende boven dien ter Requisitie of enkele Inthimatie, 't zy van den Officier, 't zy van de Collecteurs hunner residentie, onder Eede moeten verklaren, dat zy met hunne kennisse of zonder zoodanig Billiet gezien en wel bevonden te hebben, geene der voorsz. Waren anders dan volgens dit en het voorgaende Artikel, hebben verkocht, op pœne van in cas van weigering van dien Eed, en in cas van contraventie van deze Artikelen, of van een der zelve, te zullen verbeuren een boete van honderd Guldens voor de eerste reize, tweehonderd Guldens voor de tweede, en driehonderd Guldens voor de derde reize; met suspensie van hunne Neringe voor den tyd van een jaer.

VI. De Grossiers zullen niet uitslaen aen de Slyters, dan op vertoon van een Billiet, geteekend door een der Collecteurs, ten blyke dat de Impost van de in te koopen Waer is betaeld, op pœne van honderd Guldens; welk Billiet zy insgelyks zullen moeten bewaren en vertoonen als boven, op pœne van vyfentwintig Guldens.

VII. Alle die gewoon of genegen zyn, Koffy of Thee by groote partyen in te koopen en weder uit te slaen; zullen zulks vermogen te doen, zonder daer door onder de Grossiers gerekend te worden; mits zoodanige geen minder quantiteit uitslaen of verzenden als 300 Pond Koffy en 100 Pond Thee te gelyk, en zoo by den In- als Uitslag, daer van aen 't Comptoir van de Collecteken-

U-TRECHT.

Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.

kennis te geven, om aldaer een Briefje te ontvangen, houdende hun Naem, Datum van den In- en Uitslag of Verzending, qualiteit en quantiteit van de Waer, op poene van hondert Guldens; voor welk Briefje aen den Collecteur van 't Kwartier zal moeten worden betaeld een Stuiver.

VIII. De Slyters, zynde alle de genen, die de Koffy, Cicers en Thee in kleine kwantiteit verkoopen, zullen niet meer teffens mogen verkoopen, als twee Pond raeuwe of een Pond gebrande Koffy of Cicers, en een Pond Thee; en zullen in de Slyters Neringe niet continueren of daer toe in 't vervolg worden aengenomen, ten zy dezelve alvorens hun Billiet van Admissie, om als Slyter te mogen verkoopen, aen den Collecteur van 't Kwartier vertoonen, en doen blyken dat zy den Eed Art. I. vermeld, gepresteert hebben; en daer van by den Collecteur aenteekening gehouden zynde, de Collecteur zulks op het Billiet notere en het zelve onderteekene, op poene in cas van contraventie van deze of eenige andere Artikelen, alwaer geen byzondere penaliteit gesteld is, te zullen verbeuren hondert Guldens voor de eerste, en tweehonderd Guldens voor de tweede reize, boven suspensie van hunne Neringe.

IX. Zoodanige geadmitteerde Slyters, wanneer zy van de Grossiers eenige Waer, dezen Impost subject, willen inslaen, zullen gehouden zyn zulks den Collecteur van 't Kwartier aen te geven, om van den zelven een Billiet, inhoudende de kwaliteit en kwantiteit der Waren die zy willen inkoopen, mitsgaders den naem van den Grossier, by wien zy inkoop willen doen, te ontvangen; en den Collecteur den Impost van de in te koopen Waren promptelyk te betalen, als vier Stuivers van de raeuwe en zes Stuivers van de gebrande Koffyboonen, en acht Stuivers van de Thee per Pond.

Om welken Impost te ontvangen en al het noodige te verrichten, ten minsten een van de Collecteuren altyd present zal zyn op de Waeg alhier te Utrecht, en te Amersfoort ter plaetze daer toe by de Regeering aldaer te schikken, op zulke uuren als tot beheering van andere Middelen gevaceerd word.

U-TRECHT. *Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.*

X. De Slyters met alzulk Billiet als boven by den Grossier inkoop gedaen hebbende, zullen het straksgemelde Billiet aen den Grossier laten, om by den zelven te worden bewaerd en vertoond, als hier voor Art. V. gezegd is.

XI. Indien de Slyters van buiten de Stad eenige Waren, dezen Impost subject, willen ontbieden, zullen zy voor af kennis moeten geven aen het Comptoir, van waer, en om wat tyd zy zulke Goederen willen laten inkomen, mits in geen minder quantiteit, dan van 80 Pond Koffy of Cicers, en 30 Pond Thee, op het Adres van de Verzending uitgedrukt, met byvoeging dat zulks voor een Slyter is; en alvorens de ontboden en overgekomen Goederen in te slaen, zullen zy daer van Aenbreng en Verimposting aen het Comptoir moeten doen, en een Billiet ontvangen, om te vertoonen by het doen der Peilingen en Visitatien; op pœne van vyfentwintig Guldens; welke Peilingen en Visitatien zy Slyters mits dezen onderhevig gemaekt worden, en die ten allen tyde door de Collecteurs en die genen die de vigilantie op de Middelen hebben, kunnen en mogen geschieden.

XII. Al 't geen ten opzichte van de Slyteren in de vorige Artikels VIII. IX. X. en XI. is gestatueerd, zal ook by de Koffyhuismeesters, Ordinarishouders en Herbergiers moeten worden geobserveerd en nagekomen, op gelyke pœne als aldaer gesteld is.

Wordende deze en vorige Personen wel scherpelyk verboden eenige soorten van Rogge, Boontjes of andere zoodanige Ingredienten onder de Koffy te mengen of dezelve apart te verkoopen,

U-TRECHT.

Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.

ten zy alvorens daer van kennis hebben gegeven aen den Collecteur van 't Kwartier, en den Impost betaelt als van Koffy; op pœne dat die geen iets des contrarie zal hebben gepractiseert, incurreren zal eene Boete van honderd Guldens, boven arbitraire Correctie.

XIII. Vermits te vreezen is, dat misschien eenige baetzoekende menschen, onder de geen, waer van Art. VIII. en volgende gesproken is, zich van een grote Provisie van Koffy en Thee zullen willen voorzien, om daer door voor eenigen tyd den Impost, waer aen zy onderhevig zyn gemaekt, te ontgaen, is goedgevonden dat immediaet na de Publicatie dezer, by alle Slyters, Koffyhuismeesters, Ordinarishouders en Herbergiers, door de respective Collecteurs Aenpeil zal geschieden, en alle voornoemde Personen gehouden zullen zyn, den verschuldigden Impost van 't geen by henlieden zal gevonden worden, te betalen.

XIV. Al wie in dit Middel getaxeerd is, gelyk in 't XVIII. Artikel zal worden gezegd, zal de voorsz. Waren voor zyn Consumptie van buiten de Provintie mogen doen inkomen, doch in geen minder kwantiteit dan van 50 Pond Koffy of Cicers, en 10 Pond Thee, waer van de kwantiteit op de bygaende Brieven of Addressen zal moeten wezen geëxpresseerd, op de verbeurte van honderd Guldens, en van de Waren in minder kwantiteit ingeslagen, ten ware tot Present ontvangen, of dat de gene, aen wien zoodanige mindere kwantiteit was toegekomen, konde aentoonen daer toe geen ordre te hebben gegeven, nochte daer van by den Inslag kennisse te hebben gehad, mits hy zoo ras als daer van kennis heeft gekregen, het zelve aenbrengende of doende aenbrengen; zullende tot suppletie van zyn bewys worden geadmitteerd om met Eede te verklaren, dat hy direct of indirect daer in geen schuld heeft.

XV. Wat de ongetaxeerden aengaet; aen dezelven zal in het geheel niet gepermitteerd zyn eenige Koffy, Cicers of Thee, in kleine of groo-

te

te kwantiteit van buiten het Ressort van deze Collecte te doen inkomen of te ontvangen ten zy aen zoodanigen mede een present van Koffy, Cicers of Thee van buiten gezonden wierd, 't welk zy als dan aen den Collecteur van 't Kwartier zullen moeten aengeven, en den zelven daer van voor Impost betalen, van ieder Pond raeuwe Koffy vier, en gebrande zes, en van ieder Pond Thee acht Stuivers, op pœne van vyftig Guldens, boven verbeurte van de Waren van buiten ingekomen; en wanneer de kwantiteit daer van 50 Pond excedeerde, zal de pœne van de Contraventie in dezen ter arbitrage van den Rechter worden verhoogd.

U-TRECHT. *Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.*

XVI. Wanneer ter eeniger tyd mogte bevonden worden, dat aen Slyters of Ongetaxeerden, door een Getaxeerden, waer van hier onder gesproken word, eenige Koffy of, Thee onder de hand overgedaen wierd, of, ten behoeve van gemelde Slyteren of Ongetaxeerden, Koffy of Thee van buiten de Provintie wierd ontboden, zal zoodanige Getaxeerde vervallen in eene Boete van 500 Guldens of alzulke andere pœne als de omstandigheid zal vereischen.

Wordende het zelfde gestatueerd omtrent die geen, die, buiten Utrecht en Amersfoort woonachtig, aldaer Koffy of Thee komen koopen, en in de zelfde faulte als boven vervallen.

En zal die geen, die zoodanige Contraventie komt te ontdekken, zoo dat de handdadige daer van kan overtuigd worden, genieten een Premie van driehonderd Guldens, boven Impuniteit indien daer aen medeplichtig is geweest; en met het secreteren van zyn naem, zulks begeerende.

XVII. De Schippers en Voerlieden, Koffy of Thee voor Slyters, of voor wie het zy, ingeladen hebbende, zullen gehouden zyn op hun Aenkomst en alvorens zy beginnen te lossen, daer van kennis te geven aen 't Comptoir, en de Adressen vertoonen, op pœne van vyfentwintig Guldens; en ingevalle zoodanige Schippers of Voerlieden

U-TRECHT. Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.

worden achterhaeld van opzet te hebben gehad of zelven te frauderen, of een ander daer in behulpzaem te zyn, zullen dezelven verbeuren een boete van honderd Guldens, boven arbitrale correctie, hebbende de Collecteurs en die de vigilantie op de Middelen hebben, het recht om op alle Schepen, Schuiten, Wagens en Karren te doen vigileren, en by de Lossinge daer van de Goederen te visiteren, zoo dat zulks hen niet zal mogen worden geweigerd of belet, op poene van driehonderd Guldens.

XVIII. De verdere Inwoners alhier binnen Utrecht en te Amersfoort, zullen als voorheen worden getaxeerd, en naer proportie van vorige Taxatie, na gedane Omschryvinge en opgevolgde Approbatie van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, in zekere Classen verdeeld zynde, voor de Personen, een Huisgezin uitmakende en tot een zeker getal bepaeld, gelyk hier onder blyken zal, hoofd voor hoofd betalen:

1. Of hoogste Classis per hoofd f 3 - 0 - 0
bepaeld op 9 Personen.
2. Classis per hoofd . . . f 2 - 15 - 0
bepaeld op 8 Personen.
3. Classis per hoofd . . f 2 - 10 - 0
bepaeld op 7 Personen.
4. Classis per hoofd . . f 2 - 5 - 0
bepaeld op 6 Personen.
5. Classis per hoofd . . f 2 - 0 - 0
bepaeld op 5 Personen.
6. Classis per hoofd . . f 1 - 15 - 0
bepaeld op 4 Personen.

Alles met dien verstande dat onder de Personen, alhier gesteld, de Kinderen onder de 4 jaren niet gerekend, en de Kinderen van 4 tot 10 jaren inclus, voor halve of twee voor een hoofd, gehouden zullen worden.

XIX. Niemand van die geen, die in een der bovenstaende Classen vallen, zal van deze Taxatie vry wezen, dan die genen, die voor den Gerech-

rechte alhier of te Amersfoort onder Eede verklaren, en daer van aen den Collecteur doen blyken dat zy, geen Koffy, Cicers of Thee gebruiken, of huns wetens zulks ten hunnen huize gebruikt of geconsumeerd word.

U-trecht.

Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.

XX. De Personen, die als boven getaxeerd zyn, en die, gelyk Art. V. gezegd is, op een Billiet by de Grossiers kunnen inkoop doen, zullen gehouden zyn, ieder jaer na primo May, hun Billiet van Taxatie aen den Grossier te vertoonen, en verder een ander Billiet of Notitie tot Inkoop, als Art. V. gezegd is, den zelven overhandigen en laten.

XXI. Tot het doen van bovenstaende Taxatie zullen de Collecteurs, ieder in zyn Kwartier, eene generale Omschryving doen van de Huisgezinnen, die reeds voorheen getaxeerd zyn geweest of het nog zullen worden, en de Personen, het Huisgezin uitmakende, opteekenen, om de daer van geformeerde Lysten te doen toekomen aen den Magistraet alhier en te Amersfoort, die door Commissarissen, daer toe benoemd, gemelde Lysten zullen doen examineren, en de Taxatie en Bepaling van ieder Huisgezin gereguleerd zynde, daer van voor ieder Compagnie een quohier formeren, om by de Heeren Ordinaris Gedeputeerden geapprobeerd en gearresteerd te worden.

Wordende allen en een ieder, dien zulks aengaet, mits deze geordonneerd, een juiste opgave van de Personen, het Huisgezin uitmakende, te doen, op pœne van honderd Guldens, voor wien bevonden zal worden hier in niet oprechtelyk gehandeld te hebben.

XXII. By Vertrek, Inkomen en Veranderingder Huisgezinnen, zullen de Collecteurs daer van een nette opgave doen, om daer op gelyke voorzieninge te geschieden; en daer mede gehandeld te worden als in 't vorige Artikel gezegd is.

XXIII. De Collecteurs zullen gehouden zyn, conform zoodanig geapprobeerde Quohier van Taxatie, aen een ieder der Getaxeerden te geven

U-TRECHT, Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.

een gedrukt Billiet, inhoudende de Somme welke hy verschuldigd is; al 't welk voorsz. alle jaren door de Collecteurs van het Middel zal moeten worden achtervolgd en vernieuwd.

En niemand zal, gedurende het loopende jaer, wegens Vermindering of Vermeerdering van Personen in het Huisgezin, eenige Vermindering of Vermeerdering in de gedane Taxatie kunnen pretenderen of onderhevig zyn.

XXIV. De Getaxeerden, die gewoon zyn eenigen tyd buiten de Stad op een Buitenplaets door te brengen, en in zoodanig District in het Middel van de Koffy en Thee door den Gerechte gequotiseerd zyn, zullen van de Somme, waer op zy in de Stad zyn getaxeerd, een vierde mogen korten.

XXV. En zal van alle de voorgemelde verschuldigde Penningen, ieder half jaer, de Gerechte helft moeten worden voldaen en betaeld aen handen van de Collecteuren, door Ons of van Onzent wegen daer toe aengesteld en geauthoriseerd; zullende ten dien fine de gemelde Collecteurs gehouden zyn, op voorsz. tyden, aen der Getaxeerden huizen, het verschuldigde op ieder half jaer te gaen invorderen en ontvangen, na dat zy Collecteurs acht dagen te voren daer toe behoorlyke Aenmaninge, met achterlatinge van een Sommatie-Billiet, hebben gedaen, op pœne jegens den Collecteur, die daer in nalatig mogte zyn, van tweehonderd Guldens te zullen verbeuren, en van de Collecte te worden geremoveerd.

XXVI. Ingevalle iemand weigerig was de betaling in maniere als voren te doen, of die binnen den tyd van vier weken daer na, ten huize van den Collecteur, niet bezorgde, zal dusdanige vervallen in een dubbelde Somme van het gene, waer op hy getaxeerd is, boven de kosten op dusdanige latere invorderinge te vallen, waerom de Collecteurs verplicht zullen zyn om op Dingsdag, Donderdag en Saturdag, in ieder week, des mor-

morgens van negen tot twaelf uuren, aen hunne Huizen of andere bekwame plaetsen te vaceren. U-TRECHT.

XXVII. En zullen voorsz. Collecteurs gehouden zyn, van het Montant hunner ontvangene Penningen, alle zes maenden aen de Heeren Onze Ordinaris Gedeputeerden schriftelyke kennisse en opgave te doen, en, ten reguarde van de niet ontvangene Penningen, Restant-Cedullen overleveren, om op dezelven, na verleende Authorisatie, jegens de nalatigen te kunnen worden geprocedeerd. *Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.*

XXVIII. De Collecteurs zullen gehouden zyn, 't geen zy voor Impost van Slyters als anderen, Art. XII. vermeld, komen te ontvangen, van drie tot drie maenden ten Comptoire te bezorgen.

XXIX. De Collecteurs zullen de Omschryving, aen hun gedemandeerd, exactelyk en getrouwlyk moeten doen, zonder iemand te ontzien of te verschoonen, en zullen met niemand over dezen Impost mogen composeren, op pœne van vierhonderd Guldens te verbeuren, en daer en boven van hun Officie te zyn vervallen, mitsgaders inhabil te worden verklaerd, om ooit eenig Amt of Officie in deze Provintie te mogen bekleeden of bedienen.

XXX. Ingevalle de Collecteurs eenige Contraventien jegens deze Ordonnantie komen te ontdekken, zullen dezelven gehouden zyn, daer van kennisse te geven aen den Officier, wien de calange incumbeert.

XXXI. Wordende by deze gestatueerd en verklaerd, dat zoo wie bevonden word eenige vonden en bedriegeryen, tot achterdeel van deze Middelen gepleegt te hebben, daer tegens specialyk by deze Ordonnantie niet ware voorzien, of de Collecteurs, of wie ook tot maniantie van deze Middelen zullen worden geëmploieerd, in het exerceren van hunne functie op eenigerlei wyze kwame te verhinderen, miszeggen of misdoen, directelyk of indirectelyk, dezelve zal incurreren

U-TRECHT. een boete van driehonderd Guldens, boven arbitrale correctie.

Zullende die gene, die eene fraudulense Behandeling komen te ontdekken, eene Premie van honderd of tweehonderd Guldens, naer importantie van de gedane Ontdekkinge, genieten, boven Impuniteit, indien medeplichtig is geweest, en met secretering van zyn naem, zulks begerende.

Ordonn. op 't Middel van de Koffy, Cicers en Thee.

XXXII. Dat die gene, die onvermogende mogten zyn om de geincurreerde boeten, by deze Ordonnantie gestatueerd, te voldoen, naer exigentie van zaken aen den Lyve gestraft of met Confinement in den Tuchthuize zullen worden gecorrigeerd.

XXXIII. Alle hier voren gestatueerde boeten zullen worden geappliceerd, een derde voor den Officier die de Calange doen zal, een derde voor den Collecteur, en 't overige derde voor den Aenbrenger, wien naem, (zulks begeerende) zal worden gesecreteerd.

Reserverende hun Ed. Mog. aen hun of hunne Ordinaris Gedeputeerden, zoo wel de vermeerdering of vermindering, als ook de Interpretatie en Verklaring van deze, in cas namaels daerin eenige duisterheid mogte gevonden worden.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naer behooren. Enz.

AMERSFOORT.

AMERSFOORT. DEn 24 der laetste Grasmaend, bragt zeker Karreman van Arnhem, die ter Vracht ryd, een Jood, zynde een Muzikant, met deszelfs Vrouw en drie Kinderen, hier te Amersfoort. Gekomen zynde aen den Buiten-Cingel dezer Stad, aen de Steenen Brug, daer de Doorgang, om het menigvuldig lossen van de Schapenmist, te dezer tyd, gewoonlyk vry

eng

eng is, reed hier de Voerman, met zyn Kar tegen een ledigen Wagen, die by een Misthoop stond; waer door het Paerd zich naer de Graft wendde, aen het struikelen geraekte en vervolgens voorwaerds nederviel. Tusschen de plaets van dezen Val en de Graft, was niet meer dan eene trede drie of vier ruimte, waer door het Paerd met de Kar en de Menschen, welken op dezelve waren, van den kant in den Graft stortten. De Jood, zyn Vrouw en de Voerman, met zyn Paerd, werden gelukkig gered; doch de drie onnoozele Kinderen, één van acht, één van vyf en één van drie jaren, kwamen ongelukkig om het leven. Twee werden 'er terstond en het derde in den daer aen volgenden nacht wedergevonden. AMERSFOORT.

VRIESLAND.

LEEUWARDEN.

DE Voorbeelden van Milddadigheid ten behoeve der Armen, en alles, wat een bewys van genegenheid om de nooddruftigen te ondersteunen, uitlevert, bekennen wy voor ons ten uitersten bekoorlyk te zyn, waerom wy niet gaerne nalaten, ter eere der Weldoeneren en derzelver gezegende Nagedachtenisse daer van in onze Jaerboeken te spreken. Wy vinden 'er thans weder gelegenheid toe in onze berichten uit deze Stad. In dezelve overleed in de jongste Lentemaend *Simon Pars*, wiens Lyk den 11 naer Deinum, een vermakelyk Dorp aen de Vaert tusschen deze Stad en Franeker gelegen, gevoerd en aldaer begraven werd. Hy was LEEUWARDEN.

thans

LEEUWARDEN. thans Schryver van de Waeg, welke Bediening hy reeds voor eenige jaren gekocht had, toen hy zyn oorspronkelyk handwerk, het Schoenmaken, liet varen. Voor een Burgerman was hy zeer ervaren in de Godgeleerdheid, zoo dat hy in vroeger dagen besloten had zich voor Ziekentrooster naer Oost-Indien te laten gebruiken en hier toe reeds had laten examineren: doch eer hy de reis aennam, bekwam hy van daer tyding, dat zyn Broeder, een Predikant op Batavia, overleden was en voor hem nagelaten had een Erfenis van vyftienduizend Guldens, die hem van voornemen deed veranderen; wordende hy toen aengesteld tot Catechizeermeester in het Nieuwe Weeshuis alhier. Weduwenaer zynde en zonder Kinderen, maekte hy zyne Nalatenschap aen de Diakonie-Armen dezer Stad, die hier door thans met eenige duizenden bevoordeeld zyn; en zyne Dienstmaegd deelt ook in het genot zyner Erfenisse, door een Legaet van duizend Guldens, dat hy by Testamente voor haer geschikt heeft.

Zich te verzetten tegen de Justitie, is zekerlyk een stout bestaen en de gevelde Vonnissen van een wettigen Rechter te wederstreven, kan naeuwlyks missen of moet op zwarer straf uitloopen. Den 11 der laetste Grasmaend zag men daer van echter alhier een voorbeeld, want zeker Persoon van Oostermeer, een Dorp in de Grieteny van Tietjerksteradeel, werd door den Hove Provintiael, na voldongen Proces, by Vonnis, voor één jaer buiten 's Lands gebannen. Na dat hem, door den Rollaris, dit Vonnis was voorgelezen, werd hem een Copy van het zelve, met een Gulden reisgeld aengeboden;

dat

dat hy weigerde aen te nemen, zeggende dat hy zich daer niet naer dacht te gedragen, met byvoeging van vry bitse woorden. Na zyn Ontslag begaf hy, van wien in het jaer 1748 ook al vry wat te zeggen was, zich naer den Procureur Generael en vervolgens naer den oudsten Raedsheer van het Hof; des namiddags kwam hy op de Cancelary, daer hy door den eersten Deurwaerder, in tegenwoordigheid van velen, zeer ernstig over zyn vreemd gedrag vermaend en aengesproken werd; waer tegen hy met groote onbetamelykheid uitvoer; 't welk voor hem van dit gevolg was, dat hy, door den Deurwaerder, geadsisteerd met een Dienaer van de Justitie, weder naer het gedemolieerde Blokhuis gebragt werd, en daerop, tot straffe van zyn moedwilligheid, den 19 der Grasmaend, gegeesseld en wyders voor drie jaren uit den Lande gebannen is. Vrees voor erger, na de ondervinding van strengheid, door een gehoonden Rechter geoeffend, heeft hem aen dit laetste bannen doen gehoorzamen. LEEUWARDEN.

Door den Raed dezer Stad is, den 30 der laetste Grasmaend, een Ordonnantie gearresteerd, volgens welke de Impost op de uitheemsche en ingebrouwene Bieren in deze Stad en de Jurisdictie van dien, by Collecte zal moeten worden betaeld; bestaende deze in veertig Artikelen, die hoofdzakelyk behelzen. I. Dat ten behoeve der Stede Leeuwarden op ieder Ton van alle Hollandsche en andere uitlandsche Bieren, die ter tap gesleten of by Gelagsluiden gedronken worden, voor Impost zal betaeld worden een Daelder van dertig Stuiveren: Een half Vat Mom voor een Ton te rekenen. II. Van een Oostersch Vat Jopenbier zullen

drie

LEEUWARDEN. drie Caroli Guldens betaeld worden en van andere mindere Vaten naer advenant. III. Van de Bieren, die by particuliere Burgers of Ingezetenen ingeleid of gedronken worden, zal half zoo veel betaeld worden. Alles met de Verhooging van zoodanige Belasting van acht Stuiveren op ieder Ton Bier, en minder Vaten naer advenant, die, binnen de Provintie, doch buiten de Stad of Jurisdictie, gebrouwen, hier word ingevoerd, en twaelf Stuiveren op ieder Ton, buiten de Provintie gebrouwen. IV. Van alle Inlandsche gebrouwen Bieren, zonder onderscheid van wat Prys of Naem, ter tap gesleten of gelagswyze gedronken wordende, zullen twintig Stuivers betaeld worden. V. Voortaen zullen geen Gilde- of andere diergelyke vrye Bieren in Herbergen ingeleid of gedronken mogen worden, zonder daer van Impost te betalen. VI. Geene Tappers of Herbergiers zullen eenig Bier mogen inleggen, zonder betaling van den Impost aen den Collecteur. VII. De Collecteur zal gehouden zyn voor zyn Administratie genoegzame Borg te stellen. VIII. De Collecteur, en niemand anders, zal alleen de Cedels met het opgedrukte Stads Wapen passeren en verteekenen. IX. Hy zal verpligt zyn om het aengegeven aenstonds te boek te brengen, voor het uitgeven van den Cedel, en geen Aengeving op een Kladde te schryven, als by absentie en op zyn order. X. Hy zal van alle Posten twee gelyke Cedels passeren, die beide aen de Bierdragers by het verwerken zullen worden overgegeven, waer van één door hen op het Vat zal worden gedaen, en één verblyven onder den Bierdrager, die 't Bier verwerkt. XI. De-

ze Cedels zullen alle Avonden door de Bierdragers in den Kelder, onder den Schryver der Bierdrageren, ter bewaringe worden gebragt, die daer van Aenteekening zal houden, behelzende ieder Cedel de grootte van 't Vat; en deze Cedels zullen alle Maenden aen een Bode worden overhandigd, telkens by den eersten der Maend afscheidende, uiterlyk voor den 5 der Zomermaend en zoo vervolgens van Maend tot Maend. XII. De Collecteur zal verpligt zyn maendelyks de voorsz. Cedels tegen het Boek te confronteren, wanneer twee Boden genegen zyn dit te doen. XIII. Tot geryf der Ingezetenen is de Collecteur verpligt om van acht tot elf uuren voor noen, en van één tot zes uuren na noen, zich gestadig ten zynen huize te laten vinden, of iemand van zynen wege by absentie. XIV. De Biersteekers, Tappers en Herbergiers mogen geen Bier op Zondag of andere heilige dagen opslaen, op de verbeurte van twaelf Guldens. XV. Geen Biersteker of Brouwer mag Bieren uitzetten of geen Tapper of iemand anders die inleggen, dan met een behoorlyk Billiet van den Collecteur. En zullen ook geene Dragers minder of meer Vaten mogen dragen, dan de Cedels inhouden, al ware 't dat de Brouwers of Bierstekers zulke Vaten, als aengeteekend zyn, niet in huis hadden, wanneer de Cedels eerst by den Collecteur moeten worden veranderd. XVI. Geene Brouwers mogen Gelagen zetten of Gelagswyze laten drinken in hunne Huizen, op hunne Plaets, in hunne Brouwery, Moutery, Hoven, Tuinen, op Straten, of op eenigen Grond, onder het Huis, de Brouwery of Moutery behoorende, of waer eenig Bier bewaerd of opgeslagen word, al

LEEUWARDEN.

LEEU-WAR-DEN.

al was het buitens Huis in een Kelder of elders, of op de Stoepen of Straten van de eerste, tweede en verdere Naburen, by pœne van dertig Guldens, by de Brouwers te verbeuren. XVII. Ieder persoon, die bevonden word het vorige Artikel Gelagswyze te overtreden, zal verbeuren drie Guldens; en by onvermogen, voor de eerste mael, drie dagen op Water en Brood in 't Hondengat en voor de tweedemael arbitralyk gestraft worden. XVIII. Het zal den Brouweren vrystaen Bier by de kleine Maet te verkoopen, dat in Kannen of Vlessen weggehaeld en niet Gelagswyze aen hun Huizen geconsumeerd word. XIX. De Brouwers mogen niets anders by de kleine Maet verkoopen, dan by Friesche halve Kannen, Mingelen en minder gedeelte van dien. XX. Aen de Schuiten- of Turfvoerders word, by het lossen als anderszins, het tracteren der Arbeideren aen des Brouwers Huis of Stoep verboden. XXI. Biertappers of Herbergiers mogen naest geen Brouwer wonen, maer ten minsten vier of zes Huizen van daer. XXII. Geen Brouwer mag eenig Bier opslaen of buiten zyn Huis bewaren, dan ten minsten zes Huizen van 't Huis van een Herbergier of Tapper. XXIII. Geene Brouwers mogen meer Biermaten hebben, om by de Kan of kleine Maet te verkoopen, dan een Tinnen Halfkanne, vier Mingels, vier Halfmingels en twee Oorden van Mingels. XXIV. Aen een Herbergier of Tapper mag een Brouwer niet by de Kan, Vles of kleine Maet verkoopen of uitzetten, maer by het Vat; en, in de Zomermaenden, van Bloeimaend tot Herfstmaend ingesloten, niet minder dan een achtste Ton, en de overige Maenden

den niet minder dan een vierde Ton. XXV. Geene Wyntappers mogen direct of indirect eenige Wip of andere Zoete Bieren uit der Brouweren Huizen by de Kan halen of laten halen. XXVI. Ook dezelve Bieren in hunne Huizen niet inleggen, dan na alvorens aengegeven en den Impost betaelt te hebben. XXVII. De Bierstekers en Brouwers mogen geene Bieren op Zondagen of heilige dagen uitzetten of uitladen, op verbeurte van een Daelder voor ieder Vat, groot of klein. Doch, indien 't de nood vereischt, zal dit ter discretie van den presiderenden Burgemeester staen, die in dien gevalle eerst de Cedel moet teekenen, welke vervolgens ook door den Collecteur zal geteekend worden. Den Bierdragers word ook wel ernstig verboden Bier op zoodanige dagen te dragen, dan met een zoodanig geteekende Cedel; en aen den Herbergiers of Tappers het inleggen van eenig Bier. XXVIII. Bierstekers noch Brouwers mogen voor den Opgang of na den Ondergang der Zonne geen Bier uitzetten, noch Herbergiers of Tappers het zelve inleggen. XXIX. Tot weeringe van alle fraudes, moeten de In- en Uitlandsche Bieren, zonder onderscheid, door gezworen Bierdragers in des Herbergiers en Tappers Huizen worden gebragt, wien verboden word anders eenig Bier in te slaen, al was 'er blyk dat het Bier aen de Collecte was aengegeven en de Impost betaeld, op verbeurte van zes Guldens voor ieder Vat; en indien 'er geen blyk van betaelden Impost is, op een boete van dertig Guldens, in welke boete de Brouwer, van wien het Bier gekomen is, mede vervallen zal; of indien het van buiten de

LEIDEN. (margin, beside XXV)

LEEU-WAR-DEN. Stad en deszelfs Jurisdictie gekomen is, hy die het heeft ingebragt. XXX. Alle Uit- en Inlandsche Bieren voor Burgers en Ingezetenen, moeten mede door gezworen Bierdragers gewerkt worden. XXXI. Alle Bieren, van buiten inkomende om weder verzonden te worden, moeten insgelyks door gezworen Bierdragers verwerkt worden, op de verbeurte van zes Guldens voor ieder Vat, door de Schippers, Voerluiden of anderen, die het invoeren. XXXII. De Bierdragers moeten, voor het uitdragen van het Bier, de Cedels vorderen en half gescheurd in de Potaerde plakken. XXXIII. Aen de Bierdragers word verboden voor den Opgang of na den Ondergang der Zonne Bieren te dragen; op straf van Cassatie, waer in dezelven ook vervallen zullen, ingevalle zy zonder Cedels werken. XXXIV. Accoorden met Herbergiers en Tappers worden niet toegelaten; maer alles moet aen de Collecte worden aengegeven. XXXV. Niemand zal zich mogen excuseren dat de fraude, buiten zyn weten, door iemand van zyn Familie zou zyn geschied, ten ware zulks klaerlyk bewezen wierd, in welk geval de delinquant gestraft zal worden ter arbitragie van den Raed. XXXVI. Tot het nagaen van alle fraudes, zal door twee Boden, by de Herbergiers en Tappers worden gepeild, de een zal de Peil doen en de ander de kwantiteit van het gepeilde aenschryven, zoo dikwyls noodig geoordeeld word; en wanneer zy eenige suspicie van fraude ontmoeten, of hier van kennis krygen door een ander, zullen zy verpligt zyn Visitatie te doen in het Huis of elders. XXXVII. Niemand zal de Boden of Stads Bedienden in het

Pe-

Pegelen of Visiteren mogen hinderen, met woorden of werken kwalyk bejegenen. XXXVIII. Niemand zal vry zyn van den Impost, dan die te voren vryheid heeft genoten. XXXIX. De overtreders van deze Lysten en Artikelen, in het geheel of ten deele, vervallen in een boete van dertig Guldens, ten ware een andere boete in eenig Artikel is bepaeld, boven de verbeurte der Bieren, Schepen, Schuiten, Karren, Sleeden of eenige andere Instrumenten, waer mede fraude begaen word. XL. Alle wanverstand en duisternis van deze Ordonnantie zal staen ter decisie van den Raed. LEEUWARDEN.

De Heeren Staten van deze Provintie hebben, den 18 der laetste Grasmaend, eenige Veranderingen gearresteerd in de *Ordonnantien van de Impositie*, en hier van, den 3 van deze Bloeimaend, de volgende Publicatie laten doen:

DE Staten van Vriesland; Allen den genen, die deze zullen zien of horen lezen, salut; doen te weten, dat Wy, gehoort hebbende het Rapport der Heeren, Onze Gecommitteerden in het Mindergetal, hebbende, ingevolge en ter voldoeninge van derzelver Resolutie Commissoriael van den 14 February laetstleden, met Heeren Commissarissen van het Collegie der Heeren Gedeputeerden geëxamineert de Ordonnantie van Impositien, na deliberatie goedgevonden hebben en verstaen navolgende Veranderingen in dezelve te maken: Als in de *Veranderingen in de Ordonnantien van Impositie.*

GENERALE ORDONNANTIE.

Dat pag. 15. Art. 17. in deze woorden is vervat: *Zoo wanneer de Commisen van 's Lands Middelen Wynen of uitheemsche Bieren vinden in eenige Koopmans Huizen, zullen die, in welkers Huizen en besloten grond gevonden zyn, oprechtelyk moeten*

LEEUWARDEN.

Veranderingen in de Ordonnantien van Impositie.

ten verklaren en een Cedulle vertoonen, van wien dezelve gekocht enz.

Dat pag. 21. het 37. Art. dus is veranderd en gesteld: *De Gast-, Proveniers-, Wees-, Leproos- en andere Armenhuizen en Armen, door publieke Voogden wordende bediend, zyn vry van Impositie van Lakenen, Rogge, Garst, Mout, Beestiael, Syroop, Zout, Oly, Zeep, Turf en Brandhout, Vyf Specien, Zegel, het Waegrecht van de Vrye en Inlandsche Waren, mitsgaders van Brood en Wyn tot 's Heeren H. Nachtmael gebruikt. En strekt zich deze Vrydom niet verder uit, als tot het gene in nature en substantie word uitgedeeld en geconsumeerd, wanneer, ten aenzien van 't Gemael, zestien Brooden, van elf pond ieder, gerekend worden op een Lopen Rogge.*

Dat pag. 26. achter aen Art. 44. is gezet. *Als mede geoctrooieerde Handelaer in Oesters en Kreeften, voor het ongerafineerde Zout, tot die negotie vereischt; doch alleen by provisie en tot wederzeggens toe.*

Dat pag. 30. tusschen de 57 en 58. Artikelen is geplaetst dit nieuwe Art. *Van de belastinge op de Bezaeide Landen zullen, tot aen May 1765 toe, zyn geëximeerd zoodanige Landen, als met Meekrap in der tyd zullen zyn bezet, te weten alleen voor die jaren, in welke 'er Meekrap dadelyk op staet.*

LAKENEN.

Dat pag. 71. de laetste periode van Art. 2. dus is geamplieerd: *Blyvende de bekleede Stoelen, Pulpitums en Rytuigen, met de daer toe behoorende Kussens en Dekkleeden, voor zoo verre door particulieren tot eigen gebruik worden ingevoerd, vry.*

HAVEN-SPECIEN.

Dat pag. 78. achter aen Art 8. deze woorden zyn geplaetst; *Des de Invoer in geen minder kwantiteit tessens geschiede, dan honderd ponden en in Vaten ingekuipt, welke Vaten door de 's Lands Bedienden zullen mogen worden geboord, tot onderzoek of ook andere Waren onder dezen naem inkomen.*

Dat

Leeuwarden.

Dat pag. 79. Art. 13. op den zevenden regel, het woord *Rooster* is geëxpliceerd door *Braed-rooster*.

ZOETE WAREN.

Veranderingen in de Ordonnantien van Impositie.

Dat pag. 81. Art. 2. ontdekt zynde, dat in den Herdruk een Drukfaut is ingeslopen, en de belastinge op de Confyte Gengber abusive staet op 2, in plaets van *twee en een tweede Stuiver*, zulks is geredresseerd, en de o veranderd in 8 Penningen.

Dat de Impositie der ruwe Suikeren, door de Suiker-Rafineerders ingevoerd wordende, een vyfde gedeelte is verligt, en pag. 82. Art. 3. zyn geroieerd de woorden *en tien Stuivers*.

Dat de Korting van den Impost by den Uitvoer van Zeep is verhoogd, en vervolgens pag. 86 de laetste woorden van Art. 20. dus gezet, *en van een Ton Zeep vyf Guldens*.

THEE en KOFFY.

Dat pag. 99. het 3. Art. nu aldus luid: *Wanneer een Koopman Thee invoert met groote Kisten of Knassers in de natuurlyke fust, moet hy de aengeving doen by het pond, wanneer voor Tarra of zwaerte der Kisten en Knasseren zal rekenen en genieten*

van ⅛	*Kist van*	40	*tot*	50 ℔	—	10½	℔
— ⅛	———	50	*tot*	65 ℔	—	14	℔
— ¼	———	80	*tot*	90 ℔	—	19	℔
— ¼	———	90	*tot*	100 ℔	—	22	℔
— ¼	———	100	*tot*	110 ℔	—	24	℔
— ½	———	150	*tot*	200 ℔	—	39	℔
heele	*Kist van*	300	*tot*	400 ℔	—	60	℔
heele	*Kist van*	400	*tot*	500 ℔	—	68	℔

En wanneer een Koopman Koffy in Balen invoert, moet hy die by het pond aengeven, en by aldien hy visitatie bevonden word dat aen de aengevinge enz.

UITLANDSCHE BRANDEWYNEN.

Dat pag. 150. achter 't eerste een nieuw Art. is geplaetst, dus luidende. *Voorbehoudens het vorige Art. zullen evenwel de Liqueurs en fynste Dis-*

LEEU-WARDEN.

Veranderingen in de Ordonnantien van Impositie.

tillatien mogen worden ingebragt in kleine kwantiteiten, doch niet anders als met voorkennisse en schriftelyk consent van den Hoofd-Commis, die daer in zal moeten uitdrukken de nette kwantiteit, den dag wanneer, de plaets van waer, en den naem van den Schipper of anderen gelastigden, met wien dezelve Liqueurs ingevoerd zullen worden.

INLANDSCHE BRANDEWYN.

Dat pag. 156. de eerste woorden van Art. 2. ——— *die stoken wil moet zich op May*, veranderd zyn in deze: *Een iegelyk, het zy te voren Stoker is of niet, die stoken wil, moet zich t'elken jare op May.*

Dat pag. 157. achter aen Art. 4. zyn geplaetst deze woorden: *Ten zy dezelve door versterven, of overvallen van de Crediteuren, in de onmogelykheid word gesteld van te kunnen voortvaren.*

VEERTIGSTE PENNING.

Dat pag. 174. achter aen Art. 6. is gezet: *En wanneer op meer dan een Lyf de Rente word geconstitueerd, zal het Kapitael gerekend worden naer den ouderdom van het jongste Lyf, en na zulks met twee zevende verhoogd worden, voor ieder der daer bykomende Lyven.*

KLEIN ZEGEL.

Dat pag. 220. Art. 12. op den tweeden regel, achter de woorden *vierhonderd Guldens*, is ingelast *of daer onder.*

WAEGRECHT.

Dat pag. 235. Art. 8. op den vierden en vyfden regel, de woorden *in de Provintie vallende* zyn uitgenomen en geroieerd.

Dat pag. 236. het geheele zesde Art. is uitgelaten, en dit nieuwe in plaets gesteld. *Van alle Waren, op het gewigte verkocht, en van buiten in deze Provintie gevoerd, (voor zoo verre onder Art. 3. niet zyn begrepen) zal voor Waegrecht betaeld worden van de honderd pond twee Stuivers, het min-*

mindere en meerdere naer advenant, tot vyfentwintig incluis; doch van Lood, Loodwit, Hop, Stokvisch, Potloot, Krytwit en Katoene Garens één Stuiver. LEEUWARDEN.

Dat pag. 237. achter aen het 8. Art is bygevoegd: *En zoo wegens het geringe Salaris niet wel zulke Collecteurs te bekomen zyn, zal zulks door de Generale Collecteurs der andere 's Lands Impositien moeten worden waergenomen.* *Veranderingen in de Ordonnantien van Impositie.*

Dat pag. 238. tusschen de Artikelen 9 en 10. dit nieuw Art. is gesteld. *De Aengeving van Goederen, die ingevoerd worden en geen Impost, maer wel Waegrecht, onderhevig zyn, zullen aengegeven worden ter plaetze van den Opslag, en voor dat de Goederen opgeslagen worden.*

En op dat niemand hier af onkundig blyve, noch eenige onwetenheid voorwenden moge, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd, ter plaetse daer men gewoon is Publicatie en Affixie te doen. Enz.

In onze Berichten voor de jongste Grasmaend, zagen wy de Pogingen van den Lutherschen Predikant P. L. S. *Muller* en zyn Kerkeraed, by de Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provintie, om verlof te verkrygen van te mogen appelleren aen den vollen Staet, die in 't kort op een extraordinairen Landsdag zou vergaderen; doch dat dezen voor hun vruchteloos afliepen. De Kerk bleef dan gesloten, zelfs by de terugkomst van den jongsten Predikant *Joan Georg Muller*, die de Sleutels wel verzocht, om, gelyk de Gemeente of immers velen derzelven wenschten, voor zyn aendeel den Godsdienst te verrichten; doch de Kerkeraed en Dnus P. L. S. Muller oordeelden raedzaemst dit niet in te willigen, ter vermydinge van Onheilen, die by het ter Kerke

LEEUWARDEN. gaen, uit de drift der Partyen, ter wederzyde, zouden kunnen voortvloeien, en de jongste Predikant keurde dit insgelyks goed. Middelerwyl zaten de Partyen ter anderer zyde niet stil, maer trachtten de Sleutels der Kerke magtig te worden en van den Kerkeraed Rekening, Bewys en Reliqua van deszelfs Administratie te vorderen. Ten dezen einde deeden zy de onderstaende Insinuatie, den 2 van deze Bloeimaend, des morgens ten negen uuren, aen den Predikant *P. L. S. Muller* voorlezen:

Insinuatie aen den gewezen Kerkeraed tot Overgeving der Sleutelen enz.

Uit naem en van wegen *Frederik Lentz*, *Joannes Karsten*, *Joannes Barmont*, *Joannes Datz*, *Willem Buisingh* en *Georg Adolf Muller*, alle oude Leden van den Lutherschen Kerkeraed binnen Leeuwarden, en nu, van wegen het gedane Deportement door de Classis aen den gewezen Predikant en Kerkeraed alhier, geapprobeerd by de Resolutie der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provintie, in dato den 18 April 1755, volgens de Kerkelyke Wetten geauthoriseerd om de zaken van de Kerke en den Kerkedienst alhier waer te nemen, af te vragen aen den gedeporteerden Predikant *Philippus Ludovicus Statius Muller* en deszelfs gewezen Kerkeraed, of aen die genen daer van, die de Sleutels van de Kerke heeft of hebben, of zy genegen zyn aen bovengemelde Personen de Sleutels van de Luthersche Kerke binnen deze Stad aenstonds over te geven, op dat de Godsdienst aenstaenden Zondag naer behooren mag waergenomen worden, en verders gedaen het gene noodig zal wezen; voorts Rekening, Bewys en Reliqua aen dezelven te doen van der Kerke Goederen, en derzelver Administratie, op aenstaenden Maendag, den 5 May 1755, 's morgens ten negen uuren, in de Consistoriekamer van de Luthersche Kerke voorschreve,

By

By weigeringe dies te protesteren van Kosten, Schaden en Intressen. Dit alles met relaes *in forma*. Actum Leeuwarden den 1 May 1755. Enz.

Hierop gaf Dnus Muller ten Antwoord: *Als ik Kopy heb, zal ik my verklaren.* Deze Kopy werd hem, om streeks elf uuren, gebragt, wanneer hy wederom antwoordde: *Ik vind die Afvraging van zoo veel gewigt, dat ik die, ten minsten drie dagen, in beraed moet nemen, en my niet eerder dan Maendag morgen, tusschen acht en negen uuren, positive kan verklaren.* Op dien Maendag, den 5 dezer Bloeimaend, gaf hy tot bescheid, waer mede ook de eenparige tael des Kerkeraeds overeenkwam: *Ik heb de Resolutie der Classicalen van Deportement nagezien, als mede de Resolutie der Heeren Gedeputeerden Staten van den* 18 *April laetstleden, en geen een Naem van den gewaenden ouden Kerkeraed daer in gevonden, zoo dat ik geen fondement hebbe om de Afvragers als Kerkeraed te erkennen, en, by gevolg, geen Sleutels aen hun kan overgeven, veel min Rekening voor hun doen.* Deze weigering deed de Partyen resolveren, by Request zich te adresseren aen het Collegie der Heeren Gedeputeerde Staten, waer op zy een voordeelig Appoinctement kregen, dat aen den Kerkeraed werd geinsinueerd; die hier op aen hunne Overigheid gehoorzaemden. Ondertusschen hadden de Predikant en Kerkeraed, ongenegen om de zaek hier by te laten berusten, een Requeſt opgestelt om ingeleverd te worden aen den vollen Staet, ten Landsdage vergaderd, het welk ook geschied was door nog honderddrieenvyftig Leden der Gemeente; doch dewyl, volgens den gewoonen weg, de-

LEEU-WARDEN.

ze Requesten niet ingeleverd konden worden, dan door middel der Heeren Gedeputeerde Staten, resolveerden en de Kerkeraed en de gemelde Leden andermael te bezoeken of zy, langs dien gewoonen weg, gehoor konden verwerven. Ten dezen einde werden de twee volgende Requesten opgesteld, en by de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten ingeleverd. Het Request van den gewezen Kerkeraed luidde dus:

Aen de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland.

Nader Request van den Luther-schen Kerke-raed aen de Gede-puteerde Staten.

GEven Uw Ed. Mog. met schuldige eerbied te kennen Dnus *Philippus Ludovicus Statius Muller*, *Johan Georg Muller*, *Ulrich Swens*, *Otto Fredrik Muller*, *Pieter Simmer*, *Daniel Muller*, *Joannes Puls* en *Joannes Leer*, dat zy Supplianten, (*salva in omnibus reverentia*), zich by de Resolutie van Uw Ed. Mog., in dato den 18 April 1755, ten hoogsten bezwaerd vindende, wel gaerne hunne Bezwaernissen aen de Ed. Mog. Heeren Staten op den aenstaenden Landsdag, door het nevensgaende Request, wilden voordragen, ten einde de Supplianten, zoo dezelven rechtmatig bevonden worden, in vorigen staet mogen worden hersteld.

Edoch vermits op denzelven (een extraordinairen Landsdag zynde) geene andere zaken in deliberatie mogen worden gebragt, dan die door Uw Ed. Mog. worden opgegeven, zyn de Supplianten genoodzaekt zich alvorens tot Uw Ed. Mog. te keeren, en op 't eerbiedigste te verzoeken dat Uwe Ed. Mog. het verzoek van de Supplianten, in nevensgaende Request vervat, op de eerstkomende Vergaderinge der Ed. Mog. Heeren Staten, in een poinct van deliberatie gelieven te brengen, en des noods het zelve Request, met de Bylagen dies, ter tafel van de Ed. Mog. Hee-

Heeren Staten in 't Mindergetal te produceren. Quo facto. Enz. LEEUWARDEN.

Het Requeſt der honderddrieënvyftig Leden van de Lutherſche Gemeente te Leeuwarden luid als volgt;

Aen de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland

GEven Uw Ed. Mog. met ſchuldige eerbied te kennen, de Ledematen der Lutherſche Gemeente te Leeuwarden, ten getale van eenhonderdendrieënvyftig, breeder in nevensgaende Requeſte uitgedrukt, dat zy Supplianten tot hun alderſmertelykſt leedwezen hadden verſtaen, dat hun geliefde Leeraer *P. L. St. Muller* en Kerkeraed waren afgezet van hunne reſpective Kerkelyke Bedieningen. *Requeſt der Lutherſche Gemeente aen de Gedep. Staten.*

En alzoo de Supplianten van de Ed. Mog. Staten van Vriesland hadden ontvangen Vrydom van Godsdienſt-Oeffeninge, de Supplianten zich by het Deportement van hunnen Leeraer en Kerkeraed (*ſalva in omnibus reverentia*) bezwaerd oordeelende, te rade waren geworden, met ootmoedige bede zich, in bygaende Requeſt, tot de Heeren Staten van Vriesland, op den aenſtaenden Landsdag, te wenden en herſtel van hunnen Predikant en Kerkeraed te ſmeken.

Edoch vermits (*) Enz.

Behalven deze twee Requeſten werd by de Heeren Gedeputeerde Staten ook ingeleverd een Requeſt van twaelf Officieren, van het in deze Stad liggende Guarniſoen dat woordelyk dus luidde;

Aen

(*) Hier op volgt woordelyk het geen ook in het Requeſt van den Kerkeraed, na de woorden *Edoch vermits*, gevonden word,

LEEU-
WAR-
DEN.

Aen de Edele Mogende Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland

REmonstreren eerbiediglyk de gezamentlyke Officiers van het Guarnizoen binnen Leeuwarden, zich tot de Luthersche Religie bekennende, dat de Supplianten tot hier toe, tot oprechthoudinge van hunne goede Conscientie en tot ondersteuninge van hunne Belydenisse, niet zonder groot nut en vrucht de stichtelyke Leer van Dnus *Philippus Ludovicus Statius Muller* hebben aengehoort, zonder iets gevonden te hebben daer inne, dat tegen het Christendom, noch minder tegen het Luthersche Geloove, aenloopt; ja moeten de Supplianten met grond der waerheid zeggen, dat, sedert zy de eere hebben gehad van den Staet te dienen, zich voor hun nooit een betere occasie gepresenteert heeft om in 't Woord Gods onderricht te worden, dan door de Predikatien van Dnus *Muller*.

Dat de Supplianten reeds Dnus *Muller*, in 't Nederduitsch predikende, zoo wel kunnen verstaen, als in hunne eigen of de Hoogduitsche Tale, en nooit pretenderen dat 'er anders gepredikt mag worden; indien een gedeelte van hunne schuldigheid afhangt om, onder 's Lands Dienst staende, zich in de Vaderlandsche Tale als Vreemdelingen te oeffenen, waer toe de Supplianten hier de bekwaemste gelegenheid vinden; der Supplianten Godsdienst, door Uw Ed. Mogende Resolutie van Deportement, belet word, en alzoo buiten staet zich daerin verder te kunnen behartigen, en wel zouden twyffelen dat de Predikstoel in de Luthersche Gemeente met een zoo waerdig subject, als Dnus *Muller*, weder zal worden bekleed als van alle redelykgezinden gehouden word en erkend.

Waerop de Supplianten de vryheid nemen, zich op het onderdanigste aen Uwe Ed. Mogende te adresseren, met zeer eerbiedig verzoek, Uwe Ed. Mogenden gelieven Dnus *Philippus Ludovicus Statius*

tius Muller in Officio als Predikant weder te herstellen, tot steun van de Supplianten en onderhoudinge van hunne Religie; of anderszins den zelven te qualificeren om den Predikdienst, ten nutte van de Supplianten, te mogen waernemen; dewyl de Supplianten anderszins van hunne Leere ten eenemael zyn ontbloot; en byaldien zulks door Uwe Ed. Mogenden niet word aengenomen, het zelve als een poinct aen de Edele Mog. Heeren Staten op den eersten Landsdag mag worden overgebragt. LEEUWARDEN.

Quo facto. Enz.

Deze drie Requesten keerden allen te rug, met een Apointement: *In dezen kan niet worden getreden;* Waer door aen den Kerkeraed en de Leden den gewoonen weg, om door middel van de Gedeputeerde Staten de zaek aen den vollen Staet te brengen, werd afgesneden: zoo dat 'er niets meer overig was, en voor den Kerkeraed en de Leden, dan om een zeer ongemeen middel by der hand te nemen en zelf by Request zich te keeren aen de Heeren Gecommitteerde Staten van Vriesland in het Mindergetal. Dit Kollegie bestaet uit acht Heeren, uit den vollen Staet voor een jaer gecommitteerd, uit ieder der Kwartieren twee, om over zaken, die ter deliberatie van den Staet worden gebragt, meermalen afzonderlyk te vergaderen, zoo dat eigenlyk de zaken aen het Mindergetal gewoonlyk uit den Staet worden gebragt, om 'er hunne Consideratien en Advys op te geven, en, gelyk hier blykt, niet dan in zeer zonderlinge gevallen, door hun middel of toedoen in den Staet zaken ter deliberatie worden geproponeerd. Het Kollegie van het Mindergetal word ook door den Staet gebruikt

LEEUWARDEN. bruikt in het examineren en uitvoeren van particuliere Commissien, die niet aen de Gedeputeerde Staten zyn gedefereerd, gelyk wy gezien hebben in het aenbesteden van het Landschaps Tuchthuis; het zit ook in Oegstmaend over de Revisie der reëele en personeele Quotieren, en heeft den Sekretaris van den Staet tot zyne assistentie. Aen dit Kollegie dan werden de volgende Requesten met de daer toe behoorende Bylagen ingeleverd; als eerstelyk het Request van Dnus. *P. L. S. Muller* en zyn Kerkeraed, het welk van dezen inhoud was:

Aen de Ed. Mog. Heeren Staten in het Mindergetal

Request van den Kerkeraed aen de Staten in 't Minder Getal.

GEven Uw Ed. Mog. met alle onderdanigheid te kennen de ondergeschrevene *Philippus Ludovicus Statius Muller*, *Johan Georg Muller*, *Ulrich Swens*, *Johan Daniel Muller*, *Pieter Simmer*, *Otto Fredrik Muller*, *Joannes Puls* en *Joannes Leer*, hoedanig dezelven zich, onder alle reverentie, over eene Resolutie der Edele Mogende Heeren Gedeputeerde Staten, van den 18 April laetstleden, bezwaerd oordeelende, door nevensgaende Request hadden gewenscht gehad hunne petitien op dezen extraordinaris Landdag, ootmoedigst ter tafel van de Ed. Mog. Heeren Staten van Vriesland te brengen, en zich daeromme wel behoorlyk eerst hadden geadresseert aen het Ed. Mog. Kollegie der Heeren Gedeputeerde Staten, met nederige bede der Supplianten Request in de pointen tot den Landdag over te brengen; maer echter by Appointement het geluk niet hadden gehad daerin te mogen slagen, gelyk Uwe Ed. Mog. kan geblyken uit nevensgaende *sub Dux* (*).

Das

(*) Dit is het Request hier voren bladz. 430 aengeroerd.

Dat echter de Suppliahten, van eerbiedig oordeel zynde dat de constitutie van deze Republiekaensche Regeringe aen de goede Ingezetenen wel permitteerde in tyd van nood, hun Recht en Zake van het eene Kollegie tot het andere, in alle verschuldigde respect, zoo lange te vervorderen, tot men dezelve ter tafel van den hoogsten Souverain heeft gebragt, daerom de vrymoedigheid hadden willen nemen, zich, na dat de Supplianten de verordineerde wegen vruchteloos ingeslagen zyn, door dezen direct tot Uw Edele Mogende te wenden, met gantsch ootmoedige bede, het behage Uw Edel Mogende nevensgaende Requesten met derzelver Bylagen, ter tafel van de Edele Mogende Heeren Staten van Vriesland te brengen, op dat de scheuring en ondergang van der Supplianten lieve Gemeente door hunner Edel Mogenden Vaderlyke Protectie moge voorgekomen worden.

LEEUWARDEN.

Request van den Kerkeraed aen de Staten in 't Minder Getal.

Quo facto enz.

Ten anderen een Request van de bovengemelde honderddrieënvyftig Leden der Gemeente, om het verzoek van den Predikant en Kerkeraed te sterken, 't welk aldus luid:

Aen de Ed. Mog. Heeren Staten in het Mindergetal

GEven Uw Edele Mogende met schuldige eerbied te kennen de Leden der Luthersche Gemeente te Leeuwarden, ten getalle van eenhonderddrieënvyftig, breeder ten Requeste, hier nevens, verteekend, hoedanig zy door nevensgaende Requeste gewenscht hadden, hunne belangen, ten opzigt van het Deportement van hunnen geliefden Predikant *P. L. St. Muller* en Kerkeraed, aen de Edele Mogende Heeren Staten, te vertoonen, en Herstel van den Predikant en Kerkeraed te smeken.

Request van de Luthersche Gemeente aen de Staten in het Minder Getal.

Dat zich dienvolgens, uit kracht van het Regle-

LEEUWARDEN.

Requeſt van de Lutherſche Gemeente aen de Staten in het Mindergetal

glement van wylen zyn Hoogvorſtelyke Doorl., glorieuſer gedachteniſſe, hadden geadreſſeert aen de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten, met ootmoedige bede, nevensgaende Requeſt op den tegenwoordigen extraordinaris Landdag in te leveren, volgens Bylage *ſub Conſuetudo* (*).

Dat echter de Supplianten daerop tot Appointement hadden verkregen, *In dezen kan niet worden getreden*, en daer door verſteken geworden, om hunne zaken ter deliberatie van den hoogſten Souverain te brengen.

Nademael echter *periculum in mora* is, en de Supplianten op zekere fundamenten ſuſtineren, dat de zaken, blyvende *in ſtatu quo*, hunne lieve Gemeente ten eenemael is geruineerd, geſcheurd en gantſchelyk in duigen gebragt, terwyl de Supplianten verſteken zyn van hunne Godsdienſt-Oeffeninge en het Gebruik des H. Avondmaels, hebben de Supplianten geoordeelt, na dat zy alvorens de gewoone wegen zyn ingeſlagen, in alle ootmoedigheid zich te moeten keeren tot Uw Ed. Mog., en op 't nederigſt te ſmeken, het behage Uwe Ed. Mog., in dezen dringenden nood, der Supplianten Requeſt te brengen ter tafel van de Ed. Mog. Heeren Staten van Vriesland, ten fine der Supplianten Gemeente, naer bevind van zaken, door hun Ed. Mog. by derzelver dierbare verleende Vrydommen van Godsdienſt-Oeffeninge, door het Herſtel van hunnen geliefden rechtzinnigen Leeraer en getrouwen braven Kerkeraed, gemaintineerd moge worden.

Quo facto enz.

Deze Requeſten namen de Heeren Staten in het Mindergetal aen, met de Bylagen, onder welken ten principale gevoegd was een ander Requeſt van Dnus Muller en zyn Kerkeraed,

(*) Dit is het Requeſt hier voren bladz. 431 aengevoerd.

raed, gefurneerd met gelyke Requeften voor de vier Kwartieren van Staet, en nog een' Requeft, mede aen de vier Kwartieren gepresenteerd door de bovengemelde Leden der Lutherfche Gemeente; van welke Requeften het eerfte aldus luid: LEEUWARDEN.

Aen de Ed. Mog. Heeren Staten van Vriesland.

EDELE MOGENDE HEEREN!

GEven Uwe Edele Mogenden op het alderootmoedigfte te kennen, de ondergeteekende *Philippus Ludovicus Statius Muller*, *Johan Georg Muller*, *Ulrich Swens*, *Otto Frederik Muller*, *Pieter Zimmer*, *Johan Daniel Muller*, *Joannes Puls* en *Joannes Leer*, hoedanig de Supplianten uit kracht van Uwer Ed. Mog. Refolutie, in dato den 22 Julius 1681, tot hier toe hadden genoten de dierbare Vryheid van uiterlyke Godsdienft- en Religie- Oeffeninge, overeendragtig de Chriftelyke Geloofs - Belydeniffe te Augsburg, en onmiddelyk door zulk een dierbaren vrydom, de vrye exercitie van Kerkelyke Regeringe, Tucht en Huishoudinge, waer mede de Supplianten in 't byzonder zeer ruftig en vreedzaem hadden gezeten; behalven dat voor omtrent vyf jaren de Gemeente fterk is getroubleerd, en in vervolg van tyd deerlyk geflingerd door fchier ondraeglyke buitenfporigheden van eenige Leden der Gemeente, dewelken, zonder eenig bewys of begeerte van te willen bewyzen, zekere opgeraepte Befchuldigingen hebben ingebragt tegen den Predikant *Philippus Ludovicus Statius Muller*, zonder zich daer omtrent met wettige Inftrumenten en formele Getuigeniffen te willen fifteren voor den Kerkeraed der Gemeente. *Requeft van Dans Muller cum fuis aen den vollen Staet.*

Dat de Kerkeraed, volgens alle billyke en Chriftelyke gebruiken, in dien tyd wel geïnfteert had-

LEEU-WARDEN.

Requeft van Dnus Muller cum fuis aen den vollen Staet.

hadde alle dingen in ordentelykheid te behandelen, en in 't byzonder te maintineren het wettige Recht, hun volgens Kerken-Ordonnantien competerende, dat, namelyk geene zaken van verschil voor eenige hoogere Kerken-Rechtbank mogte worden getrokken, ten zy dezelve vooraf hebbe gedient, voor den Kerkeraed als competenten Rechter ter eerster instantie; maer dat, niettegenstaende alle pogingen, de Suppliantén zich het ongelyk hebben moeten laten aendoen, dat men hunne Vergadering wrevelig heeft veracht en bespot, en dus, wel verre van de Kerken-Ordonnantien op te volgen, de zaek in verschil onmiddelyk getrokken voor de Classis.

Dat vervolgens de Suppliantén tot hun leedwezen hebben moeten wedervaren, hoedanig hunne Eere gekrenkt en gegriefd werd van de Classicalen zelf, door, onaengezien alle de menigvuldige Protestatien, tot de Classicale overkomst, in spyt des Kerkeraeds, en tot staving van eene ongehoorde Rechtsplegìnge, te accorderen, tot dat eindelyk, den 5 September 1753, het fatale tydstip verscheen, dat de geheele Classis, tegen wil en dank van den Kerkeraed en tot hunne kennelyke prejuditie, *in loco* verscheen en hunne Rechtsplegingen in volgende dagen voltrokken.

De zekerheid, die de Suppliantén voor de Rechtvaerdigheid hunner zake hadden, deed hun deze Eerwaerde Vergadering, in qualiteit als Classicale Rechters, niet erkennen; voor 't welk de Suppliantén zulke redenen hadden in te brengen en werkelyk produceerden, dewelken gedeeltelyk kerkelyk en gedeelte polityk waren.

De Kerkelyke Redenen betreffende, zoo bestonden dezelven in 't voorbygaen van den Kerkeraed, als competenten Rechter ter eerster instantie, nademael geen wettig Examen der zake voor den Kerkeraed was aengesteld, veel min behoorlyk Appel verzocht; dus de Suppliantén voor hunne nakomelingen niet konden verantwoorden

een

een Recht, de Kerk competerende, door kwalyk geintentioneerde Lieden zich te laten ontwringen.

LEEUWARDEN.

Immers, wanneer al in twyffel getrokken was of de zaek in verschil voor den Kerkeraed gedient hadde of niet, ware het toch billyk en in alle Kerkelyke Huishoudingen redelyk geweest, dat de Classicale Vergadering eerst het Consent van den Kerkeraed hadde afgewagt, en zoo wanneer zulks van den Kerkeraed onbillyk was geweigerd geworden, hadde men behooren te weten dat de Souverain middelen genoeg ter hand hadde om den Kerkeraed te doen compareren. Dan de Classis, eindelyk maer Kerkelyke rechten zittende, hadde zich in de zaek niet verder moeten inlaten, dan het eerste geschil te onderzoeken, of namelyk de zaek voor den Kerkeraed gediend hadde of niet, en dan, naer bevind van zaken, Partyen tot schuldige reverentie tot den Kerkeraed te verwyzen, of tot de tweede actie, namelyk het dispuut van de Leere zelf, over te gaen, ten ware de Kerkeraed over de eerste questie van de Classis voor het Synode hadde willen appelleren.

Requeft van Dns Muller cum suis aen den vollen Staet.

Het is den Supplianten wel bekend, dat men by de hedendaegsche weereld, die gewoon is eer het kwade dan het goede van den evennaesten te gelooven, den Supplianten heeft zoeken zwart te maken, als of zy niet alleen de zuivere Genade-Leere, naer den inhoud des Goddelyken Woords, vervat in de Formulieren van der Supplianten Kerke, niet zouden toegedaen zyn; maer zelfs aengestoken en vergiftigd wezen met de allersnoodste Dwalingen, dewelken men door de wandelinge Ketteryen pleeg te noemen; maer de Supplianten hebben een rein gewisse, dat men, gelyk men hun zulks nooit bewezen heeft, zy ook valschelyk daer mede zyn beticht geworden, terwyl zy zich ondertusschen over hun vrymoedig Geweten verblyden.

Ook is den Supplianten wel meer dan bekend, hoedanig zylieden, zoo wel by Partyen, als by

LEEUWARDEN.

Requeſt van Dnus Muller cum ſuis aen den vollen Staet.

menſchen buiten hunne Kerke, verdacht zyn geweeſt en gecalangeerd zyn geworden, als of zy alle Uitſpraken van hoogere Rechtbanken wilden ontduiken, en van hunne halzen het zoo billyke Reglement der Kerke afwerpen, eveneens als of hunne Conſcientien over kwade bedryven knaegden, en zy, op eene ongehoorde wyze, eenige en ſouveraine meeſters van de Kerke wilden zyn.

Maer de Supplianten moeten voor God, voor Uwe Ed. Mog. en voor de geheele weereld betuigen, dat zy met een rein Geweten eenen iegelyken durven onder de oogen zien, en pal ſtaen voor welke vierſchaer zy tot verantwoordinge hunner zaken mogten worden getrokken, en dat zy nooit de intentie hebben gehad eenige hoogere Kerkelyke Rechtbank te verachten of te verwerpen; alleen is dit der Supplianten poging geweeſt, de zaken naer billykheid en regels van onömſtotelyk recht behandelt te zien; want de Supplianten, wetende, ter eener zyde, dat het in Kerkelyke Zaken ordentelyk moet toegaen, verfoeien, ter anderer zyde, en betuigen hier mede hun billyk afgryzen van alle Kerkelyk Geweld en de Heerſchzucht van Geeſtelyke Rechtbanken, onder welk eenen vroomen en godsdienſtigen naem, die ook ingekleed en omzwachteld mogen zyn, als onbeſtaenbaer met Gods Ordonnantie, met Chriſtus Leſſen en met het Voorbeeld der Apostelen; en mogen de Supplianten wel te recht vragen, wanneer hoogere en Kerkelyke Rechtbanken het recht eener Kerke violeren en ſchenden, gelyk in cas ſubjeét door de Preſidiale Gemeente van Amſteldam en de verdere Claſſis is gedaen, aen wien zal men zich dan nader houden en protectie vragen, dan aen de Souverainen van zulk een Land, onder welkers vleugelen van vaderlyke beſcherminge zoodanig een Kerk en Gemeente haer Godsdienſt exerceert.

Dezen waren dan, Ed. Mog. Heeren, ten anderen, de politieke redenen, die de Supplianten hadden om zoodanig eene onbillyke Vergadering der

Clas-

Classicalen niet te agnosceren, om dat dezelve ontbloot was van eene wettige en behoorlyke authoriteit, die alleen van het strikt bevel der hooge Overigheid moest afhangen; waer op de Suppliänten zich kennelyk tegens de Classicalen beroepen hebbende, en nogtans van dezelven op eene zoo hoonende wyze geaffronteerd zynde, geen anderen weg meer open hadden, dan zich per Requeste te addresseren ter tafel van de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland; het welk van dat gevolg is geweest, dat hoogst dezelven, by Resolutie van den 19 Maert 1754, hier annex. *sub Veritas* (*), hebben verklaert *zoodanig eene handelwyze der Classicalen bevonden te hebben ten uitersten strydig met het Ontzag voor de hooge Overigheid, ja zelfs aenloopende tegens alle goede Ordre, die zelfs in den heerschenden Godsdienst gebruikelyk is; waerom dan ook hunne Ed. Mog. de gedane Rechtsplegingen der Classicalen, zoo hier als te Amsteldam ondernomen, voor onwettig en nietig verklaerden; met uitdrukkelyk verbod aen de Suppliänten, om zich aen zulke Kerkelyke Rechtbanken te onderwerpen, die zonder Consent van hunne Ed. Mog. hunne Rechtsplegingen alhier oeffenden.*

LEEUWARDEN.

Requeste van Dhr. Muller c. cum suis aen den vollen Staet.

Hoe konden nu, Ed. Mog. Heeren, de Suppliänten anders doen, dan zich naer de Ordonnantie van hunne hooge Overigheden te gedragen?

Immers de Suppliänten moesten natuurlyk vreezen dat zy, door vilipendie van die Resolutie, zich gelyk stelden met Kerkelyke Rebellen, die de bevelen van den Souverain openbaerlyk ten spot hielden, en waerdig waren om aen goed en aen den lyve, tot eens iegelyken exempel, eclatant gestraft te worden.

Alzoo nu al de weereld lichtelyk denken kan, dat de Suppliänten hun eigen personen en goed veel te lief en waerdig schatten, om zich aen die on-

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 373 enz.

LEEUWARDEN. ongetwyffelde gevaren bloot te stellen, zoo moeten echter de Suppliantent betuigen, dat de Godsdienst, die in hunnen boezem huisvest, nooit zoude kunnen dulden, zich aldus buitensporig tegens hunne Lands Vaderen te gedragen; want zy zyn verzekerd dat alle Machten van God zyn geordineerd, en dat, volgens *Romeinen* XIII. vs. 2. *die zich tegens de Macht stelt, de Ordonnantie Gods wederstaet, en die ze wederstaen over zich zelven een oordeel halen zullen, nademael zy, Gods Dienaresse zynde, het Zwaerd der Wrake niet te vergeefs draegt.*

Requeste van Dnus Muller cum suis aen den vollen Staet.

Hierom de Supplianten, wel getroost zynde voor God te kunnen bestaen met de opvolging van Petrus Lesse, 1 *Petri* II. vs. 17. *Vreest God, eert den Koning*, nog daer te boven gesterkt zyn in de Volharding dezer Gehoorzaemheid, sedert hun Ed. Mog., by nadere Resolutie van den 20 Augustus 1754, hier annex *sub Patet* (*), op het nieuw hebben *geperfisteert by de Resolutie van den 10 Maert 1754; en daer te boven, ter onderrechtinge der Classicalen, geposeert, dat de verleende Vryheid der Religie, alhier aen de Luthersche Gemeente toegestaen, niet zoo verre geëxtradeerd moet worden om Recht en Macht te hebben om Classicale Vergaderingen, buiten Kennisse en Permissie van de hooge Overigheid te houden en judiciële Actien te plegen; gelyk in 't geval van den nog tegenwoordigen Dnus Muller by Suspensie is geschied.*

Wanneer nu de Classicalen evenwel voortvoeren, en tot Deportement om Ongehoorzaemheid traden, hier annex *sub Constat* (†), hebben zich de Supplianten evenwel gehouden aen de Resolutie der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten, en wie kan, Ed. Mog. Heeren, dringender motiven hebben, dan de Supplianten om zich alzoo te gedragen, gelyk zy tot hier toe hebben gedaen? Des alles echter niettegenstaende, zyn de Sup-

(*) Zie hier voren, bladz. 128.
(†) Zie hier voren, bladz. 134.

Leeuwarden.

Requeste van Dinus Muller c.s. uit den vollen Staet.

Suppliantes ten uitersten gesurpreneerd, door de Insinuatie van eene nadere Resolutie der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten, op zekere Missive van het Presidiale Consistorium van Amsteldam en een Requeste van zommige Personen, zich noemende Oude Leden des Kerkeraeds en der Gemeente, genomen den 18 April 1755, *sub Probatio* (*) hier annex, uit kracht van welke de Suppliantes, ter oorzake van halstarrigheid, dat zy zich aen de Classicale Decisie niet hebben onderworpen, word geordonneerd zich te onthouden van hunne respective Kerkelyke Bedieningen; gelyk dan ook de Suppliantes, uit de zelfde gronden van Gehoorzaemheid aen hunnen Souverain, aedelyk hebben gestaekt alle hunne Ministeriale Functien, met versluitinge van hunne Kerke en het cesseren van uiterlyken Godsdienst en Consistoriale handelingen.

Wel gaerne willen de Suppliantes bekennen dat zy, ter oorzake van menschelyke feilbaerheid, die allen Stervelingen in de Weereld eigen is, niet zouden durven protesteren tegen de mogelykheid dat zich de Suppliantes een onrecht begrip van de twee voorgaende Resolutien der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten of van derzelver kracht en nadruk en der Suppliantes pligt en verbindtenisse tot dezelve konden hebben gemaekt; echter moeten ook de Suppliantes, in alle ootmoedigheid, voor Uwe Ed. Mog. vrymoedig verklaren, dat zy deze zaek op geenerlei wyze kunnen begrypen, noch practiseren, of aen hunne Conscientien ontdekken, waer in of waer door zich de Suppliantes aen zulk eene Ontzettinge van hunne respective Bedieningen hebben schuldig gemaekt; en daer 't nog te boven der Suppliantes zaek niet was, om zich te meleren met de beweegredenen, die hooge Overigheden kunnen hebben by het nemen van deze of gene Resolutie, veel min in te dringen in het onderzoek van salutaire uitzichten, die hoo-

(*) Zie hier voren bladz. 250.

LEEUWARDEN.

Request van Dnus Muller cum suis aen den vollen Staat.

hooge Overigheden gewoon zyn, ten meesten beste van den Lande of Kerke, te hebben, zoo hebben de Supplianten alleen maer naer dat licht, dat zy als redelyke Menschen meenden over deze zaken te bezitten, met de uiterste ootmoedigheid en eerbied, de vryheid genomen, per Requeste, hier annex *sub Licet* (*), nog voor de Resumptie van hunner Ed. Mog. Resolutie, hunne belangen te remonstreren. Edoch zoodanig een Request zonder Appointement afgeloopen zynde, by nader Request, hier annex *sub Æquitas* (†), voor Uwe Ed. Mog. ootmoedig te appelleren; welk nader Request den Supplianten wederom ongeappointeerd is ter hand gesteld.

De Supplianten, zich evenwel (het zy onder alle eerbied gezegd) by de laetstgenomen Resolutie der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten, van den 18 April 1755, bezwaerd oordeelende, nemen onderdanigst de vryheid zich aen de tafel van Uwe Ed. Mog. te adresseren, en te vertoonen hoe zeer der Supplianten Kerk en Gemeente door dit, voor de Supplianten, ten uitersten smertig en droevig toeval is geinterrumpeerd in hare plegtige Godsdienst-oeffening; zoo zelfs, dat dezelve, uit kracht van de onophoudelyke Liefde en Genegenheid, die zy den Supplianten toedragen, schynt verstrooid, verstoord en ganschelyk geruïneerd te zullen worden.

Niettemin aen Uwe Ed. Mog. vertoonende, hoe onverwacht de Supplianten zich ten eenemael van hunne Kerkelyke Bedieningen versteken en op het point van hunnen ondergang moeten gesteld zien, om, met verlies van Eer en Goed, by de te verwacht wordende Pleidooien van de Partyen ongelukkig gemaekt te worden, zonder te weten of zich te binnen te kunnen brengen waer door de Supplianten zulks verdient hadden, als hebbende niets gedaen, dan gehoorzaemheid aen de hooge Ove-

(*) Zie hier voren bladz. 247.
(†) Zie hier voren bladz. 253.

Overigheid betoont: en hun Pligt en Godsdienst waergenomen. LEEUWARDEN.

De Suppliantea hadden wel, (onder eerbied) gewenscht gehad, dat zy over de Missive van het Presidiale Consistorium van Amsteldam, en in specie over den Requeste van een groot getal Persoonen, zich noemende Oude Leden van den Kerkeraed en verdere Leden der Gemeente, waren gehoord geworden; want de Supplianten meenen dubbel in staet te zyn, met de wettigste gronden, te kunnen toonen, dat niet alleen de Missive van Amsteldam op zeer wankelbare fondamenten steunde, maer dat ook de gepretendeerde oude Leden des Kerkeraeds, op geenerlei wyze, volgens eenige Kerken-Ordonnantien, als Leden des Kerkeraeds kunnen worden geagnosceerd, om dat hun geheel getal bestaet gedeeltelyk uit gecensureerde Persoonen; gedeeltelyk uit zulken, die in der tyd hunne Bedieninge, den Kerk- en Armendienst, onbetamelyk hebben verlaten; gedeeltelyk uit zoodanigen, dewelken van zelf, sedert vele jaren, zich van de Vergadering en teffens van het H. Avondmael hebben geabsenteert; en laetstelyk ook uit zulken, die voor jaer en dag vrywillig voor den Kerkedienst hebben bedankt en nog tot op den dag van heden met geene Kerkelyke handelingen te doen willen hebben.

Request van Daus, Muller cum suis aen den vollen Staet.

En de verdere Leden der Gemeente betreffende, dewelken zich onder dat Requeft van Partyen, ten verzoeke van Deportement, hadden onderteekent, zoo konnen de Supplianten bewyzen, met wel meer dan honderd Getuigen, dat de meesten hunner gestadig by den Predikant *Philippus Ludovicus Statius Muller*, zoo wel als by den jongsten Predikant *Johan Georg Muller*, zyn ter Kerke geweest, en ook velen onder hun uit zyn handen de Communie ontvangen hebben, zelfs nog voor korts, en dus na den tyd van het Classicale Deportement, het welk rechtdraets aenloopt tegen het gene zy ten Requeste zeggen, als of zy niet konden by de

LEEU-WAR-DEN.

Request van Dnus Muller cum suis aen den vollen Staet.

Suppliantem ter Kerke gaen, veel minder Sacramenten ontvangen.

Hoofdzakelyk betuigen de Suppliantten dat, van alle die ondergeteekenden onder het Request der Partyen, naeuwlyks twintig Persoonen zyn, die effective het Deportement van de Suppliantten gezien hebben, terwyl de meerdere en betere hoop van hun door weinige kwaedwillige Leden is verschrikt en ter onderteekeninge om den tuin geleid, onder pretext, dat men maer verzoeken zoude dat 'er Hoogduitsch gepredikt wierde, op dat dus de Partyen, die maer zeer weinigen in getale zyn, voor de Ed. Mog: Heeren Gedeputeerde Staten met een grootsche figuur en parade van onderteekenaren konden voor den dag komen.

Immers de Suppliantten hebben slechts een klein bewys, uit de eigen Confessie van negen derzelven, en dat nog wel van eenen dier oude Leden des Kerkeraeds, willen produceeren, gelyk hier annex in het Bode-Relaes, *sub Exemplum* (*); waer uit Uwe Ed. Mog. meer dan klaer moet gebleken hoedanig men de Suppliantten met listen en lagen vervolgt en slechts te kwellen gezocht heeft.

Al waerom de Suppliantten, met allerdiepst respect, dat alle Ingezetenen verschuldigd zyn voor alle hooge en subalterne Overigheden te hebben, Uwe Ed. Mog., als Voorstanderen des Vaderlands en Vaderen van alle goede Ingezetenen, smeeken, het behage Uwe Ed. Mog., de Suppliantten te herstellen in hunne respective Kerkelyke Bedieningen, en den Partyen over alle langverjaerde en hooghtverwarde Geschillen, die toch alleen slechts gestrekt hebben om de Suppliantten te kwellen en te plagen, het

(*) Dit is een Verklaring van een Staten-Bode over de Afvraging aen negen Leden, die het Request der Partyen geteekent hadden, die eenparig verklaerden, dat zy geenszins van meeninge waren voor de Afzetting te teekenen, maer voor het prediken in het Hoogduitsch, en dat zy wel wenschten dat Dnus *P. L. S. Muller* weder prediken mogt.

het *Silentium* op te leggen; als mede der Supplianten Kerk tegen dergelyke Vexatien van het Presidiale Consistorium van Amsteldam te maintineren; op dat der Suppliaten lieve Kerk en Gemeente zich wederom in hare Godsdienst-oeffening te zamen met de Supplianten verblyde, in rust, stilte en gelukzaligheid leve, en deze Stad en dit Land niet meer door zulke akelige Geschillen en verkeerde Kerkelyke Regtsplegingen geërgerd worden. *Q. F.*

LEEUWARDEN.

Requeft van Dnus Muller cum suis aen den vollen Staet.

PHILIPPUS LUDOVICUS STATIUS MÜLLER.
JOHAN GEORG MULLER.
ULRIK SWENS.
OTTO FREDRIK MULLER.
PIETER ZIMMER.
JOHAN DANIEL MULLER.
JOANNES PULS.
JOANNES LEER.
G. Siderius, requisitus.

Het Requeft van de meergemelde Ledematen behelst het volgende:

Aen de Edele Mogende Heeren Staten van Vriesland.

Requeft van de Gemeente aen den vollen Staet.

GEven Uwe Ed. Mog. ootmoedig te kennen de ondergeteekende Ledematen der Luthersche Gemeente binnen Leeuwarden, dat dezelven sedert eenigen tyd het genoegen hebben gehad, den Predikant *Philippus Ludovicus Statius Muller*, onder hun als Leeraer te zien, die, tot hun eenparig vergenoegen, de zuivere Leer, volgens onze Belydenisse, overeenstemmende met Gods Woord, heeft voorgedragen; dus dat de Supplianten eene teedere Liefde en Achting omtrent dezen hunnen Leeraer by zich gevoelen.

Dat, niettegenstaende den yver, uit kracht van welken zich de Predikant *P. L. S. Muller* van zyne aenvertrouwde post op het voorbeeldigste oprecht te kwyten, echter verscheide Leden in de Gemeente

LEEUWARDEN.

Request van de Gemeente aen den vollen Staet.

te, door eenige murmureringen, Onrust verwekten, en, door een geschreeuw van Onrechtzinnigheid, de in rust zittende Gemeente troubleerden, om zulks niet te gewagen, maer veel liever uit liefde te verbergen, de menigvuldige mispassen en verkeerde handelwyze der dolerenden, die zy van den beginne af tot hier toe zoo liefdeloos in 't werk gesteld hebben; en, alschoon de Kerkeraed alle moeite tot beslissing aenwendde, nogthans niet de minste beschuldiging met bondige bewyzen wierde waergemaekt.

Dat verder, tegen wil en dank van de Gemeente en met krenking van het Recht des Kerkeraeds en der Gemeente, de zaek door de dolerenden voor de Classis wierd getrokken, daer nogthans de Gemeente zulken Kerkeraed voor zich zag, die bekwaem was om deze zaek uit naem der Gemeente met wysheid en beleid te onderzoeken, en naer goedvinden in den eersten oorsprong te smooren.

Dat ook de Classicale Decisie geheel en al niet tot gerustftelling der Supplianten heeft kunnen dienen, nademael in dezelve even zoo min bewyzen voor de Onrechtzinnigheid van der Supplianten Leeraer gevonden worden, als in het uiterlyk roepen der Dolerenden.

Dat de Supplianten niet tegen hunne Conscientien konden handelen, maer veel eer zich in gemoede verpligt vonden eenen zulken Leeraer getrouw te blyven, uit wiens mond zy met overtuiging zulke Waerheden hoorden voordragen, dewelken met Gods dierbaer Woord en Euangelium overeenstemden, en hun den weg ter eeuwiger gelukzaligheid aenwyzen.

Dat de Supplianten, gegriefd zynde over de toen gerezen Onlusten, die zich wederom in byzondere neffengeschillen verdeelden, ten eenemale hertelyk verblyd wierden over eene Resolutie der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten, dewelke, den 24 Maert 1754, ten aenhooren van de geheele Gemeente, volgens Ordonnantie, openlyk van den Predik-

dikstoel wierd afgelezen, uit welke de Suppliante ten niet onduidelyk verstonden hoedanig hunne Edel Mog. de handelingen der Classicalen ten eenemael voor *nul en van geener waerde* verklaerden, en daerom Predikant en Kerkeraed verboden aen dezelve te gehoorzamen, met nadrukkelyk bevel aen de Gemeente, om in geenen deele den Predikant en Kerkeraed te molesteren.

LEEUWARDEN.

Request van de Gemeente aen den vollen Staet.

De Supplianten, ten eenemale hier door gerust gesteld zynde, niet twyffelende of de rust in de Gemeente zoude zoo dadelyk daer op volgen, hebben voortgevaren met lust en yver Gods Huis te bezoeken, het welk de grond is geweest van eene steeds aenwassende Liefde voor hunnen getrouwen Leeraer, die de Supplianten nu het genoegen hadden onder bescherminge van den Souverain den Stoel te zien beklimmen, tot kennelyken bloei en voorspoed der Gemeente.

Zoo groot nu der Supplianten teedere achting was voor hunnen Leeraer, zoo groot was ook de ontsteldtenis, toen de Supplianten zeer onverwacht hoorden dat hun Leeraer *P. L. S. Muller*, benevens den Kerkeraed, door de Classicalen, met goedkeuring van de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten, van hunne respective Kerkelyke Bedieningen waren afgezet; de Supplianten kwamen voor geslotene Kerkdeuren en moesten ongetroost weder aftrekken: het hertenleed bekroop dezelven en zy treuren nog, terwyl zy met vreeze te gemoet zien, dat de Ledematen als Schapen, die geenen Herder en hebben, zullen verstrooid, en de Gemeente, die onder Gods bescherminge by den Dienst van dezen getrouwen Leeraer heeft gebloeit, dezen slag nooit zal kunnen verwinnen.

Het is dus uit dien hoofde, dat de Supplianten door dezen zich tot Uwe Ed. Mog. wenden, met ootmoedige Bede, het behage Uw Ed. Mog. onzen veel geliefden Leeraer *Philippus Ludovicus Statius Muller*, benevens den geheelen Kerkeraed, bestaende in de Personen *Philippus Ludovicus Statius*

LEEUWARDEN.

Requeſt van de Gemeente aen den vollen Staet.

nus Muller, *Johan Georg Muller*, *Otto Fredrik Muller*, *Ulrich Zeeuns*, *Pieter Zimmer*, *Daniel Muller*, *Joannes Pül*, *Joannes Leer*, wederom als voren te herſtellen in hunne reſpective Kerkelyke Bedieningen; en tot meerdere zekerheid van dezelve, als mede tot ruſt der Gemeente, op alle de Troublen en noodelooze Verſchillen, die reets zoo lang geduurt en door neffenqueſtien grooter en verwarder geworden zyn, allen en een iegelyk te imponeren zich ſtil en vreedzaem te gedragen, en over alle oude Geſchillen, hoe genaemd, den Predikant en Kerkeraed voortaen ongemoleſteerd te laten. Enz.

Die laetſte Requeſt was, met verſcheiden handen; door honderddrieënvyftig Perſonen, allen Leden der Gemeente, ondertekend. De Heeren Gecommitteerden in het Mindergetal maekten het inleveren van deze Requeſten aen hun Collegie den Heeren Staten, toen ten Landsdage extraordinair vergaderd, in de Vergadering van den vollen Staet mondeling bekend, en vroegen of hunne Ed. Mog. verſtonden dat hier over gedelibereerd zoude worden? Dit in ernſtige overweging genomen zynde, werd by de Staten verſtaen dat de gemelde Requeſten zoude aengenomen en zy Heeren in het Mindergetal geauthoriſeerd worden, om derzelver Inhoud te viſiteren, examineren en daer op hun Ed. Mog. te dienen van Conſideratien en Advys, en ondertuſſchen *Status* te verleenen omtrent de meeraengehaelde Reſolutie van Deportement, door de Heeren Gedeputeerde Staten, den 18 der Grasmaend gearreſteerd; alles breeder blykende by de Reſolutie der Staten, van den 17 dezer Bloeimaend, hier onder gevoegd.

Ex-

LEEU-WARDEN.

Extract uit het Resolutien-boek der Ed. Mog. Heeren Staten van Vriesland.

Resolutie van de Staten tot nader ondersoek van 't Deportement.

DE Heeren hun Ed. Mog. Gecommitteerden in het Mindergetal hebben mondelyk ter Vergadering bekend gemaekt dat, ter hunner tafel, was ingediend een Request, gefurneerd met gelyke Requesten voor de vier Kwartieren van Staet, op den naem van *P. L. S. Muller*, Predikant, mitsgaders de Leden van den Kerkeraed van de Luthersche Gemeente binnen Leeuwarden, te kennen gevende hoe zy Suppliante, by finale Resolutie van de Classicale Gecommitteerden uit de Consistorien der Luthersche Gemeenten binnen Amsteldam, Groningen, Deventer en Zwol, in den jare 1754 zyn verklaerd, wegens Ongehoorzaemheid en Volhardinge in dezelve, geincurreerd te zyn in het Deportement van hunnen respectiven Predikdienst en Kerkelyke Bedieningen, en, ten aenzien van hunne Broederlyke Societeit, voor geremoveerd en afgezet *à Ministerio & Officio* te moeten worden gehouden en ook dadelyk gehouden wierden, *salva Appellatione ad Synodum*.

Vervolgens hadden geëxhibeert eene Extract-Resolutie van de Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provintie, van den 28 April 1755, waer by aen deze Suppliante was geordonneerd om zich, elk ten zynen respecte, de Resolutie van Deportement van de Classicale Gecommitteerden, boven gemeld, te onderwerpen en zich van den Predikdienst en Kerkelyke Bedieningen te onthouden.

Nog verders hadden overgelevert twee Requesten, door de Suppliante aen de Heeren Gedeputeerden gepresenteerd, zoo tot voorkominge van de Executie van de voorsz. Resolutie van den 28 April laetstleden, als tot het eerbiedig appelleren van dezelve aen Uwe Ed. Mog., en om te verzoeken *Præsentata* en Apostelen *in forma*; doch welke Requesten beide zonder Appointement waren uitgegeven.

LEEU-WARDEN.

Resolutie van de Staten tot nader onderzoek van't Departement.

En daer te boven nog hadden te kennen gegeven, dat eindelyk aen het Collegie hadden gepresenteert een nader Request, met een Request, houdende aen de Heeren Staten, ter voordraginge van der Supplianten bezwaer, verzoekende, dat dit laetste Request op dezen Extraordinaris Landsdag aen hun Ed. Mog., als een point van deliberatie, mogte worden voorgedragen; doch dat het daer op bekomen Appointement medebragt, dat in het Verzoek niet konde worden getreden; waer door de Supplianten de verordineerde wegen vruchteloos hebbende ingeslagen, zich genoodzaekt vinden direct te gaen ter tafel van het Mindergetal, op dat hun Request mogte komen ter Kennisse en Deliberatie van hun Ed. Mog., ten einde hunne Redenen van Bezwaer overwogen, en zy, na zulks, hersteld mogten worden in hunne respective Kerkelyke Bedieningen, hunne Partyen stilzwygen opgelegd en de Kerk der Luthersche Gemeente alhier tegen de Vexatien van 't Presidiale Consistorium van Amsteldam gemaintineerd.

Dat ook, behalven dit, nog een ander Request, zoo aen het Mindergetal, als aen de vier Kwartieren was gepresenteerd, onderteekend door honderddrieënvyftig Ledematen van dezelve Gemeente, met veel yver toonende hunne zucht en achting voor hunnen Predikant en Kerkeraed, met ootmoedige Bede dat dezelven in hunnen respectiven Predikdienst en Kerkelyke Bedieningen mogen worden hersteld.

Vragende zy Heeren Gecommitteerden in het Mindergetal of hun Ed. Mog. verstonden, dat hier over gedelibereerd zoude worden.

Welke zaek vervolgens in serieuse overweging genomen zynde, is goedgevonden en verstaen, dat der Supplianten Requesten zullen worden aengenomen en de Heeren Gecommitteerden in het Mindergetal geauthoriseerd, zoo als geauthoriseerd worden mits deze, om den Inhoud daer van te visiteren, examineren en daerop hun Ed. Mog. te dienen van Consideratien en Advies.

En

En te verleenen ondertusschen *Status* omtrent de Resolutie van het Collegie der Heeren Gedeputeerden, den 18 April jongstleden dezen aengaende gearresteerd, met dien effecte, dat de zaken blyven in die termen, als ze voor het nemen van die Resolutie zyn geweest, en dat dienvolgens de Godsdienst mede wederom worde geoeffend door den Predikant Muller en den Kerkeraed. LEEUWARDEN. *Resolutie van de Staten tot nader onderzoek van't Departement.*

En zal van het geresolveerde ten spoedigsten Kennis worden gegeven aen het Collegie der Heeren Gedeputeerden, en Extract van deze ter hand gesteld aen de Supplianten *Muller* en den Kerkeraed, om zich daer naer te reguleren.

Aldus geresolveerd op het Landschaps Huis, den 17 May 1755. Enz.

Uit kracht van deze Resolutie werden door P. L. S. Muller en zyn Kerkeraed, den volgenden dag, zynde den Pinxterdag, onder 't gehoor en ten bywezen van eene ongemeene toegevloeide menigte van Toehoorderen van allerhande Gezindheden, hunne respective diensten weder hervat; waer in de Gemeente door hare houding en gedrag hare byzondere blydschap betoonde, en men zong ten teeken van vreugde over het besluit van 's Lands Vaderen, het Luthersche Kerkgezang, bekend by de benaming van *Te Deum laudamus*.

O V E R Y S S E L.

Z W O L.

OP den voorheen gemelden Landdag, die in de laetste Lentemand in deze Stad vergaderd was, hebben de Heeren Staten van deze Provintie geconsenteert in alle de Middelen, die in den voorleden jare geheven zyn; en insgelyks ZWOL.

ZWOL. lyks den vryen Invoer van Rundvee tot den 31 van deze Bloeimaend, mits behoorlyke Precautien tegen de verdere besmetting gebruikt worden, toegestaen. De Monopolie van den Brandewyn en Gedistilleerde Wateren wegens deze Provintie is, den 30 van gemelde Grasmaend, verpacht voor den tyd van drie jaren; doch afzonderlyk van den Wyn-Excys, die te voren daer onder begrepen was.

D R E N T H E.

DRENTHE. OP den Landsdag, hier in de laetste Lentemaend gehouden, is door de Heeren Drost en Gedeputeerden voorgedragen, of de Ridderschap en Eigenerfden, de Staten dezes Landschaps, zich geliefden te verklaren of de Manufacturen van Linnen, Wollen, Katoenen en meer anderen, in het breede gespecificeerd in der Staten Ordonnantie van den 27 der Sprokkelmaend des vorigen jaers (*), die niet alleen met Pakken of Marschen, maer ook met Wagens, door het Land te koop worden aengeboden of uit de Schepen verkocht, mede den Impost van zes Guldens behoorden te betalen of niet; waer op gedelibereerd zynde, door de Ridderschap en Eigenerfden verstaen is, dat die Goederen, aldus aengeboden en verkocht, insgelyks den Impost zullen subject zyn.

STAETS-

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 234.

STAETS-BRABAND.

HELMOND (*).

VAn een Aerdbevinge, met verscheiden Schuddingen gevoeld, waer door een geheele Stad in rep en roer geraekte, voorgevallen op den avond, met tamelyk bedaerd weer en een westelyken wind; den volgenden morgen ten 10 uuren wederom gevoeld met eenige Schuddingen, die zoo zwaer waren, dat zommige menschen daer door van hunne Stoelen schenen te worden opgeligt; doch die op beide de dagen geen schade veroorzaekte, van welke de dagelyks uitgegeven Nieuwspapieren vermelt hebben; van zulk eene Aerdbevinge in onze Jaerboeken geen gewag te maken, zou ongetwyfeld als een achteloosheid aengemerkt worden omtrent het opspeuren der mer- HELMOND.

(*) Dit open Steedje legt aen de Ae, in het Kwartier van Peelland, in de Meiery van 's Hartogenbosch, omtrent zes uuren ten Zuidwesten van die Stad en twee en een half uuren ten Noordwesten van Eindhoven. In de Spaensche Oorlogen waren nu eens de Staetschen, dan weder de Spanjaerds Meester van Helmond, dat toen een besloten Stad was, die in het jaer 1588 door den Grave van Hohenlo stormenderhand ingenomen en tot den grond toe afgebrand werd, behalven alleenlyk het Kasteel en een enkel Huis; echter is het weder opgebouwd en heeft zyn meeste bestaen uit de Weveryen van Linnens, Fransche Linnens en Bonten, met den Handel in die Lywaden. Hier is een Gereformeerde Kerk en de Predikant bedient ook Rixtel. Twee Burgemeesters, zeven Schepens en twaelf Dekens der Ambagtsgilden maken de drie Leden der Regeringe uit, waer van 'er twee, als zy het eens zyn, het derde kunnen overstemmen. De Grond der Stad is tweederlei, ten Oosten moerassig, doch ten Westen met vaster Grond.

HEL-MOND.

merkwaerdigheden, die in de Nederlanden voorvallen. Dit is echter uitgesteld, met oogmerk, om, na een behoorlyk onderzoek by den genen, die 't weten konden, vooral iets gewichtigs, dat in alle de gedrukte Verhalen ontbreekt, namelyk den dag, waer op het voorval gebeurd zou zyn, te kunnen vervullen. Het bescheid van eene geloofwaerdige hand op dit onderzoek, gedurende deze Bloeimaend ingeloopen, komt getrouwelyk hier op uit: dat de ophef van deze Aerdbevinge, in de bovengemelde tydingen groot genoeg is; dat men in 't algemeen slooft dat hier, op den 26 der laetste Sprokkelmaend des avonds, en den daer aen volgenden dag des morgens, eene byzondere Schudding gevoeld is, blykbaer uit het trillen of waggelen der Deuren en het Porcelein; gelyk zeer velen dit getuigen; hoewel 'er ook zyn, waer onder de volvaerdige Berichtgever, met zyn Huisgezin, die niets ondervonden hebben; dat men twyfelachtig aengaende de oorzaek dezer Schuddinge spreekt, ontbrekende het aen geene luiden, die vastelyk denken dat het een Aerdbeving geweest is; schoon 'er ook anderen zyn, die denken dat het lossen van eenig Geschut, in eene naestgelegen Vesting, aenleiding daer toe gegeven heeft, zeggende dezen dat in of by de Stad Grave, op dien tyd, sterk zou zyn gekanoneerd om een Ysdam te doen breken. Wat aengaet het gewaer worden dezer Schuddinge op plaetsen buiten deze Stede, daerin zyn de berichten mede zeer verschillende, willende zommigen dat dezelve ook te Gerwen, anderen dat zy alleenlyk te Stiphout, een Heerlykheid tusschen deze Stad en Gerwen gelegen, gevoeld zou zyn.

PUT-

PUTTEN in het Markgraefschap van *Bergen op den Zoom* (*).

ZEgt ons bekende spreekwoord, *de Kraeien zullen het uitbrengen*, dit zal, naer alle waerschynlykheid, niet zonder grond van waerheid in de weereld gekomen zyn, naerdien de ervarenheid leert, of immers met een aenmerkelyk voorbeeld, nog niet zeer lang geleden, geleert heeft, dat het bedryf van Schennisse en Gruwelen, door het toedoen van Dieren, ja van verslindende Wolven, aen het licht gebragt, door het nasporen van een schranderen Rechtsvorderaer, als uit een dikke duisternis in een helderen middag gesteld en door ieverige Rechters, ten afschrik van het kwade, voorbeeldelyk gestraft is. De zaek heeft, behalven de gemelde zonderlinge ontdekking, zoo vele byzonderheden, dat zy der aenteekeninge dubbel waerdig is. Zy behoort tot PUTTEN.

(*) Dit Dorp, ook *Put* of *Puth* geheeten, ligt in het Zuidkwartier van het Markgraefschap Bergen op den Zoom, op de uiterste Grenzen van Staets-Brabant, ten halfwege de Heirbaen, naer Antwerpen. Schoon dit Dorp geen volle Schepensbank heeft, heeft het echter Hoog, Middelbaer en Laeg Rechtsgebied. Het Hoog Rechtsgebied word 'er in naem van zyne Keurvorstelyke Doorluchtigheid van de Palts, als Heer en Markgraef van Bergen op den Zoom, door vyf Schepenen van Putten en twee Schepenen uit de Bank van Woensdrecht, mede in het Zuidkwartier gelegen, geoeffend. Het Middelbaer en Laeg Rechtsgebied word, ieder, alleen door vyf Schepenen van Putten bediend. Het Dorp heeft een Predikant, staende onder de Classis van Tholen en Bergen op den Zoom, en word de Kerk aldaer door de Gereformeerden, die te Antwerpen onder het Kruis wonen, gewoonlyk ter begravinge van hunne dooden gebruikt.

PUTTEN. tot dit Dorp, als onder deszelfs Rechtsgebied gepleegd. Twee Huisluiden, den 26 der Herfstmaend des jongstverloopen jaers, op den Wolf jagende, vonden, in de zoogenaemde Papenkelder-Duinen, een plaets geheel buiten den gemeenen weg en daer zelden menschen komen, een Geraemte of liever eenige Overblyfzels van een 's Menschen Lichaem, waer van het vleesch scheen verscheurd of afgegeten te zyn. Het Hoofd was weg en aen het zelve niets geheels dan de Voeten en een weinig van het Onderlyf, waer uit men denken kon, dat dit Geraemte van een Vrouwspersoon was. Ontrent dertig Roeden van de plaetse, daer dit schouwspel hun deernis opwekte, vonden zy een Kuil of soort van Graf, zoo 't scheen met een Schop gegraven, en ontrent eén Roede van hier een plas van Bloed in het Zand, ter grootte of rondte van een Walkuip. De voet of 't spoor van Wolven, door hen in het Zand kennelyk ontdekt, gaf niet alleen redenen van vermoeden, maer krachtige waerschynlykheid, indien men 't geen zekerheid mag noemen, dat deze verslindende Dieren dit Lichaem opgedolven, uit den Kuil gesleept en dus verre tot een Geraemte gemaekt hadden. Van kleeding of 't geen 'er toe behoort, vonden zy niets anders dan een Kousseband van witte, roode en blaeuwe door een gemengelde Koleuren, met een stuk van een Rygnestel of Veter. Rondsom alle deze plaetsen, zagen zy de voetstappen van groote Klompen en kleine platte Schoenen, die van den kant van Putten gekomen waren. Zy gisten met reden dat dit Lichaem niet boven de acht dagen kon gelegen hebben, om dat het weinig overige van het Vleesch

nog

nog als frisch en geheel zonder benaeuwde lucht was. Het zal in 't vervolg blyken dat wy niet zonder reden alle deze byzonderheden, stuksgewys, aenteekenen. De Huisluiden gaven van deze hunne ontmoetinge kennis aen Schepenen van Putten, die, nog den zelfden avond, zich ter gemelder plaetse vervoegden, en alles volgens het bericht der Aenbrengeren bevonden. Zy deden met een Schop nader onderzoek in den Kuil of het Graf; en vonden niets anders dan eenige Ribben, maer het Hoofd bleef t'zoek, en al het overschot ontdekte men zoo onbekwaem ter verdere beschouwinge en visitatie, dat men het weder begroef. Opmerkelyk was nog in dit onderzoek, dat, hoewel het duister was, de wedergade van den voorheen gevonden Kousseband, in alles van de zelfde koleuren, in het Zand buiten den Kuil, aen de voornoemde Huisluiden als in de hand gegeven werd. Men gaf aen den Wel Ed. Gestrengen Heere Mr. J. J. Stoerman, Drossaerd van het Zuid- en Wester-Kwartier van het Markgraefschap van Bergen op den Zoom, van dit alles kennis, die met alle omzigtigheid alom onderzoek deed, om, ware het mogelyk, den Dader van dezen Moord, want men onderstelde dat dit Lichaem vermoord was, uit te vinden; en eindelyk ontdekte men dat, op zekeren avond, in de week voor de Ossendrechtsche Kermis, die in het voorleden jaer, op den 22 der Herfstmaend, inviel, by eenen Landman, woonende onder het Rechtsgebied van Ossendrecht, een jong Vrouwspersoon gekomen was, waer aen men, op haer verzoek, had toegestaen aldaer des nachts te mogen slapen. Zy had, onder anderen, verteld dat zy uit Zeeland kwam, al- PUTTEN.

PUTTEN. daer voor Meid had gedient, bezwangerd was en eene plaets zocht om te kunnen kramen, daer zy ondertusschen wel voor Meid wilde dienen. Des volgenden daegs was ten zelfden huize gekomen zekere *Jan Schoeters*, die, onder voorwendsel van Bezemen te maken en te verkoopen, zich in en omtrent Putten opgehouden en hier gezworven, of, gelyk men zegt, gevagabondeert had. Deze met de Zeeuwsche Vreemdelinge in gesprek geraekt, en haer oogmerk om eene hure te zoeken, verstaen hebbende, had haer te kennen gegeven dat hier toe te Putten by zekeren Man, die zich zonder Meid bevond, gelegenheid was; werwaerts hy aenbood haer te geleiden, 't welk aengenomen en hierop de reis naer Putten voortgezet werd. Den volgenden dag was *Jan Schoeters* weder ten huize van den voornoemden Landman gekomen, die hem vroeg waer hy zyne Reisgezelle gelaten had. Hy verhaelde, dat, hy met haer by het Dorp Putten gekomen zynde, zy gevraegt had wat schoone Huizen zyn dit? waer op zyn antwoord zou geweest zyn; dat is 't huis daer ik u brengen zou, en zy weder zou gezegt hebben, dat is my te groot en zou my niet dienen, en hier op van hem zou zyn weg gegaen. Een dag later was *Jan Schoeters* al wederom aen het huis van den voornoemden Landman gekomen, toen deze hem andermael gevraegt had, of hy zyne reisgezelle by Machiel Gyzen den Man, by wien het Zeeuwsche Vrouwsperfoon wonen zou, gebragt had, waer op hy ten antwoord gaf, dat hy haer in de Putsche Straet by de huizinge van Jan Vonk of Pieter Withaegs achtergelaten, den weg naer Kalmthout, een Dorp in Oostenryks Brabant, aengewezen had, en blyde geweest was haer kwyt geraekt te zyn,

al-

alzoo hy gezien had dat zy zwanger was. Niet Putten.
ongelukkig was het, ten aenzien der nasporingen van den Heere Drossaerd, 'dat de Vrouw en Dienstmeid te Ossendrecht gelegenheid gehad hadden om op het Gewaed dezer Zeeuwsche, terwyl zy zich in haer beider tegenwoordigheid ontkleedde om naer bed te gaen, zeer naeuwkeurig acht te geven, en die voor het meeste gedeelte van stuk tot stuk met alle kenteekens, gelyk het ander Goed, dat zy by zich had, wisten te beschryven. Hier op deed men alom onderzoek, zelfs in de Stad Antwerpen, by oude Kleêrkoopers, of 'er dergelyken te vinden waren. Eindelyk werd 'er ontdekt dat een Dochtertje van *Jan Schooters*, sedert den tyd, op welken men onderstellen kon dat de Moord begaen was, een paer Schoenen, met leere Nestelingen, op de Zeeuwsche wyze gemaekt, en van maeksel als de ingewonnen Verklaringen getuigden, nu en dan droeg en aen de voeten had. Dit, gevoegd by de verschillende antwoorden, die *Jan Schoeters* over het affcheiden en verlaten van de Zeeuwsche Vreemde gegeven had, bragt hem niet weinig in argwaen en verdenken van den Moord aen haer gepleegt te hebben, en gaf den Drossaerd aenleiding genoeg om den verdachten en zyne Vrouw op 's Heeren Gevangenpoort te Bergen op den Zoom in hechtenis te zetten. Doch by de ondervragingen, ten overstaen van Commissarissen uit de Schepensbank van Putten gedaen, ontkenden zy alles hardnekkig, en de Drossaerd vond de Verklaringen niet genoegzaem om een scherper onderzoek door de Pynbank te doen, hoewel 't vermoeden en de waerschynlykheid steeds vermeerderden. Door den tyd kreeg de Drossaerd bericht, dat 'er,

Julius. onder Kloetingen in het Eiland van ter Goes, een Vrouwsperfoon vermist werd. Hy reisde derwaerts, in hope dat de Kleederen, nu onder zyne magt, den Moord en den Dader zouden kenbaer maken. Dit gelukte. Een Moei van de vermiste getuigde, by eene beëedigde Verklaring, dat haer Nicht de zwarte Krippen Muts, des jaers te voren, gekocht had, om over haren Broeder in den rouw te dragen; dat zy, de Moei namelyk, voor de Vermiste, zelf de Baeien Onderrok gekocht en voor hare Nicht genaeit had. Een Nicht der Vermiste verklaerde dat de Kousfebanden, by het overschot van het Lichaem gevonden, kennelyk waren en aen de waerschynlyk vermoorde hadden toebehoort. Een Schoemaker getuigde dat de Schoenen, by het Dochtertje van *Jan Schoeters* gevonden, op zyn Winkel gemaekt waren. Op deze ontdekkingen werden de Gevangenen nader ondervraegd, maer zy kwimen echter tot geen bekentenis. Toen verzocht de Drossaerd dat een scherper Examen of de Pynbank voor beide de Gevangenen in 't werk gesteld mogt worden, waer toe Decreet verleend werd ten aenzien van den Man, maer ten opzigte van de Vrouw werd het nog ontzegd. Alles was hier toe nu in gereedheid, de Gevangen scheen 'er zich in den beginne aen te zullen overgeven, en beschuldigde eenen anderen met den Moord. Maer toen 'er bevel kwam om hem te ontkleeden en een aenvang met pynigen te maken, begon hy van gelaet te veranderen, bekende zyn bedreven gruwelstuk, en beleed vervolgens buiten pyn en banden niet alleen vele Dieveryen, door hem gepleegd, maer ook het begaen van dezen Moord aen de Zeeuwsche, waer toe hy

zei-

zeide allereerst gedachten gekregen te hebben, toen hy met haer in de Putsche Straet en by het Dorp was, dewyl hy op dien tyd vernam dat zy eenig geld by zich had. Zyne Vrouw verklaerde hy echter aen den Moord onschuldig. De Drossaerd deed hier op, amtshalven, zynen Eisch van Doodstraf tegen dezen Moordenaer, en deze werd hem in het Vonnis, dat wy vervolgens melden zullen, toegewezen. Hy eischte wyders dat de Vrouw strengelyk gegeesseld en te Lande zou uitgebannen worden; doch deze heeft zich, op den dag voor het openen van het Præadvys, dat Schepenen van neutrale Rechtsgeleerden over de Eisschen van den Drossaerd tegen de Gevangenen nemen zouden, in de gevangenis verhangen. Haer doode Lichaem werd daerna op de Gerechtsplaets in een Kuil geworpen of begraven. De Moordenaer *Jan Schoeters* werd, den 18 der laetste Grasmaend, met een detachement van het Guarnizoen van Bergen op den Zoom, uit die Stad naer Putten gebragt, daer hem het volgende Vonnis werd voorgelezen: PUTTEN.

Crimineele Sententie tegen Jan Schoeters.

ALzoo *Jan Schoeters*, oud omtrent vierenveertig jaren, geboortig van Hemexem, in Brabant, thans Geapprehendeerde en Gedetineerde, buiten pyn en banden van yzer heeft bekent en geconfesseert, dat hy Gedetineerde, reeds federt eenige jaren zich hebbende opgehouden met stelen en rooven, en zyne evenmaesten van het hunne te ontvreemden; dat ook wegens drie distincte Vee dieveryen, op den 22 Maert van den jare 1749, by Vonnisse definitief van Schepenen der Heerlykheid Hemexem, gelegen in Brabant, tot de Galge is gecondemneerd geworden; doch dat dezelve Straffe, na dat die hem reeds was gecommuniceerd en aengezegd, door byzondere gratie van zyne Koninklyke Hoogheid, den Prinse Charles van Loraine, Gou-

PUTTEN. Gouverneur Generael der Oostenrykſche Nederlanden, is gemitigeerd en veranderd geworden in een Eeuwigdurend Banniſſement, zonder ooit weder in de Landen van hare Keizerlyke en Koninklyke Majeſteit te mogen komen; op pœne dat het voornoemde Vonnis des Doods immediaet en zonder eenig uitſtel aen hem Gedetineerden ter Executie gelegd zoude worden; dat, in plaets hy Gedetineerde, door het gelukkig ontgaen dezer condigne Straffe, een volkomen afſchrik en gruwel van zyn voorgaende godloos en profaen leven en ergerlyk gedrag zoude gekregen hebben, hy Gedetineerde nogtans, des onaengezien, altoos in het zelve heeft geperſevereert en voortgegaen, zoo dat hy Gedetineerde zoo wreed, ontaerd en verhard is geworden, dat hy zich van tyd tot tyd aen de enormſte Delicten en horribelſte Forfaiten heeft ſchuldig en culpabel gemaekt, als hebbende in de Maend van Auguſtus van het zelfde jaer 1749, en maer twee Maenden na de voorſz. bekomen gratie, in den Polder van Ooſterweel, by Antwerpen, onder het Territoir van hoogſtgemelde hare Keizerlyke en Koninklyke Majeſteit, waer uit hy zoo korten tyd te voren, op Straffe des Doods, voor eeuwig gebannen was, uit de Stal van *Willem Janſen*, weder een Kalf geſtolen en het zelve voor eene ſomme van acht Guldens verkocht aen *Cornelis van der Poel*, Mr. Smit te Oſſendrecht, en welke ſomme van acht Guldens de Gedetineerde dan ook genoten en geprofiteert heeft; dat hy Gedetineerde, in zyne Roofzucht voortgaende, in het volgende jaer 1750, in zekeren nacht, van de opene Werf van *Thomas Lathouwers*, wonende onder deze Heerlykheid van Putten, geſtolen heeft een ronddraijende Slypſteen en den zelven voor vierentwintig Stuivers verkocht aen *Jan Dam*, geweezen Bierbrouwer te Huibergen, en dezelve ſomme ook genoten heeft.

Criminele Sententie tegen Jan Schooters.

Dat hy Gedetineerde, in het gepaſſeerde jaer 1754, in verſcheidene en iterative reizen, al mede geſtolen heeft een groote kwantiteit Thee-boei uit de Kiſten, toebehoort hebbende Monſr. *van der Schriek*, wo-

wonende te Bergen op den Zoom, en gestaen hebbende in de Schuure van *Pieter Cleeven*, wonende te Putten; dat hy Gedetineerde, ten einde de Dieveryen te secreteren, gemelde Thee-boei in den grond gegraven en van dezelve, van tyd tot tyd, in kleine kwantiteiten, aen verscheide Menschen verkocht en de Gelden, daer van geprovenieerd, geprofiteert en genoten heeft.

PUTTEN. *Criminele Sententie tegen Jan Schooters.*

Dat hy Gedetineerde, van het eene kwaed en misdaed tot het andere vervallende, zich dan ook eindelyk aen het allerverschrikkelykste en gruwelykste Crimen van Moord heeft schuldig en culpabel gemaekt, en het onnoozel Bloed van zyn Evenmensch, op de wreedste en ontaerdste wyze vergoten, zynde hy Gedetineerde, in de week voor Offendrechtsche Kermis, die geweest is den 22 September van het gepasseerde jaer 1754, op zekeren nadenmiddag, gekomen is ten huize van *Adam Schouten*, Landman, wonende in de Leegstraet, onder Offendrecht, en aldaer gerencontreert zeker Vrouwspersoon, welke, een Zak met Goed by zich hebbende en zwanger zynde, uit Zeeland gekomen was om een plaets en gelegenheid te zoeken, alwaer zy zoude kunnen kramen; dat hy Gedetineerde, van het gemelde Vrouwspersoon hare intentie verstaen hebbende, onder beloften en afspraek van haer ten huize van *Machiel Gyzen* te Putten te brengen en aldaer voor Dienstmaegd te verhuuren, met haer is weg gegaen; dat hy Gedetineerde, met het zelve Vrouwspersoon gekomen zynde in de Putsche Straet, omtrent de Huizinge van *Pieter Witbaegs*, en uit haer vernomen hebbende dat zy eenig Geld by zich hadde, alstoen immediaet heeft geresolveert om het gemelde Vrouwspersoon niet naer Machiel Gyzen te Putten, ingevolge zyne gedane beloften, te brengen, maer onderwege te vermoorden; dat hy Gedetineerde met dat boos en horribel voornemen, het gemelde Vrouwspersoon dan ook van den gemeenen weg heeft afgeleid, en gebragt in de zoogenaemde Papenkelder-Duinen, gelegen naer de kant van Kalmpthout, onder deze Heerlykheid Putten; dat hy Gede-

PUTTEN.

Criminele Sententie tegen Jan Schooters.

detineerde, het gemelde Vrouwsperfoon alvoorens haer Geld hebbende afgevraegt, en tot antwoord gekregen dat zy geen Geld hadde, haer vervolgens tegen den grond heeft gesmeten, hare Kleederen uitgetrokken en alstoen met een Mes, het welk hy Gedetineerde by zich had, van achteren den hals heeft afgesneden, zoodanig dat het Hoofd byna geheel van het Lichaem gesepareerd was, en haer dus op een execrabele wyze en gepremediteerd vermoord; dat hy Gedetineerde van de Kleederen van het voornoemde Vrouwsperfoon twee roode Baeijen Rokken, een Zwarte Krippe Muts, omboord met een zwart Lint, een paer Schoenen met leeren Nestels en drie Vrouwen Hembden met zich genomen en alle het zelve aen zyn Huisvrouw t'huis gebragt hebbende, vervolgens, voorzien met een Schop, wederom naer het gemelde vermoorde Lichaem is gegaen, en aldaer, een Graf of Kuil gegraven hebbende, het zelve daer in gedompelt en begraven heeft; hebbende hy Gedetineerde voorts de Kleederen, dewelken bebloed waren, mede aldaer, omtrent een Boogschoot van het voornoemde Lichaem, in de aerde begraven en verborgen; terwyl het paer Kousfenbanden, op de plaets omtrent het vermoorde Lichaem gevonden, hem Gedetineerden was ontvallen; dat hy Gedetineerde met de voorsz. Kiederen by zyn Vrouw zynde t'huis gekomen, en door haer gevraegd zynde, hoe hy Gedetineerde aen deselven was gekomen, hadde geantwoord, dat hy die in de Ossendrechtsche Heide had gevonden; dat hy tien Zeeuwsche Rykxdaelders en een Gulden in de Rokken van het voorsz. Vrouwsperfoon genaeid had gevonden, van dewelken hy vier in voldoeninge van Schuld aen den Schoolmeester *Poelmans* en vier aen zyn Vrouw, om Hembden en Kleederen te Antwerpen te koopen, had gegeven en de overigen in zyn Huishoudinge verteert; en eindelyk dat zyn Gedetineerde Huisvrouw één van de voorsz. Baeijen Rokken en het paer Schoenen met leeren Nestels, aen zyn Dochtertje, wonende by *Pieter Cleeven* alhier te Putten, gegeven heeft.

En

En geconsidereerd dat alle het zelve zyn zaken en forfaiten van de allerdangereuste gevolgen, en welken in een Land, daer Justitie vigeert, niet kunnen of mogen getollereerd, maer anderen tot exempel, op het alderrigoreuste, moeten worden gestraft; ZOO IS 'T, dat myne Heeren Schepenen dezer Heerlykheid Putten, hebbende gezien den Schriftelyken Criminelen Eisch en Conclusie, by den Wel Ed. Gestr. Heer en Mr. *J. J. Schuerman*, Drossaerd van het Zuid- en West-Kwartier des Marquizaets van Bergen op den Zoom, ter Criminele Rolle van dezen Edele Achtb. Gerechte, *ratione officii*, overgegeven op en tegen den Gedetineerden in dezen, en geëxamineert des Gedetineerden eige en vrywillige Confessie, buiten pyn en banden van yzer gedaen; op alles wel en rypelyk gelet en geconsidereerd, alle het gene ten dezen te considereren stonde of eenigszins hadde kunnen of mogen moveren, myne voornoemde Heeren, na ingenomen Advies van twee neutrale Rechtsgeleerden, op des Gedetineerden voorsz. Confessie extraordinair recht doende uit naem en van wegen den Heere Marquis van Bergen op den Zoom, verklaren den Gedetineerden verbeurt te hebben zyn Lyf en Goed ten behoeven van onzen genadigen Heere en Marquis van Bergen op den Zoom; condemneren hem dienvolgens, ter zake van zyne voornoemde begane Dieveryen, Forfaiten en geperpetreerden zeer horribelen Moord, om gebragt te worden ter plaetse, daer men gewoon is de Executie van Criminele Justitie te doen, en aldaer ten exempel en afschrik van anderen, door den Meester van den Scherpen Zwaerde, op een houten Kruis gelegd en gebonden zynde, eerst de Rechterhand afgekapt, met dezelve in zyn Aengezigt geslagen, voorts van onderen op levendig gerabraekt, vervolgens zyn Keel met het zelfde Mes, waer mede hy Gedetineerde het voornoemde Vrouwspersoon vermoord heeft, afgesneden, als dan zyn Hoofd afgekapt; de Hand en het Hoofd op twee Pennen, met het Mes, daer tusschen hangende, gezet, en eindelyk zyn Lichaem alzoo op een Rad ten

Putten. Criminele Sententie tegen Jan Schooters.

ten

PUTTEN. ten toon gesteld te worden en te blyven, tot dat het zelve door de Lucht of anderszins zal zyn verteerd; confisqueren alle des Gedetineerden Goederen ten behoeve van hoogstgemelden onzen genadigen Heer en Marquis van Bergen; en condemneren den Gedetineerden in de Kosten van dezen Processe, mitsgaders in de Kosten en Misen van de Justitie.

Crimineele Sententie tegen Jan Schoevers.

Actum & Pronuntiatum dezen 18 April 1755. (*Onder stond:*) *Per me, en* (*was geteekend:*) J. T. MORIN, Sekretaris.

De Misdadiger, door het zelfde Krygsvolk vervolgens naer de gewoone Gerechtsplaets, in de Heide van Putten, gevoerd, werd de doodstraffe, naer den voornoemden Inhoud der Sententie onder het aenzien van eene groote menigte van Aenschouweren, aen hem volvoerd; niet zonder verwonderinge van velen over de zeldzame ontdekkinge, waer door het den Hemel behaegt had dit Gruwelstuk te doen openbaer worden.

STAETS-VLAENDEREN.

LIEFKENSHOEK.

LIEFKENSHOEK. DE zaek van den Gedeporteerden en Gedetineerden Dnus *Renatus Stenhuis*, Predikant in deze Vesting, heeft voor hem zeer ongelukkige gevolgen gehad, die ons, benevens de beginselen, waer uit zy voortgevloeid zyn, breeder te verhalen staen, dan wy in de laetste Wintermaend hebben kunnen doen. Staende zynen Dienst was aen hem het bewind der Armengelden vertrouwd, waer omtrent, op den 11 van Zomermaend des jaers 1750, in een *Collegium Qualificatum*, by het doen van Re-

Rekening gebleken is, dat hy toen een fomme van *f* 766: 8: 12 Brabantsch geld te kort kwam, van het welk hy voor zich zelven gebruik gemaekt had en dat hy, by gevolge, niet in staet was op te brengen. Dit werd te dier tyd, uit byzondere redenen en op groote beloften van beterschap, niet met de uiterste strengheid behandeld, en men vond geraden dat de Penningen, die de Kas der Armen thans by hem te kort kwam, uit zyne Kerkelyke Inkomsten zouden worden gerestitueerd. Ook nam men de voorzorge van, door de directie van de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden van Zeeland, een suffisante Kist ter bewaringe der Armengelden te laten maken, met drie verschillende Sloten, waer van een Sleutel onder den Predikant *Stenhuis*, een onder den oudsten Ouderling en een onder den administrerenden Diaken zouden berusten. Niettegenstaende deze voorzigtige schikking heeft hy *Stenhuis*, het zy door list of door geweld, vervolgens wederom *f* 674: :- uit de Kist, die ten zynen huize stond, weten te nemen; van welke somme hy naderhand wederom 200 Guldens en 10 Stuivers in de Kist heeft gelegt, met een bygevoegd Briefje van belofte, om de overige 473 Guldens en 10 Stuivers als te zullen vergoeden, en daer toe de helft van zyn Predikants Tractement te laten inhouden. Van dit wanbedryf deed hy bekentenis in een eigenhandige en door hem onderteekende Memorie, den 2 der Hooimaend des jaers 1754, aen de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden van Zeeland overgeleverd, waer over hy in een *Collegium Qualificatum*, den volgenden 24 van Wynmaend, als Predikant, met

LIEF-KENS-HOEK.

alle de gevolgen van dien, is gedeporteerd, inhabiel, leerloos en onbekwaem verklaerd, om nooit of ooit het Predikamt weder te bekleeden, en verder gecondemneerd tot vergoeding van de vervreemde Armenpenningen met de Kosten, daer op gevallen. Dit Vonnis, dat alleen Kerkelyk kon gerekend worden, was echter niet genoegzaem voldoende aen de Justitie, die niet toelaet dat misdryven van die natuur ongestraft blyven. De gewezen Predikant *Stenhuis* werd derhalven vervolgens crimineel in Rechten betrokken door den Heer Gabriel le Blen, als President van het Collegie der Heeren gedelegeerde Rechters van Lillo en Liefkenshoek, welke Schansen een zelfde Rechtbank hebben, bestaende in den genoemden President, een Vice-President, vyf Rechters en een Sekretaris, die voor hun leven door de Gecommitteerde Raden van Zeeland worden aengesteld, en waer van de President, zynde gemeenlyk de Commandeur van Lillo, zoo lang hy in deze Bedieninge blyft, het Bailliuwschap waerneemt. In deze hoedanigheid dan verzocht deze Heer, amtshalven, authorisatie van de gedelegeerde Rechters om *Stenhuis* te mogen in hechtenis nemen en hem deswegens met waerde ter straffe te vorderen, 't welk toegestaen werd; gelyk vervolgens om den Gedetineerden door Commissarissen op Interrogatorien te hooren, en hem zelven daer door gelegenheid te geven om verschooninge, indien hy 'er eenige mogt weten, voor zich in te brengen. De Gedetineerde weigerde, in het eerst, hardnekkig op de voorgestelde Vragen te antwoorden, doch deed het naderhand en bekende wederom zyn misdryf, trachtende

ech-

echter het zelve met alle mogelykheid te bewimpelen en door omstandigheden te verzachten. Na deze bekentenis deed de gemelde President tegen den Gedetineerden den volgenden Eisch en Conclusie: — *Liefkenshoek.*

Crimineele Eisch tegen Renatus Stenhuis.

DAt de Gedetineerde, by Vonnisse van dien Gerechte, zou worden gecondemneerd om gebragt te worden ter plaetse, alwaer men gewoon is Crimineele Justitie te doen, en aen een Pael gebonden, door den Scherprechter, strengelyk met Roeden te worden gegeesseld, dat voorts voor altoos zal gebannen worden uit Lillo, Liefkenshoek, Oud-Lillo, mitsgaders de Jurisdictie van dien, zonder ooit daer in wederom te mogen komen, op pœne van zwarer straffe; met Condemnatie in de Kosten en Misen van Justitie, mitsgaders van de Procedures of zoodanige andere Straffe, als by dien Gerechte, naer de Enormiteit van het Faict, by hem gecommitteerd, bevonden en geoordeeld zal worden te behooren.

Waerop den 24 Lentemaend dezes jaers, door gemelde gedelegeerde Rechters, het volgende Vonnis werd geslagen:

Crimineele Sententie tegen Renatus Stenhuis.

IN de zaek van den Heere Gabriel le Bleu, als waernemende de Bailliuwage van Lillo en Liefkenshoek, *Ratione Officii*, Eisscher, op en jegens Renatus Stenhuis, Gedetineerden

Gedelegeerde Rechters, doorzien en geëxamineerd hebbende alle de Stukken, Acten en Munimenten, wederzyds in dezen Processe overgelegd en gelet op alles, waer op in dezen te letten stond en eenigszins konde moveren, na ingenomen Advies van neutrale Rechtsgeleerden; doende Recht, uit name en van wege de Edele Mogende Heeren Gecommitteerde Raden van de Edele Mogende Heeren Staten van Zeeland, condemneren den Gedetineerden, om in opene gespannen Vierschaer

LIEF-KENS-HOEK.

Criminele Sententie tegen Renatus Stenbuis.

van dezen Gerechte, met gevouwen handen en op zyne kniën, God en de Justitie te moeten bidden om vergiffenis, wegens de by hem gepleegde Misdaed, by 's Heers Eisschers Conclusie van Eisch, in deze, ten laste van den Gedetineerden gedaen en overgediend, beschreven; Condemneeren wyders den Gedetineerden in een Amende van tweehonderd zilvere Ducatonnen, ten behoeve van de Diakonie Armen van Liefkenshoek, voorts in de Kosten en Misen van de Justitie, als mede in de Kosten van dezen Processe, mitsgaders om in een verzekerde plaets, ten zynen Koste, in hechtenisse te moeten blyven, tot dat de Gedetineerde aen den vorenstaenden Inhoud van deze Sententie zal hebben voldaen, en bannen vervolgens den Gedetineerden uit Lillo, Liefkenshoek, Oud-Lillo en de Jurisdictie van dien (*), zyn Leven lang gedurende, zonder ooit in dezelve weder te mogen inkomen, op pœne van ter contrarie doende, en in hechtenis gerakende, naer exigentie van zaken, te zullen worden gestraft: Ontzeggen den Heere Eisscher zynen verderen Eisch en Conclusie in dezen ten laste van den Gedetineerden gedaen en genomen.

Aldus gedaen en gesententieerd binnen Lillo, ter criminele Vierschaer, dezen 24 Maert 1755.

(*was geteekend*)

S. VAN DEN ENDEN.

(*Onder stond*)

Ter Ordonnantie van gedelegeerde Rechters

(*was geteekend*)

R. G. FERNET,
Sekretaris.

Deze Sententie werd den 2 der Grasmaend gepronuntieerd, en door den Gedetineerden in opene gespannen Vierschaer aen de Amende honorabele voldaen; doch voor de voldoening van de Geldboete is hy nog in hechtenis ge-

(*) Dit Rechtsgebied heeft geen Recht om verder uit te bannen.

gebleven. Het Vonnis van Deportement, gelyk ook de Resolutie tot Suspensie van Dnus Stenhuis, waer toe het *Collegium Qualificatum* weinige dagen voor het uitspreken van dat Vonnis besloten had, waren uitgebragt zonder eenig te voren ingenomen Advies van de Classis van Tholen en Bergen op den Zoom, ja tegens derzelver vermaningen, om het geen in deze Proceduren tegen de Kerkenordre reeds geschied was, te herstellen. Dit heeft den grond gelegt tot een Verschil tusschen de gemelde Classis en het vorengenoemde *Collegium Qualificatum*; sustinerende de Classis dat dit Collegie hier in heeft gehandelt tegen de Synodale Rechten. Hierom heeft de Classis de zaek bekend gemaekt aen de drie andere Classen van Zeeland en derzelver Advies en Raed verzocht; die zy met haer van het zelfde gevoelen gevonden heeft. De Classis heeft wyders hierover ook een Requeſt gepresenteert aen de Ed. Mog. Heeren Staten van Zeeland; die daer op aen de Classis gelast hebben van de Brieven, door haer aen de Classen van Zeeland gesz., en van de Adviezen dier Classen, daer op ingekomen, aen de Heeren Gecomm. Raden hunner Ed. Mog. Copyen over te zenden. Daerenboven heeft deze zaek ook eenige bewegingen gemaekt in de Classis zelf; want de Predikant van Lillo had, na dat hy in het voornoemde *Collegium Qualificatum* by de Suspensie en het Deportement van Dnus Stenhuis, op ordre der bovengemelde Heeren Gecommitteerde Raden, gepresideert heeft, zich hier over by monde en geschrifte zoodanig uitgelaten, dat de Classis oordeelde zelf, en in hare Gecommitteerden, daer door geinjurieerd te zyn; weshalven in een Classicale Vergadering, op den 8 der Grasmaend dezes jaers, besloten werd dat de Predikant van Lillo hier over behoorde Satisfactie te geven, en zoo hy daer toe niet konde komen, men hem zitting en Stem in de Classicale Vergadering zou weigeren. Het laetste geschiedde, want dees Leeraer kon tot het eerste niet besluiten. Hierop heeft de Predikant van Lillo zich met een Requeſt gewend tot de genoemde Heeren Gecommitteerde Raden in Zeeland,

LIEF-KENS-HOEK. zich beklagende dat hy, die volgens een Resolutie hunner Ed. Mog. genomen was in derzelver hooge protectie en bescherming tegen allen, die wegens zyne verrichtingen in de zaek van Liefkenshoek hem eenige moeite, hinder of nadeel zouden trachten te doen, uit de Classicale Vergadering was gezet, toen'er over de zaek van Liefkenshoek zou gesproken worden; en om dat hy het geen vervolgens wegens deze zaek door hem gezegd en geschreven is, niet herroepen wilde, onwaerdig was verklaerd om langer de Classicale Vergaderingen by te wonen; verzoekende dat hunne Ed. Mog. hem wegens den hoon, door de Classis hem aengedaen, zoodanig en op zulk eene wyze herstelling in zyne waerdigheid, als Lid der Classis, wilden doen verkrygen, als zy zouden oordeelen te behooren.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ. ZUTPHEN. Hier is, in den ouderdom van omtrent 25 jaren, overleden de Hoog Ed. Geboren Heer *Johan Everhard August* Baron *van Lintelo*, Heer van Marsch, beschreven in de Orde der Ridderschap van dit Graefschap.

LEIDEN. Den 8 dezer Bloeimaend overleed hier, in den ouderdom van omtrent 59 jaren, de Hoog Ed. Welgeb. Heer *Jacob van der Meer*, Heer van Hoogeveen, Raed en Oudburgemeester dezer Stad en Hoogheemraed in het Waterschap van Woerden, in wiens plaets tot Veertig Raed dezer Stad is aengesteld deszelfs Zoon de Heer *Jacob van der Meer*.

AMSTELDAM. De Wel Ed. Gestr. Heer *Joan Deutz van Assendelft*, Vryheer van Assendelft en Assumburg, Heer van Heemskerk, Commissaris dezer Stad, Meesterknaep van de Wildernissen van Brederode, overleed hier den 13 van Bloeimaend, aen een uitterende Ziekte, in den ouderdom van omtrent 29 jaren.

Wegens de Provintie Utrecht is, in het Collegie ter Admiraliteit alhier, gecommitteerd de Heer G. T. Baron *van de Capelle*. Hare Koninkl. Hoogheid heeft, in plaets van wylen den Viceadmirael G. de Lange, tot Ordinaris Kapitein voor het zelfde Collegie aengesteld den Heer *J. H. van Stocken*, die sedert den jare 1744 extraordinaris Kapitein en, in dien rang, de oudste in dienst was; in wiens plaets door hoog ge-

gemelde Vrouwe Gouvernante tot extraordinaris Kapitein voor dit Collegie is aengesteld de Heer Commandeur *Fredrik Jan Karel Howsdorf* en insgelyks als extraordinaris Kapitein, in de plaets van den Heere Josias de Bonte, de Heer Commandeur *Pieter Henrik van Nymegen.*

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAEREN, ENZ.

OUDEWATER. Hare Koninklyke Hoogheid de Vrouwe Gouvernante heeft uit eene overgeleverde Nominatie van Schepenen op den 26 van Grasmaend verkoren de Heeren *Jan Houtman*, President; *Willem van Veen*, *Kornelis de Jong*, *Jan Keymen*, Mr. *Pieter de Mey*, *Jakob Blom* en *Adriaen van Welt*; en tot Schepenen-Commissarissen de Heeren *Houtman*, *de Mey* en *de Jong*.

ROTTERDAM. By het Ed. Mog. Collegie ter Admiraliteit op de Maze, zyn drie Oorlogschepen in Commissie gesteld en aen de volgende Kapiteinen begeven; te weten *het Hof St. Jans Kerk* aen den Kapitein *Adriaen David van der Gon*, *Gorinchem* aen den Kapitein *Hendrik de Marees*, en de *Oranje Zael*, aen den Kapitein *Daniel Pichot.*

In het Collegie ter Admiraliteit op de Maze, is tot Raed wegens de Provintie Vriesland gecommitteerd de Heer *H. W. Altena.*

SCHIEDAM. Uit een overgeleverde Nominatie zyn den 5 dezer Bloeimaend, door hare Koninkl. Hoogheid tot Burgemeesters dezer Stad verkoren de Wel Ed. Gr. Achtb. Heeren HENDRIK BOSSCHAERD, President, Mr. AREND VINK en Dr. JOAN LE ROY; tot Schepenen, de Wel Ed. Achtb. Heeren *Jan Albert Pichot*, President, *Thomas Pigeaud*, *Leendert van den Berg*, *Martinus Kneppelhout*, *Jacob de Hojer*, Mr. *Arnoldus Fredricus Hoogerwaerd*, Heer van Waverenveen en *Jan Burgwal*; en tot Schepenen-Commissarissen de Heeren *Pigeaud*, *van den Berg* en *Kneppelhout.*

BRIELLE. Den 1. dezer Bloeimaend zyn, uit eene overgeleverde Nominatie, door hare Koninklyke Hoogheid tot Leenmannen van den Lande van Voorne aengesteld de Ed. Achtb. Heeren Mr. *Maximiliaen van Berchem*, Mr. *George Markus Warry*,

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Mr. *Theodorus Beels*, *Jacob Roest*, *Aernoud Gallas*, Dr. *Adriaen de Mirell*, *Fredrik de Graef*, *Pieter de Graef*, *Jan Albert Sandra* en Mr. *Dominicus van Hoogwerf*, in plaets van den Heere Gerard Knol, die overleden is.

ALKMAER. Uit eene aen hare Koninkl. Hoogheid overgezondene Nominatie, is in de plaets van wylen den Heere Mr. Jacob Jozias van Vryburg tot Burgemeester dezer Stad gekoren, de Ed. Gr. Achtb. Heer Mr. HENDRIK NANNING DAEL.

HOORN. Tot Gecommitteerden Raed ter Admiraliteit in het Collegie van Westvriesland en het Noorderkwartier, is wegens Vriesland aengesteld de Heer *Michael Onuphrius* Baron *tot Schwartzenberg en Hohenlandsbergen*, en wegens de Stad Alkmaer de Ed. Gr. Achtb. Heer *Christianus Stuurman*, Burgemeester aldaer.

VLISSINGEN. Door hare Koninklyke Hoogheid de Vrouwe Gouvernante zyn uit eene overgeleverde Nominatie tot Burgemeesteren dezer Stad gekoren de Wel Ed. Achtb. Heeren Mr. WILLEM BAREND LAMBRECHTSEN en Mr. ANTHONI PIETER VAN DISHOEK, Heer van Oudhuizen. en tot Schepenen de Ed. Achtb. Heeren Mr. *Evert Clyver*, Mr. *Ryklof Gerbrand van Goens*, Mr. *Pieter Willem Lammens*, Mr. *Nicolaes Lambrechtsen*, Mr. *Willem Hurgronje*, Mr. *Izaak Winkelman*, *Cornelis Damme*, *Jan Mysters* en Mr. *Joannes Mauritz*.

THOLEN. Op den gewoonen dag der jaerlyksche Verandering der Regeringe, den 13 dezer Bloeimaend, heeft hare Koninkl. Hoogheid de Vrouwe Gouvernante, uit een overgeleverde Nominatie tot Burgemeesters dezer Stad gekoren de Ed. Groot Achtb. Heeren Mr. MICHIEL CAREL VAN LICHTENBERG en CORNELIS VAN CROMSTRYEN; en tot Schepenen de twee Heeren Pensionarissen honorair *Johan Jacob van Lichtenberg* en Mr. *Adriaen Steengracht*, in de plaets van de afgegane Heeren Mr. Gysbert Philippus Noort en Mr. Willem Hendrik Turcq, zynde de overige Heeren Schepenen gecontinueerd.

U-

Verandering onder de Hooge en Lage Amtenaers, enz.

Utrecht. De Heer *Gerard Maximiliaen* Baron *Taets van Amerongen*, is den Heere Mr. *Paulus Engelbert Martens*, die tot Raedsheer in het Provintiale Hof van Justitie is aengesteld, opgevolgd als Ontvanger van het eene deel der Losrenten dezer Provintie; de Heer *Joan van Senden* gecontinueerd tot Ontvanger van het eene deel van de Lyfrenten; de Heer *Maximiliaen Ivoy* volgt den Heere Egbert Anthoni de Leeuw op als Ontvanger van het ander deel der Generale Middelen en het Oudschildgeld, mitsgaders van het Huisgeld; en de Heer Mr. *Nikolaes Kien* is benoemd tot Ontvanger van den Twintigsten en Veertigsten Penning.

Kampen. Hare Koninklyke Hoogheid heeft den Heer Dr. *Henrik Eekhout*, Burgemeester dezer Stad voor 1½ jaer gecontinueerd als Gedeputeerden ter Vergadering van hunne Hoog Mog. de Heeren Staten Generael, wegens deze Stad, en tot Ordinaris Binnenlandschen Gedeputeerden wegens dezelve aengestelt den Heer Burgemeester *Dirk Stennekes*.

Harlingen. De Heer Mr. *Cornelis van der Hoop* is wegens de Ridderschap en Edelen der Provintie Utrecht in het hier residerende Collegie ter Admiraliteit gecommitteerd.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

'S Lands Zegen en Onheilen.

WAnneer het ons niet gebeuren mag 's Lands Ingezetenen met de Verhalen van wezenlyk Heil in eenige der Provintien, de doorstralende Weldaden des Hemels te erinneren en dezelve, zoo veel in ons is, ter geheugenisse aen te bevelen; is het ons echter heuchlyk, dat de Berichten van Rampen en Onheilen de Landzaten niet behoeven neerslagtig te maken. Thans hebben wy van het een en het ander zeer weinig te melden. Want schoon het ongemeen voordeelige Voorjaer met eene buitengewoone Warmte en byzondere Groeizaemheid, welk wy in Grasmaend hebben aengeteekend, kort op het einde dier Maend, in eene Koelte, dat Sai-

's Lands Zegen en Ongemakken.

zoen meer eigen, verkeerd is, en een groot gedeelte der Bloeimaend geduurt heeft, met een barheid, die gewoonlyk vroeger dan in de aenkomende Lente word ondervonden, gelyk de Waernemingen op den Huize van Zwanenburg den opmerkenden kunnen doen zien; in het algemeen heeft 'er Veld en Akker, of Boomgaerd niet merkelyk door geleden, en de hope van den Landman blyft aenhouden. Ten aenzien van de Veebouwers hebben wy genoegzaem geene byzondere Berichten. Alles is echter zoo gunstig niet, dat men zich zou mogen vleien dat Nederland ontheven ware van deze Plage. Alleen de Klagten verminderen en dit geeft hope, schoon verscheiden van aenhouding spreken, zonder byzonderheden te melden. Dus zegt men uit de Provintie UTRECHT, naer den kant van *Amersfoort*, dat de Ziekte daer den geheelen Winter gegrasseert had en nog niet geheel ophield. Uit VRIESLAND, dat zy nog op verscheiden plaetsen woedde en vele Landluiden drukte, byzonderlyk zulken, die dikwils met deze Plage bezocht zyn. Een dergelyke tyding geeft het Landschap Drenthe.

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam, den 12 May.	*Rotterdam*, den 20 May.
	Haver Vriesl. Brouw. 9 a 10½ £
by de Z. Zak.	—— Voer 6½ a 7½ £
Tarw, Oude witte Z. 12 a 14½ ʃʃ	—— Zeeuwsche 6 a 7¼ £
—— Nieuwe dito 9 a 13 ʃʃ	Koolzaed Zeeu. enz. 29 a 32 £
—— Blaeuwe dito 9 a 11 ʃʃ	Paerdeboonen. 9½ a 10½ £
—— Zomer dito. 7½ a 9½ ʃʃ	by de Steen.
Rogge Zeeuwsche 7 a 8 ʃʃ	Vlas, Allerbest. 32 a 33 st.
Erten Graeuwe. 6 a 8 ʃʃ	—— Best. 28 a 29 st.
—— Blaeuwe 6 a 10 ʃʃ	—— Middelsoort. 23 a 24 st.
—— Witte 7 a 9 ʃʃ	—— Gemeen 21 a 22 st.
by 't Last.	—— Slecht 19 a 20 st.
Boekweit Vl. op 154 ℔ 12 £	*Leiden*, den 17 May.
Garst Zeeuw. Wint. 10 a 12¼ £	by 't Vierend.
—— Zomer 9¼ a 10 £	Grasboter. ƒ 22 a 23:-

Waer-

Waerneemingen omtrent het Weder en de Planeten, op den huize *Zwanenburg*, voor de Maend APRIL, 1755.

Barrometer.	Thermom	Kr. en St. der Wind.	Lugtsgesteldheit.	Reg. in L.	Adspect. gr.	van Maen uuren	en Plan. uuren
29.10	45	W 6	Helder				
- 11	48	—— 6	——		13 ♐		
- 11	46	ZW 8	——				
- 10½	50	—— 8	Regen	1 L.			
- 10½	53	WZW 8	Geheel betr.		27		
- 9	52	ZW 5	Regen	1 L.			
- 9½	47	—— 9	Helder				
- 10	51	W 10	——		11 ♑	□ 5	
- 9	49	ZW 8	Regen				
- 8	49	W 5	——				
- 8	51	—— 4	——		24	☌ ♄ 17	
- 10	45	—— 4	Geheel betr.	4 L.			
- 9½	47	Z 3	Omtr. helder				
- 8¾	58	ZZO 4	Reg. z. betr.	2 L.	7 ♒		
- 5½	51	W 8	Held. weerl.				
- 5	41	—— 10	Zeer betrok.				
- 6½	45	ZW 10	——		19	☌ ♀ 9	
- 8	43	W 11	——				
- 6	44	—— 4	Regen	2 L.			
- 7	48	—— 8	Zeer betrok.		2 ♓	☌ ♂ 4	
- 6½	46	—— 8	Geheel betr.			☍ ♃ 11	
- 7	42	—— 7	Helder				
- 6	45	—— 10	——		14		
- 5½	38	ZW 12	Regen				
- 6½	43	W 6	Geheel betr.	3½ L.			
- 6¾	48	—— 2	——		26	☌ ☿ 19	
- 8½	42	—— 3	Helder				
- 10½	45	WZW 4	Mist				
- 11½	52	—— 4	Geheel betr.		8 ♈		☊ 19
- 11¾	44	W 2	Mist				
- 10	48	OZO 5	Helder				
- 8½	68	ZO 5	——		20	☌ ☉ 4	V.P.
- 9	54	ZW 3	——				
- 9½	49	WZW 5	Regen				
- 10	56	—— 6	Zeer betrok.		1 ♉		☿ dir.
- 10½	52	W 10	Helder	1½ L.			
30.	48	W t Z 8	——				
- 1	54	—— 6	——		13		☍ ♃ ♂ 1
- 2	47	ZW 3	——				
- 2½	49	—— 3	——				
- 3	59	—— 4	——		25		☍ ♃ ♀ 20
- 3	52	—— 3	——				
- 2½	50	W 2	——				
- 2½	58	—— 4	——		9 ♊		
- 3	50	—— 4	Zeer betrok.				
- 3½	51	—— 3	Geheel betr.				
- 3¾	54	WZW 4	——		19		
- 3	51	W 3	Helder				

Dag.	Barometer.	Thermom.	Kr. en Sr. der Wind.	Lugtsgesteldheit.	Reg. in L.	Adspect. gr.	van Maen en uuren	[illegible] uren
	30. 2	51	ZW 3	Helder				
17	- 1½	63	WZW 4	———		2 ♋		☌♄♀
	29.11½	55	ZW 5	———				
	30. 1	50	NW 2	Zeer betrok.				
18	- 1½	57	W 2	———		14		
	- 1¾	48	——— 3	Helder				
	- 2	52	ZW 3	Mist				
19	- 1½	61	——— 4	Zeer betrok.		27	□ 4	
	- 1	57	——— 3	Helder			☍♄ 22	
	29.11½	57	——— 4	———				
20	- 11½	66	——— 4	———		10 ♌		
	- 11	57	W 3	———				
	- 10	58	ZW 3	———				
21	- 10½	64	W 5	———		24		
	- 9½	64	Z 3	Geheel betr.				
	- 11	54	W 5	Helder			☍♀ 9	
22	- 11½	59	——— 3	———		8 ♍	☍♂ 11	
	30.	56	ZW 3	———			☌♃ 12	
	29.11	56	W 2	Zeer betrok.				
23	- 10½	67	W t N 2	Geheel betr.		22		
	- 8½	55	NO 4	Regen				
	- 8½	53	NW 2	———	8½ L.			
24	- 9½	58	W 4	Geheel betr.		7 ♎	☍☿ 2	☊ [illegible]
	- 9½	48	ZO 3	Zeer betrok.				
	- 9	51	——— 2	Regen				
25	- 9	65	Z t O 2	Zeer betrok.		22	☍☉ 21	
	- 8½	58	O 4	Geh. bet. reg.				
	- 7½	55	——— 2	Zeer betrok.	3½ L.			
26	- 7	61	W 3	Geheel betr.		7 ♏		NP
	- 7	48	——— 3	— Regen				
	- 6	50	——— 5	Zeer betrok.	1½ L			
27	- 6	55	——— 6	Helder		23		
	- 5½	51	——— 5	Geheel betr.				
	- 4½	51	WZW 6	———				
28	- 4½	55	W 3	———		8 ♐		
	- 4	46	ZW 6	———				
	- 2½	46	NW 5	———				
29	- 3	44	N t W 9	———		22		
	- 8	39	NW 3	Helder				
	- 9½	40	——— 3	Zeer betrok.				
80	- 10	42	W 3	———		6 ♈		
	- 11	38	——— 2	Helder				

Gemiddelde { Barrometer 29 D. 9$\frac{7}{9}$ L.
Gemiddelde { Thermometer 52$\frac{4}{9}$ Gr.

't Gevallen Water 28½ Lyn.

't Uitgewaessemde 20½ Lyn.

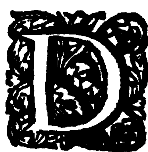
Dagelyksche kracht der Wind 4¾

NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN.

JUNY. MDCCLV.

GELDERLAND.

NYMEGEN.



DEn 30 der laetste Grasmaend is, by de Staten des Furstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen, op eenen gewoonen Landdag hier vergaderd, een besluit genomen omtrent het misbruik van de Appointementen op Requesten of de Resolutien om hun Ed. Mog. te dienen van Bericht, het zy aen Partyen, het zy aen den Hove Provintiael of de Rekenkamer, te laet in handen te stellen of in te dienen; van welk besluit, op dien dag, een Publicatie gedaen is, die het volgende vervat: NYMEGEN.

ALzoo wy van tyd tot tyd bevonden hebben, dat de Requesten, die wy goedgevonden hadden, preallabel en bevorens daer op te disponeren, te doen stellen in handen van de tegen partye, om daer tegens te dienen van Bericht of Belang, niet tydig genoeg aen de geinteresseerde partyen worden geinsinueerd; mitsgaders, dat wy ook in ervaring zyn gekomen, dat de genen, die het een of ander van ons komen te verzoeken, waer over wy noodig oordeelen vooraf te moeten innemen de Considerantien en het Advies of ook *Ordonnantie tot het tydig indienen der Appointementen van Bericht.*

NYMEGEN.

Ordonnantie tot het tydig indienen der Appoinctementen van Bericht.

Bericht van de Raden van den Hove Provintiael, mitsgaders van die van de Rekeninge, veeltyds in gebreken blyven die Stukken by tyds aen gemelden Hove of Rekenkamer in te dienen, maer gemeenlyk daer mede wachten tot kort voor den naestvolgenden Landdag; ZOO IS 'T, dat wy, in conformité van Onze Resolutie, den 12 October 1754 reeds genomen, al nog by deze allen en een iegelyk, die een Appoinctement of Resolutie van dit Landschap bekomen hebben, om zyn Request, Remonstrantie, Deductie of wat naem daer ook aen mogt worden gegeven, aen partye, ten fine om daer op ten naesten te dienen van Belang, Bericht of diergelyke, ter handen te stellen, by deze ernstelyk gelasten, om die terhandstelling te doen, of te laten doen, uiterlyk, zoo dit geschied op een ordinaris Vergadering, binnen zes weken na het scheiden van dien Landdag; En ingeval dit Appoinctement of die Resolutie word afgegeven op een extraordinaris Landdag, als dan uiterlyk binnen veertien dagen na 't separeren van de zelfde Vergaderinge, gelyk mede de gene, wiens verzoek by Appoinctement of Resolutie van deze Landschap is gerenvoieerd aen den Hove Provintiael, of aen die van de Rekeninge, afzonderlyk, of aen beide de Collegien te gelyk, ten fine van Advies of Bericht ten naesten, binnen den zelfden tyd, hier voren gemeld, de Stukken aen gezeiden Hove en Rekenkamer respectivelyk zullen moeten doen indienen, zullende by nalatigheid van dien in 't eerstgemelde cas de tegenparty of Berichtgever niet verplicht wezen by de eerste Landlyke Vergagadering te berichten, maer daer mede tot den volgenden ordinaris Landdag kunnen en vermogen te wachten; en in 't tweede geval 't Hof en de Rekenkamer, indien zulks mogten goedvinden, die ter later tyd ingediende Stukken insgelyks tot een volgenden Landdag, zonder te adviseren of te berichten, kunnen laten liggen, of schoon in 't

Ap-

Appoinctement of de Resolutie mogte gevonden worden de Clausule, om zulks ten naesten te doen. NYMEGEN.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie kome voor te wenden, ordonneren Wy allen Amtluiden, Drossaerden, Richteren, Magistraten, en een iegelyk dit respectivelyk aengaende, om deze ter gewoonlyke plaetse te doen afkondigen en affigeren. Enz.

ZUTPHEN.

DE Magistraet dezer Stad heeft, naer het voorbeeld der Steden Arnhem en Nymegen, by eene Resolutie van den 22 der laetste Lentemaend, het inbrengen van alle vreemd Schoemakers-Werk verboden, zelfs op de vrye Jaermarkten en Kermissen, op welken zulks tot nog toe was gepermitteerd; en zulks op verlies van het ingebragte Werk, en daerenboven zes Goudguldens by ieder Contraventeur te verbeuren. Van deze Resolutie, is, op de laetste Maymarkt, na het exspireren van welke dezelve haer effect zal krygen, by Trommelslag Publicatie, en vervolgens ter behoorlyker plaetse Affictie gedaen. ZUTPHEN.

Op naem van hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante en Voogdesse van den minderjarigen Heere Erfstadhouder, mitsgaders de Raden des Furstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen is, volgens approbatie van de Staten dezes Furstendom en Graefschaps, den 13 der laetste Bloeimaend, een Reglement gearresteerd op het stuk der *Beroepinge van Predikanten ten platten Lande in het Graefschap Zutphen*, waerin dus gesproken word:

ZUTPHEN. *Reglement op de Beroepinge van Predikanten ten platten Lande.*

ALzoo hunne Ed. Mog., de Heeren Staten van opgemelden Furstendom en Graefschap, by Resolutie van den 1 May 1755, hebben goedgevonden, het overgegeven *Concept-Reglement* op 't stuk der *Beroepinge van Predikanten ten platten Lande binnen de Graefschap Zutphen*, het zy 'er een beslooten Kerkeraed worde gevonden, het zy de Beroeping door de Ledematen der Gemeente kome te geschieden, te approberen en 't zelve voor de voornoemde Graefschap te arresteren, met authorisatie op dezen Hove om 't zelve met den druk te doen gemeen maken en publiceeren; luidende als volgt:

Art. I. By het overlyden of vertrek van een Predikant zullen de Inspectores Classis, zoo dra door den Kerkeraed, daer die is, anders door den Koster, daer van zullen wezen geadverteerd, formeren en in den Kring of het District van dien rondzenden een Lyst of Register der Predikanten, welken, en op wat tyd, den Dienst in de vacerende Kerk zullen vervullen, niet alleen op den Dag des Heeren, maer ook op andere, zoo ordinaire als extraordinaire Feest-Predikdagen.

II. Indien de Predikant, naer die Lyst op de Beurt staende, door ziekte of andere wettige hindernis belet word zelf den Dienst waer te nemen, en dat geen ander in zyn plaets heeft gestelt, zal men daer van aen de Inspectores Classis tydige advertentie geven, ten einde daer omtrent naer behooren te kunnen worden voorzien.

III. Wanneer een Proponent mogt verzoeken op de vacante plaets te mogen prediken, zal hem zulks niet worden geweigerd; nemaer hy als dan de Beurt van den op den tour staenden Predikant, doch evenwel niet dan met kennis en ook buiten prejuditie van den zelven, vervangen; mits dat alzulk een Proponent, indien mogte zyn van een andere Classis, gehouden zal wezen alvorens zyn Testimonium aen de Inspectores te exhiberen, om daer op de admissie te erholden.

IV. Voor het waernemen van den vacanten Dienst

Dienst, item voor het Transport heen en weer, zoo als ook het Defroiement, zal betaeld worden als van ouds gebruikelyk is. ZUTPHEN.

V. De Lyst rond gepredikt zynde, zal een bekwame dag en tyd, doch niet later dan van zes weken daer na, tot het doen van 't Beroep vastgesteld, en daer toe de noodige uitschryving, als naer gewoonte, gedaen worden. *Reglement op de Beroepinge van Predikanten ten platten Lande.*

VI. Op welken dag de handeling der Beroepinge, na een voorafgaend welgepast Gebed, in de vreeze des Heeren, zal geschieden, in de Kerk, ten overstaen van D. D. Inspectores, nevens twee der naestaenwonende Predikanten, als Consulenten.

VII. Zonder dat evenwel de Inspectoren of Consulenten Stem tot de Electie zullen hebben, moetende maer alleen de Acten van dien dirigeren naer behooren; en wel zoodanig, dat die met alle ordentelykheid en eerbied, ook met billykmatige vryheid der stemmende Leden kome te geschieden.

VIII. Wordende ter plaetse, alwaer geen beslooten Kerkeraed is, voor Gequalificeerden om te Stemmen gehouden alle geboekte Mans Ledematen, ten tyde der Beroepinge in 't Kerspel der vacante Kerke werkelyk wonende.

IX. Dewelken, volgens een daer van geformeerde Lyst, tot het geven hunner Stemmen, één voor één, binnen geroepen en geadmitteerd zynde geweest, als dan, ter vermydinge van confusie, ten einde de Stemmen ordentelyk en onverhinderd kunnen worden aengeteekend en opgenomen, weder zullen aftreden en buiten staen.

X. Edoch de Heeren van Havezathen, onder het Kerspel wonende en Ledematen van de vacante Kerke zynde, zullen niet alleen by de Beroepingshandelinge van den beginne af kunnen present zyn; maer ook, na dat hunne Stem hebben gegeven, durende dezelve, ten einde toe mogen blyven staen.

XI. Gelyk het ook den Hoofd-Officier van 't

ZUT-PHEN.

Reglement op de Beroepinge van Predikanten ten platten Lande.

District zal vry staen, om, tot weeringe van alle disordres, by de Beroeping te mogen tegenwoordig zyn, aen wien overzulks door de Inspectores tydige kennis van den aenbestemden dag zal worden gegeven.

XII. Nademael in 't stuk eener vrye Beroepinge behoort te worden gelet op de welgegronde genegenheid der Gemeente; en dat die niet beter kan worden opgemaekt, dan uit de gevoelens van het grootste gedeelte van dien, zoo moet by de opneming der Stemmen naeuwkeurig worden geattendeerd, aen wiens zyde de effective Meerderheid zich komt te bevinden, om, dien conform, tot de Electie geconcludeerd en de Beroepings-Acte ververdigd te worden.

XIII. Indien by de opneminge egaliteit van wederzydsche Stemmen word gevonden, en dat de zaek mogt staen tusschen een Predikant of Proponent van deze Classis ter eenre, en die van een buiten Classis ter andere zyde, zal de gene, welke van deze Classis is, wanneer op hem niets te zeggen valt, worden geprefereerd.

XIV. Edoch dit geval existerende tusschen, persoonen van één en de zelfde Classis, zal, na Aenroepinge van 's Heeren allerheiligsten Naem, het Lot tusschen die beide worden getrokken.

XV. De Onkosten over Beroepingen vallende, zullen worden betaeld als van ouds op ieder plaets gebruikelyk is, zoo nogtans dat voortaen niet meer dan voor twee Consulenten, gelyk Art. VI, zal worden goedgedaen.

XVI. Ter plaetse, alwaer vigeert het Recht van Presentatie of Collatie ('t welk binnen 's jaers na de gevallene vacature zal moeten worden geëxerceerd, zonder de Kerk langer vacant te mogen laten,) zal, om dezelve Kerkelyk te maken, mede moeten worden geobserveerd en nagekomen het gearresteerde in de voorgaende Artikelen, voor zoo verre hier toe van applicatie zal worden bevonden.

ZOO IS 'T, dat Wy, in name als boven, al-

allen en een ieder, welken zulks zoude mogen aengaen, hier mede willen hebben geordonneert, om zich naer het voorsz. Reglement, in alle zyne punčten en deelen, te gedragen en 't zelve te achtervolgen.

ZUTPHEN.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie kome voor te wenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, ter plaetse men zoodane Publicatie en Affixie gewoon is te doen. Enz.

De Staten dezes Graefschaps hebben op een Kwartiersdag, in Bloeimaend binnen deze Stad gehouden, een Resolutie genomen ten voordeele van den Impost op den Brandewyn en de Gebrande Wateren, die thans by wege van Monopolie geheven word, van welke Resolutie, den 4 dezer Zomermaend, by de Gedeputeerde Staten de volgende Publicatie gearresteerd is.

Voorzie-ning omtrent den Impost op de Gebrande Wateren.

DE Heeren Gedeputeerde Staten van de Graefschap Zutphen, maken hier mede allen en een ieder bekend, als dat Ridderschap en Steden, constituerende de Staten van welgemelde Graefschap, op eenen Kwartiersdag, in de maend May 1755 binnen Zutphen gehouden, in consideratie genomen hebbende dat de experientie heeft doen zien, dat het voor den Impost op den Brandewyn en de Gebrande Wateren, thans by wege van Monopolie geheven wordende, gansch niet voordeelig is dat een Brander of Collecteur te gelyk Pagter of Medestander van den voorsz. Impost is, en dat ook de Impost op dat Middel daer door benadeeld word, dat veeltyds Brandewyn of andere Gebrande Wateren, onder den naem van Mest-, Dienst- en andere soorten van Bieren, buiten deze Graefschap ten beste gegeven en gedronken worden; en hunne Ed. Mog. daer in willende voorzien, hebben goedgevonden en verstaen: Eerstelyk dat de Pagter en zyne Medestanders,

ZUTPHEN.

Voorzieningomtrent den Impost op de Gebrande Wateren.

ders, gedurende de Pagtjaren, ten behoeve van de Maetschappye, in het gemeen wel zullen mogen branden; doch dat niemand van dezelven voor zyne eigen particuliere rekeninge, direct of indirect, eenige Gebrande Waters zal mogen stooken of overhalen: En dat ook niemand van hen te gelyk Collecteur zal mogen wezen; maer dat daer toe andere bekwame persoonen, met die Pagt niet te doen hebbende, moeten worden geëmploieerd. En dat, voor een tweede, hunne Ed. Mog. mede hebben verboden, dat voortaen geen Genever of andere Gebrande Wateren, by occasie van Mest, Dienst- of andere soort van Bieren, door de Ingezetenen buiten deze Graefschap ten beste zullen mogen gegeven; maer dat alzulke Gebrande Wateren, daer by gebruikt, binnen deze Graefschap zullen moeten geconsumeerd en gedronken worden, by pœne van vyftig Goudguldens, telkens by de Contraventeurs te verbeuren. Enz.

H O L L A N D.

DORDRECHT.

DORDRECHT.

OP den eersten dag dezes jaers, des avonds ten zeven uuren, ontstond hier, in een Huis in de Visc[illegible]straet, naest een Brouwery, een hevige Brand, die, in korten tyd, het binnenste gedeelte van het zelve geheel verteerde, en aen het nevenstaende Huis. ter andere zyde, geen geringe schade toebragt. Met behulp van drie Brandspuiten en door de zonderlinge vlyt der Burgerye, geraekte men echter het gevaer van verderen voortgang te boven, en de Brand werd, binnen twee uuren tyds, gebluscht. Sedert hebben de Ed. Heeren van den Oud-Raed dezer Stad, den 4 der laetste

Gras-

Grasmaend, een nadere *Ordonnantie op de Brandweeringe* binnen deze Stad gearresteert; waer in hoofdzakelyk gelast word I. Dat zoo ras, in een Huis Brand ontstaet, de Bewoner, of hy, die het eerst den Brand ontdekt, op straet overluid Brand moet roepen, op een boete van vyfentwintig Guldens; ten zy anderszins Personen, die niet van het Huisgezin zyn, den Brand eerst gewaer worden en roepen. II. In ongeval van Brand, moeten de Stads Boden en Kamerbewaerders zich aenstonds vervoegen aen het Huis van den Heere President-Burgemeester, en by afwezen, aen den oudsten Heer regerenden Burgemeester in rang, om deszelfs orders af te vragen en te expedieren. III. De Klokluier van de Brandklok moet zich aenstonds op 't Stadhuis vervoegen, om de orders tot het luien van de Brandklok af te wachten en te volbrengen, by dag van den Heere President-Burgemeester, en des nachts van den commanderenden Officier van de Burgerwacht; op pœne, by absentie ten tyde van het geven dier orders, van twaelf Guldens voor den Armen. IV. By Nacht, moet de Trompetter op den Toren van het Stadhuis, niet alleen Brand blazen; maer aenstonds, op de boete van zes Guldens, Licht uitsteken naer de zyde van den Brand, waer toe altyd een Lantaern met Kaersen moet gereed gehouden worden. V. Vervolgens moet de Trompetter aenstonds den Officier van de Burgerye, die op het Stadhuis de Wacht heeft, van den Brand verwittigen, die, door een Corporael of ander vertrouwden persoon, kennis zal doen geven aen den President-Burgemeester of den voorschreven oudsten Heer,

DORDRECHT.

DORDRECHT. Heer, en aen den Thesaurier van de Reparatien, en teffens de Brandklok doen trekken, wanneer hy dit door de omstandigheden van de Vlam of Rook noodig oordeelen zal. VI. De Klapwaker, die naest aen den Brand is, moet terstond de Buuren en naest gehuisden wekken, en zonder verpozing met zyn Klap doorslaen, ook Brand roepen, met byvoeging van de plaets, daer de Brand is; 't welk de Klapwakers, daer naest aenhoorende, mede moeten doen en de geheele Stad door continueren. VII. De Klapwakers moeten onder dit rond gaen en roepen, ieder in zyn Kwartier, de Officiers van de Burgerwacht, den Thesaurier van de Reparatien, den *Stads Fabryk*, de Commandeurs van de Brandspuiten en derzelver Adsistenten, ten eersten opkloppen en van den Brand en de plaets, daer die is, verwittigen; waer voor de Wachts, die zich wel kwyten, één Premie van dertig Stuiveren zullen genieten, en de nalatigen met cassatie of andere arbitrale Correctie gestraft worden. VIII. Zoo ras de Brandklok word getrokken, moeten alle de Officiers van de Burger-Compagnien, uitgezonderd twee, onder Art. X. te melden, zoo Kapiteins, Luitenants, Vaendrigs als Sergeanten, benevens de Schryvers, met behoorlyke Wapenen voorzien, zich aenstonds omtrent den Brand begeven en aldaer blyven, zoo lang de nood dit vereischt; op een boete van zes Guldens voor de Kapiteins, Luitenants en Vaendrigs, en drie Guldens voor de Sergeanten; met dien verstande, dat de Hoofd- en Onder-Officiers van de ordinaris Nachtwacht hier onder niet begrepen zyn. IX. De Hoofd- en Onder-Officiers moeten

aen-

aenstonds, zoo veel mogelyk, order stellen dat de Straten en Toegangen tot den Brand worden bezet, de overtollige menigte van Aenschouweren van daer worden geruimd en behoorlyk plaets gemaekt tot het stellen en gebruiken der Brandspuiten en het leggen en bewaren der Buizen en Slangen. X. Zoo ras de Brandklok getrokken word, zal de Compagnie, waer onder de Brand is, vry zyn van onder de Wapenen te komen, om gelegenheid te geven, dat ieder, des aengemaend en verzocht, bereid moge zyn zyne Medeburgers en Geburen in den nood te helpen: doch de twee naeste Compagnien zyn gehouden aenstonds in volle Wapenen te komen; zoo nogthans, dat, indien de Brand voorvalt in de nabyheid van de naestgelegen Compagnie, in diervoegen dat de Geburen van het brandende Huis in de Wapenen zouden moeten komen, het aen den commanderenden Officier zal vrystaen zoodanigen, die of in de zelfde Straet, of voor of achter of by den Brand wonen, en zelf hier door in vreeze zyn, van het komen in de Wapenen en van de Boete te excuseren. XI. De Hoofd-Officiers en Sergeanten, de eersten de besten, moeten order stellen dat de Trom worde geslagen, en zich aenstonds naer de gewoone Vergaderplaets van de Compagnie begeven, op pœne als in Art. VIII. gemeld. XII. Alle Burgers, die tot de gemelde twee Compagnien behooren, moeten aenstonds, in volle Geweer, zich op hunne gewoone Vergaderplaetsen vervoegen, op de boete, voor de Hoofd-Officiers, als te voren gemeld, en voor de Burgers dertig Stuivers, voor die een half uur, na 't luien

DORDRECHT.

en

DORDRECHT. en van de Klok afwezig blyven; doch de geaffecteerden van de Brandspuiten zyn geëxcuseerd. XIII. Indien een Divisie der gemelde twee Compagnien den voorgaenden Nacht de Wacht gehad had of den volgenden Nacht hebben moest, zal die Divisie vry zyn van by den Brand in 't Geweer te komen, ook moet altoos de Burgerwacht op 't Stadhuis blyven, en geen grooter getal dan de ordinaris Ronde by den Brand schikken, om provisioneel voor en tot het vergaderen der Hoofd-Officieren en gemelde twee Compagnien order te stellen. Indien de Brand ontstaet onder de Compagnie, waer van een Divisie de Wacht heeft, en de Officier, die optrekt of bereids op 't *Stadhuis* is, uit hoofde van de nabuurschap van zyn volk by den Brand, geen genoegzaem getal van Burgeren by zich heeft, om op het Stadhuis de Wacht te houden, zullen de twee Kapiteins der by den Brand zynde Compagnien, ieder tien Man naer het Stadhuis detacheren, om, gedurende den Brand, aldaer wacht te houden, die, na het cesseren van den Brand, voor het afdanken der gemelde twee Compagnien zullen worden afgelosch. XIV. *Zoo* ras de Burgers der gemelde twee Compagnien op hunne Vergaderplaetsen komen, zal de Kapitein of eerst present zynde Officier, zoo Hoofd-Officiers als Sergeanten, wanneer 'er vierentwintig Man by den anderen is, dezelve aenstonds, met een Sergeant aen hun hoofd, naer den Brand schikken, en wanneer 'er wederom vierentwintig anderen vergaderd zyn, die door een Hoofd-Officier naer den Brand doen op leiden, en met het afzenden van twintig of vierentwintig Man te gelyk continueren,

tot

DORDRECHT.

tot dat twee derdeparten zyn gedetacheerd, en met de resterende zoo Officiers als anderen, zal de Kapitein mede naer den Brand marcheren, en de twee Kapiteins zullen de Commando over de Burgery van den reeds commanderenden Kapitein overnemen, en de verdere Officiers, te voren gemeld, van de verdere assistentie, des gelievende, geëxcuseerd zyn. XV. Alvorens de Kapiteins van de twee gemelde Compagnien persoonlyk by den Brand zyn, zal het Commando gevoerd worden door den oudsten Kapitein, die by den Brand is, alles met communicatie en overleg der overige present zynde Kapiteinen. XVI. De Hoofd-Officiers, die de Burgers by den Brand commanderen, moeten, tot weering van Confusie en het bewaren der Brandspuiten en Buizen, dezelven zoodanig plaetsen als oordeelen zullen te behooren en vervolgens verzocht zullen worden door den Thesaurier van de Reparatien of, by dezes absentie, door den Thesaurier van 't Groot Komtoir, aen wien, benevens de Commandeurs van de Brandspuiten, het Commando over het blusschen van den Brand en het volk, dat aen de Brandspuiten werkt, privative blyft aenbevolen. XVII. Na 't bezetten van de Straet, daer de Brand is, en het opruimen van de overtollige menigte, zullen de Officiers en Burgers, met alle mogelyke vigilantie, allen onnoodigen toeloop weeren en beletten, en niemand laten doorpasseren, dan die tot de Brandspuiten behoort en zyn Penning vertoont en, des noods, zulk een getal van hulp aenbiedende Burgeren als vereischt en door den Thesaurier verzocht word. XVIII. Die van den bloede of de zeer goede be-

DORDRECHT. bekenden van de genen, die onder perikel van den Brand zyn, zullen niet worden geweerd, mits zich behoorlyk aengevende aen den commanderenden Officier. XIX. Niemand mag, zonder consent, veel min met geweld, door de bezettingen henen dringen, en nog minder iemand met een Mantel of Japonsen Rok; maer zullen dezelven, als geweldbedryvers, met geweld gekeerd worden, en vyfentwintig Guldens verbeuren, en arbitralyk gecorrigeerd worden. XX. Aen niemand, dan van den bloede en den commanderenden Officier zeer wel bekend, zal toegelaten worden eenige Goederen buiten de bezetting van de Burgerye te dragen, maer dezen zullen worden aengehouden, om na het eindigen van den Brand dezelven aen de Eigenaers te restitueren. Wie eenig Huisraed, Goederen, Brieven of iets anders, dat by tyd van Brand word overgegeven of geborgen, onder zich behoud en binnen den tyd van vierentwintig uuren niet brengt aen den Eigenaer, zal viervoud de waerde verbeuren, boven vyfentwintig Gulden boete en arbitrale correctie. XXI. Niemand mag zyn Post op de Wacht by den Brand, onder eenig voorwendzel, verlaten, dan met toestemminge van den commanderenden Officier, op de boete van zes Guldens. XXII. Het is niemand, zoo Officiers als Burgers, geoorloofd, zoo lang zy in de Wapenen zyn, zich te absenteren en in Herbergen, Kroegen of particuliere Huizen te treden, op een boete van drie Guldens. Maer, wanneer het gevaer van den Brand lang duurt en het streng koud of kwaed weer is, zal het den commanderenden Officier gepermitteerd zyn daer omtrent,

naer gelegenheid van zaken, eenige moderatie te gebruiken, doch in allen geval mag zulks niet geschieden zonder zyn consent. XXIII. De Herbergiers en Kroeghouders moeten, op order van den commanderenden Officier, hunne Huizen sluiten, zoo lang de Burgery daer omtrent en in de Wapenen is. Die eenige Burgers, zonder de bovengemelde toestemming, in huis genomen hebben, zullen op klagten van den commanderenden Officier, door de Heeren van den Gerechte, met zoodanige boeten, of zelfs suspensie van Neringe, worden gecorrigeerd, als naer exigentie van zaken zal bevonden worden te behooren. XXIV. Niemand der Officieren of Burgeren der twee Compagnien, die in de Wapenen zyn, mag van den Brand gaen, voor het bedanken en dimitteren van de gansche Compagnie, op de boete even als van absentie, ten zy op goedvinden van den commanderenden Officier, om gewichtige redenen. XXV. De commanderende Officiers mogen hunne Compagnien niet dimitteren, voor dat de Brand gebluscht is en de Brandspuiten, uitgezonderd die nog tot precautie worden gelaten, zyn afgetrokken, en zy Officiers, door den Thesaurier van de Reparatien, zyn verwittigd wegens het cesseren van alle vrees voor den Brand; waer van zy commanderende Officiers ook kennisse moeten doen geven aen den President-Burgemeester en aen de Hoofdwacht, indien de Brand by nacht is. XXVI. Wie moedwil of insolentie bedryft aen de Slangen, Brandspuiten of eenig Gereedschap, of de Bedienden en Arbeiders der Brandspuiten verhindert, verbeurt vyfentwintig Guldens voor den Armen, boven

DORDRECHT.

Dor- correctie door de Heeren van den Gerechte, zelfs straf aen den lyve, naer exigentie. XXVII. Als de Brand des avonds of 's nachts voorvalt, in de maenden wanneer de Lantarens zyn opgezet, doch uit hoofde van Maneschyn niet mogten branden, moeten dezelven aenstonds in de Wyk, daer de Brand is, aengestoken worden; waer voor de Lantaernbedienden extraordinair beloond en de nalatigen gestraft zullen worden; en word de Stads Commandeur gelast hier op te letten en de gebrekigen aen te brengen. XXVIII. Wanneer Brand buiten de Poorten der Stad of onder derzelver Jurisdictie ontstaet, zullen maer twee Brandspuiten, namelyk die 'er eerst bykomen, worden gebeezigd. De overigen, die reeds op weg zyn, moeten binnen de naeste Poort halte houden, om de orders van den Thesaurier der Reparatien af te wachten, die, in geval van nood, nog een Brandspuit emploieren mag; maer nooit minder dan twee Brandspuiten in de Stad moet laten; en zullen de Premien aen de Brandspuiten worden gegeven, volgens derzelver aenkomst by den Brand, het zy zy gebruikt zyn of niet. XXIX. Alle Ordonnantien, Reglementen en Keuren, zoo op de Burgerwachten, Brandweeringen en Brandspuiten, blyven gearresteert en geconfirmeert, in zoo verre die de tegenwoordige Interpretatie niet contrarieren. XXX. Ten einde niemand eenige ignorantie pretendere, zal een Exemplaer van dit Reglement op de Wachtkamers op het Stadhuis worden opgehangen, en zoo ras het gepubliceerd is, aen ieder Divisie, die de Nachtwacht heeft, van woord tot woord worden voorgelezen, tot dat alle Divisien het hebben

aen-

aengehoort; het welk jaerlyks zal vernieuwd worden, te beginnen met den tweeden dag van het jaer. DORDRECHT.

ROTTERDAM.

DE Heeren van de Wet dezer Stad hebben, op den 16 der laetste Bloeimaend, tot nakominge van hunne Keure op het Brand-blusschen, twee Artikelen van dezelve gealtereert en geamplieert, en in het CXLVIII. Artikel van dezelve gestatueert; „ dat de Geaffecteerden tot den Brand, ieder, zullen moeten hebben een witten Lederen Riem, met „ het Wapen dezer Stad en den Nommer „ van hunne Wyk hier op gebrand, als mede „ een Koperen Penning, met het Wapen van „ de Stad en den Nommer van hunne Wyk „ op de eene zyde, en den Nommer van hun „ Geaffecteerden op de andere zyde"; en in het CXLIX. Artikel, „ dat dezelve Geaffecteerden, in tyden van Brand, den gemelden witten Lederen Riem om derzelver linker arm „ moeten dragen en den Koperen Penning by „ zich hebben, om aen de Bezetting te vertoonen, op de boete van een Gulden". ROTTERDAM.

HOORN.

HEt Zeehoofd aen de Hoofdpoort dezer Stad, dat tegenwoordig door ouderdom vervallen is, als zynde gemaekt in den jare 1685, zal wederom vernieuwd worden ter langte van 275 voeten, loopende recht uit de Poort, omtrent ter helft met een elleboog, die zich zuidwaert of ter rechterhand uitstrekt, HOORN.

HOORN. en hebbende wydets eene breedte van tusschen de 25 en 30 voeten. Dit Zeewerk, dat uit zware Eiken Palen bestond en met drieduims Eiken Planken gedekt was, zal thans geheel en al in zyn oude gedaente vernieuwd worden van Zwolsche Palen, met Eiken Planken, als voren gedekt, waer toe het Houtwerk door Burgemeesters zal geleverd worden. Het uitwinden der oude en het inhyen der nieuwe Palen is, den 14 dezer Zomermaend, voor veertienhonderd Guldens aenbesteed; het maken van het Yzerwerk, als Bouten, Ringen, Spyłen en dergelyken voor *f* 11: 5:- de honderd ponden, gelyk het herstellen van het oud Yzerwerk voor *f* 2: :- de honderd ponden.

ZEELAND.

MIDDELBURG.

MIDDELBURG. BUrgemeesters, Schepens en Raden dezer Stad hoe langs hoe meer het misbruik vernemende, waer door de Mededeelzaemheid en Liefdadigheid hunner Ingezetenen tot verkeerde einden door uitheemsche Personen word misbruikt, die, buiten kennis en somtyds tegen wil en verbod van hunne Ed. Achtb., onder verscheiden en dikwils onwaerachtige voorgevens, zoo by de Collegien, Corpora, als aen de Huizen, Collecten doen, daer mede aenzienlyke sommen verkrygen en buiten 's Lands zenden of medenemen, hebben, om hier in krachtig te voorzien, den 7 dezer Zomermaend, goedgevonden te ordonneren en statueren: Dat niemand, van wat rang of kwaliteit hy zy, zich na de Publicatie hunner Ordon-

donnantie, zal onderwinden aen hun eeni- MIDDELBURG.
ge Requeſten te preſenteren, houdende ver-
zoek om Collecten (de ordinaire twee maende-
lykſchen uitgezonderd) binnen deze Stad of op
derzelver Jurisdictie te doen; veel minder,
dat iemand, eigener authoriteit, zonder hun-
ne voorkenniſſe en ſpeciale Acte, by een der
Heeren Sekretariſſen onderteekend en met
dezer Stads klein Zegel bekrachtigd, met
Boekjes, Buſſen of Recommandatiën van In-
of Uitlandſchen, het zy Politieken of Eccleſia-
ſtieken, aen de Huizen zal vermogen om te
gaen, op pœne dat hy, die bevonden word
contrarie dezer te hebben gedaen, alle de Ge-
collecteerde Penningen ten profyte van den
Armen dezer Stad zal verbeuren, en, daeren-
boven, met Gevangenis te Water en te
Brood geſtraft, arbitralyk gecorrigeerd, of
wel aenſtonds, door 's Heeren Dienaers, uit de
Stad en Jurisdictie geleid zal worden. En de-
wyl de Staet der Vereenigde Nederlanden,
door de ontrouw der Algerynen, nu onlangs
in Oorlog is geraekt, en eenige Zeevarende
Perſonen door dezelven zouden kunnen worden
genomen en in ſlaverny opgebragt, zoo is de
meening en intentie hunner Ed. Achtb., dat het
vorenſtaende Verbod ook omtrent dezulken
plaets zal hebben, die voor zoodanige Luiden,
zonder voorkenniſſe of een bekomen Acte van
hunne Ed. Achtb., eenige inzameling van Pen-
ningen komen te doen; renoverende hunne Ed.
Achtb. dienvolgende wel expreſſelyk het Plakaet
door hen den 2 September 1687 omtrent zulke
Collecten gemaekt, en in volle vigeur houden-
de de prohibitive Reſolutien, by 't Collegie
van Wet en Raed den 26 February 1660,

17 Juny 1662, 2 September 1687 en 1 Juny 1713 genomen.

VRIESLAND.

FRANEKER.

FRANEKER. DAt de trouwhartigheid ongelukkig deelt in onvoorziene rampen, door de hulp, die zy tot redding poogt toe te brengen, verdient deernis en by gevolg aengeteekend te worden. Den 25 der laetste Bloeimaend werd een Knecht in een Korenbrandewynstookery, die zich toen alleen in dezelve bevond, gewaer dat 'er ongemak aen den Ketel was; hy schoot toe om het Vuurgat te stoppen; doch te laet, terwyl de Helm van den Ketel sprong, waer door de Voorloop of Geest, met groot geweld uit denzelven vloog en den Knecht schielyk overstelpte, zoo dat de brandende Voorloop zyne Kleederen en Hoofdhair in lichter laeie vlam zette. Dit deed hem, in groote verbaesdheid, door het huis en ter deure uit loopen, daer hy in 't water sprong; dat de vlam wel bluschte, maer, schoon hier uit geholpen, zyn leven niet redde; want, geheel gezengd en gebrand over 't gansche lichaem, overleed hy ten tien uuren in den voornacht. Het Stookhuis werd mede door den brand aengedaen, die echter door de vaerdige hulp in korten tyd gebluscht werd.

VEENWOUDE.

VEENWOUDE. DIt groot en volkryk Dorp, één der dertien Dorpen in de Grieteny van Dantumadeel, in

in het Kwartier van Oostergo, behoort in het Kerkelyke onder de Classis van Dokkum, en woude is, ten aenzien van de Bedieninge, vereenigd geweest met Akkerwoude en Murmerwoude; doch de Gemeente heeft meermael by 's Lands hooge Magten aenzoek gedaen om een byzonder Herder en Leeraer te mogen beroepen tot bedieninge van hare Kerk, die in den jare 1648 van nieuws herbouwd is; naerdien de Afgelegenheid der plaetse van de andere gecombineerde Dorpen, de Moerassigheid der Wegen, byzonder in den winter, dikwils aenleiding gaf, dat zy geen Predikant zagen, veel min hoorden, meer dan de talrykheid der Gemeente vereischt. Dit deed die van Veenwoude, op den Landsdag dezer Provintie, den 3 der laetste Sprokkelmaend aengevangen, hun verzoek by de Heeren Staten vernieuwen, met dat gunstig gevolg, dat hun het beroepen van een Leeraer voor hun Dorp en eigen Opgezetenen werd toegestaen, met de noodige jaerlyksche vervulling van het Traktement van den Predikant uit 's Lands Kasse; zoo dat men reeds een nieuwe Pastory of Woning voor den Predikant heeft beginnen te bouwen. Echter heeft het Beroep tot nog toe den gewenschten voortgang niet gehad, door een geschil over de Collatie van de Plaetse, die in de laetstgehoudene Classis, den 20 der Bloeimaend, is toegewezen aen den Hoog Welgeboren Heer Jonker Justus Bartholomeus de Konink, Heer van Peize en Minsinga, waer tegens de Hoog Welgeboren Heer Jonker Michael Onuphrius Baron thoe Schwartsenberg en Hohenlandsberg, Grietman van Dantumadeel, geproteteert en aen het Synode van Vriesland, den

VEEN-WOUDE. 27 der Bloeimaend te Bolswerd gehouden, geappelleert heeft; daer het geschil wederom ten voordeele van den eerstgemelden Heere is uitgewezen; doch hier van is op nieuws door den Heere Baron thoe Schwartsenberg geappelleerd aen hunne Ed. Mog. de Heeren Staten dezer Provintie, die over dit verschil nog geen uitspraek gedaen hebben.

OVERYSSEL.

ZWOL.

ZWOL. DE Instantie, door het Mindergedeelte of de Protesterende Leden van den Kerkeraed der Gereformeerde Gemeente in deze Stad (*), over het verbreken van het Contract no-

(*) By gelegenheid dat wy hier spreken van de Protesterende Leden des Kerkeraeds, vinden wy ons verplicht onzen Lezer kennis te geven, dat het Dnus Doitsma gelust heeft ons, in een onlangs gedrukten Brief aen den Heere Professor Schultens, wegens iets, dat wy van deze Protesterende Leden gezegt hebben, te beschuldigen, hoewel onder schyn van eenige goedertierenheid, als of wy eene geëxpractiseerde Onwaerheid (waerom zegt hy liever niet met Duitsche woorden, openbare Leugen) List, Boosheid en schandelyke Trouwloosheid te boek gestelt hebben; waerover wy ons thans eenigermate verantwoorden moeten. Wat, voor eerst, de gewaende Onwaerheid betreft, deze zal wel haest verdwynen, zoo ras men de plaets, die deze beschuldiging zou verdienen, in haren zamenhang, dien Dnus Doitsma heeft gelieven te vergeten, wat nader wil beschouwen; op bladz. 268, in onze Berichten voor dezen jare, staet, gelyk Dnus Doitsma zeer wel aenhaelt, *in parenthesi* („ want na „ het gedane Protest hebben de andere Leden zich „ der Kerkeraeds-Vergaderingen geheel ontrokken"), en

nopens de Verkiezinge der Leden in die Vergadering, den 8 van Grasmaend dezes jaers in de Zwol.

en wy erkennen, dat, indien 'er in 't geheel niets anders vooraf ging, Dnus Doitsma recht zou hebben om 'er een gevolg van Onwaerheid uit te trekken; ja zelfs eene zoogenaemde geëxpractiseerde; want wy weten zeer wel, dat Dnus van der Os en Dnus van Rossum in den Kerkeraed van Zwolle zitting hebben blyven houden. Maer het gene 'er in dit ons Verhael of onze Redenering te kort schiet, vergeten of overgeslagen is (wy weten naeuwlyks hoe wy het met bescheidenheid noemen zullen) is het volgende: „ De Kerke„ raed, voor zoo verre dezelve *ten grooten deele be„ staet uit Leden, die by en na de verbreking van dat „ Contract verkoren zyn*, over welker wettige of on„ wettige Verkiezing tot nog toe geene uitspraek ge„ daen is, en die thans allen Partyen van Dnus van „ der Os zyn (want na het gedane Protest hebben de „ andere Leden, zich der Kerkeraeds-Vergaderingen „ geheel ontrokken) hebben enz". Als men de woorden in de parenthesis, in dezen zamenhang, inziet, vragen wy nu, of (terwyl wy spreken van *Leden, die, ten grooten deele, by en na de verbreking van dat Contract verkoren zyn*) dit betrekking kan hebben op Dnus van der Os en Dnus van Rossum; want het Contract is verbroken in Louwmaend 1754, en Dnus van der Os is te Zwol beroepen in 't jaer 1748, gelyk Dnus van Rossum in 't jaer 1749. Het is dan kennelyk dat wy, in die parenthesis spreken van *ambulerende* of *verwisselende* Leden des Kerkeraeds, namelyk Ouderlingen en Diakenen, en niet van Predikanten; van welke laetsten, ten aenzien van Dnus van der Os en Dnus van Rossum, genoeg kan blyken dat zy den Kerkeraed sedert hebben bygewoont. Wy hadden dan kunnen zeggen, de andere Leden, zoo Ouderlingen als Diakenen, en dan was de zaek, zekerlyk buiten alle bestraffing geweest: maer het schoot ons niet te binnen, dat wy te doen konden hebben met luiden, by wien Fouten van *Omissie*, of van iets over te slaen of te verzuimen, dikwils zwarer gewogen worden dan Fouten van *Commissie*, of Fouten die waerlyk begaen zyn; en dat deze luiden aen die gewaende *Omissien* een ge-

 volg

Zwaz. de Classicale Vergadering overgeleverd, gelyk wy te voren bladz. 291 vermeld hebben, luid aldus:

Eerwaerde, Godzalige, Welgeleerde, zeer Geëerde Broeders in Christus.

WY hebben aen onze principalen vertoont eene echte Copy van het Extract uit de *Acta Clas-*

volg van de nieerste Misdaed aenwryven, al is het zelfs dat deze *Omissien* by de hairen tot het Onderwerp zonder moeten gesleept worden; het zou dan een Fout van *Omissie* zyn, maer zy is 't niet, ten zy men volstrekt domme of kwaedwillige Lezers onderstelle, die op het vorige niet letten, of om hun gal uit te braken en in 't afgetrokkene den luiden zand in de oogen te werpen, het door ons gezegde niet verstaen willen. Wat belangt de twee andere Misslagen, als op Bladz. 272. Reg. 5 en 6, daer gevonden word „ dat ze by ons *alleen* „ bekend staen voor menschen enz."; hier over behoort men zyn Evennaesten geen List of Boosheid aen te wryven, want een verstandig oog kan uit de redenering ligtelyk opmaken dat 'er staen moet „ dat ze by „ ons *allen* enz.", en by gevolg dat dit een Drukfout is; het zou, erkennen wy, een vry gekke redenering zyn, dat een Vergadering, die zoo veel opheeft met deze Getuigenissen, openlyk hare Partydigheid, die in het woord *alleen* ligt opgesloten, zou willen bekennen; of waren zy hier van in hun gemoed overtuigd, zy zouden 't liever niet weten willen. Dus is het mede een Drukfout en geen Trouwloosheid, dat men, bladz. 278 reg. 9 van onderen, leest „ zoo moeten dan die bo„ vengemelde werkzaemheden by het geloove zyn"; daer staen moest „ by *hem* het geloove zyn". Dus Doitsma heeft evenwel de eere van die Drukfouten geopenbaert te hebben, en wy bedanken 'er hem voor, hoewel hy het met minder argwaen van Misdaed had kunnen doen. Weet hy niet dat men in Drukfouten vervallen kan, wy vragen hem hoe hy *stil kan zwygen met verantwoordiging*, met welke woorden hy zyn Brief aen den Professor Schultens besluit?

Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum.

Classis revisorie continuate, gehouden te Hasselt den 12 Juny 1754, per Missive aen den Preses van onzen Kerkeraed toegezonden, hier annex aen *sub A*; vervattende de Resolutie (*) van Uw Wel Eerw. Vergaderinge op de DOLEANTIE, door ons in dezelve ingeleverd; welken wel ne vens ons ten aenzien van eenig gedeelte daer van goed contentement daer in genomen hebben; maer ten aenzien van deszelfs voornaemsten inhoud hebben zy daer geen contentement in kunnen nemen.

Zwol. *Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.*

Daer zy goed contentement in genomen hebben, is hier in bestaende, dat Uw Wel Eerw. hen tegen de exceptie *Fori Incompetentis*, by het Meerdergedeelte des Kerkeraeds gemoveerd, in hun Geschrift, genaemd *Verantwoording* enz., en by ons gerefuteerd in ons Geschrift, genaemd *Wederlegging* enz., hebben gejustificeert; zoo als Uw Wel Eerw. niet alleenlyk stilzwygende te kennen geven, met andere redenen te produceeren, waerom Uw Wel Eerw. declineren Uitspraek over de zaek in questie te doen; maer ook uitdrukkelyk vermelden in de woorden *verklaert aldus de E. Classis zich niet in staet te vinden om in dit geschil te kunnen wyzen, voor dat die dingen in een beter form worden ingeleverd*; want als Uw Wel Eerw. dat als dan wel zouden willen doen, kunnen wy niet anders zien of Uw Wel Eerw. verklaren daer mede, tegen het gesustineerde by het Meerdergedeelte des Kerkeraeds, dat zy deze zaek aenmerken als tot hunne judicature wel behoorende.

Maer de voornaemste inhoud van dat Extract, daer zy geen contentement in hebben kunnen nemen, is het vertoog van de redenen, om welken Uw Wel Eerw. de Uitspraek van deze zaek declineren; in welken zy, na een naeuwkeurige examinatie, die kracht en dat gewicht niet kunnen

(*) Zie deze hoofdzaakelyk in ons VIII. Deel [1754], bladz. 807 enz.

Zwol. *Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.*

nen vinden, die Uw Wel Eerw. daer in schynen te stellen; waerom zy ons *de novo* gelast hebben, zoo als uit de nevensgaende Qualificatie, hier achter gevoegd *sub* B (*), blykende is, om door een kort en bondig vertoog hier van nader op hunne Doleantie te insteren en aen te dringen, en, ware het mogelyk, daer door Uw Wel Eerw. te induceren om die zaek naer recht en billykheid te decideren.

Om nu daer toe behoorlyk te komen, hebben wy in de dingen, by Uw Wel Eerw. in het bovengemelde Extract geavanceerd, dit onderscheid aengemerkt, namelyk dat die ten deele bestaen in eenige dingen, beginnende met de woorden *de E. Classis hadde wel gewenscht* (†), die Uw Wel Eerw. wel in onzen handel berispen, maer die echter by Uw Wel Eerw. niet worden aengemerkt als redenen, om welken Uw Wel Eerw. de Uitspraek over deze zaek declineren, hoedanigen de anderen zyn, die beginnen met de woorden *kan zich kwalyk inlaten* (§). En dat wy in het maken van dit onderscheid niet exorbiteren van Uw Wel Eerw. ware meeninge en intentie, stellen wy vast op deze twee gronden; als, voor eerst, om dat 'er in die eerstgemelde dingen geen de minste reden, ja zelfs geen schyn van reden, is, om de Uitspraek van deze zaek te declineren; waerom wy meenen dat het gansch niet compatibel zoude zyn met de achtinge, die wy voor Uw Wel Eerw. Vergaderinge behooren te hebben, zoo wy stelden dat die dingen daer toe by Uw Wel Eerw. geavanceerd waren; ten tweeden, om dat Uw Wel Eerw. in de Conclusie van Uw Wel Eerw. Resolutie, welke begint met de woorden *verklaert aldus de E. Classis* (*), in welke Uw

(*) Deze, dewyl 'er in eene nadere Resolutie van de Classis reflectie op gemaekt word, zullen wy hier achter laten volgen.

(†) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 828.

(§) Zie ons VIII. Deel [1754], als boven.

(*) Zie als boven, bladz. 829.

Uw Wel Eerw. het bovenstaende, zoo als de styl is, recapituleren, van die eerste dingen geene de minste mentie, noch eenige reflectie daer op maken, zoo als anders hadde behooren te geschieden.

Zwoll. Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.

Hierom, en om dat wy ook het woord uwer vermaninge zeer gaerne verdragen willen, zouden wy dat eerste deel van Uw Wel Eerw. Resolutie wel ganschelyk passeren kunnen, en *in medio* laten of wy deze bestraffing aen Uw Wel Eerw. te goede hadden of niet. Maer om dat wy in ons harte overtuigd zyn dat wy aen geene der dingen, die Uw Wel Eerw. in ons berispen, schuldig zyn, hebben wy, tot conservatie van de eere en achtinge, in welke wy wenschen by Uw Wel Eerw. te staen, noodig geoordeelt dat, als in 't voorbygaen, Uw Wel Eerw. kortelyk onder het oog en daer door tot betere gedachten van ons te brengen.

De dingen dan, die Uw Wel Eerw. in onzen handel berispen, brengen wy tot deze twee hoofddeelen, waer van het eene bestaet in zoodanigen, die Uw Wel-Eerw. stellen dat wy gelaten hebben en hadden behooren te doen; het andere in zoodanigen, die Uw Wel Eerw. stellen dat wy gedaen hebben en hadden behooren te laten.

De dingen, die Uw Wel Eerw. stellen dat wy gelaten hebben en hadden behooren te doen, zyn deze twee; als, voor eerst, dat wy malkander met redenen overtuigt moesten hebben; ten anderen, dat wy de Mediatie van anderen, of ook wel van Uw Wel Eerw. Vergaderinge, moesten verzocht hebben.

Wat het eerste betreft, Uw Wel Eerw. zyn te wys om van ons te vereischen het effect of de uitwerking van de Overtuiginge; en daerom kunnen noch willen wy uwe woorden niet anders verstaen, dan van de *Conatus* of Poginge om malkander te overtuigen; en dan kunnen wy Uw Wel-Eerw. verzekeren, dat van onzen kant daer in gedaen is al wat wy konden doen, waer van wy zoo aenstonds

Zwol. stonds nog eene byzondere preuve zullen melden.

Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Dole-antie.

Wat het tweede betreft, dat wy niemands, noch ook Uw Wel Eerw. Mediatie, maer Uw Wel Eerw. Decisie, verzocht hebben, is geschied om dat wy het hielden, voor eerst, *pro causa liquida* of voor eene klare zaek en zeer gemakkelyk te decideren; ten anderen *pro causa bona* of voor een goede zaek, waer van de Decisie noodzakelyk ten onzen profyte moest uitvallen; en daer by meenden dat Mediatie meer convenieert in intricate en duistere zaken, die bezwaerlyk te decideren zyn, en dienstiger is voor *temerarii Litigatores*, die eene kwade zaek voor hebben, om daer door nog iet te behouden van het geen zy door de Decisie geheel zouden moeten verliezen. Maer hebben Uw Wel Eerw. van die zake een ander begrip, dan wy, het hadde Uw Wel Eerw. beter gevoegt naer dat begrip, dat zy daer van hebben, ons hunne Mediatie aen te bieden, dan het ons gevoegt zoude hebben, naer het begrip dat wy daer van hebben, die van Uw Wel Eerw. of iemand anders te verzoeken; en zoo Uw Wel Eerw. dat gedaen hadden, dan zouden wy gezien hebben wat ons daer in te doen stond.

De dingen, die Uw Wel Eerw. stellen dat wy gedaen hebben en hadden behooren te laten, zyn, om het met uwe eigene woorden uit te drukken, *dissensie te maken en eerroovende Geschriften tegen elkanderen in de wereld te strooijen, en alomme gelegenheid tot disputeren te geven, zonder dat de Menschen recht weten kunnen wat waerheid of leugen is.* Zeggen Uw Wel Eerw. dit van allen en willen zy het alleen van 't grootste deel verstaen hebben, gelyk dat wel de manier van spreken is, wy houden het daer voor, dat Uw Wel Eerw. daer niet te veel aen gezegt hebben, en dat zy zich die uwe bestraffing wel dubbel hebben waerdig gemaekt. Maer hebben Uw Wel Eerw. ook ons daer mede gemeent, wy meenen in staet te zyn Uw Wel Eerw., op eene korte en klare wyze, te overtuigen dat zy ons daer mede grootelyks hebben ver-

on-

ongelykt. Want Uw Wel Eerw. weten zeer wel of gelieven het te weten, dat wy, in den aenvang van deze dissensie, niets anders hebben voorgehad noch konden voorhebben, dan het geen wy toen hebben gedaen, te weten dat wy gezegt hebben tegen de Resolutie des Kerkeraeds, waer by dezelve by Meerderheid van Stemmen het Contract over de Verkiezing des Kerkeraeds verbrak, te protesteren en daer over aen Uw Wel Eerw. Vergaderinge te zullen doleren, en den Kerkeraed verzocht dat in hunne Acten aen te teekenen; dat wy, als wy in onze Conscientien die Resolutie openbaer onrechtvaerdig en pernicieus voor de ruste van onze Gemeente oordeelden, gelyk wy deden, niet alleen konden, maer ook moesten doen. En de Kerkeraed vermogt niet om ons te weigeren daer Aenteekening van te doen. Nu, zoo niet wy, maer de Kerkeraed, daer in kwalyk gehandelt hebben, gelyk wy vastelyk vertrouwen dat Uw Wel Eerw. en alle redelyke Menschen zullen oordeelen, ergo kunnen wy niet kwalyk gehandelt hebben in het geen daer op is gevolgd, en daer Uw Wel Eerw. op schynen te reflecteren, alzoo zulks een noodzakelyk verband daer mede hadde en daer uit moeste proflueren; want om dat de Kerkeraed weigerde Aenteekening van ons Protest te doen, als of het zelve gansch onredelyk en impertinent ware geweest, en als of wy maer een deel Warzoekers en Twistmakers waren, vonden wy ons genoodzaekt hun te remonstreren wat redenen wy daer voor hadden, om hen daer door van het ongelyk, dat zy ons deden met de Aenteekening te weigeren, ware het mogelyk, te overtuigen; zoo als Uw Wel Eerw. zelf zeggen dat wy doen moesten. En om hun die redenen te beter aen het verstand te brengen, hebben wy die in schrift gestelt en dat hun overgegeven. Maer ook daer door niet kunnende obtineren dat zy in hunne Acten maer eenige de minste mentie van dat ons Protest maekten, daer wy mede te vrede zouden zyn geweest, hebben wy ons genoodzaekt gevon-

Zwol. Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.

ZWOL. *Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.*

vonden het zelve door den druk gemeen te maken; dat wy anders tot de kennisse van Uw Wel Eerw. Vergaderinge by ons zouden bewaert hebben. Oordeelt nu een rechtvaerdig oordeel tusschen ons en den Kerkeraed, wie de oorzaek zyn geweest dat dat ons Protest waereldkundig is geworden; en oordeelt dan daer by of wy niet verpligt waren dezen onzen zoo deugdelyken handel tegen de lasteringen, hier over door den Kerkeraed in een openbaer Geschrift op ons geworpen, op gelyke wyze met alle bescheidenheid te verdedigen, zoo als wy gedaen hebben.

Nu gaen wy over tot de redenen, om welken Uw Wel Eerw. de Decisie van deze zaek voor als nog declineren; die ons voorkomen dat gebragt kunnen worden tot deze twee hoofddeelen; als, voor eerst, dat deze zaek niet behoorlyk tot Uw Wel Eerw. Vergaderinge is gebragt; dat begrepen is in de woorden *in specie met goed onderscheid tusschen een Appel en Protest*, *'t geen in dezen niet geobserveerd is*; ten tweeden dat Uw Wel Eerw., door de ingeleverde stukken, niet genoeg geinstrueerd zyn om die zaek te decideren, of, dat het zelfde is, dat die voor als nog in geen staet van wyzen is, waer toe al het andere behoort.

Wat het eerste betreft, daer op zeggen wy dat Uw Wel Eerw. onze meening niet regt schynen begrepen te hebben, want Uw Wel Eerw. schynen die zoo begrepen te hebben, als of wy hadden voorgehad deze zaek door ons Protest tot Uw Wel Eerw. Vergadering te brengen, dat, naer Uw oordeel, door Appel hadde behooren te geschieden. Maer wy hebben voorgehad deze zaek door onze Doleantie tot Uw Wel Eerw. Vergadering te brengen; daer ons Protest heeft gedient om ons daer toe den weg open te houden, die anders voor ons gesloten zoude zyn geweest, alzoo wy, zonder dat, de Resolutie des Kerkeraeds, al was die tegen ons Advies genomen, nogthans zouden hebben moeten goedkeuren, voorstaen en vorderen. Dat dit en geen ander ons verstand is geweest,

is

is middagklaer, zoo uit de woorden van ons Protest zelf, daer wy schryven dat wy het zelve doen onder anderen *tot Conservatie van ons Recht*, *om*, *ter eerster gelegenheid*, *daer over aen de E. Classis van Zwolle te doleren*, als ook uit het Geschrift, waer in wy onzen Eisch vervat hebben, dat wy geen *Protest* maer *Doleantie* noemen, en waer in wy schryven dat wy dat bovengemelde in ons Protest by deze doen; zoo dat Uw Wel Eerw., zoo zy naer onze meening hadden willen spreken, gezegt moesten hebben dat wy geen onderscheid gemaekt hadden tusschen een Appel en eene Doleantie. Laten we nu eens stellen, dat Uw Wel Eerw. dat zoo gezegt hadden, gelyk zy dat hadden behooren te zeggen, en stelt gy dan daer eens by dat wy daer in gemist hebben en Appel hadden moeten heeten, dat wy Doleantie geheeten hebben, dan zouden Uw Wel Eerw. wel reden gehad hebben om ons daer van beter te onderrichten, en wy om dat in dank van Uw Wel Eerw. aen te nemen en ons by eene andere gelegenheid daer naer te schikken; gelyk wy in dien gevalle doen en behooren te doen; maer het zoude, onzes oordeels, evenwel geen reden kunnen zyn, om daerom onze zaek van de hand te wyzen, zoo als Uw Wel Eerw. doen; want Uw Wel Eerw. van onze meeninge en intentie, om deze zaek op die wyze tot kennisse van Uw Wel Eerw. te brengen, verzekerd zynde, gelyk zy zyn, zouden dien misslag in onze maniere van uitdrukken kunnen en moeten excuseren; te meer daer de Kerkelyken in hunne Proceduren zoo zeer op de formaliteiten niet plegen te zien, en die misslag ook eeniglyk zoude ontstaen zyn uit gebrek van eene kennisse in ons, die Uw Wel Eerw. zelf, volgens het schryven van Uw Wel Eerw. Gecommitteerden, in de Voorreden van de *Acta Classis*, over de zaek van Dnus van der Os, in Kerkelyke Personen niet requireren; zoo als wy ook niet doen. Maer of wy evenwel daer in gemist hebben, zullen Uw Wel Eerw. gelieven te oordeelen, na dat wy verklaert

ZWOL. *Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.*

ZWOL. zullen hebben, waerom wy dat zoo en niet anders gedaen hebben; dat hierop geschied is, om dat wy meenden, en, tot zoo lange als wy beter onderricht zyn, meenen zullen, dat 'er in het Kerkelyke, behalven het Appel, ook andere wegen en middelen zyn, om eene zaek van eenen lageren tot eenen hoogeren Rechter te brengen, en onder die ook eene, die zy Doleantie noemen; en dat die naem in dit cas beter voegde, dan die van Appel, om dat een Appel eigentlyk gedaen wordt by die genen, die den persoon van Eisscher of Gedaegden in het Gerichte representeren en tegen wien de Uitspraek word gedaen; maer niet by de Richters zelf, die de Uitspraek doen; nu waren wy geene Eisschers of Gedaegden, en de Kerkeraed heeft geene Uitspraek tegen ons gedaen, maer wy waren Leden der Vergaderinge en fungeerden daer voor, en daerom zoo veel als Richters; maer de Kerkeraed heeft by Meerderheid van Stemmen eene Resolutie genomen, waer aen wy ons niet hebben kunnen onderwerpen. En dat zulks even zoo by andere Kerkelyke Personen is verstaen, kunnen Uw Wel Eerw. zien uit de Voorreden van de Acten of Handelingen van de Noordhollandsche Synoden, gehouden binnen Edam en Alkmaer, Anno 1691 en 1692, over de zaek van Doctor Bekker, uitgegeven, op specialen last van dezelve Synoden, door de drie Moderatores en twee Deputaten van de laetstgemelde Synode, Predikanten te Amsteldam, Haerlem, Enkhuizen, Alkmaer en Edam, die p. 21. schryven, *dat de Kerkelyke Vierscharen in verscheide opzigten van de Wereldlyke, omtrent de maniere van Procederen, verschillen, en wel met name ook in de wyze van zaken tot eenen hoogeren Richter te brengen; de wereldlyken erkennen maar eenen eenigen weg, en dit is de weg van Appel; maer in de Kerkelyken gelden, behalven de Appellen, ook Protesten, Doleantien en Gravamina, zoo de Synodale Resolutien ons zeggen*; en pag. 24 en 25 geven zy, tot reden daer van, onder anderen, dit navolgende, *dat die genen, die*

Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.

die door Meerderheid overstemd zyn, stricto jure *niet kunnen appelleren, en de Kerkelyke Vergaderingen geen Fiskaels of Officiers hebben, door welken eenig Appel zoude kunnen worden geinterjecteerd.*

Zwonnen Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.

Wat het tweede betreft, daer op zeggen wy, voor eerst, dat, genomen dat Uw Wel Eerw., door het geen tot hier toe in Uw Wel Eerw. Vergaderinge is ingeleverd, niet genoeg geinstrueerd waren, om in deze zaek te kunnen wyzen, zulks wel reden zoude zyn om te tenteren of wy over die dingen, waer in Uw Wel Eerw. mogten haesiteren, Uw Wel Eerw. ook eenig meerder eclaircissement zouden kunnen geven; maer niet om van ons te vorderen, om deze Procedure op eene geheele andere wyze, en met andere Documenten, weder van voren aen te beginnen, en ons daer door van het effect van het gene in dezelve reeds door ons is gedaen te frustreren, het welk Uw Wel Eerw. zouden hebben kunnen doen met ons het Antwoord van het Meerdergedeelte des Kerkeraeds ter hand te stellen, om Uw Wel Eerw. daer op te dienen van Bericht; want Uw Wel Eerw. weten, dat men in de weereldlyke Vierscharen, naer welker handelwyze zich de Kerkelyken in het essentiele richten, eene zaek niet eer voor voldongen acht, dan na dat 'er boven den Eisch en het Antwoord ook Repliek en Dupliek is geschied; en dat een Richter, zoo hy ook daer door de noodige kennisse niet bekomen heeft, daerenboven kan doen tripliceeren en quadrupliceeren, en zoo voort, tot zoo lange als hy dat dienstig oordeelt om de noodige kennis te bekomen; nu is 't wel zoo, dat de Kerkelyken wel gewoon zyn op Eisch en Antwoord alleen Uitspraek te doen, zoo als by Uw Wel Eerw. Gecommitteerden ergens in een Geschrift tegen den Professor *van den Honert* wel is aengemerkt; maer, voor eerst, is daer geen Wet van, om het zoo en niet anders te doen; en men doet het ook wel anders; ook word het, ten tweeden, zoo gedaen, op die sup-

ZWOL. *Instantie van het Mindergedeelte des Kerkeraeds op derzelver Delegantie.*

positie, dat men door den Eisch en het Antwoord genoeg geëclaircisceerd is om in die zaek te kunnen wyzen; en het word, ten derden, zoo gedaen, om het inconvenient van de langwyligheid der Proceduren te eviteren, die uit het zeldzaem houden van Kerkelyke Rechtdagen of Vergaderingen daer uit noodzakelyk zoude resulteren; en daerom word het, ten vierden, ook meest zoo gedaen in zaken, die schriftelyk getracteerd worden en, om die Schrifturen vaerdig te krygen, langer tyd vereischen; maer in zaken, die by monde gedebatteerd worden, zyn de Kerkelyken ook gewoon om partyen over en weder tweemael te hooren. Uit kracht van het eerste, zouden Uw Wel Eerw. het ook wel anders kunnen doen; en volgens het tweede, zouden Uw Wel Eerw. het anders moeten doen, om dat Uw Wel Eerw. stellen, dat zy door den Eisch en het Antwoord geen licht genoeg in de zaek bekomen hebben; te meer, daer het derde of het inconvenient, om het welk te vermyden, dat zoo gedaen word, in dit geval cesseert, daer het tegenwoordig hier als in den vollen hou van Kerkelyke Vergaderingen is; dat ook anders, volgens het vierde, ligtelyk by Uw Wel Eerw. zoude kunnen worden geremedieerd, door ons onze belangen by monde aen Uw Wel Eerw. Vergaderinge te doen voordragen.

Dit is gezegt, om Uw Wel Eerw. aen te toonen wat zy zouden hebben moeten doen, in gevalle het zoo ware, als Uw Wel Eerw. voorgeven dat het is; maer evenwel vereischen wy niet dat Uw Wel Eerw. dat zoo doen zouden, om dat wy vaststellen dat het zoo niet is, zoo als wy, voor het tweede, nu vervolgens zullen openleggen; en daer toe, voor eerst, aentoonen, dat by ons die beweering van onze zaek geschied is, die Uw Wel Eerw. zouden kunnen verlangen en overgenoeg is om de rechtvaerdigheid der zelve in het helder licht te stellen; ten anderen, dat het tegendeel in geenen deele bewezen wor ddoor de din-

gen

gen, die Uw Wel Eerw. hebben goedgevonden daer toe by te brengen. ZWOL.

Wat wederom het eerste betreft, wy hebben wel aen Uw Wel Eerw. Vergaderinge overgegeven een Geschrift, genaemd *Wederlegging* enz., waer in wy, by gelegenheid van het Lasterschrift van den Kerkeraed tegen ons Protest, de rechtvaerdigheid van onze zake volkomenlyk hebben beweert; maer om dat in dat Geschrift ook andere dingen vervat zyn, die wy wel noodig hebben geoordeelt te zeggen, om onze Eer tegen den Laster des Kerkeraeds te defenderen, maer die echter tot deze zaek weinig of niet behooren, zoo hebben wy, om Uw Wel Eerw. van de moeite te ontlasten om dat te onderscheiden, het voornaemste, dat wy oordeelden tot de kennisse en decisie van deze zake te dienen, op eene korte en klare wyze in onze Doleantie zelf begrepen; gelyk wy daer in te kennen geven met de woorden *alleenlyk hebben wy het niet ondienstig geoordeelt, in dit Geschrift, op het kortste en bondigste voor te stellen het voornaemste poinct, waerop onzes oordeels, in het judiceren en decideren dezer zake, te letten staet.* Wy hebben daer in getoont dat de *Status Controversiæ* gebragt moest worden tot deze twee Vragen, vooreerst, of de Kerkeraed gerechtigd is geweest om te supponeren dat 'er uit de continuatie van het Reglement zoodanig gevaer, als zy zeggen, te wachten was; ten anderen, of zy daerom dat Reglement zouden mogen verbreken. Van elks hebben wy met onwederleggelyke redenen getoont, dat zy dat niet hebben mogen doen. Nu hebben wy uit Uw Geschrift of het Extract van Uwe Handelingen, ons toegezonden, niet kunnen merken, dat Uw Wel Eerw. daer op iet het geringste te zeggen hebben, het zy op het stellen van den Staet des Geschils, dat zulks niet behoorlyk van ons zoude gedaen zyn; het zy op de redenen, met welken wy ons sentiment beweert hebben; dat die dat niet zouden bewyzen. Waerom wy besluiten, 't geen wy hebben voorgestelt, dat het aen onze be-

Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.

ZWOL. *Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.*

weering geenszins faelt, dat Uw Wel Eerw. in deze zaek niet zouden kunnen wyzen; ten ware Uw Wel Eerw. dat bewezen hadden door de dingen, die zy daer toe hebben bygebragt; dat zy niet gedaen hebben; gelyk wy vervolgens zullen aentoonen.

Want, wat het tweede betreft, de dingen, die Uw Wel Eerw. hebben kunnen goedvinden by te brengen, om onze defensie te wraken, brengen wy tot deze vyf classen of soorten; voor eerst, zyn het zoodanigen, die zoo behoorden gedaen te worden; ten tweeden, zyn het zoodanigen, die tot deze zaek in 't geheel niet behooren; ten derden, zyn het zoodanigen, die, het zy die zoo of anders gedaen of gelaten waren, daer in geven noch nemen zouden kunnen; ten vierden zyn het zoodanigen, die zoo niet kunnen vallen, om dat zy uit de nature van de zake onmogelyk zyn, en aengaende welken daerom, met geen reden, van ons geëischt kan worden dat wy die zoo gedaen moesten hebben; ten vyfden, zyn het zoodanigen, die niet anders kunnen vallen, om dat zy, uit de nature der zake, noodzakelyk zyn, en aengaende welken daerom, met geen reden, van ons geëischt kan worden dat wy die anders gedaen moesten hebben. En daerom alle te samen zoodanigen, die ganschelyk ten propooste niet dienen.

Onder de eerste classe, of de dingen die zoo behoorden gedaen te worden, rangeren wy, dat wy in onze Doleantie het Geschrift van den Heer Professor *van den Honert* hebben aengehaelt, het welk alleen en anders niet, wy denken by Uw Wel Eerw. gewraekt te zyn met de woorden *ja zelfs by dat alles vreemde Schriften mede ingemengd worden, die aen den eenen of anderen kant reprochabel worden gesteld*; te weten als uwe woorden zoo verstaen worden, dat Uw Wel Eerw. stellen, dat zulks met reden geschied, gelyk dat Uwe meening wel zoude kunnen zyn; maer Uw Wel Eerw. mogen dat wraken, zoo veel zy willen, wy zeggen dat wy gedaen hebben, dat wy behoorden te doen;

hoe!

hoe! zouden wy, om onze beweering met eenige auctoriteit te sterken, Uw Wel Eerw. niet mogen wyzen op het Geschrift van eenig ander Aucteur? op een Geschrift met opzet over dit Geschil geschreven? op een Geschrift van eenen Professor in de Theologie? op een Geschrift van den oudsten Professor in de Theologie op de Universiteit van Leiden? Lieden van onze calibre plegen by zulke personen over diergelyke zaken wel raed te zoeken; en zouden wy dan niet lyden mogen, dat die als van zelf tot ons komt, en zegt ziet hier ben ik. Wy denken wel dat de Reproche, die dat vreemde Geschrift van dien eenen of anderen kant heeft moeten ondergaen, zyne reden daer in zal gehad hebben, dat het onder eenen verbloemden name is uitgegeven; maer toen wy het aenhaelden waren wy van den rechten Aucteur genoeg verzekerd en twyffelden naeuwlyks of hy zoude zich eerlang wel bekend maken; gelyk geschied is eer de Kerkeraed die reproche maekte en Uw Wel Eerw. deze Acten lieten schryven.

Zwoa. Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.

De dingen, die tot deze zaek niet behooren, zyn, voor eerst, dat Uw Wel Eerw. het by hen gesustineerde over het uitwyzen van deze zake sterken met de conduite van de Heeren van den Magistraet, met de woorden, *gelyk de Heeren van den Magistraet zelf in 't Politieke daer omtrent niets bepaelt hebben, zoo verre kennelyk is;* te weten zoo die woorden op al het voorgaende, dat Uw Wel Eerw. daer van het Reglement der Verkiezinge van Kerkeraeds Leden gezegt hebben, betrekkelyk zyn, zoo als wy voor het naeste vermoeden Uwe meening te zyn; wanneer die verstaen moeten worden van de quæstie over de Loting, door den Ouderling Boots tot de kennisse van den Magistraet gebragt, en by hunne Wel Ed. Hoog Achtb. niet gedecideerd; ten tweeden dat Uw Wel Eerw. schryven *dat de Partyen in de overgeleverde Schriften, ten deele dingen ten hunnen voordeele avanceren, die in 't onzekere staen, ten deele in de* historia facti *zelf ganschelyk met malkanderen verschillen, zonder dat 'er andere getuigenissen by gevonden worden, die*

ZWOL. *tusschen het ja en neen beslissing kunnen maken;* met welke woorden Uw Wel Eerw. zonder twyffel reflecteren op het geval van de Lotinge, waer in wy niet ontkennen dat het een of het ander van die nature gevonden word. Nu zeggen wy en houden staende, dat die dingen tot deze zaek niet behooren, om dat wy tot Uw Wel Eerw. kennisse niet gebragt hebben die quæstie over de Loting; maer alleenlyk die over het verbreken van ons Contract, zoo als uit ons Protest en Doleantie middagklaer is, waer in wy geene de minste mentie gemaekt hebben van die Lotinge; maer wy hebben daer in alleen gesproken van het verbreken van het Contract. Het is wel zoo, dat wy in ons Geschrift, genaemd *Wederlegging* enz., ook van dat geval van de Lotinge gehandelt hebben; maer het is geschied om aen te toonen, dat het tot deze quæstie niet behoorde, daer onze partyen het gaerne toe zouden hebben willen trekken. En alleenlyk om Uw Wel Eerw. dat te doen verstaen, hebben wy dat Geschrift by onze Doleantie gevoegd, en in onze Doleantie Uw Wel Eerw. op dat gedeelte deszelven gewezen.

Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.

De dingen, die in deze zaek, het zy die zoo waren of anders, gedaen of gelaten waren, geven noch nemen zouden, zyn, voor eerst, dat Uw Wel Eerw. van ons eischen *dat wy uit de publieke Acten zouden aentoonen, dat het Contract na de invoering deugdelyk onderhouden zy.* En of Uw Wel Eerw. de woorden, boven gesteld, *gelyk de Heeren van den Magistraet* enz., mogten verstaen hebben dat 'er aengaende dat Contract niets by die Heeren is gestatueerd, of, dat het zelfde is, dat dat Contract door hunne Wel Ed. Hoog Achtb. niet is geratifieeerd; dan is dat het tweede; en het derde is nog eens het aenhalen van het Geschrift van den Here Professor *van den Honert.* Want wat het eerste betreft, waer toe zouden wy aentoonen dat het Contract deugdelyk onderhouden zy? Want of het nu eens niet al te deugdelyk onderhouden ware geweest, was het daerom verbroken,

ken, of zoude het daerom zonder onze toestemminge mogen verbroken worden? En waerom zouden wy dat juist uit de publieke Acten moeten aentoonen? Zouden Uw Wel Eerw. dan daer meerder zekerheid van hebben, dan zy daer nu van hebben? Daer de deugdelyke onderhouding van het Contract, van den jare 1741 af, tot den 5 January des jaers 1753 toe, van niemand, en van daer tot den 24 January 1754, van eenigen zonder reden ontkend word; zoo als wy bewezen hebben. Wat het tweede betreft, indien dat Contract door de Heeren van den Magistraet ware geratificeerd geweest, zoude ons wel de magt benomen zyn, om het ook met algemeene toestemminge te verbreken; maer dat zulks niet geschied is, kan ons het Recht niet geven om dat zonder algemeene toestemminge te doen. En wat het derde betreft, of wy dat Geschrift van den Professor *van den Honert* nu eens niet hadden aengehaelt, zoude ons Vertoog dan daer door te beter zyn? Nu het is alleenlyk geschied, om het geen wy in onze Doleantie gestelt hadden met de auctoriteit van dien name wat te versterken; om dat wy dachten, dat de Overeenstemming van zoo een oud en vermaerd Theologant met ons, by Kerkelyke Personen, van vry veel consideratie zoude zyn; maer valt dat tegen onze verwachting anders uit, en is die Naem een doorn in uwe oogen, ziet dat over of neemt het 'er uit, en het zal in de zaek het zelfde zyn.

Zwol. Instantie van het Minder-gedeelte des Keraeds op derzelver Doleantie.

De dingen, die Uw Wel Eerw. vereischen dat wy zoo zouden doen, en onmogelyk zyn, zyn vervat in deze Uwe woorden, *dat wy uit de publyke Acten zouden moeten aentoonen, dat dat bewuste Convenant eerstmael wettig ingevoerd, daer na deugdelyk onderhouden, en eindelyk welvoeglyk ter neergelegd zy.* Want wat het tweede of middelste betreft, namelyk dat het Convenant deugdelyk onderhouden zy, hoe bidden wy u, zouden wy dat toch uit de publieke Acten kunnen aentoonen? Want wy weten niet dat men zulks ooit in de publieke Acten gewoon is te schryven;

ZWOL. men schryft in de publieke Acten wel wat tegen de Wetten geschied; maer wat naer dezelven geschied, daer word in de publieke Acten geen memorie van gehouden; zoo dat Uw Wel Eerw. van ons niet kunnen vorderen, dat wy uit de publieke Acten aentoónen dat het Contract deugdelyk onderhouden zy: maer leid Uw Wel Eerw. aen die kennisse wat gelegen, zy moesten van onze Partyen vorderen, dat die uit de publieke Acten aentoonden, dat het Contract niet deugdelyk onderhouden zy. En wat het eerste en laetste betreft, namelyk dat het Convenant wettig ingevoerd en welvoeglyk ter neergelegd zy: uit de publieke Acten zoude wel getoond kunnen worden, dat het Convenant ingevoerd en neergelegd zy; maer of dat wettig en welvoeglyk geschied zy, dat kan uit de publieke Acten niet getoond worden; want genomen dat was zoo in de publieke Acten geschreven, dat het wettiglyk ingevoerd was, en welvoeglyk ter neergelegd, daerom was dat zoo niet, alzoo dat niet afhangt van het geen in de publieke Acten daer van geschreven is, maer van het Recht en de redenen, welken die genen, die dat hebben gedaen, gehad hebben om het zelve te doen.

Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.

Eindelyk de dingen, die Uw Wel Eerw. vereischen dat wy anders moesten gedaen hebben, en noodzakelyk zyn en niet anders kunnen vallen, zyn, voor eerst, *dat de Partyen een verschillend bericht opgeven van het obligatoire van hun Convenant*; want dat wy het obligatoire van ons Convenant verscheidelyk begrypen, of ten minsten voorgeven dat te doen, daer in bestaet ons Verschil, en daerom kan het niet anders zyn, of wy moeten Uw Wel Eerw. daer over een verschillend bericht opgeven; want zoo wy daer van eenparig bericht opgaven, zoo als Uw Wel Eerw. het schynen te willen hebben, dan hadden wy geen Verschil. En zoo bestaet het in alle zaken; alle Partyen geven verschillend bericht van hunne zaken op; maer de Rechter oordeelt wiens be-

richt

richt op recht en reden gegrond is; zoo als Uw Wel Eerw. omtrent ons verschillend bericht ook moeten doen; of wilden Uw Wel Eerw. dat wy dingen tot Uw Wel Eerw. Vergaderinge zouden brengen, daer wy het eens in zyn? En zoo Uw Wel Eerw. die woorden van het *inmengen van die vreemde Schrifturen, die aen den eenen of anderen kant reprochabel worden gesteld*, zoo verstaen hebben, dat Uw Wel Eerw. maer willen zeggen wat onze Partyen doen, zonder dat te pryzen of te laken, dan is dat het tweede, dat niet anders kan vallen; want dat is in alle Gedingen zoo, dat de een des anderen bewyzen reprocheert; maer de Rechter oordeelt of dat met reden geschied.

Zwoll. Instantie van het Minder-gedeelte des Kerkeraeds op derzelver Doleantie.

Zoo dat het 'er zoo verre van daen is, dat Uw Wel Eerw. met allen dezen eenige wettige reden zouden gegeven hebben, waerom zy de Uitspraek over ons Geschil declineren of dilajeren; dat zy integendeel door het uitdenken van deze ydele en nietige pretexten of voorwendzelen klaerlyk getoont hebben, dat zy daer geene de minste reden toe hebben. Waerom wy Uw Wel Eerw. eerbiediglyk verzoeken, en zoo Uw Wel Eerw. het van ons verdragen willen, ernstiglyk vermanen hunnen plicht te doen, en deze zaek op het spoedigste naer recht en billykheid uit te wyzen.

Actum den 25 *Maert* 1755.

Uit naem en last van het Mindergedeelte des Kerkeraeds of der Protesterende Leden.

JOANNES VAN ROSSUM, *Bedienaer des Goddelyken Woords.*
FREDRIK BOOTS, *Oud-Ouderling.*

Deze Instantie, gelyk uit dezelve blykt, was gesterkt met een Qualificatie op de bovengemelde Inleveraren, die vervolgens in eene Resolutie van de Classis met de benaming van een Credentiael betiteld word. Zy behelst de volgende Commissie:

Wy

Zwol.

Qualificatie ter Inleveringe van de Instantie.

WY ondergeschrevene Protesterende Leden, Predikant, Oud-Ouderlingen en Oud-Diakenen in de Gereformeerde Gemeente te Zwolle, qualificeren en volmagtigen by dezen de E. E. *Joannes van Rossum* en *Fredrik Boots*, Predikant en Oud-Ouderling in de Gereformeerde Gemeente van Zwolle, om uit onzen name en van onzent wege in de naestkomende Classicale Vergaderinge, die gehouden zal worden binnen de Stad Zwolle, in te leveren zeker Geschrift, geïntituleerd *Instantie* enz. daer toe tenderende om de Leden dier Eerw. Vergaderinge te verzoeken, en op alle mogelyke wyze te induceren en te persuaderen, om ons Geschil over het Reglement der Kerkeraeds-Verkiezinge zonder verder uitstel te termineren en af te doen. En in gevalle het zelve onverhooptelyk dat effect by die Eerw. Vergadering niet mogte hebben, dat wy ons daer van belooven, qualificeren en volmagtigen wy hen daer nevens, om voor die zelfde Classicale Vergadering, of ook andere Classicale Vergaderingen, voor welkén deze zaek in 't vervolg nog zoude mogen dienen, dat alles te doen en werkstellig te maken, wat zy tot maintenu van ons goed Recht zullen oordeelen te behooren.

Verzoeken de E. Leden der Classis van Zwolle, deze bovengemelde personen in die qualiteit te willen erkennen; en belooven dat alles, wat zy hier in doen, in waerde te zullen houden, en even of het door ons zelf in onze eigene personen was gedaen.

Actum den 25 Maert 1755.

Ant. van der Os, *Bedienaer des Goddelyken Woords.*

Lucas Nilant.
Hermannus Kragt.
} *Oud-Ouderlingen.*

Reindert van der Burg Arendz.
Ernst Meyer junior.
Derk Hartog.
} *Oud-Diakenen.*

Hier-

Hierop vernamen de protesterende Leden Zwol. niets ten aenzien van deze zake, dan dat de Classis by den Magistraet van Zwol vruchteloos getenteert had het Mindergedeelte des Kerkeraeds, onder de pœnaliteiten der Publicatie, by gelegenheid der Schriften van den Kapitein Lyphart gedaen, te doen begrepen worden, gelyk wy te voren verhaelt hebben (*). Hierom werden de protesterende Leden te rade aen de Classis revisoir, die den 28 der Bloeimaend te Hasselt zou vergaderen, een verzoek te doen, dat dezelve aen hun, gedurende deze Classis, wilde bekend maken wat 'er op dat Geschrift en het Geschil, dat daer toe betrekkelyk is, geresolveerd was of geresolveerd zou worden. Zy committeerden, ten dien einde Dnus *van Rossum* en den gewezen Ouderling *Hermannus Kragt*, die, op den gemelden 28 der Bloeimaend, dat verzoek aen de Classis voorstelden en, op dat de Broeders hunne meening des te beter begrypen mogten, het volgende Geschrift overleverden; waer in te gelyk het Credentiael dezer Gecommitteerden en Gequalificeerden vervat was.

Aen de Eerwaerde Classis van Zwolle, vergaderd te Hasselt den 28 May 1755.

DE ondergeschrevenen, die op den 8 April dezes jaers, door hunne Gecommitteerden *J. van Rossum* en *F. Boots*, een Geschrift, geïntituleerd *Instantie* enz., aen de Eerw. Classis van Zwol hebben overgegeven, niet vernomen hebbende wat Uw Eerw. omtrent dat Geschrift, en het Verschil, waer toe het zelve betrekkelyk is, heb- *De Protesterenden verzoeken een Resolutie op de Instantie.*

(*) Zie hier voren bladz. 298.

Zwol. hebben goedgevonden te resolveren; en achtende dat 'er hun ten hoogsten aen gelegen ligge dat zy kennisse hebben van Uw Eerw. goedvinden daer omtrent, nemen de vryheid mits dezen te verzoeken dat Uw Eerw. de Resolutie, die Uw Eerw. daer op mogten genomen hebben of in deze Uw Eerw. Vergadering nemen, aen hun ten spoedigsten gelieven te communiceren.

De Protesterenden verzoeken een Resolutie op de Instantie.

En om dit Verzoek aen Uw Eerw. Vergadering voor te dragen, hebben wy, uit het midden van ons, gecommitteert, gelyk wy committeren mits dezen, Dnus *J. van Rossum*, en by absentie van onzen Broeder F. Boots, den Oud-Ouderling *Hermannus Kragt*, welken wy in last gegeven hebben by Uw Eerw. daer op aen te houden, dat Uw Eerw. hun kennisse van Uw Eerw. Resolutie gelieven te geven *stante Classe hac revisoriâ*, eer Uw Eerw. Vergadering scheid; ten einde zy zich daer naer zouden kunnen gedragen; beloovende voor goed en duchtig te zullen houden al het geen deze onze Gecommitteerden daer in verder zullen geraden vinden te doen.

In verwachting dat Uw Eerw. aen dit ons verzoek wel zullen willen voldoen, bevelen wy Uw Eerw. in de liefde en protectie des Allerhoogsten.

(*Was geteekend*)

ANT. VAN DER OS.
LUCAS NILANT.
REIND. VAN DER BURG ARENDSZ.
ERNST MEYER junior.
DERK HARTOG.

Het eerste bescheid, dat deze Gecommitteerden kregen, was, dat de Classis hun ten spoedigsten Notificatie en Copie van hare Resolutie geven zou. De Scriba zeide, dat hy de handen te vol had, om dien dag de Resolutie te boeken en 'er Copy van af te geven; doch

doch beloofde dat 's anderen daegs te zullen doen of des daegs na den volgenden dag. De Gecommitteerden vertoonden aen de Classis, dat hun verzoek eigenlyk was om communicatie van de Resolutie te hebben *eer de Vergadering scheidde*, op dat, zoo zy iets nader te proponeren hadden, zy dat terstond aen de Vergadering zouden kunnen doen. Maer alzoo dit verzoek geen ingang vond, vroegen de Gecommitteerden, waer en aen wien zy zich dan zouden kunnen adresseren, indien 'er op die Resolutie iets te proponeren viel. Het antwoord was aen de vyf Gecommitteerden over de zaek van Dnus van der Os. Toen deden de Gecommitteerden nog een nader verzoek, dat hun dan maer mondeling mogte gecommuniceerd worden, wat 'er door de Classis was besloten, al ware het dan maer het hoofdzakelyke en het slot der Resolutie. Maer de Præses gaf ten antwoord, dat zulks niet geschieden kon, dewyl de *forma* daer aen nog ontbrak. Zy verzochten dan maer het *materiële* te mogen hooren en weten, waer mede zy zich voor dien tyd te vreden en aen hun verzoek genoeg voldaen zouden houden. Maer ook dit werd afgeslagen en de Classis bleef by het te voren gezegde, dat men hun ten spoedigsten Copy van de Resolutie zou bezorgen, die ook den 30 der Bloeimaend aen Dnus van Rossum is gezonden en aldus luid. ZWOL.

DE E. Classis (zonder te willen reflecteren op de doenwyze en de uitdrukkingen, die op de Commissie en 't genaemde Credentiael zouden kunnen gemaekt worden) heeft wel in den voorleden jare die zaek ter onderzoek willen overnemen, om te zien of zy op eene behoorlyke wy-

ze

ZWOL. *Resolutie van de Classis wegens de Instantie.*

ze kon afgedaen worden, en daer toe hare Considerațien of bedenkingen aen den E. Kerkeraed gecommuniceert hebbende, schoon eigenlyk niet gehouden om het domestiek verschil tusschen de Leden des E. Kerkeraeds van Zwolle rechterlyk te decideren, terwyl haer de waekzaemheid voor en de maintenue van de Kerken-Ordeningen wel aenbevolen is, maer niet van alle byzondere Convenanten of Contracten, waer van de guarantie by haer noch verzocht of aengenomen is: En in dat adspect ook in overweginge genomen hebbende zeker, op de laetste gehoudenen Classis, ingeleverd Geschrift, genaemd *Instantie* enz., waer op by het tegenwoordige evengemelde Geschrift nader aendrang gemaekt word; en in het zelve gevonden hebbende, dat het zoogenaemde Mindergedeelte des E. Kerkeraeds, als Presentanten van die Instantie, in plaetse van te voldoen aen de Requisiten der Eerw. Classis, in hare Resolutie vervat, in tegendeel heeft kunnen goedvinden de Classicale Resolutie, op een gansch onbetamelyke wyze te hekelen en te becritiseren, en daer op eindelyk te laten volgen een Conclusie, die onbestaenbaer is met de achting en eerbied, die men aen een Kerkelyke Vergadering, welker Vierschaer men schynt te willen erkennen, verschuldigd is; zoo is het, dat deze Vergadering oordeelt dat die zoogenaemde Instantie aen derzelver Autheuren of Exhibenten weêr dient te rug gegeven te worden, met verklaring dat zy den inhoud derzelve zeer onbetamelyk gevonden heeft, en dierhalven dat stuk met indignatie van de hand wyst en geen dergelyke Schriften, het zy onder den naem van Doleantie, of Protestatie, of Instantie of diergelyken voortaen meer verwacht, blyvende de Classis inhereren de duchtigheid harer Consideratien, in het goedachten van den 2 Juny 1754.

En is de Scriba gelast, dit alzoo woordelyk in de Acten te insereren, en daer van, zoo ras te boek gebragt is, Copy aen Dnus *van Rossum* en

ten den medeverschenenen *H. Kragt* te doen geworden, en is zulks ook aen deze twee mondelyk door Dno. *Præside* geeommuniceerd. Zwoll.

Resolutie van de Classis wegens de Instantie.

Dnus *van Rossum*, zulks verstaen hebbende, deed een verzoek, dat hem het Resultaet van de Conclusie by provisie mondelyk mogte genotificeerd worden. Waerop omvraeg gedaen zynde, is geoordeeld, dat het by het geresolveerde diende gelaten te worden, met herhaelde toezegginge dat de Scriba de Copy ten allereersten zoude vervaerdigen en overzenden, zoo als dan ook aen Dnus *van Rossum* nader te kennen gegeven is; en op de vraeg, waer zich zal adresseren als 'er voor hem iets te doen mogt zyn, is geantwoord aen de vyf Gecommitteerden van de Classis.

Pro vero Extractu

(*Was geteekend*)

H. L. NOORTBERGH,
Classis p. t. Scriba.

De tyd was toen te kort om deze zaek behoorlyk aen het Synode, dat den 3 van deze Zomermaend vergaderde, te brengen. Uit dezen hoofde hebben de protesterende Leden niets wegens dit Verschil by die hooge Kerkvergadering ingebragt, en moet men hierom afwachten wat verder daer in gedaen zal worden.

Op den zelfden 28 der Bloeimaend, stelde Dnus *van Rossum* aen de Classis een Brief van Dnus *J. J. ter Poorten* ter hand, waer in deze nader aenzoek doet om de Geschillen, tusschen hem en de Classis gerezen (*), uit de waereld te helpen. Deze Brief was van den volgenden inhoud:

Wel

(*) Zie van dezelven hier voren, bladz. 286 enz.

Zwol.

Wel Eerwaerde Heeren en veel geachte Medebroeders.

Dnus J. J. ter Poorten bied zich aen om met de Classis te bevredigen.

ALs ik den Inhoud van Uw Eerw. Handelingen met my op de Consistorie-Kamer te Zwol *hujus anni* ter deeg verstaen hadde, gelyk nu door inspectie van deszelfs *Copia* kome te bemerken, (dat wel aen myn wanbegrip, ontroeringe of memorie gaerne wil toeschryven) dan hadden wy mogelyk met eenige kleine veranderingen den vrede wel getroffen; te meer, dewyl uit dat geheele Extract klaer bevroede, dat het Decreet van de E. Classis, over my geveld, niet zoo zeer steunt op het Recht der Heeren Gecommitteerden, om als de zoodanigen tegen my te schryven, als wel voornamelyk op eenigen myner gezegden, door de Heeren van de Commissie geaffirmeerd en door my wedersproken.

Hierom ben ik te rade geworden, uit liefde tot den broederlyken Vrede (dien ik zal najagen met allen, immers zoo veel mogelyk en doenlyk is), wel te mogen lyden dat, tot wegneminge van het Geschil, op de aenstaende Classis 1756 dit navolgende geboekt worde:

„ Erschenen Dnus *J. J. ter Poorten* in onze „ Classicale Vergaderinge, zeggende en verklarende, tot Wegneminge van Onlusten en Herstelling van Broederlyke Liefde en Vrede, wel te „ mogen lyden in de *Acta Classis* te worden geschreven deze twee volgende stukken.

„ I. Dat hy met zyne Aenmerkingen (als of „ de Heeren van de Commissie niet bevoegd waren geweest om tegen hem als zoodanigen afzonderlyk te mogen schryven) daer mede geenszins hun Eer, Magt of Recht heeft zoeken te „ benadeelen; maer hun gaerne houd, erkent en „ verklaert voor zoodanigen; als zy inderdaed „ zyn en door de E. Classis zyn aengesteld.

„ II. Dat hy, wegens de Geloofwaerdigheid „ der Getuigen, hem op de E. Classis voorge-

„ ko-

,, komen, wel wil gelooven dat eenige Gezeg-
,, den op pag. 54 in 't Antwoord der Gecom-
,, mitteerden, (exempt van Dwalingen te herroe-
,, pen, als zynde door hem met verdubbelden
,, Eede ontkend, en door de Heeren van de
,, Commissie hem ook niet opgedrongen, als staen-
,, de in parenthesi) wel uit zyn mond kunnen
,, gevloeid zyn, schoon echter hem ten eenemael
,, onbekend, en dat dierhalven de Heeren van
,, de Commissie de waerheid wel kunnen geschre-
,, ven hebben wegens de verleiding zyner memo-
,, rie, en hen deswegen niet meer houd in de-
,, zen voor verkeerde Schryvers.

Zwoll. Dnus J. J. ter Poorten bied zich aen om met de Classis te bevredigen.

,, Dit voorgedragen en in overweginge geno-
,, men zynde, heeft de E. Vergadering zich daer
,, mede vergenoegt en de gevelde Sententie ver-
,, nietigt ".

Als dit redelyk voorstel van Vrede den Heeren Broederen mogt behagen, gelyk ik vast vooronderstelle, alzoo ter zake niets meer van my gevorderd word; dan zal my (*Deo volente*) de eer geven van den Heeren Broederen op de aenkomende Classis te begroeten, ter perfecteringe dezes.

In contrarie geval zal, gedrongen, inslaen dien weg, dien dienstigst zal oordeelen voor my te zyn. Ik neem de vryheid te verzoeken, dat hier op door een spoedige Rescriptie met *ja* of *neen* mag worden verwaerdigd, om my daer naer te kunnen gedragen. Ondertusschen biddende, dat de Geest der Waerheid en der Godzaligheid in Uw Eerw. Vergaderingen boven alles werkzaem en zegepralende zy, ter behoudenisse van Waerheid en Uitbreidinge van Jezus Koningryk. Dit wenscht, die zich met veel eerbied noemt,

Uw Eerwaerdens onderdanige Dienaer en Broeder in den Heere

J. J. TER POORTEN, *V.D.M.*

Hardenberg den 20 May 1755.

Zwol. De Classis nam hier op eene Resolutie om Dnus ter Poorten op de naestkomende Classis nader te spreken, en beval den Scriba der Vergaderinge daer van aen dien Leeraer kennis te geven; welke zich van zyn opgelegden last gekweten heeft door den volgenden Brief:

Wel Eerwaerde Heer en Medebroeder.

Classicael antwoord op den Brief van Dnus ter Poorten.

ZEnde hier nevens één van de *Wederlegginge* voor Uw E., en teffens ook één voor Dnus *Stolte*. Aen zyn Wel Eerw verzoeke ik dat 't met myne dienstmelding mag toekomen.

Uw Eerw. Brief van den 20 May jongstleden, heeft Dnus van Rossum aen de E. Classis Revisoir overgegeven; en my is gelast Uw Eerw. dit navolgende te doen geworden.

„ *Extract uit de Acta Classis Revi-*
„ *soriæ den* 28 *May* 1755.

„ Uit deze Missive gebleken zynde, dat Dnus „ *ter Poorten* genegen is den Vrede te behartigen, en de E. Classis Satisfactie te geven, „ heeft de E Vergadering goedgevonden zyn E. „ door den Scriba te doen aenschryven, dat zich „ dan, op de eerstkomende Classis ordinair of „ extraordinair, kan sisteren, willende de E. Classis het gene in zynen Brief aennemelyk is „ wel mede leggen tot een grondslag van Accommodement; waer toe geoordeeld word zyn E. „ presentie noodig te zyn; en om zyn E. te ontbieden was nu de tyd dezer Vergaderinge veel „ te kort ".

My dus geacquiteert hebbende, teekene, na heilwensch en dienstofferte,

Wel Eerwaerde Heer en Medebroeder,

Hasselt den 30 *May* 1755

Uw Eerw. volv. Dienaer en Medebroeder

H. L. NOORTBERGH, *Classis p. t. Scriba.*

Van

Van de Classicale Handelingen over de zaken, waer van wy gewoon zyn bericht te geven, gaen wy over tot die, welken op het Synode van Overyssel, dat in deze Stad van den 3 tot den 6 van deze Zomermaend gehouden is, voorgevallen zyn, zoo verre zy tot ons onderwerp behooren. Op Dingsdag, den 3 van deze maend, nam het Synode de zaek van Dnus *van der Os*, die op de laetste Synodale Vergadering onafgedaen gebleven was, ter-hand; en besloot een Commissie te decerneren, die het Besluit, dat by de drie buiten het verschil zynde Classen, namelyk Deventer, Kampen en Vollenhoven met Steenwyk, op de Stukken, ingevolge de laetste Synodale Resolutie (*) wegens deze zaek by haer ingeleverd, gevallen was, met het geen verder hier toe behooren mogt, onderzoeken en het Synode van een Præadvys dienen zoude. Tot deze Commissie werden benoemd, uit de Classis van DEVENTER, Dnus *Philippus Henricus Wolterbeek*, Predikant te Deventer, en Dnus *Gerhardus Everwyn*, Predikant te Wezepe, benevens de Ouderling *Klopman* van Deventer; uit de Classis van KAMPEN, Dnus *Hermannus Hubert*, en Dnus *Petrus van Heimenberg*, Predikanten te Kampen en Kamperveen; uit de Classis van VOLLENHOVE en STEENWYK, Dnus *Joannes Frantzius*, Predikant te Blokzyl, en een Ouderling uit de Kuinre. Het gerucht, dat 'er weder nieuwe Bezwaren (†) tegens Dnus *van der Os* ingezameld en aen de Classen van Overyssel

ZWOL.

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 522—524.
(†) Zie dezen hier voren, bladz. 273 en volg.

Zwol. fel rond gezonden waren, en de gedachten, dat men van die Beschuldigingen ten zynen nadeele op het Synode gebruik zoude maken, had zommigen naer een middel doen omzien om dien slag te keeren en het Synode van de nietigheid dezer Bezwaren te overtuigen. Zy hadden ten dien einde een Getuigenis, ten voordeele van Dnus *van der Os*, opgestelt, waerin zy verklaerden nooit zulke onrechtzinnige dingen, als zyne Partyen hem nageven, van hem gehoort te hebben. Twee Getuigenissen van dien aerd waren 'er, het eene, door mannen, die weleer Leden van den Hervormden Kerkeraed alhier waren, ingeleverd, luidde dus:

Aen de Hoog-Eerwaerde Christelyke Synode van Overyssel, vergaderd binnen Zwolle.

Getuigenis van eenige Kerkeraedsleden ten voordeele van Dnus van der Os.

WY ondergeschrevenen, allen te zamen gewezen Kerkeraeds-Leden van de Gereformeerde Gemeente te Zwolle, in ervaringe gekomen zynde dat eenigen van onze Gemeente, in den tegenwoordigen pretensen Kerkeraed van Zwolle, hebben ingelevert eenige schriftelyke Getuigenissen, waer by zy verklaren en pogen te certificeren dat Dnus *van der Os*, sedert den tyd van de laetstgehouden Synode, zich in het prediken en verkondigen der Gereformeerde Leere onder ons niet zoude gedragen hebben, zoo als dat wel behoorde, met specifique aenwyzinge der Poincten, door welken hy, met te veel of te weinig daer van te zeggen, de rechte mate zoude zyn te buiten gegaen; en duchtende dat door zoodanigen handel de Leden der Christelyke Synode in eenigerhande wyze misleid zouden kunnen worden, zoo hebben wy, tot voorstand der Waerheid en

Ge-

Gerechtigheid, noodig geoordeelt daer omtrent te verklaren dit navolgende: ZWOL.

Namelyk, dat wy den openbaren Godsdienst frequenteren, alleenlyk om God te vereeren en ons zelf op te bouwen in ons allerheiligste Geloove; maer geenszins met een oogmerk of voornemen om, ten eenigen tyde, voor eenige Vergaderinge judiciele Depositie te doen, wat onze Leeraers in hunne Predikatien over Gods heilig Woord niet of al geleert mogten hebben; hoewel wy ons het zelve geenszins zouden willen onttrekken, by aldien wy in dezelve zoodanige dingen remarqueerden, waer door wy, of onze Gemeente, waer over ons het opzicht is toevertrouwd geweest, van het rechte spoor der Waerheid zouden kunnen worden afgeleid; waerom wy niet gewoon zyn, van het gene wy uit dezelven verstaen en onthouden hebben, schriftelyke aenteekening of een register te houden; maer zoeken veel meer het zelve, hoewel met vele gebrekkelykheid, in een goed en rein harte te bewaren. Waer uit de hoog Eerwaerde Synode ligtelyk zal kunnen besluiten, dat wy en alle andere Leden van onse Gemeente, die met het zelfde oogmerk, als wy, ter Kerke gaen, gelyk wy dat naer den aerd der liefde van de meesten willen vertrouwen, aengaende alle de dingen, in die Getuigenissen vervat, na zoo langen tyd, niet in staet zyn om, met die discretie en volkomen zekerheid, als dat zoude behooren, te zeggen of die dingen zoo door Dnus *van der Os* geleerd of niet geleerd zouden zyn, als die Getuigen meenen dat die hadden behooren geleerd of niet geleerd te worden, en getuigen door Dnus *van der Os* gedaen en gelaten te zyn; hoewel 'er wel in onze Gemeente gevonden worden, die, aengaende eenige de kennelykste poincten, zeggen nog wel zeer goede geheugenisse te hebben, dat die door Dnus *van der Os* zoo niet geleerd zyn, als in die Getuigenissen is opgegeven. Maer uit volle overtuiginge en met volkome gerustheid van

Getuigenis van eenige Kerkeraedsleden ten voordeele van Dnus van der Os.

ZWOL.

Getuigenis van eenige Kerkeraedsleden ten voordeele van Dnus van der Os.

onze gemoederen verklaren wy, 't geen wy denken dat de hoog Eerwaerde Vergadering genoeg zal zyn: Eerstelyk, dat wy, zoo in dezen tyd, als te voren, in de openbare onderwyzinge van Dnus *van der Os* zonderling groot genoegen genomen hebben van wegen de Klaerheid, Bondigheid, Deftigheid, Gemoedelykheid en andere goede qualiteiten, waer mede hy dezelve weet voor te dragen; waerom wy zyn Eerwaerden altyd verplicht en dankbaer zullen zyn en blyven voor alle de voortreffelyke Lessen en Vermaningen, die wy uit zynen monde gehoort hebben. Ten tweeden, dat Dnus *van der Os* over alle de stoffen, die wy hem in dien tyd hebben hooren prediken, dat gene gezegt heeft, het welk, naer ons beste verstand, tot Bevestiging der Waerheid, Wederlegging der Dwalinge, Bestraffing der Zonden, Vermaning tot Deugd en Vertroosting in 't Lyden, en waer toe het Woord Gods meer mag nuttig zyn, konde en behoorde gezegd te worden. Ten derden, dat wy ook in dien zelfden tyd niets uit zyn E. mond gehoort hebben, waer over wy ons met reden zouden hebben kunnen ergeren, en in 't byzonder niets van dien aerd of nature, dat ons is voorgekomen als niet genoeg overeenkomende of strydende met en tegens de Gereformeerde Leere, waer van wy belydenisse doen.

Voorts hebben wy verstaen te qualificeren, gelyk wy qualificeren by dezen, den Heer en Mr. *Tobias Tobias*, J. U. D. en Lid van de gezworen Gemeente der Stad Zwol, om dit ons Getuigenis in de Synodale Vergaderinge in te leveren.

Zwolle den 3 *Juny* 1755.

Het tweede Getuigschrift was vry korter, maer kwam in het zakelyke op het zelfde uit, waerom onnoodig is dit woordelyk te melden. Het was door niet meer dan vier personen onder-

derteekend; doch lieden van wel bekende bekwaemheid, verstand, geleerdheid en ervarendheid in het stuk van den Godsdienst. Deze twee Getuigenissen werden, verzegeld, in handen van zeker Lid van het Synode gesteld, met verzoek om ze in de Vergadering in te leveren; gelyk geschiedde; zonder dat zy nogtans gelezen werden, naerdien men ze zoo verzegeld, als zy waren, op de Synodale Tafel, tot eene nadere gelegenheid, liet liggen. Dit bewoog de Onderteekenaers om zich op Woensdag, den 4 der Zomermaend, des morgens, door hunnen Gemagtigden, by hunne Ed. Mogenden, de Heeren Commissarissen Politiek, te vervoegen, ten einde dezen order geliefden te stellen dat die Papieren in de Vergadering van het Synode gelezen werden, waer toe zy het volgende Requestt overleverden: ZWOL.

EDELE MOGENDE HEEREN,

Myne Heeren,

C. D., Baron van Coeverden, Heere van Rande, en Burgemeester Marrienberg, Commissarissen Politiek op de Synodus van Overyssel.

DE Ondergeschrevene geeft eerbiedig te kennen, hoe dat hy, hier toe gequalificeerd zynde van wegen diverse Ouderlingen, Diakenen en andere Ledematen der Gemeente van Zwolle, op gisteren in handen van den Ouderling *Valk*, gecommitteerd tot de Synode van de Stad Kampen, heeft overgegeven een besloten Missive, houdende zeer *importante* Stukken, rakende de zaek en specialyk dienende ter defensie van den Heere Predikant *van der Os*, met verzoek om den zelven Brief over te geven en in de Vergadering te laten ope- *Request tot het lezen der Getuigenissen op het Synode.*

Zwol. nen, en met de Bylage voor te lezen. Dat hy Requestant, ter gezeider qualiteit, heeft vernomen dat wel dezelve Brief overhandigd, doch niet gelezen zoude zyn. En terwyl hy, aen de eene zyde, van ter zyde verneemt, dat de Synodus met de zaek van den Heere *van der Os* bereids zoude hebben begin genomen en werkelyk daer toe een Commissie gedecerneert; en dat, aen de andere zyde, alle regulen van justitie dicteren, dat daer in niet verder worde voortgeprocedeerd, veel min gedecreteerd, zonder dat die zelve Stukken en die Brief gelezen en behoorlyk geëxamineerd zyn; zoo vind hy Requestant zich genoodzaekt om zich te wenden tot Uw Ed. Mog., met alderootmoedigst verzoek dat Uw Ed. Mog., uit aenmerkinge van het voorschreven en het geen uit de bekende Omstandigheden dezer allerzwaerwigtigste zake, daer de Eere, het Behoud en volkomen Welzyn van een Leeraer der Gereformeerde Religie ganschelyk van dependeert, zich van zelfs beraisonneert, het daer henen gunstelyk believen te dirigeren en, zoo noodig, ordonneren, dat deze Brief met de Inlage van dien, alvorens verder in dezen te gaen, worde geopend, gelezen en daerop zoodane reflectie genomen, als de merites en omstand dezer zake, naer justitie en æquiteit, vereisschen.

Request tot het lezen der Getuigenissen op het Synode.

Den 4 Juny 1755. 't Welk doet

T. TOBIAS, Dr. *qq.*

Hun Ed. Mog. wezen dit Request van de hand en de Requestanten naer den Præses van het Synode. Zy hadden eindelyk het genoegen dat de Getuigenissen in de Vergadering gelezen werden; wel met dat gevolg, dat men die aenmerkte als tot de zaek van Dnus *van der Os* niet kunnende dienen, maer tevens ook met verklaring dat die Nieuwe Bezwaren in geen aenmerking komen konden. Gelyk dan noch het één gebaet, noch het ander geschaed

heeft.

heeft. Den zelfden Woensdag, den 4 der Zomermaend, was de gemelde Commissie over de zaek van Dnus van der Os *cum annexis* van 's morgens ten zeven tot negen uuren vergaderd, en vond zich nog dien eigen morgen in staet om raport van hare besoignes in het Synode te doen en haer Præadvies uit te brengen. Onder de zaken, die verknogt geoordeeld werden aen die van Dnus *van der Os*, was ook het beklag van Dnus van Rossum over het oordeel van de Classis, dat de zaek van Dnus *van der Os* in absentie van hem Dnus van Rossum, als Lid van de Classis van Zwolle, in die Vergadering moest behandeld worden (*); waer over hy zyn Protest en vervolgens een Appel aen het Synode heeft laten aenteekenen; by welk Protest en Appel zich ook de Ouderling F. Boots gevoegt heeft (†); het welk wy hier erinneren, alzoo het I. Artikel van het bovengemelde Præadvies tot deze zaek geheel zyn betrekking heeft. Het Præadvies, dat de voornoemde Gecommitteerden van het Synode uitbragten, was van dezen inhoud: Zwol.

Art. I. DE Gecommitteerden, hebbende met alle naeuwkeurigheid onderzocht de Conclusie van elk der drie Classen, aengaende de zaek van Dnus *van der Os*, *cum annexis*, hebben gevonden *Præadvies der Gecommitteerden in de zaek van Dnus van der Os enz.*

I. Rakende de Appellen van Dnus *van Rossum* en van den Ouderling *Boots*, dat alle de Classen zaeklyk *eenparig* oordeelden, dat die beide ongefundeerd waren, en boven dien in zoodanige bewoordingen begrepen, dat dezelven wel een Classicale Correctie of Censure verdienden.

II.

(*) Zie ons VII. Deel [1753], bladz. 764 en 775.
(†) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 580—596.

ZWOL. *Praedvies der Gecommitteerden in de zaek van Dnus van der Os enz.*

II. Betreffende het Appel van Dnus *van der Os* van de *Sententie* des E. Classis van Zwol, gehouden den 26 April 1754, heeft de Commissie, na de Collatie der Acten van de drie Classen, gevonden, dat die allen zaeklyk *eenparig* oordeelden, dat Dnus *van der Os* kwalyk geappelleert en de Classis daerentegen rechtmatig gewezen had, verwachtende en willende, dat die gemelde Sententie door de respective Gecommitteerden *ad Synodum*, en dus door het Synode, zoude geconfirmeerd en geratificeerd worden.

Art. II. Waerop de Commissie de gedachte Sententie van de E. Classis naeuwkeurig heeft geëxamineert, en uit het nader bericht van de Extraordinaris Gecommitteerden des Classis van Zwol, *ad hanc causam*, vernomen, dat de meening van de E. Classis was en bleef

I. Om Dnus *van der Os* te injungeren:

A. Voor eerst, het Onderschryven van zoodanige Artikelen, die op de Bezwaren, tegen zyn E. ingebracht, reflectief en in die Sententie woordelyk geinsereerd zyn, met een volmondige Verklaring, dat zyn E., met Erkenteniss en Afstand van zyne Dwalingen, de Artikelen, zoo als zy uitgedrukt staen, zal accepteren.

B. Ten tweeden, alderduidelykst Belooven zich van dezen tyd af aen naer alles, dat in het Formulier der Onderteekeninge staet uitgedrukt en naer deze Artikelen, uit de Formulieren van Eenigheid op het tegenwoordig geval geappliceerd, oprechtelyk en volkomenlyk te willen gedragen, onder verbindinge van *de facto* te zullen gedeporteerd zyn, zoo wanneer, onder genoegzame Getuigen, zal bevonden worden dezen ter contrarie wederom geleert of gedaen te hebben.

C. Ten derden, ook in Persoon aen de Gemeente, tot derzelver geruststellinge, voor te dragen op eenen dag, door de Classis te specificeren, ten overstaen van Gecommitteerden der E. Classis, dat zyn E. zaek over de Bezwaren tegen zyn E. Leere, by de Classis aldus is afgedaen, dat on-

onder de hereenigingsmiddelen, waer op, na Belydenis en Afstand van zyne Dwalingen, zoude kunnen continueren in zynen Dienst, van de E. Classis ontworpen en by zyn E. geaccepteerd, zyn de volgende Leerstellingen, met de Verwerping van de daer tegen strydende Dwalingen, luidende van woord tot woord, als in die zelve Sententie boven was aengeteekend (*). En zulks geschied zynde, zyn E. tot een Besluit daer moeten byvoegen. „ Aen deze Artikelen heb ik plegtig belooft, gelyk ook beloove mits deze, my getrouwelyk in de Leer te zullen gedragen, in die pointen, daer de Bezwaren over geweest zyn, ten einde de Gemeente over myne Rechtzinnigheid in dezen in 't vervolg geen argwaen opvatte, alzoo ik my zelven daer by verbonden hebbe, gelyk my verbinde mits deze, van *de facto* te zullen *gedeporteerd zyn*, zoo wanneer onder genoegzame Getuigen zal bevonden zyn deze ter contrarie geleert of gedaen te hebben".

ZWOL. Praedvies der Gecommitteerden in de zaek van Dnus van der Os enz.

II. Deze bovenstaende Voorwaerden zouden Dnus *van der Os* worden voorgehouden

A. En, ingeval zyn E. dezelven vaerdig, zonder eenige veranderinge, zoude accepteren en met plegtige Onderteekening bevestigen, zoude zyn E. in de Bedieninge des Woords aen zyne standplaetse blyven, voor een waerdig Lid der Classis erkend, en als zoodanig aen den Kerkeraed gerecommandeerd worden.

B. Doch indien zyn E. mogt weigeren dezen hereenigingsweg in te slaen en na tien dagen beraed te accepteren,

a Als dan zyn E. te willen houden voor opgeschort van zynen Dienst, tot dat zyn E. het voorschrevene ten vollen zoude hebben geaccepteert, als wanneer zyn E. van die Censure zoude worden ontheven; doch onder die mits, dat zyn E. alvorens een Boetpredikatie dede voor

(*) Zie ons VIII. Deel [1754], bladz. 390—403.

ZWOL.

Praead-vies der Gecommitteerden in de zaek van Dnus van der Os enz.

voor Gecommitteerden, daer toe als dan te stellen.

b. En wanneer binnen den tyd van vier weken door zyn E. aen dit heilzaem oogmerk der E. Classis niet voldaen wierd, zoude zyn E. moeten worden aengezien als een, die de Leer der Hervormde Kerke verwerpt; al was het, dat hy 't op een ander voorwendzel of exceptie, hoe ook genaemd, van de hand wees, en zoude de E. Classis hem daerom als dan houden voor gedeporteerd.

Art. III. De Commissie dan, alles naeuwkeurig hebbende overwogen, zoude, onder verbetering, van oordeel zyn:

I. Dat de gedagte Sententie van de Classis woordelyk by dezen Artikel *in Actis Synodi* behoorde geïnsereerd te worden.

II. Dat deze Synodus, naer luid van de Acten der drie Classen, die gemelde Sententie behoorde te confirmeren en te ratificeren, en de E. Classis van Zwol in hare waekzaemheid te lauderen, en de Extraordinaire Gecommitteerden der zelve voor alle hunne aengewende moeite vriendelyk te bedanken.

III. Dat Dnus *van der Os* behoorde voor deze Hoog Eerw. Vergadering ontboden te worden, die Sententie van de E. Classis, door de Synodus geratificeerd, aen zyn E. voorgelezen en zyn E. afgevraegd of zyn E. persisteerde by zyne voorgaende weigering, dan of zyn E. *in facie Synodi* aen de Sententie van de E. Classis, zoo als zy daer ligt, zich wilde onderwerpen en daer aen, zonder eenige exceptie of dilai, onmiddelyk naer de letter voldoen?

IV. Dat Dnus *van der Os*, verklarende aen die Sententie te willen voldoen, na de voldoening der zelve, zyn E. voor een waerdig Lid in haer Kerkelyke Genootschap zal gehouden, en als zoodanig aen de E. Classis en Kerkeraed van Zwol gerecommandeerd worden, om met zyn E. in alle vriend-

vriendbroederlyke hoogachting en genegenheid te verkeeren. Zwol.

V. Maer dat, ingeval Dnus *van der Os* weigerig bleef, zonder eenige exceptie, die bovengenoemde Artikelen aen te nemen en te onderteekenen, en dus te voldoen aen de Sententie der E. Classis, door deze Synodus geratificeerd, dat zyn E. als dan door deze Synodale Vergadering, achtervolgens de *eenparige Conclusien* van alle de Classen, by een peremtoire Sententie behoorde te worden gedeporteerd.

Præadvies der Gecommitteerden in de zaek van Dnus van der Os ens.

De Præses van het Synode bedankte, na dat dit Raport en Præadvies voorgelezen was, uit naem van het Synode, de Gecommitteerden voor hunne moeite, en gaf ieder der Leden vryheid om, naer zyn licht en wetenschap, over het uitgebragte Præadvies te adviseren; dat, na eenige overweginge, in een Synodale Resolutie veranderd werd. Alle de Leden der Vergaderinge verbonden zich vervolgens om den Inhoud dezer Resolutie zoo lang geheim te houden, tot dat dezelve publiek moest gemaekt worden. Men stelde vast, dat de Gecommitteerden van de Classis van Zwol, benevens de Appellanten, tegen den volgenden dag, des morgens ten tien uuren, door den Custos, anders den Koster, zouden ontboden worden; het welk in den namiddag geschiedde, zoo by de gemelde Gecommitteerden, als by Dnus *van der Os*, Dnus *van Rossum* en den gewezen Ouderling *F. Boots*, welke laetste van huis was om zyne byzondere zaken. Dnus *van Rossum* verscheen wel ten gezetten tyde, maer gaf eerst door den Koster aen het Synode een Geschrift over, in gedachten dat daer in genoegen zou genomen worden en zyn presentie niet noo-

dig

ZWOL. dig zoude zyn. Dit Geschrift behelsde het volgende:

Aen de Hoog Eerw. Christelyke Synode van Overyssel, vergaderd binnen Zwolle.

Eerwaerde, Godzalige, Hooggeleerde, zeer geëerde Broeders in Christus!

Dnus van Kossum desisteert van zyn Appel.

ALzoo my uit Uw Hoog Eerws. Naem is aengediend, om huiden morgen voor Uw Hoog Eerw. Vergaderinge te compareren, en ik niet kan denken, dat Uw Hoog Eerw. zulks om eenige andere oorzaek requireren, dan uit hoofde van het Geschil, in den voorleden jare, door my, by Appel, tot de Christelyke Synode van Overyssel gebragt, hebbe ik goedgevonden Uw Hoog Eerw. by dezen te notificeren,

Eerstelyk, dat ik, behoudens de achtinge van de Christelyke Synode van den voorleden jare, in die meeninge ben, dat dezelve die zaek toen hadde kunnen en moeten uitspreken. Zy had die kunnen uitspreken, om dat zy die voor voldongen gehouden heeft, alzoo zy boven de beweering, die daer van voor die Vergadering is geschied, niets meer van Partyen heeft gerequireert. En zy had die moeten uitspreken, niet alleen om dat zoodanige zaken, als Uw Hoog Eerw. weten, altyd in eene en de zelfde Synodale Vergadering plegen uitgesproken te worden, maer ook om dat die van de Synode zeer wel wisten, dat de Appellant van de Uitsprake, die de volgende Synode daer over zoude doen, geen het minste effect kon hebben.

Ten tweeden, dat ik, om die reden, te weten, dat ik geen effect kan hebben van de Uitsprake, die Uw Hoog Eerw. daer over zouden mogen doen, geresolveert hebbe van dat Geschil te desisteren, en het zelve niet verder te achtervolgen, en daerom my gedechargeerd achte om my uit dien hoofde voor Uw Hoog Eerw. Vergaderinge te sisteren.

Ten

Ten derden, dat ik Uw Hoog Eerw. verzoeke, dat, zoo zy in hunne Acten, op den Artikel van de Acten der voorgaende Synodus, waerin dit Geschil is aengeteekend, noteren dat ik van het zelve hebbe gedesisteert, daer by gelieven te melden dat het zelve om bovengemelde reden is geschied; op dat ten allen tyde zoude kunnen blyken, dat ik het zelve alleenlyk gedaen hebbe om geen *temerarius Litigator* te zyn, waer voor ik zoude moeten gehouden worden, byaldien ik dit Geschil, dat ik niet zonder wettige oorzaek hebbe aengevangen, zonder wettige oorzaek achtervolgde; en geenszins uit eenige diffidentie op de rechtvaerdigheid myner zake. ZWOL. *Dnus van Rossum desisteert van zyn Appel.*

Ten vierden, dat, byaldien ik in het vermoeden, dat ik van Uw Hoog Eerws. Citatie hebbe, mogte missen, en Uw Hoog Eerw. myne presentie om eenige andere oorzaek desidereerden, ik daer van nader bescheid van Uw Hoog Eerw. zal verwachten, en in dien gevalle niet in gebreke blyven, om promtelyk aen de begeerte der E. Broederen te voldoen.

(*was geteekend*)

JOANNES VAN ROSSUM.

Zwolle den 5 Juny 1755.

Het bleek dat hunne Hoog Eerwaerden van een ander begrip waren dan Dnus van Rossum van hen gedacht had; want na dat men zyn Geschrift gelezen en daer over gedelibereert had, werd hy voor het Synode geroepen, met drie der Gecommitteerden van de Zwolsche Classis; daer las de Præses hem allereerst voor 't geen het Synode op zyn ingezonden Geschrift had aengemerkt, daer op uitkomende, dat de Vergadering het zelve gansch onbetamelyk oordeelde, en de handelingen van 't Synode van 't voorgaende jaer te na sprekende; vooral om dat hy daer gezegt had *dat het Synode van den voorleden jare de zaek* van zyn Appel *had kunnen en*

ZWOL. *moeten uitspreken*; die uitdrukkingen vond het Synode zeer vrymoedig en niet overeenkomende met de achting, die men voor de Handelingen van zulk een Hoog Eerw. Vergadering behoorde te hebben. Toen Dnus *van Rossum* iets gezegt had ter verdedigingе en verzachtinge van het harde, dat daer in scheen te wezen, maekte de Præses hem de Resolutie, aengaende zyn Appel, en dat van den Oud-Ouderling *Boots*, bekend, welke hoofdzakelyk behelsde, dat het Synode van oordeel was, dat hy en *Boots* in dit hun Appel ongefundeerd waren, en dat zy in het zelve gansch onbetamelyke, al te scherpe, bitse en bytende uitdrukkingen gebruikt hadden, die een particulier persoon niet behoorde uit te slaen tegen een Vergadering en eerwaerdig Collegie, gelyk de Classis van Zwol was; en, tot slot, dat dit hun doen wel een Classicale Correctie en Censure meriteerde. Hierop antwoordde Dnus *van Rossum*, dat hy, in zyn Appel, de Classis niet als zyn Richter, maer als zyn Party, aengemerkt had, tegen welke hy wel een hartelyk woord had mogen gebruiken, zonder te denken dat hem zulks tot schuld kon gerekend worden; zoo om dat hy oordeelde dat hy van de Classis in zyn Recht benadeeld was, als om dat het, in Rechten, voor geen Injurie word gehouden, al zegt men, tot zyne defensie, iets, dat zyn Party schynt te na te spreken; waer van hy, tot bewys, een Briefje aen den Præses overgaf, behelzende de volgende woorden uit *H. de Groots Verantwoording*, bladz. 217. *Na regten is kennelyk, dat het gunt iemant seidt tot defensie van zyn regt, al stryt sulks schoon met iemants eer, reputatie ofte aanzienelykheit, evenwel voor geene injurie en wordt genomen.* Hierop kreeg hy van den Præses tot be-

bescheid: „ Myn Heer, ik wil hier dit stuk Zwoll. „ met u niet bedebatteren: ik maek u maer „ de Resolutie van het Synode bekend". Na welke woorden Dnus *van Rossum* oordeelde gedaen werk te hebben, en dus ter Synodale Vergaderinge uitging.

Kort naderhand werd Dnus *van der Os* binnen geroepen en hem, nedergezeten zynde, het Præadvies, in zoo ver het zyne zaek betrof en nu in eene Resolutie veranderd was, voorgelezen. Waer na Dnus *van der Os* een Geschrift overgaf en verzocht dat het aen de Vergadering mogt voorgelezen worden. De Præses vroeg hem daerop of hy zyne zitplaets geliefde te nemen; doch hy verkoos uit de Vergadering te gaen; waerna hem door den Præses gezegd werd, dat hy in de Kerk moest blyven wachten; welk zeggen hy met eene buiging beantwoordde; hierop ging hy uit en begaf zich stilzwygende naer huis. Het Geschrift, dat Dnus *van der Os* overgegeven had en een Protest was tegen den handel van dit tegenwoordig Synode, benevens een Appel aen een Nationael Synode, werd toen in de Synodale Vergadering gelezen, en bevonden van den volgenden inhoud te zyn:

Aen de hoog Eerwaerde Synode van Overyssel, vergaderd binnen Zwolle.

DE ondergeschreve Bedienaer des Goddelyken Woords te Zwolle, verstaen hebbende de Resolutie, by Uw E. Vergadering over zynen Persoon genomen, heeft goedgevonden Uw E. te adverteren dit navolgende. Als,

Voor eerst, dat hy in zeker Geschrift, geïntituleerd *Remonstrantie* enz., overgegeven aen de Clas-

ZWOL. sis van Zwolle den 20 September 1753 (*), tegen de Judicature van gemelde Classis verscheide gewichtige exceptien, zoo dilatoire als peremptoire, heeft gemoveert; over welken in de Classis geen *Judicium* is gehouden, om dezelven, na voorafgaende *Litis-Contestatie*, by Interlocutoire Sententie, te decideren.

Dnus v.d. Os appelleert van de Synodale Resolutie.

Ten tweeden, dat hy daerom heeft goedgevonden zich voor de Classis van Zwol en het Synode van Overyssel niet te verantwoorden, als onder Protestatie, dat zulks alleen geschiedde uit dwang, en op hope van op de eene of andere wyze eens uit deze moeielykheid te geraken; en dat hy daer mede niet verstond van die exceptien te desisteren, en de Judicature van de Classis van Zwolle of het Synode van Overyssel, in eenigerhande maniere, te agnosceren, zoo als dat uit de Acten van de Classis en Synode gezien kan worden.

Ten derden, dat door den Heere Professor *van den Honert*, in verscheide Geschriften, is beweerd, dat in deze zaek niet behoort gestemd te worden *per Classes*, maer *per Capita*: dat is, dat de Gecommitteerden van de Classen van Overyssel, die allen eene concluderende Stem hebben, voor hun Advies in de Synodale Vergadering niet moeten inleveren 't geen by Meerderheid van Stemmen in hunne Classen is besloten; maer het geen zy zelf, elk voor zich, in hunne Conscientien bevinden zoo te behooren, na dat zy alvorens, door de Præadviesen der Edele Mog. Heeren Commissarissen Politiek, der Heeren Correspondenten, en Deputaten van de Synode, om dat met meerder raed en wysheid te kunnen doen, zyn voorgelicht. In welk sentiment met zyn Hoog Eerw. overeenstemt de Classis van Kampen, zoo als dezelve ten allerklaersten heeft getoont, wanneer zy die wyze van Stemminge *per Classes*, en niet *per Capita*, om in 't vervolg door hunne Gecommitteerden tot de Synode gehouden te worden, by een Classicale Resolutie, genomen op den 23 Sep-

(*) Zie ons VII. Deel [1753], bladz. 1059—1076.

September 1754, heeft vastgestelt; dat zy niet konden noch zouden gedaen hebben, ten zy zy wel geweten hadden, dat 't, naer recht en reden en de constante Practyk onzer Kerken, anders behoorde te geschieden. Het welk zoo zynde, kan de Uitspraek, door deze Synode *per Classes* gedaen, geenszins voor eene Synodale Resolutie, maer moet veel eer voor een onbetamelyke Collusie van eenige geconspireerde menschen, gehouden worden.

Zwoll. *Dnus v. d. Os appelleert van de Synodale Resolutie.*

Ten vierden, dat, ingevolge van den L. Artikel der Kerken-Ordeninge, alle drie jaren, en, zoo het de nood vordert, binnen korter tyd, een Synode Nationael moet gehouden worden; en dat, naer luid van het Formulier van Onderteekeninge der Formulieren van Eenigheid, een Leeraer, die in het oordeel der Provintiale Synode over zyne Leere meent bezwaerd te zyn, het recht heeft om van de Provintiale tot de Nationale te appelleren.

Ten vyfden, dat de Sententie van de Classis van Zwolle, by Uw E. Vergadering gejustificeerd, wel ten deele gefundeerd is op eenige dingen, die zommige menschen, van welken geene dat met Eede heeft bevestigt, en, zoo veel hem gebleken is, maer één inhabiel Vrouwspersoon gepresenteert zulks te doen, getuigen uit zynen monde gehoort te hebben, en van hem standvastig zyn ontkend; maer tot haren voornaemsten grond heeft eenige poincten der Leere, of liever Uitdrukkingen of Manieren van spreken, die hy voor Rechtzinnig, maer de Classis voor Onrechtzinnig, houd; zoo dat het voornaemste verschil tusschen hem en de Classis van Zwolle is, wat men voor de Gereformeerde Leere, of liever voor de Tale, die in de Gereformeerde Kerke moet gesproken worden, hebbe te houden; waer van het Peremptoire Oordeel niet staet aen het Synode van Overyssel, maer aen de Synode Nationael, vergaderd uit afgezondenen van alle de Kerken dezer Landen, zoo in de Nederduitsche als Walsche Tale.

 Ten

Zwol.

Dnus v. d. Os appelleert aen de Synodale Resolutie.

Ten zesden, dat, buiten en behalven dat algemeene, dat het geschil is of zoodanige Zaken en Uitdrukkingen rechtzinnig zyn of niet, waer door deze zaek tot de kennis van het Synode Nationael specteert, in dezelve nog deze twee dingen te noteren staen, waer door dezelve de kennis van het Synode Nationael nog te meer vereischt; als, voor eerst, dat met hem staen niet alleen eenige Professoren op de Universiteit van Leiden, maer ook verscheide Predikanten in deze en andere Nederlandsche Provintien, zoo in de Nederduitsche als Walsche Kerken, en zonder twyffel nog wel vele andere Professoren en Predikanten, daer dit voor als nog niet bekend van is; ten tweeden, dat dit eerste mael niet is, dat de Synode van Overyssel hare onbekwaemheid om over de Rechtzinnigheid der Leere te oordeelen heeft aen den dag gebragt, hebbende dezelve nog, voor weinige jaren, ten klaersten vertoont, met het Boek van Schortinghuis niet alleen als Onrechtzinnig te veroordeelen, maer ook hun Ed. Mog. by Requeste te verzoeken om het zelve by Plakaet te verbieden, 't welk in deze Landen uit hoofde van de Religie niet gepractiseerd word, als omtrent Boeken, die voor profaen en goddeloos gehouden worden; maer zy zyn daer in singulier geweest; en, hebben de correspondерende Synoden van de andere Provintien, wat moeite zy daer toe ook hebben aengewend, zich geenszins met dat hun oordeel willen confirmeren.

Ten zevenden, dat het tot prejuditie van hem geenszins strekken kan, dat 'er sedert, den jare 1619, geen Nationale Synode in deze Landen is gehouden; want hy vastelyk gelooft dat 'er sedert den jare 1619 ook geen geval, als dit, in onze Kerke heeft geëxteert, dat een vroom Leeraer, daer hy, God lof, by al de weereld bekend voor staet, om 't verkondigen van de Ware Gereformeerde Leere, van zynen Dienst is afgezet; maer was dat eer gebeurd, dan zoude mogelyk ook wel eer een Nationael Synode zyn gehouden geweest.

Ten achtsten, dat hy, uit kracht van het Eerste,

ste, Tweede en Derde, niet alleenlyk niet verpligt is zich aen deze Resolutie van het Synode van Overyssel te onderwerpen, maer verpligt is, zoo tot voorstand van zich zelf en zynen huize, als van alle die genen, die men op gelyke wyze zoude willen verdrukken, zich daer aen niet te onderwerpen; waerom hy het zelve ook geenszins denkt te doen; maer, niettegenstaende dit onrechtvaerdig Oordeel van het Synode van Overyssel, met Gods hulpe, voort te varen om zyne dierbare Gemeente van Zwolle met zyn Leer en Leven te stichten, tot zoo lange, dat hy haer zal voorgegaen zyn in de plaetse, daer hy zoo zeer arbeid haer in te brengen; om aldaer, verborgen in 't verborgene van Gods aengezichte voor de hoogmoedigheden des mans, en versteken in zyne hutte voor den twist der tongen, in rust en vrede in de eeuwige vreugde met haer te leven.

ZWOL. *Duur v.d. Os appelleert van de Synodale Resolutie.*

Ten negenden, dat hy, uit kracht van het Derde, ingevalle hy door de macht der genen, die hy niet zoude kunnen noch willen wederstaen, mogte geconstringeerd en gedrongen worden zich aen dit onrechtvaerdig Oordeel te onderwerpen, in dien gevalle, en anders niet, van deze onwettige Synode appelleert tot de wettige Provintiale Synode van Overyssel, die in den aenstaenden jare staet gehouden te worden binnen de Stad van Steenwyk; voor welke hy by dezen de Leden van deze onwettige Synode citeert en daegt, om daer, in Persoon of by Gevolmachtigden, te compareren en te hooren den Eisch, dien hy tegen hen zal doen, en zich daer tegen te verantwoorden zoo als zy te rade zullen worden.

Ten tienden, dat hy, uit kracht van het Vierde, Vyfde, Zesde en Zevende, ingevalle dit Appel by de aenstaende wettige Synode van Overyssel niet mogte worden geaccepteerd, in dien gevalle, en anders niet, appelleert tot de Synode Nationael, die hunne Hoog Mog., de Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlandsche Provintien, over deze zaek zouden willen beschryven, zoo hy te rade wierd zulks by Requeste

Zwol. aen hunne Hoog Mog. te verzoeken; met Insinuatie als boven.

(*Was geteekend*)

ANT. VAN DER OS.

Dus had Dnus *van der Os* zich reeds gewapend tegen den slag, indien zyn zaek ten ergsten uitviel, het welk hy nu ondervond Het Synode betuigde deszelfs ongenoegen over het bekend worden der Resolutie, welke den vorigen dag genomen was, waer toe de Leden meenden uit het begin van dit Geschrift van Dnus *van der Os* reden te vinden; hoewel zommigen willen dat Dnus *van der Os* by het inleveren van zyn Protest niets van dit besluit wist, buiten 't geen de Præses zyn E. communiceerde. Wegens de zaek zelf, persisteerde het Synode, na dat het Protest gelezen en overwogen was, by de voorgemelde Sententie; en liet naer Dnus *van der Os* omzien, om hem weder te doen binnen staen; maer hy werd niet in de Kerk gevonden; men citeerde hem derhalven, omtrent den middag, door den Koster; doch hy verscheen niet, en zou aen den Koster geantwoort hebben, dat hy niet van voornemen was om daer te komen; dat hy met de Synodus niets te doen had; waerop de Vergadering goedvond een Resolutie tot finael Deportement te nemen, en een Commissie te slaen om dit ook by den Magistraet te verzoeken, gelyk by de onderstaende Resolutie, waer van ook Kopy aen Dnus *van der Os* gegeven werd, breeder blykt:

Extract uit de Handelingen van de Christelyke Synodus van Overyssel, gehouden binnen Zwolle, op den 3 Juny en eenige volgende dagen van het jaer 1755.

Art. XIX. DE Hoog Eerw. Vergadering uit dit Antwoord en het Gedrag van Dnus

van

van der Os, met de tederste aendoeningen van gevoelige smerte, zyne ontrouw, verharding en kwaedwilligheid meer en meer vernemende, en dus ten vollen gepersuadeerd zynde dat zyn E. niet van intentie is om aen het eerste Lid van de Sententie te voldoen, verklaert eenparig Dnus *Antonius van der Os* voor gedeporteerd en ontzet van alle de deelen van den H. Dienst, zonder eenig regard te nemen op zyne ongegronde Protestatien of Appel aen de volgende Synodus Provintiael; latende ondertusschen zyn E. de vryheid om, naer goedvinden, een Synodus Nationael te verzoeken en by Appel zich aldaer te adresseren; zoo nogthans, dat, in dien tusschen tyd, het bovengemelde Vonnis zyn kragt hebbe.

ZWOL. *Resolutie van het Synode tot finael Deportement van Dnus van der Os enz.*

Stelt dus deze plaetse van nu af aen Vacant, en committeren uit het midden van Haer de Hoog Eerwaerde Heeren *Correspondenten Gelriæ* en *Zuid-Hollandiæ*, den Deputatus *ab Utrecht*, de Heeren *Wolterbeek*, *Hubert* en *Frantzius*, nevens den Ouling *Klopman*, om uit naem van deze Kerkvergaderinge het Vonnis, over Dnus *van der Os* geveld, zyne gehoudene Conduite en zyn Voornemen om het Vonnis, over hem uitgesproken, niet te willen respecteren, aen de Wel Edele Hoog Achtbare Regeringe van deze Stad bekend te maken, met zeer eerbiedig verzoek, dat hunne Wel Edele Hoog Achtbare, door de hooge Magt, die hunne Wel Edele Hoog Achtbare, als Vaderen des Vaderlands en Voedsterheeren van Gods Kerke, van den Koning der Koningen gegeven is, het uitgebragte Vonnis van deze Kerkvergaderinge, in en over de zaek van Dnus *Ant. van der Os*, gunstig gelieven te ondersteunen en te bekragtigen, ten einde het zelve in weerwil van alle listige en gewelddadige pogingen van den Vorst der Duisternisse en Vader der Leugenen, en tot voorkominge van alle Confusien, die door het uitvoeren van de bedreiginge van Dnus *van der Os*, om *niettegenstaende het onrechtvaerdig oordeel van de Synode van Overyssel* (gelyk zyn E. zulks injurieuselyk noemt) *evenwel onder Gods hul-*

ZWOL. *pe te zullen voortvaren om zyn dierbare Gemeente van Zwolle met zyne Leere en Leven te stichten*, zouden kunnen ontstaen, zyn effect erlange, tot eere van Gods allerheiligsten Naem, Conservatie van de zuivere Waerheid en Handhavinge van alle gestatueerde aengenomene en door hoog Gezag bekragtigde Kerken-Ordeningen.

(*Onder stond*)

Pro Extractu in tantum
W. J. ROLDANUS,
Syn. h. t. Scriba.

Ter uitvoering van deze Commissie by den Magistraet, werden twee Predikanten aen de President-Burgemeesters gezonden, om voor de bovengenoemde Gecommitteerden uit de Synode, tegen des anderen daegs ten tien uuren, audientie by de Heeren van de Regeringe te verzoeken; 't welk toegestaen werd. Des Vrydags, den 6 dezer Zomermaend, ter gemelder ure, kwamen de zes Predikanten met den Ouderling op het Stadhuis en maekten aen den Magistraet de Resolutie van het Synode, met opzigt tot Dnus *van der Os*, bekend; en deden het Verzoek van het Synode, *dat hunne Wel Ed. Hoog Achtb. het uitgebragte Vonnis van het Synode gunstig geliefden te ondersteunen en te bekrachtigen, ten einde het zelve zyn effect mogt erlangen.* Burgemeesters, toen maer in kleenen getale vergaderd, resolveerden, om het gewigt der zake, des namiddags weder in grooter getale te vergaderen. Dnus *van der Os* leverde van zynen kant, ter zelfder Vergaderinge, een Request aen den Magistraet in, waer by Kopy van zyn Protest en Appel gevoegd was, met verzoek, om in het waernemen van zyn Amt te worden gehandhaefd; gelyk het volgende Request woordelyk dicteert.

Aen

Aen den Wel' Edelen Hoog Achtbaren Magistraet der Stad Zwolle ZWOL.

GEeft met alle schuldige eerbiedigheid te kennen *Antonius van der Os*, Bedienaer des Goddelyken Woords aldaer, hoe de Synode van Overyssel heeft kunnen goedvinden de gansch onrechtmatige en alom wedersproken Procedure van de Classis van Zwolle, over zynen Persoon gehouden, te justificeren. Hoe hy, om vele en gewigtige redenen, zich niet alleen niet verpligt heeft geacht om zich aen die Resolutie te onderwerpen; maer ook, om al zoo vele en gewigtige redenen, zich verpligt heeft geacht om het zelve geenszins te doen. Hoe hy, by Geschrifte, aen de bovengemelde Synode daer van openlyke Aentuiging heeft gedaen, met het gene hy verder heeft geoordeelt dat door hem, tot maintenue van zyn goed Recht, behoorde gedaen te worden; waer van de Kopy hier nevens gaet. Waerom hy heeft goedgevonden Uw Wel Edele Hoog Achtbaren, op het nedrigste en ootmoedigste, te verzoeken, gelyk hy doet by dezen, dat zy, ter eere Gods en ten dienste der goede Gemeente van Zwolle, hem door hun hoog Gezag, in dit by hem gesustineerde en de geruste exercitie van zyn Amt, als hunnen wettigen Kerkedienaer, willen handhaven en beschermen. *Requeſt van Dnus van der Os aen den Magiſtraet.*

(*was geteekend*)

ANT. VAN DER OS.

De Magistraet, in den Namiddag wederom vergaderd, besloot toen de zaek in Advies te houden tot den volgenden Donderdag, en bragt hier van de volgende provisionele Resolutie uit, die echter een Stilstand in den Dienst van Dnus van der Os tot een' nadere order behelsde. Dus luid zy.

Extract uit het Boek der Resolutien der Stad Zwolle.

Vrydag den 6 Juny 1755.

BY resumtie gedelibereerd zynde over een Extract uit de Handelingen van de Christelyke Syno-

ZWOL. nodus van Overyssel, door Gecommitteerden uit het midden van gemelde. H. E. Synodus, na verzochte en bekomene Audientie, aen Schepenen en Raden overgegeven, en door hun H. E. mondeling breeder gededuceerd, is goedgevonden het verzoek, daer by gedaen, by provisie te houden in Advies; en is verders, dien onverminderd, verstaen Dnus *Ant. van der Os* te gelasten, gelyk dezelve alzo gelast is by deze, om zich Provisioneel en ter onzer nadere order te onthouden van alle Deelen van den H. Dienst; wordende de Eerw. Classis van Zwol door dezen geauthoriseerd om den Kerkendienst van Dnus *van der Os* in deze Gemeente te bezorgen en waer te doen nemen, tot onze nadere Dispositie; en zal van deze Resolutie per Extract kennis worden gegeven aen de H. E. Synodus van Overyssel, Classis van Zwol en Dnus *Ant. van der Os*, om te strekken tot derzelver naricht. Enz.

Provisioneele Resolutie van den Magistraet.

Op den bepaelden Donderdag, den 12 dezer Zomermaend, vond de Magistraet goed het Vonnis van het Synode te ondersteunen en te bekrachtigen, gelyk uit de volgende Resolutie blykt:

Extract uit het Boek der Resolutien der Stad Zwolle.

Donderdag, den 12 Juny 1755.

HEden den dag zynde gefixeerd, om te delibereren over de Extracten uit de Handelingen van de Christelyke Synodus van Overyssel,

Nadere Resolutie van den Magistraet.

Is, na deliberatie, goedgevonden het door het Hoog Eerw. Synodus uitgebragte Vonnis, in en over de zaek van Dnus *Antonius van der Os*, te ondersteunen en te bekrachtigen, gelyk het zelve alzoo bekrachtigd word in en mits deze, en, ten gevolge van dien, goedgevonden Dnus *van der Os* te gelasten, gelyk dezelve alzoo gelast word by deze, zich van het waernemen van alle de deelen van den Heiligen Dienst te onthouden.

En

En zal hier van Extract gezonden worden aen het Hoog Eerw. Synodus van Overyssel, de Classis van Zwol en Dnus *Ant. van der Os*. Enz. ZWOL.

Dit is het geen wy wegens den handel omtrent Dnus van der Os thans te berichten hebben. Wat aengaet eenige gevolgen van burgerlyke beroerten, die by deze gelegenheid voorgevallen zouden zyn, gelyk men in andere Provintien verhaelt heeft; dezen zyn 'er niet geweest, en die verhalen derhalven abusief.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

KLUNDERT. Den 16 dezer Zomermaend, op den avond, is hier, in den ouderdom van eenenvyftig jaren, vier maenden en twaelf dagen, overleden de Ed. Heer *Johan van Mourik*, Sekretaris en Stokhouder der Stede en Lande van Niervaert, gezegd de Klundert

DELFT. De Wel Ed. Groot Achtb. Heeren Burgemeesters dezer Stad, hebben den Heer Mr. *Quintyn de Veer*, thans President-Burgemeester, tot Hoofd-Ingeland van Delfland, wegens deze Stad, aengestelt, in de plaets van den Heere Oud-Burgemeester Mr. Adriaen van Vredenburch, die van deze Bediening vrywilligen afstand gedaen heeft.

'S GRAVENHAGE. De Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden hebben, in de laetste Bloeimaend, tot 's Lands Advokaet, in de plaets van den Heere Mr. Cornelis van der Hoop, aengestelt den Heer Mr. *Herman Nederburg*.

Hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouw Gouvernante, heeft den Heere *Mattheus Lestevenon*, Heer van Berkenrode, Ambassadeur hunner Hoog Mog. aen het Hof van Vrankryk, tot derzelver

Op-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Opper-Jagermeester aengestelt, in de plaets van den Heere Baron van Hamerstein.

LEIDEN. Den 11 van deze Zomermaend overleed hier, in den ouderdom van zevenenveertig jaren, de Wel Ed. Achtb. Heer Mr. *Nikolaes Romswinkel*, Raed in de Vroedschap en regerend Schepen dezer Stad; in wiens plaets, den 19, tot Raed in de Vroedschap werd aengesteld, de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Pieter de la Court A. Z.*, en, den 23, uit een overgeleverde Nominatie, door hare Koninklyke Hoogheid, tot Schepen en Schepen-Commissaris over de Gemeene Middelen, de Wel Ed. Gestr. Heer Mr. *Willem Sautyn.*

AMSTELDAM. De Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit alhier, hebben 's Lands Oorlogschip *de Triton*, van 24 Stukken, in Commissie gesteld, onder het Commando van den Heere Kapitein *Quiryn Dabenis*.

WOERDEN. Uit een overgeleverde Nominatie zyn door hare Koninklyke Hoogheid, Mevrouw de Prinses Gouvernante, tot Schepenen dezer Stad verkoren, de Ed. Achtb. Heeren *Dirk May*, President, *Matthews Fek*, *Hendricus Okhuizen*, *Melchior Specht*, *Hendrik Knyf*, *Aert van der Hout* en *Jan Pieter Spranger*.

ENKHUIZEN. Tot Schepen dezer Stad is, door hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, uit een overgezonden Nominatie, gekoren de Ed. Achtb. Heer *Klaes Ryxen*, in de plaets van den Heere Mr. Henricus Lambertus Bolk.

MEDENBLIK. Op recommandatie van hare Koninklyke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, zyn, door de Heeren Burgemeesters en Vroedschappen dezer Stad, aengesteld, de Heeren Raden *Hendrik de Zee* en *Jan Gerdenier*, de eerste tot Thesaurier en Ontvanger van den 100 en 200 Penning, en de ander tot Schat- en Verponding-Gaerder.

VLISSINGEN. Den 13 dezer Zomermaend overleed in deze Stad, de Wel Ed. Gestr. Heer *Thomas van Disboek*, Schepen en Raed dezer Stad.

ZIERIKZEE. Uit eene Nominatie, in het begin

der

der laetste Bloeimaend aen hare Koninklyke Hoogheid overgegeven, zyn door welgemelde Vrouwe Gouvernante, in de zelfde maend, voor twee achtereenvolgende jaren, tot Schepenen verkoren, de Wel Ed. Gestrenge Heeren Mr. *Rutscher de Jonge*, toen regerend Burgemeester, Mr. *Johan Boeye*, *Albertus van der Schatte*, Mr. *Jacob Pous*, Mr. *Laurens de Witte van Elkerzee*, *Adriaen Kempe* en Mr. *Jan Cornelis van den Broek*. De twee laetsten in de plaets van de Wel Ed. Gestr. Heeren Mr. Jacob Hulscher en Dr. Michiel Ruite, die beiden verzocht hebben van het Schepenschap ontslagen te worden, zynde de overigen allen gecontinueerd.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

AMERSFOORT. De Wel Ed. Gestr. Heer *Johan van Ebbenhorst*, Raed en Schepen dezer Stad, overleed hier den 19 van deze Zomermaend, in den ouderdom van zevenenvyftig jaren, vyf maenden en achtentwintig dagen.

DOKKUM. Wegens deze Stad zyn, uit den Ed. Achtb. Magistraet, Jonker *Epo Sjuk van Burmania*, Burgemeester, en uit de Vroedschap de Heer Dr. *Valerius van Thuinen* benoemd, om als Gecommitteerden de Ordinaris en Extraordinaris Vergaderingen van hunne Ed. Mogenden, de Heeren Staten dezer Provintie, by te wonen.

VALKENBURG IN DEN LANDE VAN OVERMAZE. Door vrywilligen afstand van den Hoog Welgeboren Heer Bernhard Grave van Welderen, Heer van Ubbergen, als Stadhouder van de Leenen en Voogd van den Lande van Valkenburg, is, in deszelfs plaets, aengesteld de Hoog Welgeboren Jonkheer *Jan Walraed*, Graef *van Welderen*, Zoon van welgemelden Heere Grave.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

VAn 's Lands Zegen thans geene byzonderheden mede te deelen hebbende, melden wy de Berichten wegens de Sterfte van het Rundvee, waer van wy 't volgende weten. Omtrent *Stryen* in ZUIDHOL-

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

'S LANDS ZEGEN EN ONHEILEN.

HOLLAND, was de Besmetting in de Distrikten van twee of drie Dorpen weder op nieuws ontstoken. In RHYNLAND houd zy nog niet op, maer heerscht in verscheide Dorpen. Men rekent dat 'er tusschen *Leiden* en *Alfen* alleen, aen de hooge zyde van den Rhyn, sedert de laetste Ontsteking, wel zeshonderd Beesten zyn gestorven. Omtrent *Rotterdam* en, in de Provintie UTRECHT, omtrent *Amersfoort* was echter de Ziekte, sedert de laetste Berichten opgehouden; doch zy houd aen in VRIESLAND op verscheiden Plaetsen, en woed ook nog in het Landschap DRENTHE, nu in het éen dan in het ander Dorp.

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam, den 23 Juny.

		by de Z. Zak.
TARW.	Oude witte Z.	12 a $14\frac{1}{2}$ ʃʃ
——	Nieuwe dito	9 a 13 ʃʃ
——	Blaeuwe dito	9 a 11 ʃʃ
——	Zomer dito.	$7\frac{1}{2}$ a $9\frac{1}{2}$ ʃʃ
ROGGE	Zeeuwsche	7 a $8\frac{1}{2}$ ʃʃ
		by 't Last.
BOEKWEIT	Vl. op 154 ℔	a 12 ℒ
GARST	Zeeuw. Wint.	9 a 11 ℒ
——	Zomer	$7\frac{3}{4}$ a $9\frac{1}{4}$ ℒ
HAVER	Vriesl. Brouw.	9 a 10 ℒ
——	Voer	$6\frac{1}{2}$ a $7\frac{1}{2}$ ℒ
——	Zeeuwsche	$6\frac{1}{2}$ a $7\frac{1}{4}$ ℒ
KOOLZAED	Zeeu. enz.	30 a 31 ℒ

Rotterdam, den 23 Juny.

PAERDEBOONEN.		$10\frac{1}{2}$ a $11\frac{1}{2}$ ℒ
		by de Steen.
VLAS.	Allerbest.	33 a 34 st.
——	Best.	30 a 29 st.
——	Middelsoort	24 a 25 st.
——	Gemeen	23 a 24 st.
——	Slecht	20 a 21 st.

Leiden, den 17 Juny.

BOTER.		*f* 22 a 23 :-

Hoorn, den Juny.

KAES	Kleene	*f* 9 :-
——	Middelb. a 10 ℔	10 :-
——	—— a 14 ℔	$10\frac{1}{4}$:-
——	Groote ——	$10\frac{1}{2}$:-

Door zeker toeval kunnen wy de Waernemingen, op den Huize Zwanenburg gedaen, thans niet plaetsen; maer wy hoopen dezelven te voegen by die voor de Maend Juny, in onze berichten voor de volgende Maend.